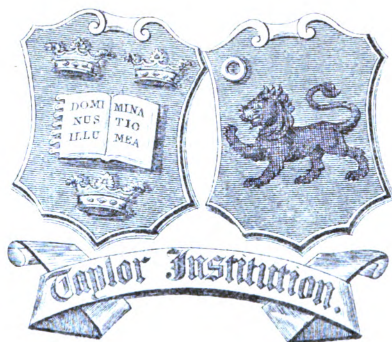

DOMI NUS ILLU
MINA TIO MEA
Taylor Institution.

JERUZALEM VERLOST.

JERUZALEM VERLOST.

HELDENDICHT IN TWINTIG ZANGEN,

VAN

TORQUATO TASSO.

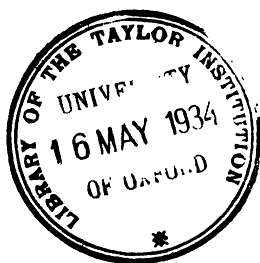
DOOR

J. J. L. TEN KATE.

TWEEDE DRUK.

TE LEYDEN, BIJ A. W. SYTHOFF.

1863.

LIBRARY OF THE TAYLOR INSTITUTION
16 MAY 1934

EPISCHE POËZY.

TORQUATO TASSO.

JERUZALEM VERLOST.

HELDENDICHT IN TWINTIG ZANGEN.

(EERSTE DRUK 1855, TWEEDE DRUK 1863.)

ALL' ILLUSTRISSIMO POËTA J. J. L. TEN KATE.

ILL^{MO} SIGNORE!

Facendo conoscere a suoi connazionali, elegantemente trasportate in idioma Olandese, le bellezze di uno dei più gloriosi monumenti della nostra Letteratura, la S. V. Illustrissima ha dato prova e di nobile affetto all' Italia e di pazienti e fecondi studi.

Non poteva quindi a meno di riescere altamente accetto a S. M. il Re l' omaggio ch' Ella si compiacque incaricarmi di farle della sua traduzione della Gerusalemme di Torquato Tasso.

Ricevendola, il Re mi ordino di ringraziare particolarmente la S. V. Illustrissima e del gentil pensiero

che la indusse ad offerirgli questo pregiato lavoro, e del servizio ch' Ella ha reso al nome Italiano col diffondere l' intelligenza di una delle produzioni di cui esso maggiormente si onora.

Lieto di adempire a questo incarico, prego la S. V. Illustrissima di accogliere gli attestati della mia ben destinta considerazione.

C. CAVOUR.

Torino, Giugno 1856.

Ministero degli Affari Esteri.

JERUZALEM VERLOST.

EERSTE ZANG.

KORTE INHOUD. — Godfried van Buljon wordt door den Aartsengel Gabriël bezocht; door de Christen-Vorsten tot Legerhoofd uitgeroepen; houdt grooten wapenschouw; en trekt met zijn heirmacht op naar Jeruzalem.

1.

Ik zing den Held, die, onder 's hemels zegen,
Het heilig graf van Christus heeft bevrijd:
Veel wrocht zijn geest, en veel zijn heldendegen,
Veel leed hij in den glorievollen strijd.
Grimde Aziën met Libyën hem tegen,
Barstte ook de Hel om zijnentwil van spijt,
God was zijn hulp, die bij de heilbanieren
't Hereenigd heir in 't eind deed zegevieren.

2.

O Muze! Gij, die naar geen kransen vraagt,
Zoo broos als die van Pindus' lauwerblaâren,
Maar starrenglans op 't blinkend voorhoofd draagt,
In 't zalig choor der Serafijnenscharen!
Doorblake uw gloed de zangdrift die mij jaagt!
Beziel mijn lied! en blijf me uw gunst bewaren,
Als soms mijn hand de strenge waarheid hult
In andren tooi dan uwe oprechtheid duldt!

3.

Gij weet toch wel, dat in de bloeiendste oorden
  Des Helikons de waereld samenvloeit,
En dat, gekleed in zoete vaersakkoorden,
  De Waarheid ook den stugste lokt en boeit.
Zóó worden ook dės bekers wrange boorden
  Den kranken knaap met honigzeem besproeid:
Hij drinkt, misleid, de zoete balsemteugen,
En mag zich straks in nieuwen bloei verheugen.

4.

  Alfonzo! Gij, mijn Redder! die d'orkaan
Mijns tegenspoeds grootmoedig hielpt bedaren,
  Die mij bij tijds de haven in deedt gaan,
Schipbreukling op de slingerende baren:
  Neem Gij mijn Lied met helder voorhoofd aan!
'k Bestemde 't U te midden der gevaren.
  Wie weet, of daar geen profecy in klinkt
  Der heldenlier die eens ùw glorie zingt!

5.

Als ooit Gods gunst den vrede zal herstellen,
  En 't Christenvolk, op 't schel trompetgeluid,
Den klepper spoort, het blanke zeil doet zwellen,
  En 't Oosten dwingt te scheiden van zijn buit:
Dan moge úw hand den veldheerstaf omknellen,
  Dan waaie úw vlag de fiere vloot vooruit!
Aanvaard dan 't lied, dat ik uw toekomst wijde,
Gij Godfrieds beeld! en – wapen u ten strijde!

6.

  Reeds had de zon haar zesden loop volbracht,
Sints de aankomst van der Christnen duizendtallen:
  Nicea boog voor onweêrstaanbre kracht,
Antiochiën was door list gevallen,
  Verdedigd en behouden, als de macht
Des Perziaans een ring sloeg om heur wallen;
  Tortoze zwichtte: – en 't ongeduldig heir
  Zag werkloos uit naar lentes wederkeer.

7.

De regentijd, die 't verder triomfeeren
  Vertragen deed, was bijna weggevloôn,
Toen, uit den schoot der ongeziene sfeeren,
  De Vader-zelf ter neêr zag van zijn Throon,
– Zóó verre van des hemels starrenheiren
  Als dezen van het schaduwdal der doôn –
En met één blik, in de eigene sekonde,
Deze aarde en al 't geschapene doorgrondde.

8.

  Hij overschouwt heel Syrië, en doorvorscht
Het hart van hen die 't Christenleger leiden,
  Met oogen, die in 't heiligdom der borst
De roersels aller daden onderscheiden.
  Hij ziet hoe Godfried van verlangen dorst
Om Salems erf te ontworstlen aan den Heiden;
  En, van geloof en ijvervuur doorblaakt,
  Naar heerschappij noch boozen Mammon haakt.

9.

Hij ziet hoe Boudewijn de vingren joken
  Naar oppermacht en 's waerelds blinkend slijk:
Hoe Tankred, in verdwaasde min ontstoken,
  Het daglicht vloekt, zijn eigen schim gelijk.
Hij ziet hoe Bohemont onafgebroken
  De zuilen van zijn Antiochiesch rijk
Al hooger optrekt op de vastigheden
Van Orde en Wet en Kunst en Christenzeden,

10.

  Maar zóó geheel zich aan dien arbeid wijdt,
Dat hij vergeet naar eedler doel te streven.
  Hij ziet hoe Reinout hunkert naar den strijd,
De ruste moê van 't droomend plantenleven:
  Hoe hij geen vorst zijn kroon of goud benijdt,
Door heete zucht naar bloedige eer gedreven:
  Hij ziet de vlam, die hem van 't voorhoofd straalt,
  Als Welf den roem der heldeneeuw verhaalt.

11.

Naauw las de Heer dus aller zielsgedachten,
Of zie! daar wenkt zijn koninklijke hand
Uit de Engelen die voor zijn drempel wachten,
Den tweede in macht en majesteit en stand:
't Is Gabriël, sints duizend geslachten
Der vroome schaar een trouwe Heilgezant.
Hij brengt haar Gods besluiten en verzamelt
Op gouden schaal de beden die zij stamelt.

12.

Dus spreekt de Heer: „Zoek ijlings Godefried!
Vraag in Mijn naam: Waartoe dat laf vertragen?
Waarom herrijst de smeulende oorlog niet?
Moet Salem van haar boeien niet ontslagen?
Zijn raad vergaâre! en wie hij weiflen ziet,
Worde aangevuurd! Hij zal den heirstaf dragen:
Ik koos hem uit. Men volge Mijn bevel,
En eere een Krijgshoofd in den Krijgsgezel!" –

13.

God spreekt. En zie! naauw is zijn last gegeven,
Of Gabriël staat tot zijn dienst gereed.
Een menschenvorm, uit dunne lucht geweven,
Omringt den geest, die van geen sterven weet:
Toch speelt een gloed van 't zalig hemelleven
De plooien door van 't aangenomen kleed.
Hij bloost in 't waas der prilste jonglingsjaren,
En stralend licht omkranst zijn blonde hairen.

14.

Zijn schoudren siert een machtig vleuglenpaar,
Zoo wit als sneeuw, gezoomd met gouden veêren:
Hij slaat het breed en blinkend uit elkaâr,
En vliegt daarheen door alle hemelsfeeren,
Klieft wind en wolk gelijk een adelaar,
Tot de aarde blaauwt, met oceaan en meiren,
De Libanon uit d' ijlen nevel daagt,
En hij een wijl den vleugelslag vertraagt.

15.

Nu scheemren hem Tortazoos velden tegen:
  Dáárheen! dáárheen, met onweêrhoudbren spoed!
Half is de zon ten golven uitgestegen,
  Half is haar schijf verborgen in den vloed.
Reeds heeft Buljon den God van allen zegen
  Naar vroom gebruik met de uchtendbeê begroet,
Als, met de zon, maar rijker nog in luister,
De Aartsengel Gods hem toestraalt uit het duister.

16.

  Hij spreekt: „Buljon! het gunstig jaargetij',
't Saizoen des krijgs, is eindelijk verschenen!
  Wat mart gij dan met heel uw heldenrij?
Moet Salem steeds in ketens blijven weenen?
  Beleg den Raad! en, Gunstling Gods, zoek gij
De weifelaars tot d' arbeid te vereenen!
  Gij zijt bestemd tot Leidsman van dit heir:
  God wenkt, en elk buigt willig voor u neêr.

17.

„'k Ben throonheraut van 's Heeren Alvermogen:
  'k Verkondig u wat Hij mij zelf gebood.
O blijde maar'! hoe zal ze uw moed verhoogen,
  Gij zegepraalt: God is uw bondgenoot!"
Hij zwijgt; en is ten hemel ingevlogen,
  Waar 't zilver smelt in 't klare morgenrood:
Verbaasd, en door den lichtglans blind geschenen,
Blijft Godfried staan, en staroogt voor zich henen.

18.

  De ontroering wijkt. Wat wondervolle last!
Wat Afgezant! Wat Zender! Welk een eere!
  Zijn hart ontvlamt, en zijn besluit staat vast:
Den krijg hervat, Gods glorie triomfeere!
  En heeft hem ook de hooge gunst verrast,
Geen roemzucht smet zijn liefde tot den Heere:
  Gods wil ontsteekt zijn wil, gelijk de gloed
  Der outervlam de vonk ontspringen doet.

19.

Hij roept terstond zoovelen met hem streden
  Uit d' ommering op 't eigen punt bijéén,
Geeft wijzen raad, plengt vurige gebeden,
  Zendt brief op brief en bode op bode heen.
Al wat een hart verteedren kan en kneeden,
  Den moed herroept waar hij gestorven scheen:
Hij voert het aan, zoo vurig, zoo welsprekend,
Dat wie hem hoort Gods zaak de zijne rekent.

20.

  De drom groeit aan met elken dageraad:
Slechts Bohemont laat vruchteloos zich wachten.
  De heldenstoet doorwoelt Tortoze, of slaat
Zijn tenten neêr op 't bolwerk harer grachten.
  Daar klinkt het sein! Een plechtige Senaat
Vergadert zich uit al die legermachten:
  En Godfried, in hun midden opgestaan
  Met fieren blik, vangt dus, welluidend, aan:

21.

„Gij Strijdren Gods! Gij uitverkoren scharen!
  Die inrukt op de razernij der hel:
Wie God behield in 't barnen der gevaren,
  Ter zee, te land, in 't bloedig oorlogsspel,
Zóó, dat gij reeds in weinig levensjaren
  De kniën boogt van menigen rebel,
En overal in de overwonnen rijken,
In Christus' naam, de Kruisbanier doet prijken!

22.

  „Voorwaar, voorwaar! gij hebt uw heldenhart
Niet losgescheurd van onvergeetbre panden,
  De grimmigheid der golven niet getart,
Geen krijg gezocht aan afgelegen stranden,
  Opdat u hier een ijdle roem gewerd',
Bij 't wuft bezit van deez' barbaarsche landen:
  Dit loon, dat ook de onedelste vergaârt,
  Is 't kostlijk bloed, dat gij vergoot, niet waard!

23.

„Neen! hooger roeping woog ons op 't geweten:
De Godsstad moest met heerlijkheid gekroond,
Het Christenvolk ontslagen van een keten,
Die hen te lang als slaven heeft gehoond!
Een Koninkrijk zou Palestina heeten,
Een Tempel, waar de Godsvrucht veilig woont:
En niets zou meer den vroomen pelgrim weeren,
Te aanbidden op het heilig graf des Heeren.

24.

„Veel arbeids en gevaren zijn doorstaan:
Op 't pad der eere is schaars een bloem ontloken;
Voor 't groote doel, o schande! is niets gedaan,
't Zij 't leger toeve, of 't kamp worde opgebroken.
Wat baat het, of, op 't wappren van haar vaan,
Europaas macht heel Aziën doet rooken,
Als de oorlogsploeg, die door de voren gaat,
Geen rijken, maar ruïnen achterlaat?

25.

„Hij bouwt op zand, die heerschappij wil bouwen
Op menschenkracht en waereldsche ijdelheid,
In vreemde lucht, waar 't kuddeken getrouwen
In d'overvloed der Heidnen is verspreid!
Hij seint – maar hoe kan 't Westen hem aanschouwen?
Zijn goede trouw wordt door den Griek misleid:
Op eens, daar schokt zijn waereld uit haar naven,
En de arme dwaas wordt onder 't puin begraven!

26.

„Turk, Perziaan en Antiocher zonk:
Driedubble krans vol glorierijke stralen!
Maar ze is uit Hem, die, waar Zijn donder klonk,
Ons wondervol de zege deed behalen.
Misbruiken wij de gaven, die Hij schonk,
In laffe rust en ongehoorzaam dralen,
Dan wijkt weldra der Legerscharen God,
En maakt onze eer den Heidenen ten spot!

27.

„Ach, niet alzoo den Hemel aangeschonnen!
Gods kracht is groot: geen onzer smade ze ooit!
Het goede werk, zoo heerlijk schoon begonnen,
Worde evenzoo ten einde toe voltooid!
De toegang aller wegen is herwonnen,
De lente heeft het stramme bloed ontdooid:
Waarom de Stad, het doelwit der viktorie,
Niet aangetast? Wat kortwiekt onze glorie?

28.

„'k Bezweer het u, doorluchtig Heldental,
Bij de Englen Gods, wier beuklaars ons bedekken,
Bij 't Nageslacht, dat eens ons richten zal:
De tijd is rijp om ijlings op te trekken!
De kans staat schoon – maar 't uitstel voert ten val.
Ontwaakt! ontwaakt! eer u de schrik zal wekken,
Wanneer weldra, met uitgetogen zwaard,
Egypten zich naast Palestina schaart!" –

29.

Hij zwijgt. Een zacht gemompel doet zich hooren;
En Peter rijst, de heilige Eremiet:
Hem was een plaats in d'achtbren Raad beschoren,
Als die het eerst tot dezen kruistocht ried:
„Dat klinke als een orakel in uwe ooren!
Buljon sprak waar: de laatste twijfel vliedt,
De juistheid van zijn roepstem is gebleken;
Vergunt mij nog dit enkel woord te spreken:

30.

„Bedenk ik wel de tweedracht en den smaad,
Die ge, als om strijd, gesticht hebt en gedragen,
Uw onwil en verdeeldheid in den Raad,
Die 't hart verkoelde en d' arbeid deed vertragen,
'k Behoef dan naar 't beginsel van dien haat,
Die wanorde en miskenning, niet te vragen:
Zij wortelt in 't verbrokklen van 't gezag,
Dat ieder voert en – elk verwerpen mag!

31.

„Één enkle moet de heerschappij bekleeden,
Die loont en straft; gevierd wordt en geloofd,
Die 't werk verdeelt en rang en waardigheden:
Zoo niet, de Staat is van zijn kracht beroofd!
Welaan dan! sluit uw Broederlijke Leden
Ten Lichaam saam', en kiest u zelf een Hoofd!
Één onder u ontfange, als aller Koning,
Zijn herdersstaf, zijn vrijmacht en zijn krooning!" –

32.

De grijzaard zweeg. Maar wie kan U weêrstaan,
O Heilge Geest, als ge op uw duivenveedren
Ons tegenwaait? – Gij bliest den Kluiznaar aan,
Gij deedt zijn woord den Riddren 't hart verteedren.
Macht, Vrijheid, Eer, elke' aangeboren waan,
Verloochnen ze, in vrijwillig zelfverneedren;
En Welf en Willem – de Oudsten – roepen luid
En allereerst Buljon als Koning uit.

33.

't Roept alles meê: „Dat onze Koning leve!
Dat Hij ons rade, en vóórlichte, en regeer'!
Dat Hij de wet den wingewesten geve!
Den krijg verklare, aan wien ook, en wanneer!
Wee, wie voortaan zijn meerderheid weêrstreve!
Geen onzer nu is zijns gelijke meer!" –
Besloten is 't. De Faam, met duizend monden,
Vliegt uit om de aard de heilmaar te verkonden.

34.

En 't gantsche heir herhaalt de jubelklank,
Eer nog Buljon het kamp is ingetreden:
Hij komt, in 't oog een heilge vreugdesprank,
Met kalm gelaat en statelijke schreden;
En brengt alom zijn onweêrhouden dank
Voor zooveel hulde en duurgezworen eeden,
En dagvaardt hen bij 't eerste morgengraauw
In 't naaste veld ten grooten wapenschouw.

35.

Pas groet de zon de nederige dalen
  Met schooner licht dan ze immer heeft vergaârd,
Of 't gantsche heir, weêrspieglende in haar stralen,
  Staat moedig bij zijn vendelen geschaard.
Hoe wenscht elks hart den bijval te behalen
  Des vroomen Helds, die van den heuvel staart,
En roerloos al die bonte legioenen.
Voorbij laat gaan, op 't schettren der klaroenen!

36.

  Herinring! gij, die 's levens balsem zijt,
Verledens wichlaresse! breng me uw gaven!
  Scheur met uw staf den sluier van den tijd,
Dat ik den roem vereeuwige dier braven!
  Noem ze allen op, den langen nacht ten spijt,
Die in zijn schoot hun starren heeft begraven!
  Ontsluit me uw schat, en schenk mijn cithertoon
  Om hunnentwil de onsterflijkheid tot loon!

37.

De spits bestaat uit Fransche heldentallen,
  In vroeger dag door Hugoos arm bestierd:
Uit Isle-de-France verzaâmden zij zich allen:
  Schoon Land, dat van vier stroomen wordt doorzwierd!
Na Hugoos dood, te spoedig hun ontvallen,
  Volgt hun banier, met leliën versierd,
Klotarius, een Vorst van hoogen moede,
Doorluchten geest en koninklijken bloede.

38.

  't Zijn duizend man, in ijzren wapendosch
Geharnast en den stormhoed om de slapen.
  Hen volgt terstond, op vlammenbrieschend ros,
Een duizendtal, van eigen leest en wapen.
  Robert gebiedt dien zwaren legertros
Normandiërs, voor zijn bewind geschapen.
  En achter hem, in grijze stofkolom,
  Gaan Ademar en Willem met hun drom.

39.

Stond eens dit paar in 't miskleed bij de altaren,
Het veldgeschrei verving hun tempellied;
De helm bedekt hun ongeschoren hairen,
En 't doodlijk staal schaamt zich hun vingren niet.
Vier honderd man bracht Willem tot de scharen:
De keurbloem van Oranjes rijksgebied.
Gelijk getal bereiken de andren helden,
Uit Puy vergaârd, die Ademar verzelden.

40.

't Is Boudewijn, die aanrukt met zijn stoet,
Vermeerderd met zijns broeders Bolonezen,
Als Godfried, om zijn vromen heldenmoed,
Tot aller Hoofden Hoofd werd uitgelezen.
Hem volgt den Graaf van Chartres op den voet,
Om strijd in 't veld en in den Raad geprezen.
Vier honderd zware ruiters telt zijn heir:
Maar Boudewijn gebiedt er driemaal meer.

41.

In 't naaste veld vereenigt Welf zijn vanen,
Hij, groot door 't lot, maar grooter door waardij.
Groende Estees stam, spijt eeuwen van orkanen,
Hij, jongste loot, zet nieuwen glans hem bij,
En hoogt meteen den luister der Germanen,
Wier vorsten hem ontfingen in hun rij.
Karinthië is tot erfdeel hem gegeven,
Bij 't oud gebied van Rhetiërs en Zweven.

42.

Met roemrijk zwaard heeft hij zijn moeders goed
Steeds uitgebreid tot altijd wijder palen.
Zijn bende rukt den doodschrik te gemoet,
Waar ze aan de spits zijn arendsoog ziet stralen:
Maar 's winters lokt de warme haardsteêgloed
Hen dicht bij één, op 't klinken der pokalen.
Vijf duizenden omringden eens den Held:
Twee derden zijn door 't Perziesch staal geveld.

43.

Daar naadren ze ook, Civilis' blonde zonen,
Wier blank gelaat van gulle oprechtheid bloeit,
Die Rhijn en Maas met weeldrige akkers kroonen,
Waar 't koren geelt en 't grazend rundvee loeit.
Ze ontwoekren 't erf, waar ze achter dijken wonen,
Aan d'oceaan, wiens branding hen besproeit:
Aan d'oceaan, die, als zijn teugels braken,
Hun steden zou verzwelgen in zijn kaken.

44.

Een duizendtal bracht Neêrland bij elkaâr,
Bereid heel de Aard met Robert te braveeren.
Maar grooter nog is Englands legerschaar:
't Zijn schuttren, die den taaien boog hanteeren,
En, opgewiegd in alle krijgsgevaar,
Huns Konings Zoon als Opperheirvoogd eeren.
De grimmige Ieren, die hun makkers zijn,
Verlieten 't woud nabij de Poolwoestijn.

45.

En Tankred volgt. Wat adel in zijn trekken!
Slechts Reinouts oog heeft meerder fierheid in.
Wat leest, geschikt om eerbied te verwekken!
Wat teeder hart! wat hooge heldenzin!
Ach, kan één smet dit heerlijk beeld bevlekken,
De dwaasheid is 't van een vergeefsche min,
Die, uit één blik, in 't krijgsrumoer geboren,
Met smart gevoed, zijn zielrust dreigt te storen!

46.

Toen 't laatst de Pers – zoo gaat de mare in 't rond –
Bezweken was voor 't zwaard van Frankrijks braven,
En Tankred tot de neigende avondstond
Zijn snuivend ros de vluchters na deed draven,
Zocht hij in 't eind, of hij geen plekjen vond,
Waar 't bonzend hart zijn heete dorst kon laven,
En wierp hij zich in 't lommrig oevergras
Ter neder, bij een frisschen waterplasch.

47.

Daar staat op eens een Jonkvrouw voor zijn oogen:
  Een Perziane, in 't rammlend staal gekleed,
Die, 't fier gelaat met blosjens overtogen,
  Vermoeid als hij, de bronwel nadertreedt.
Hij ziet haar aan.... en, wonderbaar bewogen,
  Krimpt hij in één van heftig minneleed,
Dat, op één wenk volwassen, hem betoovert,
't Verstand bedwelmt, ontwapent en verovert.

48.

  Zij sluit den helm en zwaait haar oorlogskling,
Als plotsling hem de zijnen bijstand bieden.
  De fiere ontslaat haar overwonneling,
Gedwongen om voor de overmacht te vlieden.
  Toch blijft haar beeld in zijn herinnering,
En doet een vlam in al zijn aadren zieden:
  Haar englenblik, haar amazonenleest,
  Het gantsch tooneel, speelt altijd voor zijn geest.

49.

Wie ooit, als hij, de macht der liefde kende,
  Leest uit zijn blik wat felle pijl hem trof.
Zijn boezem zwoegt van hopeloze ellende,
  Zijn kleur verschiet, zijn peinzend oog wordt dof.
Achthonderd kloeke ruiters telt zijn bende,
  Verkozen in Kampanjes bloemenhof,
Of aan den voet der groene heuvelklingen,
Die de oevers der Toskaansche zee omringen.

50.

  Nu rukken, ziet! twee honderd Grieken aan,
Maar zonder helm en prangend borstgesmijde.
  De boog danst op hun schoudren onder 't gaan,
Het kromme zwaard hangt vonklende aan hun zijde;
  Hun rossen zijn snelvoetig als de orkaan,
Welras gevoed en onvermoeid ten strijde:
  Dit Volk valt uit, en wijkt dan, even vlug,
  Al vechtende en al vliedende terug.

51.

Hen leidt Tatijn. Geen ander der Helleenen,
O zonde! o schand! neemt aan den kruistocht deel.
Hoe, Griekenland! waar 's hemels englen weenen,
Daar juicht gij voort, bij dans en luitgekweel?
De krijgsorkaan giert langs uw grenzen henen,
Gij wacht het eind als bij een schouwtooneel?
Gij vielt – voorwaar, de Almachtige is rechtvaardig:
(Beklaag u niet!) Gij zijt uw boeien waardig.

52.

Zietdaar in 't eind den allerlaatsten drom,
De bende der Avonturiers! een wonder
Van dapperheid, op 't slagveld de eerste alom,
De schrik van 't Oost, en Mavors' oorlogsdonder!
Hier staat de faam der Argonauten stom,
Hier duikt de zon der Tafelridders onder!
Hier ligt de krans der halve Goôn ontblaârd....
Wat heldenhoofd is zulk een leger waard?

53.

Vorst Dudo is 't. Schoon even onverschrokken
Op 't veld van eer en even hoog van bloed,
Zij hebben hem uit allen voorgetrokken,
Als d' eêlste en wijsste uit hun doorluchten stoet.
Hij draagt, bij 't grijs der zilverwitte lokken,
Den frisschen blos van mannelijken moed:
Hij draagt zijn lof op 't aangezicht geschreven,
In nerf bij nerf, welsprekend nagebleven!

54.

Hem volgt Eustaats, wiens hooge heldenkroon
Haar glans ontleent van Godfrieds eerlauwrieren;
Dan naakt Gernant, de Noorsche Koningszoon,
Wien menig staf en vorstentitel sieren.
Ook Barnewiel, het strijdperk vroeg gewoon,
En Engerran, doen hier den helmpluim zwieren,
Door Reinebout, den fiere' Oranjeheld,
Gentone, en twee Gerardoos, vergezeld.

55.

Gegroet, Ubout! ik zie uw rusting blinken.
Heil, Rosmont, die eens Hertogs rang bekleedt!
Obitzo van Toskane! uw faam zal klinken,
Zoolang deze aard haar Eedlen niet vergeet.
En, Broedertrits! uw star zal nimmer zinken,
Straalt voort, o Sfors, Achil, en Palameed!
En Otto, gij! die 't kopren schild doet blaken,
Waar 't naakte kind zich wringt uit de addrenkaken.

56.

Ook Gasko en Rudolfo noemt mijn lied,
Bij 't tweetal Gwys, die voor de glorie branden!
Neem, Eberhard, den lauwer dien ik bied!
Ontfang, Gernier, den palmtak uit mijn handen!
Schoon tellens moê, U toch vergeet ik niet,
Gildippe en Odoardo! Door de banden
Van d' echt vereend, blijft ge in den krijg een paar:
Zoo scheide U ook de dood niet van elkaâr!

57.

Wat leert men niet in de oefenschool der Minne!
Dáár kiest de vrouw het ruwe mansgewaad,
Dáár werd Gildippe een vurige heldinne,
Die nimmermeer haar bruidegom verlaat.
Wat noodlot ook hun levenswebben spinne,
Zij zijn voortaan geweven uit één draad:
Wordt zij geveld, dan moet hij d' adem derven,
Of treft men hem, zijn wonde doet haar sterven.

58.

Toch moeten beiden, en moeten allen hier,
Voor Reinout, voor een teedren jongling, wijken:
Wèl doet zijn blik, zoo vriendlijk en zoo fier,
De majesteit van koningen bezwijken!
Den stoutsten droom beschaamde zijn rapier:
Zijn lente mag met najaarsvruchten prijken.
't Is Mars, wanneer hij inrukt op den dood,
't Is Amor-zelf, als hij 't gelaat ontbloot!

59.

Waar de Etsch zich haast naar de open zee te spoeden,
Is Bertholds zoon het daglicht opgegaan.
Maar eer hij nog zijn vader kon vermoeden,
Daar nam Mathilde als eigen kind hem aan,
En deed zijn jeugd met alle kennis voeden,
Die waardig maakt om naar een kroon te staan:
Tot de oorlogstromp, in 't heilig Oost gestoken,
Den leeuwenwulp het jeugdig bloed deed koken!

60.

Daar vliedt hij voort, naauw vijftien zomers oud,
En snelt, alléén, langs onbekende wegen,
Klieft onverschrikt het Middellandsche zout,
IJlt Hellas door, de Christen-heirmacht tegen.
O eedle vlucht! Wat naneef is zoo stout,
En volgt haar na, met uitgetogen degen?....
– Hij heeft drie jaar in 't krijgsrumoer geleefd,
Schoon 't eerste dons zijn blonde kin omgeeft.

61.

De ruiterij verdween. Het voetvolk nadert.
't Eerst voert Reimont vierduizend strijders aan,
Toulouzers, aan Garonnes zoom vergaderd,
Bij 't Pyreneesch gebergte en d' oceaan.
Hun heldenborst, van bruisend bloed dooraderd,
Is lang gehard op de ijzren oorlogsbaan.
Een wakker heir! maar zeker ook geen fierder,
Geen sterker, geen krijgskundiger bestierder!

62.

D' Amboise leidt vijf duizend lieden voort,
Uit Blois en Tours. Al tintelen hun reien
Van 't prachtig staal dat onheilspellend gloort,
Zij zijn te zwak om muren te rammeien.
Hun vaderland, een wellustaâmend oord,
Voedt zonen op, zoo week als zijn valleien.
Onstuimig is hun aanval, maar al ras
Zijn ze uitgeput, en sterft hun vuur in de asch.

63.

Hen volgt Alkast met dreigende gebaren,
Gelijk voor Thebe eens Kapaneus verscheen.
Hij daalde, met zes uitgelezen scharen
Van duizend man, uit de Alpen naar beneên.
Zij haastten zich, vermeetlen die zij waren!
Hun sikkelen tot zwaarden om te smeên;
En dreigen nu de koningen der aarde
Met de eigen hand, die 't logge vee bewaarde.

64.

En eindlijk, ziet! een zevenduizendtal,
Met Petrus' kroon en sleutels in zijn vanen!
Wel past het staal hun ranke heldenstal.
Kamillus-zelf zal hun triomfpad banen:
Hij vloog ten strijde op 't eerst trompetgeschal,
En zal den roem der vaadren niet doen tanen,
Maar de aard doet zien, dat, schoon zijn krijgstucht week,
De aâloude moed des Romers niet bezweek.

65.

Zoo trekt dan nu de laatste legerstander
Buljon voorbij. Die aanblik doet hem wèl:
Hij roept verrukt de vorsten bij elkander,
En geeft hun, kort en bondig, zijn bevel:
„Eer straks de nacht in nieuwen dag verander',
„Beginne 't heir den stormmarsch, licht en snel,
„Zoodat wij voor de heilge muren komen,
„Eer 's vijands rot van ons besluit kan droomen!

66.

„Welaan dan, gij die Christenhelden heet,
„Bereidt u thands tot strijden en verwinnen!...."
Zoo klinkt zijn woord, dat wondre werking deed,
Want nieuwe moed stroomde aller boezem binnen:
En 't gantsche heir stond tot den tocht gereed,
Eer 't morgenrood nog flikkerde aan de tinnen.
Buljon-alléén, schoon hij omzichtig zwijgt,
Gevoelt een zorg, die altijd hooger stijgt.

67.

Een droeve maar heeft hem in 't oor gezongen,
  Dat uit Egypte een dreigend leger toog:
De Koning is tot Gaza doorgedrongen,
  En houdt de grens van Syriën in 't oog.
Men kent zijn aart, die altijd onbedwongen
  En onvermoeid het doelwit tegenvloog:
Buljon beseft de macht dier weêrpartijders,
En wenkt een bode uit zijn getrouwste strijders:

68.

„Beklim een schip, en, met gewiekten spoed,"
(Zoo luidt zijn last) „naar Griekenland gevlogen!
  „Daar toeft – gelijk een hand mij weten doet,
„Die nimmer mijn vertrouwen heeft bedrogen –
  „Een jonge Prins van ongetemden moed,
„Die ons ter hulp het zwaard heeft uitgetogen:
  „De fiere Deen rukte uit het verre Noord
  „Aan 't voorhoofd van een talrijk leger voort!

69.

„Maar 'k vrees, dat licht, door vleitaal en gebeden,
  „Der Grieken Vorst met de oude arglistigheid
„Hem overhaal' te keeren op zijn schreden,
  „Of, vér van ons, hem op een dwaalweg leid'!
„Ga dan, mijn boô! zoek gij hem te overreden!
  „Zeg, dat bij ons de glorie hem verbeidt,
„Dat hij zich haaste, omdat elk schandlijk toeven
„De schimmen zijner vaadren zou bedroeven!

70.

  „Trek niet met hem, maar spoor den Koning aan,
„Om eindlijk ons die trouwe hulp te leenen,
  „Ons bij verdrag zoo plechtig toegestaan,
„Zoo vaak beloofd, en echter nooit verschenen!" –
  Hij spreekt, en geeft op pergamenten blaân
't Bevelschrift meê. Reeds is de boô verdwenen:
  En Godfried, in den boezem van zijn heir
  Teruggekeerd, vindt al zijn kalmte weêr.

71.

Pas zwenkt de dag op chryzolieten wagen
  Uit de Oosterpoort, of schel trompetgeschal
En 't rammelen van kopren trommelslagen,
  Schept leven en beweging overal.
Zoo lieflijk klinkt, op heete zomerdagen,
  Geen donderwolk die regen brengen zal,
Als de eerste stem der wilde krijgsfanfaren
In de ooren dreunt der koene legerscharen.

72.

  De geestdriftgloed, de vreugde, is algemeen.
Terstond heeft elk zijn rusting aangeschoten;
  Terstond is heel de heirmacht op de been,
Elks post bezet en elk gelid gesloten.
  Een vendel wijst voor iedre bende heen
Het eerespoor aan land- en strijdgenoten;
  En bovenuit en triomfeerend zwiert
  De Koningsvaan, door 't heilig kruis versierd.

73.

De morgenzon, heur renbaan opgestegen,
  Klimt meer en meer, en spiegelt in den gloed
Van helm en schild en borstkuras en degen
  Een lichtstroom af, die de oogen scheemren doet.
Een vuurzee golft en bliksemt allerwegen,
  Een brand gelijk, die onuitbluschbaar woedt;
En 't staalgeklank, 't gekletter der cymbalen
En 't rosgehinnik, davert door de dalen.

74.

  De Veldheer, die een onverhoedsch gevaar
Voorzichtig van de zijnen af wil wenden,
  Zond ijlings uit de lichte ruiterschaar
Verspieders rond, die heel de streek verkenden.
  Vooruit gaan al de delvers bij elkaâr,
Die 't effen pad bereiden voor de benden:
  De hoogte valt, de diepte vult zich aan;
  De slagboom wijkt, en – open ligt de baan.

75.

Geen Heiden, op wiens tegenstand zij botsen,
Geen forteres, met dubble gracht omringd,
Geen vloed, geen woud, geen hemelhooge rotsen,
Niets, dat de vaart der Christenen bedwingt.
Zóó zwalpt somtijds, met oorverdoovend klotsen,
De stroommonarch, die uit zijn bedding springt,
Van gramschap zwelt, en, dam en dijk verbrekend,
Zijn dwarrelwegen met verwoesting teekent.

76.

Alleen de Vorst van Tripoli misschien
Heeft macht genoeg en schatten en soldaten,
Om Godfrieds leger onder 't oog te zien;
Maar – heeft de moed zijn laffe ziel verlaten? –
Hij aarzelt niet, geschenken aan te biên,
Hij geeft terstond een vrijpas door zijn staten,
En welk een eisch hem de overwinnaar doe,
Hij hoort het aan en stemt in alles toe.

77.

Van Seïrs top, die al de praalgebouwen
Der Godsstad uit het blaauwend Oost begroet,
Snelt, ondermengd met kinderen en vrouwen,
Een Christenschaar het leger te gemoet.
Zij zijn verrukt des Heeren held te aanschouwen:
Zij strooien hem hun gaven voor den voet,
Bewonderen den wapentooi, en vleien
Het voorrecht af, den heirtros te geleîen.

78.

De Veldheer leidt zóó dicht nabij de kust
Het leger voort, dat hij 't welluidend ruischen
Der zee verneemt, zich-zelven wel bewust,
Dat daar alom bevriende schepen kruisen,
Met overvloed van leeftocht toegerust.
De Kreetsche druif zal in de bekers bruisen,
En de Archipel voert van zijn tarwegraan
Uit volle schuur de rijpste garven aan.

79.

't Gewicht der kielen doet de golven stenen,
Die wemelen van zeilen zonder tal,
Zoodat niet licht een boeg der Saraceenen
Hier over 't zout een cirkel trekken zal,
Waar Frankrijk en Brittanje zich vereenen,
Sint-Markus' leeuw zich spiegelt in 't kristal,
Siciliën zijn oorlogsvloot doet spelen,
Naast Genuaas en Hollands zeekasteelen.

80.

Die allen, door denzelfden vredeband
Te saam' gesnoerd tot éénheid van gedachten,
Voorzagen zich aan menig vruchtbaar strand
Van al waar ooit een leger naar kan smachten.
Dat leger-zelf vond aan 't vijandelijk land
Een open grens, waar geen bestrijders wachtten;
En 't stormde nu met snelgewiekten voet
Den bodem op, waar Christus heeft gebloed.

81.

De Faam, gewoon 't verspreide saam' te groepen,
Terwijl ze schijn en waarheid rondtrompet,
Had reeds de komst van 't leger uitgeroepen,
Dat in zijn vaart wat weêrstand biedt verplet.
Zij noemt getal en eigenschap der troepen,
Prijst naam en daad der stoutsten, en ontzet
Door dreigend oog en opgeheven vinger
- Een Wraakgodes! - Jeruzalems Bedwinger.

82.

Het kwade-zelf is nimmer zoo geducht
Als vrees voor 't kwaad. Hoe hangen ieders ooren
Met schuwen blik aan 't allerminst gerucht
Van faablen, uit de onzekerheid geboren!
Daar fluistren duizend stemmen in de lucht:
De ontroerde Stad geeft alle hoop verloren.
Maar schoon 't gevaar gedurig nader spoedt,
't Zijn gruwlen, waar de grijze Vorst op broedt.

83.

't Is Aladijn. Geholpen door verraadren,
Heeft hij sints kort den koningsstaf geroofd.
De tyrannij, eens vlammende in zijn aadren,
Is door den tijd getemperd, niet gedoofd.
En nu hij weet wat straffende englen naadren,
Is 't of de kroon hem wankelt op het hoofd:
Hij voelt het hart van d' ouden wrok verslinden,
En vreest de hand van vijanden en vrinden.

84.

Gescheiden door de Godsdienst die 't beleed,
Werd in de Stad een dubbeld volk gevonden:
Het grootste deel boog voor den Waanprofeet,
De kleiner helft had zich den Heer verbonden.
Maar toen de Dwingland Salem zwichten deed,
En daar voor goed zijn zetel zocht te gronden,
Beschermde hij den Moslem, en de last
Werd plettrend zwaar den Christen opgetast.

85.

Dit scherpt zijn angst, en wekt zijn wilden toren,
Die, lång betemd, toch niet heeft uitgewoed.
Het oude vuur doet weêr die oogen gloren,
En meer dan ooit smacht nu die borst naar bloed!
Zoo zwelt de slang, in kille sneeuw bevroren,
Op nieuw van gif, bij d' eersten zonnegloed;
Zoo breekt de leeuw, in plotseling ontwaken,
Zijn tralies door met opgesparde kaken.

86.

„'k Zie 't!" roept hij uit, „dat ongeloovig rot
„Verlustigt zich in onze aanstaande plagen!
„Als ieder lijdt, versmelt het van genot,
„En 't schaterlacht wanneer al de andren klagen!
„Het broedt verraad met heimelijken spot,
„Het loert er op, me een dolk in 't hart te jagen.
„'t Ontsluit misschien mijn vijanden de poort,
„En geeft het sein tot d' algemeenen moord!

87.

„Maar niet alzoo! 'k Zal, éér de draden groeien,
„Hun spinneweb verscheuren met het zwaard!
„Hun eerloos bloed zal langs de straten vloeien,
„Geen kind worde op den moederschoot gespaard!
„De rosse vlam moet op hun daken gloeien:
„Hun lijkgebeent' is zulk een mutsert waard!
„Ik-zelf, ik zal hun priesters, waar ze knielen
„Op 't heilig graf, met eigen hand vernielen!" –

88.

Dus peinst de wreede in sombre mijmerij;
Toch laat hij weêr zijn zwarte plannen varen.
Lafhartigheid, geen edel medelij',
Beweegt hem om de onnozelheid te sparen.
Porde eerst de vrees tot blinde razernij,
Straks raadt ze, in schijn de kalmte te bewaren:
Dan wierp althands, bij 's vijands zegepraal,
De hoop op vrede een laatsten reddingstraal.

89.

Zoo legt hij dan zijn grimmigheid aan banden –
Neen, elders woedt ze, onmenschlijk evenzeer!
Hij jaagt de vlam door de omgelegen landen,
Zengt de akkers plat, en stoot de hutten neêr.
Geen korrel graans, geen tweetal schaamle wanden,
Lave, uren ver, het naadrend Christenheir!
De beeken zelfs, die door de dalen hupplen,
Vergiftigt hij met doodelijke drupplen.

90.

Zoo sluw als wreed, doorvorscht hij overal
Het bolwerk van Jeruzalem. Haar muren
Staan dreigend in drie hemelstreken pal;
Maar 't Noorderpunt kan noode een storm verduren.
Hij ziet, en wenkt: daar rijzen wal bij wal,
En groeien en verdubblen zich bij de uren;
Terwijl, naast eigen legermacht, de Stad
Een mengeldrom van huurlingen bevat.

TWEEDE ZANG.

KORTE INHOUD. — Inwendige toestand van Jeruzalem, en tyrannij van Aladijn. — Epizode van Solinde en Sofronia. — Gezantschap van Aleet en Argant naar 't Christen-Leger. — Oorlog met Egypten.

1.

Dus zat de Vorst in oorlogszorg gedompeld,
  Als hem Ismeen in de eenzaamheid begroet;
Ismeen, die 't rijk der dooden overrompelt,
  En de asch bezielt met nieuwen levensgloed,
Die, als hij 's nachts zijn tooverzangen mompelt,
  Den Satan op zijn throon verbleeken doet,
De Geesten dwingt, naar zijn gebod te luistren,
Hen bindende, of ontslaande van hun kluistren.

2.

  Hij, Christen eens, nu snoode Renegaat,
Ontheiligt thands, in lastrende gebeden,
  Twee eerediensten, die hij slecht verstaat,
Te saam' belijdt en samen heeft vertreden.
  En zoo hij nu zijn rotsspelonk verlaat,
Getuige van zijn gruwbre plechtigheden,
  't Is om zijn heer in 't algemeen gevaar
  Zijn raad te biên - twee demons bij elkaâr!

3.

„Heer!" vangt hij aan, „ik zie de zwaarden lichten,
  „Ik riek den strijd: het leger is nabij.
„Maar laat niet af! Alleen de bloodaarts zwichten:
  „Den held staan Aarde en Hemelen ter zij'!
„Als Veldheer en als Koning hebt ge uw plichten
  „Vervuld; gij waakt, en alles regelt gij.
„Mocht ieder uw doorluchtig voorbeeld volgen,
„De vijand wierd aan onzen voet verzwolgen.

4.

„En mij aangaande, ik wil in elk gevaar,
„In nood en dood tot helper U verstrekken,
„De vruchten U van menig levensjaar,
„Van al mijn kunst en wetenschap doen trekken.
„Ik wil, dat zelfs de machtige Englenschaar
„Die God verwierp, U met haar schild zal dekken.
„Maar eer ik mijn bezweeringen begin,
„Verneem mijn plan, en sla mijn wegen in!

5.

„Daar staat in een der onderaardsche gangen
„Een beeld der Vrouw, die 't vuige Christenrot
„Een altaar rookt en hulde doet ontfangen
„Als Moedermaagd van een gekruisten God.
„Een sluier is rondom het beeld gehangen,
„Een eeuwge lamp verlicht de tompelgrot;
„En 't Bijgeloof heeft overal de wanden
„Beladen met afgodische offeranden.

6.

„Dat beeld, o Vorst! zult gij met eigen hand
„Ontrooven aan der Christenen vereering!
„Het moet in 't hart van uw moskee geplant,
„En worde daar, uit kracht van mijn bezweering,
„Beschermgodes van 't dierbaar Vaderland,
„Geweldiger dan alle vestingweering.
„Bewaar haar wel! de wondre talisman,
„Die Salems poort onneembaar maken kan!" –

7.

Hoe 't schuldig plan den Dwingland tegenlachte!
Hij vindt Gods Huis, verdrijft de priesterschaar,
En rukt, in spijt van smeekgebed en klachte,
Het kuische beeld verwaten van 't altaar.
Hij draagt het naar dien Tempel, waar de Almachte
Beleedigd wordt door heidensch plechtgebaar,
Waar straks Ismeen, in godvergeten woede,
De kracht beproeft der helsche wichelroede.

8.

Maar naauwlijks daagt de nieuwe morgengloor,
Daar is op eens de kostbre buit gevlogen.
De wachter zoekt d' onreinen tempel door,
Maar telkens in zijn bange hoop bedrogen.
Hoe snerpt die maar den dwingeland in 't oor!
Hoe beeft de slaaf voor d' opslag zijner oogen!
Hoe brult zijn wraak in woeste grimmigheid:
„Een Christenhond is dader van het feit!"....

9.

Had inderdaad een Christen 't onderwonden?
Of zag misschien de hooge hemel neêr
Op 't heilig beeld, zoo gruwelijk geschonden,
De Moeder Gods herstellende in haar eer?
Tot heden werd het andwoord niet gevonden,
Wie 't wonder werkte, een stervling of de Heer.
De vroome, die geen zondig schepsel huldigt,
Acht al den lof den Heer-alleen verschuldigd.

10.

De Vorst beveelt een naarstig onderzoek:
De huizen weemlen van zijn soudenieren.
Den heeler en den steeler dreigt zijn vloek.
Wie beide noemt, zal 't Vorstlijk eerkleed sieren.
Ismeen, verdiept in 't haatlijk tooverboek.
Herhaalt vergeefs zijn ijdle formulieren:
Want wie dan ook de dader zij geweest,
't Is Gods geheim, waarin geen stervling leest.

11.

En 't is nog pas den dwingeland gebleken,
Dat hij vergeefs 't verborgene doorvorscht,
Of razernij en doodsche haat ontsteken
Een wilde vlam, die klatert in zijn borst.
Alle' eerbied schudt hij uit: hij wil zich wreken,
Niets is te duur tot lessching zijner dorst:
„Sterv'," roept hij uit, „heel 't broeinest dier verraders,
„'k Tref dan gewis het schennig hoofd des daders!

12.

„Al valle ook de rechtvaardige aan zijn zij',
„De booswicht sneev'!.. Wat spreek ik van rechtvaardig!
„Geen hunner is 't. Zij allen haten mij.
„Zij spannen saam', oproerig en boosaardig!
„Al zijn ze ook van den nieuwen gruwel vrij,
„Om de oude schuld zijn zij der doodstraf waardig.
„Mijn braven, op! volvoert uws meesters woord!
„Grijpt toorts en zwaard! en blakert en vermoordt!" –

13.

Zoo spreekt hij, en de schrikmaar, voortgedragen
Op d' aâm des winds, bereikt der Christnen schaar.
Zij staan verstijfd, met stommen schrik geslagen,
Zoo plotseling verrast hen 't doodsgevaar.
Wie zal hier bede of tegenwerping wagen?
Wie vlucht hier, of ontworstelt den Barbaar?
Toch zou de hulp zich op doen voor de vroomen,
En – op een wijz', die niemand durfde droomen.

14.

Een Jonkvrouw rijpte in 't midden van hun kring,
Zoo fier, dat geen vorstin haar evenaarde:
Ze is hemelsch schoon, maar schat haar schoon gering,
Als had door 't Schoon de Deugd geen dubble waarde.
Ze is 't lieflijkst door de zelfverloochening,
Die zooveel liefs verborgen houdt voor de aarde,
Den lof ontvlucht der dartelende jeugd,
En eenzaam leeft in Godgewijde vreugd.

15.

Maar bleef wel ooit wat minlijk is en teeder,
Geheel verhuld? – Gij, Liefde, duldt het niet!
Gij trekt alras den dichten sluier neder,
En – 't Meesterstuk der Schepping wordt bespied.
Gij doekt het oog, en straks ontbloot gij 't weder,
Gij, Blinde, die met Argus-oogen ziet!
Hoe wel bewaard de kuische Jonkvrouw wone,
Één jongling zag en – gloeide voor de Schoone!

16.

Hij heet Olinde, en zij – Sofronia.
Één stad en één geloof vereenigt beiden.
Hij slaat haar steeds met stille smarte gâ:
Veel wenscht hij, weinig hoopt hij, en bescheiden
Gelijk zij schoon is, durft hij 't zalig Ja
Niet vragen, maar – blijft lijden en verbeiden.
Zóó heeft reeds lang de droeve om haar gesmacht,
Die hem niet ziet, niet kent, – misschien veracht!

17.

De faam terwijl verkondigt allerwegen
Wat dreigend lot der Christnen doodsklok luidt.
De Jonkvrouw, zoo manhaftig als verlegen,
Ziet biddend naar een reddingsmiddel uit.
Haar spoort de moed, haar houdt de schaamte tegen,
Bij 't vormen van haar schitterend besluit,
Tot schaamte en moed, versmolten in elkandren,
't Vermetel Kind in schuchtren Held verandren.

18.

Daar dringt ze alléén de bonte scharen door!
Ze onthult noch bergt haar rijke aanvalligheden.
Een sluier dekt den zoeten starrengloor
Der oogen; vast en zedig zijn haar schreden.
Zat zorg of toeval bij de keuze voor
Van 't rein gewaad, dat kronkelt om haar leden?
Natuur en Liefde en zelfs de Hemel plooit
Het kuische floers, dat zooveel schoonheid tooit.

19.

Een fluistren der bewondring doet zich hooren,
Zij spoedt zich voort, den dwingland in 't gezicht.
Ze ontzet niet, als zijn blikken haar doorboren:
Al fronst de Hel, geen hemelsche Engel zwicht.
„ 'k Breng," – spreek ze – „O Heer! (en ach, bedwing uw
„En schors zoolang uw dreigend strafgericht!) (toren,
„'k Breng wapenloos den schuldige in uw handen,
„Die, al te stout, uw grimmigheid doet branden!" –

20.

Die blik, zoo rein; die leest, zoo vorstlijk hoog;
Die taal, door zulk een rozenmond gesproken,
Verrast den Vorst. Zijn zwarte wenkbraauwboog
Klaart op. De kracht zijns torens is gebroken.
Was niet zijn hart, of niet haar heilig oog
Zóó koud geweest, hij ware in liefde ontstoken.
Een stugge pracht verwint geen stug gemoed:
Voorkomendheid-alléén blaast de assche in gloed!

21.

Toch luwt het zacht door 't hart des dwinglands henen,
Zoo al geen min zijn laag gemoed ontbrandt.
„Spreek!" zegt hij: „Spreek! en 't zwaard der Saraceenen
„Keert in de scheê: 'k geef u mijn woord tot pand!" –
En zij: „Zie hier de schuldige verschenen!
„De diefstal is gepleegd door déze hand!
„Ik roofde 't beeld; en wilt ge u wraak verschaffen,
„Mij zoekt ge: mij, o Koning, moet ge straffen!" –

22.

Zoo laadt dan nu de moedige Christin
Al 't wee op zich, om voor haar volk te sneven!
O grootsch bedrog, vol reinen heldenzin!
Wie durft der waarheid hier de voorkeur geven?
Nog toomt de Vorst zijn felle gramschap in,
Als wierd hij ('t eerst!) door deernis aangedreven:
„Wie," luidt zijn vraag, „wie ried u 't waagstuk aan?
„Verleide, biecht! wie heeft u bijgestaan?" –

23.

„Heer!" roept zij uit, „ik deel met niemand anders
„Een gloriekroon, die ik alleen begeer!
„Mijn hoofd, mijn hart, ziedaar mijn medestanders!
„Ik vormde 't plan, 'k volvoerde 't evenzeer!" –
Nu vlamt zijn oog van 't vuur des salamanders:
„Zoo vall' mijn wraak verplettrend op u neêr!" –
„Geen vonnis," zegt ze, „is billijker geslagen:
„Die de eere droeg, moet ook de straffe dragen!"

24.

Zijn gramschap klimt: de woestaart knersentandt:
En buldert voort: „Waar hebt gij 't beeld begraven?" -
- „'t Is niet begraven, Koning! 't is verbrand:
„'t Zijn Englen Gods die 't mij in 't harte gaven.
„'t Is nu althands beveiligd voor de schand',
„Beveiligd voor de laagheid uwer slaven!
„Gij zoekt den roover, of zijn buit - welaan,
„De buit verdween, den roover ziet gij staan!

25.

„Maar 't is geen buit! en 'k wil geen roover heeten.
„'k Nam rechtens weêr wat ons het onrecht nam!..." -
De dwingland beeft van woede: doffe kreten
Ontsnappen hem - hij staat in laaie vlam.
Neen, hoop hier geen vergeven en vergeten,
Verheven ziel, kuisch hart, onschuldig lam!
De schoonheid zelfs, waarmeê de liefde u wapent,
Dempt d' afgrond niet, reeds aan uw voeten gapend!

26.

De Vorst gebiedt: - „De vuurdood zij haar straf!"
Daar naadren reeds de onreine henkershanden,
En rukken haar den maagdensluier af,
En slaan verwoed haar poezlige' arm in banden.
Zij zwijgt: - ze is kalm, ook in 't gezicht van 't graf,
Ze is vrij, alsof geen ketens haar omspanden.
En deinst de blos, die straks naar 't voorhoofd rees,
't Is 't leliewit der schaamte - niet der vrees.

27.

De maar vliegt rond. Verbaasde aanschouwers vloeien
Bijéén. - Olinde is onder hen. Ook hij
Vernam het feit. Zijn bleke slapen gloeien,
Zijn jagend hart voorspelt hem: „Dat is ZIJ!"
En naauwlijks komt de Jonkvrouw in haar boeien,
Beschuldigd en gevonnisd, naderbij,
Naauw ziet hij, hoe de beulen zich vergaâren
Voor 't gruwelampt - daar stort hij door de scharen.

28.

„Niet zij! niet zij heeft ooit den roof begaan!
„Dat heeft ze in haar krankzinnigheid gelogen!
„Wat vrouw alléén kan zulk een stuk bestaan?
„Hoe zou zij 't ooit òf durven òf vermogen?
„Wat vinger wees het heilig Beeld haar aan?
„En door wat list heeft zij de wachts bedrogen?
„Zij zegge 't ons, indien zij 't zeggen kan!....
„Neen, Koning! ik, Olinde, ik ben de man!" –

29.

Zoo mint hij de onbeminnende beminde!
„Ik klom des nachts" (zoo gaat hij haastig voort)
„'t Moskeedak op, en ranker dan de hinde
„Doorworstelde ik de naauwe vensterpoort.
„Al de eer is mij! – dat mij uw wraak verslinde:
„Onthoud mij niet wat wettig mij behoort!....
„Die boeien zijn de mijne, en deze uw beulen
„Doen mij ter eer de hooge houtmijt smeulen!" –

30.

Sofronia houdt d' engelreinen blik
Meêlijdend op den Jongeling geslagen:
„Rampzalige! wat werpt ge u in den strik?
„Wat spoort u aan, zoo dwazen stap te wagen?
„Of meent ge dan, dat ik te zwak ben, ik!
„Om gantsch-alléén eens menschen wraak te dragen?
„'k Heb ook een hart, dat, voor geen dood vertsaagd,
„Verlaten sterft, maar geen geleide vraagt!"....

31.

Zij pleit vergeefs! hier baat geen tegenstreven!
De Minnaar wijkt der Martlares' geen voet.
O schouwtooneel, zoo roerend als verheven,
Die worstelstrijd van Liefde en Heldenmoed,
Daar wie verwint moet sterven, en waar 't leven
De ellende wordt van hem die onderdoet!...
Hoe meer die twee elkander schuldig heeten,
Te feller wordt de Dwingeland verbeten.

32.

Hun koene taal beleedigt hem: hij meent
Zich-zelv' veracht waar zij den dood verachten:
„Zoo zij 't geloof aan beide dan verleend!
„Bereidt de palm, waar beide zoo naar smachten!
„'t Kamplustig paar blijve in triomf vereend!" –
De Jongling wordt gekluisterd door de wachten;
Zij binden 't paar aan d' eigen staak, maar ach!
Alzóó, dat de een den andere niet zag.

33.

De mutsert walmt en rosse vonken jagen
Reeds knettrende op, waar de ijzren blaasbalg gaat:
Daar barst hij los in hartverscheurend klagen,
En spreekt haar aan, die zoo nabij hem staat:
„Zoo is dan dit de band, die onze dagen
„Verbinden zou in liefdes dageraad?
„Zoo is dan dit de vuurgloed, die ons beide
„Doorblaken moest, gelijk mijn hoop voorzeide?

34.

„Ik droomde van een vriendlijker altaar,
„En blijder knoop, dan 't lot ons deed verwerven!
„Te lang scheidde ons het leven van elkaâr,
„Te wreed, helaas! vereenigt ons het sterven!
„Toch deel ik gaarne uw mijte als Martelaar,
„Zoo ik uw sponde als Bruidegom moest derven!
„Uw droevig lot verwekt mijn medelij';
„Het mijne niet: ik sneuvel aan uw zij'!

35.

„O blijde dood, mij gunstiger dan 't leven!
„O zoete pijn, nooit duur genoeg gekocht!
„Zoo maar mijn borst op uwen boezem kleven,
„Mijn veege mond uw lippen kussen mocht!
„Zoo beider ziel klapwiekende op mocht zweven,
Zich menglende in den laatsten ademtocht!"....
Zoo klaagt hij, met een stillen traan in de oogen,
En zij – herneemt, tot teêrheid toe bewogen:

36.

„Een àndre smart, mijn vriend! een àndre klacht
„Eischt de ernst van 't uur, bij heiliger gebeden!
„Waarom nu niet uw zondeschuld herdacht,
„En 't zalig loon van die den Heer beleden?
„Gij sterft voor Hem: dat maakt de foltring zacht.
„Blik juichende op naar 's Hemels heerlijkheden!
„Aanschouw die zon, hoe blinkt zij aan den boog!
„Zij lacht ons toe, zij lokt ons naar omhoog!"

37.

De Heidnen zelfs staan diep geroerd en treuren:
De Christen treurt, maar zoo luidruchtig niet.
Den Vorst gebeurt wat nooit hem mocht gebeuren:
Zijn hart wordt week bij wat hij hoort en ziet.
Hij merkt het naauw, of schaamte en gramschap kleuren
Zijn voorhoofd: hij wendt de oogen af, en – vliedt.
Sofronia! aandoenlijkste uit die reien!
Slechts gij schreit niet, waar ze allen u beschreien!

38.

't Gevaar neemt toe. – Daar snelt door poort en straat
Een ruiter aan. Gelaat en houding spreken
Van fieren moed, en 't vreemde krijgsgewaad
Verraadt een tocht uit afgelegen streken.
De tijgerwulp, zijn kopren helmsieraad,
Trekt aller oog. Ontzachlijk oorlogsteeken,
Waarmeê Klorinde elk slagveld binnen rent!....
Men gist haar naam, men raadt, zij is herkend.

39.

Sints de eerste jeugd heeft zij de zachter zeden
Van 't Schoon Geslacht voor weeklijkheid geteld:
Geen vlasdraad ooit is door haar hand gegleden,
Die nimmer naalde of schietspoel heeft omkneld.
Ze ontvlood de weelde en werkloosheid der steden,
Want eer en tucht woont ook op 't vrije veld.
Haar dreigend oog stond streng en trotsch te gloeien,
Maar trotsch en streng, 't kan toch de harten boeien.

40.

Als kind alreeds vermocht ze een hollend ros
Te mennen met een greep der kleene vingren,
En reed ze en streed in zwaren wapendosch,
En wist ze zwaard en heldenlans te slingren.
Sints volgde zij, in bergspelonk en bosch,
Den wilden trein der woudgediert-bedwingren:
Zoo scheen ze alom, bij jacht- en krijgsmuzyk,
Den leeuw een man, den man een leeuw gelijk.

41.

Verliet ze nu de Perzen, honderdmalen
Heeft ze elders op de Christenen gewoed,
Hun lijkgebeent' doen bleeken in de dalen,
Den blanken stroom gepurperd met hun bloed.
Zij komt, en ziet de doodelijke stralen
Rondspatten uit den wilden mutsertgloed:
Zij wenscht iets meer van 't schuldig paar te hooren;
En zet zich schrap, en geeft het paard de sporen.

42.

Zij dringt door 't volk, dat rond de houtmijt zwermt:
Ze ontwaart het paar, ter vuurdood uitgelezen.
De Jonkvrouw zwijgt; de Jongling schreit en kermt:
De sterkste schijnt de zwakkere te wezen.
Toch is 't om haar, die, teêr en onbeschermd,
Zijn noodlot deelt, dat 's Jonglings klachten rezen.
Haar oog blikt op naar 's hemels hoogen throon:
Reeds vóór haar dood is zij aan 't stof ontvloôn.

43.

Klorinde ook treft wat aller hart verscheurde:
Een groote traan vloeit langs heur wangen heen.
Zij treurt het meest om de eene die niet treurde,
En 't zwijgen roert haar dieper dan 't geween.
Daar wenkt ze een grijz', dien ze aan heur zij' bespeurde,
En buigt het hoofd meêwarig naar beneên:
„Wie zijn die twee? Wat schuld is hier bedreven?
„Of wel, wat lot staat de Onschuld dus naar 't leven?"

44.

Zoo vraagt zij; en de grijzaard neemt het woord:
Hij deelt haar kort maar trouw 't gebeurde mede.
Zij staat verbaasd, daar alles wat zij hoort
Van de onschuld dezer twee haar overreedde.
Neen, nooit alzoo! zij zal den dubblen moord
Voorkomen, door 't geweld van zwaard of – bede!
Zij wenkt – men bluscht de laaie mutserthel,
En dus weêrklinkt haar vorstelijk bevel:

45.

„Geen sprankel word' door iemand meer ontstoken!
„Men schors' dit werk van blinde razernij
„Zoo lang – tot ik den Koning heb gesproken:
„Ik neem de schuld van 't oponthoud op mij!" –
Haar vorstenblik heeft d' overmoed gebroken,
De beulenstoet wijkt siddrend op zij'.
Nu rent zij naar den Koning – die heur wegen
Verkort; want zie, reeds snelde hij haar tegen.

46.

„Ik ben Klorinde!" spreekt ze: „Ook gij wellicht,
„O Aladijn, hebt soms dien naam vernomen.
„'k Heb mij op nieuw ten oorlog afgericht,
„'k Wil strijden in het leger uwer vroomen.
„Beschik! bepaal! Ik zal geen kleine plicht
„Versmaden, en geen groote doet mij schroomen.
„Betrouwt gij 't Bolwerk aan mijn waakzaamheid,
„Of eischt ge in 't Veld mijn krachten, – 'k ben bereid!"

47.

De Vorst herneemt: „Waar schemert een landouwe,
„Aan 't uiterst eind van deze waereldsfeer,
„Waar schuilt de plek, roemruchtige Jonkvrouwe,
„Waar de eeuwge faam niet klapwiekt tot uw eer?
„Nu 'k aan mijn zijde uw machtig zwaard aanschouwe,
„Ben ik getroost en ken geen vreeze meer.
„Ware uit den grond een leger opgerezen
„Ter mijner hulp, ik zou niet blijder wezen!

48.

„Mijn ongeduld ziet smachtend naar de vaan
„Der Christnen uit. Gij wilt mij trouwe zweeren,
„'k Aanvaard dien eed; maar geen gewone daân,
„Het groote-alleen kan ik van u begeeren!
„Ik bied u dus den Veldheerscepter aan,
„Uw wil is wet, en ieder zal haar eeren!" –
Zoo spreekt de Vorst. Met eedle kortezij
Brengt zij heur dank, en dringend voegt ze er bij:

49.

– „'t Schijne ongehoord het loon te durven vragen,
„Mijn Koning! éér de plichten zijn vervuld,
„Uw goedheid toch doet mij de bede wagen:
„Bevrijd dit paar, dat gij – mij geven zult!
„Schenk mij hun levens!... 't Vonnis wierd geslagen,
„Maar 't is te hard voor onbewezen schuld....
„Maar 'k zwijg daarvan, en zwijg van zooveel teeknen,
„Die zonneklaar hunne onschuld doen bereeknen.

50.

„'k Zeg dit alléén: de gissing heerscht alom,
„Dat Christenen den stouten roof begingen –
„Een dwaling is 't! en mijn gedachte klom
„Naar hooger hand dan die van stervelingen.
„Ismeen, o Vorst! ontwijdde 't Heiligdom
„Door d' ijdlen raad dien hij u op dorst dringen:
„Geen beeld behoort in Mohammeths moskee,
„En 't minst een beeld uit vreemde gruwelsteê!

51.

„Ik koester dus 't onwankelbaar vermoeden,
„Dat Mohammeth dit wonder heeft gewrocht,
„Om de eere van den tempel te behoeden,
„Waar Allahs volk geen afgod dulden mocht.
„Ismeen moge op zijn tooverrijmen broeden,
„ – De wapens waar zijn lafheid heil in zocht! –
„'t Voegt Riddren, op den vijand in te houwen:
„De krijgskunst is de Kunst waar wij op bouwen!...."

52.

Zij zwijgt; en hij, ofschoon zijn stug gemoed
Zich noode buigt tot sparen of vergeven,
Neigt willig 't oor, en keurt haar gronden goed,
Door eigenbaat tot zachtheid aangedreven.
„Zoo stel' men dan die Twee op vrijen voet!
„Gij bidt voor hen – wie kan ùw beê weêrstreven?
„Genade of recht, ik vraag niet wat het zij,
„'k Laat de Onschuld los, of – spreek de Misdaad vrij!"

53.

De keten valt. O heuchlijk eind! te blijder
Na 't droef begin! O welbenijdbre Olind!
Zoo kroont in 't eind de trouw den trouwen strijder,
Zoo leert ze hem hoe liefde liefde wint.
De houtmijt wordt een echtaltaar, de lijder
Een bruidegom, beminnende en bemind!
't Verlies werd winst – Hij wilde met haar sneven:
God wilde 't niet – nu zal zij met hem leven! –

54.

Toch wrokt hij voort, de argwanende tyran:
Hij kan naast zooveel deugd niet ademhalen!
Hij doet het paar wreedaardig in den ban,
En jaagt hen ver van Palestinaas palen.
Ook doemt zijn wraak, die nimmer rusten kan,
Heel 't Christenvolk voortvluchtig rond te dwalen.
O hart van steen! O onverbidlijkheid!
Die, huis aan huis, de teêrste harten scheidt!

55.

Hoe haast hij zich om alles uit te drijven
Wat mannenkracht en heldenmoed verraadt!
De moeders met haar kindren doet hij blijven,
– Onweêrbre schaar, die hij in gijzling slaat!
Doet de angst het bloed van honderde verstijven,
Bij honderde ook ontbrandt het bloed in haat:
Deze ijlen voort om Godefried te ontmoeten,
Wiens vendels juist den rook van Emmaus groeten.

56.

Van wijngaardgroen en menig rozenknop
Omgeurd, is 't vlek nabij de Stad gelegen.
Des morgens maakt de wandelaar zich op,
En 's middags reeds lacht Salems poort hem tegen.
Hoe voert die maar' der Franken vreugd ten top!
Hoe smachten zij naar d' eindpaal hunner wegen!
Maar nu de zon weldra heur ronde sluit,
Bereidt men 't kamp, en 't hijgend heir rust uit.

57.

Alomme staan de tenten opgeslagen:
In 't Westen smelt de laatste zonnepracht: –
Daar naakt op eens, door 't snuivend ros gedragen,
Een Ruitrenpaar, in onbekende dracht.
Wat doet hen dus op snelle vleuglen jagen?
Hun komst spelt vreê; ook werd ze lang gewacht:
't Zijn boden uit Egypten; Rijkssatrapen,
Met heel een sleep van blinkende edelknapen.

58.

Aleet is de een, hoe laag ook van geboort,
Toch wist hij zich in 's Konings gunst te dringen.
Welsprekend, sluw, geveinsd in blik en woord,
Een slang, die zich in elke bocht kan wringen,
Zoo schuifelt hij met valschen glimlach voort,
En treft zijn doel na duizend kronkelingen.
Zijn lastertong is zóó door list verfijnd,
Dat hij verklaagt als hij te prijzen schijnt.

59.

De tweede, Argant, Cirkassiën ontweken,
Heeft Mitzraïm zijn ijzren arm gewijd.
Schoon vreemdeling, hij draagt het veldheersteeken,
Door heel Egypte onzachlijk en – benijd.
Wreed, driftig, ras geneigd om zich te wreken,
Ontembaar, onvermoeibaar in den strijd,
Heeft hij 't geloof aan God en Plicht vertreden,
En geldt hem 't zwaard voor alle wet en reden.

60.

Deez' vragen nu bij Godefried gehoor:
En – worden tot zijn bijzijn toegelaten.
Zij vonden hem, maar zonder glans of gloor,
Omgeven van zijn edelste soldaten.
De Deugd behoeft geen throonstoel van ivoor:
Haar licht blinkt meer dan paarlen en granaten....
Koel groet Argant, met onverholen trots,
Den Krijgsheld in zijn nederigen dosch.

61.

Niet dus Aleet: hij slaat den blik ter aarde,
De hand op 't hart, zich buigend tot den voet,
Als trad hij, diep doordrongen van zijn waarde,
Een Koning op zijn zetel te gemoet.
Geen honigzeem uit Hyblaas rozengaarde
Is zoeter dan zijn malsche woordenvloed.
Het Syriesch is niet vreemd aan Frankische ooren,
Hij weet het; en aldus laat hij zich hooren:

62.

„Doorluchtig Held, wien éénig en alléén
„De hulde past van zooveel heldenscharen,
„Die, onverwrikt u volgende op uw schreên,
„Steeds nieuwe buit en nieuwe lauwren gaâren!
„Uw glorie drong door Herkles' zuilen heen',
„En zweefde tot ons over op de baren.
„Zoo ver de Nijl zijn blaauwe golven kruit,
„Roept hij uw naam bij elken golfslag uit.

63.

„Alom weêrklinkt, op bergen en in dalen,
„'t Gerucht van uw triomfen door de lucht.
„Mijn Koning-zelf vernam ze duizend malen,
„Steeds weêr verbaasd en met vernieuwd genucht.
„Het is zijn lust ze daaglijks te herhalen,
„Hij mint in u wat elk benijdt en ducht:
„Hij mint den moed; en zoo gij in 't geloove
„Verschillen moogt, zijn eerbied dempt die klove.

64.

„Gedreven door zoo edele begeert'.
„Verstout hij zich, uw vriendschap af te smeeken:
„Want schoon ge uw God op andre wijz' vereert,
„Waar Deugd vereent, kan de Eendrachtsband niet breken.
„En daar gij nu zijn halsvriend overheert,
„Daar ge Aladijn naar staf en kroon wilt steken,
„Vóórkomt hij gaarne een grooter krijgsellend,
„En maakt door ons zijn meening u bekend!

65.

„Die meening luidt: als ge u wilt vergenoegen
„Met al wat gij tot heden overwont,
„Als ge u weêrhoudt Judea krank te ploegen,
„En 't al ontziet wat zich met ons verbond,
„Dan zal de Vorst zich aan uw zijde voegen,
„Uw Rijk ten steun, dat naauwlijks is gegrond!
„Wat zou, wanneer ge op zulk een hulp mocht bogen
„'t Vereend geweld van Turk en Pers vermogen?

66.

„In dagen hebt gij wonderen gedaan,
„Waar eeuwen lang de volkren van gewagen.
„Gij braakt u zelf een nooit betreden baan,
„Wierpt steden om, hebt koningen verslagen!
„Gij rende alom gelijk een donder aan,
„En alles viel verpletterd voor uw wagen!
„Wel kan uw zwaard zich eenig nieuw gebied
„Veroveren – maar nieuwe lauwren niet!

67.

„Uw glorie is ten hoogsten top gestegen:
„Vermijd dan nu de wisslende oorlogskans!
„Als ge overwint – wat oogst uw heldendegen?
„Een grooter Rijk; geen grooter eerekrans!
„Bezwijkt ge – uw macht, met zooveel bloeds verkregen,
„Verzinkt in puin, uw naam verliest zijn glans.
„Hazardspel is 't, en naar een schaduw jagen,
„Voor kleine hoop een groot bezit te wagen.

68.

„Wee 't slanggefleem der bleeke Jaloezij,
„Die al te gaarne u de eerkroon af zag rukken!
„En – schoon zij 't merk van groote zielen zij –
„Wee de Eerzucht, die, wijl ze alles zag gelukken,
„Steeds voorwaards wil, de starren-zelfs voorbij,
„Om alles aan haar voeten te doen bukken!
„Wee d' Overmoed, die 't engelengelaat
„Des Vredes meer dan d' Oorlogsduivel haat!

69.

„Licht prikklen ze u, de renbaan op te streven,
„Die 't Noodlot u zoo blinkende opensloot;
„Licht sporen ze u, dat zwaard geen rust te geven,
„Zeeghaftig steeds, waar 't ook zijn bliksem schoot,
„Eer Mohammeth zijn Priesters ziet verdreven,
„En Azië een vallei wordt van den dood.
„O zoete waan, te gretig ingezogen,
„Wat hebt gij vaak den machtigste bedrogen!

70.

„Maar zoo de drift uw rede niet verblindt,
„Zoo u geen wolk voor de oogen is gerezen,
„Zoo merk het op, de krijg, dien gij begint,
„Brengt u geen enkle hoop, maar duizend vreezen!
„Hoe bont fortuin heur zijden draden spint,
„Zij blijven rag – de ontrouwheid is haar wezen.
„Die 't allerhoogst ter neêrziet uit zijn sfeer,
„Stort allerdiepst in d' open afgrond neêr.

71.

„Spreek! als Egypte, onzachlijk door zijn schatten
En krijgsbeleid, als vijand u begroet,
„Als Turk en Pers de aâloude wapens vatten,
„Als Kassans teelt belust wordt op uw bloed,
„Spreek! zal uw macht dan niet als schuim verspatten?
„Of hebt ge ook dan een schild dat u behoedt?
„Zal dan de Griek misschien zijn eed gedenken?
„De valsche Griek, zal hij u redding schenken?

72.

„Helleenen .... wie gelooft hun huicheltaal?
„Mocht één bedrog al 't andere u doen kennen!
„Dat schraapziek ras heeft zeker duizendmaal
„'t Verderf bereid, opdat ge er in zoudt rennen!
„Eerst weerden ze u den doortocht: zal hun staal
„U dienen? Leent dan de egel ooit zijn pennen?
„En zal de man die voor des wandlaars voet
„Zijn huisdeur sloot, hem helpen met zijn bloed?

73.

„Maar mooglijk, waar deez' scharen u omringen,
„Wordt door hun arm uw kranke hoop gestut?
„De volken, die ge afzonderlijk kost dwingen,
„Waant ge, ook vereend, gemaklijk uitgeschud?
„Ofschoon de krijg, na zooveel worstelingen,
„De kracht uws volks ter helft heeft uitgeput,
„Ofschoon u ook een nieuwe vijand nadert,
„Als Mitzraïm zich tegen u vergadert!

74.

„De zegepraal blijve aan uw zwaard verknocht,
„De hemel-zelf hebbe uw partij genomen,
„Geen leger dat uw leger overmocht',
„Noch nu noch ooit! Ik deel uw gouden droomen: –
„Maar zoo 't gebrek u aangrimt uit zijn krocht,
„Hoe zult gij dan zijn scherpen tand ontkomen?
„Op! trek uw zwaard! doorslinger met uw speer
„Den hongersnood; en kunt gij 't – triomfeer!

75.

„Geen akkerveld, van d' avond tot den morgen,
„Dat 's landmans hand niet dorgeblakerd heeft:
„Het rijpe graan werd in de vest geborgen,
„Lang éér dit heir naar 't Oosten is gestreefd.
„Hoe hoopt gij ros en ruiter te verzorgen,
„Die ge onbesuisd naar Salems wallen dreeft? ....
„Maar, zegt ge, uw Vloot zal 't noodige u doen vinden!
„Zoo hangt ge uw lot aan vleugelen der winden?

76.

„Gebiedt gij ook de winden door uw kracht?
„Kunt gij hun vlucht verbreeden of bedaren?
„Schikt dan de zee, die spot met bede en klacht,
„Naar uw bevel den maatslag van heur baren?
„Als Turk en Pers hun trotsche watermacht
„Volijvrig aan Egyptens kielen paren,
„Is dan die vloot misschien niet sterk genoeg
„Om u te slaan, tot op den laatsten boeg?

77.

„De zegepraal moet twéémaal u bestralen,
„Als ge uw triomf volkomen smaken wilt.
„Toch moet gij 't met uw ondergang betalen,
„Zoo ge ééns vergeefs uw krachten hebt verspild!
„Wanneer uw vloot het hoofd moet onderhalen,
„Hoe dan in 't kamp den hongersnood gestild?
„En werd uw heir verslagen, wat zou 't baten
„Al zaagt ge uw vloot het pekelveld gelaten?

78.

„Zoo ge evenwel 't begeerlijk vreêverbond
„Eens Konings smaadt, wiens boden tot u kwamen,
„Dan (Heer, vergeef een al te vrijen mond!)
„Dan zou uw moed uw wijsheid ver beschamen!
„Och, of ge in tijds des hemels wenk verstondt!
„Hij-zelf leere u een beter plan beramen!
„Dat eindlijk 't Oost ontworstel' aan de roê,
„En u de vreê haar vruchten smaken doe!

79.

„En gij, zijn trouwe en onverwonnen braven!
„Bij wel en wee medeërven zijner eer!
„Bewaart wat u de Lukgodinnen gaven,
„Maar o, ontboeit den dollen krijg niet weêr!
„De zeeman zoekt een vriendelijke haven,
„Waar 't schip ontsnapt aan de ongenâ van 't meir:
„Gij, doet als hij! reeft de opgezwollen zeilen!
„En schuwt een zee, die nimmer is te peilen!" –

80.

Hier zweeg Aleet. Een dof gemompel ging
De reien door, die zachtkens zich bewogen;
Een onweêrswolk van eedle gramschap hing
Zwart als de nacht op aller wenkbraauwboogen.
De Veldheer blikt d' ontzachelijken kring
Drie, viermaal langs, en leest hun ziel in de oogen.
Tot d' Afgezant, die roereloos bleef staan,
Wendt hij zich nu, en dus spreekt hij hem aan:

81.

„Gij hebt, Heraut! u van uw last gekweten,
„Met lof en blaam uw reden geschakeerd!
„Ik bied uw Vorst, zoo hij mijn vriend wil heeten,
„Mijn vriendschap aan, en eere die mij eert.
„En wat betreft die onverzoenbre veeten
„Der Heidenen, die gij mij profeteert,
„'k Wil gaarne, en mede uit naam van mijn getrouwen,
„Kort, als ik pleeg, mijn denkbeeld u ontvouwen.

82.

„Zoo weet dan dit: wat ons ter zee, te land,
„Bij dag, bij nacht, dus lijden leerde en strijden,
„Is 't vast besluit, door God ons ingeplant,
„Onze' arm ten dienst der Heilge Stad te wijden.
„Wij willen haar, door Zijne almachte hand
„En tot Zijne eer, van 't slavenjuk bevrijden:
„Wij hebben tot verwerving van dat heil
„Al 's waerelds goed, en bloed, en leven veil!

83.

„Want, driemaal neen! geen Roemzucht doet ons knielen,
„Geen booze Mammon heeft ons aangespoord!
„Beware ons God, dat we ooit zoo diep vervielen!
„Zoo snoode pest worde in de kiem gesmoord!
„Geen druppel zelfs bezoedelde onze zielen
„Van 't zoet vergif, dat al te zeker moordt!
„Ons leidt Gods Geest, die 't zelfgevoel vernedert,
„De baatzucht doodt, en 't hard gemoed verteedert.

84.

„Gods Geest heeft ons bij allen tegenspoed
„En elk gevaar in vleuglenschaaûw genomen.
„Hij smelt het ijs, Hij koelt den zonnegloed,
„Hij maakt gebergten vlak, en droogt de stroomen,
„Hij temt de zee, hoe fel de branding woed',
„Hij ment d' orkaan aan diamanten toomen,
„Breekt muren door, vaagt steden weg van de aard,
„En doet millioenen vallen onder 't zwaard.

85.

„Uit Hem de moed, die vonkelt in onze aâren!
„Op Hem de hoop! Onze arm is zwak en teêr:
„Wat baat een vloot? wat baten alle scharen
„Van Griekenland? en heel Europaas heir?
„Maar wil Zijn kracht voor wanklen ons bewaren,
„Dan heeft ons hart geen enklen kommer meer.
„Wie ook maar ééns Gods vaderhulp mocht smaken,
„Zal nimmermeer naar andren bijstand haken!

86.

„Maar als Zijn gunst ons onverwachts verliet,
„Zijn wil is wijs, wij zijn bereid te sneven,
„Als de aarde ons maar een laatste woning biedt,
„Waar ze eens den Heer een schuilplaats heeft gegeven.
„Wij sterven, ja! maar ongewroken niet!
„Wij sterven: maar benijd door al die leven!
„Het Oosten zal niet juichen om een val,
„Die geen van ons een weeklacht kosten zal!

87.

„Waan niet, dat wij de vreê verroekeloozen!
„Wij schuwen liefst de bloedige oorlogsbaan.
„Een wreedaard moog' van valsche schaamte blozen,
„Ik wenschte als vriend uw heer ter zij' te staan.
„Maar heeft Judea hem tot voogd gekozen?
„Wat gaat dan 't Rijk eens anderen hem aan?
„Hij trachte ons niet van vreemden grond te weeren,
„En moge in rust zijn eigen staat regeeren!" –

88.

Zóó spreekt Buljon. Een donkre gloed verraadt
Van welk een vlijm Argant zich voelt doorstoken.
Hij rijst, hij beeft van gramschap waar hij staat,
En roept, terwijl zijn ingewanden koken:
„Hij hebbe krijg, die dus de vrede smaadt!
„'t Heeft nooit aan stof voor 't oorlogsvuur ontbroken.
„Wij zien te wel, hoe gij de vrede schat,
„Daar gij onze' eisch met trotschen voet vertradt!" –

89.

Hij grijpt op eens zijn mantel bij de slippen,
En vouwt die in twee plooien, diep en groot;
Terwijl hij, met een hoonlach op de lippen,
Aldus zijn stem uit schorren gorgel stoot:
„Gij stoute Held, die graan verwacht van klippen!
„Ik breng u Vrede of Oorlog in mijn schoot.
„Daar is ook geen sekonde te verliezen,
„Gij moogt dus vrij, maar – zonder uitstel kiezen!"

90.

En: „Oorlog!" is de donderende kreet,
Dien de Eedlen op dat honend woord doen schallen,
Eer 't Legerhoofd zijn wil vernemen deed.
Nu laat Argant den mantel grimmig vallen,
En spreidt hem uit, terwijl hij voorwaards treedt.
„'t Zij!" roept hij, „Krijg ten doode, met u allen!"
En plotsling is 't, als sprongen op dat woord
De grendels los van Janus' tempelpoort.

91.

De dolle Woede en ruwe Tweedracht vlogen
Op vleërmuisvlerken uit zijn mantelvouw:
De fakkel der Harpijen stak zijn oogen
In vlammen; zijn gebronsde kaak werd graauw.
Zóó stond de Reus, die tot aan 's hemels boogen
De toren der verwarring staaplen zou!
Zoo zag hem Babylon de starrenheiren
Bedreigen en Gods bliksemen trotseeren!

92.

En Godfried sprak met kalme majesteit:
„Gij kent nu onze eenstemmige gedachten:
„Uw Meester koom'! En zoo hij lang verbeidt,
„Dan mag hij op zijn Nijlstroom ons verwachten!" –
Nu reikt hij hun, terwijl hij ze uitgeleidt,
Geschenken, die geen koning zou verachten:
Hij kiest Aleet een rijken krijgshelm uit,
Het pronkstuk van Niceaas oorlogsbuit.

93.

Argant ontfangt een kostlijk zwaard, met kralen
Van eêlgesteent aan 't zuiver-gouden heft:
Zóó schoon bewerkt, dat de arbeid duizendmalen
De waarde der juweelen overtreft.
De woeste vreugd, waarin zijn blikken stralen,
Toont dat Argant de prijs der gift beseft.
Hij grijnst: „Heb dank! ik zal u spoedig toonen,
„Hoe zulk geschenk den gever weet te loonen!"

94.

Nu wendt hij fluks zich tot zijn medgezel:
„Keer naar Egypte op 't eerste morgengloren,
„Daar ik te nacht naar Salems wallen snel.
„Een brief van mij waar' moeite en tijd verloren:
„Waar gij verschijnt, ben ik onnut: Vaarwel!
„Gij zult den Vorst Buljons besluit doen hooren:
„Gij past aan 't Hof. Mij lokt het krijgsgewoel
„Naar ruimer veld, waar ik mij thuis gevoel!"

95.

Zoo wordt de Bode een Vijand!.... Vredetolken,
Duldt dát de Wet, die u de menschheid gaf?
Of schendt men dus 't aâloude recht der volken?....
Hij vraagt het niet; hij wacht geen andwoord af.
Bij 't starrenlicht, dat flikkert uit de wolken,
Rent hij daarheen in teugelloozen draf.
Ook hij die bleef, voelt zich den boezem knellen
Van ongeduld om 't haatlijk kamp te ontsnellen.

96.

Nu heerscht de nacht: geen windtjen fladdert meer;
Geen golfjen doet het spieglend stroomvlak hijgen.
'tVermoeide wild keert tot zijn holen weêr.
Gebergte en woud, al 's waerelds stemmen zwijgen.
't Gehorend vee, het schubbig waterheir,
De bonte gast der lommerige twijgen,
Wat adem heeft, vergeet zijn vreugde en smart
In diepen slaap, die balsem stort in 't hart.

97.

Maar noch Buljon noch zijn getrouwen zwichten
Voor 't zoet der rust, zoo vuurt de wensch hen aan,
Of eindlijk voor hun smachtende aangezichten
De dageraad ten hemel op mocht gaan,
Die met zijn toorts hen vriendlijk vóór zou lichten
Naar d' eindpaal van hun lange wandelbaan.
Zij heffen 't oog gedurig op, en staren
Of nog geen straal het Oosten op doet klaren.

DERDE ZANG.

KORTE INHOUD. — Het leger van Buljon bereikt Jeruzalem. Herminia wijst koning Aladijn de voornaamste Christenhelden aan. Eerste krijgsschermutseling. Dudoos dood en uitvaart. Toebereidselen tot het beleg.

1.

De dagkim blaauwt, met goudglans overgoten;
De zefiers gaan op 't groenend loof ten rei:
Met rozen, in het Paradijs ontsproten,
Verschijnt Aurore aan d' Oosterslaghamei.
Heel 't Leger heeft de wapens aangeschoten,
En murmelt reeds een vrolijk veldgeschrei,
Eer, op 't geklank van trommels en trompetten,
Zijn duizenden zich in beweging zetten.

2.

De Veldheer leidt, aan schier onmerkbren toom,
Een geestdrift, die hij niet meer kan bedwingen:
Eer zou zijn hand Charybdis' wervelstroom
Een breidel in de dolle kaken wringen,
Of 't grimmig Noord, dat op den steenrotszoom
Het schip verplet, en heuvlen op doet springen.
Hij regelt en bestuurt het heir: 't rukt voort,
Maar zóó, dat niets den vasten maatgang stoort.

3.

Zij voelen niet, hoe snel zij zich bewegen,
Zóó jaagt hun hart den vogelvluggen voet.
Maar als de zon van 's hemels steilste boogen
Een straalgloed schiet, die de aarde splijten doet,
Daar zien ze op eens Jeruzalem voor oogen!
Daar wuift elks hand Jeruzalem heur groet!
En jubelend doen honderdduizend lippen
Den blijden naam: „Jeruzalem!" ontglippen.

4.

Zoo dobbert vaak, door golfslag en orkaan
Ten hemel op-, ter helle neêrgesmeten,
Het scheepsvolk rond op vreemden oceaan,
En ziet de dood vast loeren door de reeten.
Maar naauwlijks lacht de verre kust hen aan,
Of alles juicht met schelle vreugdekreeten,
Vergeet opeens alle arbeid en verdriet,
En wijst om strijd naar 't blaauwende verschiet.

5.

De groote vreugd, die aller borst doet jagen,
Smelt weldra weg in eerbiedvolle smart.
Zij voelen zich door schuldbesef verslagen,
Met schaamte en dank in 't heilbegeerig hart.
Zij durven naauw de ontroerde blikken wagen
Aan 't heilig oord, dat hun een Bethel werd,
Waar Jezus eens geleefd heeft en geleden,
Den dood verwon en 't graf is uitgetreden.

6.

Een dof geklag, een half gesmoord gezucht,
Door vreugde en rouw ten boezem uitgedreven,
Een zacht gesnik, gaat murmlend door de lucht,
Om smeekend tot den Heiland op te zweven.
Zoo ruischt het woud, als 't windtjen in zijn vlucht
De takken schudt en ieder blad doet beven:
Zoo kermt de zee, wanneer haar bruisend nat
De klippen kust, of tegen 't strand verspat.

7.

Op 't voorbeeld van hun vroomen Leidsman, treden
Ze ontschoeid daarheen, in worstelend gebed:
Zij scheuren zich de pronksels van de leden,
Zij scheuren zich de pluimen van 't helmet,
Zij zuivren 't hart van 's waerelds ijdelheden,
Terwijl een traan hun bleeke wangen net,
En schoon dus elk zijn Heiland schreiend huldigt,
Geen die zich niet van ongevoel beschuldigt:

8.

„Waar Gij, o Heer! Uw heilig offerbloed
„Op aarde plengde uit doodelijke wonden,
„Daar smelt ik niet, met overkropt gemoed,
„In tranen weg bij d' aanblik mijner zonden?
„Mijn koude ziel! stroomt ge in geen dubblen vloed
„Ten oogen uit, in 't brandend vocht verslonden?
„Mijn harde ziel! vergaat ge niet van pijn?
„Wie thands niet weent, zijn wee zal eeuwig zijn!...."

9.

Intusschen zag bij 't helder zonnegloren
De Muzulman, die wacht hield over 't oord,
Het walmend stof, dat van zijn hooge toren
Een wolk geleek, die 't kalme landschap stoort:
Zij scheen van vuur en flikkergloed te gloren,
Als rolde zij den zwangren donder voort.
Tot hij weldra 't metalen krijgsgereide
Eens heirs, en ros en ruiter onderscheidde.

10.

Nu roept hij uit: „Hoe dwarrelt over 't dal
„Een zee van stof, uit gloed en rook geschapen!
„Op, burgers! Op! Te wapen! Naar den wal!
„De vijand komt, den stormhoed om de slapen!" –
En luider nog: „Vergadert u, staat pal!
„De tijd is kort. Te wapen, op! Te wapen!
„Daar is hij reeds! Ziet welk een wapenglans!
„Wat neveldamp, die opwaait naar den trans!"

11.

De kinderkens, en de ouderen van dagen,
De vrouwenschaar, verbleekende onder 't wee,
Wat slaan kan noch beschermen tegen slagen,
Schuilt biddend saam' in koepel en moskee.
Maar al wie maar een wapentuig kan dragen,
Rukt onverwijld het slagzwaard uit de scheê:
De een snelt ter poort; een ander naar de wallen –
De Vorst gaat rond, en zorgt voor elk en allen.

12.

Hij zoekt in 't eind een torengaanderij
In 't midden van twee hooge poortgebouwen:
Zoo is hij steeds in elk gevaar nabij,
Zoo kan hij vlakte en bergtop overschouwen.
Herminia staat aan zijn rechterzij',
De schoone Maagd, die bij zijn Hofjonkvrouwen
Een schuilplaats vond, sints de Antioochsche slag
Haar uitgeschud, verweesd en vluchtling zag.

13.

Klorinde rukt het Frankiesch leger tegen,
Aan 't hoofd der schaar, die nastormt in haar schreên;
Terwijl Argant, in hinderpaal gelegen,
Heur uitval dekt. Zij vlamoogt om zich heen,
En spoort den moed der haren allerwegen,
Door woord en wenk, ja door haar blik alleen:
„Heel Aziën verwacht van ons, getrouwen!
„Dat wij der hoop een vasten grondslag bouwen!"

14.

Terwijl ze spreekt, daar dreunt in 't naaste veld
De hoefslag van een Christen ruiterbende,
Die, tuk op buit, het heir vooruitgesneld,
De weiden stroopte, en juist den teugel wendde.
Fluks ijlt zij toe, ontfangen door den Held,
Die aan de spits de vijandin herkende.
't Is Gardo, de eer der Roomsche ruiterij,
Maar al te zwak voor zulk een weêrpartij.

15.

Een eerste stoot doet hem ter aarde zinken.
Zijn neêrlaag voert der Heidnen vreugd ten top.
Hoort, hoe reeds nu hun zegekreeten klinken,
Of 't lente heet om éénen bloesemknop!
Intusschen doet Klorinde 't zwaard rinkinken:
Haar arm alleen weegt tegen honderde op.
Zij baant den weg voor die zich na haar wagen
Door schok op schok, en vaagt hem schoon door slagen.

16.

De plonderaars berooft zij van hun buit.
Zij wijken – tot ze een heuvelkruin beklimmen.
Daar staan zij pal, want tusschen 't heidekruid
Zien ze overal bevriende wapens glimmen.
En nu! geen rukvlaag schiet zoo woedend uit,
Geen solferstraal doorbliksemt zoo de kimmen,
Als Tankred daar, met aangelegde speer,
Op Godfrieds wenk ter neêr stort met zijn heir.

17.

Zóó vlug en forsch drilt hij de lans ten strijde,
Zijn blonde jeugd vergt zóóveel diep ontzag,
Dat Aladijn hem al zijn aandacht wijdde,
Hem, in zijn oog der helden flonkerbag!
Hij wendt zich tot de Jonkvrouw aan zijn zijde,
Wie 't harte klopt met ongewonen slag:
„Mij dunkt, gij kent, al zijn ze in 't staal gesloten,
„Wel één voor één die Christen Strijdgenooten?

18.

„Zoo zeg mij dan, wie is die worstelaar,
„Die zóó joesteert, dat alle hoofden bukken?"
Zij andwoordt niet, maar 't vriendlijk oogenpaar
Bewolkt – zij poogt een zuchtjen te onderdrukken.
Haar boezem zwoegt gelijk de ontroerde baar;
En ziet ze in 't eind heur zelfbedwang gelukken,
Toch niet alzoo of 't sneeuwwit ooglid gloeit
Als purper, en een enkle traandrop vloeit.

19.

Nu spreekt ze, en hangt een teêrder zielsgevoelen
Behendig 't kleed van ruwe wraakzucht om:
„Wel ken ik hem, en midden onder 't woelen
„Van duizenden herkende ik hem alom!
„'k Heb hem zijn wrok aan 't bloed mijns volks zien koelen,
„Dat schuimend door de diepe grachten zwom!
„Wel treft hij wreed! Wel slaat hij gruwbre wonden,
„Waarvoor geen baat, geen heilkruid wordt gevonden!

20.

„'t Is Tankred! Och, of ik hem aan mijn voet
„Gevangen zag! Niet door den dood gebroken,
„Maar levende en vol frisschen levensgloed:
„Hoe zoet werd dan mijn lange smart gewroken!...."
Zoo spreekt zij, maar geen Aladijn vermoedt
Wat meening ze in die weeklacht heeft verstoken,
Die, ondermengd met menig droeve zucht,
En brandend, haar geknelde borst ontvlucht.

21.

Maar ziet! Klorinde ijlt Tankred woedend tegen:
Daar treffen zij elkander in 't vizier!
Daar spatten, in een dichten splinterregen,
Hun lansen stuk!.... Maar 't stalen hoofdscharnier
Der Jonkvrouw breekt – de helm ligt neêrgezegen,
En plotsling golft, met onweêrhouden zwier,
Een lokkenpracht, die 't licht als goud doet blaken,
Om 't rozenrood van maagdelijke kaken.

22.

Haar toornig oog blijft zacht, schoon 't bliksems schiet:
O, wat zou 't zijn bij teedre minneweelde!
Hoe peinst gij dus, gij Tankred? Is dat niet
Het lief gelaat, dat door uw droomen speelde?
Ja, ze is het wel, die in uw hart gebiedt,
Waar Liefde-zelf heur gloeiend beeld penseelde!
De Krijgeres, die zich in 't eikendal
Verfrisschen kwam aan 't levend bronkristal.

23.

Hij had gelet op helmsieraad noch wapen:
Nu – kent hij haar.... betooverd blijft hij staan.
Zij dekt op nieuw, zoo goed zij kan, de slapen,
En tart hem uit. Hij poogt den strijd te ontgaan,
Vliegt elders toe, en doet er wonden gapen,
Maar kan zich van haar bijzijn niet ontslaan.
„Keer om!" roept ze uit, terwijl ze 't zwaard blijft heffen,
En dreigt, hem met een dubblen dood te treffen.

24.

Zij valt hem aan, in klimmend vuur ontbrand:
Hij weert zich niet, hij blikt steeds in die oogen,
Waar 't Minnewicht zijn vreeslijk krijgstuig spant,
In schaduw der fluweelen wenkbraauwboogen.
„Ach!" fluistert hij, „hoe dikwijls mist die hand,
„Schoon overal met dekkend staal omtogen!
„Daar elke blik van dat ontbloot gelaat
„Zijn doel bereikt en dwars door 't harte gaat!"

25.

Toch wil hij niet in sprakeloos verlangen
Vergaan – al hoopt hij op geen medelij'!
Zij wete 't dan, dat hij, sints lang, gevangen
En weêrloos boog voor Liefdes heerschappij!
„Gij," roept hij uit, „die onder zooveel rangen
„Van vijanden, geen vijand ziet dan mij,
„Kom, volg mij, waar geen strijdende ons beletten,
„Ten einde toe den tweekamp voort te zetten!

26.

„Zóó blijke 't, wie voortaan de sterkste heet'!" –
Zij wenkt – en rent met zóóveel drift ten strijde,
Dat zij 't gemis van 't krijgskasket vergeet.
Hij volgt, maar traag, als een ter dood gewijde.
Reeds houdt zij zich ter worsteling gereed,
Reeds rukt ze 't zwaard weêrlichtend van haar zijde,
Daar roept hij uit: Één oogenblik! Bepaal
„Vooraf met mij den prijs der zegepraal!"

27.

Zij hoort: en nu – de wanhoop geeft hem krachten:
„Neem," trilt zijn stem, „den prijs waarnaar gij streeft!
„Sints gij vergeefs naar vrede mij doet smachten,
„Aanvaard dit hart, dat in mijn boezem beeft!
„'t Is 't mijne niet, en zoo gij 't blijft verachten,
„Het sterft met vreugd, het heeft genoeg geleefd.
„'t Is 't uwe, en lang! ... Gij moogt uw wensch bevredigen,
„Ontscheur het mij: ik zal het niet verdedigen!"

28.

„Zie, 'k heb 't rapier doen vallen. 'k Biê de borst
„U weêrloos aan: gij moogt haar vrij doorstoten.
„Verlangt gij meer? 'k Zal 't pantser, dat me omschorst,
„Ontgespen, 'k zal mijn brekend hart ontblooten!"...
Wie weet hoe lang zijn sombre minnedorst
Heur tranen en heur klachten hadd' vergoten,
Waar' daar op eens, ontijdig, ongevraagd,
Geen bonte zwerm van strijders opgedaagd.

29.

't Zij vreeze of list, de Saracenen vlieden
Uit alle macht de Christen legerschaar:
Een Frank, de schand van Gardoos oorlogslieden,
Ontwaart van ver Klorindes golvend hair,
En slingert, eer zij wederstand kan bieden,
Van achtren 't zwaard.... lafhartige barbaar!
Maar met een kreet is Tankred toegesprongen,
En weert den slag, en – heeft den dood bedwongen.

30.

Toch heeft de houw het leliewit fluweel
Der hals gekwetst. Maar schoon de wond moog' schrijnen,
Ze is licht, en doet door 't vonklend zonnegeel
Der lokken, hier en daar een bloeddrop schijnen.
Zóó tintlen op des konstenaars paneel
Door 't levend goud de gloeiende robijnen.
Maar half ontzind van gramschap ijlt de Prins
Den wreedaart na op vleugelen des winds.

31.

De vluchteling en zijn vervolger schoten
Als pijlen door den damp der worstelbaan.
Klorinde staart, verbaasd en onbesloten,
Het tweetal na, tot zij 't gezicht ontgaan.
Nu deinst zij met haar wakkre bondgenooten,
Maar eensklaps weêr tast zij de Franken aan:
Zij vliedt, keert om, en draaft en jaagt in 't ronde,
Zóó dat men 't vlucht noch aanval noemen konde.

32.

Dus wijken, als de stier de hoornen drilt,
De honden die door 't wijde perk krioelen;
Maar rent hij voort, dan doen zij even wild
De tanden in zijn ruige zijden woelen.
Klorinde dekt, in 't vlieden, met haar schild
Van achtren 't hoofd, waarop de flitsen doelen:
Geen ranke Moor ontwijkt zóó vliegenssnel
De slagen bij 't krijgshaftig kogelspel.

33.

De wilde jagers en gejaagden renden
Tot bij den voet van Salems muurgevaart';
Als, met een kreet, de Heidenen zich wenden
En, links en rechts, in breeden boog geschaard,
't Vijandig heir aangrijpen in de lenden,
Met al de kracht van 't onbarmhartig zwaard;
Terwijl Argant, die plotsling 't sein doet schallen,
De Christenen in 't front komt overvallen.

34.

De reuzige Cirkasser draaft verwoed
Vooruit, berg af, waar 't oorlogsonweêr suizelt.
En de eerste Frank, dien hij omlaag ontmoet,
Ploft van zijn ros, dat naast hem nederduizelt.
Zijn krijgslans druipt van rookend Christenbloed,
Eer ze eindlijk in zijn vingren wordt vergruizeld:
Nu zwaait hij 't staal, dat onheilspellend gloort,
Waar 't rondbijt, wondt; en waar het wondt, vermoordt.

35.

Klorinde slechts kampt wilder nog en wreeder:
Ardelio, een grijsgelokte held,
Maar jong van hart, valt voor haar slagen neder.
Van 't tweetal zoons, dat moedig hem verzelt,
Lag de oudste alreeds – o schouwspel, droef als teeder! –
Met brekend oog aan 's vaders zij' geveld.
De jongste, alléén en hooploos nagebleven,
Slaat woedend rond, en redt met moeite 't leven.

36.

Maar Tankred, die, de beide teugels los,
Vergeefs den sneller vluchtling achterjaagde,
Blikt om, en ziet nu dat zijn legertros
Zich veel te ver in 't nest des vijands waagde.
Hij zwenkt terstond, en spoort zijn snuivend ros
Naar 't Heidenrot, dat door zijn drommen vaagde.
En met hem toog een uitgelezen schaar,
De trouwste altijd in 't barnen van 't gevaar.

37.

De Avonturiers van Dudoos Keurtroep waren 't!
De kern van 't heir!.... Ziet, blonde Reinout ment
– Als schoonste en fierste alom bewondring barend –
Vóóraan zijn hengst, die als een bliksem rent.
Herminia heeft reeds den zilvren arend,
Zijn wapen, op 't lazuren veld herkend.
Zij haast zich, hem den koning aan te wijzen:
„Dat is de Held, wien alle helden prijzen!

38.

„Schoon 't blosjen op zijn donzen kaken prijk,
„Geen kampioen kan met dit kind zich meten!
„Ja, waren hem in 't leger zes gelijk,
„Heel Syriën boog krimpende in zijn keten,
„Geen Morgenland, geen deinzend Avondrijk,
„Dat niet de prooi der Christenen zou heeten!
„De Nijlbron zelfs, door niemand ooit gezien,
„Zou vruchteloos het slavenjuk ontvliên.

39.

„Geen oorlogsram beukt zóó de vestingmuren
„Als Reinout met zijn vuisten van metaal!
„Maar nu, zie ginds dien Held zijn ros besturen,
„In groen gedoscht, en gouden harnaspraal:
„'t Is Dudo met zijn vrije wapenturen,
„Die, bandloos, zich geneeren van hun staal.
„Van edel bloed, in de oorlogskunst ervaren,
„Is hij in niets de tweede, en de eerste in jaren.

40.

„Die Ridder in zijn bruinen krijgsdosch, noemt
„Noorwegens Vorst zijn broeder. Nooit droeg de aarde
„Een trotscher Man: zijn daden zijn beroemd,
„Maar derven door zijn hoogmoed half heur waarde.
„Aanschouwt gij daar, zoo wit als 't lentgebloemt',
„Dat Tweetal, dat, zoo trouw als teêr, zich paarde?
„Dat zijn Gildippe en Odoardo, één
„Door keuze en lot en zielsvoortreflijkheên!"

41.

Terwijl zij spreekt, verheft zich rond den Heiden
't Getij des strijds, en steigert zijn gevaar,
Want Tankred en de ontembre Reinout scheiden
Den cirkel der belagers van elkaâr.
Ook Dudo komt, en schrik en dood verspreiden
Zich wederzijds van zijn geduchte schaar;
Ja, zelfs Argant, door Reinouts lans getroffen,
Voelt plotseling zich uit den zadel ploffen.

42.

Nooit, nooit misschien waar' hij meer opgestaan,
Maar Reinout ook stort met zijn klepper neder;
Hij poogt den voet van 's beugels boei te ontslaan,
Herrijst, maar ziet zijn kampioen niet weder.
Heel 't Heidensch rot ontwijkt de worstelbaan,
En wemelt stadwaards als op arendsveder.
Klorinde-alléén weêrhoudt een wijl den vloed
Der Franken, die hen op de hielen spoedt.

43.

Schoon ook de nood ten toppunt is geklommen,
Zij wijkt het laatst – zij dekt den legerstaart
Der vliedende, en verdeelt des vijands drommen,
Die, stap voor stap, hen stremden in hun vaart.
Maar Dudo jaagt, in felle drift ontglommen,
De vluchters na, dreigt Tigran met het zwaard,
En klooft hem met één slag van 't vlijmend wapen
Het voorhoofd door tot aan de beide slapen.

44.

Geen halsberg biedt Algatzar baat, en geen
Gesmeede helm kan Korbans leven koopen:
D' één' gaat het zwaard door nek en schoudren heen',
Den tweede scheurt het wang en borstbeen open.
't Slaat Amurat en Mehmet, één voor één,
Het bliksemt, nog van 't heete bloed bedropen,
Almanzor neêr, en dreigt nu, purperrood,
Den reuzigen Cirkasser met den dood.

45.

Balsturig wijkt Argant verscheiden malen,
Komt weêr, en deinst, en strijdt en wijkt weêrom.
Maar eensklaps doet hij 't vliegend lemmer dalen,
En keert het woest in Dudoos lendnen om.
De levensstroom ontvloeit in heete stralen
Den Christenheld; hij valt - zijn mond is stom,
Stuiptrekkend nog fronst hij de wenkbraauwboogen,
En ijzren nacht daalt neder op zijn oogen.

46.

Tot driewerf sluit hij ze open, om het licht
Der lieve zon nog eens te zien: driewerven
Rijst hij omhoog, maar zijgt in één, en zwicht.
Het doodfloers doet hem kracht en zintuig derven:
Een ijskoud zweet bedekt zijn aangezicht,
Een laatste snik - daar buigt hij 't hoofd tot sterven.
Verwoede Argant houdt zich bij 't lijk niet op,
Maar vlucht weêr voort, in daavrenden galop.

47.

Toch wendt hij 't hoofd, en roept in schorre klanken
Den Christnen toe: „Wat dunkt u van mijn kling?
„Dat is dezelfde, o vriendelijke Franken,
„Dien 'k gistren uit uws meesters hand ontfing.
„Gaat uit mijn naam den milden gever danken!
„En zoo alreeds hem 't lachen niet verging,
„Dan moog' hij zich verheugen, dat de waarde
„Van 't staal de pracht van 't handvat evenaarde!

48.

„Zegt, dat hem straks in 't krimpend ingewand
„Nog beter blijk dier waarheid zal verblijden!
„En zoo hij mart, zal deez' mijn rechterhand
„In eigen tent zijn levensdraad doorsnijden!"
Dat hoort de Christenschaar, en knersentandt,
Wedijvrend om den snoever te kastijden.
Vergeefs! hij jaagt met al de zijnen voort,
Bereikt de stad, en – staat reeds bij de poort.

49.

Van 't bolwerk stort een hageljacht van steenen
En rotsgevaarten op de Franken neêr:
De pijlen gonzen langs hun slapen henen,
Zoo dicht als 't zand aan d' oeverzoom van 't meir.
Zij aarzelen – Reeds is hun prooi verdwenen:
Naar binnen rukt het Saracenenheir.
Maar Reinout, zijn gestruikeld ros ontkomen,
Rent plotsling aan, met fladderende toomen.

50.

Hij komt, de sterke! om grijzen Dudoos moord
Te wreken op de trouwloze barbaren.
Hij groet zijn heir met dit heldhaftig woord:
„Wat staat ge? Wat belet U voort te varen?
„Onze Overste ligt in zijn bloed gesmoord,
„En zou de wraak niet koken in onze aâren?
„Hoe zouden wij in dit beslissend uur
„Wegdeinzen voor een waggelenden muur?

51.

„Neen! waar' die wal uit ijzer opgetrokken,
„Waar' hij gewrocht uit eeuwig diamant,
„Wij zullen hem tot op den grondslag schokken!
„Geen schuilhoek redt d' arglistigen Argant!
„Ten aanval, op!" – Hij spreekt, en onverschrokken
Bestormt hij 't eerst den hoogen vestingwand,
Den zeekren helm verheffende in den regen
Van schicht en steen, al ruischend neêrgezegen.

52.

Hij beurt zoo fier den stuggen nek omhoog,
En schudt het hoofd, en blikt zoo woest naar boven,
Dat zij, wie nooit de bleeke schrik bewoog,
Zich op hun bolwerk reeds verrast gelooven.
Terwijl hij spoort en dreigt met hand en oog,
Daar komt een boô zijn brandende' ijver dooven,
Sigier is daar, en wenkt om stil te staan,
En kondigt hun den wil des Veldheers aan.

53.

In Godfrieds naam eischt hij, den storm te staken:
„Keert!" roept hij uit, „en, helden die gij zijt,
„Verwint u-zelf! Rechtmatig is uw blaken,
„Maar ook de moed vergete plaats noch tijd!
„U wacht Buljon!" – Met vuurgloed op de kaken
Laat Reinout af en al wie met hem strijdt,
Ofschoon hij beeft van opgekropten toren,
En binnen 's monds een dof gebrul doet hooren.

54.

Zij nemen fluks naar 't legerkamp de wijk:
Geen vijand durft hun vredige' aftocht storen.
Zij wisschen Dudoos kil gelaat van 't slijk,
En zorgen dat al de eer hem zij beschoren
Die helden past. Zij dragen 't dierbaar lijk,
Dat al te ras aan 't graf zal toebehooren....
Buljon terwijl, in 't blaauwend vergezicht,
Bespiedt de Vest, die aan zijn voeten ligt.

55.

De Stad rust op twee heuvlen, onderscheiden
In grootte en form, en uitziende op elkaâr;
Een dal ligt in de diepte tusschenbeiden,
Verdeelt de stad, en splitst het heuvlenpaar.
Terwijl drie kanten tot een toegang leiden,
Vertoont de vierde een zachte helling; maar
Die Noorderzij' is afgezet met muren,
Zóó hoog en dik, dat ze elk beleg verduren.

56.

In 't hart der stad valt elke regenstraal
In bakken neêr, en frissche beekjens vloeien
De vijvers door – maar 't veld rondom is schraal:
Daar wil geen bron den harden grond besproeien.
Daar geurt geen bloem, daar biedt geen looverzaal,
Geen struikjen schaâuw bij 't middagzonnegloeien.
Alleen zes mijlen verder rijst een woud,
Vol giftgeboomt', afschuwlijk woest en koud.

57.

Ter zijde waar Auroor' de blonde hairen
Doet stralen, loopt de vorstlijke Jordaan:
Ten westen doen de Middellandsche baren
De witte branding tegen d' oever slaan:
Ten noorden schemert Bethel, dat de altaren
Van 't gulden kalf zag rijzen en vergaan:
En waar in 't zuid de regenwolken gloren,
Schuilt Bethlêm, waar de Heiland is geboren.

58.

Terwijl Buljon dus stad en land bespiedt,
Peinst hij wáár 't best het kamp wierde opgeslagen,
En van wat zij' 't vijandlijk grondgebied
Het allerminst den aanval zou verdragen.
Herminia ontwaart hem in 't verschiet,
En haast zich tot zijn glorie te gewagen:
„Dat is Buljon, die daar in 't purper praalt:
„Wat grootheid, waar geen koningsglans bij haalt!

59.

„Ja, wel is hij geschapen tot regeeren,
„Hij, meester in de kunst der heerschappij!
„Met dubble krans moet hem de waereld eeren:
„Als Ridder en als Veldheer schittert hij.
„Hem streeft niet één uit zooveel heldenheiren
„In mannenmoed en krijgsgenie voorbij.
„Zoo in den Raad slechts Reimont hem niet wijke,
„Op 't Veld is enkel Reinout zijns gelijke!" –

60.

De Koning sprak: „Hij trok mijn aandacht reeds
„Toen 'k als gezant aan 't Frankiesch Hof vertoefde.
„Nog heugt het mij hoe elk om strijd hem prees,
„Zoo vaak zijn ros het stuivend krijt doorgroefde.
„Geen donsjen op zijn teedre kaken wees
„Den Jongling aan; maar al wat hij beproefde,
„Zijn houding, zijn gelaat, zijn arm, zijn stem,
„'t Wekte al te saam' de stoutste hoop van hem!

61.

„Ze is wèl vervuld: méér dan men durfde droomen!"
Verzucht hij, en breekt somber af. – Nochtans
Herneemt hij straks: „Wie heeft daar plaats genomen
„Aan Godfrieds zij'? Hem ook tooit purperglans:
„Schoon kleiner van gestalte, 't is volkomen
„Het evenbeeld des grooten Oorlogsmans!"
En 't andwoord luidt: „'t Is Boudewijn, wiens daden,
„Meer dan zijn leest, 't verwante bloed verraden.

62.

„Maar ziet gij naast het luistrend Broederpaar
„Geen derde, die zoo ernstig schijnt te spreken?
„'t Is Reimont-zelf: hem siert bij 't zilvren hair
„Een fijn verstand, dat muren weet te breken.
„In heel de Roomsche en Fransche legerschaar
„Niet één zoo rijk in listige oorlogs-treken!
„Wat verder op, prijkt Willem, die een kroon
„Zal erven, als Brittanjes Koningszoon!

63.

„Naast hem staat Welf, de spruit van roemrijke ouders,
„Van edel bloed, vol heete gloriedorst.
„'k Herken hem aan die breedgebouwde schouders,
„Die kloeke stal, die hooggewelfde borst.
„Maar onder al die oorlogsteugelhouders
„Mis ik er één .... ik mis Tarantoos Vorst,
„'k Mis Rozemond, verafschuwde en verachte!
„Verwoester van mijn koninklijk geslachte!...."

64.

Zoo sprekend vaart de schoone Jonkvrouw voort.
Buljon terwijl keert tot zijn leger weder.
Hij acht de Stad onneembaar in dit oord,
Maar weet één punt, waar de oorlogsram gereeder
Een doortocht baant: dies slaat men bij de poort
In 't Noorderdal zijn lichte veldtent neder.
Van hier tot aan de verre Hoekpoort strekt
Zijn kamp zich uit, dat ijlings derwaards trekt.

65.

De tenten, in een boog geschaard, omringen
Een derde deel der welversterkte Stad.
Ondoenlijk is 't, de Vest gehéél te omringen,
Zoo machtig is de ruimte die ze omvat.
Maar Godfried snijdt met dreigende oorlogsklingen
Den toegang af tot elk naburig pad,
En haast zich, elken bergpas, die naar buiten
Of binnen voert, op de eigen wijz' te sluiten.

66.

Nu veiligt hij voor elken overval
Der Heidenen het kamp van zijn Getrouwen;
Hij laat rondom langs menig diepen wal
Borstweeringen en hooge schansen bouwen:
Men graaft en slaaft en arbeidt overal. –
Hij wenscht nog eens held Dudoos lijk te aanschouwen,
En nadert tot de sombre doodenbaar,
Omgeven van een jammerende schaar.

67.

Met stille pracht versieren Dudoos vrinden
Zijn katafalk en vorstlijk lijkgewaad:
Hun tranen om 't verlies des welbeminden
Verdubblen nog, als Godfried vóór hen staat.
Maar deze weet zijn droefheid in te binden,
En toont een bleek maar onbewolkt gelaat.
Hij staart een wijl, in diep gepeins verloren,
Den doode in 't oog, en laat zich eindlijk hooren:

68.

„Neen! U geen klacht, geen bittre weemoedstraan!
„Al mist gij de aard, gij zult den hemel erven.
„Al moet uw lijk in 't dompig stof vergaan,
„Uw glorie zal de onsterflijkheid verwerven.
„Als Christenheld voleindet gij uw baan:
„Uw leven werd bezegeld door uw sterven.
„Stijg op tot God, en jubel voor Zijn throon!
„U wacht de palm, U siert de martelkroon!

69.

„Neen! niet úw lot, maar 't ónze doet ons schreien:
„Gezaligd blikt gij neder op uw graf;
„Wij voelen 't diep, dat met uw vroom verscheîen
„Ons 't edelst deel van onze kracht begaf.
„Maar nam de Boô der sombre Doodsvalleien
„In U, o Held! een Aardsche hulp ons af,
„Nu zijt ge ons tot een Hemelhulp geworden,
„Gij, ingelijfde in 's hemels Englenorden!

70.

„Het was uw lust op dees vergankl'ijke aard,
„'t Vergánklijk staal aan 's Heeren dienst te wijden:
„Nu zult ge - O vreugd! - met vlammend cherubzwaard,
„Een donder Gods, aan onze heirspits strijden!
„Beziel ons hart, en maak ons uwer waard!
„Geef dat we ons in de zegepraal verblijden!
„Dan zien we U eens in 't eeuwig Heiligdom,
„Verhoogd als gij, en jubelend, weêrom!"

71.

Hij sprak: – de nacht is middlerwijl gevallen;
De sluimring spreidt haar sluier over 't dal,
En drupt in 't hart dier honderdduizendtallen
Heur heulsap neêr, en sust het rouwgeschal.
Maar Godfried vreest, dat hij des vijands wallen
Slechts door geweld van krijgstuig winnen zal,
En peinst waaruit en hoe hij 't saam' zal stellen,
En voelt den slaap zijn harde sponde ontsnellen.

72.

Hij is gereed, zoodra de morgen graauwt,
Om Dudo naar zijn rustplaats te geleîen:
Men had den Held uit frisch cypressenhout
Een graf gesticht nabij de tentenreien:
't Stond aan den voet eens heuvels, overschaâuwd
Door struikgewas en breede palmenmeien:
Dáár wordt het lijk plechtstatig bijgezet,
Bij uitvaartslied en priesterlijk gebed.

73.

En 't windtjen schudt met vrolijk vleugelklappren
De krijgsbuit, door d' ontslapene eens bewaard,
Maar die men nu aan tak en twijg ziet wappren,
Door vriendenzorg ter eertrofee vergaârd.
De stam wordt met de wapenpraal des dappren
Omhangen; en de spitse van een zwaard
Schrijft in de schors: „Hier ligt een Held begraven:
„Treedt zacht, en huldigt Dudoos asch, gij Braven!"

74.

Naauw heeft Buljon aan Vriendschaps eisch voldaan,
Of hij beveelt een deel van zijn soldaten,
Den bijlemans in 't mastbosch vóór te gaan,
Die blank houweel noch vlijmende akst vergaten.
Een Syriër wees 't eenzaam woud hun aan,
In 't diepe dal 't gedierte prijs gelaten:
Dáár groeide 't hout in weeldrige' overvloed,
Dat, wèl bewerkt, de Vesting oopnen moet.

75.

Niets doet de schare in 't moeizaam werk vertragen:
Het scherpe staal maakt rustloos bres bij bres
In 't maagdlijk woud; daar vallen voor de slagen
De heilge palm, de droeve lijkcypres,
De pijn en de els, die zware takken dragen,
De ranke den, de beuk, de sierlijke esch,
En de olmboom, rond wiens gladden stam de wingert
Tot boven toe verliefde ranken slingert.

76.

De taxis zwicht, en de eik ploft krakend neêr,
Die duizendmaal met nieuw geblaârt herleefde,
En duizendmaal het woedend stormenheir
Heeft uitgetart, dat door zijn toppen zweefde.
De wagen zwenkt, al knarsend, heen en weêr,
Met ceedren, bij wier val de bodem beefde;
En 't daveren van bijl en hamerklop
Verjaagt het wild en schrikt de vooglen op.

VIERDE ZANG.

KORTE INHOUD. — Vergadering van den Helschen Raad. — De booze Geesten verlaten den afgrond, om de heilige onderneming te verstoren. — Schoonheid, welsprekendheid en kunstenarijen van Armida.

1.

Terwijl zij dus de krijgsgevaarten bouwen,
Voor wier geweld de Vesting vallen moet,
Werpt Satan op het leger der getrouwen
Een scheelen blik vol doodelijken gloed.
Hij knersentandt op dat gehaat aanschouwen,
Hij bijt vergramd de lippen zich aan bloed;
En als een stier, die zich in 't krimpend harte
Getroffen voelt, zóó brult hij 't uit van smarte.

2.

Op d' ondergang der Christenen bedacht,
Spitst hij 't vernuft om middlen te beramen:
Hij roept terstond zijn Helsche Legermacht
– Afgrijsbre Raad! - in zijn paleis te samen.
De dwaas! alsof Gods koninklijke macht
Niet op één wenk zijn listen kan beschamen!
De dwaas! die met den Heer in 't strijdperk treedt,
En 't branden van Zijn donderpijl vergeet!

3.

Nu daagt de klank der schelle krijgscymbalen
De burgers van den Tartarus bijéén,
En davert door de zwarte jammerdalen
En schrikspelonken van den afgrond heen:
Zoo klettrend giert, bij 's hemels bliksemstralen,
Nooit hagelwolk of windhoos naar beneên;
Zoo trillen nooit de sidderende stranden,
Als de aardschok woelt in 's waerelds ingewanden.

4.

Daar stijgen ze uit de diepste Helleslond',
De Goôn der Nacht!.... Hoe vreeslijk! hoe wanschapen!
Zij slaan verwoed de moordzieke oogen rond,
Die bloedig in de diepe kassen gapen.
Zij haken met hun klaauwen in den grond:
Een addrennest woelt wriemlende om hun slapen,
En zweepend sliert een kronkelende staart
Hun lendnen rond, met rossig dons behaird.

5.

Centauren, Sfynxen, duizende Gorgonen
En Vloekharpijen kruipen uit hun kuil;
De Hydra sist bij 't sijfflen der Pythonen,
De Scylla bast met hongerig gehuil.
Hoe weemlen Polyfemen, Gerionen,
Chimeeren, vlammen spuwende uit den muil:
Een dwarrelklomp afgrijsbre monsterdieren,
Die vreemd en grillig door elkander zwieren!

6.

Zij scharen zich ter slinke en rechter kant
Aan Plutoos zij', met raauwe gruwelkreeten.
De vorst der Hel, den scepter in de hand,
Is op zijn throon in 't middenpunt gezeten.
Geen rots in zee, geen steigrende alpenwand,
Geen Atlas is met dezen reus te meten,
Die ze al te saam' als heuvlen overtreft,
Zoo vaak hij 't breed, gehorend hoofd verheft.

7.

De majesteit der woeste wenkbraauwboogen
Verhoogt zijn trots en wekt den bleeken schrik:
Daar springt venijn uit d' opslag zijner oogen;
Als 't vonklen van een dwaalster gloeit zijn blik.
Zijn baard, met elken dwarrelwind bewogen,
Valt op zijn borst in vlokken ruig en dik:
Zijn kaken, van geronnen bloed bedropen,
Staan dreigend als een grondloze afgrond open.

8.

Gelijk de rook, de smook, de donderklank,
Die de Etna uit zijn vlammenkolk doet stijgen:
Dus de ademtocht, de gloed, de zwavelstank,
Die ratelend uit Plutoos gorgel hijgen.
Uit vreeze smoort de helhond zijn gejank
Zoolang hij spreekt. Schrik doet de hydra zwijgen.
Heel de afgrond beeft, de helrivier staat stil,
En door de diepte dondert Plutoos wil:

9.

„Gij, Goden, die ver boven 't zonnegloren
„Moest schittren op den gouden heerschersstoel!
„Gij, die met mij uit 's hemels blijde kooren
„Geslingerd werdt in dezen gruwelpoel!
„Gij kent te wel Gods ingeroesten toren,
„Zijn tyrannij en ons verheven doel!
„Hij dwingt de starren die Zijn throon omringen,
„En vonnisde ons als schendige Oproerlingen!

10.

„Ver van de zon, ver van der sterren pracht,
„ – Ons lichtgebied, dat Cherubs ons benijdden, –
„Verstiet Hij ons in eeuwgen middernacht,
„Waar de oude glans ons nooit meer zal verblijden!
„En voorts – ai mij, met wat ontzetbre kracht
„Verdubbelt dit de foltring van mijn lijden! –
„Hij schenkt den mensch zijn zalig Hemelrijk,
„Den mensch, een worm, gekropen uit het slijk!

11.

„'t Is niet genoeg: Hij wilde ons gantsch doen bukken!
„Zijn eigen Zoon moest sterven, en verscheen
„In 't Schimmenrijk, en hieuw de poort in stukken,
„En waagde 't voor ons aangezicht te treên,
„En durfde een oogst van zielen ons ontrukken
„En droeg zijn buit ten hoogen hemel heen':
„Daar roemen nu onze overwonnen vendlen
„De macht des Helds, die d' Orkus wist te ontgrendlen!

12.

„Maar, waartoe toch vernieuw ik ons verdriet!
„Wie onzer kan vergeten wat wij leden?
„Wannéér en wáár zoekt ons de Vijand niet
„Nog feller op 't gebroken hart te treden?
„Doch zingen wij geen klaaglijk jammerlied
„Op 't Gistren! Neen: bepalen we ons bij 't Heden!
„Ha! merkt gij niet, hoe Hij het gantsch Heelal
„Dus doende tot Zijn eerdienst dwingen zal?

13.

„En zouden wij lafhartig blijven siddren,
„In koude rust tot wreken onbereid?
„Moet heel Judea voor een handvol riddren
„Bezwijken, tot Zijn grooter heerlijkheid?
„Moet door heel 't Oost, ter prooi aan Zijn aanbiddren,
Zijn naam, Zijn woord, verkondigd en verbreid,
„Op nieuwe wijze in nieuwe tongen leven,
„Uit erts gesmeed, in 't marmer uitgedreven?

14.

„Moet ons altaar alom verlaten staan,
„Ons standbeeld van zijn voetstuk afgestoten?
„Hem biedt men goud en myrrhe en wierook aan?
„Hem wordt gebed en lofgezang vergoten?
„Hem zullen al de tempels opengaan?
„Ons worden zij hoonlachend toegesloten?
„Zijn sterke hand zal Plutoos rijksgebied
„Zoolang berooven tot Hij 't ledig ziet?

15.

„Ha, nimmermeer!.... Hij is op nieuw ontglommen,
„De moed, die in onze aadren heeft gebruist,
„Toen wij verwoed de hemelburcht beklommen,
„Met dreigend staal en vlammen in de vuist.
„De neêrlaag, ja, verpletterde onze drommen,
„Maar 't doel bleef grootsch, de stoutheid onvergruisd!
„Hem schonk het lot een roemloze viktorie,
„Ons, helden! ons, onbuigbren! bleef de glorie!

16.

„Waartoe gemard? .... O gij, mijn lust en macht!
„Mijn vrienden, mijn getrouwe bondgenooten!
„Gaat! ijlt! vernielt, vóór 't rijpen hunner kracht,
„Die schuldigen, die op ons erfdeel stoten!
„Vertrapt de vonk, die op één windvlaag wacht,
„En 't Oost ziet haar in vlammen uitgeschoten!
„Neemt tot verderf van 't haatlijk Christenzaad
„Al uw geweld, bedrog, en list te baat!

17.

„Dit zij hun lot: een deel gerake aan 't dwalen,
„Van 't kamp gelokt - een deel bezwijk' voor 't zwaard!
„Een deel, verblind door liefdes tooverstralen,
„Achte éénen kus meer dan Gods hemel waard!
„'t Verdeelde heir verbrijzele alle palen
„Van orde en tucht! Geen Veldheer zij gespaard!
„Zoo moog' van al die trotsche heldenscharen
„De laatste man ter helle nedervaren! ...."

18.

En naauwlijks wacht het grimmig duivlenrot
Tot hun monarch geheel heeft uitgesproken:
't Vliegt op, en heeft, met daverenden spot,
De vleêrmuisvlerk in de open lucht ontploken,
Als stormen, die, uit de onderaardsche grot
Weêrspannig en vernielend losgebroken,
Den klaren trans bewolken met hun vlucht,
In dollen krijg met aarde en zee en lucht.

19.

De Démons vliên naar alle hemelstreken,
Op 't vlak verspreid des wijden waereldronds,
En vlechten 't web van hun gevloekte treken
In hut en hof aan stroo en vorstlijk dons.
Hoe is weldra hun Christenhaat gebleken,
En wáár het eerst? Gij, Muze, zeg het ons!
Gij weet het, Gij! Maar voor des menschen ooren
Ging de echo van zoo grijs verleên verloren!

20.

Een groot en machtig toovraar, Hidraoot,
Was koning van Damaskus. Lange jaren
Vergingen sints hij 't schaduwrijk ontsloot
Der Geesten, die zijn sombre dienaars waren.
Onnutte kunst! die zelfs geen middel bood
Om d' uitslag van den oorlog te openbaren,
Die bij den glans van nachttoorts en planeet
De waarheid zoekt en – nooit te ontdekken weet!

21.

Hij meende 't aan den starrenboog te lezen,
– O Menschentrots, hoe ijdel is uw waan! –
Dat heel dit heir, zoo dreigend opgerezen,
Straks door de wraak des hemels moest vergaan.
Egypten zou verwinnaresse wezen:
Reeds groenden haar de frissche lauwerblaân.
Zijn eigen volk – hoe kan hem 't uitzicht streelen! –
Zal meê de buit, zal meê de glorie deelen!

22.

Maar 't Christenzwaard, op elken strijd gespitst,
Kan fel genoeg rondbijten in de zijnen:
Zoo peinst hij dan, door wat geheime list
Hij 's vijands kracht vooruit kan ondermijnen:
Dan is zijn kans te schittrender beslist,
Wanneer hij naast Egypten zal verschijnen.
Een Helsche Geest, die fluistrend naast hem staat,
Vuurt staag hem aan, en geeft hem boozen raad.

23.

Hij haast zich, hem het middel aan te toonen,
Dat hij den weg ter overwinning acht.
Aan 's konings Nicht, wordt, onder duizend Schoonen,
Heel 't Oosten door, de zegepalm gebracht.
Wat listen ooit in vrouwenboezem wonen,
De tooveres heeft ze allen in haar macht.
Haar roept de Vorst verlangende aan zijn zijde,
Opdat zij meê zich de onderneming wijde.

24.

„Gij!" vleit hij, „wie, bij 't vriendelijkst gelaat,
„De blondste lok, en oogen die verrukken,
„Een geest verlicht, een hart daar binnen slaat,
„Waarvoor ik-zelf het grijze hoofd moet bukken!
„Hoor, van wat plan mijn boezem zwanger gaat!
„Zoo gij mij helpt, moet alles ons gelukken:
„Verwerklijk gij mijn sluw ontwerp, en weef
„De draden saam', die ik u overgeef!

25.

„Ga heen, en proef in 's vijands heir uw krachten!
„Treed als vervolgde schoonheid ten tooneel!
„Ontpers uw borst de aandoenelijkste klachten!
„Versmelt uw stem tot zuchtjens van fluweel!
„Schrei tranen, die het stugst gemoed verzachten,
„En slinger zóó de helden in 't gareel!
„Bedek uw vurig hart met kuische rozen,
„En doe 't Bedrog van 't rood der Onschuld blozen!

26.

„Zoo 't wezen kan, laat uwer oogen gloed
„En fulpen tong zelfs Godfried overheeren!
„Doe hem uw liefde als 't allerhoogste goed
„Voor alle roem en oorlogsbuit begeeren!
„Mislukt het – buig dan de edelste aan uw voet,
„En voer hen weg om nooit terug te keeren!...."
Zoo gaat hij voort, en dringend eindigt hij:
„Voor God en 't Vaderland staat alles vrij!" –

27.

De schoone Armide, op haar aanvalligheden,
Haar jeugd en rang en geestesgaven trotsch,
Beklimt, als de avondschaduwen verbreeden,
In stilte en onverzeld het wachtend ros.
Gelederen, die zich in 't ijzer kleeden,
Wil zij verslaan in teedren vrouwendosch.
Een valsch gerucht, behendig rondgedragen,
Misleidt het volk bij onbescheiden vragen.

28.

De Jonkvrouw ziet weldra de tenten staan,
En groet het kamp bij 't wijkend morgenduister:
Elk blikt verbaasd de vreemde schoonheid aan,
En volgt haar schreên met vleiend lofgefluister,
Als rees er aan de azuren hemelbaan
Een nieuwe star met nooitgezienen luister.
Men komt, men vraagt, met vreugdevonklend oog,
„Wie toch die schoone pelgrim wezen moog'?"

29.

Geen Cyprus, en geen Delos aan zijn zoomen,
Heeft schooner vorm in rijker tooi aanschouwd:
Heur lokken, waar zij 't nijdig gaas ontstroomen,
Weêrschitteren als fijn gesponnen goud.
Dus straalt de zon, zeeghaftig opgekomen,
Door 't wolkjen heen, dat half heur licht weêrhoudt;
Maar 't wolkjen wijkt, en de opgeklaarde transen
Ontfangen heel de volheid harer glansen.

30.

In golfjens krult het zuiderwindgekoos
De kronkels, die om 't voorhoofd zich verdeelen:
Met schuchtren blik, stil en aansprakeloos,
Zoekt ze aan 't gezicht heur lieflijkheid te ontstelen.
Op 't rein gelaat zien wij den blos der roos
Zachtsmeltend door het wit der lelie spelen;
Maar op heur lippen bloeit de roos-alleen,
En 't koeltjen speelt er dartelend om heen.

31.

Blank als de sneeuw der blanke heuveltoppen,
Weérblinkt die hals van levendig ivoor:
Het kleed omfloerst de purpren tweelingknoppen
Van 't boezemdons, en stelt het oog te loor:
't Verlangen, dat d' aanschouwer 't hart doet kloppen,
Dringt niettemin het teêr omhulsel door,
En zoekt er, met het zichtbre niet tevreden,
De weelde der bedekte aanvalligheden.

32.

Gelijk de straal kristal noch water scheidt,
En toch een weg door beide weet te vinden:
Zóó glipt de vuurblik der begeerlijkheid
De sluiers in, die 't heimlijk schoon omwinden,
Terwijl hij in den lusthof zich vermeit
Van wondren die vervoeren en verblinden;
Tot straks – de borst verteerd wordt door een gloed,
Die rustloos met de fantazy zich voedt.

33.

Armide zweeft door haar bewonderaren,
En merkt wat drift in aller aadren zwelt,
Maar wacht zich, haar gedachte te òpenbaren,
Die juichend haar een rijke buit voorspelt.
Een oogwenk toeft ze, en vraagt, „Wie uit de scharen
Hulpvaardig haar naar Godfrieds tent verzelt?"
En haastig en eer de andren zich bewegen,
IJlt haar Eustaats, des Veldheers broeder, tegen.

34.

Gelijk het licht de dagkapel, zóó trekt
Haar glans hem aan. Wat heil, zich in die oogen
Te spieglen! Maar de zedige bedekt
Hun hemel met de wimperen. Toch zogen
Zijn blikken reeds een gloed, die brand verwekt,
Als drooge mosch, op eens in vlam gevlogen....
Hij spreekt haar toe, en beide Jeugd en Min,
Stort, daar hij spreekt, hem dubble stoutheid in:

35.

„O Jonkvrouw.... zoo ik u dien naam mag geven,
„U, die aan méér dan de Aarde toebehoort!
„Wat Evaaskind werd uit dat licht geweven,
„Dat hemelsch licht, dat uw gestalte omgloort?....
„Van wáár? en wat heeft u naar hier gedreven?
„Voert ùw geluk, of 't ónze, u in dit oord?
„Wie zijt gij? Spreek!... dat ik u dank betuige
„En eere, en – gaarne! – aanbiddend voor u buige!...."

36.

„Heer"! zegt zij, „mijn verdiensten zijn gering,
„'k Heb nooit den roem dien gij mij kwist, verworven;
„'k Ben, als gij ziet, niet slechts een sterveling,
„Maar ook sints lang voor 's levens vreugd gestorven.
„Een ramporkaan heeft me in zijn dwarrelkring
„Naar hier gesleurd, vervreemd en moêgezworven....
„Ik heb zooveel van Godfrieds deugd gehoord,
„En zoek bij hem een veilig toevluchtsoord.

37.

„O gun mij ingang tot uws veldheers ooren,
„Zoo ge immer deelde in andrer zielepijn!" -
En hij: „'k Wil gaarne uw wankle schreden schoren,
„De broeder moet den broeder welkom zijn.
„Ik deel zijn gunst; hij zal uw beê verhooren,
„Zij is de mijne, aanbidlijk Maagdelijn!
„Zijn kroon, mijn zwaard, staan u alle oogenblikken
„Ten dienst: gij moogt naar willekeur beschikken!"

38.

Hij leidt haar heen, waar vroome Godefried
Omstuwd zit van zijn hooge heldenrangen.
Eerbiedig neigt ze, als zij den Veldheer ziet,
Maar beeft en zwijgt, met hooggebloosde wangen:
De Ridder, die haar troost en bijstand biedt,
Verdrijft weldra de vreezen die haar prangen:
Nu geeft zij haar bedriegelijk verhaal
Ten beste, elks oor verrukkend door haar taal:

39.

„Krijgshaftig Vorst, wiens roemrijk zegepralen
„U kransen vlecht van onvergankbre pracht!
„Gij, die de star van koningen doet dalen,
„Wie 't glorie is te bukken voor uw macht!
„Geen waereldstrand, of 't heeft uw roem zien stralen,
„U minnen zelfs, die gij ten onder bracht:
„Uw vijanden, die tot u vliên, aanschouwen
„In u hun hoop, de rots van hun vertrouwen!

40.

„Schoon in 't geloof geboren, dat uw hand
„Alom verwondt tot in zijn levensaadren,
„'k Hoop toch door u 't ontweldigd Vaderland
„Terug te zien en de erfkroon mijner vaadren.
„Een ander zoek' bij vriend en bloedverwant
„Een toevlucht tegen vreemden of verraadren,
„Ik zoek, verraden door mijn eigen bloed,
„Een schuilplaats tegen hen aan 's vijands voet.

41.

„Een banneling, vervolgd en leêggeplonderd,
„Roept u te hulp, en bouwt op u-alleen!
„Gij, die vergramd den trotschaart nederdondert,
„Heft de onschuld op, door hem in 't stof vertreên.
„Niet minder wordt uw lauwerkrans bewonderd,
„Al geurt de bloem der deernis er door heen.
„Zoo 't groot was, zooveel Machtigen te ontthroonen,
„'t Is roemrijk ook, mij, Zwakke, op nieuw te kroonen!

42.

„En zoo u ons geloofsverschil verbiedt
„Te luistren naar mijn billijke gebeden,
„'k Weet, één geloof beschaamt mij zeker niet:
„'t Vertrouwen op uw zielsvoortreflijkheden!
„Bij aller God, die op ons nederziet!
„Gerechter strijd dan mijne is nooit gestreden....
„Maar oordeel zelf, en hoor wat jammerlast
„De boosheid op mijn schoudren heeft getast:

43.

„'k Dank Arbilan, Damaskus' koning, 't leven;
„Chariklia had hem uit lager rang
„Als egâ op heur eigen throon verheven;
„Heur heilzon had een vroegen ondergang:
„'k Verloor haar, eer zij recht mij was gegeven;
„Een rouwklacht was mijn eerste welkomstzang –
„Mijn wieg stond naast de moederlijke bare:
„Helaas! zij kocht mijn dagen met de hare!

44.

„Maar naauwelijks vloog het vijfde jaar voorbij,
„Sints de open groef mijn moeder had verslonden,
„Daar miste ik ook mijn vader aan mijn zij' –
„Hij had omhoog zijn Dierbre weêrgevonden!
„Mij en mijn Rijk beval hij der voogdij
„Eens broeders, wien hij innig was verbonden:
„Zóó innig, dat, als onder 't licht der zon
„Ooit trouw bestond, hij hier vertrouwen kon!

45.

„Zoo nam hij dan mijn Rijksbewind in handen,
„En scheen mijn heil zoo ijvrig voor te staan,
„Dat hij weldra tot aan de verste stranden
„De roepstem van zijn vroomheid op deed gaan:
„'t Zij, dat hij dus, van heimlijk vuur aan 't branden,
„Zijn schennig plan een sluier om woû slaan,
„'t Zij, dat zijn Beter Ik nog triomfeerde,
„Omdat hij mij tot gâ zijns zoons begeerde.

46.

„'k Groeide op, en ook zijn zoon groeide op. Maar nooit
„Nam wijze Fee zijn jonkheid in haar hoede.
„Geen ridderdeugd, geen eedle kunst wekte ooit
„Zijn geestdrift op: hij had geen hart voor 't goede.
„Zijn trotsch gelaat, in rimpelen geplooid,
„Verried een ziel, waar lage gelddorst broedde.
„In daden ruw, zich wentlende in het slijk,
„Was hij in 't kwade alleen zich-zelf gelijk!

47.

„Dàt zou dan nu mijn fiere leidsman wezen,
„Het voorwerp van mijn kuische huwlijkstrouw!
„Hoe schaamteloos werd hij mij aangeprezen,
„Als die mijn koets en schatten deelen zou!
„Niets werd gespaard wat hopen doet en vreezen,
„Niets wat den wil kan buigen bij een vrouw:
„Toch wilde 't: „Ja!" niet naar mijn lippen stijgen;
„Al wat ik deed, was: weigeren of – zwijgen!

48.

„Toen nam mijn voogd een sombre houding aan:
„'k Ontdekte klaar wat furiën hem dreven.
„Al 't lijden, dat mijn ziel zou ondergaan,
„Stond dreigend in zijn vlammend oog geschreven.
„'t Was sedert met mijn oude rust gedaan:
„'k Had droomen, en zag schrikgestalten zweven;
„Een klemmende angst woog loodzwaar op mijn hart,
„Het voorgevoel van mijn aanstaande smart!

49.

„Mijn moeders schim kwam rond mijn sponde waren,
„Van tranen nat en wit als marmersteen.
„Hoe anders, ach! dan ze in heur prille jaren
„Werd afgebeeld, vol blijde aanminnigheên!
„„Vlucht!" kreet ze, „vlucht! Een afgrond van gevaren
„„Omringt u! vlucht! de dood loert op uw schreên....
„„'k Zie op uw borst den dolk des dwinglands blinken!
„„Ik zie den gifkelk, dien gij leêg moet drinken!...."

50.

„Maar of ik al met diep beklemd gemoed
„Mijn lot voorzag, o jammer! wat kon 't baten?
„Mijn schuchtre jeugd zocht, aarzlend voet voor voet,
„Een vast besluit, te teeder om te haten!
„En dan – half naakt te scheiden van mijn goed,
„Mijn moeders graf vrijwillig te verlaten....
„Ach, 't scheen zoo zwaar! Veelméér dan dat de dood
„Mij de oogen look waar ik ze 't eerst ontsloot!

51.

„Toch joeg de dood me een killen schrik door de aâren,
„Maar – vreemd voowaar! – 'k had tot de vlucht geen (kracht.
„Ik vreesde altijd mijn vreeze te openbaren,
„Al moest mijn eind verhaasten op mijn klacht.
„Zoo leefde ik voort in duizend zielsbezwaren,
„Een martlares, gefolterd dag en nacht,
„Van de eindloze angst des doemelings bevangen,
„Die boven 't hoofd het dreigend zwaard ziet hangen.

52.

„In dezen nood – bereidde 't Noodlot mij
„Genezing? of nog vinniger kastijden? –
„Daar sloop een oude dienaar mij op zij',
„Mijns vaders vriend in zorgelozer tijden,
„En noemde 't uur der duisternis nabij,
„Waarop het graf mij tot zijn prooi zou wijden:
„Nog dezen dag moest hij met eigen hand
„Mij 't gif biên, zoo beval de Dwingeland.

53.

„Hij voegde er bij, dat slechts een haastig vlieden
„Mij van den strik des jammers kon ontslaan;
„En daar hij geen der andere edellieden
„Dorst polsen, bood hij-zelf zijn bijstand aan.
„Zijn eerlijk hart wist zóóveel troost te bieden,
„Dat straks mijn vrees niet langer kon weêrstaan:
„Zoo zou dan hij mijn stille vlucht geleiden,
„En ik – van voogd, en land, en erfgoed, scheiden!

54.

„De nacht viel neêr, zoo ondoordringbaar zwart,
„Als was hij meê in ons verbond besloten.
„Twee maagden slechts, vertrouwden van mijn hart,
„Verzelden mij als leed- en lotgenooten.
„Helaas! wat heeft mijn sprakeloze smart
„Bij 't ommezien een tranenvloed vergoten!
„Wat heeft mijn mond met onverzaadbre lust
„Den drempel van mijn huis vaarwel gekust!

55.

„De voet ging voor – maar blik en zielsgedachten,
„Hoe keerden zij langs oude paden weêr!
„Zoo drijft het schip, door onweêrstaanbre krachten
„Aan 't strand ontscheurd, onwillig over 't meir.
„Wij ijlden door, twee dagen en twee nachten,
„Geen sterveling ging onze vlucht te keer –
„Tot ons, de grens van mijn gebied genaderd,
„Een burchtkasteel begroette door 't gebladert'.

56.

„'t Was Aronts burcht (want Aront heette hij,
„Wiens deernis mij zoo treffend was gebleken.)
„Maar naauwlijks zag de ontmenschte Dwingland mij
„Door deez' mijn gids zijn moordend net ontweken,
„Of blakend van ontembre razernij,
„Zocht hij op ons zijn eigen schuld te wreken,
„En klaagde ons van den zelfden gruwel aan,
„Dien hij aan mij, onnoozle, had begaan!

57.

„Ik, heette 't, ik had Aront aangedreven
„Zijns Meesters dronk te mengen met venijn,
„Om, door zijn dood van allen dwang ontheven,
„Te pronken in zijn koninklijk satijn,
„In d' arm der weelde ontuchtig voort te leven,
„En duizenden tot minnaress' te zijn....
„O, dat een straal des hemels mij verplette,
„Eer ik, o Deugd, uw reinheid ooit besmette!

58.

„Ja, pijnlijk was 't voor mijn verslagen geest,
„Dat de onverlaat mijn goed en bloed begeerde;
„Maar o, dit ééne ontzet mij allermeest,
„Dat hij zoo wreed mijn kuischen naam onteerde!
„De Dwingland, voor de wraak des volks bevreesd,
„Houdt vol wat hij zoo schandelijk beweerde,
„Zoo dat de Stad in bangen twijfel staat,
„En midderwijl de wapens rusten laat.

59.

„En schoon hij, op mijns vaders throon gezeten,
„Mijn diadeem om 't schennig voorhoofd spant,
„Toch is zijn wraakfiool niet volgemeten,
„Toch mengt hij mij nog grooter schade en schand:
„Als Aront niet vrijwillig in zijn keten
„Zich leevren wil, steekt hij de burcht in brand;
„En mij, helaas! en die mij hulpe boden,
„Bedreigt hij met den krijg en duizend dooden.

60.

„Zóó, zegt hij, moet meêdogenloos de hoon
„Gewroken, waar zijn Staten van weêrklinken,
„Opdat de glans van zijn geslacht en throon,
„Door mij bezwalkt, gelijk van ouds zou blinken!
„Toch is het niets dan vreeze, dat de kroon,
„Die mij behoort, zijn schedel zou ontzinken.
„Hij weet, dat slechts de puinhoop van mijn val
„De grondslag van zijn zetel worden zal.

61.

„Dat einde zal mijn treurspel kroonen moeten!
„Dien uitslag heeft de Dwingland zich beloofd!
„Mijn bloed-alléén zal hem een lust doen boeten,
„Die in geen stroom van tranen wordt gedoofd.
„Voorkom het, Heer! Hier buig ik aan uw voeten,
„Een arme weeze, en zonder schuld beroofd....
„Hier pleng ik wat me aan tranen is gebleven!
„Laat mij mijn bloed behouden, red mij 't leven!

62.

„O, bij die voeten, die den schurk vertreên!
„O, bij die hand, beschermster van den goede!
„Bij zooveel strijds met zooveel roems volstreên,
„Bij zooveel tempels, veilig in uw hoede!
„Vervul mijn wensch, gij kunt het, gij-alléén!
„Behoud mijn Rijk, ontruk me aan 's Dwinglands woede
„Uit deernis!.... maar geen deernis dan gepaard
„Aan rede en recht: slechts déze is uwer waard!

63.

„Gij Vorst, wiens wil uw krachten evenaren,
„Waar 's Hemels stem u oproept tot Zijne eer!
„Verleng door uw grootmoedigheid mijn jaren!
„Herwin mijn kroon! ik verg haar nimmer weêr.
„Geef me, op mijn tocht, uit deze ontelbre scharen
„Tien helden meê: 't is al wat ik begeer!
„Zij kunnen licht een Rijksgebied herwinnen,
„Waar velen om mijns vaders wil mij minnen.

64.

„Een trouwe Vriend, mij bovenal verknocht,
„Zal 's nachts ons ter geheime poort ontfangen,
„Die stadwaards leidt; de wacht is omgekocht,
„En de aanslag rijp. Toch was het zijn verlangen,
„Dat ik bij u een weinig bijstands zocht:
„Dat zal den moed doen blaken op de wangen,
„Méér dan wen heel een vreemde legermacht
„Ter hulpe vloog, zóó is uw naam geacht!...."

65.

Zij zwijgt; maar ook haar zwijgen is welsprekend,
En elke blik een sprakeloos gebed.
De Veldheer peinst, en aarzelt, en berekent
De kansen. Hoe! zoo hier een listig net
Ware uitgespreid?.... Hij weet wat trouw beteekent,
Waar God niet woont noch vreeze voor Gods wet.
Maar evenzeer voelt hij zijn hart bewogen
Door al de kracht van 't edelst mededogen.

66.

En niet alleen zijn ingeschapen aart
Verteedert hem, bij d' aanblik harer tranen:
Veel is hem ook Damaskus' vriendschap waard!
Wat voordeel kon zij brengen aan zijn vanen,
Een Natie, gantsch afhanklijk van zijn zwaard!
Zij zou zijn heir een vrijen doortocht banen,
Egypten meê bedwingen in den strijd,
Met goed en bloed der zaak van 't Kruis gewijd.

67.

Terwijl hij dus, verzonken in gedachten,
Ter aarde staart, en alles weegt en wikt,
Bespiedt zij hem met ingespannen krachten
En vorschend oog, dat in zijn ziele blikt.
Zóó lang laat zich geen gunstig andwoord wachten:
Zij ziet het in, en vreest het ergste, en snikt....
Ook weigert hij de gunst die zij komt vragen:
Schoon heuscher nooit een beê werd afgeslagen.

68.

– „Als we, in de dienst van God die ons verkoor,
„Niet Hem het eerst de wapens moesten wijden,
„Dan ging gewis uw hope niet te loor,
„Dan vondt ge hulp bij 't innigst medelijden;
„Maar nu wij 't Volk, dat Hij Zijn gunst beschoor,
„Zijn Tempelstad, tot heden niet bevrijdden,
„Zou 't misdaad zijn, voor eenig volk der aard
„Des Heeren krijg te stuiten in zijn vaart.

69.

„Maar laat de zorg u niet onmatig kwellen,
„En neem mijn woord tot heilig onderpand:
„Als Salem van de boeien die haar knellen
„Verlost zal zijn, en oprijst uit haar schand',
„Dán zullen we in uw staten u herstellen,
„En kroonen u met eigen rechterhand!
„Een hooger plicht stelt thands der Deernis grenzen:
„God-zelf moet méér gehoorzaamd dan de menschen!"

70.

De Jonkvrouw hoorde, en sloeg een blik ter aard,
En stond een wijl versteend, van smart verslagen.
Toen hief zij 't oog verwilderd hemelwaart,
En barstte los in hartverscheurend klagen:
– „Wee wij! Wien ooit heeft zulk een last bezwaard,
„Als ik alléén en onverpoosd moet dragen?
„Die nooit van wicht vermindert of van duur,
„Zoo andren niet verandren van natuur!

71.

„Niets hoop ik meer: onvruchtbaar zijn mijn kreeten;
„Geen smeekgebed vindt meer den weg naar 't hart.
„Zal ik misschien des dwingelands geweten
„Vermurwen, waar Gij koel bleeft voor mijn smart?
„Toch wil ik u niet onbarmhartig heeten,
„Omdat me uw hulp zoo gantsch onthouden werd:
„Ik klaag den Hemel aan, die mij verzaakte,
„En zelfs úw deernis onverbidlijk maakte!

72.

„Niet u, o Heer! misken ik, noch uw deugd:
„Ach, 't is mijn Lot, dat weigert zich te ontfermen.
„Gij Noodlot! bron van al mijn ongeneucht,
„Hoe lang nog zal mij 's levens last doen kermen?
„'t Was weinig dan, dat ge in mijn prille jeugd
„Mijne ouderen gescheurd hebt uit mijne armen?
„'k Moest ook, ontthroond, met ketenen belaân,
„Gelijk een weêrloos lam ter slachtbank gaan!

73.

„'k Heb, naar de wet van tucht en goede zeden,
„Hier reeds te lang met mijn vaarwel gedraald:
„Waarheen dan nu? Wie dekt mijn zwakke schreden?
„Wie bergt mij waar geen dwingland me achterhaalt?
„Helaas, daar is geen schuilhoek hier beneden,
„Dien hij niet vindt. Waartoe dan rondgedwaald?
„De dood genaakt – ik kan hem niet ontspringen:
„Zoo zal ik-zelf zijn pijl me in 't harte wringen!...."

74.

Hier zwijgt zij; en een donkre purpergloed
Doet haar gelaat van eedle gramschap gloren:
Daar rept zij reeds den wankelenden voet,
In d' afgrond der mistroostigheid verloren.
Zij stort in 't gaan een bittren tranenvloed,
Uit droefheid en gekrenkten trots geboren:
En 't zonlicht maakt elk dropjen dat ze weent,
Doorschijnend als een vonklend eêlgesteent'!

75.

Heur wangen, als die paarlen ze besproeien,
Weêrschittren als de bloemen in een gaard,
Waar rood en wit verrukkend samenvloeien
In d' uchtenddaauw, die biggelt op 't geblaârt,
Terwijl elk knopje', op 't eerste zonnegloeien,
In 't windtje' ontluikt, dat kozend ommewaart.
Wel wenschte Auroor' met haar fluweelen vingren
Zoo schoon een krans om 't lokkig hair te slingren.

76.

Maar 't klare vocht, dat nieuwe luister schonk
Aan 't levend dons der maagdelijke kaken,
Scheen vuur te zijn, dat in de harten zonk,
En duizende begeerten deed ontwaken.
O toovermacht der Liefde, die de vonk
Uit tranen lokt, en water dus doet blaken!
Ja, overal is zij natuur te sterk,
Maar hier wrocht zij haar eigen meesterwerk.

77.

't Gehuicheld wee perst tranen uit elks oogen
Van echte smart, en 't ruwst gemoed wordt zacht.
Men treurt, en zucht, tot smeltens toe bewogen:
– „Als Godfried nog blijft zwijgen op haar klacht,
„Dan heeft hij een wolvinneborst gezogen,
„Dan is hij uit een steenrots voortgebracht,
„Uit de open zee, waar kille golven bruisen!....
„Barbaar, die zulk een schoonheid kan verguizen!"

78.

Maar geen uit al die Ridders voelt zóó zeer
Als jonge Eustaats hoe liefde en deernis kluistren.
Hij komt, en geeft in stoute woorden weêr
Wat anderen uit eerbied naauwlijks fluistren:
– „Te onbuigbaar streng, mijn broeder en mijn Heer!
„Zoudt gij alleen naar eigen oordeel luistren,
„Wanneer ge ook nu hardnekkig weigren bleeft
„Wat vurig in ons aller wenschen leeft.

79.

„Geen Vorsten, die een eigen volk gebieden,
„Dat de oogen op zijn leidsman houdt gericht,
„Betaamt het, hier 't beleegringswerk te ontvlieden,
„Afvallig aan hun allereersten plicht.
„Neen!.... maar uit ons, zelfstandige oorlogslieden,
„Wien niet één zorg op 't vrij geweten ligt,
„En die alleen ons-zelven toebehooren,
„Worde, op haar bede, een Tiental uitverkoren!

80.

„De Ridder, die zich op 't gebed ontfermt,
„Is aan de dienst des Heeren trouw gebleven.
„Die de Onschuld redt, wordt van omhoog beschermd:
„De hemel juicht als onderdrukkers sneven!
„Al werd de hulp, waarom deez' Weeze kermt,
„Door zelfbelang ons niet reeds voorgeschreven,
„Nog waar ze plicht: – hij kende onze Orde niet.
„Die in 't gevaar een zwakke vrouw verliet.

81.

„Ha! nimmermeer zal Frankrijk ons verwijten,
„Of wie nog hecht aan moed of manneneer,
„Dat blanke Deugd vergeefs om hulp moest krijten
„Voor 't aangezicht van heel een Christenheir!
„Mijn oorlogspronk wil ik aan flarden rijten,
„Hier werp ik helm en ijdle wapens neêr,
„Naar zwaard noch ros zal ik de hand meer strekken, –
„'k Wil niet ontaard den Riddernaam bevlekken!...."

82.

Zóó spreekt hij, en de ontvlamde Ridderstoet
Drukt jubelend het zegel op zijn reden:
Heel de Orde keurt zijn stout verlangen goed,
En overvalt den Veldheer met gebeden.
–„'t Zij!" zucht Buljon, „'k moet zwichten voor dien vloed
„Van wenschen, wijs en lang genoeg bestreden!
„Doch zoo ge uw wil naar heur verlangen plooit,
„Uw raad geschiedt, de mijne wordt hij nooit!...

83.

„Maar heeft bij u mijn wijsheid ooit gewogen,
„Wil dan uw drift bij tijds in boeien slaan!" –
Hij spreekt, maar ziet zijn wenk in rook vervlogen,
Want elk, verrukt, neemt zijn vergunning aan.
Wie kan een traan in schoone vrouwenoogen,
Wie, 't fluistren van een fulpen tong weêrstaan?
In lieve lippen schuilen gouden snoeren,
Die 't luistrend hart gevangen medevoeren.

84.

Nu ijlt Eustaats de vluchtelinge op zij':
– „Volschoone Maagd, stel thands uw droefheid palen!
„Verban uw vrees! de redding is nabij,
„Na korte smart zult ge eindloos zegepralen!...."
Nu wijkt de wolk der sombre mijmerij
Heur oogen, waar de blijdste lachjens stralen,
En die zefier met zachten kus verfrischt,
Als zij ze met den blanken sluier wischt.

85.

In klanken, zoet als malsche harpakkoorden,
Looft zij de gunst, die zij verworven heeft,
Als een, die straks de verste waereldoorden
Verbaast, en eeuwig in haar harte leeft.
En blik en wenk voltooien 't spel der woorden,
Wanneer heur stem van teedre ontroering beeft.
Zóó weet zij haar misdadige gepeinzen
Iu 't lichtkleed eener engelin te ontveinzen.

86.

Ze ontwaart met vreugd, hoe haar geluk-star lacht,
En ziet het pad van haar ontwerpen effen;
Zij wenscht haar werk geheel ten eind gebracht,
Eer zich een stem vijandig mocht verheffen;
Door lach en lonk wil zij de toovermacht
Van Circees en Medeaas overtreffen;
En door de klank van haar Sireenenlied
Bedwelmen wie haar treken weêrstand biedt:

87.

Geen oude list, of zij beproeft die weder,
Bij 't jagen naar een nieuwen zegepraal.
Niet altijd en voor allen even teder,
Verandert zij haar strijdplan honderdmaal.
Nu slaat zij 't oog met eedle schaamte neder,
Dan gloeit het rond gelijk een zonnestraal;
En beurtlings spoort of teugelt zij haar slaven,
Naar ze in 't gareel hen kruipen ziet of draven.

88.

Ontdekt ze er een, die d' opgeheven voet
Terug trekt, door wantrouwende angst bevangen,
Dan kwist ze hem heur vriendelijksten groet,
Met gullen mond, en lachjens op de wangen.
Zóó wekt ze op nieuw den sluimerenden moed,
Zóó prikkelt zij het schuchtere verlangen,
En rust niet éér de vonk is uitgestrooid,
Die 't ijs der vrees rondom het hart ontdooit.

89.

Maar waagt zich een, van zooveel schoonheid dronken,
In blinde drift vermetel buiten 't spoor,
Dien tempert zij de weelde harer lonken,
Tot de eerbied keert, dien hij te ras verloor.
Toch speelt altijd, van zachten glans omblonken,
Een zweem van gunst de wolk van 't voorhoofd door,
Opdat de vrees hem niet wanhopend make,
En door haar trots zijn lust te feller blake!

90.

Vaak zit zij neêr in zwijgende eenzaamheid,
Als door 't gewicht van droefheid neêrgebogen,
Terwijl ze een daauw van blanke drupplen schreit,
En straks den traan terug dringt in hare oogen.
En duizenden, door 't kunstig spel misleid,
Bespieden haar met innig mededogen:
Zoo staalt de Min heur pijlen in den gloed
Der Deernis, die ze onfeilbaar worden doet!

91.

Maar kort daarop ontwaakt zij uit haar droomen,
Als troostte haar een hemelsch heilgezicht:
Heur voorhoofd heeft zijn helderheid hernomen,
Zoodra zij 't woord tot haar aanbidders richt;
En 't lachjen om de fijne purperzoomen
Der lippen, en die blik vol zonnelicht,
Doortintlen als een dubble lentemorgen
Het nevelfloers der opgetaste zorgen.

92.

Hoe weet haar kout, met zoute scherts besprengd,
De zielen en de zinnen te verheugen!
Hoe ze ieders hart geheel ten onder brengt,
Verbijsterd door de liefelijkste leugen!
O wreede Min! het zij ge ons alsem mengt
Of honigzeem, vergiftigd zijn uw teugen!
En niemand weet wat doodelijker zij,
Uw angel, of uw bijtende artsenij!

93.

Armide schept, met lachjens of met tranen,
Uit hoop en vrees, een hemel of een hel;
Met ijs en vuur dwingt zij heur onderdanen,
Met meesterhand drijft zij heur listig spel.
En zoekt er een den weg naar 't hart te banen,
Dat roerloos blijft bij aller wee of wel,
Dan veinst zij zich zóó schuw, zóó onervaren,
Of bede en zucht haar bange raadsels waren.

94.

Jonkvrouwlijk preutsch, slaat zij de wimpers neêr,
Een schaamteblos rijst aarzlende op heur kaken;
En 't zuiver wit, zoo onnaspeurlijk teêr,
Verliest zich in de rozen die er blaken:
Zooals het waas der zilvren hemelsfeer
Tot purper wordt bij 't eerste lentontwaken. –
De gramschap hoogt den zachten schemerschijn
Der eerbaarheid tot levend karmozijn.

95.

Maar wenscht haar een, die wegkwijnt aan zijn wonde,
Te ontboezemen wat wenk en blik verraân,
Dien zoekt zij op en vlucht ze in de eigen stonde,
Hem sterkende en bedriegende in zijn waan;
Zoo voert zij hem een gantschen dag in 't ronde,
En laat in 't eind hem diepverslagen staan: –
Gelijk in 't woud de jager, uit wiens oogen
Het hert verdwijnt, tot d' avond nagevlogen.

96.

Dat was dan nu de onzichtbre wapendosch,
Waarin Armide een leger zou veroovren,
De tooverkunst, die helden als een rots,
Bij duizenden, tot slaven om zou toovren:
Zoo Theseus' zwaard en Herkles' reuzenknots
Gebonden werd in Amors myrthenloovren,
Is 't vreemd, dat ook de Ridderschaar bezwijkt,
Wie 't heilig kruis op schild en schoudren prijkt?

VIJFDE ZANG.

KORTE INHOUD. Eerste onéénigheden onder de Christenstrijders. — Reinout verslaat Gernant, en gaat vrijwillig in ballingschap. — Armide vertrekt, wèl voldaan, en door vele ridders gevolgd. — Slechte nieuwmare.

1.

Terwijl aldus, door duizend minneknepen,
Armide elks hart in boeien zocht te slaan,
En hunkert om nog meerdren meê te sleepen
Dan 't Tiental, dat haar reeds is toegestaan,
Wordt Godfried door de onzekerheid benepen,
Wie met haar ten geleide zullen gaan:
Hoe moeilijk is de keuze, waar zóóvelen
Bij de eigen lust dezelfde rechten deelen!

2.

In de eerste plaats moet uit het Riddertal,
Dus oordeelt hij, een heirhoofd uitverkoren,
Die Dudoos plaats met glans vervullen zal,
En wien dan de eer der keuze zij beschoren!
Zóó, hoopt Buljon, voorkomt men overal
Wat prikklen kan tot jaloezij of toren:
Zóó zag meteen de keurbende een bewijs,
Hoe hij haar schatte' op welverdienden prijs.

3.

- „Gij Helden! weet," zoo vangt hij aan te spreken,
„Mijn andwoord op de ons voorgehouden klacht:
„Geen bijstand mag der zwakke maagd ontbreken -
„Slechts worde hij ter goeder uur gebracht!
„'k Herhaal dien raad: wie weet het, mooglijk bleken
„Mijn gronden goed, al werden ze eerst veracht.
„Want op deze aard, zoo rustloos als ellendig,
„Is niets dan de onbestendigheid bestendig!

4.

„Maar rekent gij 't in tweestrijd met uw rang,
„'t Gevaar te ontgaan, dat ge in 't verschiet ziet zweven,
„Schat de eerzucht mij, doof voor heur tooverzang,
„Door al te groote omzichtigheid gedreven,
„'k Weêrhoud u niet door hatelijken dwang,
„Noch neem terug wat eenmaal is gegeven:
„Ik eisch van u niet meer dan ik vermag,
„En vier goedschiks de teugels van 't gezag.

5.

„Zoo gaat, of blijft, naar eigen welbehagen!
„'k Berust in 't geen uw roeping u gebiedt.
„Maar haast u één den heirstaf op te dragen,
„In plaats van hem die u zoo vroeg verliet!
„Hij kieze; maar al stormen ook de vragen,
„Hij overschrij' 't bepaalde Tiental niet!
„In deze moet mijn machtwoord triomfeeren:
„En voorts moge elk zijn wil als krijgswet eeren!" –

6.

Zoo sprak Buljon. Zijn broeder nam het woord
Voor de anderen: – „O Veldheer! wij versmaden
„Die wijsheid niet, die tot uw plicht behoort,
„Die wikt en weegt om 't veiligste aan te raden:
„Maar 't oorlogsvuur dat in onze aadren gloort,
„Eischt koenen moed en onverwijlde daden:
„Dat overleg, dat ú ten lauwer wast,
„Ware óns een lafheid, die geen helden past!

7.

„En zoo misschien een wis gevaar ons beide,
„Meer voordeel nog lacht op den tocht ons aan.
„Het Tiental, tot beschermende geleide
„Eerlang bestemd, zal met de Jonkvrouw gaan." –
Zoo sprak hij, en verheimlijkte als hij 't zeide
De ware drift die hem het hart deed slaan.
Elk veinsde, als hij, een smachten naar viktorie,
En – Minnedorst ging door voor dorst naar Glorie!

8.

Maar jonge Eustaats ziet met verbeten haat
Sofiaas zoon, fier als de leeuw der wouden,
Schoon als Apol, met rozen op 't gelaat,
En oogen die gelijk twee heemlen blaauwden.
Zijn jaloezij neemt sluwe list te baat,
Om hém voor 't minst – kon 't zijn! – terug te houden:
Hij vraagt bij hem een heimelijk gehoor,
En fluistert hem zijn vleitaal dus in 't oor:

9.

– „Gij! in uw jeugd, de bloem reeds onzer scharen,
„Roemruchter dan heel uw roemrucht geslacht!
„Wien zullen wij den veldheerstaf bewaren
„Van onzen drom? Ik, die geen overmacht
„Erken, die noode en om zijn grijze hairen
„Alleen een Dudo hulde heb gebracht,
„Ik, Godfrieds Broêr, – zeg! welken medestander
„Zal ik als Hoofd erkennen? U, geen ander!

10.

„Gij, elk gelijk in aadlijk heldenbloed,
„Ontstrijdt in roem en daden mij de kroone!
„Buljon-zelfs wijkt in onbetembren moed
„Voor u ter zij', in 't renperk van Bellone.
„Gij wordt door mij, gij! als ons Hoofd begroet.
„Indien ge althands niet meêtrekt met die Schoone
„Doch weinig zult gij haken naar eene eer,
„Te neevlig voor uw schittrend krijgsgeweer!

11.

„Hier vindt uw moed genoeg gelegenheden
„Tot rijker krans dan ooit uw kruin omgaf,
„Wanneer, door mijn vrijwillig tusschentreden,
„Al de onzen u beschenken met den staf.
„Mijn dobbrend hart, van alle kant bestreden,
„Deed nog geen keuze en smeekt u 't voorrecht af,
„Om naderhand Armidaas tocht te dekken,
„Of onder u ter kruisvaart op te trekken!" –

12.

Hier zweeg Eustaats; maar bij het laatste woord
Werd zijn gelaat met purper overgoten.
Glimlachend heeft hem Reinout aangehoord:
Hij ziet waartoe zijn makker is besloten.
Maar Amors pijl, die dezen had doorboord,
Was op de schors zijns harten afgestoten:
Zoodat hij naar geen medeminnaar vraagt,
Noch naar 't geleî der vreemde Jonkvrouw jaagt.

13.

Maar diep staat op den grond van zijn gedachten
De wreede dood van Dudo gegraveerd.
De Moorder leeft, met ongefnuikte krachten!
Dát is een hoon die aan zijn zielrust teert.
Toch voelt hij straks het knagend wee verzachten
Bij 't denkbeeld hoe zijn leger hem vereert:
En 't jong gemoed verneemt met welgevallen
De klanken, die verdiende lof doet schallen.

14.

Hij sprak: – „Ik zocht den hoogsten eeregraad
„Meer waard te zijn dan werklijk te behalen.
„Zoolang de Deugd mijn lauwer groenen laat,
„Behoeft hij om geen veldheerstaf te pralen.
„Maar wilt ge, dat die tot mij overgaat,
„En past hij mij, gij zult mij niet zien dralen:
„Wie is zoo koel, dat hij, een beeld gelijk,
„Versteend blijft bij zoo schittrend achtingsblijk?

15.

„'k Vraag niets, en weiger niets. Word ik verkoren,
„Dan zult gij zeker van het Tiental zijn!" –
Nu gaat Eustaats, en streelt zijn makker de ooren,
En kleedt zijn wil in woorden van satijn.
Maar ook Gernant wenscht zich den staf beschoren,
Want schoon ook hem de zoete minnepijn
Der anderen de ontvlamde borst doorgriefde,
Zijn eerzucht is nog grooter dan zijn liefde.

16.

Gernant was de erfgenaam van Noorweegs throon,
Die Rijk bij Rijk en overvloed van krachten
Omsloot. De luister van zoo menig kroon
Deed hem den glans van anderen verachten.
Maar Reinout zocht in eigen daden loon,
En niet in 't werk van vroegere geslachten,
Al blonken ook zijn Vaadren wijd en zijd
Vijf eeuwen lang in vrede of oorlogstijd.

17.

De stugge Noor kende op zijn heuvelklingen
Geen hooger goed dan rijkdom en geboort':
Hij schat naar 't goud den prijs der handelingen,
En smaadt een deugd die niet in 't purper gloort.
Hij duldt niet, dat de Ridder meê zou dingen
Naar 't geen hij waant dat hém-alleen behoort;
En verre van zijn grimmigheid te stuiten,
Gaat hij de grens van Rede en Recht te buiten.

18.

Een booze Geest, uit d' afgrond opgedaagd,
Ziet pas zijn borst toeganklijk, of sluipt binnen,
Dringt vleiend voort, en weet hem onvertsaagd
De laatste wacht zijns harten af te winnen;
Blaast, tot de haat in laaie vlammen jaagt;
Beroert zijn bloed; benevelt al zijn zinnen;
En zorgt, dat in zijn binnenste gemoed
Deez' fluisterstem zich immer hooren doet:

19.

– „Wat! Reinout-ook durft naar den voorrang haken?
„Sproot hij dan voort uit zulk een Heldenrij?
„Noem' hij, die uws gelijke zich durft maken,
„De Rijken, bukkend voor zijn heerschappij!
„Heel uw geslacht leeft onder koningsdaken:
„Wat zijn daar zijn gestorven Vaadren bij?
„Wat durft niet al een laffe lansknecht hopen,
„In 't slaafsch Italië uit het slijk gekropen!

20.

„Hij wijke of winne, u bood hij tegenweêr,
„Dàt heeft hem reeds de zege weg doen dragen:
„Deze', alzoo roemt de Waereld heinde en veer,
„Heeft met Gernant den wedstrijd durven wagen!
„Door u werd Dudoos plaats een plaats der eer,
„Maar Reinout heeft er de oogen op geslagen:
„Dit heeft haar reeds verminderd in waardij:
„Zij past bijna geen heerscher meer als gij!

21.

„En deelt misschien, als ieder hier beneden
„Verdraagt en zwijgt, Held Dudo in ons lot,
„Blikt hij ter neêr uit zijn ontsterflijk Eden, –
„Wat dunkt u, derft de beker van 't genot
„De helft niet van zijn hemelzaligheden,
„Wanneer hij ziet wat heethoofd hem bespot,
„Wat domme wulp, met baardeloze wangen,
„Zijn Wijsheid en Ervaring wil vervangen!....

22.

„Hij wil het, ja! en oogst aan allen kant
„Slechts roem en eer, voor welverdiend kastijden.
„Daar zijn er zelfs – o onuitwischbre schand'! –
„Die hem hun raad, hun hulp, hun invloed wijden.
„Maar reikt Buljon den trotschen dief de hand,
„Die om 't bezit uws eigendoms durft strijden,
„Gedoog het niet! 't Màg niet door u gedoogd!
„Toon wie gij zijt, en doe wat gij vermoogt!" –

23.

Die woorden doen zijn gramschap feller blaken,
Gelijk een fakkel die men schudt. Zij berst
Zijn boezem uit, strooit vlammen op zijn kaken,
Ontvonkt zijn blik, en vloekt en tandenknerst.
Wat haastlijk is en Reinout zwart kan maken,
Wordt door haar macht zijn dollen mond ontperst.
Zij blindt en blaast hem op, en doet hem wanen
Dat moed en kracht rondbuldren als orkanen.

24.

Al wat er grootsch in Reinouts boezem slaat,
Zijn moed, en deugd, zoo fier en edelaardig,
Wordt door Gernant geschandvlekt of gesmaad,
Wordt afgeschetst als schuldig en onwaardig.
En schoon 't gerucht zijn vijand niet ontgaat,
Hij lastert voort, vermetel en lichtvaardig,
En machteloos de blinde grimmigheid
Te teugelen, die hem den dood bereidt.

25.

De Démon, die hem volgt op al zijn wegen,
Die ieder woord hem inblaast dat hij bromt,
Port staâg hem aan bij 't gruwzaam onrechtplegen,
Wel zorgend dat de prikkel niet verstompt. –
Daar is in 't kamp een open weî gelegen,
Waar vaak de bloem van 't leger samenkomt:
De wapenbroeders worstlen en tornieren
Er dag aan dag, en stalen zich de spieren.

26.

Dáár stond hij eens in 't midden van den kring,
En krenkte op nieuw voor ieders luistrende ooren
Zijn vijand met een tong, die dieper ging
Dan de angelspits der bazilisk kan boren.
Maar Reinout hoort de vuige lastering,
En geeft een kreet van onbedwingbren toren:
Hij roept: „Gij liegt!" en slingert onbezuisd
Het zwaard omhoog in saamgenepen vuist.

27.

Zijn stem geleek een donder, en het wapen
De flikkring van een blaauwe bliksemflits.
De lastraar beeft: het angstzweet dekt zijn slapen:
Geen uitkomst meer! Nu is zijn dood gewis!
Toch, in 't gezicht van Ridderen en Knapen,
Speelt hij den held, lafhartige als hij is,
En haast hij zich, tot tegenweêr besloten,
Hoe noô dan ook, het zijdgeweer te ontblooten.

28.

Maar duizend zwaarden vliegen uit de scheê,
En doen een hageljacht van vonken springen: –
De menigte, als een opgezette zee,
Stormt aan in horden die elkaâr verdringen.
De lucht beeft, en de bodem siddert meê
Van 't woest getier, en 't kletteren der klingen.
Zóó dreunt het strand, met flikkrend schuim besneeuwd,
Wanneer de rukwind boven d' afgrond schreeuwt.

29.

Maar geen geroep, geen smeekgebeên bezweeren
De grimmigheid, die Reinouts hart verslond:
Geen stem, geen arm, geen slagboom kan hem keeren.
Hij dorst naar wraak - hij rent - hij voelt geen grond –
Hij worstelt door een dubble haag van speeren –
Zijn blank rapier giert in een cirkel rond –
Alléén, door duizend zwaarden heengevlogen,
Springt hij aldus zijn vijand onder de oogen.

30.

Zijn slaande hand, waarin de slagaâr bruist,
Hoe toornig ook, weet meesterlijk te mikken:
Zij treft Gernant nu rechts dan links, vergruist
Hem ribbe en rug, en doet zijn kniën knikken.
Zóó snel en zóó onstuimig is zijn vuist,
Dat zij de kunst beschaamd doet staan, de blikken
Verwart, en vaak met onbehouên kracht
Verwondt waar 't minst een wonde werd gewacht.

31.

Hij laat niet af, éér hij zijn zwaard twéémalen
In 't bevend hart van zijn belager stiet,
Tot hij den fielt met nokkend ademhalen
Het leven uit twee wonden braken ziet.
Nu bergt hij 't zwaard, waarop de bloedkoralen
Nog bigglen; toeft bij 't doode lichaam niet,
Maar keert zich om, en gaat in stilte henen,
Terwijl zijn woede spoorloos is verdwenen.

32.

Buljon terwijl, door 't luid rumoer ontrust,
Springt op uit zijn gepeinzen, snelt naar buiten,
En – ziet Gernant, wiens bloed bij stroomen gudst,
Zijn oogen in den jongsten doodskamp sluiten.
Hij ziet een schaar van vrienden, die onthutst
Hem groeten en halfluide klachten uiten.
Hij roept verbaasd: „Wie heeft dit stuk bestaan?
„Hier! vóór mijn tent!... Wijs mij den schuldige aan!"

33.

En Aernout, innig aan Gernant verbonden,
Spreekt woorden die de misdaad stijgen doen:
– „'t Was Reinout, die, door dolle drift verslonden,
„Een moord beging, gekrenkten spijt ten zoen!
„Een zwaard, dat slechts voor 's Heeren zaak moest wonden,
„Doodde in zijn vuist des Heeren kampioen.
„Hij had zich tegen Godfried-zelv' bezondigd,
„Door 't schenden van een wet, pas afgekondigd!

34.

„Hij had den dood verdiend, en moest den dood
„Ook sterven, hij, die zulk een onheil brouwde!
„De gruwel, op zich-zelven reeds zoo groot,
„Vergrootte door de plaats die hem aanschouwde.
„Wee als men den bandiet genade bood!
„Wie, die dan nog op Orde en Tucht vertrouwde?
„Dan vierde een elk zijn lage wraakzucht bot,
„En bliksemde op den rechterstoel van God!

35.

„De Tweedracht zou rinkinken allerwegen,
„Waar 't Recht niet meer het zwaard hield uitgestrekt!..."
Hij plengt den doode een malschen woordenregen:
Niets wordt gespaard wat rouw en deernis wekt.–
Maar Tankred spreekt hem onverschrokken tegen,
Die, vrank en vrij, de bron der twist ontdekt.
Buljon hoort toe; maar wie er hopen mogen,
't Blijft nacht op zijn gefronsde wenkbraauwboogen.

36.

En onvertsaagd gaat Tankred voort: – „O Heer,
„Mocht gij 't verlies eens Reinouts toch beseffen!
„Herinner u zijn koningsbloed, zijn eer,
„Zijn deugden die hem hemelhoog verheffen,
„En Welf zijn Oom! Zal 't vonnis evenzeer
„Den Edelman als 't schuim der huurliên treffen?
„'t Verschil van rang heeft in de schaal gewicht:
„Slechts bij gelijken is gelijkheid plicht!" –

37.

De Veldheer spreekt: – Gehoorzaamheid te leeren
„Aan mindren, is de deugd der meerdren! – Gij,
„Wat vergt ge dan, dat ik, o dwaas begeeren!
„De Grooten stijve in blinde razernij?
„Mocht ik alleen het slaafsch Gemeen regeeren,
„Wat zou er worden van mijn heerschappij?
„Papieren kroon en blikken veldheersstander
„Past kindren. Neem ze weêr! Ik gun ze een ander.

38.

„'k Aanvaardde een vrij en eerbiedwaard gebied:
„Geen smet moet op mijn gouden scepter kleven.
„Wáár loon of straf gewijzigd dient of niet,
„Wáár de eigen wet aan allen moet gegeven,
„O, wees verzekerd dat uw Veldheer 't ziet,
„Want God heeft hem zijn regel vóórgeschreven!" –
Dus openbaart de vrome held zijn wil,
En Tankred zwijgt uit heimlijke' eerbied stil.

39.

En Reimont, van den strengen geest der Ouden
Doordrongen, spreekt: – „Hij, die met zooveel kracht
„Den heerschersstaf in handen weet te houden,
„Wordt willig door zijn minderen geacht.
„Steeds week de Tucht, waar Hoop en Vrees verflaauwden,
„Waar loon maar nooit kastijding werd gewacht:
„Een goedheid, die geen eerbied weet te wekken,
„Ziet ras, ontthroond, met schande zich bedekken!"–

40.

Hij spreekt; en Tankred waagt, na beider woord,
Geen poging meer tot (vruchtloos!) overreden.
Hij keert. Zijn ros, ten bloede toe gespoord,
Rent alsof arendswieken 't vliegen deden;
Totdat de hoefslag Reinouts mijmring stoort,
Die na zijn wraak zijn tent was ingetreden.
Dáár treft de vriend den trouwen halsvriend aan,
En meldt hem wat in 't kamp is omgegaan.

41.

Hij voegt er bij: – „Al spieglen iemands trekken
„Ons niet altijd zijn ware meening af:
„Al weet de mensch zijn plannen te bedekken,
„Omdat zijn hart geheim is als het graf:
„Toch moesten Godfrieds blikken argwaan wekken;
„En denk ik na wat hij te kennen gaf,
„Dan ducht ik, dat hij, ver van u te sparen,
„U als een boef in ketens wil bewaren!"

42.

Een glimlach, maar gepurperd door den gloed
Van eedle drift, doet Reinouts kaken gloeien:
– „Wie slaaf is of een slaveninborst voedt,"
Zoo roept hij uit, „bepleit' zijn zaak in boeien!
„Ik leefde vrij, en elke droppel bloed
„Zal, tot ik sterf, in vrijheid blijven vloeien!
„Mijn rechterhand, gewoon aan zwaard of palm,
„Wil niet verdorren in een ketenschalm!

43.

„Maar denkt Buljon mijn woorden en mijn daden
„Te loonen met zoo schandelijk een lot,
„Meent hij, dat ik, met kluisters overladen,
„Zal bukken in een vunzig kerkerkot,
„Hij kome, en zie, hoe ik een beul durf smaden,
„Vertrouwende op mijn wichtig staal en God!
„Hij wil nu toch de menigte onzer haatren
„Een Treurspel biên, dat hen van vreugd doet schaatren!"

44.

Hij spreekt; en grijpt zijn rusting. Blank metaal
Beschermt zijn leest. De vuurstraal zijner oogen
Vlamt door 't vizier. Zijn rechte omklemt het staal,
Zijn slinke tilt het machtig schild ten hoogen.
Zoo staat hij daar, in vollen wapenpraal!
Dus blinkt de Zon aan gloeiende Oosterboogen,
Dus bliksemt Mars, als hij, ten strijd gegord,
Zich woedende uit den vijfden hemel stort!

45.

Maar Tankred poogt de gramschap te verzachten,
Die, al te wild, dien trotschen geest doorwoedt:
– „'k Weet," roept hij uit, „uw onbezweken krachten
„Is niets te zwaar! Uw hoogverheven moed
„Klimt des te meer waar meer gevaren wachten,
„Breekt legers door en gaat te wed in bloed.
„Maar nimmermeer, dat geve Gods genade,
„Ontwaak' hij dús tot onze onheelbre schade!

46.

„Wat wilt gij? Spreek! Het Ridderlijk geweer
„Doen wroeten in eens broeders ingewanden?
„De Christenheid is 't Lichaam van den Heer:
„Waagt gij 't, in haar, den Christus aan te randen?
„Verwerpt gij dan voor een verganklijke eer,
„Wuft als het schuim dat dobbert langs de stranden,
„De Glorie die der Godsvrucht is bereid,
„De onwelkbre kroon der Hemelheerlijkheid?

47.

„Neen! neen! bij God! Verwin u-zelv', en kluister
„De hovaardij van uw ontstelden geest!
„Buk – niet uit vrees, maar plichtbesef! De luister
„Van zúlk een palm blinkt in Gods oogen 't méést.
„Mijn voorbeeld moge uw leidstar zijn in 't duister:
„Ook ik ben in mijn jeugd gekrenkt geweest;
„Reeds had de wraak mijn dollen voet gevleugeld,
„Toch bleef ik staan: ik heb mij-zelv' beteugeld!

48.

„Gij weet, dat ik Ciliciën bedwong:
„Ik deed er reeds de ontplooide kruisvaan spelen;
„Als Boudewijn mij sluw op zijde drong,
„En de eer en buit der zege wist te ontstelen.
„Ik was verschalkt – ervaringloos en jong,
„Had ik een Judas in mijn gunst doen deelen!
„Voerde ik geen zwaard, dat loon en laauwerblaân
„Heroovren kon? En 'k heb het niet gedaan!

49.

„En is misschien uw eerzucht niet bevredigd,
„Verheft ge u boven 's waerelds oordeel niet,
„Voelt ge op 't gezicht van boeien u beleedigd,
„Ducht gij de schand', die ge in een kerker ziet,
„Gij wordt door mij bij Godefried verdedigd,
„Maar – trek terwijl naar 't Antioochsch gebied!
„'t Is veilig, dáár den eersten slag te ontwijken
„Van 't vonnis, dat de grimmigheid zal strijken!

50.

„Ga! en als straks Egypten ons omringt,
„Geruggesteund door menig wilden Heiden,
„Dan zal uw moed, die nu beneveld blinkt,
„Op 's ballings naam vernieuwden glans verspreiden,
„Dan voelt ons heir zich zonder u verminkt,
„Een dooden romp, van hand en arm gescheiden!...."
Hier nadert Welf: ook hij raadt dringend aan,
't Gevaarlijk kamp nog 't eigen uur te ontgaan.

51.

Had eerst die taal den fieren held verdroten,
Allengs bedaart het vriendelijk geschil:
En eindlijk, tot een rasch vertrek besloten,
Verklaart hij zich verwonnen, en – zwijgt stil.
Intusschen is een drom van strijdgenooten
Bijééngevloeid, die met hem trekken wil.
Hij dankt hen; wenkt een tweetal oorlogsknapen,
En stijgt te paard, dat stampvoet onder 't wapen.

52.

Hij gaat. Hem vuurt een zielsverlangen aan
Naar zulk een roem als eeuwig voort doet leven:
Zijn geest versmacht naar grootsche heldendaân,
Naar wonderen, door niemand ooit bedreven.
Het kruis ter eer', wil hij naar kransen staan,
Uit zegepalm of lijkcypres geweven:
Hij wil Egypteland in aller ijl
Doortrekken tot de bronwel van den Nijl.

53.

Ter naauwernood is Reinout weggereden
Met al de drift van zijn onstuimig bloed,
Of Welf gaat heen en zoekt met snelle schreden
Het plekjen op, waar hij Buljon vermoedt.
Deez' ziet hem naauw, of haastig toegetréden,
Roept hij hèm toe: – „Mijn krijgsheld, wees gegroet!
„Ik zocht u juist, en zond om u te nooden,
„Reeds overal mijn vogelvlugge boden."

54.

Hij doet al de andren gaan. Op zachten toon
Begint hij nu dit ernstig woord te spreken:
– „Geloof mij, Welf! uw jonge broeders-zoon
„Laat zich te ras in vuur en vlam ontsteken.
„Zijn dolle daad bevlekt zijn lauwerkroon:
„'t Is ongehoord zich-zelven dùs te wreken!
„Zoo hij 't vermag, dat hij zijn zaak bepleit',
„Maar Godfrieds leuze is Deugd en Billijkheid!

55.

„In elk geval bescherm ik Orde en Wetten:
„Rampzalig die haar grenzen overschrijdt!
„Geen hartstocht mag den loop van 't Recht beletten:
„Onbuigbaar zij 't voor allen en altijd!
„Moest Reinout nu zijns ondanks zich verzetten,
„Heeft hij uit dwáng de heilge tucht ontwijd,
„Werd hij genóópt zijns broeders bloed te plengen,
„Hij koom' ter vierschaar zijn bewijzen brengen!

56.

„Hij trede – als hij dat gunstbewijs begeert
„Den Raad alléén en ongebonden binnen!
„Maar als hij in zijn hoogmoed mij trotseert,
„(Ik ken te wel zijn ongetemde zinnen!)
„Zie, dat gij een hardnekkigheid bezweert,
„Die eindlijk mijn geduld zou overwinnen,
„Die tergen zou tot al de strengheid, die
„Verdiend is door zoo dwaze rebellie!" –

57.

Zoo spreekt Buljon. Het andwoord laat zich hooren:
– „Een ziel waar geen lafhartigheid in woont,
„Kan nimmer een gerechte fierheid smoren,
„Als de overmoed haar zonder oorzaak hoont.
„Ging 't leven des beleedigers verloren,
„Wie bindt zich in waar 't kwaad den Meester loont?
„Wie houdt altijd de goudschaal in zijn vingren,
„Of telt de slagen waar de zwaarden slingren?

58.

„Gij meent, dat hier slaafsche onderwerping past,
„Wilt Reinout voor uw rechtbank zien gebogen –
„Vergeef, indien de tijding u verrast:
„Maar 't kan niet zijn, hij is het kamp ontvlogen!...
„Doch wee den hond, die naar zijn hielen bast,
„Der slang, die hem bezoedelt met haar logen!
„Ik heb een zwaard, dat fluks bewijs verschaft,
„Hoe billijk hier de onbillijke is bestraft.

59.

„Met volle recht heeft Reinout hem verslagen;
„Maar 't was zijn fout – en hiervoor ook alléén
„Ben ik bereid vergiffenis te vragen –
„Dat hij uw wet in drift heeft overtreên!" –
Hij zwijgt, en Godfried andwoordt: – „Laat hem jagen,
„En elders 't vuur doen woeden rond zich heen'!
„Maar hier althands wil ik geen nieuwe veeten.
„Bij God, leg toch uw gramschap aan een keten!" –

60.

Intusschen houdt de sluwe Jonkvrouw aan
Om 't Tiental, dat haar volgen zou. Zij toovert
Bij dage met een glimlach of een traan,
Met woord en wenk en wat ooit hart verovert.
Maar als de nacht de azuren zonnebaan
Den sluier weeft, met starrengoud omloverd,
Verdwijnt zij achter 't linnen tentdoek met
Heur maagden, en - de wacht wordt uitgezet.

61.

En toch! al is ze in list volleerd, en stroomen
Vernuft en geest haar lieve lippen af,
Al blinkt zij van een schoonheid, zoo volkomen
Als nooit Natuur een vrouw tot wapen gaf,
Die helden wiegt in weelderige droomen,
En koel maakt voor 't geschonden Christusgraf: -
Geen Godefried laat zich door woord of blikken
In 't weefsel der verleideres verstrikken.

62.

Zij roept vergeefs de blosjens op 't gelaat,
De vonk in 't oog, de kuiltjens in de wangen!
De vogel, op het veld gevoed, versmaadt
De spijs, waarmeê de jager hem wil vangen:
Zoo blikt Buljon, van 's waerelds zoet verzaad,
Ten hemel op in heilig zielsverlangen:
En hoe de Min heur lokaas strooit en fluit,
Naar God-alleen slaat hij de vleuglen uit!

63.

Geen hinderpaal kan op zijn weg verrijzen:
Hij stijgt te hoog!.... De schoone rozenmond
Speelt wel heur rol op duizend nieuwe wijzen,
En huppelt als een tweede Proteus rond:
Zij smolt het hart van lang verkleumde grijzen,
Ze ontvlamde de asch die 't laatste vuur verslond:
Maar Godefried - Gods goedheid zij geprezen! -
Had van heur kunstnarijen niets te vreezen.

64.

Zij dus gesmaad, die met één lonk weleer
Den koelsten als een tortelduif deed smachten?
Hoe diep sloeg dát heur ouden hoogmoed neêr!
Verbaasd, gekrenkt, verkropte zij heur klachten:
Zij deinsde, en zocht, waar minder tegenweêr
Haar stuiten zou, een strijdperk voor haar krachten:
Zóó laat een Veldheer de ijzren vesting staan,
En tast in 't veld de leemen hutten aan.

65.

Maar Tankred ook, wie branden mocht of blaken,
Weêrstond getrouw de schoone vijandin:
Wist Amors pijl een teeder hart te raken,
Geen tweede schicht dringt meer ten boezem in.
Kan één vergif een ander krachtloos maken,
De Min ook kan behoeden voor de Min! –
Dit Tweetal slechts bleef ongedeerd, waar allen
Verwonnen aan Armidaas voeten vallen.

66.

Wel smart het haar, dat zij heur hoogste doel
Niet treffen kan, in spijt van al heur pogen:
't Streelt niettemin haar ijdel zelfgevoel,
Zóóvelen reeds in 't stof te zien gebogen.
Nu wenscht ze maar, eer 't vlammend vuur verkoel',
En iemand giss', hoe wreed hij werd bedrogen,
Heur volle buit in zekerheid gebracht,
Daar, waar, helaas! een ândre kluister wacht!

67.

Als ze eindelijk den dageraad ziet gloren,
Dien Godefried tot d' aftocht heeft bepaald,
Begroet zij hem, en doet zich needrig hooren:
– „De morgen, Heer! door u gekozen, straalt:
„Komt immermeer mijn dwingeland ter ooren
„Wat gunst bij u mijn zwakheid heeft behaald,
„Dan zal hij zich gezwind ten strijde gorden,
„En 'tgeen ik doe een hachlijk waagstuk worden.

68.

„Dies, eer een spiê, of 't klappen van de faam,
„De mare van mijn naadring mocht verbreiden,
„Roep, bid ik u, een handvol helden saam',
„Die op den weg grootmoedig mij geleiden!
„Was ooit gebed der Godheid aangenaam,
„Mocht de Onschuld ooit des Hemels hulp verbeiden,
„Dan breng ik ras den Dwingeland ten val,
„En blijf steeds uw leenplichtige vazal!" –

69.

Zoo sprak Armide; en Godfried is gedwongen
Nu toe te staan wat hij niet weigren mag,
Schoon dus een keus hem weêr is opgedrongen,
Die hij wel gaarne in andre handen zag.
Hoe wijst hij hier, waar mededongen,
Een Tiental aan? Hoe treft hij een verdrag,
Waar de ieverzucht, die aller borst doet hijgen,
't Verlangen tot onstuimigheid doet stijgen?

70.

Armide trekt van zooveel drifts partij,
En prikkelt nu de felle minnesmarte
Nog feller door de kracht der jaloezij:
De sluwe kent de arglistigheid van 't harte,
En weet het wel, de liefde gaat voorbij,
Als niets haar ooit tot de overwinning tartte:
Gelijk alras de wilde hengst vertraagt,
Als niemand volgt, of vóór hem henen jaagt.

71.

En zij verdeelt de drukjens heurer vingren,
Heur lachjens en heur lonkjens zóó om strijd,
Dat hoop en vrees om beurt de harten slingren,
En iedereen door allen wordt benijd.
De gantsche schaar der dwaze mededingren
Geeft, schaamteloos en Godfrieds raad ten spijt,
Vrijwillig in de netten zich gevangen
Door een sireen bedrieglijk uitgehangen.

72.

De Veldheer, die zijn heldenschaar bemint,
Wenschte elk van hen zoo gaarne te verblijden,
Ofschoon dan ook de waan die hen verblindt,
Hem gloeien doet van schaamte en medelijden.
Hij peinst zóólang tot hij een middel vindt,
Waardoor hij-zelf de keuze kan vermijden:
– „Meng," spreekt hij, „aller namen in een bus
„Op loten saam', en – 't Lot beslisse aldus!"

73.

Elk schrijft zijn naam en werpt, in hoop en vreezen,
Zijn strookjen in een beker van ivoor.
Men schudt en trekt. Die 't éérst wordt aangewezen,
Is Pembroks Graaf, de blonde Artemidoor.
Nu wordt de naam van Gerhard afgelezen,
Daarop klinkt die van Wenceslaus in 't oor,
Van Wenceslaus, zoo ernstig, zoo ervaren,
Maar thands een kind, verliefd, met grijze hairen!

74.

Nu straalt, gelijk een lichtstar in den nacht,
De zielevreugd in vollen glans uit de oogen
Dier blijde Drie, wien 't uitzicht tegenlacht,
Dat ze Amors gunst ten minste déélen mogen.
Maar zij, wier naam nog in den beker wacht,
Staan somber daar, door minnenijd bewogen,
En hangen vol verlangen aan den mond,
Die hun de grillen der fortuin verkondt.

75.

't Lot heeft Ridolf en Gasko uitverkoren,
Wie Ulrik volgt met Willem Rossiljon,
Met Eberhard, in Beierland geboren,
En Henri, opgegroeid in Frankrijks zon.
De laatste is Rambout, die voor God verloren,
Straks tegen 't Kruis een fellen strijd begon.
(Vermag de Min zóóveel?!....) Die Zeven sluiten
Het Tiental af, de mededingers buiten.

76.

Die voelen zich van een driedubbeld vuur,
Van Woede en Nijd en Liefdesmart, doorblaken:
Zij schelden 't Luk, dat dus, te kwader uur,
De Min heur recht afhandig wist te maken.
En daar de mensch, bedorven van natuur,
Geneigd is naar 't verbodene te haken,
Besluiten velen 't Luk het hoofd te biên,
En te avond stil de Jonkvrouw na te vliên.

77.

Zij willen haar bij dag en nacht omgeven,
Met goed en bloed, alom, ten dienste staan.
Hier zucht ze een woord, ginds doet ze een traantjen beven,
Deez' lonkt zij toe, dien blikt zij kwijnend aan:
Dus doet zij elk gelooven, dat haar 't leven
Geen leven is, zoo hij niet meê kan gaan....
De Tien terwijl, gewapend tot de voeten,
Bejeegnen Godfried met hun afscheidsgroeten.

78.

Hij houdt hun voor, hoe dolle drift verblindt,
Hoe de afgrond lokt met zijn sireenenzangen,
Hoe Christendeugd het best een uitweg vindt,
Waar Heidenlist haar in den strik wil vangen.
Maar wat hij spreekt, zijn woorden in den wind.
De Liefde wil geen wijzen raad ontfangen!
Dies geeft de Held hun oorlof met zijn staf —
Armide wacht geen nieuwen morgen af.

79.

Zij gaat, de sluwe! en voert, aan zijden toomen,
Als in triomf, haar tien gevangnen meê.
Wie achterblijft, voelt zich de rust ontnomen,
Geslingerd als een opgezette zee.
Maar als de nacht de luchtgewiekte droomen
Doet fladdren om de stille legersteê,
Haast zich een drom van Ridders, bij de stralen
Der bleeke maan, de Jonkvrouw in te halen.

80.

't Eerst vlucht Eustaats. De wilde Jongeling
Heeft naauw geduld om 't donker af te wachten.
De Liefde is in de blinde schemering
Zijn blinde gids. De klepper slijt zijn krachten,
Ronddravende in een eindelozen kring.
Maar als in 't eind de morgenkimmen lachten,
Daar nadert hem Armidaas stoet, die juist
Het slot verliet, dat 's nachts haar had gehuisd.

81.

Hij rent. Men heeft zijn wapens onderscheiden,
En Rambout schreeuwt hem tegen in 't verschiet:
– „Wat wilt gij hier?" – „De Jonkvrouw begeleiden,"
Is 't wederwoord: „en smaadt zij 't aanbod niet,
„Dan kan ze in mij gewisser hulp verbeiden
„En trouwer dienst dan ooit een Ridder biedt!" –
Toen Rambout weêr: „Wie gaf den roekelozen
„Het recht?" – En hij: – „De Min heeft mij gekozen!

82.

„De Min! en niet het wispelturig Lot!
„Beslis gij-zelf, wie heeft hier méér vermogen?" –
Maar Rambout raast: „Gij drijft een laffen spot:
„Uw scherts mislukt: uw aanspraak is een logen.
„Nooit zullen wij, geroepenen van God,
„Een vreemdeling naast de eedle Maagd gedogen!" –
– „En zoo ik nu een plaats wil aan heur zij',"
Herneemt Eustaats, „spreek, wie belet het mij?" –

83.

– „Ik!" dondert Rambout hem verwoed in de ooren,
En vliegt metéén schuimbekkende op hem aan:
Dat wachtte Eustaats: hij geeft zijn ros de sporen,
En trekt het zwaard.... Maar eer hij toe kan slaan,
Daar wenkt de Hartvoogdesse, en legt hun toren
Aan teugels: – „Ach," zoo smeekt zij, met een traan,
„Heer Rambout, sta! 't Moest u als mij verblijden,
„Dat andren ook zich tot mijn hulpe wijden!

84.

„Als gij begeert, dat ik behouden zij,
„Hoe zijt ge op mijn beschermer dan verbeten?" –
Toen tot Eustaats: – „Gezegend zijt ge mij,
„Die rust en roem voor de onschuld hebt vergeten!
„Indien ik ooit een Edelman als gij
„Versmaden kon, moest ik krankzinnig heeten!" –
Zoo spreekt zij, en met ieder oogwenk groeit
De schaar die van alomme samenvloeit.

85.

Geen afspraak heeft hen hier bijéén vergaderd:
Verrast, jaloersch, ontmoeten zij elkaâr.
Armide juicht, zoo vaak een Ridder nadert,
En heet hem blozend welkom bij de schaar.
Maar eer auroor' nog glinstert op 't gebladert',
Wordt Godefried de laffe vlucht gewaar.
Zij grieft hem diep; en 't is alsof zijn harte
Nog grooter ramp ziet dreigen in de verte!

86.

Terwijl hij peinst, daar vliegt een ruiter aan,
Met stof bedekt, aêmechtig en verslagen!
Zijn voorhoofd, waar de breede rimpels staan,
Meldt reeds vooraf wat nieuws hij aan zal dragen:
– „Heer!" roept hij uit, „straks zult ge uit d' oceaan
„De armade van Egypten op zien dagen!
„Uit Genua zendt, met zijn heilgebeên,
„De ontruste Vlootvoogd Willem mij hier heen!

87.

„Een krijgsgeleide uit Willems zeekasteelen,"
Zoo gaat hij voort, „rukte aan met proviand.
„De zware trein van paarden en kameelen
„Werd plotsling in een bergpas aangerand.
„Wat zou de wacht, besprongen door zoo velen?
„Zij bood vergeefs een korten tegenstand!
„Een enkle werd met touwen vastgekabeld
„Gelijk een rund – de rest is neêrgesabeld!

88.

„Die Saraceensche roofhorde is zóó stout,
„Zóó plunderziek, zóó driest en ongebonden,
„Dat ze, even als een zondvloed, weide en woud
„Heeft overdekt, met al de heuvelgronden.
„Een oorlogstroep moest zonder oponthoud
„Tot tuchtiging dier stroopers uitgezonden,
„Opdat althands een onbetwiste baan
„Van 't strand der zee naar 't kamp moge openstaan!"

89.

Van tong tot tong, als door den wind gedragen,
Vliegt nu de maar': – „Ons dreigt de hongersnood!"
De strijders zien, door killen schrik geslagen,
Reeds d' open muil van d' onverbidbren dood.
De Veldheer mist den moed der oude dagen
Bij 't heir, dat eens voor dood noch duivel vlood,
En zoekt alom door opgeruimde blikken
En mannentaal de harten te verkwikken.

90.

„Gij Helden! die een halve waereld door
„De kruisvaan droegt, spijt duizende gevaren!
„Gezalfden Gods, wie Christus-zelf verkoor
„Tot opbouw van zijn omgestorte altaren!
„Die Griek en Pers deedt tuimlen buiten 't spoor,
„Gebergte en ijs en wervelwind en baren,
„Ja, 't zwaard van dorst en honger hebt weërstaan!
„Gevreesden! hoe? grijpt thands de vrees u aan?

91.

„Hoe nu! dien Heer, die met Zijn englenwachten
„Ons dekte, ons leidde, ons redde keer op keer,
„Mistrouwt ge? Is dan de sterkte des Almachten
„Uw beuklaar niet? Is God geen Liefde meer?....
„Weldra, – die hoop moet al uw leed verzachten! –
„Betaalt gij uw geloften aan den Heer!
„Welaan dan! laat den heldenmoed niet zinken!
„Blijft staande, tot uw gloriezon zal blinken!...."

92.

Zóó troost hij met een opgeruimd gelaat,
Tot dat allengs de harten weêr ontloken.
Maar niemand gist hoe bang hem 't harte slaat,
Dat zich door duizend zorgen voelt bestoken.
Hoe worden al die menigten verzaad,
Wanneer 't gebrek den broodstaf heeft gebroken?
Hoe 's vijands vloot veroverd? Hoe 't geweld
Der rooverhorden paal en perk gesteld?

ZESDE ZANG.

KORTE INHOUD. — **Uitdaging van Argant. — Otto wordt gevangen genomen. — Tankred kampt met Argant, maar de nacht maakt een einde aan den onbeslisten strijd. — Herminia begeeft zich naar het legerkamp der Christenen.**

1.

Intusschen rijst bij al de duizendtallen
 Belegerden de hoop met jonge kracht.
Gedurig wordt, als de avond is gevallen,
 Nieuwe overvloed de schuren ingebracht.
Ook zijn alom de zwakke noorderwallen
 Verzekerd en met oorlogstuig bevracht:
Zij zijn verzwaard en opgehoogd, en dagen
Den vijand uit, geharnast voor zijn slagen.

2.

 En Aladijn bouwt onvermoeider voort
Naar mate schans en ravelijn verbreeden,
 Hetzij de zon verschijnt aan de oosterpoort,
Hetzij de maan heur pad is opgetreden.
 Geen smidse die niet als een vuurhel gloort,
Waar alles zwoegt om wapenen te smeden:
 Maar woeste Argant, den langen arbeid moê,
 Bijt dus den Koning norsch en haastig toe:

3.

„Hoelang nog houdt ge uw krachten hier begraven
 „In 't laf beleg, en kluistert gij uw heir?
„Het aanbeeld dreunt, de smidsgezellen slaven;
 „'k Hoor 't klettren wel van helm, kuras en speer;
„Maar baat het iets? Die Christenhonden draven
 „De velden plat en stoten burchten neêr:
„Geen onzer heeft hun overmoed gewroken,
„Geen krijgstrompet hun droomen ooit verbroken!

4.

„Hun leven is een eindloos feestgelag:
„Zij spatten uit, zij brassen en gastreeren;
„Zij dartelen geheel den langen dag,
„En zwijmlen 's nachts op donzen zwanenveêren!
„Ons wacht misschien een schandlijk vreêverdrag,
„Als – al te ras! – 't gebrek ons uit zal teren,
„Ons dreigt de dood der lafaarts in 't verschiet,
„Als Mitzraïm niet spoedig bijstand biedt.

5.

„Wat mij betreft, geen eervergeten sneven
„Make ooit mijn naam vergetelheid ten buit!
„Eer weêr de zon heur morgenlicht zal geven,
„Breek ik voor goed deez' vunzen kerker uit.
„De Schikgodin mag handlen met mijn leven
„Naar d' inhoud van 't almachtig raadsbesluit,
„Ik wil, zoolang nog 't bloed mijn zwaard kan verven,
„Niet onbeweend of ongewroken sterven!

6.

„Maar is de vlam, die door uw aadren schoot,
„Nog niet geheel in assche neêrgezegen,
„Dan win ik méér dan een roemruchten dood,
„Dan leef ik, en – de lauwer kroont mijn degen:
„Dan vliegen wij als broeders, vrij en groot,
„Veréénd den vijand en ons noodlot tegen:
„Want dikwijls is in 't dringendste gevaar
„Vermetelheid de beste beukelaar.

7.

„Of heeft bij u de koenheid niets te hopen,
„Wilt ge al uw macht niet wagen in 't gevecht,
„Stel 't strijdperk voor twee kampioenen open,
„En word' door hen de groote twist beslecht!
„Om des te meer den laffen Frank te nopen,
„Dat hij zijn zegel aan mijn voorslag hecht',
„Vergun ik hem de voorwaarde en de prijzen,
„Den tijd, de plaats, de wapens, aan te wijzen.

8.

„Als hij, met wien ik strijd, twéé armen heeft
„En éénen geest, hoe vurig die moog' wezen,
„Dan heeft de kroon, die op uw schedel beeft,
„Geen oogenblik van wanklen meer te vreezen.
„Mijn rechterhand regeert uw lot, en weeft
„U palmen, door de glorie uitgelezen;
„Aanvaard haar dan, wanneer ge op haar vertrouwt,
„Ten onderpand dat zij uw Rijk behoudt! –

9.

De Vorst herneemt: – „O Jongling! schoon de jaren
„Mij drukken, toch ben ik de greep van 't zwaard
„Zóó niet ontwend, en is mij 't bloed in de aâren
„Niet zóó geheel van de oude deugd ontaard,
„Dat ik, als ooit de rampen en gevaren
„Me omcingelden, wier schrikbeeld u vervaart,
„Den heldendood lafhartig zou ontwijken,
„Om zonder eer en weerloos te bezwijken!

10.

„Neen, dat mij God beware voor die schand'!
„Maar weet, ('k verzweeg het voor mijn soldenieren!)
„Vorst Soliman, Niceaas koning, brandt
„Van wraak bij zijn vernederde banieren.
„Tot in het hart van 't Libyaansche zand
„Vergaârde hij de zwervende Arabieren:
„Hij rukt alreeds met hulp en voorraad aan,
„En zal te nacht door 't kamp des vijands slaan.

11.

„Die vijand moge in onze burchten dringen,
„Zijn vreugd duurt kort; en ook, het schaadt ons niet,
„Zoolang de kroon mijn slapen mag omringen,
„En ik, als steeds, mijn edel Rijk gebied!
„Poog dan een wijl die geestdrift te bedwingen,
„Die ge in uw hart te vroeg ontwaken liet,
„En wacht bedaard, tot vriendelijker tijden
„U met den roem, mij met de wraak verblijden!" –

12.

De Saraceen, jaloersch reeds op de faam
Van Soliman, voelt al zijn woede stijgen,
Nu Aladijn op dien gehaten naam
Zoo zeer vertrouwt; en de afgunst doet hem hijgen:
– „Heer! welk een plan uw wijsheid ook beraam',
„'t Zij vrede of krijg, ik zal van nu af zwijgen:
„Talm zoo gij wilt, en proef of Soliman,
„De ontthroonde, ùw throon misschien behouden kan!

13.

„Gij moogt hem als uws volks bevrijder groeten,
„Aanbidden als den reddings-serafijn:
„Mij-zelv' genoeg, sta ik op eigen voeten,
„En eigen arm zal mijn bevrijder zijn!
„Laat de andren hier hun wijvenluiheid boeten,
„Sta gij mij toe, dat ik in 't veld verschijn'!
„Als Ridder, uit uw legerdienst ontslagen,
„Wil ik den Frank in 't tweegevecht belagen." –

14.

De Koning spreekt: – „'k Zag liever naderhand
„Uw woede en zwaard zich tot mijn bijstand wijden,
„Maar niettemin, 'k weêrhoud u niet, Argant!
„Als ge een van 's vijands hoofden wilt bestrijden."
De woestaart gaat, en wenkt een krijgsgezant:
– „Ik heb een last: zij kan geen uitstel lijden:
„Snel heen naar 't kamp, en breng Buljon dit woord,
„Maar zóó, dat elk dier lage Franken 't hoort:

15.

„Een Musulman, moede in deez' kluis te wonen,
„Den muffen damp der steden niet gewend,
„Wenscht met de wapens in de vuist te toonen
„Aan elk die ginds het strijdperk binnenrent,
„Dat Aziën zich niet vergeefs laat honen
„Door 't Frankiesch rot, dat eer noch godsvrucht kent,
„Maar uit een kloof des afgronds opgedonderd,
„Uit bloeddorst moordt en uit begeerte plondert!

16.

„Niet één, niet twéé dier honden daagt hij uit,
„Maar drie, maar vier, maar vijf, al wie durft komen,
„'t Zij hoog of laag, en uit wat bloed hij spruit'!
„Een vrijgeleî legge elk geweld aan toomen:
„En hij die valt – gelijk de krijgswet luidt –
„Worde als zijn slaaf door d' andre meêgenomen!"
Hij spreekt, en ijlings kiest zich zijn heraut
Een purpren wapenrok, doorstikt met goud.

17.

Hij rent naar 't kamp, en, voor Buljon verschenen,
Die in den kring van al zijn Eedlen blinkt,
Begint hij: – „Heer! wilt gij mij vrijheid leenen
„Om onverbloemd te ontdekken wat mij dringt?" –
– „Spreek," zegt Buljon, „wat ook uw zenders meenen,
„Vrees niet, gij zijt van Christenen omringd." –
– „Wij zullen zien," is 't andwoord, „of mijn woorden
„Geneucht of schrik verspreiden in deze oorden!"

18.

Nu deelt hij hem vol opgeblazenheid
Zijn lastbrief meê. De taal des roekelozen
Kwetst onbeschaamd der Vorsten majesteit,
Zoodat de drift hen huivren doet en blozen.
En onverwijld doet Godfried hem bescheid:
– „Uw ridder heeft een zware taak gekozen!
„En 'k vrees dat hij de kosten van den strijd
„Betaald heeft éér een vijfde treedt in 't krijt!

19.

„Maar hij verschijn'! Geen onraad zal hem deeren;
„Een vrijgeleî beschermt hem overal.
„Geen voordeel wacht – dit wil ik gaarne zweeren –
„Den kampioen, die 't met hem wagen zal!" –
Hij zwijgt. De Bode haast zich weêr te keeren
Langs de eigen baan naar Salems vestingwal –
Daar stijgt hij af met rood bebloede sporen,
En snatert den Cirkassiër in de ooren:

20.

– „Heer, wapen u! Zij nemen onvervaard
„Uw voorslag aan. Hoe kunt gij langer dralen?
„'k Zag groot en klein strijdgierig saam geschaard,
„Belust om 't eerst den lauwer te behalen!
„En duizend handen grepen naar het zwaard,
„En duizend oogen schoten bliksemstralen....
„Een veilig strijdperk wordt u toegestaan."
Hij spreekt, en reikt den held zijn wapens aan.

21.

Die rept zich nu zijn rusting aan te trekken:
Dat ziet de Vorst; hij wenkt Klorinde, en zegt:
– „Wel zou het ons tot eeuwige oneer strekken,
„Zoo hij alléén daarheen trok ten gevecht.
„Met duizend man zult gij den Ridder dekken,
„En waken voor het heilig Volkenrecht!
„Maar hij-alléén mag in dien strijd zijn lauwren
„Vermeerdren: gij en de uwen blijft aanschouwren!"

22.

De Koning zwijgt. En de Amazone telt
De duizend af, die zich met haar verwijdren:
In zijn gewonen maliekolder snelt
Argant aan 't hoofd dier uitgelezen strijdren.
Nabij de stad begint een grazig veld,
Dat doorloopt tot het kamp der Kruisbelijdren:
't Is vrij en vlak en, wáár men henen blikt,
Uitnemend voor een worstelperk geschikt.

23.

De bende blijft nabij den ingang wachten,
En ginds Argant, trotsch op zijn reuzenstal,
Zijn reuzenmoed, zijn woeste reuzenkrachten.
Zóó stond Enceladus in Phlegraas dal,
Zóó, in 't gezicht van Saüls legermachten,
De Filistijn in dollen hoogmoed pal!
Maar velen, die zijn ijzren vuist niet kennen,
Ontroeren niet als zij hem aan zien rennen.

24.

Nog deed Buljon geen keuze uit zulk een heir,
Europaas bloem uit honderde gewesten:
Toch zag men al die helden heinde en veer,
Het gretig oog alleen op Tankred vesten.
Elk in den geest reikt hem de palm der eer,
En houdt hem voor d' uitstekendste uit de besten.
Zacht ruischt de naam van d' eedlen Jongeling,
En weldra wenkt Buljon hem uit den kring.

25.

Hij, wien aldus de voorrang is beschoren,
Wordt door den Veldheer overluid begroet:
– „Ga, Tankred! gij zijt voor den roem geboren:
„Verneder gij des snorkers overmoed!"
Den jongen held, tot zulk een daad verkoren,
Staan hart en oog in laaien vreugdegloed:
Hij stijgt te paard; en onder zegebede
En krijgsgejuich trekt heel een menigt' mede.

26.

Nog was hij op een afstand van de weî,
Waar 't ongeduld strijdhafte' Argant doet beven:
Daar ziet hij op heur ranke hakkenei
De krijgsheldin, het leven van zijn leven!
Heur kleed was blank gelijk de sneeuwen sprei
Der Alpen, haar vizier omhoog geheven.
Juist stond zij op een hoogte in 't helder licht:
Zóó viel zij hem volkomen in 't gezicht.

27.

Hij, straks zoo tuk op strijd en overwinnen,
Vergeet op eens den trotschen Saraceen.
Hij laat zijn klepper stapvoets gaan: zijn zinnen
Zijn half bedwelmd – hij ziet Klorinde-alleen.
Nu houdt hij als een standbeeld stil, van binnen
Verterend vuur, van buiten marmersteen.
Dus, ademloos en roerloos, blijft hij staren:
Zijn heldenmoed schijnt plotsling weggevaren.

28.

Argant, die steeds het strijdperk ledig ziet,
Roept eindlijk uit, schuimbekkende van toren:
– „Ik kwam hier om te strijden – is daar niet
„Één enkle, die mijn roepstem durfde hooren?”
Maar doof en stom en turende in ’t verschiet,
Blijft Tankred in bewondering verloren....
Daar prikkelt Otto ’t vurig oorlogsros,
En springt in ’t renperk op den vijand los.

29.

Van allen die daar branden zich te wreken,
Stond niet het minst zijn bonzend hart in gloed:
Bij Tankreds keus was hij op zij’ geweken,
Met de andren hem nu volgende op den voet.
Daar ziet hij hoe de Held, verrast, blijft steken,
Alsof op eens hem de onwil aarzlen doet.
Daar straalt het vuur den jongeling uit de oogen,
En spoorslags is hij Tankred vóórgevlogen.

30

Niet vlugger springt de ranke tijger neêr
Op ’t woudgediert’, waarnaar zijn honger smachtte,
Dan Otto op den Saraceen, wiens speer
Recht uitgestrekt en onbeweeglijk wachtte.
Eerst nu keert Tankred tot bezinning weêr,
Zich worstlend uit den maalstroom der gedachte.
– „Blijf!” roept hij, „blijf! de Heiden is mijn buit!” –
Vergeefs! te ver is Otto hem vooruit.

31.

Nu houdt hij stand, maar al zijn spieren beven
Van spijt en dolle woede. Hij gelooft
Een schandvlek op zijn glorie te zien kleven,
Nu de eerste kans hem dus werd weggeroofd.
Zijn vriend terwijl, als door een storm gedreven,
Treft met zijn lans ’t gehelmde reuzenhoofd:
Maar voelt met één zijn eigen beuklaar breken
En ’s vijands punt dwars door zijn halsberg steken.

32.

De Christen ploft – zóó vreeslijk was de schok! –
De teugels uit, en ligt ter aard' gezonken.
Maar onverwrikbaar als een marmerblok,
Schijnt de andere in den zadel vastgeklonken.
Een wreede vreugd vervangt zijn sombren wrok;
Hij grijnst, en roept, van woesten hoogmoed dronken:
– „Geef u gevangen! 't is u eers genoeg,
„Ellendige, dat u Argant versloeg!"

33.

Maar 't andwoord luidt: – „Wij, die Gods strijdren heeten,
„Verliezen moed en wapens niet zoo snel!
„Een ander zal mijn neêrlaag doen vergeten:
„Ik wil de wraak, of – zeg het licht vaarwel!..."
De Heiden brult, van razernij bezeten,
Vlamoogend als een Furië der hel:
– „Welaan, daar gij mijn goedheid durft verachten,
„Zoo proef dan al de zwaarte mijner krachten!..."

34.

Hij spoort zijn paard, en waagt het, dus de wet
Der ridderdeugd onridderlijk te schenden.
De Frank ontwijkt het steigerend genet,
En treft Argant in 't plotsling ommewenden.
't Zwaard keert terug, met rookend bloed besmet:
Een diepe wond gaapt in des vijands lenden.
Vergeefs! zij rooft niets van zijn sterkte, en voedt
De grimmigheid die in zijn aadren woedt.

35.

Argant, in minder dan twee oogenblikken,
Zwenkt midden in zijn duizelende vaart,
En bliksemt, eer hij tijd heeft om te schrikken,
Op Otto neêr met zijn ontzachlijk zwaard:
Des jonglings adem nokt, zijn kniën knikken,
Zijn blos verschiet, zijn oogen zijn bezwaard;
En eer hij zijn bewustheid heeft verkregen,
Ligt hij onmachtig in het stof gezegen.

36.

Wreed jaagt Argant zijn klepper over 't lijf
Des jongelings en kneust zijn kranke leden.
– „Ziet," roept hij uit, „ziet d' eerste van de vijf!
„Wie méér wil door mijn paardenhoef vertreden?"
Maar Tankred, door dit gruwzaam wanbedrijf
Geprikkeld, komt onstuimig aangereden,
Met vast besluit, om, Ottoos val ten zoen,
Zijn eigen schuld met woeker af te doen.

37.

– „Gij lage ziel!" roept hij den Heiden tegen,
„Die eerloos blijft zelfs waar gij zegepraalt!
„Wat roem wordt ooit door gruwelen verkregen?
„Is dit de kans, die zich uw moed behaalt?
„Zoo hebt gij dan bij roovers thuis gelegen,
„Met schurken en barbaren rondgedwaald?
„Ga! vlucht het licht, en vier in sombre krochten
„Uw wreedheid bot met andre woudgewrochten!..."

38.

Hij zwijgt. De Heiden bijt van ongeduld
Zijn lippen stuk en schuimbekt. Hij wil spreken,
Maar brengt verwarde klanken voort. Hij brult,
Gelijk een leeuw die 's jagers pijl voelt steken.
Neen, even als de donders, die, gehuld
In solfer, uit den zwangren hemel breken,
Zóó bersten hem in ratelend geluid
De woorden ook d' ontvlamden gorgel uit.

39.

Maar eindlijk tot het uiterste gedreven,
Verwoed, weêrzijdsch met hoon en schimp belaân,
Daar wenden zij zich plotsling om, en geven
Hun paarden tot den aanval ruime baan.
O Muze! schenk mij nieuwe kracht, nieuw leven!
Blaas in mijn hart het vuur dier dappren aan!
Laat mijn gezang hun worstling evenaren,
En 't strijdrumoer rinkinken door mijn snaren!

40.

Daar zwaaien zij hun lansen door de lucht,
Daar leggen ze aan. Voort! voort! De teugels wuiven:
En nu, geen loop, geen sprong, geen vogelvlucht,
Zóó vreeslijk snel, zóó woedend als het stuiven
Dier twee, die met een gierend stormgerucht
Van noord en zuid elkander tegensnuiven.
De speeren spatten splintrend van elkaâr,
En duizend vonken reegnen over 't paar.

41.

Luid doet de schok den vasten bodem beven,
't Gebergte dreunt tot in zijn ingewand:
De strijders houden 't fiere hoofd geheven,
Der lansen greep steeds klemmende in de hand:
De paarden, woedend tegens één gedreven,
Zijn echter voor de botsing niet bestand:
Zij struiklen! maar de kampioenen springen
Ten zadel uit met bliksemende klingen.

42.

Nu volgt elks arm des andren houw, elks voet
Des andren schrede, elks blik des andren oogen:
Zij wisslen steeds van houding, nu verwoed,
Dan kalm; nu vóór-, dan achteruit gevlogen;
Nu treffend waar de slag niet werd vermoed,
En dan weêr zelf door 't zwenkend staal bedrogen:
Zóó worstlen ze en zóó toonen zij aan de aard,
Hoe leeuwenkracht met slangenlist zich paart.

43.

Een oogenblik is Tankred onder 't keeren
Rechts onbeschermd. Gelijk de bleeke dood
Vliegt de andre toe, gereed tot triomfeeren,
Maar geeft met één zijn linkerzijde bloot.
De Ridder weet het dreigend zwaard te weeren,
Terwijl hij 't zijne in 's vijands lenden stoot:
Nu wijkt hij snel, maakt halt, staat op zijn hoede,
Alöm gedekt, koel bij des Heidens woede.

44.

Want woeste Argant ziet naauw den rooden drop
Van eigen bloed uit de open wonde daauwen,
Of rilt en schreeuwt, ten allerhoogsten top
Der razernij. 't Is vreeslijk hem te aanschouwen!
En met zijn stem heft hij het wapen op,
Om blind en dol rondom zich heen te houwen:
Daar treft hem met verbrijzelend gewicht
Een tweede slag den schouder in 't gewricht.

45.

Gelijk een beer in 't woud der Alpenketen,
Getroffen door den harden jagersspeer,
't Gevaar trotseert, den doodschrik heeft vergeten,
En brullend inrukt tegen 't moordgeweer:
Zóó raast Argant met zinneloze kreten,
Getroffen en vernederd keer op keer,
Maar zóó door wraak verbijsterd, dat hij reden
En zelfbedwang met voeten heeft vertreden.

46.

Niets evenaart zijn gramschap dan alleen
De taaie krachten die zijn spieren stalen:
Hij zwiert het zwaard zóó woest rondom zich heen,
Dat de aarde beeft, de hemel gloeit van stralen:
De Ridder heeft geen tijd tot aanval, geen
Tot tegenweêr, schier geen tot ademhalen:
Niets dat hem voor de ontembare overmoed
En sterkte des Cirkassiërs behoedt.

47.

Hij hoopt vergeefs bij 't regenen der slagen,
Dat eindelijk hun stortvloed ebben zal.
Hoe meesterlijk weet hij de wervelvlagen
Te ontgaan! en straks, hoe lijdzaam staat hij pal!
Maar de andre denkt aan deinzen noch vertragen:
Nu bruist in 't eind ook Tankreds heete gal –
Argant gelijk, met saamgenepen vingren,
Begint hij 't zwaard onstuimig rond te slingren.

48.

Nu dubble woede aldus heur kracht ontplooit,
Laat kunst of overleg niets meer te hopen.
Zij houwen blindlings toe en missen nooit,
Maar vlijmen schild of maliekolder open.
De bodem is met wapengruis bestrooid,
Verscheurd, vertrapt, met zweet en bloed bedropen,
En 't zwaard valt neêr gelijk een onweêr valt,
Terwijl de bliksem licht, de donder knalt.

49.

De legers der twee volken slaan met beven
Een schouwspel gâ, zoo wreed als ongewoon;
En beurt om beurt door vreugde of vrees gedreven,
Wenscht elk, verbaasd, zijn held de lauwerkroon.
Toch wordt er niet het minste sein gegeven,
Geen kreet geslaakt, geen woord, geen fluistertoon:
Zóó staan die duizende angstig daar en zwijgen
Bewegingloos; maar aller harten hijgen.

50.

De Saraceen, de fiere Christenheld,
Zijn afgetobt en waren wis bezweken;
Maar heinde en veer', op stad en kamp en veld,
Is, tastbaar zwart, de nacht ter neêr gestreken:
Daar komt een boô van weêrszijde aangesneld,
Om eindelijk den tweestrijd af te breken.
De Frank Aried, de Muzulman Pindoor,
Wien straks Argant tot zijn heraut verkoor.

51.

De aâloude wetten aller volken gaven
Hun vrijheid om in 't worstelperk te treên:
Zij scheiden met hun witte vredestaven
De zwaarden der verbitterden van één:
Pindoor vangt aan: – „O onverwonnen braven!
„Elkaâr gelijk in roem en mogendheên!
„Bergt voor een wijl het slagzwaard in de schede,
„En gunt der nacht heur balsemende vrede!

52.

„De klare dag is de echte werkenstijd;
„Het duister sust alle ondermaansche zorgen:
„Een edel hart heeft nooit een prijs benijd,
„Die ongeroemd in nevels lag verborgen.” –
Argant hervat: – „’k Had ook bij nacht den strijd
„Met vreugd verlengd - maar ’k wenschte, dat de morgen
„Mijn glorie zag: welaan dan, zweere hij
„Dat ik hem ras hervinde; en – scheiden wij!”

53.

– „Gij ook,” roept Tankred, „zult het zelfde zweeren,
„En tevens mij belooven met dien eed,
„Dat uw gevangne met u weêr zal keeren,
„Of – van deez’ plek wijk ik geen vingerbreed!”
Zij zwoeren; en op hun herhaald begeeren
Verklaren hun herauten zich gereed
Om hen op nieuw, na ’t heelen der kwetsuren,
Ten zesden dag’, ten tweekamp aan te vuren.

54.

’t Beeld van den strijd, zoo gruwzaam en verwoed,
Staat Muzulman en Christen steeds voor oogen:
Lang tintelt hun de vreeze nog door ’t bloed,
Lang blijft hun hart verbaasd en opgetogen:
’t Roemt alles luid den weêrgâlozen moed,
Waarmeê die Twee elkaâr in ’t harnas vlogen.
Alleen de vraag: „Wie hunner won den prijs?”
Wordt opgelost op onderscheiden wijz’.

55.

Nieuwsgierig en onrustig ijlen allen
Den tijd vooruit, door de eigen zorg gekweld:
Zal blinde kracht de dapperheid doen vallen?
Of kalme moed verwinnen op ’t geweld?
Maar méér nog dan die honderdduizendtallen
Voelt heden zich Herminina bekneld,
Die ’t beste deel haars levens, met verlangen
En vreezen, van een krijgskans af ziet hangen.

56.

Zij was een dochter Kassans, die den staf
Eens Konings voerde in de Antioochsche Landen:
De Christen nam haar kroon en vrijheid af,
Want met de buit viel zij in Tankreds handen!
Maar de overwinnaar was noch wreed noch straf:
Met zacht fluweel omwoelde hij heur banden;
Ja, midden op den puinhoop van haar Rijk
Scheen ze altijd nog een koningin gelijk.

57.

Gevierd, gediend, kreeg ze al heur prachtkleinoden,
Heur smijdig goud en blanke paarlen weêr –
De vrijheid zelfs werd haar teruggeboden;
De fiere held bestelpte haar met eer.
Zijn grootheid, zoo gevoelig voor haar nooden,
Zijn jeugd, zijn roem, 't roerde al haar even teêr:
En eer zij wist wat hartstocht haar deed gloeien,
Daar sloot de Min haar in onbreekbre boeien.

58.

Zoo bleef dan nu, al werd het lichaam vrij,
Gevangenschap heur kranken geest beschoren!
Ze ontweek met smart de zoete slavernij,
Den dierbren heer, zoo innig uitverkoren.
Maar 't zelfgevoel der vrouwlijke waardij,
De trots een koningsdochter aangeboren,
Gaf haar den moed, om, aan heur moeders hand,
Te trekken naar een haar vermaagschapt Land.

59.

Zoo was zij naar Jeruzalem geweken,
Waar Aladijn haar hulp en schuilplaats schonk.
Haar moeder, straks van zwakte en zorg bezweken,
Liet haar verweesd bij de open grafspelonk.
Maar noch de rouw die 't kinderhart deed breken,
Noch de alsemkelk des heimwees dien ze dronk,
Kon in haar ziel 't verliefd verlangen dooven:
Zoo gaat de Min elke andre drift te boven!

60.

Zij smacht en wacht in stilte, de arme maagd!
Zóó hopeloos bij al haar tegenspoeden,
Dat zij de vlam, die door heur boezem jaagt,
Alleenlijk met de erinnering kan voeden.
Hoe meer zij hem verborgen ommedraagt,
Te feller ook voelt zij den vuurbrand woeden:
Tot Tankreds komst voor Salems poort heur moed
Herleven en heur blosjens keeren doet.

61.

De burgers der bedreigde stad verschrikken,
Nu volk bij volk hervoort rukt in 't verschiet;
Maar zij-alleen schijnt de oogen te verkwikken
Aan 't schouwspel dat haar 't machtig leger biedt.
Zij zoekt alom met vonkelende blikken,
Of ze ergends ook den veelgeliefde ziet.
't Is vaak vergeefs - maar plotsling opgerezen,
Roept zij soms juichende uit: - „Dát moet hij wezen!"

62.

Daar heft zich uit het vorstelijk paleis
Een toren op nabij de vestingmuren.
Ge ontwaart er, in een uitgestrekten kreits,
Gebergte en dal, het kamp, de legervuren.
Zoodra de zon ter dagelijksche reis
Gereed is, zit de jonkvrouw hier te turen,
Te zuchten en te fluistren met zich-zelf,
Tot de avond daalt van 't graauwend luchtgewelf.

63.

Van hier heeft zij den tweekamp gâ geslagen,
En 't was als riep het kloppend hart in haar:
- „Het voorwerp van uw teeder welbehagen,
„Uw zielevriend, verkeert in doodsgevaar!"
Zal hij de palm der zege met zich dragen?
De onzekerheid weegt duizend ponden zwaar.
Bij elken slag dien zij Argant ziet geven,
Voelt zij het zwaard door eigen ziel gedreven.

64.

Maar als ze nu de gantsche toedracht hoort,
Hoort dat de kamp haast nogmaals aan zal vangen,
Daar wil haar 't bloed niet meer door de aadren voort,
Maar stolt tot ijs, bij 't hevigst boezemprangen;
Daar wordt haar stem in zucht bij zucht gesmoord,
Daar bigglen haar de tranen langs de wangen,
En bleek, ontdaan, met radelozen blik,
Schijnt zij de kille beeldzuil van den Schrik.

65.

Haar denkkracht is, zoo lang ze waakt, gebroken;
En wee als zij de brandende oogen sloot!
Dan teelt de droom de afgrijselijkste spoken
En maakt den slaap benaauwder dan den dood.
Zij ziet haar vriend, bebloed, gewond, doorstoken:
Zij hoort zijn stem, die hulp roept in den nood –
En vlucht in 't eind het schrikgezicht daarhenen,
Dan rijst ze, en vindt heur boezem nat van 't weenen.

66.

De aanstaande strijd is 't ál niet wat zij ducht;
Maar 't zijn vooral de wonden hem geslagen,
Die immer, in wat eenzaamheid zij vlucht,
In purpren gloed voor haar verbeelding dagen:
't Is menig valsch of halfvervalscht gerucht,
't Zijn stemmen die van gruwelen gewagen:
Zoo waant zij dan haar aangebeden held
Krank, uitgeput, ja reddingloos geveld!

67.

Door moeders zorg was haar al vroeg gebleken
Wat heelkruid wast aan de allerverste kust,
Wat tooverrijm, hoe fel de wonden steken,
De kloven sluit, de heete pijnen sust:
(Een wetenschap, die in die Oosterstreken
Alleen bij koningsdochteren berust)
Hoe wenscht zij nu heur kostbre kundigheden
Ten nutte van den dierbre te besteden!

68.

Hoe graag bracht zij den vriend de medicijn,
Die zij, helaas! zijn vijand toe moet brengen.
Soms peinst ze er op, om doodelijk venijn
In 't heulsap des Cirkassiërs te mengen.
Maar neen! heur hart, zoo zuiver als 't satijn
Der lelie, kan den gruwel niet gehengen.
Toch zendt zij stil de bede naar omhoog,
Dat thands noch kruid noch rijmspreuk heelen moog'!

69.

Ook beeft zij niet voor 't denkbeeld, zich te wagen
In 's vijands kamp. Zij heeft zoo menig keer
De schrikken van den oorlog gâ geslagen:
Wat was haar leven-zelf? Een strijd, niets meer!
Ook heeft ze altijd het harte hoog gedragen,
Al bleef het steeds jonkvrouwlijk-zacht en teêr.
Zij heeft geleerd in allerlei gevaren
Den dood met kalmte in 't aangezicht te staren.

70.

Maar bovenal, de Liefde geeft haar kracht.
Zij waar' gerust door 't Libysch zand getogen,
Wat monsters ook daar loeren in den nacht,
Wat waassems daar de lucht verpesten mogen.
Doch hoe gering zij ook heur leven acht,
Zij schat heur naam als d' appel harer oogen.
Zoo splitsen dan twee machten evenzeer
Heur bloedend hart – zij zijn: de Liefde en de Eer.

71.

Aldus spreekt de eene: – „O Jonkvrouw, die tot heden
„Gewandeld hebt naar mijne onkreukbre wet!
„Wier blanke ziel, wier maagdelijke leden,
„In boeien zelfs, geen vlekjen heeft besmet!
„Wilt gij nu, vrij, de kuische bloem vertreden,
„Die gij, slavin, zoo moedig hebt gered?
„Helaas! wat waan is in uw hart geslopen!
„Wat durft gij denken? ach, wat durft gij hopen?

72.

„Schat gij den roem der zedigheid zóó min,
„Zóó laag de deugd, der onschuld krans van stralen,
„Dat gij te nacht, wellustige boelin,
„Het loon der schand bij vijanden wilt halen?
„Wee over u!..." „„Gevallen Koningin!
„„Gevallen Vrouw!"" zóó zal die Christen smalen:
„„Neen, gij zijt mijns niet waardig: wees de buit
„„Van d' eerste die u in zijn armen sluit!""

73.

Maar de andre stem laat zich zoo vleiend hooren,
En voedt den wensch, waarvan heur boezem jaagt:
- „Gij zijt toch niet uit een wolvin geboren,
„Niet uit een kille steenrots, jonge maagd!
„Dat gij de vlam van Amors fakkel smoren
„En smaden zoudt wie om uw gunsten vraagt!
„Ook is uw borst niet uit metaal gegoten,
„Dat gij de bruidskroon van u af zoudt stoten!

74.

„Kom! ga waarheen uws harten lust u leidt!
„Waarom zou uw verwinnaar u verfoeien?
„Vergat gij dan, met welk een teederheid
„Hij menigmaal uw tranen heeft zien vloeien?
„Gij-zelf zijt wreed, daar ge u zoo traag bereidt
„Om 't dierbaarst hart met balsem te besproeien.
„Uw Tankred zijgt zieltogende in elkaâr;
„En, valsche, gij - verpleegt zijn moordenaar!?

75.

„Ja, red Argant, opdat hij fluks na dezen
„Den doodsteek geve aan uw verlaten vriend:
„Dán hebt ge eerst recht uw dankbaarheid bewezen!
„Dat loon heeft uw bevrijder wel verdiend!!
„Is 't mogelijk! gij wilt uw beul genezen?
„Is dan uw hart zoo weinig helderziend,
„Dat laffe vrees genoeg is u te blinden,
„Waar de afschuw wenkt om vleuglen aan te binden?

76.

„Hoe edel, hoe menschlievend zou het zijn,
„Wat vreugde, wat verrukking zou u blaken.
„Wanneer uw hand in 't barnen van de pijn
„Zijn heldenborst al zalvende aan mocht raken,
„Als gij allengs des levens zonneschijn
„In 't oog herriept en 't blosjen op de kaken,
„Als gij zijn bloei, die weldra keeren zou,
„Mocht groeten als het wonder uwer trouw!

77.

„Zóó zoudt gij in zijn lauwerkransen deelen,
„Zóó deelen in zijn hooge heldendaân:
„Hoe zouden u zijn kuische kussen streelen!
„Wat zoudt ge blijd ter groene bruiloft gaan!
„Een beeldschoon kroost zou aan uw boezem spelen,
„Naast Latiums matronen zoudt gij staan,
„In 't lieflijk Zuiden waar de oranjes gloeien,
„Waar Schoonheid, Moed en echte Godsvrucht bloeien!"

78.

Dus droomt zij zich in 't aardsche tranendal
Een Paradijs - zóó kan de hoop vervoeren! -
Maar als zij peinst hoe zij ontvluchten zal,
Voelt zij door nieuwen kommer zich ontroeren:
Want o, zij weet, dat boven op den wal
En vóór 't paleis ontelbre wachters loeren,
En dat alleen bij d' allerhoogsten nood
In oorlogstijd een stadspoort zich ontsloot.

79.

Herminia zocht vroeger menigmalen
Klorindes zij'. Wat had zij vaak met haar
Het westerlicht ter kimme neêr zien dalen,
De morgenzon zien rijzen uit de baar:
Meest, als de maan heur nachtflambouw liet stralen,
Ontfing één spond het zusterlijke paar;
Ook had de jonkvrouw voor heur halsvriendinne
Slechts één geheim: den vuurgloed harer minne!

80.

En is somtijds een rouwtoon te onbedacht
In 't bijzijn van Klorinde haar ontgleden,
Dan geeft ze een andere oorzaak aan haar klacht,
En wijst op haar doorleefde tegenheden.
't Is haar vergund altijd, bij dag of nacht,
De woning der vertrouwlinge in te treden,
Waar elke deur haar gastvrij openstaat,
Al toeft Klorinde in 't Veld of in den Raad.

81.

Zoo trad zij eens de stille woning binnen,
Als de Amazone afwezig was. Één zucht,
Één enkle wensch vervult haar ziel en zinnen,
En mijmrend peinst ze op middlen tot de vlucht.
Wáár zal zij toe besluiten? Wat beginnen?
Zij aarzelt, daar ze een droevige uitkomst ducht.
Daar ziet ze op eens Klorindes wapens hangen,
En wordt bezield door ongekend verlangen.

82.

– „Fiere Amazoon!" zoo fluistert ze: „ach, hoe doet
„Uw zalig lot mij van jaloerschheid smachten!
„Niet dat mijn jeugd uw glans benijden moet,
„Niet dat mijn trots ooit naar uw roem zou trachten;
„Maar o, geen sleep weêrhoudt uw vluggen voet,
„Geen doodsche cel begraaft uw frissche krachten:
„Zoo vaak gij wilt, schiet gij de wapens aan,
„En vreez' noch schaamt' verhindert u te gaan!

83.

„Ach! had Natuur, had 's Hemels welbehagen
„Mijn ranke leest uw sterkte bijgezet!
„Dan zou ik kleed noch vrouwensluier dragen,
„Dan doschte ik mij met pantser en helmet!
„Geen regenwolk, geen dolle wervelvlagen,
„Geen hette of vorst, beteugelden mijn tred!
„Bij zon of maan, alléén of onder helden,
„Doorzwierf ik met mijn zwaard de vrije velden.

84.

„Dan, wreede Argant! hadt gij wel geen begin
„Des strijds gemaakt, want met ontgloeide wangen
„Vloog ik vóór u 't begeerde kampperk in:
„'k Hield mooglijk hier mijn ridder reeds gevangen.
„O zeker! zijn verliefde Vijandin
„Zou hem al zacht in donzen kluisters prangen.
„Zijn nederlaag zou mij mijn tegenspoên,
„Zijn kluister mij mijn kluisters zeegnen doen!

85.

„Of had misschien zijn rechter mij doorstoken,
„'k Had dankbaar nog die slaande hand gekust!
„Dan ware althands dit lijdend hart gebroken,
„En toch door hém mijn minnewee gesust.
„Mijn lichaam sliep, in 's aardrijks schoot gedoken,
„Mijn geest vloog uit naar 't Vaderland der Rust:
„Wellicht schonk de Overwinnaar mijn gebeente
„Een enklen traan, een vriendlijk grafgesteente!

86.

„Of – is dat zoo onmooglijk? IJdle vraag!
„Wat baat het mij een luchtkasteel te bouwen?
„Zoo blijve ik dan, en beve, en jammerklaag,
„Gelijk aan een dier alledaagsche vrouwen.
„Maar neen, mijn hart! heb goeden moed, en – waag!
„Zoudt gij, voor ééns, u-zelve niet vertrouwen?
„Zou ik, hoe zwak en teêr dan ook, dit staal
„Niet dragen kunnen voor één enklen maal?

87.

„Ik kán het: ja! de Liefde zal het leeren.
„De Liefde die haar gunstlingen behoedt:
„Zij doet ook zelfs de zwakste triomfeeren,
„Der schuchtre hinde geeft zij leeuwenmoed.
„En doet ze mij dien wapendosch begeeren,
„Ach, 't is uit list en niet uit dorst naar bloed:
„Ik wensch alleen Klorinde te gelijken,
„Om, wel vermomd, dit haatlijk oord te ontwijken.

88.

„Geen wacht aan een der poorten weigert toch
„Ooit d' uitgang aan de roemrijke amazone;
„Lang peinsde ik, maar dit middel schijnt mij nog
„Het beste, ja het éénige. Betoone
„Fortuin heur gunst bij 't schuldeloos bedrog,
„En dat de Min heur eigen schepping kroone!
„Nú is het tijd, nú moet ik vluchten, eer
„Klorinde van den Koning wederkeer'!" –

89.

't Besluit staat vast: heur rede werpt de toomen
Verbijsterd af – de laatste vrees verdween:
Zij heeft alreeds de wapens afgenomen,
En draagt ze naar heur eigen kamer heen.
Dat kan zij doen, want bij haar binnenkomen
Maakte alles plaats en liet haar gants alleen.
Ook schijnt de nacht heur plannen te gerieven:
Zij, schutsgodes der minnaars en der dieven!

90.

Herminia ziet reeds het uur nabij
Waarop 't gestarnt' verrijst, de kimmen graauwen;
Snel roept zij uit de haar verknochte rij
De dierbaarste van al heur hofjonkvrouwen,
Den moedigste der knapen aan heur zij'.
Zij schenkt dien twee ten deele haar vertrouwen:
Ze ontdekt hun dat zij vluchten wil, maar noemt
Een oorzaak, die den waren grond verbloemt.

91.

Den paarden wordt de zadel opgeladen:
De kneeht maakt alles tot de vlucht gereed.
Herminia verlaat heur pronkgewaden,
Wier zoom tot op heur voeten nedergleed.
Zoo staat zij daar, ontdaan van haar sieraden,
Verruklijk schoon in 't sneeuwwit onderkleed.
Zij wil dat uit heur joffren slechts die ééne
Die meê zal gaan, haar heden hulp verleene.

92.

Nu drukt en kwetst het onbeweeglijk staal
Den blanken hals, den gouden lokkenregen;
Zij tilt het zwaard, den beuklaar van metaal,
Die bijna uit heur tengre vingren zegen:
Zoo blinkt zij daar in vollen wapenpraal,
En poogt zij zich krijgshaftig te bewegen.
En Amor loeg van vreugde, als op den dag
Toen hij Alcied in vrouw herschapen zag.

93.

Ach, hoe de last die teedre borst doet jagen!
Hoe bang en traag, hoe wanklend zijn heur schreên!
Heur trouwe gezellinne moet haar schragen,
En gaat als gids al zachtkens voor haar heen.
Maar liefde en hoop beletten haar te klagen,
En gieten kracht in de uitgeputte leên.
Zoo vinden zij welhaast de paarden, werpen
Zich in den zaâl, en doen de sporen snerpen.

94.

Geheel vermomd doortrekt nu onze trits
De ledigste en meest afgelegen straten.
Maar wapens flikkren in de duisternis,
En overal bejeegnen hen soldaten.
Doch, op één blik der veiligheid gewis,
Haast alles zich de ruiters door te laten:
Dien wapendosch, die vuur en vonken schiet,
Dat witte kleed, dien helm – wie kent ze niet?

95.

Herminia, ofschoon heur zorgen deinzen,
Is niettemin nog altijd bang te moê;
„Straks wordt ge ontdekt!” zóó stormen haar gepeinzen:
„Ach, 'k zie reeds nu wat dwazen stap ik doe!”
Maar bij de poort weet zij haar vrees te ontveinzen:
Op vasten toon roept zij den wachter toe:
„Ik ben Klorinde! Er mag geen tijd verloopen,
„De Koning zendt me: in 's Konings naam, doe open!”

96.

Die stem gelijkt Klorindes stem zóó wel,
Dat zij 't bedrog onkenbaar moet vergrooten.
De list gelukt: wie ook vermoedt zoo snel
Een andre Maagd in dezen dosch gesloten!
De wacht verschuift, gehoorzaam aan 't bevel,
De grendels voor de wakkre tochtgenooten,
Die spoorslags zich verliezen in het dal,
Voortkronkelend langs bijpaân zonder tal.

97.

Maar als zij nu in 't eenzame ommedwalen,
Daar stuit in 't eind Herminia heur vaart:
Hier, meent ze, zal haar niemand achterhalen,
En de angst verdwijnt, die eerst haar had bezwaard.
Maar andre, nieuwe zorgen zegepralen,
En waar de drift geen slagboom had ontwaard,
Ontdekt nu 't koel verstand met duizend vreezen
Hoe moeilijk straks de toegang haar zal wezen.

98.

Nu ziet zij in, hoe dwaas de poging is,
In krijgsmansdosch door 's vijands kamp te trekken.
Eer zij hém vond, om wiens behoudenis
Zij komt, wil zij geens anders aandacht wekken.
Zij wenscht, in stilte en van haar eer gewis,
Zich plotsling aan heur hartevriend te ontdekken.
Dies houdt zij stand en spreekt, na wijs beraân,
Voorzichtig haar getrouwen leidsman aan:

99.

„Gij, mijn heraut! gij moet mijn weg bereiden
„Naar 't legerkamp: rijd snel en onvertsaagd!
„Laat u terstond naar Tankreds tent geleiden,
„Zeg dat een jonkvrouw hem te naadren waagt,
„Wier hart, wier ziel, hem teedre tranen schreiden,
„Die heeling brengt en hem om vrede vraagt –
„Om vrede, want de Liefde sloopt haar krachten:
„Eer hij geneest, kan zij geen heil verwachten!

100.

„Zeg, dat zij op zijn riddervroomheid bouwt,
„Wel wetend dat niets euvels haar zal deeren.
„En hebt gij hem dit fluistrend toevertrouwd,
„Zeg dan niets meer, maar haast u weêr te keeren.
„'t Is veilig hier in 't dichte kreupelhout:
„Hier wacht ik u - nu doe naar mijn begeeren!..."
Zoo spreekt ze, en hij snelt met gewiekte vlucht
Daar heen gelijk een vogel in de lucht.

101.

Hij wordt in 't kamp met minzaamheid ontfangen.
Fluks leidt men hem naar Tankreds krijgstent voort:
Daar ligt de held met bleekbestorven wangen,
Die tintelen als hij de tijding hoort.
Hij blijft alleen vol hoop en zielsverlangen,
Terwijl de bode op nieuw zijn klepper spoort,
Om zijn Meestress' de heilmare aan te bieden,
Dat alles naar heur wenschen zal geschieden.

102.

Zij middlerwijl, door ongeduld bestreên,
Blikt op bij ieder tochtjen door de boomen,
Dwaalt af en aan, en telt getaâg zijn schreên:
- „Nu is hij er - hij keert - reeds moest hij komen -
„Waar toeft hij?..." Al de vlugheid van voorheen
Schijnt haar op eens zijn kruipend paard ontnomen.
Zij zoekt een heuvel, waar ze in 't blaauw verschiet
De tenten van het Christenleger ziet.

103.

't Was nacht rondom. De azuren starrendaken
Zijn wolkeloos; de groene heuveltop
Weêrschittert, want het maantjen bij 't ontwaken
Strooit overal heur vloeibren pareldrop.
De jonkvrouw zendt de vlammen die haar blaken,
Al hijgend naar des hemels vlammen op;
Benijdt het veld zijn sprakeloze vrede,
En deelt der stilte al heur geheimen mede.

104.

Zij blikt ontroerd naar 't legerkamp, en zucht:
„Weest mij gegroet, slagorden der Latijnen!
„Hoe lieflijk waait een balsemvolle lucht
„Mij tegen uit uw blanke tentgordijnen!
„O, mocht in 't eind, na zoo veel ongenucht,
„De heilzon in uw midden mij beschijnen!
„Mij dunkt, dat ik alleenlijk bij 't geschal
„Der wapenen, de vrede vinden zal!

105.

„Neemt mij dan op! en laat de Min mij schenken
„Wat zij beloofde: een weinig medelij'!
„Gelijk aan dat – o zaligend herdenken! –
„Dat mij weêrvoer in zoete slavernij.
„Neen! 't is niet, dat mij roem of eerzucht wenken,
„Ik smacht niet naar mijn vroeger heerschappij:
„Ook ver van haar, ook in een slavenketen,
„Zou ik bij u mij hoogst gelukkig heeten!"

106.

Zoo spreekt zij, niet vermoedende in haar waan,
Wat lijdenskelk haar reeds is ingeschonken.
De stralen der verraderlijke maan
Bestrooien haar met duizend tintelvonken:
Zoo kon men op een afstand haar zien staan,
Van 't sneeuwwit kleed en spieglend staal omblonken;
Ja, op den helm het grimmig tijgerbeeld
Herkennen, waar een zilvren vlam op speelt.

107.

Nabij haar, in een dichten schuilhoek, lagen
Verspieders, een wèl uitgeruste schaar.
't Bevel was aan Alkander opgedragen
En Polyfern. Dat jeugdig Broederpaar
Viel uit, zoo vaak er toevoer op kwam dagen
Voor Salems stad; en slechts met lijfsgevaar
Was de afgezant der jonkvrouw, door zijn toomen
Te vieren, langs een omweg hun ontkomen.

108.

De jongste, Polyfern, die aan zijn voet
Klorindes zwaard zijn vader had zien vellen,
Bemerkt nu in den heldren maanlichtgloed
Het witte kleed: hij voelt zijn aadren zwellen
Van heete wraak, en in zijn arren moed'
Wenkt hij terstond zijn wakkre rotgezellen,
Grijpt naar zijn lans, roept uit: – „Gij zijt des doods!"
En werpt de spies, maar – werpt haar vruchteloos.

109.

Gelijk een rhee, door 't felle zonnegloeien
Versmachtend naar een heldren watervliet,
Van verre reeds het levend nat hoort vloeien,
Dat klaatrend van de hooge rotsen schiet;
Maar éér een drop haar lippen kan besproeien,
De honden door de struiken snellen ziet,
Zich omkeert, vlucht, en, bassend nagezeten,
Uit vreeze èn dorst èn zwakheid heeft vergeten:

110.

Zóó deze, die voor de oude minnedorst,
Wier vlammen haar doorblaken en verslinden,
Welhaast (o vreugd!) aan Tankreds trouwe borst
De zaligste verkwikking dacht te vinden!
Zij ziet zich in haar blijden loop geschorst,
Bedreigd, vervolgd door wapens die haar blinden,
Vergeet in de angst haar zoete razernij,
En – drijft het ros de sporen in de zij'.

111.

Zij vlucht, arm kind! Heur trouwe maagd vlucht mede:
Al sneller gaan de paarden, die weldra
Voortvliegen met gewiekte hoef. De wreede
Vervolger zet met heel zijn troep haar na.
Nu komt de boô ter afgesproken' stede
Van 't kamp terug – een oogenblik te spâ!
Toch haast hij zich de vrouwen in te halen,
En zoo verstrooit de vrees hen door de dalen.

112.

Alkander ook had duidelijk en klaar
Klorindes dosch op zefiers aâm zien zweven:
Maar was toch met de meerderheid der schaar
Verstandig in zijn hinderlaag gebleven.
Hij zond terstond naar 't leger met de maar',
,Dat hun geen buit in handen was gegeven,
,Maar dat men straks Klorinde had gezien,
,Wie nu zijn broeder achtervolgde in 't vliên.

113.

,Toch kon hij zijn bezorgdheid niet verheelen,
,Dat zij, die zulk een hoogen rang bekleedt,
,Niet dwalen zou door struiken en struweelen,
,Als niet de nood zich dringend voelen deed;
,Maar Godfried moest beslissen en bevelen,
,De krijgsman stond op 's veldheers wenk gereed!'
Dat nieuws, verbreid door duizend vlugge tongen,
Is weldra ook tot Tankred doorgedrongen.

114.

Al wat hem eerst nog twijfelachtig scheen,
Wordt zonneklaar. – „Ach, had ik dat geweten!"
Verzucht hij: „Ze is in nood, om mij-alléén!
„Mij bracht zij hulp!..." Al 't andre wordt vergeten:
Hij zoekt in haast zijn wapenen bijeen,
En met één zwenk is hij te paard gezeten:
Hij volgt getrouw het verschgeteekend spoor,
En pijlsnel jaagt zijn ros de vlakte door.

ZEVENDE ZANG.

KORTE INHOUD. — Herminiaas vlucht, en verblijf onder de herders. — Tankred verdwaalt en valt in de strikken van Armida. — Tweegevecht tusschen Argant en Reimont. — De eerste wordt door een Engel beschermd, de andere door Beëlzebub wonderdadig gered.

1.

Intusschen jaagt door donkre schaduwdreven
De jonkvrouw voort op 't vliegend oorlogsros.
De droeve, slingrend tusschen dood en leven,
Liet sidderend de beide teugels los.
Het paard doorrent, als deden vleuglen 't zweven,
Naar willekeur de kronkelpaân van 't bosch,
Tot dat het haar aan heur vervolgers oogen
Ontvoerde, die hun offer zien gevlogen.

2.

Gelijk wanneer ze, in schaduw van den nacht,
Het laatste spoor van 't vluchtend wild verloren,
De honden, hijgend van de onvruchtbre jacht,
Zich wenden op het schettren van den horen:
Zóó keeren nu, met uitgeputte kracht,
De Ridders weêr, vervuld van schaamte en toren.
Maar de arme maagd gaat altijd voort met vliên,
En waagt het niet zelfs éénmaal om te zien.

3.

Een nacht, een dag, door wouden en landouwen,
Trekt ze eenzaam rond, waar 't lot haar dolen doet,
Ach, zonder iets te hooren of te aanschouwen
Dan eigen klacht en eigen tranenvloed!
Maar als de zon, bij 't neigend avondgraauwen,
Heur koets ontspant en d' oceaan begroet,
Daar, o Jordaan! ziet zij uw golven stroomen,
Stijgt af, en werpt zich neêr in 't groen der zoomen.

4.

Zij neemt geen spijs: zij voedt zich met haar smart,
En drenkt zich met de drupplen heurer oogen.
Maar de oudste en trouwste vriend van 't lijdend hart,
De donzen Slaap, komt troostend aangevlogen:
En met zijn floers, dat alle zorgen tart,
Heeft hij weldra heur wimpers overtogen.
Alleen de Min, niet wijkend van heur zij',
Verstoort haar rust in bonte droomkleedij.

5.

Zij waakt niet op eer in de groene blaâren
De vogel juicht in 't schaatrend morgenlied,
Het koeltjen ritselt door de rozelaren,
En 't golfjen als gesmolten zilver vliet.
Hetgeen heur kwijnende oogen 't eerst ontwaren,
Zijn kalme herdersstulpen in 't verschiet.
Maar 't is, als spoorde in 't murmlen der valleien
Een stem haar aan tot zuchten en tot schreien.

6.

Daar glipt op nieuw het traantjen langs heur wang....
Maar plotsling treft een zoet gerucht hare ooren:
Het klinkt haar als een blijde herderszang,
Waarbij 't gefluit der veldpijp zich doet hooren.
Nu rijst zij op, en gaat, maar gaat niet lang,
Of ziet een grijze in 't lommrig groen verloren,
Die korven vlecht: een lammrenkudde springt
Rondom hem heen, een drietal knapen zingt.

7.

Zij schrikken op voor 't onheilspellend wapen,
Den fieren dosch, van 't vreemde krijgsmansbeeld.
Herminia ontbloot de blonde slapen
En 't blank gelaat: — „Waarom niet voortgespeeld?"
Zoo vraagt zij zacht, „gij schuldeloze knapen,
„Gelukkigen, met 's hemels gunst bedeeld!
„Ik kom, hoe wreed deez' ijzren wapens gloren,
„Uw vreedzaam werk, uw vriendlijk lied, niet storen!"

8.

Zij voegt er bij: – „O Vader, de oorlogsbrand
„Doet overal de ontroerde landen rooken:
„Hoe toeft gij hier, als kon de roode hand
„Des soldeniers uw schuilplaats niet bestoken?" –
Maar 't andwoord luidt: – „Mijn stille lustwarand
„Zag nooit zijn rust in huis of hof verbroken:
„Nog nooit, mijn zoon! heeft de adem van den strijd
„De lucht van dit vergeten dal ontwijd.

9.

„Zoo de eenvoud hier in vreê mag ademhalen,
„'t Is Gods genâ: Zijn goedheid zij geloofd!
„Het weêrlicht spaart de nederige dalen,
„Terwijl zijn flits de hooge bergen klooft:
„Zóó treffen ook des oorlogs bliksemstralen
„Vaak alleerst het trotsche koningshoofd.
„Ook worden zij wie 's waerelds goedren lokken,
„Door geen verachtlijke armoê aangetrokken.

10.

„Verachtlijk moog' ze in andrer oogen zijn,
„Ik schat haar meer dan rijkdom of vermogen.
„Geen zucht naar geld of vorstlijk hermelijn
„Heeft hier nog ooit mijn kalme ziel bewogen.
„Klaar water lescht mijn dorst, en geen venijn
„Zal immer zich vermengen in mijn togen;
„Mijn lammrenkooi, mijn moeshof, altijd frisch,
„Verzorgen, kostloos, mijn geringen disch.

11.

„Wij hebben voor de nooddruft van ons leven
„Niet veel van doen; en wenschen niet naar meer.
„Geen slaven zijn 't, maar zonen, die me omgeven:
„Mijn herders en mijn helpers evenzeer.
„'k Leef vrolijk in deze afgelegen dreven:
„De hinde springt er vrolijk op en neêr,
„De vischjens dartlen er in 't stroomgewemel,
„De vooglen gaan er zingende ten hemel.

12.

„Mij heugt een tijd, toen ik nog anders dacht:
„De blinde jeugd heeft zulke trotsche droomen!
„Toen heb ook ik den herdersstaf veracht,
„En ik verliet de vaderlandsche zoomen.
„Ik heb een poos te Memfis doorgebracht,
„En 't liverei des konings aangenomen.
„Maar, needrig hoofd der tuinliên die ik was,
„'t Bedrieglijk hof doorgrondde ik al te ras!

13.

„Door 't vleien van een valsche hoop bedrogen,
„Heb ik te lang 't ondraaglijkste doorstaan;
„Doch toen mijn lente onvruchtbaar was vervlogen,
„Bezweek de hoop en was mijn moed vergaan.
„Mijn herdersstulp rees lokkend voor mijn oogen,
„Een heimwee naar de vrijheid greep mij aan,
„'k Zeî 't hof vaarwel, om onder 't loof der linden
„In de eenzaamheid het waar geluk te vinden." –

14.

Hier zweeg hij. Gretig ving Herminiaas
Getroffen oor de wijsheid van zijn lippen.
Zij voelde 't licht eens nieuwen dageraads
Bij ieder woord heur boezem binnenglippen.
Hier wenscht ze, als in een veilige ankerplaats,
Des waerelds zee te ontwijken en haar klippen;
Te rusten in de lommrige eenzaamheid,
Tot God haar den terugweg eens bereidt.

15.

Zij spreekt tot hem: – „Benijdbre! die vóórdezen
„De diepte der beproeving hebt gekénd!
„Zijt ge op uw beê in 's Hemels gunst gerezen,
„Ontferm u dan der jammerende ellend'!
„De waereld kan mijn wonden niet genezen:
„O, gun mij dan een hoekjen in uw tent!
„Dáár, in de schaâuw, van Gods natuur omgeven,
„Daar, zal misschien mijn kranke ziel herleven!

16.

„Indien uw wensch naar goud en paarlen vroeg,
„Die Afgoôn, wien de dwazen wierook spillen,
„Nog heb ik van dat blinkend slijk genoeg,
„Om 't hongren der geldgierigheid te stillen!" –
Nu deelt ze al 't leed, dat zij op 't harte droeg,
Den grijzaard meê: de weemoedstranen trillen
Op heur gelaat als bigglend kristallijn,
En troostend sust de Patriarch haar pijn.

17.

Hij wijst haar op Gods reddende genade,
Voert haar naar huis gelijk een eigen kind,
En brengt haar tot zijn hoogbejaarde gade,
Zijn evenbeeld, die teder hem bemint.
De koningstelg, in needrigen gewade,
Verbergt het hair in 't smaakloos herderslint;
Toch doet heur blik, heur tred, bij 't eerst ontmoeten
Voor méér haar dan een boschbewoonster groeten.

18.

Geen ruw gewaad dekt haar aanvalligheid,
Of dempt het vuur dier oogen, fier als teder.
Zij schittert in heur vorstenmajesteit,
Tot welk een taak haar hoogheid zich verneder':
Zij drijft, zoodra de zon heur stralen spreidt,
De kudde in 't veld, en brengt die 's avonds weder.
Zij lokt de melk ter zwellende uiers uit,
Terwijl zij straks het zuivel wringt en kruidt.

19.

Vaak als de kudde een koele plek mocht vinden,
Ter schuilplaats voor de gloênde hemeltin,
Drijft ze onvermoeid den naam des welbeminden
De schorse van lauwrier en taxis in;
Of griffelt op den weeken bast der linden
Heel de Ilias van haar bedrogen min,
Om keer op keer haar eigen droeve reeglen
Te lezen en met tranen te bezeeglen.

20.

– „O gastvrij bosch!" roept ze uit, „bewaar toch trouw
„De erinring van mijn worstelen en strijden!
„Opdat, als ooit in uwer blaadren schaaûw
„Een Minnende u een enklen blik wil wijden,
„Zijn harte, bij 't vernemen van mijn rouw,
„Ontroeren moog' van innig medelijden,
„En zuchte: ,O liefde! O noodlot! waarom viel
„,Zulk loon ten deel aan een zoo teedre ziel?'

21.

„Vermurwen ooit mijn vurige gebeden
„Een Hemel, die soms boven bidden geeft,
„Dan zal eens hij deez' lommer binnentreden,
„Die nu misschien mij lang vergeten heeft.
„Dan richt hij naar het eenzaam graf zijn schreden,
„Waar zeegnend hem mijn bleeke schim omzweeft:
„Dan brengt hij der getrouwe martlaresse
„Een spade krans, een traan, een lijkcypresse!

22.

„Zoo zal mijn geest nog juichen in den dood,
„Waar 't leven mijn gebroken hart deed kermen.
„Zijn liefde, die ik nooit op aard genoot,
„Zal onder de aard mijn kil gebeent' verwarmen!"
Zoo spreekt de droeve, en schreit heur oogen rood,
Als kon het doof geboomte zich ontfermen. –
Intusschen dwaalt, in rustelozen draf,
Hij die haar zoekt al verder van haar af.

23.

Geleid door 't spoor, in 't zandpad nagebleven,
Snelt Tankred voort in 't bijgelegen woud:
Maar 't is weldra zóó dicht in één geweven,
Dat overal een woeste doolhof graauwt,
Waarin hij, van een tastbre nacht omgeven,
Geen zweemsel van een voetstap meer aanschouwt.
Zoo staat hij telkens stil en spitst hij de ooren,
Of wapenklank noch hoefslag zich doet hooren.

24.

Als 't boschwild opspringt, in zijn nest betrapt,
Het koeltjen ritselt door de hagedoren,
Een schuwe duif verschrikt de vleugels klapt,
Snelt hij daarheen om de oorzaak op te sporen.
In 't eind is hij 't bedrieglijk woud ontsnapt.
En slaat hij nu bij 't vriendlijk maanlichtgloren
Een weg in, waar een fluisterend gerucht
Hem tegenruischt op 't dundoek van de lucht.

25.

Daar ziet hij zich een lommrig oord genaderd,
Waar, uit de rots, een levend water springt,
Dat schuimend tot een beekjen zich vergadert,
En murmelend door groene weiden dringt.
Hier roept hij, dat het sluimerend gebladert'
Bewogen wordt; maar de echo slechts weêrklinkt.
Intusschen tooit het eerste morgenblozen
Het oosten reeds met leliën en rozen.

26.

Hij zucht van spijt en klaagt den Hemel aan,
Die hem nog steeds zijn diersten wensch doet derven.
Maar wie ook maar een vinger durfde slaan
Aan de eedle Maagd, dit zweert hij, die zal sterven!
Nu wenscht hij snel naar 't kamp terug te gaan.
Al zou hij ook langs vreemde paden zwerven,
Daar reeds de dag gevleugeld nader spoedt,
Als hij Argant in 't perk hervinden moet.

27.

Hij draaft daar heen met ongewisse schreden:
Daar dreunt een paardgetrappel van nabij,
Daar komt er een den bergpas uitgereden,
Een oorlogsboô naar uitzicht en kleedij.
Hij zwaait de zweep, geen harnas dekt zijn leden,
Een kopren hoorn hangt vreedzaam aan zijn zij'.
— „Wat weg," aldus haast Tankred zich te vragen,
„Moet hier naar 't kamp der Christnen ingeslagen?"

28.

– „Deez' weg!" is 't andwoord: „'k Ben naar 't Frankiesch
„Door Bohemont gezonden." – Tankreds oogen [heir
Zien in den vreemde een boô zijns ooms, niet meer:
Hij volgt terstond, door 't huichlend woord bedrogen.
Zoo komen ze aan een wijd, moerassig meir:
Daar uit verrijst een burchtslot naar den hoogen,
Waarop de zon, die nu in 't nachtgebied
Ter neder duikt, heur laatste stralen schiet.

29.

De bode doet zijn schelle horen schallen,
De valbrug daalt. Hij spreekt: „Wil binnentreên,
„O Christenheld! de nacht is ingevallen:
„Hier vindt ge rust voor de uitgeputte leên.
„Cosenzaas graaf veroverde deez' wallen
„Eergistren op den laffen Saraceen." –
De Ridder ziet de breede ravelijnen
En hooge muren, die onneembaar schijnen.

30.

Daar twijfelt hij, of achter de ijzren poort
Van zulk een burcht geen hinderlaag kan loeren;
Maar hij verraadt zijn argwaan met geen woord,
Geen blik! Hem kan geen doodsgevaar ontroeren.
Hij voelt zich door zijn eigen kracht geschoord,
Waar 't toeval of zijn wil hem heen moog' voeren!
Maar nu hij reeds een kamp heeft toegezegd,
Kan hij niet wenschen naar een nieuw gevecht.

31.

Hij houdt den blik op 't burchtkasteel geslagen,
Maar volgt nochtans zijn valschen leidsman niet:
Vóór de ophaalbrug doet hij zijn ros vertragen,
Ofschoon zij hem een open toegang biedt –
Waaruit nu fluks een ridder op komt dagen,
Wiens wilde blik een vlam van woede schiet,
Wiens rechterhand het bloote zwaard doet blinken,
Wiens woorden als een schorre donder klinken:

32.

– „O gij, die hier, door vrije keuze of lot,
„Armidaas rijk vermetel durft begroeten!
„Leg af dat zwaard, waarmeê heur almacht spot!
„Denk aan geen vlucht! In kluisters zult gij boeten.
„Treed binnen in dit welgewapend slot,
„En eer haar wet, die we allen eeren moeten!
„Al grijsde u 't hair, al moesten jaren vliên,
„Hoop niet dat ge ooit den hemel weêr zult zien:

33.

„Of – zweer dat ge al wie ooit voor Christus bogen,
„Vervolgen zult tot 's waereld uiterst end!" –
Oplettend blikt nu Tankred hem in de oogen:
Hij heeft zijn dosch, zijn blik, zijn stem herkend!
't Is Rambout, die, Armide nagetogen,
Om harentwil den naam des Heeren schendt,
En elk die haar gevloekte volgelingen
In handen komt, tot afval zoekt te dwingen.

34.

Daar overstroomt een heilig vuur 't gelaat
Des Ridders, en dùs roept hij in zijn toren:
– „'k Ben Tankred-zelf, ellendige apostaat!
„Door Christus tot Zijn kampioen verkoren,
„Die in Zijn kracht Zijn vijanden verslaat,
„En – 't zelfde lot, u, Judas! heeft beschoren:
„Want deez' mijn hand, tot 's Hemels wraak bestemd,
„Rust niet eer ge in uw vuigen bloedstroom zwemt!...."

35.

De naam des helds jaagt schrik in Rambouts aadren:
Zijn kleur verschiet. Maar hij herstelt zich weêr:
– „Dwaas!" zegt hij, „durft ge Armides burchtslot naadren?
„'t Is 't voorportaal van 't bleeke schimmenheir!
„Hier stuiven als verdorde najaarsblaadren
„Uw krachten weg, hier valt uw hoofd ter neêr:
„En heden nog zal ik het Godfried zenden,
„Ten feestgeschenk voor zijn getrouwe benden!"

36.

Zóó snoeft de trotsche Heiden, in den nacht,
Die nu zijn zwarte schaduwen deed dalen.
Maar ziet! daar stroomt een lichtglans onverwacht
Den donker door, en duizend lampen stralen:
Het burchtslot blinkt van de eigen schitterpracht
Die tintelt in 't kristal der schouwburchzalen.
Armide zit in 't torenhoog verschiet,
Waar ze, ongezien, toch alles hoort en ziet.

37.

De held terwijl, door angst noch vrees bewogen,
Staat vaardig met zijn wapens en zijn moed.
Reeds is hij van 't vermoeide paard gevlogen,
Want zijn belager nadert hem te voet.
Door 't schild gedekt, het helmvizier voor de oogen,
Het zwaard ontbloot, biedt hij den schurk zijn groet
In woorden die hem smaden en verplettren,
Neêrbruisend als een loeiend hagelklettren.

38.

De Heiden maakt een omweg: listig blinkt
Zijn kling nu hier, dan ginder. Maar de Christen,
Hoe zwak nog door zijn laatste wonden, springt
Op Rambout los, afkeerig van zijn listen;
En weet, daar hij gestadig nader dringt,
Hem pas voor pas den afstand te betwisten.
Hij stormt hem weg, en als een bliksemschicht
Houdt hij hem steeds de zwaardpunt voor 't gezicht.

39.

Hij doet vooral zijn lemmer nederstrijken,
Waar de eêlste kracht van 't menschenlichaam huist.
Zijn dreigtaal, met een stormwind te gelijken,
Bevleugelt elken slag, die nederzuist.
Rank als hij is, zoekt Rambout hem te ontwijken,
Nu links, dan rechts ontglippende aan zijn vuist.
Ook weet hij, vlug en krachtig, duizend keeren
Met schild of zwaard de houwen af te weeren.

40.

Ras dekt hij zich, en echter niet zóó ras,
Dat hij een nieuwen aanval kan voorkomen.
Zijn beuklaar is gespleten, zijn kuras
Doorboord, zijn helm bespat door purpren stroomen.
Als ooit een kampioen onkwetsbaar was,
Zijn vijand is 't!.... De moed is hem benomen;
Hij beeft, en voelt in zijn verbrijzeld hart
Spijt, wroeging, schaamte en dolle minnesmart.

41.

Nu proeft hij, van vertwijfeling aan 't branden,
En radeloos, een allerlaatsten slag:
Daar ligt zijn schild! en met de beide handen
Omklemt hij 't zwaard, dat nog geen bloeddrop zag:
Hij waagt het, zelf zijn vijand aan te randen;
En met een kracht waartegen niets vermag,
Doet hij zijn zwaard zóó vreeslijk nederploffen,
Dat Tankreds heup op 't pijnlijkst wordt getroffen.

42.

En hij herhaalt den slag op 't breede hoofd:
De helm dreunt als een klok bij 't klepelklanklen:
't Driedubbel staal, ofschoon nog niet doorkloofd,
Buigt voor dien houw, die Tankred-zelv' doet wanklen.
Een woede, die 't gevoel der smart verdooft,
Doet vonken vuurs uit 's Ridders oogen spranklen;
En 't tandgeknars en 't hittig gramschapsvier
Barst uit door al de tralies van 't vizier.

43.

De grimmigheid, waarvan die oogen gloren,
Verbijstert den afvalligen barbaar.
Reeds sist het staal des vijands in zijn ooren,
Reeds krimpt hij als getroffen in elkaâr.
Hij wijkt, en 't zwaard, dat hem door 't hart moest boren,
Valt neder op de arduinen brugpilaar.
De splinters reegnen flikkrend naar beneden,
En Rambout voelt de doodskoû in zijn leden.

44.

Daar ijlt hij als gevleugeld naar de brug:
De vlucht-alleen schijnt redding te belooven.
Maar Tankred volgt hem even vliegensvlug,
Gereed om hem den schedel op te kloven:
Reeds grijpt zijn hand den lafaart in den rug,
Als plotsling, ziet! de duizend lampen dooven,
En zwarte nacht èn maan èn sterrenglans
Bezwijmen doet aan d' uitgestorven trans.

45.

De renegaat is Tankreds greep ontgleden:
De Ridder tast in 't donker, voet voor voet,
Onzeker of hij links of rechts zal treden
In 't tooverweb, dat hij rondsom vermoedt.
Op goed geluk dwaalt hij met blinde schreden
Een wulfsel in, onwetend wat hij doet:
Daar vaart op eens een tochtwind langs zijn wangen:
Een deur ploft krakend toe – hij is gevangen!

46.

Gelijk de visch orkaan en zee ontvliedt
Voor kalmer lucht en vriendelijker baren,
En argloos met de golven nederschiet,
Waar zij Comacchioos boezem binnenvaren,
Maar nu op eens zich ingekerkerd ziet
In 't vreemd moeras, dat gantsche waterscharen
Den toegang door zijn trechters openzet,
Maar elke vin den wederkeer belet:

47.

Zóó Tankred! Door wat tooverend vermogen
De wondre kluis dan ook geschapen werd,
Vrij trad hij in; en, al te wreed bedrogen,
Ziet hij op eens zich hooploos ingesperd!
Wel beukt zijn vuist den deurpost; maar zijn pogen
Is vruchteloos, en vruchteloos zijn smart!
Daar krijscht een stem: – „Wat spilt gij toch uw krachten,
„Armidaas slaaf! Gij zult hier eeuwig smachten!

48.

„Meen niet, dat gij den doodslaap in zult gaan:
„Een leven zult ge in 't levend graf doorwaken!" –
Hij andwoordt niet, maar pijnlijk aangedaan,
Voelt hij in 't hart den vlijm des jammers haken.
Stilzwijgend klaagt hij 't lot, zijn dwaasheid aan,
Zijn liefde en hen die hem rampzalig maken:
„Ach," fluistert hij, „mijn last zou draaglijk zijn,
„Derfde ik alleen des hemels zonneschijn:

49.

„Maar schooner zon verloor zich uit mijn blikken!
„Ai mij! wie weet of mijn bedroefd gezicht
„Zich nog wel ooit op aard meer zal verkwikken
„Aan 't stralen van haar albezielend licht!" –
Nu doet de erinring aan Argant hem schrikken:
– „Snood," roept hij uit, „ontheiligde ik mijn plicht!
„Hoe zal men mij bespotten in den lande!
„O groote schuld! O onuitwischbre schande!..."

50.

Zoo voelt de held Smart, Eerzucht, Liefde en Haat,
Gelijk een vuur zijn ingewand verteren. –
Maar middlerwijl zijn hart zoo driftig slaat,
Doorwoelt Argant de donzen zwanenveêren:
Zóó hevig is de rust bij hem gehaat,
Zóó heet zijn wraak, zijn zucht naar triomfeeren,
Dat hij, in spijt van menig open wond,
Steeds uitziet naar den zesden morgenstond.

51.

Den laatsten nacht is hem geen slaap beschoren:
't Is koortsig vuur wat in zijn oogleên brandt.
Lang eer het licht een heuveltop doet gloren,
Springt hij met drift van 't haatlijk ledekant:
„Mijn wapens!" dreunt het in des schildknaaps ooren,
En deze houdt de wapens reeds ter hand:
Een nieuwe en kostbre rusting, door den koning
Hem toegedacht, verrassende eerbetooning!

52.

Toch heeft hij thands geen oogen voor haar pracht:
Hij schiet haar aan, en voelt de last niet wegen.
Maar 't oude zwaard van welbeproefde kracht
Wordt ijlings aan de linkerheup geregen.
Zaagt ge immermeer, in donkren middernacht,
Een bloedige komeet ter kim' gestegen,
Die in heur staart de pestilentie voert,
Tyrannen doodt, en natiën beroert?

53.

Zóó staat Argant! en schudt het ruiggehairde
Titanenhoofd. Zijn oog is purperrood;
De bloeddorst dreigt uit iedere gebaarde,
Uit ieder zijner blikken grijnst de dood.
De stoutste, wien geen vijand ooit vervaarde,
Krimpt weg voor hem! Hij heeft het staal ontbloot,
En, of hij reeds zijn vijand zag verschenen,
Houwt hij verwoed door lucht en schaduw henen.

54.

– „Die Christendief van 't Overzeesche strand,"
Zoo raast hij, „die met mij den kamp dorst wagen,
„Ploft straks bebloed en snikkende in het zand:
„'k Zal met zijn hair het stof van de aarde vagen!
„Nog levende zal hij, zijn God tot schand',
„Zich 't wapen uit de vingren zien geslagen;
„En als hij sterft, al kermt zijn keel zich heesch,
„Zal ik mijn honden mesten met zijn vleesch!"

55.

Zóó woedt een stier, geprikkeld door de sporen
Der dolle min: zijn aaklig brullen stuit
Op berg en rots, en zijn ontembre toren
Groeit op 't geloei van eigen stemgeluid;
Hij beukt de stammen met metalen horen,
En daagt den wind met blinde stoten uit,
Doorploegt den grond, en rent door weide en wegen
Schuimbekkende zijn medeminnaar tegen.

56.

Zoodra Argant zijn vluggen bode ontwaart,
Daar wenkt, daar hijgt de gruwelijke Heiden:
„Snel heen naar 't kamp! Vraag of mijn hongrig zwaard
„Den kruissoldaat nog lang zal moeten beiden!" –
Nu kan hij niet meer wachten, stijgt te paard,
Laat voor zich uit zijn krijgsgevangen' leiden,
Verlaat de stad, en ijlende in galop
Vliegt hij verwoed de heuvlen af en op.

57.

Hij doet terstond zijn kopren horen schallen:
Schor dreunt de klank de wijde velden door,
En trilt gelijk een plotsling donderknallen
Drievoudig na in aller hart en oor.
De fiere Christenvorsten stroomen allen
Naar Godfrieds tent. De bode vraagt gehoor,
Roept Tankred op, en noodigt voorts zoovelen
't Verlangen, de eer des tweegevechts te deelen.

58.

Met weiflend hart en ernstig-vorschend oog,
Blikt Godfried reeds den weidschen kring in 't ronde.
En toch hoeveel hij zien en denken moog',
Niet één, wien hij ten tweestrijd wenken konde.
Der helden bloem ontbreekt hem: Tankred toog
Wie weet wáárheen? en toeft, o schande en zonde!
Ook Bohemont is verre – en verre week
De ontembre held, voor wien Gernant bezweek.

59.

Niet slechts de Tien, haar door het lot verworven,
Maar de edelsten uit heel de legermacht,
Zijn, sluw verschrikt, Armide nagezworven,
Begunstigd door de stilte van den nacht.
Al de andren staan beschaamd, van schrik bestorven,
De minste in moed en ook de minste in kracht.
Geen haakt naar de eer ten koste van zijn leven:
Zóó heeft de vrees de schaamte-zelf verdreven!

60.

De schuwe blik, die voor zich henen staart,
Het zwijgen, dat zij onverstoord bewaren,
Verraadt hun angst. De fiere Veldheer vaart
Ten zetel uit, met vlammend vuur in de aâren,
En spreekt: - „Gewis ware ik het licht onwaard,
„Indien ik nu mijn dagen wilde sparen!
„Indien ik door een lagen Saraceen
„De smetloze eer der Franken liet vertreên!

61.

„Mijn leger ruste, en kán het d'aanblik dragen,
„'t Zie ledig aan hoe ik den dood trotseer!
„Mijn wapens hier!..." Hij hoeft niet meer te vragen:
Één oogwenk, en - hij bliksemt in 't geweer.
Maar Reimont, aan wiens rijpe levensdagen
Zijn rijp verstand beandwoordt, die weleer
Alle overtrof en nóg den heldendegen
Met eere voert, treedt Godfried haastig tegen:

62.

- „Neen! neen! aan 't lot eens enklen hange niet,"
Zoo spreekt hij, „'t lot van zooveel duizendtallen!
„Gij zijt geen needrig krijgsman: gij gebiedt
„Als Legervoogd. Met u - zou álles vallen!
„Steun des geloofs! u flonkert in 't verschiet
„De zegekrans op 't puin van Babels wallen.
„Onkwetsbaar blijve uw dierbaar hoofd bewaard!
„Aan u de staf - aan anderen het zwaard!

63.

„Heeft de ouderdom zijn rimpelen geschreven
„Op dit gelaat, buigt hij mijn schoudren krom,
„Zie 'k mannen als verschrikte vrouwen beven,
„Ik - smaad den dood en tart den ouderdom!
„O, ware ik nog in d' ochtend van mijn leven,
„Gelijk gij zijt, gij die hier, doof en stom,
„Beroofd van schaamte en gramschap, onbewogen,
„De kreeten van den lastraar kunt gedoogen!

64.

„Gelijk ik was, toen ik voor Koenraads hof,
„Voor 's Keizers throon, ja voor Germanjes oogen,
„Een Leopold zoo stout in 't harte trof,
„Dat op één slag hem ziel en geest ontvlogen!
„'t Zegt méér een Held te buigen in het stof,
„Wiens reuzenkracht nog nimmer had gebogen,
„Dan gantsch allééն en zonder zwaard op zij',
„Een heir te slaân van lafaarts zoo als gij!

65.

„Ja! had ik nog dat bruischend bloed, die spieren,
„De vijand had zijn hoogmoed reeds geboet!
„Maar laat de sneeuw mij om de slapen zwieren,
„Mijn hart bleef jong en onverzwakt mijn moed.
„De Heiden zal niet vrolijk zegevieren,
„Al liet ik ook mijn laatsten droppel bloed.
„Ik wapen mij! Deez' dag zal al mijn jaren
„Versieren met hun schoonste lauwerblaâren!..."

66.

Zóó spreekt de Grijze: en heel der Riddren schaar
Voelt op zijn taal de aâloude fierheid keeren:
Nu springen ze op, en zoeken zij elkaâr
Met woorden die hun hoofd en hart vereeren.
Niet slechts onttrekt geen enkle zich 't gevaar,
Maar elk om strijd wil 't vreugdevol trotseeren:
Welf, Stefanus, Gernier en Boudewijn,
De Gwy's, en Rudger, elk wil de eerste zijn.

67.

Ook Pyrrhus wil 't, wiens list Antiochiën
In handen bracht van Bohemont. Vol moed
Wenscht Eberhard den vijand spits te biën,
Blaakt Rudolf en Rosmont van d' eigen moed,
Uit Schotland, Ierland, England, met hun driën
Door 't Noordermeir naar 't Vaste Land gespoed.
Ook haasten zich de minnende echtelingen,
Gildippe en Odoardo, meê te dingen.

68.

Maar Reimont, de eedle grijzaard, blaakt het meest
Van zielsbegeerte om zich de krans te gaâren.
Reeds doscht het staal zijn breede krijgsmansleest,
De helm-alleen ontbreekt zijn zilvren hairen.
– „O spiegel van der Vaadren heldengeest!"
Dus spreekt Buljon: „Op u moet alles staren:
„Uw voorbeeld leere een afgedwaald geslacht,
„Wat krijgseer zij en tucht en mannenkracht!

69.

„O, waren mij tien anderen gegeven,
„Wier groene jeugd mocht deelen in uw aart,
„Hoe ras zou Babel op zijn grondslag beven!
„Hoe ras het kruis regeeren over de aard!
„Maar nu, laat af! lk bid u, spaar uw leven
„Tot grooter werk, uw grijsheid meerder waard!
„Omvatte een bus de namen van al dezen,
„En word' door 't lot de strijder aangewezen!

70.

„Of liever, door den God van ons gebed,
„Wiens raadsbesluit geen toeval kan verandren!" –
Maar niets dat Reimonts vasten wil verzet,
Zóó, dat zijn naam vereenigd wordt met de andren.
Nu gaârt Buljon in eigen krijgshelmet
De loten, mengt en schudt ze door elkandren,
En trekt en leest voor aller luistrend oor
Den naam – des Graven van Toulouze voor!

71.

Die naam wordt met den vreugdekreet ontfangen:
– „Heil u, wien 't lot dus billijk tegenlonkt!"
Een frissche kracht doortintelt Reimonts wangen,
Zijn voorhoofd blinkt – de grijzaard schijnt verjongd.
Zoo ook verjongt de vale huid der slangen,
Die straks, vernieuwd, als goud in 't zonlicht vonkt.
Maar bovenal weidt Godfried in zijn glorie
Welsprekend uit, en spelt hem de viktorie.

72.

Daar gespt hij zich het machtig zijdgeweer
Van eigen heup, en geeft het Reimont over:
– „Dit is 't rapier," zoo spreekt hij, „dat weleer
„De Saxer droeg: ik stiet den driesten roover
„Die rebelleerde, op d' eersten slag ter neêr,
„En hield zijn zwaard. Onsterflijk eereloover
„Omkranste sints tot heden toe dit staal:
„Het voere ook u ter wisse zegepraal!"

73.

Intusschen staat, van ongeduld aan 't smachten,
De Saraceen van verre, en dreigt en krijt:
– „O reuzenvolk! o fiere legermachten!
„Europaas bloem! één man daagt u ten strijd!"
„En gij, o held! wat laat ge u vruchtloos wachten?
„Gij Tankred, die zoó onverwinlijk zijt!
„Of schuilt ge in 't dons, tot dat de nacht zal graauwen
„En mooglijk u ten tweedenmaal behouën?"

74.

„Een ander kome! of twee! een gantsch gelid!
„Een legioen! Rukt aan van alle zijden,
„Tien duizenden! als uit een heir als dit
„Geen enkele met mij alleen durft strijden!
„Ginds ligt het graf van Jezus dat ge aanbidt:
„Hoe? kunt gij 't zien, en durft gij 't niet bevrijden?
„Schendt ge uw gelofte? Ontsloten is de baan!
„Of – spaart ge uw arm voor gróóter heldendaân?"

75.

Zoo krijscht zijn spot, die, kwetsend voor elks ooren,
Als 't klaatren van een geesselroede snerpt.
Maar Reimont, meer dan iemand, kookt van toren,
Bij 'tgeen Argant zijn broeders tegenwerpt.
Wie temt den moed, wanneer gerechte toren
Zijn angel op den ruwen wetsteen scherpt?
Daar hinnikt hem zijn vurig strijdros tegen,
('t Draagt d' Aadlaars-naam) en – hij is opgestegen!

76.

Daar was de Taag gelijk een zilvren lint
Madrid omgolft, had Aadlaar 't licht ontfangen:
In 't lentsaizoen, als al wat leeft bemint,
Had daar, geblaakt van wellustvol verlangen,
Het moederpaard den laauwen zuidenwind
In d' open bek begeerig opgevangen:
Het zaad der lucht bevruchtte haar: ze ontfing,
En wierp weldra heur beeldschoone' eersteling.

77.

Wel zoudt gij hem als 't wonderkind herkennen
Der vluchtigste Zefieren, als gij zaagt
Hoe snel hij rent, en, onder 't aâmloos rennen,
Geen grasjen kreukt, geen stofjen voor zich jaagt,
Zich wendt en keert als de aadlaar op zijn pennen,
En, onvermoeid, geen droppel laafnis vraagt.
De fiere Graaf, door zulk een ros gedragen,
Springt nu in 't perk, den blik omhoog geslagen.

78.

– „Gij, Isrêls God, die eens in 't eikendal
„Een Goliath met Uw almachten vinger
„Omverre stiet in doodelijken val,
„Op éénen worp uit Davids herdersslinger!
„Zie, schimpend staat op nieuw de heiden pal:
„Verbrijzel Gij den hoogmoed, Albedwinger!
„Sla heden door een grijzaard hem ter neêr,
„Gelijk hem eens een kind versloeg, o Heer!..."

79.

Zóó bidt de Graaf. Zijn smeekend zielsbegeeren,
Gedragen door de hoop die nooit bedriegt,
Stijgt zwevende op naar de allerhoogste sfeeren,
Gelijk de vlam van zelf naar boven vliegt.
De Vader hoort, en wenkt uit 's hemels heiren
Een Engel, die op gouden vleuglen wiegt;
En geeft hem last, den smeekeling te dekken,
En in triomf aan 's booswichts macht te onttrekken.

80.

't Is de Engel, die, van d' eersten stond af aan,
Toen Reimonts oog de stralen ving van 't leven,
Hem door Gods gunst op de aardsche pelgrimsbaan
Ten eeuwigen Beschermgeest was gegeven.
Hij mocht nog pas des Heeren wenk verstaan,
Of heeft alreeds de wieken opgeheven,
En ijlt ter burcht, die heel den wapenschat
Van Englen en Aartsengelen bevat.

81.

Hier sluimeren de zware donderkloten;
De lans, die eens den helschen draak doorstak;
De pijlen, die, onzichtbaar uitgeschoten,
De vale pest doen walmen over 't dak;
Hier hangt de drietand, die, in de aard gestoten,
De bergen schudt met schrikbren krak op krak,
Den gordel breekt van 's waerelds vastigheden,
En woelt in 't puin der omgeworpen steden.

82.

Hier vlamt een schild van eeuwig diamant,
Naast wapenen die heilige' eerbied wekken:
't Is groot genoeg om 't onafzienbaar land
Van d' Atlas tot den Kaukasus te dekken.
't Is voorbestemd om, in des Cherubs hand,
Gods kindren tot bescherming te verstrekken.
Dat neemt nu de Engel mede, om ongezien
Zijn Reimont hulp in 't worstelperk te biên.

83.

Een bonte drom ziet neêr van Salems wallen:
Klorinde, naar 't bevelwoord des Tyrans,
Rukt voorwaards met haar dichte honderdtallen,
Tot halverweegs den groenen heuveltrans.
Der Christnen schaar doet mede 't Voorwaards schallen,
Aan d' andren kant. Zóó vormen zij een krans;
En tusschen al die ridders en soldaten
Is 't vlakke veld den strijders vrij gelaten.

84.

Argant blikt uit... maar - dat is Tankred niet,
Die Ridder, dien zijn oogen daar aanschouwden!
De Graaf vangt aan: - „Hij, dien ge dagen liet,
„Wordt elders, tot uw heil, teruggehouden!
„Maar spaar uw vreugd, want dien gij voor u ziet,
„Vervangt hem, zoo uw woorden u niet rouwden:
„Gij noodigde ook een derden uit; welnu,
„Ik wil den kans wel wagen tegen u!"

85.

De trotschaart roept, met haatlijk knarsentanden:
- „Waar toeft hij dan, die Tankred, die, zoo groot
„En vreeselijk, den hemel aan woû randen,
„En eindlijk bibbrend uit het kampperk vlood?
„Al schuilt hij ook in 's afgronds ingewanden,
„Of 't hart der zee, toch zweer ik hem den dood!" -
- „Wat!" dondert Reimont, „hij voor ú gevlogen?
„Zijn meerdre gij? Barbaar, dat is gelogen!" -

86.

De Heiden beeft van razernij, en bruischt:
- „Zoo kom dan op, en proef hoe ik mijn haatren
„Ontfang! Nu zal het blijken, of uw vuist
„Het zegel drukt op uw hoogmoedig snaatren."
Zij rennen aan. Hun beider pluimbos suist
Op d' aâm des winds. De lange lansen klaatren,
En Reimont, die met valkenoogen mikt,
Treft 's vijands helm, maar deze - is onverwrikt.

87.

Argant - o hoon! o radeloze woede! -
Heeft vruchteloos zijn trouwen speer gedrild.
Gods Engel nam den Christen in zijn hoede,
En ving den stoot op zijn onbreekbaar schild.
De Heiden bijt zijn lippen stuk ten bloede,
Verwerpt de schacht die in zijn vingren trilt,
Rukt met een vloek het slagzwaard van de zijde,
En tergt op nieuw zijn weêrpartij ten strijde.

88.

Zijn krachtig ros rent, als een stootsche bok,
Op Reimont aan, den kop ter aard gebogen:
Maar deze ontwijkt met vluggen zwaai den schok,
Treft 's vijands hoofd en zwindelt uit zijn oogen!
Argant hem na! Langs de ijzren wapenrok
Glijdt weêr zijn zwaard ter neder, en bedrogen
Ten tweeden male, ontfangt hij op 't vizier
Een tweeden slag van 't ridderlijk rapier.

89.

Nu zoekt hij Reimont dicht op zij' te strijken;
Maar deze, als hij die reusgestalte ontwaart,
Vreest dat hij met zijn klepper zal bezwijken,
Verpletterd door dat ijzren berggevaart'.
Hij deinst terug, maar keert, schijnt weêr te wijken,
Maar houwt rondom met onverbidlijk zwaard.
Zijn klepper, die in 't onophoudlijk zwenken
Nooit struikelde, gehoorzaamt al zijn wenken.

90.

De veldheer, die een burchtslot tot aan 't zwerk
Ziet steigeren uit rotsen of moerassen,
Graaft nu met list een gang naar 't vestingwerk:
Zóó zoekt de Graaf den Heiden te verrassen.
Des grijzaards arm is, hoe gespierd en sterk,
Niet tegen 't staal der rusting opgewassen:
Dies baant zijn zwaard met konstig overleg
Zich door de voegsels van 't kuras een weg.

91.

En hier en daar heeft hij een bres gestoten,
Zoodat het bloed door 's Heidens waapnen leekt.
Zijn eigen dosch bleef overal gesloten:
Geen pluim zelfs uit zijn vederbos ontbreekt.
Nog heeft Argant geen rooden drop vergoten,
Wat felle haat zijn boezem ook ontsteekt.
Hij hakt en houwt, maar weet van geen vermoeien:
Hoe meer hij mist, hoe meer zijn krachten groeien.

92.

Nu gaârt hij al zijn sterkte tot een slag,
Die, als hij treft, den Ridder 't licht zal rooven.
Eer Reimonts ros den storm ontwijken mag,
Fluit reeds het zwaard, dat hem den kop moet kloven.
Reeds grijnst Argant met triomfanten lach,
Maar Gods genâ beschermt ze die gelooven:
Zijn Engel heeft het hemelsch schild ter hand,
En vangt den slag op 't eeuwig diamant.

93.

Geen vlammig staal van damascener klingen,
Of 't splintert weg gelijk een machtloos riet
Op 't wapen der ontembre Hemelingen: –
Ook 's Heidens zwaard weêrstaat Gods beuklaar niet:
Hij staroogt, daar de spaanders hem omringen,
Ter naauwernood geloovend wat hij ziet,
Nú op zijn vuist, die weerloos is geworden,
Dán op dien held, wien marmer schijnt te omgorden.

94.

Hij twijfelt niet, of op den beukelaar
Des Ridders is zijn lemmer stukgevlogen.
Deze, onbewust wat Engel in 't gevaar
Hem bijstond, is door d' eigen waan bedrogen.
Nog pas wordt hij des vijands nood gewaar,
Of twijfel heeft zijn edel hart bewogen,
Onzeker, of bij zulk een voordeel niet
De Ridderplicht den verdren kamp verbiedt.

95.

– „Een ander zwaard!" Haast roept hij 't – daar bevriezen
De woorden op zijn lippen, want hij strijdt
Voor 't algemeen: moest hij den kans verliezen,
De Christnen zijn der nederlaag gewijd:
Zijne eer, of hun behoud; wat zal hij kiezen?"....
Nog aarzelt hij, als, brullende van spijt,
Argant het waagt hem met verwoede vingren
De heft van 't zwaard in 't aangezicht te slingren.

96.

De Heiden spoort zijn klepper, om den held
Ten laatsten tot een lijfsgevecht te dwingen.
Des Ridders helm buigt krakende in, en knelt,
En doet het bloed uit beî zijn kaken springen;
Maar onbevreesd weet Reimont zich 't geweld
Van 's vijands arm, die hem omvat, te ontwringen,
En de ijzren vuist, die als een gierenklaauw
Hem grijpen wil, te kloven met één houw.

97.

Fluks zwenkt hij, hier en ginds, naar alle zijden,
Nu rechts, dan links, nu vóór- dan achterwaart;
Al dieper en al meerder wonden snijden
De ontelbre slagen van zijn haamrend zwaard,
Terwijl hij al zijn kracht en kunst in 't strijden,
Zijn ouden wrok en nieuwen moed vergaârt:
Zoo is hij tot des Heidens val besloten,
Met zijn geloof en God tot bondgenooten.

98.

Toch staat Argant den vreeslijke' aanval door,
Daar eigen zwaarte en 't harnas hem behoeden.
Gelijk een schip, dat mast en roer verloor,
Aan alle kant de hooge zee ziet woeden,
Maar, stevig door gebindte en ribbe en schoor,
En dichtgevoegd, de geeselende vloeden
Den toegang weert, en, nog niet hopeloos,
Daar heen drijft voor d' ontsloten muil des doods:

99.

Zóó stond ge, Argant! omringd van duizend vreezen, –
Als Belial, ter uwer hulp gereed,
Een nevel, uit den zwarten Styx gerezen,
Bedrieglijk tot een menschenbeeld herkneedt:
't Gelijkt Klorinde in elken trek van 't wezen,
In leest en gang en schittrend wapenkleed;
Schoon zonder ziel, of geest, of denkvermogen,
Het heeft Klorindes stem, Klorindes oogen.

100.

Het spooksel gaat, en spreekt in aller ijl
Tot Oradijn, den wakkren booghanteerder:
„Roemruchtige! wiens altijd wissen pijl
„De bliksem-zelf eerbiedigt als zijn meerder,
„Wee onzer, als Argant bezweek, terwijl
„Heel 't Rijk in hem zijn besten rechtverweerder
„Begroeten mag! Wee, driemaal wee, als ooit
„De vijand met des dappren buit zich tooit!

101.

„Toon hier uw kunst, en laat uw pijlflits baden
„In 't hartebloed van dien gevloekten Frank!
„Gij zult niet slechts met eer u overladen,
„Maar oogst gewis des Konings rijksten dank!"
Dat lokkend woord, wat krijgsman zou 't versmaden?
't Streelt Oradijn met liefelijken klank:
De pijl, te lang in 's kokers schoot gebannen,
Wordt aangelegd; de taaie boog, gespannen.

102.

Dof dreunt de pees; de pijl springt los, en fluit
Door 't luchtruim heen: zóó vliegt in dorre streken
De schorpioen op vliezen vlerken uit.
Hij treft den Graaf: de gordelgespen breken,
Het harnas scheurt, de pijlpunt grieft den huid,
Maar stort geen bloed en blijft onmachtig steken:
Want de Engel Gods hield over Reimont wacht,
Ving 't vliegend ijzer op, en brak zijn kracht.

103.

Snel trekt de Graaf den weêrhaak uit. Nu rooken
De stralen bloeds. — „Meineedig slangenzaad!"
Roept Reimont uit, terwijl zijn polsen koken:
„Is dit wat gij door goeden trouw verstaat?"
De Veldheer, die zijn vriend onafgebroken
In de oogen hield, bespeurt het laag verraad,
En wanend dat de Ridder tot in 't harte
Getroffen is, geeft hij een kreet van smarte.

104.

Hij roept zijn volk terstond met wenk en woord
Ter wraak bijéén. – Nu vallen de vizieren,
Nu wordt gejoel en krijgsgeschreeuw gehoord,
Bij 't hinniken der steigrende oorlogsdieren;
Nu schiet van links en rechts een drom hervoort
Met dreigend zwaard en vliegende banieren –
Het kamp verdwijnt; des aardrijks bodem hijgt;
Terwijl de stofwolk tot den hemel stijgt.

105.

't Staal klinkt op 't staal; en schild en beuklaar klettert;
Lans en rapier kraakt, splintert wijd en zijd.
Hier stort een ros, dat in zijn val verplettert,
Ginds draaft er een, van 's ruiters last bevrijd.
Hier krimpt een held, die met de tanden knettert
En vloekend sneeft: een ander kermt en krijt.
Wild is de strijd! Geen vóór- of achterhoede!
't Wart al dooréén, en altijd klimt de woede.

106.

Vlug springt Argant door 't dichtst gewemel heen:
Hij rukt de strijdkolf uit eens worstlaars handen,
Drijft links en rechts de strijdenden uitéén,
Verbrijzelend wie 't waagt hem aan te randen.
Hij zoekt naar Reimont. – Tegen hem-alléén
Verheft hij 't zwaard, doet hij zijn woede branden.
Hij schijnt een wolf, wiens hongerige tand
Te gast wil gaan op 's vijands ingewand.

107.

Maar nu verrijst een slagboom op zijn wegen:
Daar houden hem met sarrende' overmoed
Gwy, Barnewiel, de twee Gerardoos, tegen,
En Herman, en geheel een Heldenstoet!
Te hooger voelt Argant zijn drift gestegen,
Hoe meer getergd. Hij wijkt geen enklen voet.
Hij rukt steeds voort; gelijk, vergeefs beteugeld,
De onbluschbre vlam de daken overvleugelt.

108.

Daar wondt hij Gwy! daar bluscht hij Herman 't licht!
Daar weet hij Barnewiel van 't paard te dringen!
Maar duizend zwaarden zijn op hem gericht,
Die naauwer en al naauwer hem omringen.
De krijgsbalans houdt hij in evenwicht,
En geen der volken kan viktorie zingen.
Nu blikt Buljon zijn broeder in 't vizier,
En roept hem toe: „Verhef uw strijdbanier!

109.

„En grijp, waar ginds de dichtste drommen jagen,
„Met heel uw macht den linkervleugel aan!" –
Deez' rukt nu uit, als door den storm gedragen,
En stort zich met wijduitgeplooiden vaan
Op d' Aziaat, die, bleek, van schrik verslagen,
Vergeefs beproeft dien donder te weêrstaan,
Maar wegdeinst, en zijn brekende geleedren,
Met zwaard en paard in 't voetzand ziet verneedren.

110.

Één zelfde schok werpt ook ter rechterkant
Den vleugel om; de vliedenden beschermen
Zich naauwlijks meer. Alleen de ontembre Argant,
Die vruchteloos de radeloze zwermen
Terugwenkt, houdt met vlammende oogen stand.
Geen Briareus, die met zijn honderd armen
En honderd zwaarden rond zich henen woedt,
Zou méér doen dan die enkle Heiden doet.

111.

Ziet hoe hij aller blikken, aller kreeten
En wapenen en paarden weêrstand biedt!
Hij mag alleen geheel een leger heeten,
Hij, die alom zijn oorlogsbliksems schiet.
Zijn lichaam is gewond, zijn schild gespleten;
Hij druipt van zweet en bloed, maar voelt het niet;
Tot eindelijk de ontelbre vluchtelingen
Zijns ondanks hem tot haastig wijken dwingen.

112.

Die stroom sleurt hem in d' algemeenen vloed
Geweldig meê. En toch! dat is geen vlieden.
Zijn handenwerk toont zijn onbuigbren moed;
Nog dreigt zijn vuist, waarin alle aadren zieden,
Nog vlamt zijn oog van d' eigen flikkergloed;
Nog roept zijn stem de deinzende oorlogslieden
Tot staan, met al de daverende kracht
Der krijgsklaroen – maar 't is vergeefs getracht!

113.

Geen overleg, geen kalmte of orde keeren
Bij 't leger van den trotschen Saraceen.
Wie kan de vrees beteuglen of bezweeren?
Zij luistert naar geboden noch gebeên.
Zoo ziet Buljon door 't roemrijkst triomfeeren
Zijn plán gekroond! Hij zet met vlugge schreên
De zege voort, en haast zich, nieuwe benden
Den moedige' overwinnaar toe te zenden.

114.

En had de Heer daartoe geen andren dag
In d' eeuwgen raad Zijns willens uitverkoren,
Voorzeker had de reine Christenvlag
Reeds toen gewaaid van Salems hoogsten toren!
Maar de Afgrond, die, verwonnen in den slag,
Bijna èn kroon èn scepter heeft verloren,
Bewolkt de lucht, en – zóó vergunt het God! –
Roept al de winden wakker in hun grot.

115.

Een donker floers verzwelgt voor aller oogen
Den dag, de zon, den kristallijnen trans:
Vuurvlammen uit de hel doen 's hemels boogen
Weêrschitteren van schrillen bliksemglans.
De donder rolt: een regen, aangevlogen
In haaglend ijs, beukt weide en heuvelkrans,
Terwijl de orkaan de takken breekt, de tronken
Vergruist, en raast in diepten en spelonken.

116.

Op 't geeselen van 't onweêr en d' orkaan
En 't water, dat in stroomen nedersmakte,
Grijpt doodsche schrik het hart der Franken aan,
Nu 't lot op eens hun zegestandert knakte.
Het grootste deel wordt, verre van zijn vaan
Die 't oog ontsnapt, geslingerd door de vlakte:
Klorinde, die het wonder ziet en hoort,
Neemt de ure waar, en jaagt heur klepper voort.

117.

„Op, makkers!" roept ze, „ons recht is in Gods hoede:
„De hemel-zelf staat strijdende ons ter zij'!
„Wij voelen niets van 't blaken zijner woede,
„Ons oog ziet klaar, en onze vuist bleef vrij!
„Hij slaat met zijn verpletterende roede
„De Franken blind, hun neêrlaag is nabij,
„Zij derven licht en wapenen! Ten strijde!
„Nu 't noodlot-zelf ons tot verwinnaars wijdde!" –

118.

Zij spreekt, zij ijlt, en voelt ter naauwernood
Den ademtocht der helsche wervelvlagen:
Zij valt verwoed den vijand in den schoot,
En hoonlacht om zijn vruchteloze slagen.
Argant ook keert, en brengt den bleeken dood
In reien, die reeds de eerepalmen dragen,
Maar nu, verward, en zonder om te zien,
Voor 't vlammend staal en 't flikkrend onweêr vliên.

119.

Het heidensch zwaard, de helsche rukwind, strijken
En striemen in den rug van 't vluchtend heir.
De regen, die de velden doet bezwijken,
Met bloed gemengd, schuimt als een purpren meir.
Naast heuvelen van stervenden en lijken,
Stort Pyrrhus, stort de brave Rudolf neêr:
Argant heeft d' één den levensdraad doorsneden,
Klorindes ros den tweede in 't slijk vertreden.

120.

En altijd klinkt het helsch triomfgeschal:
Niets kan de wraak der Heidenen verzoenen.
Wat Frank heet, zwicht: alleen Buljon staat pal.
Te midden van barbaarsche legioenen,
Storm, hageljacht en doffen donderknal,
Bemoedigt hij zijn vliedende baroenen.
Hij blijft aan d' ingang van het kamp, en dekt
Zijn overschot, dat ordloos binnentrekt.

121.

Tot tweemaal toe onstuimig uitgevallen,
Doet hij Argant schier wagglen op zijn paard;
Tot tweemaal toe dunt hij de duizendtallen
Des vijands met den sikkel van zijn zwaard.
Maar eindlijk zoekt hij achter de aarden wallen
De zijnen op, die hij met zorg vergaârt.
De vijand keert, en gunt, met buit beladen,
Den Frank zijn rust in schuts der palissaden.

122.

Maar niet alzoo de gruwelijke orkaan,
Die altijd nog zijn oproerkreet doet schaatren.
De regen ook houdt onverminderd aan,
En bluscht het vuur, en giet zijn kille waatren
Op alles uit. De linnen tenten slaan
In flarden weg, die op de stormen klaatren.
En 't angstgekerm, in akelig akkoord
Met weêr en wind, huilt oorverdoovend voort.

ACHTSTE ZANG.

KORTE INHOUD. — Het leven en de dood van Prins Swen van Denemarken. — Gewaande moord van Reinout. — De Hel ontsteekt de woede der oproerige Italianen. — Buljon bedwingt hen met zijn enkele stem.

1.

De donder zwijgt; de dwarrelwinden vlijen
  Zich neder in de kluizen van den Nacht.
Aurora voert de huppelende rijen
  Der Horen aan, in frissche rozenpracht.
Intusschen zijn de Helsche Razernijen
  Steeds op bedrog en gruwelen bedacht.
Valsche Astaroth, de rijkste in boze treken,
Haast zich aldus zijn zuster aan te spreken:

2.

„Alekto! Zie! daar rent op 't snuivend paard
„Een ridder aan - (wij kunnen hem niet weeren!)
  „Hij bleef alleen voor d' ijzren arm bewaard
„Diens Machtigen, dien we als beschermer eeren.
  „Als hij den Frank zal melden, door wat zwaard
„Hij Vorst en Volk ter dood toe zag verneêren,
  „Dan vrees ik, dat de Christen overal
  „Naar Bertholds zoon, naar Reinout, zoeken zal!

3.

„Door kracht en list dit onheil vóór te komen,
  „Is hoog belang. Vlieg dus naar 't leger heen,
„En wend wat daar ten goede wordt vernomen,
  „Ten kwade! Strooi het twistzaad rond uw schreên!
„Doe vlammen en vergif door de aadren stroomen
  „Van Brit, Latijn, en Zwitser! Van elk een!
„Verwek tumult en redelozen toren,
„En ga heel 't heir dus door zich-zelf verloren!

4.

„Dat is een taak, die rechtens ú behoort;
„Des Meesters loon zal d' arbeid u verzoeten!..."
Hij grijnst en zwijgt. En op dat enkel woord
Wenscht de andre reeds haar razernij te boeten. – –
Intusschen ijlt de Ridder altijd voort;
Reeds mag hij 't kamp der Christenen begroeten,
Waar hij zich fluks tot d' eersten voorpost wendt:
„Wie brengt mij naar des Veldheers legertent?"

5.

Een schare, door nieuwsgierigheid gedreven,
Leidt hem terstond naar Godfried heen. Hij buigt,
En kust die hand, die Babylon doet beven,
En spreekt: „O Heer, van wien de Faam getuigt,
„Zoo ver als hier de verste golven zweven,
„Zoo hoog als ginds de starrenhemel juicht!
„Och, hadde ik u een blijder nieuws te schenken..."
Hij zucht; maar gaat straks voort, op Godfrieds wenken:

6.

„Swen, de éénge zoon van Denemarkens vorst,
„De glorie van zijns vaders grijze hairen,
„Droeg overal 't verlangen in de borst
„Om meê zich bij de kruisbanier te scharen.
„Niets doofde in hem de heete heldendorst,
„Noch de eer eens throons, noch de aanblik der gevaren,
„Noch de eerbied zelfs, die een liefhebbend kind
„Gehoorzaam aan zijns levens oirzaak bindt.

7.

„U had zijn hart, ver boven alle Grooten,
„Tot Meester in de school des krijgs benoemd.
„Lang had hem reeds de laffe rust verdroten,
„Waartoe zijn lent' zich roemloos zag gedoemd,
„Terwijl de Faam, klapwiekende uitgeschoten
„Naar oost en west, den jongen Reinout roemt.
„Hij blaakte om zich de blonde kruin te sieren
„Met aardsche niet, maar hemelsche lauwrieren.

8.

„Voort moest hij, voort! Hij zamelde om zich heen
„Een heldendrom, gehard tot overwinnen;
„En wendde fluks naar Thraciën zijn schreên.
„Daar ijlde hij de Hoofd- en Hofplaats binnen,
„En werd des Keizers gast. Uw boô verscheen,
„En meldde, hoe van de Antioochsche tinnen
„Uw vendel woei, hoe gij de fiere Stad
„Veroverd en daarna verdedigd hadt –

9.

„Verdedigd tegen Perzië, in de velden
„Gelegerd met een oorlogsmacht, zóó groot,
„Of allen daar in ééns te wapen snelden,
„En in heel 't Rijk geen burger overschoot.
„U noemde hij, en andre strijdbre helden;
„Maar zóó, dat hij met Reinouts naam besloot,
„Zijn stoute vlucht verhalende en de daden
„Die hem, reeds nu, met glorie overlaadden.

10.

„Hij voegt er bij, dat weldra 't Frankiesch heir
„Den stormram op deez' muren zal doen spelen,
„En dat hij zich moest haasten, zoo hij de eer
„Der schittrende eindverwinning wilde deelen.
„Dat woord ontsteekt den fieren Prins zóó zeer,
„Dat hij zijn drift niet langer kan verheelen,
„Dat hem elk uur een jaar schijnt, eer zijn voet
„Te wed kan gaan in rookend heidenbloed.

11.

„Hoe meer hij hoort van andrer lauwerblâren,
„Hoe dieper hem zijn roemloosheid verdriet.
„En wie hem raadt te toeven, te bedaren,
„Dien hoort hij niet en dien vertrouwt hij niet.
„Niet aan uw zij' in 't barnen der gevaren
„Te staan, schijnt hem 't gevaarlijkste verschiet:
„Die ramp alleen zou hem verschriklijk wezen –
„Geen andre kan, hoe vreeslijk, hem doen vreezen!

12.

„Zóó heeft hij-zelf zich 't gruwzaam lot gewijd,
„Dat hem en ons straks weêrloos meê zou slepen!
„Ter naauwernood gunt hij zich wachtenstijd
„Tot de oostkim bloost van de eerste purperstreepen.
„De kortste weg scheen hem de beste altijd:
„Zoo nu! Wij gaan. Geen bergpas, hoe benepen,
„Geen heidensch oord, met moordenaars bezet,
„Keert onzen voet of teugelt onzen tred.

13.

„Nú grimde op eens een ruwe weg ons tegen,
„Dán hongersnood; nú list, en dán geweld:
„Steeds kwam er brood, steeds effenden de wegen;
„De vijand vlood, of werd ter neêr geveld.
„Zóó werd de moed, door de overmaat van zegen,
„Vermetelheid in 't hart van elken held,
„En sloegen we eens, bij de avondzonnestralen,
„Ons kamp op, dicht bij Palestinaas palen.

14.

„Daar bracht weldra de voorhoede ons de maar',
„,Een wapenklank steeg raatlend naar den hoogen,
„,Men werd een wolk van vendelen gewaar,
„,Een eindloos heir kwam dreigend gevlogen!'
„Onze eedle Prins stond kalm aan 't hoofd der schaar;
„Zijn moed, zijn stem, zijn blik, bleef onbewogen,
„Al nevelde ook bij 't onverwacht bericht
„Een doodsbleeke angst op menig aangezicht.

15.

„„Ziet!" riep hij uit, „zoo heeft dan 't uur geslagen,
„„Dat ons de Zege- of Martelkroon bereidt!
„„'k Wacht de eerste, en wensch ook de andere te dragen:
„„Ze is duurder en van hooger majesteit!
„„Hier, broeders! zal de grond van ons gewagen:
„„Onze eerezuil rijst hier voor de eeuwigheid.
„„De Naneef groet uit 's waerelds verste zeën
„„Hier eens ons graf, of - onze krijgstropheën!"

16.

„Zoo juicht hij, stelt aan alle kant een wacht,
„Wijst elk zijn plicht en arbeid aan. Geen wapen
„Wordt afgelegd; hij-zelf, in al de pracht
„Van 't oorlogsstaal, zit neder bij zijn knapen.
„Nog heerscht alom in 't holle van den nacht
„Die stilte, die allengskens in doet slapen,
„Als – plotsling – een barbaarsche gruwelkreet,
„Schor brullend, hel en hemel daavren deed.

17.

„„Op!" roept men: „Op! De vijand!..." Eerst van allen
„Springt Swen op, met het slagzwaard in de vuist;
„Zijn oog vlamt als de wolk bij 't donderknallen,
„Zijn voorhoofd brandt, en elke bloeddrop bruist.
„Vóór, achter, links en rechts, zijn we overvallen
„En ingespard. Een woud van lansen zuist,
„Een ringelmuur van zwaarden gloeit ons tegen,
„En fluitend valt een dichte pijlenregen.

18.

„De strijd is ongelijk – want tegen één
„Staan twintig heidnen over! Metten zwaarde
„Slaan we onbezuisd door nacht en nevel heen.
„Gekwetsten en gedooden dekken de aarde;
„Maar 't donker, dat ons blindt tot op drie schreên,
„Verbergt hoeveel de bleeke dood vergaârde:
„Zoo dat rondsom voor 't overdwelmd gezicht
„Verlies en winst in d' eigen sluier ligt.

19.

„Maar Swen, wáár hij genaakt, doet allen wijken:
„Men kent hem aan zijn arm, die overal
„'t Zwaard als een rosse vuurstraal neêr doet strijken,
„Dwars door den nacht. Onwrikbaar staat hij pal:
„Een stroom van bloed, een hooge berg van lijken,
„Verstrekken hem tot gracht en vestingwal.
„De blikken, die zijn vreeslijke oogen slingren,
„Zijn flitsen, en de Dood is in zijn vingeren!

20.

„Zóó vechten zij, tot eindlijk 't morgenrood
„Den zwarten zoom der oosterwolken grijzen
„En 't nachtfloers, dat de gruwlen van den dood
„Zoo lang bedekte, allengskens op doet rijzen.
„Daar zien we ons tot een schouwtooneel genood,
„Zoo aaklig, dat de ontzetting ons doet ijzen.
„De grond is met gesneuvelden bezaaid,
„De bloesem van ons leger – weggemaaid!

21.

„Eerst telden wij tweeduizend, nu geen honderd!
„'t Mag zijn, dat Swen op 't zien van zóóveel bloed
„En zóóveel doôn zich pijnlijk heeft verwonderd,
„Geen woord, geen blik verried ons zijn gemoed.
„Daar zwaait hij 't druipend zwaard! en hoort, daar dondert
„Zijn roepstem: „Kom, mijn trouwe heldenstoet!
„„Kom, volgen wij, verr' boven 't schimgewemel
„„Des Acherons, die Martlaars naar den Hemel!"

22.

„Hij spreekt; en groet met even blijden geest
„Als blijd gelaat den afloop zijner dagen.
„Wij zien hem, 't hoofd omhoog en onbevreesd,
„Zich midden in de dolle heidnen wagen.
„Al ware 't staal als diamant geweest,
„Geen harnas is berekend voor zijn slagen,
„Die stroomen bloeds doen gulpen langs den grond;
„Maar weldra is zijn lichaam ééne wond.

23.

„De moed-alleen, niet langer 't vliedend leven,
„Bezielt dat lijk, te sterk nog voor den dood.
„Getroffen treft hij, snevend doet hij sneven,
„Zijn stoutheid klimt bij 't klimmen van den nood.
„Maar ziet! daar rent, door razernij gedreven,
„Een Heiden op hem aan, reusachtig groot,
„Wien 't, na veel strijds en met veel strijdgenooten,
„In 't eind gelukt den krijgsheld neêr te stoten.

24.

„De koene Jongling valt – o bitter lot! –
„En niemand, ach! der onzen kan hem wreken.
„Getuig het, gij, mijns Meesters overschot!
„Uw lijkgebeent' bewege, uw schim moog' spreken!
„'k Was op mijn bloed niet gierig, 'k heb het rot
„Der woestaards niet ontzien, geen slag ontweken!
„De hemel-zelf hield zeker tot mijn smart
„Den dood terug, want 'k heb dien uitgetart!

25.

„Ik, de éénige die nog mocht ademhalen,
„Lag roerloos bij de ontzielde helden neêr;
„Niets kan ik van den vijand meer verhalen:
„Ik hoorde en zag en voelde en wist niets meer –
„Een lijkgewaad scheen op mijn hart te dalen!
„Maar eindlijk, ja! mijn zinnen keerden weêr,
„En 'k zag, met matten blik, een lichtgeflonker
„Weêrflikkeren door 't middernachtlijk donker.

26.

„'k Bemerkte wel, hoe 't grillig zich bewoog,
„Maar had geen kracht den blinddoek gantsch te slaken.
„Ik zag als een, die 't moêgeschemerd oog
„Ontsluit en luikt, en slapen kan noch waken.
„Nu voelde ik eerst wat last mij nederboog:
„Mijn voorhoofd bonsde en al mijn wonden staken,
„Verërgerd door den naakten grond, de vorst,
„En d' ijzel, die mij druppelde op de borst.

27.

„Intusschen 't licht scheen naderbij te zweven,
„En, met het licht, een zachte fluistertoon.
„Nu is het naast mijn zijde! Ik open even
„Het pinkend oog, des lichts nog ongewoon:
„Daar staan er twee, van fakkelgloed omgeven,
„In lange dracht; en 'k hoor een stem: „Mijn Zoon!
„ „Bouw op den Heer! Zijn arm beschermt de vroomen,
„ „En haast zich hun gebeden vóór te komen!"

28.

„Dus ruischte 't van dien vriendelijken mond,
„Waaruit een stroom van malsche woorden daalde,
„Waarvan ik weinig hoorde en niets verstond.
„Een hand gleed zeegnend neêr, de stem herhaalde:
„„Sta op!" En - ik stond op! versterkt, gezond,
„En zonder pijn! Een zachte warmte straalde
„Mijne aadren door. – O wonder van den Heer!
„Ik was herleefd, verjongd als nooit weleer!

29.

„Onzeker of geen droom mij had bedrogen,
„Staar ik verstomd mijn twee verlossers aan.
„Toen de een: „Hoe dus door ongeloof bewogen?
„„O zwakke ziel, wat laat ge u nederslaan?
„„Geen spooksels, knechten Gods staan voor uwe oogen,
„„Die de ijdelheid van 's waerelds wind en waan,
„„Haar trotsche ellend en zondige genuchten,
„„In de eenzaamheid aan Jezus' voet ontvluchten!

30.

„„De Oneindige in Zijn blinkend Hemelhof,
„„Wiens wijzen raad geen Englen zelfs doorgronden,
„„Die vaak Zijn doel door zwakke middlen trof,
„„Hij, heeft ons tot uw redding uitgezonden.
„„Ook wil Hij niet, dat hier in 't bloedig stof
„„Een lichaam door de wolven word' verslonden,
„„Dat met de ziel zich op volmaakter wijz'
„„Herëenen moet in 't zalig Paradijs!

31.

„„Hij-zelf wil Swen een eeretombe stichten,
„„Dien moed tot loon, die zooveel groots volbracht!
„„Een grafnaald, die van wanklen weet noch zwichten,
„„Bewonderd door het verste nageslacht!
„„Maar eerst, blik op naar gindsche hemellichten!
„„Beschouw die ster, in volle zonnepracht!
„„Zij wijst ons met haar heldre tintelvonken
„„Den plek aan, waar de Held is neêrgezonken!"

32.

„En 'k zie een ster aan 't blaauwend kristallijn,
„Die Jupiter het hoofd doet onderhalen.
„Zij doet haar glans gelijk een gouden lijn
„Op 't achtbaar lijk mijns dierbren Meesters dalen,
„Met zulk een gloed van middagzonneschijn,
„Dat ze elke wond doet flikkeren en stralen.
„'k Herken terstond, terwijl het hart me ontzinkt,
„Het overschot, ach! jammerlijk verminkt.

33.

„De held lag niet op 't aangezicht. Ten hoogen
„Ging steeds zijn vlucht, ten hoogen zag zijn blik,
„Als ving hij in den spiegel zijner oogen
„Gods hemel op tot bij zijn jongsten snik.
„Zijn rechtervuist, krampachtig omgebogen,
„Omklemde 't zwaard, eens honderden ten schrik;
„Zijn linkerhand lag op de borst, als bade
„Zij God den Heer oodmoedig om genade.

34.

„Ik balsemde met tranen van verdriet
„Zijn wonden; maar kon niet tot kalmte komen.
„Intusschen had de heilige eremiet
„Al zacht het zwaard uit 's Meesters hand genomen.
„„Dit zwaard, mijn zoon," zoo sprak hij, „als gij ziet,
„„Rood tot aan 't heft van versche purperstroomen,
„„Is zóó volmaakt, dat nergends op heel de aard'
„„Een lemmer ooit dit lemmer evenaart.

35.

„„En schoon de dood, zoo plotsling als wreedaardig,
„„Dit wapen aan zijn eersten Heer ontrukk',
„„Toch blijve 't tot des hemels glorie vaardig!
„„Geen roest verteer' dit edel meesterstuk!
„„'t Blinke in de vuist eens helds, den doode waardig,
„„Maar langer en met duurzamer geluk!
„„'t Moge overal Gods haatren doen verbleeken,
„„En schittrend eens den dood uws Meesters wreken!

36.

„„Vorst Solyman, ziedaar Swens moordenaar!
„„Swens eigen zwaard moet Solyman doen vallen!
„„Ga, breng het dan naar die doorluchte schaar,
„„Wier kruisvaan smacht naar Sions veege wallen.
„„Vrees niets op weg! Geen schaduw van gevaar
„„Bedreigt u, zelfs geen hoefslag zal er schallen:
„„Want die u redt, de Heer der heerlijkheid,
„„Heeft met Zijn arm een effen baan bereid!

37.

„„Gebruik die stem, u door Gods gunst hergeven,
„„Swens naam ter eer! Verhef den heldenmoed,
„„Die, ongetemd, de ontembaarsten deed beven,
„„De deugd, die ge in uw Meester hebt begroet!
„„Door heilige jaloerschheid aangedreven,
„„Schiet' menig held zich vleuglen aan den voet,
„„En menig hart, in menig tiental jaren,
„„Zoeke onder 't kruis dezelfde lauwerblaâren!

38.

„„Nu rest u nog te weten, wien de Heer
„„Tot erfgenaam van 't zwaard heeft uitgelezen:
„„'t Is Reinout! hij, de jongste, en evenzeer
„„Door jonk en oud de dapperste geprezen!
„„Ja, reik het hem! De hemel ziet ter neêr,
„„En de aarde wacht: hij moet de wreker wezen!""...
„Nog luister ik aandachtig naar zijn woord,
„Als, plotsling, mij een nieuw mirakel stoort.

39.

„Want daar, waar Swen in 't stof zich nederstrekte,
„Ontwaart mijn oog een prachtig monument,
„Dat, breed en hoog, 't gezegend lijk bedekte.
„Hoe 't rees, en door wat kunst, is me onbekend.
„Een inschrift, met den naam mijns Meesters, wekte
„Tot eerbied op voor zijn roemruchtig end.
„Verbaasd, geboeid, als door onzichtbre koorden,
„Beschouwde ik nú het marmer, dán de woorden!

40.

„„Hier," fluisterde de grijzaard, „ruste 't lijk
„„Des edelen, te midden zijner vrinden,
„„Terwijl omhoog in 't zalig Koninkrijk
„„De geesten 't heil des hemels ondervinden.
„„Uw tranenstroom gaf overvloedig blijk
„„Hoe lief gij hadt: de smart zou u verslinden –
„„Laat af! rust uit! keer in mijn stille cel!
„„En zegt mij als de morgen daagt vaarwel!""

41.

„Hij zweeg: ik volgde; en onze schreden kraakten
„Door menig dal en knoestig heuvelbosch,
„Tot we eindlijk een bemoschte grot genaakten,
„Verborgen in een uitgeholde rots.
„De grijzaard en zijn jonger leerling smaakten
„Hier zielevrede, omringd van wolf en losch,
„Want heiligheid en kinderlijk gelooven
„Gaan schild en helm in veiligheid te boven.

42.

„Een landlijk maal, een ruwe legerspond',
„Verkwikten hier mijn uitgeputte leden.
„Maar naauwlijks was de blonde morgenstond
„Zijn stralend pad in 't oosten opgetreden,
„Of ijlings rees ik uit den slaap, en vond
„De kluizenaars verdiept in hun gebeden;
„'k Bad meê; nam afscheid; en met vlugge schreên
„Bewandelde ik den langen weg hierheen!" –

43.

De ridder zweeg; en Godfried, als bezwaarde
Hem 't voorgevoel van wat er volgen zou,
Verzuchtte: „O vriend, wat jammer openbaarde
„Die schrikmare ons! Gij stort heel 't kamp in rouw,
„Een vluchtig uur, een luttel hoopjen aarde
„Verzwolg een heir, zoo dapper en getrouw!
„Uw meester is in weinige sekonden
„– Een bliksemstraal! – verschenen en verzwonden.

44.

„Maar hoe! een dood gelijk de zijne, is méér
„Dan goud en goed en schittrend zegepralen.
„Geen kapitool heeft ooit de krans der eer
„Zoo heerlijk om een heldenkruin zien stralen.
„De martlaars zijn gelauwerd door den Heer,
„In 't eeuwig licht van 's hemels tempelzalen.
„Dáár wijzen zij met menig vreugdetraan
„In eedlen trots elkaâr hun wonden aan!

45.

„Maar gij, die al de moeite en duizend vreezen
„Van 's waerelds strijd op nieuw aanvaarden moet!
„Swens zaligheid moest u tot blijdschap wezen:
„Uw oogen past een blijde zonnegloed!
„En daar gij Bertholds zoon zoekt, weet bij dezen
„Dat ver van 't kamp het lot hem zwerven doet!
„'t Zou dwaas zijn, in 't onzekere zijn gangen
„Te volgen, eer we een weinig lichts ontfangen!"

46.

Die samenspraak hernieuwt in 't kamp alom
Den zielewensch om Reinout weêr te vinden.
„Ach!" roept men, „bij wat gruwzaam heidendom
„Dwaalt hij in 't rond, gescheiden van zijn vrinden!"
Men schetst den Deen hoe hoog zijn glorie klom,
Wat deugden hem aan 't gantsche leger binden:
En hoe geheel zijn korte levensbaan
Één keten was van grootsche heldendaân.

47.

Zóó roemen ze, en met sneller golfslag adert
Hun 't bloed door 't hart. Daar dreunt trompetgeschal
En wapenklank! De ruiterbende nadert,
Die weêrkeert van haar strooptocht door het dal.
Een rijke buit heeft ze op haar tocht vergaderd:
Blank zuivelvee en schapen zonder tal,
Rijst, tarwegraan en geele maïstrossen,
En haver voor de hongerige rossen.

48.

Maar treurig is het teeken, dat zij brengt:
't Is – Reinouts dosch, door vreeselijke wonden
Verscheurd en met geronnen bloed besprengd,
Zijn borstkuras, door bult en bluts geschonden!
Met weegeschrei en klachten ondermengd,
Zweeft reeds die mare op meer dan duizend monden;
De menigt' wil, in tranen aangesneld,
De wapens zien van d' aangebeden held.

49.

Zij ziet en – kent de harnasplaat des dappren,
Ontilbaar zwaar, blaauw als een zomerlucht;
Den helm, waarop des aadlaars vleuglenklappren
Het jong gebroed bemoedigt tot de vlucht;
Wiens kopren kam een vederbosch deed wappren,
Die vóórging in het felste strijdgerucht.
't Ligt al vernield, bezoedeld voor hunne oogen,
En 't wraakvuur droogt den traan van 't mededoogen.

50.

Reeds wandelen in 't kamp van oor tot oor
Verhalen van de jammerlijkste ellende.
De veldheer wenkt, en Aliprand treedt voor,
De aanvoerder van de wakkre stroopersbende,
Een man, dien elk, heel 't Christenleger door,
Als ongeveinsd, trouw en eenvoudig kende.
„Hoe vondtge, en wáár - verberg ons kwaad noch goed! -
„Deez' wapens?" voert Buljon hem te gemoet.

51.

– „Zoo ver van hier, dat wij twee dagen gingen,
„O veldheer!" dus neemt Aliprand het woord:
„Aan Gazaas grens, omringd van heuvelklingen,
„Links van den weg, bestaat een eenzaam oord:
„Daar murmelt, door de struiken die 't omringen,
„In 't donker dal een kabblend beekjen voort;
„Daar schiep natuur een hinderlaag van struiken,
„Waar gij den blik eens arends zoudt ontduiken.

52.

„Hier vorschten wij, of aan den klaren plasch
„Ook eenig rund zijn dorst was komen laven.
„Een bloedig spoor vertoont zich in het gras....
„Daar ligt een lijk, verworpen, onbegraven!
„Eens krijgsmans·lijk! Naauw zien wij 't borstkuras,
„Of ieder noemt met schrik den naam des braven.
„'k Treê nader om 't gelaat te zien – maar 't hoofd
„Is gruwzaam aan 't verminkte lijf ontroofd.

53.

„De rechterhand faalde ook, en bloed bevlekte
„De borst, den rug, afschuwelijk gekwetst.
„Ginds lag de helm: de stalen aadlaar strekte
„Daar als van ouds de wieken over 't nest.
„'k Zag rond tot ik – een akkerman ontdekte,
„Die eerst op ons verbaasde blikken vest,
„Maar plotsling, als gedragen door de winden,
„Zich wendt, om in de vlucht zijn heil te vinden.

54.

„Gevolgd, gevat, deelt hij deez' jammermaar
„Ons eindlijk meê, niet zonder vreeze en beven:
„‚Den andren dag had hij een krijgrenschaar
„‚Zien rennen uit het dichtst der eikendreven:
„‚Één hunner hield aan 't roodbebloede hair
„‚Een afgehouwen hoofd omhoog geheven;
„‚'t Was' – duidlijk had onze akkerman 't ontwaard –
„‚Eens jonglings hoofd, blondlokkig, ongebaard.

55.

„‚Dat hoofd werd in een purpren doek gebonden,
„‚Gehangen aan des ruiters zadelknop.
„‚Zooveel gestalte en wapendosch verkondden,
„‚Was 't Christenvolk...' – Wij beurden 't lichaam op,
„En kleedden 't uit. Het was bedekt met wonden.
„'t Vermoeden reeds voerde onze smart ten top.
„Den wapendosch behield ik bij mij-zelven:
„Door de anderen liet ik een doodskuil delven.

56.

„Maar Reinouts lijk dient met meer majesteit
„En glorie naar een eedler graf gedragen!" –
Dus Aliprand, die nu met zekerheid
Niets verders weet, en eervol wordt ontslagen.
Buljon ontroert, maar twijfelt nog aan 't feit,
En wacht zich wel van een voorbarig klagen.
Aangaande 't lijk, den moorder en den moord
Wenscht hij iets meer dan 't ongewisse woord.

57.

De nacht terwijl bedekt de onmeetbre verten
Des hemels met heur glinstrend vleuglenpaar.
De sluimring, troost der zielen, zalf der smarten,
Vlijt zorgloos de vermoeiden bij elkaâr.
Gij enkel, Argillan! in 't diepst des harten
Getroffen, gaat van groote dingen zwaâr:
Stormachtig voelt ge uw sombren geest bewogen,
En immer vliedt de donzen slaap uwe oogen!

58.

Hij, ras van woord en daad, een stier gelijk
In grimmigheid, aan Trontoos zoom geboren,
Werd van der jeugd, in deze jammerwijk
Van burgertwist, gevoed met haat en toren.
In ballingschap gezonden, heeft hij 't Rijk
Geplonderd en van vuur en bloed doen gloren,
Tot hij ten krijg naar Azië overkwam,
En lauwren plukte van een eedler stam.

59.

De morgen vindt in 't eind zijn oog geloken,
Maar 't is of hem 't genot der rust ontvliedt:
Hij ligt daar in een zwijmel weggedoken,
Dof als de slaap in 't somber doodsgebied.
Hij voelt zijn ziel beroerd, zijn kracht gebroken;
En sluimrend zelfs vindt hij den vrede niet.
Alekto spookt zijn sombre tent in 't ronde,
En grijnst in duizend vormen voor zijn sponde.

60.

Daar toont zij 't beeld eens lichaams, zonder kop
Of rechterhand. Maar bij de blonde lokken
Heft de andre hand het aklig doodshoofd op,
Bebloed en met een loodkleur overtrokken.
Het ademt, ja – hoe stijgt de schrik ten top! –
Het spreekt, maar zwaar en onder reutlend nokken:
„Vlucht, Argillan! reeds straalt de morgenzon!
„Ontvlucht het kamp en d' eerlozen Buljon!

61.

„Wie veiligt u, o mijn getrouwe vrinden!
„In 't moordhol, welks gebieder mij versloeg?
„Die booswicht, wien de furiën verblinden,
„Wiens jaloezij niets boven zich verdroeg,
„Wil u als mij meêdogenloos verslinden!
„Maar zoekt gij roem, en hebt gij moeds genoeg,
„O vlucht dan niet, maar tap uit hart en aders,
„Mijn schim ten zoen, den bloedstroom des verraders!

62.

„Ik-zelf, ik blijf beschermende aan uw zij',
„En zal mijn kracht aan al uw wapens huwen!...."
Zóó spreekt het spook, en weet de razernij
Den zoon van 't Zuid naar 't kokend brein te stuwen.
Wild springt hij op, gelijk een helharpij,
Met blikken die venijn en vlammen spuwen.
Hij wapent zich, en met gezweepte schreên
Voortijlende, roept hij zijn volk bij één.

63.

Waar Reinouts dosch ten toon gesteld is, scharen
Dn strijders rond den Landgenoot. Hij spreekt,
Daar ieder woord, diep in hun ziel gevaren,
Hunne ergernis verhoogt, hun woede ontsteekt:
– „Zal dan een drom tyrannen en barbaren,
„Die wetten schendt en heilige eeden breekt,
„Nooit zad van bloed en goud, ons onderdrukken,
„Ons breidlen, ons in 't slavenjok doen bukken?

64.

„De smaad en hoon, nu zeven jaar geleên,
„De schande van de ons aangeklonken banden,
„Is groot genoeg om eeuwen achteréén
„Italiën en Rome in wraak te ontbranden.
„Ik zwijg er van, hoe,.tegen recht en reên,
„Ciciliën aan 's overwinnaars handen
„Ontfutseld werd, toen tegen wil en dank
„Eens Tankreds buit ter prooi viel aan den Frank!

65.

„Ik zwijg er van, hoe, als de nood der tijden
„Sterke armen eischte en onverkoelbren moed,
„Steeds de onzen zich aan duizend dooden wijdden,
„Voortbliksemend door staal en fakkelgloed.
„Maar wordt aan 't eind van 't zegevierend strijden
„De lauweroogst gedeeld, de buit begroet,
„Niet de onzen - neen! - maar al de hunnen gaâren
„Triomf, roem, goud, en have, en lauwerblaâren!

66.

„Eens mocht met recht de gramschap ons gelaat
„Doen vlammen bij zulke ongerechtigheden:
„Maar nu, wat zijn ze? Eene enkle gruweldaad
„Verdonkert al de grieven van 't verleden!
„Ach, Reinout is gevallen door verraad!
„Zij hebben 't recht van God en Mensch vertreden!
„En spaart hen 't vuur des hemels? Heeft de kuil
„Der hel ze niet verzwolgen in den muil?....

67.

„Zij hebben Reinout omgebracht, die slaven!
„Hij, Schild der Kerk, ligt ongewroken neêr?
„Ja, onbetreurd, verscheurd, en onbegraven,
„Gegeeseld door een grimmig stormenheir,
„Geschonnen door de klaauw van wolf en raven!
„De moordenaar - gij kent hem al te zeer:
„Gij weet hoe de eer, waar Romens kroost van schittert,
„Dien Boudewijn, dien Godefried, verbittert!

68.

„Maar waartoe meer? Ik zweere 't bij 't Gericht
„Diens Hemels, die geen schuldige zal sparen:
„'k Heb Tankreds schim bij 't eerste morgenlicht
„Bebloed en bleek rondom mijn koets zien waren.
„O vreeslijk, o beschreienswaard gezicht!
„O voorspook van de gruwlen, die zich gaâren
„Op Godfrieds hoofd!... Neen, 't was geen droombedrog:
„Ik zag hem – en wáár 'k stare, 'k zie hem nóg!

69.

„Wat nu te doen? Spreek, zullen steeds die handen,
„Nog druipend van zoo wreed vergoten bloed,
„Ons slaan? Of wilt ge ontvluchten naar de stranden
„Van gindsche' Eufraat, wiens kabbelende vloed
„Een vreedzaam volk in groene lustwaranden
„En duizend steên en stedekens begroet,
„Die, bevend voor ons zwaard, vrijwillig bukken,
„En wier gebied geen Frank ons zal ontrukken?....

70.

„Zoo gaan wij dan, en blijve de ondergang
„Des dierbren vriends voor eeuwig ongewroken!
„Maar kan de moed, die, lacy! al te lang
„In d' asch verkleumde, uw borst nog eens doen koken,
„Dan zou de dood van die verpeste slang,
„Die Latium den hartaâr heeft doorstoken,
„Al 't wangebroed dat opzwelt van venijn,
„Weldra tot een ontzettend voorbeeld zijn!

71.

„Ja, dúrfde uw moed wat hij vermág, nog heden
„Zaagt gij dat hart, dat zwanger gaat van moord,
„Dat broeinest van ontmenschte gruwzaamheden,
„Op d' eigen plek in eigen bloed versmoord!...."
Zóó spreekt hij; en zijn opgewonden reden
Sleept de andren als een dolle maalstroom voort.
„Te wapen!" brult hij, en de bloem der knapen
Raast woedend na: „Te wapen! Op! Te wapen!"

72.

Alekto zwaait de walmende ongeltoorts,
En schudt venijn en vuur in ziel en zinnen.
De haat, de wraak, de razernij des moords,
Bestormen de Latijnen, en verwinnen,
En sluipen straks, gelijk een helsche koorts,
Hun tenten uit, en die der Zwitzers binnen,
Die op hun beurt heel 't Britsche Legioen
't Aansteeklijk gif in de aadren branden doen.

73.

Niet maar 't verlies, dat allen heeft getroffen,
Geeft aan het hart der vreemden zulk een schok:
De nieuwe brand vindt lichtontvlambre stoffen
Van lang verjaarde' en opgehoopten wrok,
Die nu gelijk een donderwolk ontploffen;
Men scheldt verwoed het Frankiesch slavenjuk,
En viert in 't eind een onbedwingbren toren,
Die dreigend zijn vervloekingen doet hooren.

74.

Zoo murmelt ook in zijn metalen vaas
Het water, door te felle vlam aan 't gloeien:
Het sist, het dampt, het heft in woest geraas
Zijn bobbels op, die schuimende overvloeien. –
Wat baat een wijzer minderheid? Helaas,
Haar breidsel kan 't verdwaasd gemeen niet boeien.
De machtigsten ontbreken: Tankred faalt;
Wie roept Kamil? wie weet waar Willem dwaalt?

75.

't Volk rot te hoop met vliegende oproervanen.
Trompetgegil, dat door de wolken snijdt,
Krijgsdeunen, schor en valsch gelijk orkanen,
En zwaardgeklak, vermenglen wijd en zijd.
Herauten snellen spoorslags aan, en manen
Den Veldheer tot een onverwijlden strijd;
En Boudewijn, geharnast tot de tanden,
Tart d' eerste, die den Meester aan durft randen.

76.

Deez' hoort de klacht, en heft den blik omhoog,
En roept tot God, van ouds zijn hulp en hoede:
„O Gij, die weet, wat afkeer mij bewoog
„Voor burgerbloed, Alheilige en Algoede!
„Scheur Gij dat volk den sluier weg van 't oog!
„Beteugel toch de teugelloze woede!
„Gij, die mijn onschuld kent, breng haar aan 't licht,
„En strale zij den blindsten in 't gezicht!"

77.

Hij spreekt, daar stroomt, ten hemel uitgevloten,
Een wondere gloed hem hart en aadren door.
Moed, hoop en kracht voelt hij zich ingegoten;
Zijn blik vliegt rond met heldren zonnegloor.
Zoo komt hij, aan de spits der strijdgenooten,
Kloekmoedig den gewaanden wreker voor.
Hij aarzelt niet, al grimmen allerwegen
Hem wapenen en dreigende oogen tegen.

78.

Zijn harnas en een schittrend kleed omringt
De heldenleest. De heerlijkheid des Heeren
Bloost zijn gelaat. Geen helm, geen zwaard rinkinkt:
Hij wil zich niet met áárdsch geweld verweeren.
De gouden staf, die in zijn rechte blinkt,
Is 't wapen, dat dit onweêr zal bezweeren.
Zoo toont hij zich, zoo spreekt hij, en zijn stem
Weêrklinkt bijna met goddelijke klem:

79.

„Wat oproer, wat allarm vermenigvuldigt
„Zijn kreten hier? Wie blaast die wanorde aan?
„Wordt op die wijze uw Legerhoofd gehuldigd?
„Verdiende ik dat? Wat heb ik u misdaan?
„Wie is 't, die Godfried van verraad beschuldigt?
„Wie ondersteunt zoo lasterziek een waan?
„Gij wacht misschien, ik zal uw hart verteedren?
„Tot pleiten en tot smeeken mij verneedren?

80.

„Dat nimmer meer! Geen Ridder zonder blaam
„Wil door 't heelal zich honende aan doen blaffen!
„Deez' heerschersstaf, mijn ongerepte faam,
„De waarheid-zelf, zal Godfried recht verschaffen.
„Groot van genade is mijns Verlossers naam,
„Dies wil ik ál de schuldigen niet straffen:
„Om uw verdienste in menig eedler strijd,
„Om Reinouts wil, scheld ik uw dwaling kwijt!

81.

„Slechts Argillan moge aller schuld betalen!
„Hij, die een wuft vermoeden heeft geloofd,
„Zijn lasterkreet door de andren deed herhalen,
„En 't vuur ontstak, dat slechts in bloed verdooft!"...
Zoo spreekt hij, en een gloed van bliksemstralen
Omschittert als een koningskroon zijn hoofd;
En Argillan, ontroerd, van schrik bewogen,
– Is 't mooglijk! – deinst voor d' opslag van twee oogen.

82.

En heel dit volk, nog straks een kokend meir,
Een gruwelbent, door razernij bevangen,
Door furiën, met fakkel, zwaard en speer
Vooruitgezweept bij huilende oproerzangen,
Hoort zwijgend toe, en buigt het hoofd ter neêr,
Met purpren schaamte en doodangst op de wangen,
Als Argillan hun vriendenkring ontvoerd,
Ontwapend en in boeien wordt gesnoerd.

83.

Aldus de leeuw, die met gesparde kaken
De manen schudt, de donders overstemt,
Maar plotseling den meester ziet genaken,
Wiens heldengeest zijn wildheid heeft getemd:
Hij beeft; hij rilt, eer hij een zweep hoort kraken;
Hij duldt het juk, dat om zijn schoften klemt!
En golvend hair, noch muil, noch klaauwen, geven,
Hoe sterk dan ook, hem moed tot wederstreven.

84.

Toen, zegt men, stond voor aller duizlend oog
Een Cherubijn, gepantserd, fier van trekken,
En zwaargefronsd van wenkbraauw, die zich boog
Om Godfried met zijn hemelsch schild te dekken,
En in zijn hand een vlammend zwaard bewoog,
Nog overspat van versche purpervlekken:
Het bloed misschien van volkren lang gespaard,
Maar eindlijk door Gods wraak verdelgd van de aard.

85.

't Rumoer verstomt: elk legt de wapens neder,
En menig, met de wapens, ook den waan.
Buljon keert mijmrend in zijn krijgstent weder,
Waar nieuwe plans door zijn gedachten gaan.
Want eer auroor op blanke duivenveder
Drie-, viermaal rees, rukke al zijn heirmacht aan
Op Sions muur!.... Nu snelt hij voort, om 't bouwen
Van krijgsgevaarte en stormrammei te schouwen.

NEGENDE ZANG.

KORTE INHOUD. — Solyman, door helschen invloed gedreven, valt de Christenen aan bij nacht. — God zendt den Aartsengel Michaël uit den hemel neder, om Zijn volk te beschermen. — Terugkeer der Ridders, die Armide waren gevolgd. — Onverwachte nederlaag en vlucht der Ongeloovigen.

1.

De Helharpij ziet haar ontwerpen falen,
Den toorn gestild, de oproerigheid gestuit.
Onwrikbaar zijn des Noodlots gouden schalen,
Onwankelbaar is 't Eeuwig Raadsbesluit.
Zij wijkt – haar vlucht bezwalkt de zonnestralen,
En waar heur schaduw valt, verdort het kruid.
Om nieuwe wrok en jammer te bewerken,
Rept ze onvermoeid de vale vleêrmuisvlerken.

2.

Zij weet te wel, hoe Bertholds fiere zoon,
En Tankred, en die 't roemrijkst wapen dragen,
Het Christenkamp in 't heimlijk zijn ontvloôn,
Met list gelokt in helsche hinderlagen.
„Waartoe gemard?" zoo grijnst ze, op wilden toon:
„Laat Solyman in 't eind den aanval wagen!
„De zege is ons – o vreugde! – 't Frankiesch heir
„Ligt, half verstrooid, in zwijmlende onmacht neêr!..."

3.

Fluks doet de wraak haar naar de benden snellen,
Die luisteren naar 't Koninklijk gebod
Van Solyman, den stoutste der rebellen,
Wier hovaardij durft worstlen tegen God.
Geen machtige is met hem gelijk te stellen,
Geen Titan zelfs, met heel zijn reuzenrot.
Het Turksch gebied was eens zijn staf beschoren,
Nicéa tot zijn Hofstad uitverkoren.

4.

Toen liep zijn rijk tot aan het Grieksche strand,
Van Sangars stroom tot d' oever der Méanders.
't Sloot Myzië in, heel 't Frygiesch, Lydiesch Land,
Met Pontus en Bithyniën. 't Werd anders,
Toen Muzulman en Heiden in de hand
Der Christenen de vreemde zegestanders
Zag wapperen, en Solyman twééémaal
Den schedel boog voor 't Godgeheiligd staal!

5.

't Was vruchteloos den storm der ongenuchten
Bezworen! Als gedwongen banneling,
Besloot hij naar Egyptens Vorst te vluchten,
Die hoffelijk en plechtig hem ontfing,
Verheugd, dat nu het lemmer des geduchten
Zou vlammen in zijn eigen heldenkring,
Waarmeê hij straks krijgshaftig op zou dagen,
Om 't Frankenrot van 't Oosten weg te vagen.

6.

Maar eer hij nog met luid trompetgeschal
Den Christenen den oorlog durft verklaren,
Begeert hij, dat zijn gast beproeven zal
Krijgsknechten in Arabiën te gaâren.
Terwijl dan nu zijn Mooren overal
Strijdlustig naast zijn Syriërs zich scharen,
Voert Solyman reeds de Arabieren aan:
Wat rooversvolk zou 't blinkend goud weêrstaan?

7.

Aan 't spitse van die stroopers uitgetogen,
Maakt hij rondsom Judea tot een graf:
Vermetel op 't gelukken van zijn pogen,
Snijdt hij den Frank den weg naar 't Zeestrand af;
En altijd met die nederlaag voor oogen,
Door hem betaald met kroon en koningsstaf,
Broedt hij gestaâg op grooter gruweldaden,
Maar weet niet wat te kiezen, wat te raden!

8.

Tot hem nu komt Alekto. Hij gelooft
Een oud soldaat, een zestiger te groeten:
Heur aanschijn is van rimpelen gekloofd;
De borstels van heur knevelbaard ontmoeten
De gladde kin; een doek omplooit haar 't hoofd;
De kaftan valt ter neder tot haar voeten;
't Zwaard dekt haar heup; heur pijlenkoker ruischt
Bij elken tred; de boog trilt in haar vuist.

9.

- „Wij," roept zij uit, „wij zwerven door de dorens
„Van 't naakte veld, waar buit noch roem meer wacht.
„Buljon terwijl ramt met metalen horens
„De vesting krank, die van zijn legermacht
„Omcingeld is. Reeds waggelen de torens,
„Reeds wankelen de poorten voor zijn kracht!
„Straks hooren wij de zegekreten schaatren,
„De muren vallen, en de vlammen klaatren!

10.

„Zijn runderen en lammren, die gij worgt,
„En hutten, die gij sloopt, uw krijgstropheën?
„Is dát, voor uw verloren kroon gezorgd?
„Dát, wraak gezocht voor de aangedane weën?
„Op! Plant dat staal, dat gij te lang verborgt,
„In 's Dwinglands hart!.... Watdubt gij nog? Wij tweën
„Zijn heel een heir! Volg me, eer 't gestarnt' verschiet –
„Herkent ge Arasp, uw ouden raadsman, niet?

11.

„Buljon veracht de krachtloze Arabieren;
„Hij vreest ons niet, hij tast niet naar zijn zwaard:
„Een volk, gewoon te stelen, te pilgieren,
„Te vluchten, schijnt zijn waakzaamheid niet waard.
„Maar heerlijk zal uw woede zegevieren:
„Heel 't slapend kamp ligt weêrloos over de aard!..."
Zoo spreekt ze en blaast haar vlammen, die verslinden,
Zijn boezem in, en mengt ze met de winden.

12.

De krijgsman heft vergramd de vuist omhoog,
En brult: „O gij, hoe maakt gij 't hart verbolgen!
„Al staat gij hier als stervling voor mijn oog,
„Gij zijt er geen – maar, Furie! 'k zal u volgen!
„Straks steigeren de doôn naar 's hemels boog!
„Straks wordt de grond in stroomen bloeds verzwolgen!
„Een hel kookt in mijn aadren – wees mijn gids
„In 't donker! maak mijn zwaard een bliksemflits!..."

13.

Hij roept zijn schaar. De lafaards worden dappren,
Zoo weet zijn taal de koelste borst te ontgloên.
De paarden rieken strijd – hun manen wappren,
Hun hoeven trapplen vast om weg te spoên.
Alekto doet het groote vendel klappren,
En blaast verwoed de raatlende klaroen:
Daar rukken ze als gevleugeld door de dalen;
De Faam-zelfs kan hun vlucht niet achterhalen.

14.

Alekto volgt een wijl 't onstuimig bent;
Maar.... schijnt weldra ten krijgsheraut herboren;
En tegen 't uur, als aan de hemeltent
Het tweelicht heerscht, en de eerste starren gloren,
Verschijnt zij in Jeruzalem, en wendt
Door 't morrend volk zich tot des konings ooren,
Verhaalt de komst van 't grimmig krijgrental,
Den tijd, en 't sein, waarop het wachten zal.

15.

Het zwerk betrekt; afgrijsbre nevels graauwen,
Alom met rosse dampen ondermengd:
De grond, waar nu geen hemeldruppels daauwen,
Is met een laauw en bloedig nat besprengd.
De lucht is vol gedrochten, die de klaauwen
Doen bliksemen; een rei van geesten zwenkt
Rouwklagende om – heel de Orkus schijnt geplonderd,
Al 't schrikgebroed uit d' Afgrond opgedonderd!

16.

Door zulk een weêr trekt nu in aller ijl
Vorst Solyman de Christen tenten tegen;
En als de nacht aan 't luchtgewelf terwijl
De grooter helft voleind had van haar wegen,
Gebiedt hij halt, nog minder dan een mijl
Van 's vijands kamp. Fluks wordt er afgestegen,
Gerust, gespijsd, geluisterd naar het woord,
Waarmeê hij 't volk dus tot den aanval spoort:

17.

– „Daar ligt een kamp, verrijkt uit honderd landen,
„Dat grooten roem bij kleiner krachten vond,
„En, als een zee met gulzige ingewanden,
„De schatten van heel Aziën verslond!
„Dat alles geeft nu 't Noodlot in uw handen,
„Schier zonder slag of stoot, in éénen stond!
„Die wapens, die van goud en purper gloren,
„Beschermen 't niet, maar zullen ú behooren!

18.

„Ook is die drom de zelfde schaar niet meer,
„Die Perzië en Nicéa heeft veroverd:
„Zij viel ter helft op slag- bij slagveld neêr,
„Waar 't struikgewas reeds haar gebeente omlovert!
„En leefde ze ook – wat vreeslijks heeft een heir,
„Dus weêrloos in een diepe rust getooverd?
„De man die slaapt, geeft aan 't verderf zich bloot:
„De Sluimring is de broeder van den Dood!

19.

„Marsch! Voorwaards marsch! Ik zal den heirweg banen:
„Hij loopt door bloed en bekkeneelen heen!
„Leer van mijn zwaard, de woede van de orkanen
„Te huwen aan de wreedheid der hyëen!
„De roem van 't Kruis zal nu voor eeuwig tanen!
„Nu wordt gij groot, en 't Oosten vrijgestreên!..."
Zóó weet zijn taal hun krijgsvuur op te wekken,
Waarna ze op nieuw in stilte voorwaards trekken.

20.

Maar ziet! op eens, daar gloort een weiflend licht:
Een voorpost wordt gezien bij de aarden wallen.
Neen, Solyman! hoe sluw gij d' aanval richt,
Gij zult den leeuw niet slapende overvallen!
De schildwacht heeft de heirbende in 't gezicht,
En wijkt en doet den luide' allarmkreet schallen:
De voorhoede is ontwaakt – en wijd en zijd
Bereidt men zich, zoo goed men kan, ten strijd!

21.

De Arabiërs, ontdekt, slaan hun cymbalen,
En daavrend dreunt de kopren klank door 't kamp.
In 't schreeuwen, dat de hemelen herhalen,
Vermengt zich paardgebriesch en hoefgestamp.
't Gebergte loeit, ook loeien alle dalen,
Heel de afgrond loeit, en ziet! een rosse damp,
Een fakkelvlam! Dat is Alektoos teeken
Voor Aladijn, om ijlings op te breken.

22.

De Sultan stort, aan 't voorhoofd van zijn stoet,
Zich op die schaar, nog naauwlijks onder 't wapen.
Geen wervelwind ontworstelt zoo verwoed
De kloven, die in 't hart der rotsen gapen;
De vuurstraal, die paleizen vallen doet,
De dwarrelzee, die steden weg kan rapen,
De aardbeving, die des waerelds assen kraakt,
Zijn nietig bij de woede die hem blaakt.

23.

Hij doet geen slag, of heeft zijn doel getroffen:
Hij treft geen doel, waaruit geen bloedstroom vliet:
Hij plengt geen bloed, of de oogen, ziet! verdoffen,
De ziel ontsnapt... Maar wie gelooft mijn Lied?
Geen vijftig zwaarden doen hem nederploffen:
Hij veinst of voelt de felle houwen niet,
Al doen ze ook zijn metalen krijgshelm klinglen
Gelijk een klok, terwijl de vonken kringlen.

24.

Hij heeft alléén de voorhoede aangetast
En – weggevaagd! Daar vliegen de Arabieren
Vooruit, gelijk een meir dat kookt en wast,
Opzwellend door veel duizende rivieren.
De Frank wordt door die stortzee overplascht;
En vliedenden en overwinnaars gieren
In bont gedrang de palissaden door,
En moord en schrik brult één wanluidend koor!

25.

Des Sultans helm vertoont een draak: hij kronkelt
Den spitschen staart, en spert den wijden muil,
En rekt de klaauw, en klapperwiekt, en vonkelt
Met loenschen blik: – zijn tong, van zwadder vuil,
Flitst uit de keel, waarin de woede ronkelt
En reutelt met een halfgesmoord gehuil;
En klimt de strijd, dan schijnt hij gants te blaken,
En zwavelsmook en vlammen uit te braken.

26.

De Sultan schijnt in dien onzetbren glans
Ontzettender voor wie hem aan durft staren,
Dan 't onweêr voor den zeeman, als de trans
Zijns bliksems spuwt in de opgeruide baren.
De één zoekt de vlucht, die grijpt naar zwaard of lans;
Den meesten is de schrik in 't hart gevaren:
En 't donker, dat zich over 't bloedbad strekt,
Verdubbelt de verwoesting, die zij dekt.

27.

Maar onder hen, die wanklen noch bezwijken,
Is ook Latijn, de Held van 't Tiberstrand!
De grijsheid heeft zijn krachten niet doen wijken:
't Zwaard klemt nog vast in de onvermoeide hand.
Vijf zoons, die hem naar lijf en ziel gelijken,
Staan immer aan zijn rechte- en slinke kant:
Vijf knapen, die zich de onvolwassen leden
En blond gelaat te vroeg in 't ijzer kleeden!

28.

Zij scherpten zwaard en gramschap tot den strijd,
Door 't voorbeeld van hun vader aangedreven.
– „Op!" sprak hij, „waar die sabel om zich bijt,
„Die lafaarts doodt, ons eerlijk zwaard geheven!
„Die Heidenfielt, die bekkeneelen splijt,
„Doet immers uw aâlouden moed niet beven?
„Gij weet, mijn zoons! het schoonste lauwerblad
„Is met ons zweet gedoopt, met bloed bespat!"

29.

Zoo voert de leeuw de wulpen aan zijn zijde,
Wier manendosch pas in de vlokken zit,
Wier klaauw nog niet genageld is ten strijde,
Wier slachttand nog niet flikkert in 't gebit;
Dus worden zij, die hij tot makkers wijdde,
Vroegtijdig door zijn stem ten strijd' verhit,
En vreeslijk voor den jager, die hun krochten
Komt storen, schrik der mindre boschgedrochten.

30.

Het vijftal volgt den vader op den voet,
Waar Solyman zijn doodend zwaard doet glansen.
Één oogenblik, één wil, één heldenmoed,
Richt op zijn borst zes vreesselijke lansen.
Maar de oudste zoon, van al te wilden gloed
Geblaakt, verwerpt zijn speer, en proeft de kansen
Van zijn rapier, waarmeê hij 't reuzig paard
Des Sultans in de naakte lenden vaart.

31.

Maar als een rots, die alle stormenheiren,
De gramme zee, die aan heur voeten ziedt,
De donders en de orkanen blijft braveeren,
En 't weêrlicht sart, dat uit de wolken schiet:
Zóó staat de onwrikbre Sultan, die de speeren
En zwaarden een metalen voorhoofd biedt,
En d' armen knaap, te onstuimig aangevlogen,
't Gelaat klooft tusschen mond en wenkbraauwbogen.

32.

Daar hoort Armant zijns broeders klacht; „Ik sterf!"
En steunt met d' arm den jongling, die vast duizelt.
Vergeefsche en dwaze deernis, die 't verderf
Hem deelen doet, dat om zijn slapen suizelt!
De Heiden treft, met krachten zevenwerf
Verdubbeld, d' arm, dien hij als glas vergruizelt.
Daar valt, daar sterft het dierbaar broederpaar!
Het mengelt bloed en doodsnik in elkaâr.

33.

Wel heeft Sabyn de lans omhoog geheven,
Maar woedend klieft de Sultan die van één:
De jongling is ten zadel uitgedreven,
En stuiptrekt, door den paardenhoef vertreên.
De ziel ontvlucht met bitter tegenstreven
De teedre borst, en scheidt in klaaggeween
Van 't lieve licht, de vriendelijke dalen,
De blaauwe lucht en 's levens lentestralen.

34.

Nog staan Piko en Laurens, 't eigen vuur
In de oogen; ja, in leest en trekken beiden
Zóó zeer gelijk – geboornen te ééner uur! –
Om zelfs het oog der moeder te misleiden.
Maar maaktet gij geen onderscheid, Natuur!
De vijand zal hen gruwzaam onderscheiden:
D'een jaagt hij 't zwaard door 't krakend voorhoofd heen,
Den tweede klooft hij ribbe en borst van één!

35.

De vader – ach, geen vader meer! – zoo even
Omringd van kroost, nu plotsling kinderloos,
Aanschouwt zijn einde in 't eind der dierbre zeven,
En ziet zijn stam een wisse prooi des doods!
Wat heldenkracht moet in zijn boezem leven,
Na 't vlijmen zelfs des doodelijken stoots,
Dat hij nog aâmt en strijdt! Heeft hij de blikken
Van 't kroost gezien? gehoord hun stervenssnikken?

36.

De donkre nacht verborg in arren moed'
Den jammer half voor 't starrend oog des Vaders.
Hij wist genoeg!.... En zoo zijn slagzwaard woedt,
Hij zoekt een graf! Wat zijn hem lauwerbladers?
Verkwistend met zijn eigen stroomend bloed,
En gierig op elk dropje' uit 's vijands aders,
Beslist hij niet wat meest hem troosten zal,
't Verderf dat hij verspreidt, of – eigen val!

37.

– „Is dan mijn vuist," brult hij zijn vijand tegen,
„Zóó zwak en zóó verachtlijk, o barbaar!
„Dat zij u niet tot woede kan bewegen?
„Of beeft gij voor den grijzen worstelaar?...."
Hij zwijgt, en hakt met bliksemenden degen
Scharnieren los en malies van elkaâr,
Grieft Solyman de heup, en juicht van woede
Als hij zijn staal terugtrekt, rood van bloede.

38.

Die kreet, die stoot, ontsteekt de razernij
Des Heidens: met de beide reuzenhanden
Beurt hij 't rapier, dat zonder medelij'
Den halsberg klooft, de zevendubble randen
Van 't schild doorsnijdt, de ontbloote rechterzij'
Doordringt, en vlijmt in 's grijzaards ingewanden.
Latyn ploft neêr, en reutelt – de open wond
Braakt bloed, en bloed springt gudsende uit zijn mond.

39.

Gelijk een pijn der hooge steenrotswallen,
Die lang zich hief naar 't stormend wolkgevaart',
In 't eind geknot door 't gruwzaam bliksemknallen,
't Geboomte in 't rond meêslingert in zijn vaart:
Zóó valt de held, en sleept nog onder 't vallen
Geheel een drom belagers meê ter aard'.
Zoo zet zijn eind nog de eerkroon op zijn leven,
Dat levens maaide en snevend nog doet sneven!

40.

De Sultan lescht den gloed, die hem verhit,
Aan stroomen bloeds. Maar ook zijn benden boeten
Hun moordlust, die de Christnen lid voor lid
Aan flarden scheurt, waar zij heur tand ontmoeten!
Draguut! uw vuist doodt Henry, d' eedlen Brit,
En Holofern, den Beier, aan uw voeten!
Gilbert en Flips, het tweetal van den Rhijn,
Valt voor Arad, den dollen Beduijn.

41.

Ernest wordt door Albazars knots verslagen,
Fiere Engerrand geeft meê den jongsten snik....
Maar hoe van al die eedlen te gewagen?
Hoe, van al 't volk, vermoord in d' eersten schrik?
Pas hoort Buljon het krijtend jammerklagen,
Of hij ontwaakt, en, in één oogenblik
Gewapend, roept den bloesem van zijn scharen,
En gaat hun voor in 't barnen der gevaren.

42.

Op 't helsch rumoer, 't ontzettend moordgeroep,
De plasschen bloeds, die om zijn enkels stroomen,
Vermoedt hij wel, dat de Arabierentroep
Verraderlijk het kamp heeft ingenomen.
Vaak had men reeds een ruwen rooversgroep
Van verre ontwaard; maar wie had durven droomen,
Dat dieventuig, lafhartig in zijn woên,
Een inval ooit in 't heldenkamp zou doen?

43.

Naauw is Buljon op 't strijdtooneel verschenen,
Daar loeit op eens, maar van een andren kant,
Een krijgsgehuil door lucht en wolken henen,
Gelijk een zee, die op de klippen brandt.
Dat is Klorinde, aan 't hoofd der Saraceenen,
Gelijfstaffierd door d' ongetemde' Argant!
De Veldheer toeft ook geen sekonde langer,
Maar spreekt tot Welf, zijn eedlen plaatsvervanger:

44.

– „Hoor! hoor! een nieuw, een vreeslijk krijgsgerucht,
„Dat van den kant der heuvlen schijnt te komen,
„Nabij de stad! IJl met gewiekte vlucht
„Om met geweld dien aanval in te toomen!
„Toon al uw moed! hij is van ouds geducht.
„En worde een deel der mijnen meêgenomen!
„Het ander deel zal mij ter zijde staan,
„Om ook van hier den vijand weg te slaan!...."

45.

't Besluit staat vast; de beide helden wenden
Zich elk zijns weegs: Welf waar 't geheuvelt' glooit,
Buljon naar 't oord der grenzeloze ellenden,
Die de Arabier ontembaar rond zich strooit.
Maar onder 't graan ontmoet hij kleine benden,
Zoodat zijn schare al meerder kracht ontplooit; –
Aldus versterkt naakt hij de palissaden,
Waar Turken door den christen bloedstroom waden.

46.

Zoo kan de Po, waar hij, een vliet gelijk,
Den berg ontvloeit, zijn bedding naauwlijks vullen:
Maar hij wast aan, zwelt op, verbreedt zijn rijk,
Tot schuimend zich zijn witte golven krullen:
Tot hij, vergramd, op veegen dam en dijk
Zijn horens wet met oorverdoovend brullen,
En storm loopt op d' ontrusten Oceaan,
Als bracht hij krijg in plaats van schatting aan!

47.

Daar, waar het volk zijn angstgekrijt doet hooren
En siddrend vliedt, komt Godfried aangestreefd:
„Waar vlucht gij heen? Ging al uw moed verloren?
„Kent gij den vijand wel, voor wien gij beeft?
„Een dievenhoop, wiens lafheid nooit van voren
„Een wonde ontfangt, een enkle wonde geeft!
„Die, hieldt gij stand, alléén reeds voor de pijlen
„Van uwen blik onmachtig weg zou ijlen!...."

48.

Zoo roept hij uit, en spoort zijn snuivend paard
Naar Solyman, die aanhoudt met vernielen.
Dwars door den dood, die joelende ommewaart,
Rept zijn genet de bliksemende hielen.
Door stof en staal en bloed baant zich zijn zwaard
Een smallen weg, waar duizend strijders krielen;
En rechts en links slaat zijn geducht geweêr
Ros, ruiter, wapens, wapenvoerders neêr.

49.

Hoort onder hem die brug van dooden kraken,
't Plaveisel, dat hij altijd stijgen doet!
De Sultan, die den schrikbren storm ziet naken,
Ontvlucht dien niet noch wijkt een enklen voet.
Hij slingert, met een grijnslach op de kaken,
't Rapier, en rent den Veldheer in 't gemoet.
Wat worstelaars, uit 's waerelds grenzen, stoten
Hier samen, tot elkanders val besloten!

50.

Hier strijden om heel Aziëns gebied
Op d' eigen plek Moed en Vermeetle Sterkte:
Hoe schilder ik dien tweekamp in mijn Lied,
De wondren die dat Heldenpaar bewerkte!
'k Spreek van de helft der stoutste feiten niet,
Omdat de nacht het strijdperk overvlerkte,
Dat waardig was bij 't klaarste zonnelicht
Te schittren voor heel 's waerelds aangezicht.

51.

Het Christenvolk vindt al zijn stoutheid weder,
Op 't schouwspel van huns Veldheers reuzenmoed.
De Sultan kampt, uitstekende als een ceder,
Aan 't voorhoofd van een uitgelezen stoet.
Geloovigen en Heidens ploffen neder;
Van wederzij' rookt, kabbelt, stroomt het bloed:
Verwinnaars en verwonnenen doen sneuvlen
En sneven-zelf, opééngetast tot heuvlen.

52.

Hebt ge ooit gezien hoe Noord en Zuid elkaâr
Met de eigen kracht en Lucht en Zee betwisten?
Wolk hort op wolk, en baar botst tegen baar,
Dat van den schok al de elementen gisten!
Zóó staan hier – linksch, de gruwzame Barbaar,
Rechts, even sterk, – de ridderlijke Christen;
Terwijl alom, luid daavrend, schild op schild,
Helm tegen helm, staal tegen ijzer trilt.

53.

Niet minder fel is aan alle andre zijden
De worsteling, niet minder dicht de drom.
Nachtgeesten, die op rosse nevels rijden,
Verdedigen 't gevloekte Heidendom:
't Vaart, altijd weêr gestevigd, voort met strijden,
En niemand nog keert zich ten aftocht om.
Diep voelt Argant in hart en ingewanden
Naast eigen vuur de toorts der Helle branden.

54.

Ook hij verjoeg, waar hij verscheen, de wacht,
Drong met één sprong de palissaden binnen,
Dempte om zich heen met stervenden de gracht,
En baant zijn schaar den weg tot overwinnen.
Zij komt! en 't bloed verft, bij haar menschenslacht,
De tenten rood, die wagglen op haar pinnen.
Klorinde volgt Argant terstond, verwoed
Dat zij de twééde plaats bekleeden moet.

55.

Helaas! helaas! de Franken slaan aan 't vlieden....
Maar fiere Welf rukt met de zijnen aan,
En dwingt het volk, den vijand spits te bieden,
En woedend op zijn drommen in te slaan:
Zoo vechten zij, en bloedrivieren zieden
Van wederskant: een purpren oceaan!....
Als eensklaps nu de Koning in den Hemel
Zijn oogen slaat op 't gruwzaam slaggewemel.

56.

Dáár, wáár Hij, goed en heilig, Zijn geboôn
Aan allen geeft, en, Springbron aller krachten;
Schept en herschept, ver boven de aardsche goôn,
En nooit bereikt door blikken noch gedachten:
Dáár zit Hij in 't Drieëenig Licht ten throon.
Aanbiddend aan Zijn voet gebogen, wachten
Natuur en Lot, Tijd, Ruimte, Maat, Getal,
De wenken af des Konings van 't heelal.

57.

Dat doet ook Zij, die, enkel Gods bevelen
Gehoorzaam, met des waerelds rook en stof,
– Goud, Macht en Roem! – zoo grillig schijnt te spelen,
Ontrefbaar voor der menschen blaam en lof.
Maar niemand kan des Heeren lichtglans deelen,
Niet de edelste uit geheel dien Hemelhof,
Uit heel die Rij van Zaalgen, die er beiden,
In vreugd gelijk, in vatbaarheid verscheiden.

58.

De harmonie van heilig snarenspel
En jubelzang doorklonk de Hemelzalen.
Daar riep de Heer d' Aartsengel Michaël,
Wiens rusting blinkt van diamanten stralen,
En sprak tot hem: „Aanschouwt gij 't, hoe de Hel
„Mijn Volk begrimt? Heur zwarte jammerdalen
„Beroeren zich! heur machten rukken uit
„Tot 's waerelds schrik! Die waanzin moet gestuit.

59.

„Ga! doe haar dus Mijn eeuwig machtwoord hooren:
„Geen deelgenoot des oorlogs zal zij zijn!
„Nooit zal zij 't Rijk der levenden meer storen,
„Nooit smett' zij weêr des hemels kristallijn!
„Zij keer' terug naar d' Acheron, verloren
„In de oude nacht en welverdiende pijn!
„Zij kwell' zich-zelve en de andre vloekgenooten!
„Zóó is Mijn wil, en dus heb Ik besloten." –

60.

De Aartsengel buigt in sprakeloos ontzach
Zich aan Gods voet met oversluierde oogen,
Ontplooit zijn vlucht, goudglanzig als de dag,
En is alreeds gedachtensnel ontvlogen.
Hij ijlt, en klieft met forschen vleugelslag
De Lichtsfeer, waar de Zaalgen wonen mogen,
Roeit d' èther door der blaauwe Onmeetlijkheid,
Met starren als juweelen ingeleid;

61.

Ziet Jupiter en ziet Saturnus draaien,
Verschillend beide in werking en natuur,
Ziet elke star, in ordlijk ommezwaaien,
Aan englenhand geslingerd door 't azuur.
Zoo daalt hij in den kreits, waar stormen waaien,
Der donders en der regens voorraadschuur,
Waar de Aarde rolt, de jongste uit 's hemels kooren,
In eeuwgen strijd steeds stervende en herboren.

62.

Hij komt, en vaagt met wapperende schacht
De nevels weg die voor zijn oogen scheemlen.
De glans van zijn gelaat verguldt den nacht
En geeft het Stof een weêrschijn van Gods Heemlen:
Zóó doet de zon de zevenvoude pracht
Der Iris op de regenwolken weemlen;
Zóó valt een star, verschietende uit haar sfeer,
Weêrlichtende in den schoot der Moeder neêr.

63.

Nu komt hij, waar, als zwervend nachtgeveugelt',
Het Helgebroed den Heiden helpt en spoort.
Hij houdt er stand, zich wiegende op 't gevleugelt',
En drilt zijn lans, en spreekt dit donderwoord:
– „Heeft nog de schrik uw woede niet beteugeld?
„Vergat gij hoe des Heeren bliksem gloort?
„Gij, half verschroeid! gij, hopeloos rampspoedig,
„En toch in uwe ellende nog hoogmoedig!

64.

„De Hemel wil, dat voor het heilig Kruis
„Zich Salem buig' met ingestorte deuren.
„Hoe durft gij 't Lot bestrijden, Schrikgespuis?
„Moet dan Gods wraak u gants aan flarden scheuren?
„Vervloekten, gaat! keert naar uw sombre kluis,
„De groef des doods, waar uws gelijken treuren!
„Voert tegen hen uw bloedige banier!
„Roept in de Hel triomfen uit, niet hier!

65.

„Dáár moge uw haat de schuldigen doen loeien,
„Hen folterend naar booze hartelust,
„Bij 't tandgeknars, het rammelen der boeien,
„En 't knagend vuur, dat nimmer wordt gebluscht!..”
Hij spreekt, en treft wie zijn geduld vermoeien
Met de englenlans, zoodat een bloedstroom gudst,
En 't kermend heir zich haast, de blaauwe luchten
Der starrensfeer en 't gulden licht te ontvluchten.

66.

De Démons vliên naar 't gruwzaam Nachtgebied,
Om daar de klauw naar de offers uit te strekken:
Zóó talrijk zijn de klepprende eibers niet,
Die over zee naar warmer oorden trekken;
Noch zelfs, wanneer de herfstwind nederschiet,
De blaâren, die den dorren grond bedekken.
Naauw zijn ze weg, of 's hemels rouwgewaad
Verdwijnt, en de aard' vertoont een blij gelaat.

67.

Maar niettemin grijnst op de ontvlamde kaken
Van wreede' Argant de wraakzucht altijd voort,
Schoon nu geen toorts der Helle hem doet blaken,
Geen geesselslag der Furiën hem spoort!
Hoort, hoe zijn zwaard de maliën doet kraken,
En vlijmend door de dichtste drommen boort!
Het doet de hoogste en de laagste kruinen bukken,
't Klooft helden en lafhartigen aan stukken.

68.

Klorinde volgt, al even wild, zijn schreên,
Van lijken en verstrooide leên omgeven.
Een Berlinger stoot zij de borst van één,
En treft hem in den zetel-zelv' van 't leven,
Met zulk een kracht, dat, door de wervels heen,
De roode vlijm ten rugge is uitgedreven.
Een Gallus gruist haar wichtig zwaard den kop,
Albinus rijt zij de ingewanden op.

69.

Gernier, die haar naar 't harte heeft gestoten,
Houwt zij vergramd de hand bij 't lichaam neêr:
De vingeren, stuiptrekkend saamgesloten,
Bewegen nog het rinklend zijdgeweêr.
Zóó trillen ook de purpren slangenmooten,
Als zocht de staart wanhopig 't lichaam weêr.
Aldus verminkt laat zij haar prooi verbloeden,
Om tegen Held Achilles in te woeden.

70.

Daar zet ze hem het zwaard op hals en keel:
Het knorsbeen scheurt, de gorgel is gespleten;
Reeds rolt het hoofd, reeds ligt het bekkeneel
Bebloed, bestoft, door de andren heengesmeten,
Terwijl nog steeds – o gruwelijk tooneel! –
De doode romp ten zadel is gezeten.
Het wilde ros, van trens en teugel vrij,
Springt, steigert, werpt in 't eind zijn last op zij'.

71.

Terwijl aldus in Godfrieds legerscharen
De geessel woedt der vurige amazoon,
Spreidt ook Gildippe, in 't midden der barbaren,
Geen minder moed, geen minder kracht ten toon.
Van de eigen kunne, en d' eigen gloed in de aâren,
Staan beide naar de zelfde gloriekroon –
Schoon zij elkaâr nooit groetten metten zwaarde,
Daar haar Gods hand voor grooter vijand spaarde.

72.

Wel horten zij en stoten, links en rechts,
Maar kunnen door den dichten drom niet dringen;
Daar ziet zich in de hitte des gevechts
Klorinde op eens door fieren Welf bespringen:
Hij doet een houw, maar 't ijzer rimpelt slechts
Heur ronde heup. Fluks kruissen zich de klingen –
Die van Klorinde, een snellen meteoor
In gloed gelijk, vliegt hem de ribben door.

73.

Welf houwt nog eens, maar zonder haar te raken.
Juist snelt Osmied, de Palestijner, aan,
En vangt den slag, die beî zijn slapen kraken,
En duizlend uit den zadel hem doet slaan.
Intusschen rent, van heldentrouw aan 't blaken,
Op fieren Welf een deel der zijnen aan,
Gevolgd en weêr vervolgd door duizend andren:
Zoo warrlen ze alle op 't slagveld door elkandren.

74.

De blonde aurore, in 't karmozijn gehuld,
Begon terwijl aan 't firmament te dagen:
Woeste Argillan, vergeten in 't tumult,
Had met geweld zich van zijn boei ontslagen,
En brandend om de schandvlek zijner schuld
Door nieuwen roem voor immer weg te vagen,
Greep hij een zwaard, het eerste wat hij vond,
En vloog verwoed de worstelbaan in 't rond.

75.

Zóó breekt een ros, tot doffe rust gedwongen
In 's konings stal, vergramd zijn halster uit:
Hij snelt ter weide, en drinkt met heete longen
Den luchtstroom in, en riekt het frissche kruid,
Hij schudt den nek, met dartelende sprongen,
Hij geeft den wind het golvend hair ten buit;
Hij snuift; hij briescht; hij trappelt door de klaver,
En gruist den steen, met dreunend hoefgedaver.

76.

Dus Argillan! Een heldre flikkergloor
Doorgloeit zijn blik, die rondvlamt door de verten:
Zijn voetstap laat in 't lichte zand geen spoor,
Zóó vliegt hij, in het ongeduld zijns harten.
Ontzettend snerpt zijn stem in 's vijands oor,
Als die eens mans, die álles uit wil tarten:
– „Verwijfd gebroed, uit 's waerelds slijk ontstaan!
„Wat dolheid, wat verwoedheid grijpt u aan?

77.

„Kunt gij 't gewicht van helm en schild verdragen?
„Gespt ge u 't staal om borst en heupen heen?
„Neen! naakt en bloô, deelt ge in den blinde uw slagen,
„En zoekt ge uw heil in laffe vlucht-alleen!
„De nacht moet van uw heldendaân gewagen:
„In duisternis hult ge uw bandietenschreên!
„Thands nu zij wijkt, wie neemt u in zijn hoede?
„Toon leeuwenmoed, in plaats van tijgerwoede!...."

78.

Hij spreekt, en proeft zijn felle degensneê
Op Algazel, en klieft zijn borst in stukken;
En snijdt aldus het andwoord af, waarmeê
De heiden zijn verachting uit wil drukken:
Zijn oog verstart; een onuitspreeklijk wee
Beeft hem door 't stollend bloed en doet hem bukken;
Hij valt – maar met het doodschuim op den mond,
Slaat hij den tand nog woedende in den grond.

79.

Ook Saladyn en Agrikalt vergeten
Het opstaan – ook Mulassem is niet meer.
Aldiazil sterft, midden doorgespleten
Door éénen houw van Argillans geweer.
Ariadyn, de borst van één gereten,
Zijgt, luid gehoond, aan 's Ridders voeten neêr,
Terwijl, in ruil der wreede spotternijen,
Deez' woorden van zijn veege lippen glijên:

80.

– „Gij, wie ge ook zijt, die dus uw prooi verguist!
„Niet lang zult gij uw zegepraal genieten!
„U wacht mijn lot: een nog geduchter vuist
„Dan de uwe thands, zal straks uw bloed vergieten!...”
Maar de andre lacht: – „Wannéér mijn ziel verhuist,
„Zij 's Hemels zorg! des moetge u niet verdrieten!
„Gij gaat de wolven mesten!” – Uit de wond
Trekt hij het zwaard; en de andre – sterft terstond.

81.

Daar treedt, waar lans en pijlenbus rinkinken,
Een jonge paadje van den Sultan op.
Een harpmuziek schijnt in zijn stem te klinken,
Zijn leven bloeit in d' eersten lenteknop;
Het brandend zweet ligt op zijn kaak te blinken
Als op een roos de vloeibre pareldrop;
't Stof schijnt den gloed dier lokken te verhoogen,
En lieflijk is de gramschap in die oogen!

82.

Hem draagt een ros, dat, in zijn zilverglans,
De sneeuw beschaamt der glinstrende Alpenspitsen:
Het huppelt voort, als in gewiekten dans,
Veel sneller dan orkaan en bliksemflitsen.
Des jonglings vuist omklemt een korte lans,
Het kromzwaard dekt zijn heup, en gouden lissen
En franjewerk versieren 't inkarnaat
En purper van zijn zijden prachtgewaad.

83.

De knaap, wiens jeugd voor 't allereerst de togen
Der glorie smaakt, met hooger blos gekleurd,
Vindt, hier en daar schermutslende aangevlogen,
Geen Held, die hem den tweekamp waardig keurt.
Maar Argillan bespiedt met loerende oogen
Zijn gang; en juist als hij de werpspiets beurt,
Stoot hij zijn ros ter aarde; en eer hij weder
Verrijzen kon, daar ploft de jongling neder!

84.

Zijn zacht gelaat smeekt vruchtloos om genâ:
Hoe zou een blik de onnozelheid beschermen?
De wreedaard slaat der schepping pronkstuk gâ,
Blind voor zijn glans en doof voor al zijn kermen!
Hij heft zijn zwaard, en – mist den slag! want ja,
't Is of althands het staal zich wil ontfermen,
Veel menschlijker dan de onmensch, die den stoot
Verwoedt herhaalt, en – nu den jongling doodt.

85.

Niet ver van daar werd Solyman gedwongen
Om Godfried-zelv' in 't tweegevecht te staan:
Hij ziet van ver zijn lieveling besprongen
Door doodsnood - en verlaat de worstelbaan.
Al houwend door de strijders heengedrongen,
Snelt hij – ter wraak, niet meer ter redding aan,
Want zijn Lesbyn – o smart vol gruwzaamheden! –
Ligt, als een bloem verflenst, in 't stof vertreden.

86.

Hoe kwijnt die lach, die nog van teêrheid spreekt!
Hoe buigt die hals, blank als uit sneeuw geweven!
Hoe heerlijk is dat schoon gelaat verbleekt!
Hoe lieflijk, hoe zielroerend is dat sneven!
Ai zie! dat hart van ijskoud marmer breekt,
Een traan schijnt in dat grimmig oog te beven!
Gij Solyman! gij weent, die onverwrikt
Op d' aschhoop van uw throon hebt neêrgeblikt?

87.

Maar naauw ontwaart hij d' uitgetogen degen,
Nog dampend van des jonglings hartebloed,
Of plotsling heeft het medelij' gezwegen,
En 't gramschapsvuur verdooft den tranenvloed.
Met woedend zwaard rent hij den vijand tegen,
Doorklooft hem schild en stalen ridderhoed
En hoofd en hals, met éénen slag, den toren
Eens Sultans waard, die 't dierbaarst' heeft verloren!

88.

Hij klimt van 't ros, en trapt het lijk op 't hart,
En scheurt verwoed zijn lillende ingewanden:
Zoo pakt een hond, tot dolheid uitgesard,
Den steenklomp die hem trof, met wilde tanden.
O ijdle troost voor zulk een felle smart,
Gevoelloze aard' baldadig aan te randen!....
Buljon terwijl, die toornig ommewaart,
Kwist niet vergeefs de slagen van zijn zwaard.

89.

Ginds woedt een heir van duizend Janitzaren,
Gehelmd, geschild, in stalen wapenpracht:
Ontembaar stout, in de oorlogskunst ervaren,
Door tijd gehard, en van onbuigbre kracht.
Zij, bloesem van des Sultans oude scharen,
Verzwonden niet bij 't zwinden van zijn macht,
Maar volgden hem met hun getrouwe rijën
Door 't stuifzand van Arabies woestenijën.

90.

Dit leger, dat aan orde en tucht gelooft,
En bijna voor geen Frankiesch hoeft te wijken,
Ontmoet Buljon. De Christenheld doorklooft
Korkottes kruin, doet Rostens borst bezwijken,
Breekt Hassan d' arm, werpt Selims bloedig hoofd
Gelijk een bal daarhenen, stapelt lijken
Aan wederzij' tot wallen op, en trotst
Den rossen vloed, die om zijn enkels klotst.

91.

Terwijl hij dus 't geweld der Turken tartte,
En, onverwrikt, nog immer pal blijft staan,
Al mikt de dood al dichter op zijn harte,
Al schijnt de hoop, schoon niet de kracht, vergaan:
Daar rijst op eens een stofwolk in de verte!
Haar zwangre schoot voert oorlogsdonders aan,
En schiet een glans van wapens voor zich henen
In de oogen der verraste Saraceenen.

92.

Het eskadron telt vijftig ridders. Ziet,
Hoe ze op hun vaan het purpren kruis doen blinken!
Maar hadde ik honderd tongen, mocht mijn lied
Uit kopren keel met kopren adem blinken,
Nog noemde ik al de vijanden u niet,
Wie de eerste schok ontzield in 't stof deed zinken.
Laf, onverweerd, stort de Arabier ter neêr:
De Turk weêrstaat, en sterft met krijgsmanseer.

93.

Vreeze, afschuw, smart en wanhoop overvallen
Des vijands heir. En altijd maait de moord
Met scherpe zeis zijn honderdduizendtallen,
En altijd schuimt de laauwe bloedzee voort! –
Intusschen toog vorst Aladyn de wallen
Van Salem uit, en koos nabij de poort
Een heuvel, om, in ijdel zelfvertrouwen,
Den uitslag van den worstelstrijd te aanschouwen.

94.

Maar als hij nu het grooter deel van 't heir
Bezwijken ziet, doet hij den aftocht blazen,
Noopt door zijn boôn Klorinde keer op keer,
Vermaant Argant niet verder voort te razen:
Maar 't fiere paar, bloeddronken evenzeer,
Dwingt, doof en blind, den vijand tot verbazen,
En volgt eerst spâ die ordeloze schaar
Van vluchtenden, en roept ze bij elkaâr.

95.

Maar ach! wie prest lafhartige angst ten strijde?
Wie temt het volk? De vlucht is algemeen.
Die werpt het schild, een ander 't zwaard ter zijde:
't Staal schijnt geen schuts maar ballast voor de leên.
't IJlt met een vaart, die hen de orkaan benijdde,
't Vliegt alles door het enge rotsdal heen,
De helling af, de groene heuvlen tegen,
Op Salem aan – en 't stof wolkt allerwegen!

96.

Maar dwars door 't stof vervolgt hen, voet voor voet,
De Christenschaar, tot ginds de hoogten dagen -
Daar stuit zij nu op d' uitgelezen stoet
Van Aladyn. Hoe 't heldenhart moog' jagen,
't Schijnt Welf te stout, dus heigende en bebloed,
Een aanval op dien verschen drom te wagen.
Zoo trekt hij af, zoo schaart de Saraceen
De resten van 't verbrokkeld heir bijéén.

97.

Al wat de macht van broze stervelingen
Verrichten kan, heeft Solyman verricht.
Nu ziet hij 't bloed door naad en malie dringen:
Zijn boezem hijgt, zijn nokkende adem zwicht.
't Zwaard in zijn vuist beschrijft steeds naauwer kringen,
't Schild aan zijn arm verdubbelt zijn gewicht:
De veêrkracht van zijn spieren schijnt gevloden -
Hij treft nog wel, maar zonder meer te dooden.

98.

Hij voelt het zelf - daar drijft een sombre wolk
Zijn voorhoofd langs: - Wat keuze is hem gebleven?
Zal hij zich 't hart doorsteken met zijn dolk,
Om niemand de eer van zijnen dood te geven?
Of zal hij na 't bezwijken van zijn volk
Nog hunkren naar een nu geschandvlekt leven?
- „'t Lot," roept hij uit, „verneêrt mijn trotschen kop:
„Voer' dan mijn vlucht zijn zegepraal ten top!

99.

„Ik wil mijn rug nog eens den vijand keeren:
„Hij juiche ook nu, als hij mijn aftocht ziet!
„Straks zal mijn zwaard hem andre klanken leeren,
„Hem storende in zijn waggelend gebied!
„Ik bukken? Nooit! Mijn kracht zal triomfeeren:
„Gelijk mijn schand, sterft ook mijn wrake niet.
„Zelfs uit het graf zal, meer dan ooit verbolgen,
„Mijn bleeke schim heur haters nog verbolgen!"

TIENDE ZANG.

KORTE INHOUD. — Ismeen komt tot Solyman en brengt hem binnen Jeruzalem. — De moed van Palestinaas Koning herleeft. — Geschiedenis der Ridders, die uit Armides strikken verlost zijn. — Zekerheid van Reinouts bestaan. — Profecy van Peter den Kluizenaar.

1.

Nog spreekt hij; ziet! daar ijlt een ros hem tegen,
Wild, teugelloos, vlug als een bliksemstraal:
Hoe pijnlijk al zijn spieren zich bewegen,
Hij grijpt het paard, en werpt zich in den zaâl.
Zijn pluimbos ligt in 't bloedig zand gezegen,
Gebersten in zijn glansloos helm-metaal.
De krijgsrok hangt aan flarden om zijn leden –
Geen schaduw bleef van al zijn heerlijkheden.

2.

Gelijk een wolf, ter schaapskooi uitgejaagd.
Verscholen in de duistre boschwaranden,
Wat zware buit hij met zich ommedraagt
In d' afgrond van zijn vratige ingewanden,
Nog hongrig op de laatste vezels knaagt,
En lekt naar 't bloed, dat kleeft aan muil en tanden:
Dus Solyman, wiens blakerende borst
Na zóóveel doôn nog steeds naar offers dorst.

3.

Een pijlenjacht moge om zijn slapen sissen,
Een lansenwoud rondzwiepen op zijn schreên,
Door 't Lot beschermd, vliegt hij door duizend flitsen,
Door zwaard en lans en grimmig moordtuig heen:
Hij dwaalt in 't rond door sombre wildernissen
En kronkelpaân, verlaten en alléén,
Geslingerd in een maalstroom van gepeizen,
Besluiteloos wáár eindlijk heen te reizen?

4.

Ten slotte grijpt op eens hem 't denkbeeld aan,
Naar 't leger van Egyptens vorst te trekken,
Om, aan diens zij', met frissche lauwerblaân
De schande van 't verleden te bedekken.
Dat plan staat vast: nu wandelt hij zijn baan
Kloekmoedig op, door stedekens en vlekken,
Altijd rechtuit, want hij behoeft geen hand
Die hem geleid' naar Gazaas gloeiend zand.

5.

Hoe pijnlijk ook zijn wonden steken mogen,
Hoe fel het zweet langs al zijn leden gudst,
Zoo lang de zon blijft schittren aan de boogen,
Klimt hij niet af, noch gunt hij 't lichaam rust.
Maar als de nacht, met rouwfloers overtogen,
Natuur ontkleurt en 't licht der waereld bluscht,
Vertoeft hij om zijn wonden te verbinden,
En hier of daar een handvol spijs te vinden.

6.

Een palmboom stilt zijn eersten honger weêr.
Fluks legt hij nu met uitgeputte krachten
Het bonzend hoofd op 't harde schild ter neêr,
Of soms de slaap zijn lijden mocht verzachten.
Vergeefs! de pijn verheft zich meer en meer,
De hette van de wondkoorts doet hem smachten;
En woede en wraak, met nog geduchter smart,
Verscheuren als twee gieren hem het hart.

7.

Eerst als omhoog de duizend tintelvuren
Te flikkren staan in diamanten gloed,
Mag hij de ellend, die lijf en ziel verduren,
Neêrwerpen in den stillen Lethévloed.
Zacht hijgt die borst, doorsneden van kwetsuren,
En 't ooglid dekt den appel, rood als bloed.
Pas ligt hij dus in diepen slaap verloren,
Daar snerpt een stem verwijtend in zijn ooren:

8.

„Ontwaak! ontwaak, roemruchte Solyman!
„Hoe kunt gij met een laffe rust u laven,
„Terwijl nog steeds een grimmige tyran
„Uw rijk verheert, uw burgers prest tot slaven?
„Gij slaapt, en hier!.... Verblinde, ziet gij dan
„Die lijken niet, nog altijd onbegraven?
„Omgeven van de teekens uwer smaad,
„Wacht ge onbezorgd een nieuwen dageraad!"

9.

En Solyman – daar ziet hij voor zijn oogen
Een grijzaard staan, gerimpeld en stokoud,
Aâmechtig op een krommen staf gebogen,
Die 't wagglend lijf met moeite staande houdt.
De Sultan roept, vertorend opgevlogen,
– „Wie zijt gij dan, gij spooksel! dat zoo stout
„De rust verstoort, die arme zwervers smaken?
„Wat hebt gij met mijn schande of roem te maken?..."

10.

– „Ik ben een man," was 't andwoord, „die uw raad
„Doorgrondt, al heeft geen stervling dien vernomen,
„Wien gij méér dan gij weet ter harte gaat:
„Daarom alleen ben ik tot u gekomen.
„De weêrhaak, die mijn taal in 't hart u slaat,
„Zal heilzaam zijn, want zij verstoort uw droomen.
„Vergun mij, Heer! dat mijner woorden gloed
„U spore tot d' aâlouden heldenmoed!

11.

„Heer! dringt mijn blik door uwe ontwerpen henen,
„Dan wilt gij tot Egyptens Koning gaan;
„Maar kon ook 't Lot u schild en vleuglen leenen,
„Toch bracht die tocht u luttel voordeel aan:
„Ook zonder u zal 't heir der Saraceenen
„Welras vergaârd en onder 't wapen staan.
„Neen, dáár kan in zijn schitterendste stralen
„De luister van uw dapperheid niet pralen!

12.

„Maar volgt gij mij, 'k voer zonder slag of stoot
„En dwars door heel dien ringelmuur van lansen,
„U achter Salems poorten, in den schoot
„Der vesting, bij de volle middagglansen.
„Dáár wacht een strijd met zwaard en hongersnood,
„Die vreugd belooft én rijke lauwerkransen.
„Gij zult de Stad verdedigen tot op
„Egyptens komst; en - voert uw roem ten top!"

13.

De wilde Turk bewondert onder 't spreken
Des grijzaards stem en vurig vonklend oog;
De grimmigheid is van zijn geest geweken,
De wolk ontvliedt zijn trotschen wenkbraauwboog.
„'k Volg!" roept hij uit, „o Vader! door wat streken
„En krommigheên het pad ook slingren moog' -
„Mij ging die raad alle andren steeds te boven,
„Die 't meest gevaar en arbeid kan beloven!..."

14.

Hem prijst de grijze, en daar de koele nacht
De pijn verhoogt, zoo zalft hij de kwetsuren
Met balsem, die de felle pijn verzacht,
Het bloeden stelpt, de krachten aan kan vurén.
Maar als hij door auroraas rozenpracht
Het zonnegoud zijn stralen ziet borduren,
Daar roept hij uit: - „'t Is tijd! Het lichtend zwerk
„Beschijnt ons pad, en roept ons tot het werk!..."

15.

Hij zet zich naast den Sultan op een wagen,
Die naast hen staat, en ment met meesterhand
Het rosgespan, in 't blank gareel geslagen,
Rank als de teelt van Yemens lustwarand.
't Gaat snel - zóó snel, dat onder 't voorwaartsjagen
Noch wiel noch hoef een teeken laat in 't zand:
Voort briescht het, als op dampende onweêrvleugels,
En vlokken schuim besneeuwen trens en teugels.

16.

O wonder, méér dan al wat wonder scheen!
De dunne lucht schijnt plotsling te verdikken,
En weeft één wolk rondom den wagen heen,
Verborgen toch, ook voor de scherpste blikken,
Ontrefbaar, zelfs voor d' uitgeworpen steen,
Die muren op hun grondslag zou verwrikken;
Toch ziet het paar, door 't nevelfloers rondom,
De velden en d' azuren hemeldom.

17.

De Sultan, met gefronste wenkbraauwboogen,
Ziet nú de wolk en dán den wagen aan,
Slagboomen door en hoogten op gevlogen,
Als ging het langs een spiegelgladde baan.
De grijzaard leest uit zijn verstarrende oogen
Den schrik, waarmeê zij 't wonder gadeslaan:
Dies haast hij zich, de stilte te verbreken,
Tot de andere nu moed vindt om te spreken:

18.

– „Gij, wie ge ook zijt, die over 't rijksgebied
„Der schepping heerscht en wondren kunt verrichten,
„Naar willekeur het menschlijk hart doorziet,
„En voor één blik het diepst geheim doet zwichten!
„O zeg me, als gij het deinzende verschiet,
„Hoe dicht verhuld, den sluier af kunt lichten,
„Wat, na een kamp, zóó pijnlijk en zóó lang,
„Wacht Aziën? De Vrede, of – de Ondergang?

19.

„Maar eerst, uw naam! en fluister mij in de ooren,
„Door welk een macht gij zulke wondren doet!
„Want om met vrucht uw woorden aan te hooren,
„Moet de onrust weg, die tintelt in mijn bloed!...”
– „Uw laatsten wensch ziet ge u al licht beschoren,”
Voert de andre hem glimlachend te gemoet:
„Ik ben Ismeen – wijl ik de tooverketen
„Der Krachten ken, een Magiër geheeten.

20.

„Maar in 't verschiet een valkenblik te slaan,
„In 't blind geheim van 't Noodlot door te dringen,
„Vermeetle wensch en vruchteloze waan!
„'t Is niet vergund aan broze stervelingen.
„'t Voegt ons, met kracht en wijsheid pal te staan,
„Om de ongenâ des levens te bedwingen:
„Den sterken, den verstandigen-alleen
„Gelukt het soms hun eigen kroon te smeên!

21.

„'t Is u een spel, de muren te behoeden,
„Omcingeld door barbaarsche legermacht –
„In 't ingewand des vijands zult gij woeden
„Met al 't geweld van uwe ontembre kracht.
„Door ijzer, vuur en vlammen zult ge u spoeden.
„Waag! lijd! volhard! De star der hope lacht.
„Thands wil ik u – gij wenscht het! – toevertrouwen
„Hetgeen ik door een sluier meen te aanschouwen.

22.

„Mij dunkt, ik zie – eer de eeuwige Planeet
„Een groot getal van jaren heeft doorvlogen –
„Den Man, die 't Oost met heerlijkheid bekleedt
„En aan wiens voet Egypten ligt gebogen.
„'k Zie hem met Kunst en Kennis toegereed;
„Zijn Deugdenbeeld staat heerlijk voor mijn oogen;
„En duidlijk is 't dat hij het dwanggeweld
„Van 't Frankiesch rot niet enkel perken stelt,

23.

„Maar tot den grond hun broeinest uit zal roeien.
„Één laatste kamp, en – weg is al hun trots!
„Hun overschot, alleen door 't golvenloeien
„Verdedigd, zal verkwijnen op een rots.
„Uw bloedstroom zal den Held door de aadren vloeien!..."
Hier zwijgt hij, en terstond barst de andre los,
Den blik van vreugd en jaloezy aan 't gloren:
– „Gelukkige, tot zóóveel roems verkoren!"

24.

Hij voegt er bij: – „Mijn lot zij kwaad of goed,
„Al naar de raad des Hemels heeft besloten –
„Mijn wil blijft vrij en ongetemd mijn moed!
„Eer wordt de maan heur renbaan uitgestoten,
„Eer deinst geheel de ontelbre starrenstoet,
„Eer ooit fortuin met al haar bondgenooten
„Me één enklen stap doet wijken van mijn baan!...”
Hij spreekt; en schijnt in vuur en vlam te staan.

25.

Zoo gaan zij voort; tot fluks de tenten graauwen
Van 't Christenkamp, gespannen over 't veld.
O pijnlijk, o afgrijsselijk aanschouwen!
Wat halmen heeft de zicht des doods geveld!
De Sultan kan zijn droefheid niet weêrhouën:
Zijn kaak verbleekt, zóó voelt hij 't hart bekneld.
Daar liggen nu zijn roemrijke oorlogsvanen
Door 't stof gesleept en met verscheurde banen!

26.

Daar treden met meêdoogenlozen voet
De Franken op de hoofden zijner vrinden;
Daar plondren zij verwaten en verwoed
Die lijken, straks verwaaiende op de winden:
Want midderwijl bij plechtige' uitvaartstoet
De Christendoôn in 't graf een rustplaats vinden,
Ziet hij 't gebeent' van Turk en Arabier
Opééngesmakt in 't vlammend houtmijtvier.

27.

De Sultan zucht en wil den kar ontspringen
Met dreigend zwaard, bedwelmd door razernij;
Maar de andre roept: – „Leer toch uw drift bedwingen,
„Gij blinde dwaas!” en trekt hem aan zijn zij'.
Voort! gaat het weêr, voort! naar de heuvelklingen,
De hoogten op – tot heel de tentenrij
Der Franken uit hunne oogen was verzwonden,
De stilte keerde, en straks – de paarden stonden.

28.

Nu klimmen ze af: één woord, de kar verdween.
Zij wandlen, steeds door de eigen wolk omgeven;
De weg gaat linksch en kronkelt naar beneên,
Een bergkloof in, met kreupelhout doorweven.
Daar rijst in 't eind de Sion, reus van steen,
Die 't voorhoofd naar het westen houdt geheven.
Hier blijft de grijzaard eensklaps staan, en tuurt
Als zocht hij iets bij 't hoekig rotsgemuurt'.

29.

Daar zien ze op eens een donkre grot, beneden
In 't berggevaart' gehoold door menschenhand,
Maar ongebruikt sints een vergrijsd verleden,
En nu begroeid met ruigte en slingerplant.
De grijzaard bukt om 't rotshol in te treden,
En buigt met zorg de takken aan een kant;
Zijn rechte zoekt den toegang te bereiden,
Zijn slinke wil den trotschen Sultan leiden.

30.

Maar deze mort: – „Langs wat verborgen baan
„Doet gij mij hier door nacht en dorens waden?
„Mijn vlijmend zwaard, zoo gij het toe wilt staan,
„Baant elders zich niet één maar duizend paden!...."
Maar de andre spreekt: – „O hart vol sombren waan!
„Waartoe zoo trotsch dien kronkelweg te smaden?
„Herodes-zelf, op wiens geslepen staal
„De glorie blonk, betrad dien menigmaal.

31.

„Die Vorst, om zijn hardnekkig volk te dwingen,
„Groefde in den berg dien rotsgang, om weldra
„Van uit de burcht – naar een der gunstelingen
„Begiftigd met den naam Antonia –
„Naar 't heiligdom des Tempels door te dringen:
„Geen menschlijk oog sloeg op dien weg hem gâ,
„Waar langs hij vrij zijn troepen binnenvoerde,
„Als de oproergeest Jeruzalem beroerde.

32.

„Van allen die daar leven, weet niet één
„Dien donkren weg, dan ik. Door 't hart der aarde
„Voert hij ons naar de binnenkamer heen,
„Waar juist de Vorst zijn hoogen raad vergaârde:
„Zijn hart wordt door te felle vrees bestreên,
„Nu 't noodlot hem den bittren kelk niet spaarde –
„Gij komt te goeder uur: hoor; zie; en zwijg;
„En, is het tijd, dat dan uw wekstem stijg'!...."

33.

Zóó spreekt de grijze; en rug en hoofd gebogen,
Dringt Solyman in de enge steenrotskrocht,
En volgt zijn gids, waar nooit van 's hemels boogen
In de eeuwge nacht een lichtstraal vallen mocht.
Toch rijst allengs 't verwulfsel naar den hoogen:
De gang verbreedt, en vlugger gaat de tocht –
Tot ze elken stap al luider hooren kraken,
En 't middenpunt der steenen groef genaken.

34.

Een kleine poort deinst knarsende op het staal
Der hengselen – daar stijgen wenteltrappen,
Met puin bestrooid, beschenen door een straal,
Die schuchter uit een oopning schijnt te ontsnappen.
Zij treden uit een onderaardsch portaal
Een pronkzaal in, waar honderd toortsen knappen,
En, moedloos met zijn moedelozen raad,
De Koning throont met wrong en plechtgewaad.

35.

De Sultan, in zijn tooverwolk verborgen,
Neemt, onbemerkt, rondom zich alles waar:
Hij hoort den Vorst, die, 't hoofd vol bange zorgen,
Zich van zijn throon dus uitlaat tot zijn schaar':
– „Zoo heeft dan toch ons gistren nog een morgen,
„Getrouwen, ach! wel liep mijn kroon gevaar!
„En nu nog – kéért de hoop, die ons ontglipte,
„Al wachten we ook den bijstand van Egypte?

36.

„Wie weet, hoelang die hulp nog toeven zal!
„Intusschen blijft de toekomst even duister:
„Wie schaft mij raad? wat kan een wissen val
„Voorkomen? Spreek' wie spreken kan! Ik luister...."
„De koning zwijgt; gelijk in 't eikendal
Een luchtjen ruischt, zoo zuist een zacht gefluister:
Daar rijst Argant, en even stout als straf
Breekt hij aldus het dof gemurmel af:

37.

– „Doorluchtig Vorst! wat wilt gij uw getrouwen
„Verzoeken met uw vragen? Geeft het baat,
„Breedvoerig wat elk onzer weet, te ontvouwen?
„Mij dunkt, hier is maar één beproefde raad:
„Wij moeten op onze eigen krachten bouwen;
„En is het waar, dat niets den moed weêrstaat,
„Dan leer' de moed ons de oude wapens vatten,
„En 't levenslicht niet boven waarde schatten!

38.

„Meen daarom niet, dat ik geen hulp begeer,
„Of vrees dat ons Egypten zal verlaten!
„'t Zou twijflen zijn aan 't woord van onzen Heer,
„En ver' van mij een misdaad zoo verwaten!
„Maar 'k wenschte wel, dat velen uit ons heir
„Bij vaster hand een stouter geest bezaten,
„Die, voorbereid op elken zwaai van 't lot,
„Triomf begeert en met den doodschrik spot!...."

39.

Geen woord na dit laat fiere Argant meer hooren:
Hij zwijgt als een die álles heeft gezeid.
Nu rijst Orkaan, uit eedlen stam geboren,
En vraagt gehoor, niet zonder waardigheid:
Eens was ook hem een glimp van roem beschoren,
Maar sints zijn hand een jonge gade leidt,
En kinderkens zich aan zijn boezem prangen,
Heeft zachter drift daar d' oorlogszucht vervangen.

40.

„Heer," sprak Orkaan, – „ik laak den vuurgloed niet,
„Die vonkelt uit zoo schitterende woorden,
„Wanneer hij aan een vol gemoed ontschiet,
„Waar hoop of vrees nog nooit één denkbeeld smoorden;
„En zoo Argant zijn Vorst een andwoord biedt,
„Van vrijer toon en inhoud dan behoorden,
„'t Zij hém vergund! wijl zijn voorbeeldloos staal
„Niet afsteekt bij de stoutheid van zijn taal!

41.

„Maar gij, o Heer! door tijd en ondervinding
„Geleerd, gij legt door uw gezond verstand
„Een drift, die tot rampzalige verblinding
„Vervoeren zou, voorzichtig aan een band:
„Aan 't groot gevaar, ons dreigend met verslinding,
„Toetst gij de hulp, beloofd door 't vreemde land;
„Gij vergelijkt des vijands duizendtallen
„Met de oude muren en de nieuwe wallen.

42.

„De Stad is sterk – ik spreek nu frank en vrij –
„Ze is wèlgebouwd en even wèlgelegen,
„Wie weet het niet? Maar grimt van de andre zij'
„Niet dreigende ons des vijands stormtuig tegen?
„'k Weet de uitkomst niet: ik hoop, maar – vrees er bij,
„Onzeker wie de krijgsbalans zal wegen.
„Ja, zoo 't beleg zijn kring nog dichter sluit,
„Dan zie ik ons den hongersnood ten buit!

43.

„'t Is waar, ge ontfingt nog gistren in uw schuren
„Bij blind geluk een voorraad vee en graan,
„Toen 's vijands woede een oogwenk onze muren
„Vergat, om in ons bloed te wed te gaan –
„Maar ach! hoe zou, indien 't beleg moet duren,
„Die handvol spijs voor zóóveel volks volstaan?
„Zoo kunnen wij van bleek gebrek verkwijnen,
„Al zou Egypte ook op zijn tijd verschijnen!

44.

„Maar hoe, zoo 't eens bleef toeven? Doch gesteld,
„Uw hoop en zijn beloften kon niet falen,
„Zijn wij daarom onttogen aan 't geweld?
„Zal ons de zon der overwinning stralen?
„Ons wacht, o Vorst! de worstling met dien Held,
„Die Hoofden, en dat Heir, wier zegepralen
„Met bloedig schrift in 't hart gegriffeld staan
„Van Syriër, Araab, Turk, Perziaan!

45.

„Gij-zelf, gij kent die onbedwingbre scharen,
„O dappre Argant! Gij hebt ze menigkeer
„Den rug gewend, als ze u te machtig waren,
„En 't leven u gewenschter scheen dan de eer!
„Klorinde en ik, wij hebben 't ook ervaren:
„'t Verwijt past op ons allen evenzeer.
„Maar neen! 'k mag niet verwijten: wij bestonden
„Ten einde toe wat onze krachten konden!

46.

„'k Spreek, schoon Argant verwoed me in de oogen staart,
„En, oorlogsziek, de waarheid niet wil hooren.
„'t Onbuigbre Lot begunstigt 's vijands zwaard:
„Daar is een stem, die 't fluistert in mijne ooren.
„Hij wijkt voor macht van volk noch muurgevaart',
„En rust niet eer hij 't Rijk zich ziet beschoren:
„De Hemel weet, het woord dringt me uit de borst
„Uit liefde en trouw voor Vaderland en Vorst!

47.

„O wijze Vorst van Tripoli, die vrede
„Bedong, en met den vreê zijn throon behield!
„Maar Solyman! - wis trok de Dood hem mede,
„Indien hij niet in ketens nederknielt,
„Of, vogelvrij, met ongewissen schrede
„In 't ronde dwaalt, tot hem de wraak vernielt.
„Toch, had hij gave en schatting willen geven,
„De helft zijns Rijks waar' licht zijn deel gebleven!" -

48.

Dus tracht Orkaan met sluwvernisten mond
Den inhoud van zijn reden te verbloemen –
Zijn lafheid wil een schandlijk vreêverbond,
Voor cijns gekocht; al durft hij 't woord niet noemen.
Intusschen sloeg den Sultan waar hij stond
De vlam door 't bloed: „Zal u die weekling doemen?”
Blaast nu Ismeen hem zacht in de ooren: „Heer!
„Duldt gij dien smet, geworpen op uwe eer?”

49.

– „'k Heb reeds te lang met opgekropten wrevel
„Staan toezien!” is het andwoord. Als hij spreekt,
Scheurt plotseling de dunne toovernevel
Die hem omringt, gelijk een zeepbel breekt.
De Sultan treedt hervoort, den tijgerknevel
Omhoog, den gloed in 't dreigend oog, en wreekt
Zich eindlijk op zijn lang, gedwongen zwijgen
Met woorden, die als woeste golven stijgen:

50.

– „Hier ben ik dan! ik-zelf, wiens eer het geldt,
„De Sultan! noch voortvluchtig noch verslagen!
„Dát zal mijn zwaard dien lagen lasterheld
„Bewijzen! – Ik, door al de wervelvlagen
„Des krijgs, door bloed en lijken heengesneld,
„Op vleugelen der wrake rondgedragen
„Door 's vijands kamp, ik, onder wonde en pijn
„Alléén nog strijdende, ik, voortvluchtig zijn!!

51.

„Maar durft hier één zoo groote lafheid toonen,
„Dat hij zijn Land een mager wingewest
„Van vreemden wenscht, ik zal den meineed loonen:
„'k Worg op de plek dien vuigen Statenpest!
„Eer zullen wolf en lam één kooi bewonen,
„Eer heulen duif en slang in 't zelfde nest,
„Eer Allahs volk, gekneld in dwanggareelen,
„Één bodem met den Christen wilde deelen!” –

52.

Als hij zoo spreekt, slaat hij met wild gebaar
De rechtervuist aan 't rammelend geveste.
Zijn taal, zijn blik, verstomt, ontzet die schaar,
Zóó bleek of haar geen enkle bloeddrop restte.
Toch vlood de wolk dat grimmig wenkbraauwpaar,
Een glimlach zelfs gaf hij den vorst ten beste,
Bij 't woord: „Houd moed, mijn Koning! Gord u aan!
„Want Solyman zal u ter zijde staan!"

53.

En Aladyn treedt hem met open armen
Te moete, en juicht: - „Gegroet, mijn vriend! mijn zoon!
„'k Vergeet mijn schade en alle krijgsallarmen,
„Nu gij daar staat, als keerende uit de doôn!
„Gij zult niet slechts mijn rijksgebied beschermen,
„In korten tijd herwint ge uw eigen kroon,
„Indien we althans des Hemels gunst erlangen!...."
En juichend houdt hij Solyman omvangen.

54.

Fluks leidt hij hem ten eerezetel heen,
Ter rechterzij' van d' elpen throon verheven.
Links wordt terstond den gunsteling Ismeen
De naaste plaats, de tweede in rang, gegeven:
Terwijl nu deze, op 's Konings vraag, al 'tgeen
Hun wedervoer hem afmaalt naar het leven,
Treedt eerbiedvol, gevolgd van heel den stoet,
Klorinde toe, en neigt aan 's Sultans voet.

55.

Wie 't eerst haar volgt, is Ormuzd, die een bende
Kloekmoedige Arabieren had geleid,
En, als het kamp verwoed ten strijde rende,
Begunstigd door de stille duisterheid,
Naar Salems muur de onhoorbre schreden wendde,
Langs kronkelpaân, rondom de stad verspreid,
En 't jammrend volk, in hongersnood verloren,
Verraste met zijn buit van vee en koren.

56.

Vlamöogend en de trotschheid op 't gezicht,
Staat norsche Argant, en doet geen enkle schrede –
Den leeuw gelijk, die roerloos nederligt
Met fieren blik en onverstoorden vrede.
Maar laffe Orkaan, als bevend voor 't gericht,
Staart op den grond en overpeinst een bede.
Zóó zijn dan hier ter raadsvergadering
De leden saam' van dien doorluchten kring. –

57.

Buljon terwijl had overal de wegen
Weêr schoon gevaagd en zijn triomf voltooid,
De dierbren, die op 't slagveld nederzegen,
Ter aard besteld en 't graf met palm bestrooid.
Nu heeft heel 't heir 't gewenscht bevel gekregen:
„Twee dagen, en de stormvaan worde ontplooid!"
Zoo dreigen dan nog schriklijker gevaren
Dan ooit voorheen de omcingelde barbaren.

58.

De Veldheer had terstond den drom herkend,
Die zoo bij tijds hem hulpe had geboden:
't Was de eigen schaar, die onlangs de oorlogstent
Op 't vleien der verleidster was ontvloden.
Ook Tankred keerde, ontworsteld aan de ellend
Des kerkers, hij, gerekend bij de dooden!
Fluks roept Buljon de ridderlijke schaar
In 't bijzijn van den kluiznaar bij elkaâr.

59.

Hij spreekt hun toe: – „O, bij dit hart, dat teeder
„U welkom heet, verhaalt ons van uw tocht!
„Wat gunstig lot brengt u, verdwaalden, weder,
„Juist toen ons heir u 't minste missen mocht?"
De ridderschaar slaat blozend de oogen neder,
Een smart ter prooi, met schaamte en schand' gekocht;
Tot eindlijk zich de Britsche Prins doet hooren,
Wiens blikken weêr van de oude fierheid gloren:

60.

– „Wij allen dan, wie 't lot niet uitverkoos,
„'t Is waar, wij zijn door Amors list verraden!
„Armide, eilaas! verblindde ons door de roos
„Der schoonheid, die langs vreemde kronkelpaden
„Ons dolen deed! Wij kweekten vruchteloos
„Een honger, dien zij nimmer zou verzaden.
„Haar taal, haar oog, een bron van liefde en haat,
„'t Was al bedrog: wij weten 't, maar – te laat!

61.

„Zoo zijn we in 't eind genaderd tot de zoomen,
„Waar 't schandlijk volk in 't groot vergeldingsuur
„Gods solfervloed ten hemel uit zag stroomen,
„Tot wrake der beleedigde natuur.
„Eens bloeide 't Land – zijn bloei is weggenomen,
„Zijn groeikracht is verstikt door 't zwavelvuur;
„Een doode zee verpest er met haar walmen
„De lucht, waar nooit gewiekte zangers galmen.

62.

„Geen voorwerp ooit, noch mensch noch meulensteen
„Noch ijzerklomp, of wat er nedersmakte,
„Daalde immer door die zoutzee naar beneên,
„Waar 't boven drijft als uitgedord getakte.
„Een smalle brug leidt naar een burchtslot heen,
„Dat oprijst uit die zilte watervlakte:
„Dáár leidde Armide ons binnen; met de poort
„Ontsloot zich een verruklijk Tooverööord.

63.

„Daar welft een lucht, uit klaar azuur geweven,
„Zich over woud en weide en rozendal;
„Een balsem waait uit groene myrthendreven,
„Besproeid door bron of heldren waterval:
„Een zoete slaap schijnt droomende aan te zweven
„Op windgezuis en murmlend golfgeschal.
„Wat vooglenzang, gewiegd op purpren vlerken!
„Wat pracht van goud en marmren wonderwerken!

64.

„In dichte schaâuw, waar beekjens, hemels-frisch,
„Het moschkleed met verliefde kusjens drenken,
„Bereidde Armide een feestelijken disch,
„Waar spijs en drank in kostbre vazen wenken,
„Waar geurt wat vrucht van ieder jaartij' is,
„Wat veld en hof, wat aarde en zee kan schenken,
„Door kunst gekruid, besproeid met stroomen wijns,
„En rondgediend door honderd maagdelijns.

65.

„Dat feest des doods, dat maal van list en logen,
„Verhoogde zij door duizend zoete reên.
„Nog dronken wij in vonkelende togen
„Vergetelheid, als ze opstond en verdween.
„Zij keerde, maar met minder vriendlijke oogen;
„Ook zwaaide zij een roede rond zich heen,
„Terwijl wij haar een stroom van vreemde woorden,
„Die ze uit een boekrol voorlas, momplen hoorden.

66.

„Zij las, de Tooveresse! O wondre macht!
„Gedachte en wil en element en leven
„Verandren. 'k Word door onweêrstaanbre kracht,
„Instinktsgewijs, naar 't water voortgedreven:
„Ik spring er in! 'k Voel de armen onverwacht
„Inkrimpen, 'k zie mijn voeten saamgeweven –
„Een schubbig vel omringt mij overal:
„Ik klief als visch het levend stroomkristal!

67.

„Ook d'anderen was 't eigen lot beschoren.
„Zij volgden mij, en plonsden in den stroom.
„Half ging mij reeds de erinnering verloren,
„Maar 'k was te moê als in een doffen droom.
„In 't eind, daar staan we, in menschenvorm herboren,
„Dezelfde weêr, maar van verbazing, schroom,
„En vreeze stom – terwijl Armidaas toren
„Met dreigende gebaren zich doet hooren:

68.

– „„Ge ontfingt dan nu een proeve mijner macht!
„„Uw wil bezwijkt voor mijn geducht vermogen:
„„Één wenk van mij – daar ligt ge in de eeuwge nacht
„„Eens kerkers voor uw leven neêrgebogen!
„„Daar vliegt ge rond op donzen vogelschacht!
„„Daar heft ge als boom uw takken naar den hoogen,
„„Of hardt tot steen, of smelt tot kristallijn,
„„Of wroet in 't slijk als borstlig everzwijn!

69.

„„Maar 't staat aan u, mijn strafgericht te ontkomen:
„„Aanvaardt terstond het voorstel dat ik doe!
„„Wordt Heidenen! Plengt Christenbloed bij stroomen!
„„Ontwringt Buljon zijn ijzren geesselroê!....”
„Met afschuw wordt de schandlijke eisch vernomen,
„Met moed versmaad – alleen stemt Rambout toe.
„Wij werden in een kerker neêrgesmeten,
„Waar zelfs geen straal ons groette door de reten.

70.

„Niet lang nadien geleide 't grillig lot
„Ook Tankred naar dezelfde gruwelwoning.
„Nu toefden wij slechts kort in 't kerkerkot,
„Want hoorde ik juist, dan zond Damaskus' Koning
„Een bode naar Armides tooverslot,
„En dagvaardde ons ter wreede martlaarskrooning.
„Ontwapend en met ketens om de leên,
„Voerde ons zijn bende naar Egypten heen!

71.

„Wij trokken voort langs harde pelgrimswegen;
„Daar voerde Hij, die 't groot Heelal regeert,
„Ons onverwachts den goeden Reinout tegen,
„Die steeds zijn faam door nieuwen roem vermeêrt.
„Hij aarzelt niet – hij valt met blanken degen
„De wachters aan, die hij in 't stof verneêrt.
„Wij rukken hen de wapens van de leden,
„Ons eigendom, waar zij zich meê bekleedden!

72.

„'k Zag Reinout-zelv'! Ik blikte hem in 't oog!
„'k Heb hem omhelsd! Zijn stem klonk in onze ooren:
„De jammermaar, die u verschrikte – loog!
„Voorwaar, hij leeft! frisch, krachtig als te voren!
„In 't bijzijn van een enklen pelgrim toog
„Hij van ons weg bij 't derde morgengloren:
„Hij reisde naar Antiochië, en liet
„Zijn bloedig kleed aan d' oever van een vliet."

73.

Zoo spreekt hij. Met van vreugde glinstrende oogen
Blikt de Eremiet naar boven. Hemelgloor
Heeft zijn gelaat met stralen overtogen:
Gods leven dringt zijn sterflijk hulsel door;
Des Geestes vol, van heilge drift bewogen,
Heft zich zijn ziel naar 't Cherubijnenchoor,
En zweeft er met een zaligend verblijden
Door de eeuwge reeks der jaren en der tijden.

74.

Nu opent zich zijn aangeblazen mond
En profeteert de dingen die daar komen!
Elk hoort verbaasd, genageld aan den grond,
De heilge donders van zijn lippen stroomen:
- „Ja, Reinout leeft! Een Tooveresse vond
„De leugen uit, die van zijn dood doet droomen.
„Hij leeft! hij bloeit! en Gods voorzienigheid
„Heeft hem nog rijper glorie weggeleid.

75.

„Zijn daden, die heel Aziën doorklinken,
„Zijn kinderspel, beloften voor 't verschiet:
„Eens doet zijn zwaard een keizerszetel zinken,
„Op 't daveren van zijn verwinningslied.
„'k Zie op zijn helm den zilvren arend blinken,
„Die Romes Kerk een veilge schuilplaats biedt,
„Door hem bevrijd uit de ijzren haviksklauwen....
„En wèl zal hij een waardig kroost aanschouwen.

76.

„'t Kroost van zijn kroost en 't laatste nageslacht,
„Zal eens om strijd zijn heerlijk voetspoor drukken,
„De Driekroon en den Tempel aan de macht
„Van Cesars en Tyrannenbroed ontrukken,
„Den booze een schrik en d' onschuld tot een wacht,
„Den zwakke hoên, den trotsche in 't stof doen bukken:
„Zóó schittert, zóó streeft Estees heerschappij
„Met arendsvlucht gestarnte en zon voorbij!

77.

„Prelaten zal ze in 't Pauslijk purper kleeden,
„En wapenen met een tweevoudig zwaard;
„Waar immermeer voor Christus wordt gestreden,
„Wordt steeds door haar de rijkste krans vergaârd.
„Haar heeft de Heer in Zijn goedgunstigheden
„Op 't aardsch tooneel een grooten rol bewaard...
„Roep Reinout weêr! Slechts-hij doet uw banieren,
„Naar 's Hemels raad, volkomen zegevieren!"

78.

Zoo breekt dan nu de vroome kluizenaar
De onzekerheid, en doet de vreugde stijgen.
Buljon-alleen, bij 't juichen van de schaar
In diep gepeins, bewaart een plechtig zwijgen.
De duisternis ontplooit het vleuglenpaar
En doet alom haar daauwfloers nederzijgen.
't Slaapt alles, in de schaduwen der nacht:
Alleen Buljon houdt mijmerend de wacht.

ELFDE ZANG.

KORTE INHOUD. — Het Christen Leger trekt in plechtigen optocht ten gebede, in de nabijheid van Jeruzalem, en bestormt de stad. — Algemeen gevecht. — De zeven pijlen van Klorinde. — Godfried, zwaar gewond, wordt wonderdadig genezen, en keert weder op het krijgstooneel. — De invallende nacht verdaagt den strijd tot morgen.

1.

Vervuld van 't plan, waaraan hij 't leven wijdde,
Peinst nu Buljon hoe de aanval best geschied'.
Het stormtuig wordt reeds toegerust ten strijde:
Daar nadert plotsling Peter de Eremiet.
Met plechtige ernst wenkt hij den Held ter zijde,
En spreekt deez' taal, die diep ontzach gebiedt:
„Wat blijftge, o Vorst, op aardsche wapens denken?
„Niet dezen 't éérst moet gij uw aandacht schenken!

2.

„Onze aanvang zij met Hem die eeuwig leeft!
„De smeekbeê stijg' tot de amethysten zalen,
„Opdat Zijn wenk, die de overwinning geeft,
„Zijne Engelen en Heilgen neêr doe dalen!
„In 't plechtgewaad, dat op den wierook zweeft,
„Zing' 't Priesterdom oodmoedig lofchoralen.
„Gij-zelf, o Held! zult, buigend voor 't altaar,
„Ten voorbeeld zijn voor heel uw Legerschaar!"

3.

Die woorden, die de hoogste wijsheid aâmen,
Zij klinken luide in 't hart des Helden weêr:
„Buljon zal uw verwachting niet beschamen,"
Zoo spreekt hij, „gij gezalfde van den Heer!
„Ik roep terstond de Legerhoofden samen,
„Vergader gij 's volks Herders evenzeer!
„Wenk Ademar en Willem, dat zij beiden
„Al 't noodige voor 't Christenfeest bereiden!"

4.

De Grijzert schaart, bij d' eersten dageraad,
Bij 't tweetal ook de mindre Priestrenreien,
Op d' eigen plek waar 't heilig outer staat,
Behangen met fluweel en palmenmeien.
Zij blinken alle in 't sneeuwwit plechtgewaad;
En d' Opperherders, die den stoel geleîen,
Siert bovendien, in rijken kleurengloed,
De stool, de kromstaf, en de bisschopshoed.

5.

In 't kluiznaarskleed aan aller spits getreden,
Draagt de Eremiet een needrig Christusbeeld.
Hem volgen dan met statelijke schreden
De Priesters, in twee chooren afgedeeld.
Zij plengen hunne oodmoedige gebeden
In 't beurtgezang, dat ziel en zinnen streelt;
Met Ademar en Willem, deelgenooten
In 't toezicht, wordt de Priestrenschaar besloten.

6.

Nu komt Buljon, door niemand vergezeld,
Gelijk het voegt aan d' eerste van die allen.
De Hoofden volgen paarsgewijz' den Held,
Vooraf gaande aan hun honderdduizendtallen.
Zóó rukt het heir plechtstatig voort door 't veld,
Met tragen tred. Geen krijgstrompetten schallen;
Geen trommel dreunt; geen stervling waagt een woord:
't Is al Gebed en Psalmzang wat men hoort.

7.

U, Schepper! U, des Scheppers Eengeboren!
U, Geest van Zoon en Vader! roepen ze aan.
U, tot des Heilands Moeder uitverkoren,
Wie 't zevenvoudig zwaard door 't hart moest gaan!
U, rijkgezalfde Aartsenglen, wie de chooren
Der Serafs aan hun gouden spits zien staan!
En U, die in de geestkracht van Elias
Door heilgen doop den weg baande uws Messias!

8.

Ook U vereert hun loflied, sterke Rots,
Waarop de Heer zich Zijn Gemeente stichtte!
En U, zijn Medeapostlen, Mannen Gods,
Die in den nacht der booze waereld lichtte!
U, Helden! die, de ontstoken Hel ten trots,
Met de Afgoôn streedt tot ook de laatste zwichtte!
U, Martlaars, die met Godgewijden moed
De waarheid hebt bezegeld door uw bloed!

9.

U, Vaders, die met woord en pen uw broedren
Den toegang weest naar 't smalle Levenspad!
U, Vrouwen, die al 's waerelds wufte goedren
Verworpen hebt voor d' éénig-waren schat!
U, Maagden, die met hemelsche gemoedren
In de enge cel den Heer tot Bruîgom hadt!
U allen, die omhoog steegt door de wolken,
't Geweld te sterk van koningen en volken!

10.

Zoo, zingende in welluidend lofakkoord,
Beweegt het heir zijn lange menschenketen,
En golft het stapvoets naar de hoogte voort,
Naar 't groen geboomt' de Olijvenberg geheeten.
Hij rijst in 't Oost, niet ver van Salems poort:
Slechts Jozafat, door Kedrons beek gespleten,
- De diepte, eenmaal van Jezus' tranen nat! -
Scheidt d' onvergeetbren Bergkling van de Stad.

11.

Dáár daalt het Heir ter neder. Luid weêrgalmen
De liedren, steeds herhaald in 't luistrend oor:
Zij kaatsen weêr op rots en heuvelschalmen,
Zij daavren grotten en spelonken door.
't Is overal, als andwoordde op die psalmen
In 't dichtst van 't woud een juublend Geestenchoor:
Zoo duidlijk klinkt, en zooveel duizend keeren,
Van elken kant, de heilge naam des Heeren.

12.

De Heidnen die op Salems muren staan,
Aanschouwen 't feest, van stil ontzach bewogen:
Dat smeekend lied, die statige ernst in 't gaan,
Die vreemde pracht, 't houdt ze allen opgetogen.
Maar ras is hun nieuwsgierigheid voldaan.
De onheilgen stuiven op; zij rollen de oogen;
Zij barsten los in lastrend hoongeschrei,
Met schrik herhaald door rotstop en vallei.

13.

Maar hoe daar ginds die woeste kreeten snerpen,
Het Christenvolk zingt even vurig voort:
Zóó tokkelen de Cherubim hun harpen,
Al wordt de spot der duivelen gehoord!
Wat pijlen ook de Heidnen nederwerpen,
Der Helden sabbatsrust wordt niet gestoord:
Ver buiten 't schot, door 's Hemels schild omvangen,
Voleinden zij hun vrome lofgezangen.

14.

Het altaar wordt op 's heuvels top bereid
Tot viering van het Sakrament des Heeren.
De flikkring van twee gouden lampen spreidt
Een zachten glans, als licht uit hooger sfeeren.
En Willem ruilt met hooge waardigheid
Hier 't harnas voor de Priesterlijke kleêren,
Roept zwijgends eerst, maar straks met luider stem,
Den Heiland aan, dankt en verheerlijkt Hem.

15.

De naaste luistert toe met gretige ooren,
De verste blikt met gretig oog hem aan;
In heilige aandacht en gebed verloren,
Plengt menigeen een godgewijden traan.
Daar doet zich eindlijk 't: „Ite, missa!" hooreu,
En 't Leger keert terug langs de eigen paân;
Maar niet vóór dat de Priesterlijke zegen
In 't stof geknield door allen is verkregen.

16.

Zoo komen zij in stilte in 't leger weêr,
Waar nu Buljon zich haast om zich te onttrekken
Aan heel dien breeden stoet, de bloem van 't heir,
Hem volgende om alom zijn schreên te dekken.
In de oorlogstent zet zich de Veldheer neêr;
En 't maal, gekruid door geestrijke gesprekken,
Wordt daar gedeeld door hem en de eedle rij
Der hoofden. Reimont zit aan Godfrieds zij'.

17.

Pas heeft een bete broods de moede leden
Verkwikt, een teuge wijns het hart verblijd,
Daar spreekt Buljon: „Als 't licht hervoort zal treden,
„Houde alle man zich vaardig tot den strijd!
„Aan rust en voorbereiding wijd' men 't Heden:
„Het Morgen is aan bloed en zweet gewijd.
„Dies moog' de slaap u nieuwe krachten geven,
„En dan - den blik naar God! en 't zwaard geheven!"

18.

Zij gaan. Terstond beveelt een krijgsheraut
Met luid trompetgeschetter, „dat de scharen,
„Zoo ras in 't oost de vroege dagkim blaauwt,
„Gewapend tot den stormmarsch zich vergaâren!"
Het oovrig deel van d' avond, die reeds graauwt,
Is in gepeins en arbeid weggevaren:
En lieflijk daalt op vleugelen der rust
De slaap ter neêr, die alle zorgen sust.

19.

Nog draalde auroor ten golven uit te stijgen,
En langzaam slechts verschoot de starrenrei;
Geen ploegschaar deed den sluimrende' akker hijgen,
Geen herder dreef zijn lammren in de weî;
De vogel droomde in 't schommlend groen der twijgen,
Nog niet gestoord door 's jagers veldgeschrei: –
Daar roept de krijgstrompet al de oorlogsknapen
Te wapen; en de hemel dreunt: „Te wapen!"

20.

„Te wapen! Op, te wapen!” luidt de kreet,
Die voortgolft door die honderden van benden.
Buljon verrijst; het harnas ligt gereed,
Waaraan zij hun doorluchtig Hoofd herkenden.
Hij neemt het niet; maar kiest een luchtig kleed,
Als elk soldaat zich vastgordt om de lenden.
Reeds staat hij vaardig met zijn lichte last,
Als plotsling wakkre Reimont hem verrast.

21.

Ter naauwernood zien zijn verwonderde oogen
Den Christenheld berooft van alle praal,
Of hij begrijpt wat roersels hem bewogen,
En vraagt: „Waar is uw helm, uw borstmetaal,
„Uw wapendosch? Niet dús ten strijd getogen!
„Dat voegt den knecht: de Veldheer blinke in 't staal!
„Ik zie te wel, gij leidsman ter viktorie,
„Gij zoekt een al te nederige glorie!

22.

„Of – blikt gij niet naar de alledaagsche krans
„Eens muurbeklimmers? Dat haar andren dragen,
„Die, minder wichtig in de krijgsbalans,
„Naar wet en plicht het krijgsmansleven wagen!
„Gij, blink op nieuw in d' ouden wapenglans,
„En spaar, o heer, om onzentwil uw dagen!
„De Almachte-zelf bescherme u in 't gevaar:
„Gij zijt het hart, de ziel der Legerschaar!” –

23.

Buljon hervat: „„Toen de eer mij werd beschoren,
„„Dat groote Urbaan in Klermont mij dit zwaard
„„Ter zijde hing, heeft hij voor aller ooren
„„Mij Ridder van des Heilands Kruis verklaard.
„„Toen, vriend! heb ik in stilte een eed gezworen,
„„Die ongerept en heilig moet bewaard:
„„Den eed, om niet als veldheer slechts te strijden,
„„Maar als soldaat Gods zaak mijn arm te wijden.

24.

„ „ Zie ik dan nu geheel mijn Legermacht
„ „ In optocht om de vesting aan te vallen;
„ „ Heb ik weldra mijn veldheersplicht volbracht,
„ „ Als op mijn wenk de stormtrompet zal schallen:
„ „ Dan past het mij, met ingespannen kracht
„ „ Als voetknecht meê te klautren op de wallen,
„ „ En zóó den Heer mijn eed gestand te doen.
„ „ Zijne Englenwacht moog' me in den storm behoên!" "

25.

Zijn voorbeeld schijnt de Franken aan te vuren,
En allereerst zijn eigen broederpaar.
De lichte dracht der minste wapenturen
Omgordt de borst van menig Vorstenschaar. –
Intusschen roept op Salems ringelmuren
De Saraceen zijn strijdkracht bij elkaâr,
Om bovenal een wakend oog te vesten
Op 't zwakste punt, van 't noorden tot aan 't westen.

26.

De Sultan, die aan oost- of zuiderzij'
Geen aanval ducht, verzamelt hier zijn lieden:
Geen knechten slechts, hem dienend voor soldij,
Maar burgers ook, die willig bijstand bieden;
Ja, grijzaards zelfs, en kindren, vlug en blij,
Die pek en zwavel boven 't vuur doen zieden,
Die pijlen, balken, steenen, wat niet al?
Toereiken aan de worstlaars op den wal.

27.

Zóó sterkt men, boven, 't halfrond, dat beneden
Aan de open vlakte grenst. Hier knerssentandt
Die Solyman, die met zijn reuzenleden
Een ceder schijnt, hoog op een rots geplant:
Hier ook herkent ge aan zijn gejaagde schreden
En dreigend stierenhoofd den wilde' Argant:
Hier, op den trans van d' allerhoogsten toren,
Ziet gij vooral Klorinde in 't krijgskleed gloren.

28.

De koker rammelt op heur rug, belaân
Tot barstens toe met scherpgewette flitsen:
Ze omklemt den boog, legt ongeduldig aan,
Zoekt zich met vlammend oog te vergewissen
Van 't naadren der gehate Christenvaan,
En wenscht alreeds den pijl te hooren sissen.
Zóó toont ze 't beeld der fiere Jachtgodin,
Die schichten schiet van 's hemels hooge tin.

29.

De grijze Vorst wordt overal gevonden;
Hij onderzoekt nu de een, dan de andre poort.
Hij vorscht of zijn geboden ongeschonden
Gehoorzaamd zijn, en sterkt door wenk en woord.
Hier wordt meer volks, ginds wapentuig gezonden;
Niets wat hij niet verzorgt, niet ziet, niet hoort.
Maar droevig rijst uit 's Afgods tempelboogen
Het smeekgebed der moeders naar den hoogen:

30.

„Verbreek, o Heer! door Uw geduchte macht
„Het dreigend zwaard der trotsche vreemdelingen!
„En laat hem, die Uw grooten naam veracht,
„Stuiptrekkend voor de poort de handen wringen!"
Zoo bidden zij, maar vruchtloos: want de klacht
Kan 't Rijk des eeuwgen Doods niet binnendringen.
Terwijl de stad zich dus bereidt en bidt,
Staat reeds heel 't heir der Christnen in 't gelid.

31.

Nu voert Buljon uit al die dichte drommen
Het voetvolk aan met kunst en groot beleid;
En splitst het bij den muur in twee kolommen,
Tot zijden van een rechthoek uitgebreid.
De blijden, die metalen hoornen krommen,
Al 't krijgsgevaart' dat vestingen rammeit,
De steenen en de slingerpijlen, kruien
In 't midden saam', als zwangre donderbuien.

32.

De ruiterij, vergaârd op d' achtergrond,
Draaft af en aan om 't voetvolk te beschermen.
Daar schalt op eens het aanvalsteeken rond!
De Saraceen moet zwichten voor de zwermen
Van slingeraars en schuttren, in verbond
Met de oorlogstuigen die den muur doen kermen.
Hij valt, of vliedt, waar 't vlieden is vergund –
Zoodat de schare op 't bolwerk zichtbaar dunt.

33.

Onstuimig trekt het Frankiesch heir daarhenen,
Al dichter bij den vestingmuur geschaard;
Veel honderden, het hoofd gebukt, vereenen
De schilden tot een schuttend dakgevaart';
Een deel blijft voor de hageljacht der steenen
Door balk en plint van 't oorlogstuig bewaard.
Zoo trachten zij de gracht, die zij genaken,
Te dempen en den grond gelijk te maken.

34.

De gracht nu was geen drassig slijkmoeras,
Veelmin een kil met diepe waterbaren:
Zoo werd dan ook de drooge grub alras
Geheel gedempt met aarde, rijs en blaâren.
Daar sloeg Alkast, vermeetle die hij was,
Zijn ladder neêr: – geen onweêr van gevaren,
Geen ziedend pek, geen haaglend gruis, verstoort
Zijn gang: hij klimt gelijk een boschkat voort.

35.

Reeds heeft de koene Zwitser onbewogen
Zijn luchtig pad meer dan ter helft volbracht:
En schoon hij 't mikpunt blijft van duizend boogen,
Hij schudt het hoofd in de ijdle pijlenjacht.
Daar komt op eens een rotsklomp aangevlogen,
Een steenen bom van onbezuisde kracht;
Die beukt zijn helm, en doet hem nederploffen,
Den ladder af – Argant hadt wèl getroffen!

36.

Niet doodlijk maar verbijstrend is de slag:
Bewustloos ligt Alkast in 't stof te hijgen.
Daar grijnst Argant met wilden schaterlach:
„Wie meer heeft lust om naar omhoog te stijgen?
„Ik schuil niet weg bij helderlichten dag:
„Waarom durft ge ons niet ópenlijk bekrijgen?
„Niet minder toch betaalt gij ons den tol:
„Wij dooden u als beesten in hun hol!"

37.

Hij zocht vergeefs de geestdrift te verlammen
Van de altewel verborgen krijgerschaar;
Zij tarten steen en pijl en zwavelvlammen:
Het schilddak houdt hen veilig bij elkaâr.
Reeds wordt de muur bedreigd door de oorlogsrammen,
Ontzettende gevaarten, lang en zwaar,
Bedekt met ijzer, als een bok gehorend,
Door poorten en driedubble muren borend'.

38.

Door honderd handen wordt terwijl omhoog
Een rotsklomp aangerold en neêrgestoten.
Hij dondert op 't metalen dak, als vloog
Een Atlas neêr. Hoe dicht inéén gesloten,
De schilden wijken. 't Draait voor menig oog,
En menig hoofd voelt pijnlijk zich ontblooten.
Hoe wemelt de aard, waar 't bloed bij golven bruischt,
Van wapens en gebeent', tot stof vergruisd!

39.

Nu moet wel de Beleegraar 't schuilen staken,
Daar schild noch stormstellaadje meer behoedt.
Zoo stapt hij dan, van d' eigen moed aan 't blaken,
Van 't blind gevaar het zichtbre te gemoet'.
Hier zwoegt hij om den ladder vast te haken,
Terwijl hij ginds den vasten grond doorwroet.
t Vereend geweld der onvermoeibre Franken
Maakt bres op bres – reeds slaat de muur aan 't wanken.

40.

Hij biedt nog slechts een zwakken tegenstand:
Niet lang meer zal de veege steenhoop baten;
Toch waken steeds op wal en torenrand
Met moed en list de Heidensche soldaten.
Naauw dreigt de balk, of zie! met vlugge hand
Wordt van omhoog een wolzak neêrgelaten:
Die vangt den stoot van d' aangestormden bok,
En breekt alzoo de veêrkracht van den schok.

41.

Als dus de Frank, in rusteloos herhalen,
De vesting beukt, die half omcingeld is,
Spant middlerwijl Klorinde zevenmalen
Den boog, en zevenmalen snort de flits.
En waar ze ook als een bliksem neêr moog' dalen,
't Bloed verft zoowel den veder als de spits,
't Bloed, niet slechts van oneedlen maar van Vorsten:
Haar trots kan niet naar 't alledaagsche dorsten!

42.

Het allereerst treft ze Englands Koningsspruit:
Pas is de Prins het schildendak ontweken,
Daar schiet de pijl gelijk een weêrlicht uit,
En blijft hem in de rechterhandpalm steken:
Geen schoeisel had de felle flits gestuit,
Gewoon door leêr en ijzer heen te breken.
De Jongling wordt verwijderd uit den strijd,
Stampvoetend, min van smarte dan van spijt.

43.

Klotarius wordt bij de gracht doorschoten,
D' Amboise bijt aan 's ladders voet in 't stof:
D' een heeft de pijl het heupbeen stuk gestoten,
Den tweede 't hart. Nog dreunt rondom de plof,
Als Vlaandrens Graaf, die met zijn strijdgenooten
Den stormram dreef, het vierde boogschot trof.
Vergeefs is al zijn woedend tegenwrijten:
Diep blijft hem 't staal in 't rechterarmvleesch bijten.

44.

Verwijderd van het bloedbad dat er plascht,
Blikte Ademar het krijgstooneel in 't ronde,
Als plotsling hem de vijfde schicht verrast,
Die 't voorhoofd treft. Zijn hand tast naar de wonde,
Daar nagelt haar een nieuwe pijlflits vast
Op 't aangezicht in de eigenste sekonde.
Een laauwe purperstroom misverft den held:
Hij zieltoogt, door een vrouwenhand geveld!

44.

Maar Palameed, die naar de vestingtinnen
Omhoog streeft met onwankelbaren voet,
Snort, juist als hij de hoogste sport zal winnen,
Nog eens haar pijl, de zevende, in 't gemoet.
Hij dringt hem diep in d' oogkas, snijdt van binnen
Den zenuw door, en dringt zóó, rood van bloed,
Den nek weêr uit. Het rilt door al zijn leden,
En de arme stort verplettrend naar beneden.

46.

Terwijl aldus Klorindes koker moordt,
Bedreigt Buljon de stad met nieuwe schokken;
Op zijn bevel wordt ijlings naar de poort
Het grootste stormgevaarte voortgetrokken,
Een houten toren, die door 't luchtruim boort,
Een reuzenburcht, gebouwd uit cederblokken,
Die, reikend tot aan 't bolwerk en bezwaard
Met strijders, op gewiekte wielen vaart.

47.

Zij slingert, om den doodschrik uit te deelen,
Een pijlenwolk, en rukt tot vóór den wal.
Zóó klampen twee ontzachbre zeekasteelen
Elkaâr aan boord! De Saraceen staat pal,
En drilt de speer en doet zijn flitsen spelen,
En geesselt heel den toren overal,
Beukt zijn gebindte, en zoekt omlaag zijn wielen
Met brijzelende steenen te vernielen.

48.

Op klaren dag verdonkert heel de lucht
Door de onweêrsbui van brokken steen en pijlen.
Ontmoeten zich twee zwermen in hun vlucht,
Dan doet de schok de flitsen rugwaards ijlen.
De najaarswolk, met snijdend ijs bevrucht,
Neêrhaaglend in den boomgaard, stroopt bij wijlen
De takken leêg: dus vaagt het vliegend staal
Der Franken ook des vijands bolwerk kaal.

49.

De Heidnen zijn te meerder prijs gegeven,
Daar zelden slechts een harnas hen bewaart.
Verbijsterd vliên de meesten die nog leven
Het dicht geschut van 't bliksemend gevaart';
Slechts Solyman houdt stand, het zwaard geheven,
Terwijl hij 't dapperst overschot vergaârt.
Verwoede Argant klemt in zijn reuzenvingren
Een boomstam, om den toren weg te slingren.

50.

Hij stoot hem af zoo ver de pijnboomschacht
Zich uitstrekt, en geeft brullend zijn bevelen.
Klorinde meê staat aan zijn zijde op wacht,
Bereid om 't lot der kleine schaar te deelen.
De Frank terwijl verzamelt nieuwe kracht
En houwt met scherpe zeissens in de zeelen
Waaraan de wolzak bungelt, die den stoot
Der balken breekt: – Zoo wordt de muur ontbloot.

51.

Van boven woedt de wiegelende toren,
Omlaag de ram, die rustloos komt en gaat.
Bij elken stoot laat zich een donder hooren,
Die steenen gruist en diepe scheuren slaat.
Nu treedt Buljon met vasten gang naar voren
Tot bij den muur, die wankelt waar hij staat.
De Veldheer is van 't hoofd tot aan de zolen
In 't ijzer van zijn machtig schild verscholen.

52.

Door reet en spleet dringt zijn verspiedend oog:
Hij ziet, hoe langs verborgen kronkelgangen
Vorst Solyman fluks naar beneden vloog
Om achter 't puin der bres den Frank te ontfangen;
Terwijl Argant, terwijl Klorinde, omhoog
Den toegang weert. Hoog tintlen Godfrieds wangen,
Luid klopt zijn hart van eedlen heldenmoed,
Als hij aldus 't beslissend uur begroet.

53.

Hij roept terstond, van ongeduld aan 't branden,
Sigier, die 't ander schild en d' ijfel droeg:
„Mijn paadje, kom! geef me uit uw trouwe handen
„Die lichter last! Ik marde lang genoeg.
„Den weg vervolgd door deze vestingwanden!
„De bres verwijd die de ijzren stormbok sloeg!
„'t Is meer dan tijd, dat nu voor aller oogen
„Een edel werk getuig' wat wij vermogen!"

54.

Hij spreekt, en werpt het groote schild daarheen:
Maar ziet! daar komt een pijlflits aangevlogen
Van Salems trans, en dringt hem diep in 't been,
Waar 't smartgevoel het pijnlijkst wordt bewogen.
De vlugge faam geeft u, Klorinde! alleen
Al de eer van 't schot. Uw hand, uw' arendsoogen
Had haast uw volk het schaatrend zegelied
Gedankt!.... Maar God verlaat de Zijnen niet.

55.

De sterke held ontveinst voor oogenblikken
De foltring, die zijn peezen trillen doet.
Hij snelt vooruit om 't bolwerk los te wrikken,
Den steenhoop op, en wenkt zijn trouwen stoet.
Maar eindlijk toch voelt hij zijn kniën knikken,
't Zweet berst hem uit, hij wankelt op zijn voet.
Bij elken tred nokt de adem in zijn longen:
Zoo ziet hij wel tot d' aftocht zich gedwongen.

56.

Daar wenkt hij Welf met sidderende hand;
Hij spreekt: „Mijn vriend, die pijl verlamt mijn schreden.
„Ik kan niet meer. — Voorkom de schade en schand
„Van mijn vertrek, en wil mijn plaats bekleeden!
„Ik keer terug”.... — Van felle pijn vermand
Op 't paard getild, ten zadel ingegleden,
Keert hij naar 't kamp; maar schoon hij spoorslags rent,
De ramp is in één punt des tijds bekend.

57.

De Veldheer wijkt, en 't goed geluk der Franken,
Aan zijn persoon verbonden, wijkt als hij.
Op eenmaal vlamt met nieuwverrezen spranken
De geestdrift op der matte weêrpartij.
De Christenschaar, die haar fortuin ziet wanken,
Verliest, helaas! nu ook den moed er bij.
Heur lemmer schijnt zoo fel niet meer te gloren,
De krijgstromp heeft zijn koperklank verloren.

58.

De drom, die eerst het bolwerk was ontvlucht,
Is daar op nieuw in frissche kracht te aanschouwen:
Op d' aanblik van Klorinde ontgloeit de zucht
Voor 't Vaderland ook zelfs de borst der vrouwen.
Ai, ziet ze daar, de lokken in de lucht,
Met opgeschorte lendnen, rond zich houwen!
Betooverd door de dolle Krijgsgodes,
Besloten om te sterven in de bres!

59.

En, wat de hoop der Heidnen moet vermeêren,
Wat alle lust in 't hart der Franken dooft,
Ook Welf — wie zal de jammermare weeren? —
Ook Welf bezwijkt, van 't levenslicht beroofd!
't Blind Toeval deed wat mooglijk duizend keeren
't Beleid mislukte: een steenklomp scheurt zijn hoofd.
Een tweede worp, niet minder heftig, klettert
Op Reimont neêr: zijn schedel is verpletterd.

60.

Ook fiere' Eustaats, vast klautrend langs den muur,
Den trans nabij, wordt de eedle kruin gespleten.
Zoo werd er dan in dat noodlottig uur
Geen schot gedaan, geen werpsteen uitgesmeten,
Die d' armen Frank het veêge lijf niet duur
Doet koopen of hem 't opstaan leert vergeten!
De grimmige Cirkassiër, vervuld
Van vreugde, balt de reuzenvuist, en brult:

61.

„Dit is Antiochiën niet! Uw logen
„En list vindt hier dien donkren hemel niet!
„Hier straalt de zon! Hier blindt geen slaap onze oogen!
„Onze oorlogskunst veranderde, als gij ziet!
„Is zoo op ééns uw gloriedorst vervlogen?
„Ziet gij den buit niet lokken in 't verschiet?
„Gij scheent den storm zoo ijvrig te beginnen,
„En – staakt hem reeds? gij Franken, neen, Frankinnen!"

62.

't Is of de vlam den reus door de aadren slaat,
Als hij zijn eigen stem in 't oor hoort dondren.
Op eens schijnt hem het bolwerk waar hij staat,
Te nietig voor een schouwplaats zijner wondren:
Hij ziet omlaag, neemt met één blik de maat,
En werpt zich met één wilden sprong naar ondren.
Daar vult hij nu de muurspleet, en begroet
Dus Solyman, dien hij op 't puin ontmoet:

63.

„Hier, Solyman! hier is de plaats, de stonde,
„Die onze kracht beproeven zal! Wat stuit
„Uw vaart? Waarom blikt gij bevreesd in 't ronde?
„Daar buiten wacht de koninklijke buit!
„De vijand ga in eigen nest te gronde!"....
Hij spreekt; en ziet, daar vallen ze ijlings uit,
De een door zijn eigen drift, die 't bloed doet koken,
De tweede door die stem en de eere ontstoken.

64.

Daar grijpen ze onverhoeds de Christnen aan:
Ziet, hoe ze om strijd de dappersten doen wijken,
Stormrammen en geladdert' nederslaan,
Helmetten en kurassen doen bezwijken,
Tot – midden uit een purpren oceaan
Een heuvel groeit van wapengruis en lijken,
Die bijna als een bloedig bastion
Den veegen muur tot schutsweêr dienen kon!

65.

Hetzelfde volk, dat straks, van moed aan 't branden,
Den muur beklom, daalt met ontzetting neêr.
't Vergeet niet slechts den vijand aan te randen,
't Verdedigt zelfs het veêge lijf niet meer!
Het stormtuig, overrompeld, valt in handen
Der woeste Twee, en nimmer dient het weêr,
Zoo woeden ze om de zware kabeltouwen
Te klieven en de balken stuk te houwen.

66.

De razernij, die in hunne aadren bruist,
Drijft meer en meer het Heidenpaar naar voren:
Men brengt hun vuur: met fakkels in de vuist
Berennen zij den waggelenden toren.
Zóó vliegen Plutoos dienaars onbezuisd
Ten Orkus uit: de zwaveltoortsen gloren
In hun gekromde klaauwen; 't slanggebroed
Omsist hun 't hoofd; de grond splijt voor hun voet.

67.

Maar Tankred, die met alle kracht van reden
De dapperheid van zijn Latijners voedt,
Ziet naauwlijks wat die twee belagers deden,
Bij 't dreigen van dien dubblen fakkelgloed,
Of zwijgt op eens en rent met reuzenschreden
En flikkrend zwaard den woestaards in 't gemoet:
En zij, die straks al de andren leerden beven,
Zijn op hun beurt getemd en weggedreven.

68.

Zóó ebt en vloeit het rustloos krijgsgetij':
Verlies en winst verwisslen als de winden.
Buljon terwijl ziet zich zijn tent nabij;
Dáár, hoopt hij, zal zijn wond genezing vinden.
Hem staan Sigier en Boudewijn ter zij',
En heel een schaar van diepbedrukte vrinden.
Hij grijpt den pijl, en rukt, maar rukt te straf,
En – breekt het riet juist boven d' angel af!

69.

Hij wenkt zijn arts: „Dit haatlijk marren dure
„Niet lang, mijn vriend! Heb toch voor mij geen vrees!
„Doorzoek gerust de diepte der kwetsure,
„En snijde uw staal kloekmoedig door mijn vleesch!
„Maak mij bekwaam, eer soms de gunstige ure
„Vervliegen mocht, die thánds ter kimme rees!"....
Hij grijpt een lans tot steun, en vast besloten
Ziet hij den arts de dunne vlijm ontblooten.

70.

Erotimus is tot de proef gereed,
Grijze eskulaap aan 't strand der Po geboren,
Die al de kracht van kruid en heulsap weet,
En, schoon ook door de Muzen uitverkoren,
Zijn vlijt in dienst der Wetenschap besteed: —
Den levenden is al zijn zorg beschoren,
Terwijl zijn lied, in 't eeuwig Pantheon,
Gestorvenen onsterflijk maken kon.

71.

De Veldheer, schoon de pijnen hem doorschokken,
Blijft onbeweeglijk bij zijn lansschacht staan.
De Arts heeft de wijde mouwen opgetrokken,
De heup omgord, en vangt zijn arbeid aan:
Hij poogt vergeefs de pijlspits uit te lokken,
Nu eens door 't sap van vreemde balsemblaân,
Dan door den druk der vingren, of door 't nijpen
Van tangen, die in de open wonde grijpen.

72.

Intusschen drijft de grillige fortuin
Een wreeden spot met heel zijn kunstvermogen.
De pijn drukt meer dan marmer of arduin,
De doodsnacht graauwt voor Godfrieds brekende oogen.
Maar nu ook plukt op Idaas heuvelkruin
Zijn Engel in hulpvaardig mededogen
Een Diktamplant, der medicijnen roem,
Herkenbaar aan heur purperroode bloem.

73.

De wilde gems, wie een der jagerpijlen
In 't lichaam stak, ontdekte 't eerst de kracht
Van 't wonderkruid. Geen duizenden van mijlen
Belemmerden des Engels vleugelschacht,
Die hem in één sekonde weg deed ijlen,
En de andere sekonde wederbracht:
Onzichtbaar perst zijn hand de balsemknoppen,
Die 't heulsap in de badkuip neêr doen droppen.

74.

Ook bronnat van den Lydiaanschen grond
En kostbre Panacee giet hij er nevens:
En ziet! nog pas besprenkelt de Arts de wond,
Of daar verlaat de gifte pijl en tevens
De pijn het been. 't Is plotseling gezond,
Gestevigd door de kracht eens nieuwen levens.
Nu roept Erotimus: „Niet ik, o Held!
„Mijn kunde noch mijn hand heeft u hersteld:

75.

„Neen! andre kracht, een Arts uit hooger sfeeren,
„Een Engel, daalde als wonderdoener neêr!
„Wel zie ik hier de sterke hand des Heeren.
„Te wapen! vlieg ten strijde! toef niet meer!"....
En blakende om naar 't worstelperk te keeren,
Grijpt reeds de Held naar 't rammlend krijgsgeweer:
Weêr heeft zijn vuist de onzachbre lans tot wapen,
't Schild dekt zijn arm, de blanke helm zijn slapen.

76.

Ver achter zich laat hij zijn tent, het kamp,
De vlakte, omringd, gevolgd door duizend helden.
Een stofwolk waait gelijk een neveldamp
Ten hemel op; de sidderende velden
Weêrgalmen van der rossen hoefgestamp.
Den Turken, wie geen vreezen ooit beknelden,
Rilt thands de schrik ijskoud door merg en been.
Daar dreunt een stem tot driemaal achteréén:

77.

Welluidend klinkt ze in aller Franken ooren –
Dàt is de kreet, die hen ter zege wijdt!
De dapperheid der Christnen is herboren,
't Stroomt alles weêr onstuimig tot den strijd.
Het Heidenpaar verdedigt, als te voren,
De wijde bres, die altijd verder splijt,
Daar Tankred en zijn wakkre jongelingen
Met leeuwenmoed gedurig voorwaarts dringen.

78.

Dáár, aan hun zij', verschijnt, ten storm bereid,
Der Franken Hoofd, geheel van staal omtogen:
Hij komt, en werpt in schrikbre grimmigheid
Argant zijn speer al donderend naar de oogen.
Geen oorlogsbalk, die vestingen rammeit,
Kwam ooit met zulk een veêrkracht aangevlogen.
Het knoestig hout sist door de lucht: Argant
Springt op een lagen steenhoop, en houdt stand.

79.

Maar met een vaart, waar alles voor moet bukken,
Die zevenvoudig staal en koper tart,
Slaat Godfrieds lans des Heidens schild aan stukken,
En baant zich door 't kuras een weg naar 't hart.
Doch haastig weet Argant de lans te rukken
Uit borstpantsier en vleesch: hij voelt geen smart,
Maar werpt den boom verwoed op Godfried neder,
En brult hem toe: „Ziedaar uw speelgoed weder!"

80.

De zware lans vliegt gonzende af en aan,
Ten aanval en ter weêrwraak; maar de Heiden
Zoekt vruchtloos zijn bespringer neêr te slaan.
Wel blijft Buljon den wilden worp verbeiden,
Maar bukkend weet zijn hoofd den stoot te ontgaan.
Sigier, die van zijn meester niet kon scheiden,
Ontfangt de punt, die hem den gorgel klooft,
En valt, in Godfrieds plaats van 't licht beroofd!

81.

Ook Normandyëns Heirvoogd wordt verslagen,
Daar hem een rotsklomp tegen 't voorhoofd vaart:
Hij ploft ter neêr met reutlend jammerklagen,
En kronkelt als een worm zich over de aard.
Zoo grooten hoon kan Godfried niet verdragen:
In blakerende gramschap grijpt hij 't zwaard,
En kloutert op de puinen, waar al spoedig
Een maalstroom woelt van strijders, wild en bloedig.

82.

Daar doet hij wondren van beleid en kracht,
En weet den wilden doodendans te ontspringen.
Intusschen daalt de zwartgevlerkte Nacht,
Om 't Halfrond met haar schaduwen te omringen;
En statig schorst haar stille toovermacht
't Vernielingswerk der moede stervelingen.
Buljon laat af; 't gedonder van den slag
Verstomt: Zóó eindt de vreesselijke dag!

83.

Maar eer Buljon zich ruste wenscht beschoren,
Ontrukt hij zijn gekwetsten aan 't gevaar.
Geen wrak der stormgevaarten gaat verloren,
Hij zamelt al de rammen bij elkaâr.
Hij redt tot zelfs zijn cederhouten toren,
Den grootsten schrik der Saracenenschaar,
Al hebben ook de wilde wervelvlagen
Des strijds alom zijn palen murw geslagen.

84.

In 't eind ontgaan aan 't dreigend oorlogswee,
Mag Godfried reeds het vredig kamp genaken.
Maar als een schip, dat, dobbrende op de zee,
Te ontsnappen wist aan 's afgronds holle kaken,
Doch onverwachts en in 't gezicht der rêe,
Een klip ontmoet, die heel de kiel doet kraken;
Of als een ros, dat zonder ongeval
Zijn ren volbracht, maar neêrploft voor den stal:

85.

Zóó rolt daar ook de hooge toren henen,
Beveiligd door de hand van 't jonstig Luk.
Maar 't wagenstel, gehavend door de steenen,
Blijft steken, en – twee wielen breken stuk!
De krijgsburcht wankt; maar honderden vereenen
De handen; en zoo wordt met schoor en kruk
't Gevaart' gesteund, tot rappe smidsgezellen
En timmerliên de breuk geheel herstellen.

86.

De Veldheer wil, dat vóór den morgenstond
De toren weêr zijn aanval kan herhalen.
Daar schaart hij snel een sterke wacht in 't rond,
En doet alom zijn ruiterbenden dwalen:
De mokerslag dreunt daavrend langs den grond
Den gantschen nacht, en duizend fakkels stralen:
De vijand slaat bij d' ongewonen glans
Al d' arbeid ga van Salems vestingtrans.

TWAALFDE ZANG.

KORTE INHOUD. — Klorinde en Argant steken den toren der Christenen in brand. — Geschiedenis van Klorinde; haar tweegevecht met Tankred, en haar dood. — Tankred betreurt haar, maar wordt door hare hemelsche verschijning getroost. — Argant zweert haar te zullen wreken.

1.

't Was lang reeds nacht; toch daalt op donzen vlerken
Geen sluimring op de moede volken neêr.
De Franken, rustloos hamerend, versterken
Hun toren, en in 't ronde waakt heel 't heir.
De Heidenen herzien hun vestingwerken
En heelen hun doorschoten muren weêr: –
Terwijl de twee vijandige partijen
Gelijke zorg aan hun gekwetsten wijën.

2.

De kranken zijn verpleegd; het werk krimpt in.
De vlijt verslapt, en trager gaan de handen.
Al donkrer wordt de donkre hemeltin,
En zwijgend weeft de slaap zijn tooverbanden.
Klorinde-alleen, roemzuchtige heldin,
Voelt in haar borst denzelfden ijver branden.
Daar alles rust, peinst zij op nieuwe daân;
En dus vangt ze in zich-zelv', half fluistrende, aan:

3.

„O Solyman! O fiere Argant! hoe groenen
„Uw kruinen van een versche lauweroogst!
„Gij, die, alléén, bedreigd door legioenen,
„Het oorlogstuig der Franken hebt verwoest!
„Ik heb terwijl op Prinsen en Baroenen
(„Armzalige eer, die 'k mij getroosten moest!)
„Een pijl of wat, niet zonder nut, versleten:
„Slechts dit, niets meer, mag zich een vrouw vermeten!

4.

„Veel beter waar' 't, het schuwe boschgebroed
„Met pijl en spiets daar buiten na te streven,
„Dan hier, op 't schouwtooneel van mannenmoed,
„Als vrouw te staan, van ridderen omgeven!
„Waarom niet meê den kalmen haard begroet?
„Zoudt gij niet ook uw nonnensluier weven?"....
Zij zwijgt; zij peinst; het grootsch ontwerp staat vast,
Terwijl ze Argant op deze wijz' verrast:

5.

„Sints lang, o Heer! voel ik mijn borst bewogen
„Door 'k weet niet welk een drift naar stoute daân.
„God blies haar in, ten zij de mensch bedrogen
„Zijn God maakt van zijn eigen wil. Welaan,
„Daar ginder, waar die fakkelglans uwe oogen
„Verblindt, wil ik met zwaard en pektoorts staan.
„De roode haan moet op dien toren blaken –
„Ik wil het, en de Hemel zal het maken!

6.

„Maar wilde 't lot, in blinde razernij,
„Dat wij na 't feit elkaâr niet meer aanschouwen,
„O, zorg dan voor een grijsaard, die voor mij
„Een vader was, en waak voor mijn jonkvrouwen!
„Sta voor een wijl hun weêrloosheid ter zij',
„Zend hen terug naar Mitzraïms landouwen!
„'k Bezweer het u! Een hoofd zoo hoog bejaard,
„Zoo teêre kunne, is al uw deernis waard!"

7.

Argant ontroert; hij kan zich niet bedwingen,
De jaloezy snerpt door zijn boezem heen:
„Gij gaat! en mij wilt gij tot blijven dringen,"
Zoo roept hij uit, „hier onder 't wuft gemeen?
„Ik zal van verr' de vonken rond zien springen,
„En – laten in de vuurproef u alleen?
„Neen! mocht ik u in moeite en strijd geleiden,
„Nu zal geen roem, nu zal geen dood ons scheiden!

8.

„'k Heb ook een hart, dat met triomfgezang
„Kan sterven, de eer begeerend boven 't leven!"
„„Juist!"" zegt Klorinde: „„Uw daad zal eeuwen lang
„„Na dezen dag daarvan getuignis geven!
„„Ach, ik ben slechts een vrouw! Mijn ondergang
„„Schaadt Salem niet! Maar gij, zoo gij moest sneven,
– „„De Hemel-zelf verhoede 't duizendwerf! –
„„Wie zou de Stad ontrukken aan 't verderf?""

9.

De Ridder spreekt: „Te duidlijk doet gij 't weten,
„Gij wijst mij af: maar toch, geen vleitaal baat!
„Ik volg u na, zoo gij mijn gids wilt heeten;
„Ik vlieg u vóór, zoo gij mijn dienst versmaadt!" –
Zij snellen naar den Koning, neërgezeten
In 't midden van zijn hoogverheven Raad.
„Hoor, Sire!" zegt Klorinde, „wat wij vragen!
„Och, of ons plan uw wijsheid mocht behagen!

10.

„Argant belooft – de Held, die nimmer loog! –
„Der Franken burcht tot assche te verbranden.
„Zoodra de slaap in 't kamp de hoofden boog,
„Vertrekken we om den toren aan te randen!" –
De Koning, met een vreugdetraan in 't oog,
Blikt hemelwaards, en vouwt de beide handen:
„Algoede! Gij verlaat uw knechten niet!
„Gij stevigt zelf mijn wanklend Rijksgebied!

11.

„'t Kán niet vergaan, zoolang nog zulke Helden
„'t Verdedigen met eigen hartebloed!
„Maar, Tweetal, gij! hoe zal ik u vergelden?
„Wat lof, wat gift neërstrooien aan uw voet?
„De glorie zal alom uw lof vermelden,
„Tot waar de zon des waerelds grenzen groet;
„De daad-zelve is uw heerlijkst loon – daarneven
„Zij u de helft mijns diadeems gegeven!"

12.

Zóó spreekt de grijze Koning, en hij knelt
Het tweetal aan de borst, van vreugde dronken.
Maar Solyman, wiens hart van ijver zwelt,
Verbergt niet wat begeerten hem ontvonken:
„Dit slagzwaard ook wil bliksemen in 't veld!
„'t Is niet bestemd om aan mijn heup te pronken!"
Zoo roept hij, daar Klorinde hem weêrstaat:
„„Maar wie blijft hier, zoo ge allen medegaat?!""

13.

Zóó spreekt ze. Argant voelt vuur door de aadren stroomen.
En heeft een woord gereed van bittren hoon.
Daar haast de Koning zich hem vóór te komen,
En spreekt tot Solyman op fulpen toon:
„Wel blijft ge altijd, in waken en in droomen,
„U-zelv' gelijk, gij, pijler van mijn throon!
„U doet noch nood noch doodsgevaar verschrikken,
„U de open hel verbleeken noch verblikken!

14.

„Gij, zoo gij gingt, zoudt wonderen bestaan,
„Gelijk gij die bestondt sints zooveel jaren!
„Maar dwaasheid waar' 't, van allen mij te ontslaan,
„Wier glorie groent van de eêlste lauwerblaâren;
„Ook duldde ik nooit, dat dezen zouden gaan,
(„Want zij zijn waard, dat wij hun leven sparen!)
„Indien hun plan niet zoo gewichtig scheen,
„Of niet uitvoerbaar was door hen-alleen!

15.

„Daar nu de Frank met zooveel Argusoogen
„Zijn burcht bewaakt, zoo dunkt mij staat dit vast,
„Een kleine schaar zou ditmaal niets vermogen,
„Een groote schaar bracht enkel overlast:
„Maar deze Twee, die op de ervaring bogen,
„Wier vuist wel meer zulk werk heeft aangetast,
„Zij mogen gaan, zij zullen niet beschamen:
„Zij gelden meer dan duizend andren samen!

16.

„Gij, 'k bid het u, blijf wachten bij de poort!
„Dat voegt u, die voor 't purper zijt geboren.
„En wordt de wensch van deze Twee verhoord,
„Ontvlieden zij na 't slechten van den toren,
„Drijft mooglijk hen geheel een leger voort,
„Dan, Sultan, zij uw bijstand hun beschoren!"
Aldus doet Aladyn zijn wil verstaan;
En Solyman verstomt, maar onvoldaan.

17.

Nu spreekt Ismeen: – „Mag ik een bede slaken,
„Dan toeft ons Tweetal nog een korten tijd;
„Ik zal voor hen een kostbaar mengsel maken,
„Dat, brandend, met onbluschbre vlammen bijt;
„Terwijl een deel van die de burcht bewaken,
„Zich later soms tot slapen nedervlijt."
Zoo wordt terstond besloten; en nu wachten
Zij de ure, die Ismeen geschikt zal achten.

18.

Klorinde legt den vederhelm ter zij':
Voor 't prachtgewaad, doorstikt met zijden draden,
Verkiest ze een dosch (o droeve profecy!)
Rouwkleurig, met gepluimt' noch goud beladen.
Zij meent, te recht, die donkere kleedij
Zal 't minst haar komst in 's vijands kamp verraden.
Arzeet-alleen, haar leidsman, dien zij kent
Zoolang haar heugt, de eunuk, is in haar tent.

19.

Schoon stromplende en gebogen door de jaren,
Bleef hij getrouw haar volgen op heur schreên;
Dat zwarte kleed verkondt hem wat gevaren
Zij tegensnelt. Daar smelt hij in geween,
En smeekt haar bij zijn vroegvergrijsde hairen,
Bij 't wee voor haar en in haar dienst geleên,
Om 't leven niet zoo roekeloos te wagen:
Maar hoe hij bidt en smeekt', zij laat hem klagen.

20.

Hij spreekt in 't end: „Als gij zoo vast blijft staan
„Op uw verderf, als noch de vaderzegen
„Eens trouwen knechts, noch smeekgebed, noch traan,
„Noch grijze kruin tot deernis u bewegen,
„Onbuigbaar hart! dan moet ik verder gaan:
„Geheimen, ach! te lang misschien verzwegen,
„Bezwaren mij – wie weet, als gij ze hoort...."
Nieuwsgierig wenkt ze en luistert. Hij gaat voort:

21.

„Eens zat in Ethiopië, en ook heden
„Zit mooglijk nog, Senaap ten hoogen throon.
„De Koning en zijn gitzwart volk beleden
„De godsdienst van Mariaas Wonderzoon.
„Ik-zelf, schoon Heiden, mocht een plaats bekleeden
„Als dienaar in der Hofjonkvrouwen woon.
„Daar wijdde ik trouw een Koningin mijn zorgen,
„Bruin als de nacht maar vriendlijk als de morgen.

22.

„De Koning had haar lief, maar 't liefdevuur
„Lag tusschen 't ijs der jaloezy verscholen.
„Die dolle drift nam toe van uur tot uur,
„En bracht welhaast zijn zinnen zóó aan 't dolen,
„Dat hij zijn gâ door dubblen Haremmuur
„Den mannen, ja den hemel hield verholen.
„Zij, needrig en de zachtheid-zelf, zweeg stil
„En voegde zich in alles naar zijn wil.

23.

„'t Gewijd penseel had op haar kamerwanden
„Een beeld gemaald der goddelijke wraak:
„Daar knielde een Maagd, geboeid aan beide handen,
„Zoo blank als sneeuw, ter zijde van een Draak.
„Een Ridder joeg, van heldenmoed aan 't branden,
„'t Gedrocht zijn speer in de opgesparde kaak. –
„Hoe menigmaal, met roodgekreten oogen,
„Lag ze in 't gebed voor dit Taafreel gebogen!

24.

„Intusschen werd zij zwanger; en ziedaar!
„Een sneeuwwit kind werd uit haar schoot geboren.
„Dat kind – waart gij!... Hoe kromp zij in elkaâr
„Van schrik! Zij waande u en zich-zelf verloren:
„Zou niet Senaap, argwanende Barbaar,
„Haar dooden in de hitte van zijn toren?
„Zou hem uw blankte – o snerpende angst! o rouw! –
„Geen smet zijn op haar smetteloze trouw?

25.

„Zij wil haar gâ een zwarten zuigling toonen,
„Zoo oud als gij, dien zij voor schatten koopt.
„Van allen die met haar 't kasteel bewonen,
„Had ze in hare angst op mij-alleen gehoopt.
„'k Volbracht den ruil: „God (sprak ze) zal u loonen,"
„Toen leî ze me u in d' arm, nog ongedoopt:
„Daar 's Lands gebruik, hoe vurig zij 't begeerde,
„Zoo jeugdig kroost van 't Heilig Water weerde.

26.

„Al snikkend zag ze ons tot de vlucht bereid,
„En bad ze mij uw dagen te beschermen.
„Hoe schets ik u de smart, de raadloosheid,
„Waarmeê ze keer op keer u prangde in de armen?
„Met tranen, heet en bitterlijk geschreid,
„Besproeide zij haar kussen onder 't kermen.
„Daar kreet ze in 't eind, tot stervens toe bedroefd:
„„Verhoor me, o Gij, die hart en nieren proeft!

27.

„„Gij kent mijn ziel: hebt gij haar rein bevonden,
„„En ongerept de kuische huwlijksvlam,
„„Zoo bid ik – niet voor mij! want andre zonden
„„Bezoedlen mij – maar voor dit schuldloos lam!
„„Bewaar, o God! mijn dochtertje' ongeschonden,
„„Wie 't lot zoo vroeg de moederborst ontnam!
„„Zij leve! en volge in mij een voorbeeld, Heere,
„„Zoo niet van heil, dan toch van deugd en eere!

28.

„ „Gij Hemelheld, die daar de reine maagd
„ „Gered hebt uit de scherpe drakenklaauwen!
„ „O, zoo misschien mijn offer u behaagt,
„ „Goud, wierookgeur en blanke waschflambouwen!
„ „Bid voor mijn kind, dat ze altijd onvertsaagd
„ „Op U als op heur Redder moog' vertrouwen!..."
„Zij zweeg: heur hart brak onder 't lijdenswicht,
„Het bleek des doods bevroor heur aangezicht.

29.

„Een biezen korf verborg u voor elks oogen,
„Met geurig loof en bloemen overstrooid.
„Zoo droeg ik u. Een Engel uit den hoogen
„Hield boven u de vleugelen ontplooid.
„Ik stapte voort, tot aan des hemels boogen
„De scheemring rees met de eerste star getooid:
„Toen rustte ik in een woud vol dichte blaadren,
„Waar 'k onverhoeds een tijgerin zag naadren.

30.

„'k Beklom een boom, en liet op 't grastapeet
„U achter - zóó had mij de schrik bevangen.
„Het ondier naakte, en hoorde uw kinderkreet,
„En staroogde op uw frissche rozenwangen.
„Daar straalde op eens die blik, nog straks zoo wreed,
„Vol tederheid en moederlijk verlangen:
„Zij buigt het hoofd en lekt u keer op keer;
„Gij lacht haar toe, en streelt en kust haar weêr.

31.

„Al dartelend steekt gij de kleene handen
„In d' open muil. Zij laat u stil begaan;
„En vriendlijk als een vrouw haar eigen panden,
„Reikt ze u de borst: gij neemt die gretig aan.
„Ik bleef terwijl met bevende ingewanden
„Die wondren uit de verte gadeslaan.
„Als ge eindelijk in slaap vielt, moêgezogen,
„Verrees uw voedster en verdween uit de oogen.

32.

„Nu daalde ik neêr en snelde naar u heen,
„En koos terstond de welgebaande wegen.
„Ik richtte naar een needrig dorp mijn schreên,
„Waar ik in stilte uw jonkheid kon verplegen.
„Daar toefden wij, tot zestienmaal aanéén
„Een nieuwe maan de kimmen had bestegen.
„Gij hadt nog pas den kleenen mond gezet
„Tot stamelen, en waagde uw eersten tred.

33.

„Reeds naderde ik dat tijdperk van ons leven,
„Dat heenwijst naar den neigende' avondstond.
„Uw moeder had mij gouds genoeg gegeven;
„Daar was geen band die me in den vreemde bond;
„Des zwervens moê door onbekende dreven,
„Verlangde ik naar den vaderlandschen grond,
„Om daar, gesteund door trouwe vriendenarmen,
„Aan eigen haard mijn winter te verwarmen.

34.

„Wij gingen dus. 't Geliefd Egyptenland
„Was 't vergezicht, waarheen de weg zich wendde.
„Daar stuiten we op een vloed – ter slinker kant
„Dreigde ons de diepte, en rechts een rooverbende.
„Wat moest ik doen? Van u, mijn dierbaar pand,
„Mij scheiden? Nooit! Ik was des raads ten ende:
„'k Sprong in den vloed, terwijl één arm u droeg,
„En de andre moedig door de golven sloeg.

35.

„De vloed was breed, de witte baren stegen....
„In 't midden wielt een vreesselijke stroom;
„Die sleept mij meê langs wilde dwarrelwegen:
„Ik duizel rond als in een bangen droom;
„'k Verlies u. Maar de vloed is u genegen,
„De wind den vloed: die wiegt u naar den zoom,
„En schuift u neêr op zachte lotusblaâren;
„Terwijl ik hijgend worstel uit de baren.

36.

„Verheugd nam ik u op; en als de nacht
„Straks, sluimerziek, de voortreize ons belette',
„Verscheen me op eens, in volle wapenpracht,
„Een held, die 't bloote zwaard me op 't voorhoofd zette',
„En sprak: „Waarom 't beloofde niet volbracht?
„„Zie toe, dat 's hemels straf u niet verplette!
„„Dit wichtjen moet gedoopt! God heeft het lief:
„„God, die tot haar beschermer mij verhief!

37.

„„Ik hoed het en bewaar het. Ik verzachtte
„„De tijgerin; ik dreef den stroom daarheen.
„„Rampzalig gij, zoo ge ooit een droom verachtte,
„„Dien God u zond!"" Zoo sprak hij en verdween.
„'k Ontwaakte en rees, en eer de morgen lachtte,
„Toog ik van daar. Het beeld dat mij verscheen,
„Dacht me ijdelheid, het Christendom een logen,
„Ik doopte u niet, en – jaar op jaar vervlogen.

38.

„In weêrwil van uw moeders smeekgebed
„Voedde ik u op tot wat ik was: een heiden.
„Gij voerde 't zwaard, besteegt het krijgsgenet,
„En overwont natuur en kunne beiden.
„Zoo volgdet gij de onrustige trompet,
„Zoo zaagt ge u roem en rijkdom toebereiden.
„Gij weet het, en gij weet ook dit: altijd
„Bleef u mijn dienst, mijn vadertrouw gewijd.

39.

„'k Lag gistren nog in diepen slaap gezegen;
„Daar rees op nieuw dezelfde droomgestalt':
„Maar dreigend blonk zijn vlammend oog mij tegen;
„Zijn stem was dof, gelijk een donder knalt:
„„Weet, booswicht! dat Klorindes laatste wegen
„„Ten einde zijn: haar graauwe doodsnacht valt.
„„Toch zal zij mij voor eeuwig toebehooren,
„„Der Hel ten spijt: maar beef! u wacht Gods toren!""

40.

„De schim smolt weg. Mijn kind! mijn oogelijn!
„Gij merkt alzoo, noodlottige onweêrs naadren.
„Ik weet het niet, zou 't mooglijk zonde zijn,
„Te strijden met de Godsdienst zijner vaadren?
„Is 't Christendom het ware, al 't andre schijn?
„Genoeg! blusch uit dat wilde vuur in de aadren,
„Leg af dat zwaard!" – Hij zwijgt en weent... haar hart
Ontroert. Ook haar had de eigen droom benard.

41.

Maar spoedig wijkt de nevel uit heur oogen.
„,Ik,'" spreekt ze, „,blijf volharden bij de leer,
„,Reeds met de melk der voedster ingezogen:
„,Gij gaat vergeefs uw eigen werk te keer!
„, Een edel hart wordt door geen vrees bewogen;
„,Ik leg mijn hoop niet af, mijn zwaard niet neêr,
„,Al zou dan ook in al zijn gruwzaamheden
„,De bleeke dood mij brullend tegentreden!'"

42.

Zij biedt hem troost, en stelpt zijn tranenvloed,
Tot de ure slaat voor 't waagstuk uitgelezen;
Nu snelt ze den Cirkasser te gemoet',
Die deelgenoot der grootsche daad zal wezen.
Ismeen vuurt ze aan, en prikkelt nog een moed,
Die reeds bij 't paar ten toppunt is gerezen.
Een licht, dat in een hoornen koker brandt,
Een bal van harst, stelt hij aan elk ter hand.

43.

Zij sluipen voort, snel en onafgebroken,
De vlakte door, waar Aarde en Hemel zwijgt;
Den heuvel af, in 't nachtfloers weggedoken,
Tot ginder waar de houten toren stijgt.
Daar doet de grimmigheid hun 't harte koken,
Dat óverstroomt en naar den adem hijgt.
Zij willen bloed zien stroomen, vuur zien gloren....
De schildwacht doet een dondrend: „Werda?" hooren.

44.

Maar spraakloos gaan zij verder. Nu verheft
De wacht zijn stem: „Op! wij zijn overvallen!”
Schoon 't edel paar zijn vollen nood beseft,
't Vertraagt niet, ware 't twee ook tegen allen.
Gelijk een onweêr of een bombe treft,
Die t' ééner oogwenk flikkeren en knallen,
Zóó rukken ze aan en bliksemen weêrzijds
De wachters neêr in 't eigen punt des tijds.

45.

En onder duizend zwaarden, duizend schichten,
Volbrengen zij de ontzachelijke daad.
Ze ontsteken met de welbewaarde lichten
De taaie harst, die fluks in vlammen staat,
Waarvoor weldra het knappend hout moet zwichten.
Wie maalt dien gloed van donker inkarnaat,
Die doorbreekt, wast, aan alle zijden flonkert?
Wie schetst dien walm, die 't starrenlicht verdonkert?

46.

De rook en smook, de vuurfonteinen, gaan
Al dwarlend naar de hooge hemeldaken.
De wind steekt op, en blaast de vlammen aan,
Die, menglende, als één vreeslijke oven blaken.
De Franken zien die laaie hel, en slaan
De hand aan 't zwaard; maar met een dondrend kraken
Stort middlerwijl hun torenbouw inéén.
Zoo dwarrlen jaren vlijts in asch daarheen!

47.

Nu naderen gezwind twee Christenbenden
't Tooneel des brands; maar staande bij den gloed,
Durft trotsche Argant de dreigtaal overzenden:
„Mishaagt u 't vuur? ik blusch het in uw bloed!”
Klorinde voegt zich naast hem, en zij wenden
Zich langzaam heuvelwaards met vasten voet.
De schaar, gelijk een doorbraak die de dijken
Verzet, groeit aan, en volgt hen daar ze wijken.

48.

Ontsloten is de Gouden Poort: daar wacht
De Koning aan het voorhoofd zijner rangen,
Om, als het straks de grootsche daad volbracht,
Het Heidenpaar in veiligheid te ontfangen.
't Genaakt alreeds den drempel, waar de macht
Der Franken volgt, met vuurgloed op de wangen;
Doch Solyman weet ze achteruit te slaan,
Keert, sluit de Poort, en – laat Klorinde staan!

49.

Klorinde alleen blijft buiten! Want verbolgen
Had de Amazoon bij 't sluiten van de Poort,
Zich omgewend om Arimon te volgen,
Wiens speerpunt in haar schouder had geboord.
De bodem had zijn hartebloed gezwolgen,
Maar niemand van Klorinde meer gehoord.
't Gevecht, de nacht, de warreling, de kreeten,
't Deed zelfs Argant zijn kampgezel vergeten.

50.

Maar naauwlijks had de woedende Heldin
Haar wraak gebluscht, haars vijands bloed vergoten,
Daar knerst de Poort! Zij wacht met koelen zin
Den dood: ze is van heur haters ingesloten.
Daar valt op eens een nieuwe list haar in;
Nog heeft haar geen der Christen strijdgenooten
Bemerkt: als ze eens zich mengelde in hun schaar?
In 't bont gedrang wordt niemand haar gewaar.

51.

Gelijk een wolf, na 't misdrijf op zijn hoede,
Met stillen tred de straf te ontsluipen tracht,
Zocht zij bij tijds te ontgaan aan 's vijands woede,
Begunstigd door 't gewoel en 't floers der nacht.
Maar Tankred, die heur veinzerij vermoedde,
Nam, even sluw en zwijgend, haar in acht.
Hij had gezien hoe ze Arimon kastijdde,
En ongemerkt bleef hij haar steeds ter zijde.

52.

Hij wil haar dagen tot den kamp: hij vond,
Gelijk hij meent, een waardig weêrpartijder.
Zij zocht terwijl, den breeden stadsmuur rond,
Eene andre poort, en doolt al wijd en wijder.
Snel volgt hij haar, en reeds van ver' verkondt
Haar 't staalgeklank de komst van een bestrijder.
Zij keert zich om: „Sta! vreemde tochtgenoot!
„Wat brengt gij?" - En hij andwoordt: „„Krijg en dood!""

53.

Nu roept zij: „Krijg en dood! Ik zal ze u geven,
„Zoo gij die zoekt!" en moedig valt zij aan.
Ook Tankred is niet meer te paard gebleven,
Als hij zijn kampioen te voet zag staan.
Reeds houden zij het scherpe zwaard geheven,
Door haat vervoerd, geblinddoekt door den waan.
Zoo doet de jaloezy twee stieren toornen,
Elkaâr bespringend met metalen hoornen.

54.

Nu volgt een strijd, den klaarsten zonneschijn
En d' aanblik waard van honderdduizend oogen.
Gij, nacht! die met uw doffen schemerschijn
Hen dektet, ai, begunstig gij mijn pogen!
Gun, dat door mij uw nevelig gordijn
Voor zooveel wonderdaân worde opgetogen!
Heur glorie leve en straal' met hellen gloor
Het schaduwfloers der wentlende eeuwen door!

55.

Zij dekken zich, noch weeren af, noch wijken:
Behendigheid maakt plaats voor noeste kracht;
Het regent slagen, die elkaâr gelijken:
Wat baat de kunst, waar gramschap heerscht en nacht?
Onwrikbaar staat het paar: hun zwaarden strijken
Vernielend neêr op de ijzren wapendracht.
Geen voet verroert, maar de arm vaart op en neder
Met houwen telkens dichter, telkens wreeder.

56.

De woede groeit bij elken slag tot wraak,
De dolle wraak veroorzaakt nieuwe slagen:
Zoo voelt het paar bij 't gruwzaam strijdvermaak
Zich telkens door dezelfde sporen jagen.
't Zwaard wordt onnut bij zulk een reuzentaak,
Waarbij de Razernijen hen doorknagen.
Zij bonzen met de heften op elkaâr,
En stoten rond met helm en beukelaar.

57.

Driewerven weet de Held de Maagd te omringen
Met de armen, en driemaal weet zij verwoed
Zich uit die naauwe omhelzing los te wringen,
Geknoopt door haat en niet door liefdegloed.
Zij grijpen bij vernieuwing naar de klingen,
En doopen 't staal diep in elkanders bloed,
Tot ze, afgetobt, geen staal meer voeren kunnen,
En, ademloos, elkaâr wat ruste gunnen.

58.

Zij staren op elkaâr, terwijl zij 't zwaard
Het uitgeputte lijf ten steun doen strekken.
En nu – terwijl aan 't oosterwolkgevaart'
De laatste starren straalloos henentrekken,
Ziet Tankred uit bij 't daglicht, en ontwaart
Wat stroomen bloeds des vijands kleed bevlekken.
Hij juicht vol blinden trots. O, hoe verdwaasd
Verheft zich 't hart waar 't gunstig windtjen blaast!

59.

Rampzaalge, gij verblijdt u? Ach, hoe spoedig
Wordt u triomf een vloek, uw vreugde een wee!
Elk drupjen op dat kleed, zoo vreeslijk bloedig,
Kost u weldra geheel een tranenzee. –
Zoo poozend staan ze daar, altijd kloekmoedig,
Schoon zwijgende en bebloed, die fiere Twee!
Tot Tankred, om zijns vijands naam te ontdekken,
Beproeft hem uit zijn mijmring op te wekken:

60.

„'t Is dan ons deel, dat zooveel dapperheid
„In duisternis en stilte wordt begraven!
„Maar heeft ons 't Lot jaloersch de gunst ontzeid,
„Te schittren voor het oog van 's waerelds braven,
„Wat dunkt u zoo we elkaâr – ik ben bereid –
„Weêrzijds geslacht en rang te kennen gaven?
„'k Wil weten wien, verneedrende of verneêrd,
„Mijn neêrlaag of mijn overwinning eert!"

61.

De trotsche spreekt: „„Bespaar een vruchtloos vragen!
„„Geen vijand ooit verneemt mijn rang of stand.
„„Ben één dier twee – moge u dat nieuws behagen! –
„„Wier oorlogstoorts uw toren heeft verbrand!""
'Woord schijnt de vlam door Tankreds bloed te jagen:
Hij roept: „Ontijdig nieuws!" en knersentandt,
En voegt er bij: „Uw spreken en uw zwijgen
„Doet evenzeer, Barbaar! mijn wraakzucht stijgen!"

62.

En de oude drift vervoert hen tot den strijd
Hoe zwak ze zijn. Helaas! wat moet er komen
Van zulk een kamp, waar moed en kracht, ontwijd,
Vernield, hun plaats door wrok zien ingenomen?
Ach! hoe hun zwaard met felle snede bijt,
En 't bloed de purpren poorten uit doet strooomen,
In staal en vleesch gehouwen! Woede-alleen
Vertraagt den dood, reeds spokend door hun leên.

63.

Gelijk de Egeesche zee, wanneer het woeden
Der stormen die haar zweepen, is gestild,
Nochtans geen rust voelt dalen op haar vloeden,
Maar nadreunt en in al haar golven trilt:
Zóó schijnt, ofschoon hun krachten reeds verbloedden,
En de arm slechts noô het wichtig lemmer tilt,
Dezelfde haat de strijders nog te nopen,
En scheurt hun zwaard steeds nieuwe wonden open.

64.

Maar ziet! daar naakt de vreesselijke stond,
Waarop de dood Klorinde neêr zal vellen.
Reeds drinkt zijn zwaard uit de allerlaatste wond
Heur hartebloed, dat nu met purperwellen
Een boezem kleurt, zoo maagdlijk blank en rond,
Die nu, verflenst, door 't harnas zich voelt knellen,
En smelt als sneeuw. Heur vlotte ziel verlaat
Den marmren vorm. Zij wankelt waar zij staat.

65.

Maar Tankred zet, door razernij gedreven,
Al dichter bij zijn overwinning voort.
De Jonkvrouw valt doorboord! Heur lippen beven:
Zacht fluistert zij een laatst, een afscheidswoord,
Een woord, door Beter Geest haar ingegeven,
Waarin Geloof en Hoop en Liefde gloort.
Van God vervreemd moest zij door 't leven zwerven,
Met God verzoend zal ze als Zijn dienstmaagd sterven!

66.

„Vriend, gij verwint! 'k Vergeef. Ook gij, vergeef!
„Genâ, – niet voor mijn lichaam: 'k laat het slopen! –
„Maar voor mijn ziel, mijn arme ziel! Ik sneef:
„Och, Christen! bid voor mij en laat mij doopen!"
Die stem, zoo droef, zoo roerend teêr, verdreef
Zijn haat op eens: geheel zijn hart ging open:
Een wonderzoete ontroering greep hem aan,
En lokte in 't oog een weemoedvollen traan.

67.

Een beekjen ruischt, der bergen schoot ontsproten:
't Is derwaards nu, dat hij zijn schreden richt.
Met water, in zijn ijzren helm gegoten,
IJlt hij terug tot zijn gewijden plicht.
Hoe beeft hij, als hij 't voorhoofd zal ontblooten
Van haar, die, onbekend nog, vóór hem ligt.
O aanblik! O herkenning!,... Onbewogen
En spraakloos staart hij met verstarrende oogen.

68.

Nog sterft hij niet: hij heeft zijn wee, hoe groot,
Naar d' achtergrond van 't brekend hart gedreven.
En zoo hij haar door 't ijzer heeft gedood,
Nu geeft hij haar door 't water eeuwig leven.
Het „Amen" ruischt. Naar 't hemelsch morgenrood
Houdt zij den blik glimlachende opgeheven,
En 't is als spreekt in zalig zielsgenot
Heur brekend oog: „Vaarwel! ik ga naar God!"

69.

De tinten van viool en lelie stijgen
Op 't aangezicht, zoo bleek en toch zoo blij.
Steeds blikt ze omhoog, en zon en hemel nijgen
Zich tot haar neêr in vriendlijk medelij'.
Als vredepand reikt ze, onder plechtig zwijgen,
Den Redder, die geknield ligt aan heur zij'.
De kille hand.... Een smeekbede is heur wapen:
Zoo scheidt zij – en heur sterven schijnt een slapen.

70.

Maar de eedle geest is naauwlijks 't stof ontrukt,
Of Tankred voelt zijn laatste kracht verdorven:
De droefenis, te lang reeds onderdrukt,
Heeft in zijn ziel de heerschappij verworven,
En perst de ziel, die reeds aêmechtig bukt,
Al dichter saam. Hij leeft, maar schijnt gestorven,
Zoo stom, zoo bleek, zoo roereloos, zoo koud
Ligt hij daar neêr, van 't jongste zweet bedaauwd.

71.

Reeds scheurt zijn ziel in troosteloze ellende
De kluisters, die haar bonden, van elkaâr,
Gereed om haar die zich ten Hemel wendde,
Te volgen op 't ontplooide vleuglenpaar.
Maar plotsling, ziet! daar naakt een Christenbende:
Zij draagt het lijk der Jonkvrouw, en met haar
Den Ridder weg, wiens leven niet dan noode
Meer aâmt, reeds dood in de onvergeetbre doode.

72.

Het Hoofd der schaar had bij den morgengloed
Den glans herkend van Tankreds borstgesmijde,
En, toegesneld, de Jonkvrouw in haar bloed
Zien baden aan des Ridders veêge zijde.
Hij wilde niet, dat scheurziek wolfsgebroed
De doode leên der schoone maagd ontwijdde:
Hij neemt haar op, vlijt Tankred naast haar neêr,
En langzaam trekt de stoet naar 't Christenheir.

73.

Het zacht geschommel op de trage wegen
Wekt Tankred uit zijn staamlende onmacht niet.
Een dof gesteun, der koude borst ontstegen,
Verraadt dat toch de levensstroom nog vliet.
Maar zwijgend ligt Klorinde neêrgezegen,
En alles toont, dat haar de ziel verliet.
Dus wordt het kamp bereikt: daar worden beiden,
Zoo jammerlijk vereend, op nieuw gescheiden.

74.

Wedijvrend put de trouwe vriendenstoet
Zich uit in zorg, bij 't ziekbed des beminden.
Daar dringt op nieuw de felle zonnegloed
Zijne oogleên door: hij ziet en hoort zijn vrinden,
Maar diep verbaasd in 't aarzelend gemoed
Zich nog in 't land der levenden te vinden:
Dof blikt hij rond – nu weet hij wáár hij is,
En weeklaagt in ondraagbre droefenis:

75.

„Ik leef? ik adem nog? Ik vang de stralen
„Nog op van deez' gevloekten jammerdag,
„Die overal mijn wandaad zal verhalen,
„Mijn bloedschuld, die ik nooit vergeten mag?
„Ha, trage en laffe hand! wat doet u dralen?
„Zoo menigeen gaaft gij den laatsten slag,
„En, dienares des doods! gij durft geen leven
„Vernielen, dat der schande is prijs gegeven?"

76.

„Doorboor deez' borst! doorwroet haar tot op 't hart!
„Dat in mijn bloed het grimmig staal zich bade!
„Maar neen! de dood verzwolg misschien mijn smart:
„Dat waar' genâ: en – deedt gij ooit genade?
„Zoo leve ik dan! ik, die een toonbeeld werd
„Van jammer; ik, van God en mensch versmade!
„Een leven slechts, van eeuwgen vloek vervuld,
„Is strafs genoeg voor mijne onmeetbre schuld.

77.

„'k Zal leven, maar door duizend folteringen,
„Mijne eigen helsche furiën, gespoord:
„Te nacht zal mij de bleeke schrik bespringen,
„'k Zet in mijn droom den wreeden tweekamp voort.
„Geen zonnestraal zal door mijn venster dringen,
„Of 'k zie op nieuw de ontdekking van den moord.
„Zoo worden mijn gedachten de Eumeniden,
„Die 'k immer vlied om nimmermeer te óntvlieden

78.

„Maar wáár, helaas! wáár bleef het overschot
„Dier hemelschoone en kuische maagdenleden?
„Misschien verscheurt een hongrig wolvenrot
„Wat vruchtloos door mijn moordstaal werd bestreden.
„Veel te eedle buit! te zoete spijze! O God,
„Beveilig Gij zooveel beminlijkheden,
„Eerst door mijn eigen zwaard, nu door den tand
„Der dieren, ach, te schennig aangerand!

79.

„O dierbaar lijk! ik wil, ik zal u vinden,
„Indien ge nog op 't eigen plekjen slaapt.
„Of hebben daar – laat af, laat af, verblinden! –
„De wolven reeds hun offer weggeraapt?
„Dan moge ook mij dezelfde muil verslinden!
„Hoe gruwzaam ook de roode grafkuil gaapt,
„De schrik verdwijnt en 't lijden wordt gelenigd,
„Indien hij ons gebeente slechts vereenigt!"

80.

Zoo klaagt hij – tot de trouwe vriendenwacht
Hem 't bijzijn van 't geliefde lijk verkondde.
Nu vliegt, gelijk een bliksem in den nacht,
Een glimlach zijn bewolkt gelaat in 't ronde.
Hij heft zich op, en tilt met alle kracht
De looden last zijns lichaams van de sponde,
En sleept zich zóó, met wankelende schreên,
Aêmechtig naar Klorindes rustbed heen.

81.

Maar als hij daar den sluier neêr ziet dalen,
En de aanblik van die wonde hem verrast;
Als hij, gelijk een hemel zonder stralen,
Dat voorhoofd ziet van doodelijk albast –
Daar bonst hem 't hart met nokkend ademhalen,
En waggelend grijpt hij een steunsel vast:
„O Englenbeeld!" zoo barst hij los in klachten,
„Gij kunt den dood, maar niet mijn smart verzachten!

82.

„Fluweelen vingren, die, zoo zacht, zoo teêr,
„Mij 't onderpand der vriendschap hebt geboden!
„In welk een staat, helaas! vind ik u weêr?
„En gij, wier pracht niet spoorloos is gevloden,
„O ranke leên, wat ligt ge koud ter neêr,
„Door mij, o smart! verworpen bij de dooden!
„Mijne oogen! gij zijt wreed gelijk mijn hand:
„Zij sloeg de wond: gij ziet haar aan, o schand!

83.

„Gij ziet haar aan, en vloeit niet weg in stroomen
„Van tranen – nu, zoo stroome dan mijn bloed!"
Zijn stem bezwijkt; zijn rede ontsnapt haar toomen:
't Verlangen naar den dood maakt hem verwoed.
Één ruk – daar zijn de windsels weggenomen,
En uit zijn wonden spat een purpervloed.
Hij duizelt, daar zijn zinnen hem begeven....
Maar juist de felle pijn behoudt hem 't leven.

84.

Men' legt hem zacht op 't rustbed neêr en dwingt
Zijn ziel terug, om 's levens kamp te strijden.
De Faam, wier stem uit kopren gorgel klinkt,
Vermeldt terwijl zijn doodsangst en zijn lijden.
Buljon verschijnt; een vriendenschaar omringt
Met vroome troost den kranke aan alle zijden;
Maar prediking noch smeekgebed verjaagt
De onbuigbre smart, die aan zijn hartaâr knaagt.

85.

Gelijk een wond, in teder vleesch geslagen,
Verergert, waar een vinger haar genaakt:
Zoo wordt zijn ziel door al dat jammerklagen
Al weeker en weemoediger gemaakt.
Maar Peter, die, met heilig welbehagen
In 't herdershart, voor al zijn schapen waakt,
Bestraft aldus met vaderlijk vermanen
En plechtige ernst zijn redeloze tranen:

86.

„O Tankred! gij, aan 't geen gij waart weleer
„Zoo ongelijk! hoe kondt ge u-zelv' ontzinken?
„Wat nevelfloers zonk op uwe oogen neêr,
„Zoo dicht, dat gij Gods heillicht niet ziet blinken?
„Uw rampspoed is een Bode van den Heer:
„Ziet gij hem niet? hoort gij zijn stem niet klinken?
„De Hemel-zelf roept u naar 't Hemelpad,
„Dat ge eens verkoost en – al te dwaas vergat!

87.

„Hij sterkt u, waar de krachten u ontvielen,
„Tot alles wat uw Ridderplicht gebiedt,
„Dien gij verwierpt, om voor een vrouw te knielen,
„Wier hovaardij den hoogen God verliet!
„De smart is vaak een medicijn der zielen;
„De roede Gods bederft de kranken niet,
„Genezing brengt ze! U-ook wil God genezen:
„Gij, wilt ge niet, dat Hij uw Arts zal wezen?

88.

„Versmaadt gij dwaas het heilig onderpand
„Des vredes, door den Hemel u geschonken?
„Rampzalige! wat blaast gij in den brand
„Der driften, die u zengen met haar vonken?
„Reeds wankelt gij aan 's afgronds smallen rand,
„En ziet hem niet, van dolle wanhoop dronken!
„O zie hem! en ontscheur u aan een rouw,
„Die u een dubblen dood berokknen zou!"

89.

Hij zwijgt, – en om den éénen dood te ontvluchten,
Smoort Tankred nu den wensch naar d' andren dood.
Hij hoort naar troost, hij sust zijn ongenuchten,
Hij-zelf belijdt zijn droefheid al te groot.
Toch bersten vaak hem de opgekropte zuchten
Ten boezem uit, en schreit hij de oogen ròòd;
Toch spreekt hij soms zich-zelven toe, of fluistert
Tot haar, die uit de starren hem beluistert.

90.

Bij d' avondgloed, bij d' uchtendzonnestraal,
Roept hij haar klagende aan in wakend droomen:
Gelijk in 't woud de droeve nachtegaal,
Wiens 's landmans list het gaaiken heeft ontnomen,
Zijn rouwgezang door lucht en looverzaal
Weêrgalmen doet. Zijn zilte tranen stroomen
Den gantschen nacht, en door de tranen heen
Besluipt in 't eind de slaap zijne oogenleên.

91.

Pas slaapt hij, als, van 't starrenkleed omtogen,
De welbeminde op eenmaal vóór hem staat,
Verengeld, met de heerlijkheid in de oogen,
Maar toch dezelfde in houding en gelaat.
Daar lispelt zij, terwijl ze uit mededogen
Zijn tranen wischt: „Ai, zie wat dageraad
„Van vrede en vreugd uw dierbare is verrezen!
„Ik juich; mijn vriend! zoudt gij dan treurig wezen?

92.

„'k Dank u mijn heil. Gij hebt van 't stof der aard
„Uit misverstand vroegtijdig mij doen scheiden:
„'t Was mij vergund, ter blijde hemelvaart
„Door u gewijd, de vleuglen uit te spreiden.
„Nu leef ik in den groenen Levensgaard;
„'k Rust in Gods schoot: daar blijf ik u verbeiden!
„Daar zult gij eens in d' eeuwgen zonnegloor
„Mijn schoonheid zien en aller Englen choor!

93.

„Wilt gij 't geluk der hooge hemelzalen
„Niet ruilen voor een eindloos weegeklag,
„Zoo leef, en weet – en laat mij 't u herhalen! –
„Ik heb u lief zooveel ik kan en mag."
Zij spreekt: heur oog schiet heilge liefdestralen,
Zoo als nooit de aarde in sterflijke oogen zag.
Ze omsluiert zich met licht en is verdwenen;
Maar nieuwe troost stroomt door zijne aadren henen.

94.

Hij is ontwaakt, en duldt het plegingswerk,
Dat van de pijn der wonden doet verpoozen.
Intusschen wordt een vriendlijk zodenperk
Tot rustplaats van Klorindes stof gekozen;
En dekt haar ook geen rijke marmerzerk,
Toch bloeit de plek van leliën en rozen;
Toch is de steen niet gantsch en al misdeeld
Van opschrift en verheffend zinnebeeld.

95.

Een lange sleep, bestraald van fakkelglansen,
Geleidt Klorinde in statelijke pracht:
Haar wapendosch, getooid met eikenkransen,
Houdt als trophee bij 't lommrig graf de wacht.
Naauw lacht de zon op nieuw aan de oostertransen,
Of Tankred rijst, hoe uitgeput van kracht,
En spoedt zich voort met wankelende voeten
Om 't dierbaar lijk eerbiedig te begroeten.

96.

Als hij de plek bereikt, waar 't Doodsgebied
Het leven van zijn leven zal verstikken,
Blijft hij verstomd, verbleekt, verroert zich niet,
Om starende op den killen steen te blikken;
Tot eindlijk hem een tranenstroom ontschiet,
Een klagend: „Ach!", gevolgd door bange snikken.
Hij nokt: „O Graf, dat al mijn tranen vergt,
„En al mijn gloed in uwen schoot verbergt!

97.

„Geen doode, neen! wordt door uw kluis omvangen,
„Maar levende asch, waarbij de liefde waakt.
„Ik voel te zeer, hoe 't langgekweekt verlangen
„Wel minder zoet, niet minder sterk mij blaakt.
„Neem gij den stroom, die biggelt van mijn wangen,
„De zuchten, die mijn volle boezem slaakt,
„De kussen, die ik druk op uw gesteente;
„En och, stort ze uit op 't dierbare gebeente!

98.

„Stort ze uit! Al ziet haar vlotte ziel ter neêr,
„Wij hebben voor haar gramschap niet te beven!
„Geen wrake woont in 's hemels reine sfeer,
„En dwaalt de Mensch, de Seraf kan vergeven.
„Die zoete hoop geeft me aan mij-zelven weêr!
„Mijn hand-alleen, zij weet het, heeft misdreven: –
„Mijn hand had met mijn harte niets gemeens.
„Ik leefde in liefde, in liefde sterf ik eens!

99.

„In liefde sterf ik eens.... O dag der dagen!
„Gezegend hij, wáár hij ook rijzen zal!
„Maar vond ik hier, waar gij me, o Graf! hoort klagen,
„Mijn rustoord, dan gezegend bovenal!
„Dan zou één sponde ons sterflijk hulsel dragen,
„En ziel met ziel smolt saam' in lofgeschal;
„Dan zou de Dood ons schenken wat het Leven
„Onthield! O vreugde, o voorrecht dús te sneven!"

100.

Intusschen dringt de fluisterende maar
Van 't droevig feit door Salems buitenwallen:
't Gerucht vermeêrt, wordt algemeen, blijkt waar;
En weldra, hoort! daar vullen duizendtallen
De straten met wanhopig rouwmisbaar,
Als had de Frank het bolwerk reeds doen vallen,
Als lagen huis en tempeldak, bestormd
Door vuur en staal, in bloedige asch hervormd.

101.

Maar droeve Arseet trekt de aandacht aller scharen:
Hij kermt en gilt, daar rede en denkkracht zwicht;
Niets kan de woede zijner smart bedaren,
Geen traan die zijn geprangde ziel verlicht.
Met stof en slijk smet hij zijn grijze hairen;
Hij beukt zich zelf de borst en 't aangezicht:
Bij 't schouwspel staat een bonte groep vereenigd; –
Daar naakt Argant, die 't woord richt tot de menigt:

102.

„Naauw merkte ik, dat de moedige amazoon
„Nog buiten was, daar gaf mij de eerzucht sporen:
„'k Zou van haar zij' bij levenden of doôn
„Niet wijken – 'k had dien duren eed gezworen! –
„De poort was dicht: ik bad voor 's Konings throon
„Haar te oopnen; maar geen Koning wilde hooren.
„Ik bad vergeefs - ik vond geen medelij':
„'k Moest bukken voor zijne opperheerschappij.

103.

„O, waar' de poort me op mijn gebed ontsloten,
„Ik had Klorinde aan 's vijands razernij
„Ontrukt; of, werd haar maagdlijk bloed vergoten,
„Ik waar' met roem gesneuveld aan heur zij';
„Maar 'k heb bij Goôn en menschen 't hoofd gestoten,
„Hun raad besliste; en ik – wat restte mij?
„Haar dood stond vast bij 't noodlot! Maar al zwichtten
„Ook groot en klein, ik ken en volg mijn plichten!

104.

„Jeruzalem! hoor, wat Argant belooft!
„Gij-Hemel, hoor! en mocht ik woordverbreken,
„Dan splijte uw bliksemvuurpijl mij het hoofd!
„Ik zweer, dat ik Klorindes moord zal wreken!
„Dat is mijn taak, die niemand mij ontrooft!
„En 'k zal dit zwaard niet in de schede steken,
„Eer 't Tankreds romp doet ploffen in het slijk,
„En 't raafgebroed zich vet mest aan zijn lijk!"

105.

Hij spreekt; en 't volk juicht, klappende in de handen,
Die woorden toe, uit gloeiende erts gesmeed.
De aanstaande wraak, die aller hart doet branden,
Beteugelt reeds het tegenwoordig leed.
O hovaardij! hoe wordt ge straks te schanden!
De Hemel spot met uw onheilge' eed....
U is de dood van de eigen vuist beschoren,
Die gij alreeds verplet waant door uw toren!

DERTIENDE ZANG.

KORTE INHOUD. — Nieuwe hinderpalen: Ismeen betooverd het bosch, dat hout voor de oorlogstuigen moest leveren. — Verscheidene ridders, ook Tankred, keeren onverrichter zake van daar terug. — Eene vreeselijke droogte teistert het leger, dat door sommigen in stilte verlaten wordt. — Op Godfrieds gebed geeft de hemel eindelijk regen.

1.

In de asch vergaan de laatste tintelvonken
Der burcht, waarvoor schier 't bolwerk had gebukt.
Reeds zit Ismeen in diep gepeins verzonken,
Hoe 't reddingsplan der veege Stad gelukt.
Het bosch, dat hout voor 't stormtuig heeft geschonken,
Moet aan 't bezit der Christenen ontrukt,
Opdat niet straks een nieuwgebouwde toren
Den kranken muur der vesting koom' verstoren.

2.

Niet ver van 't kamp ligt in een lagen grond
Een reuzig woud: daar werpt met vreemd gefluister
Het hoog geboomt' een zwarte schaduw rond,
Vol giften damp; al straalt de zonneluister
In vollen glans, hier daagt geen morgenstond:
Hier heerscht een droef, onzeker schemerduister;
Als wen aan 't zwerk een vale najaarsmist
Het lieve licht de heerschappij betwist.

3.

En als de zon ter neêr daalt aan de kimmen,
Valt hier een koude, een blinde middernacht.
Dan waren hier afgrijsselijke schimmen,
Dan derft het hart zijn moed, de vuist zijn kracht.
Hier ziet ge zelfs geen schuchtren eikhoorn klimmen,
Hier graast geen rund, hier houdt geen herder wacht.
Door allen wordt het oord des vloeks vermeden:
De vreemde-alleen waagt hier, verdwaald, zijn schreden.

4.

Daar komen tot gevloekte minnarij
De heksen met heur boelen bij elkander.
Op wonderlijke nevels rijden zij,
Den bok gelijk of fellen salamander.
Zij werpen zich in wilde razernij
Van 't een ontuchtig schijngenot in 't ander,
En vieren zoo met walgelijke praal
Hun slemppartij of schennig bruiloftsmaal.

5.

Zoo heette 't. Ook werd hier geen tak gehouwen
Door iemand uit heel 't omgelegen land:
Toch scherpte er, om zijn oorlogstuig te bouwen,
De Frank zijn bijl met onverschrokken hand.
Als nu de nacht haar schaduwen deed graauwen,
Slechts even na den grooten torenbrand,
Stond hier Ismeen zijn kansen te bereeknen,
En trok zijn kreits, en schreef zijn raadselteeknen.

6.

Ontgordeld, en met d' eenen naakten voet
In d' ommering, zingt hij zijn tooverwijzen:
Hij wendt het hoofd driemaal naar 't oost, en groet
Driemaal den streek, waar de avondkimmen grijzen;
Hij zwaait driemaal verwaten en verwoed
Zijn roede, die de dooden op doet rijzen:
Zijn bloote voet stampt driemaal op den grond;
En vreeslijk krijscht zijn schorre roepstem rond:

7.

„Hoort! hoort! o gij, die uit uw starrenbanen
„Gebliksemd zijt en nog de wonden draagt!
„Bestuurders gij van donders en orkanen,
„Die eeuwig door de wijde ruimte jaagt!
„En Geestenschaar, die in het Rijk der Tranen
„De bleeke schimmen der verloornen plaagt!
„Gij, burgers van d' Avernus! en gij, Koning
„Van 't Helsche Vuur! U daag ik uit uw woning!

8.

„Bewaakt dit woud! 'k Heb elken bocht doorkruist,
„En 't juist getal der stammen waargenomen.
„Gelijk de ziel in 't menschenlichaam huist,
„Wone elk van u in een van deze boomen!
„Verlamme uw kreet bij d' eersten slag de vuist
„Der Franken, die uw takken plondren komen!"
Zoo spreekt hij, en geen menschentong herhaalt
Hoe gruwzaam voorts zijn lasterwoede smaalt.

9.

't Zijn klanken die de lucht met schrik vervullen:
De flikkerglans van 't starrenheir verschiet,
Het zwerk betrekt, de hemelen omhullen
Het aangezicht, de bleeke maan ontvliedt.
De toovenaar verdubbelt nu zijn brullen:
„Gij Geesten, die ik opriep! komt gij niet?
„Moet dan misschien, verwaten doemelingen!
„Nog sterker, nog geheimer ban u dwingen?

10.

„Te lang misschien hield ik mijn krachten schuil,
„Maar 'k ben het machtigst woord nog niet vergeten:
„Nog kan ik u met bloederigen muil
„Den grooten naam, den schriknaam wel doen weten,
„Die d' Afgrond vult met jammerlijk gehuil
„En Plutus-zelfs doet janken aan zijn keten:
„En als – en als –" .... Hij gaat niet verder voort;
De stem van zijn bezweering is gehoord.

11.

Daar wordt op eens heel 't ruischend woud bewogen
Van geesten! Welk een heir, onmeetlijk groot!
Deels uit de lucht klapwiekende aangevlogen,
Deels kruipende uit des aardrijks donkren schoot,
Nog bevende van 't vonnis des Alhoogen,
Dat hun 't gebruik van wapenen verbood,
Maar niet belet, dat ze opgaan uit hun kluizen,
Om tusschen 't loof en in 't geboomt' te huizen.

12.

De toovnaar ziet met vreugd zijn plan volbracht,
En spoedt zich voort om Aladyn te ontmoeten.
Hij juicht hem toe: „Nu, Koning! ziet ge uw macht
„Beveiligd: laat de hoop uw vrees verzoeten!
„Niet licht zal meer, gelijk zijn waanzin dacht,
„De Frank ons met een burchtgevaart' begroeten!"
De Koning luistert toe met open mond,
Verbaasd om 't geen de Zwarte Kunst bestond.

13.

„Nu nog iets!" gaat de Toovnaar voort met spreken:
„Een tweede hulp! niet minder dan de mijn'!
„Weet: Sol en Mars staan weldra beide in 't teeken
„Des Leeuws: dan zal de hette ondraaglijk zijn!
„Geen regenvloed, geen daauwdrop zal er leeken,
„Geen luchtjen koelt den fellen zonneschijn.
„Wáárheen ik staar in 's hemels blaauwe hoogte,
't Verkondigt al een ongehoorde droogte.

14.

„Noch Nubiën, noch Sahraas gloeiend zand,
„Heeft ooit de zon zoo doodlijk voelen schijnen:
„Hier in de stad ontschuilen wij den brand,
„Bij springfontein en frissche loofgordijnen;
„Maar 't Frankenvolk, verspreid in 't dorre land,
„Zal, uitgeteerd, van gloed en dorst verkwijnen:
„Zoo wordt het dan door 's Hemels grimmigheid
„Vooruit reeds tot Egyptens prooi bereid!

15.

„Al rustende op uw koets zult ge overwinnen;
„Hier moet geen krijg beproefd, geen zwaard omklemd.
„Zorg, dat Argant, met zijn verdwaalde zinnen
„En rustloos bloed, uw kalmte niet ontstemt.
„En wil hij weêr den ouden dans beginnen,
„Zie naar een middel uit, dat hem betemt.
„'t Zal binnenkort den hemel-zelv' gehengen
„Den vijand krijg en u den vreê te brengen!"

16.

Terstond vergeet de Koning zijn verdriet,
En ducht niets meer van 's vijands hinderlagen,
Hij zorgt, dat hij de muren schoren ziet,
Die, wagglend reeds, het eerst vernieuwing vragen.
Het werk schiet op; toch flaauwt zijn ijver niet,
En waar de bok een oopning heeft geslagen,
Daar wordt de klank der truffelen gehoord,
En alles, slaaf en burger, metselt voort.

17.

Buljon terwijl acht elken strijd verloren,
En 't bloed verspild van elken Christenheld,
'T en zij op nieuw zijn houten reuzentoren
Met al het ander stormtuig is hersteld.
Zijn timmerliên zendt hij bij 't morgengloren
Naar 't woud, waar menig stam reeds ligt geveld:
Zij trekken op, maar als zij 't bosch ontwaren,
Bevriest de schrik hun reeds het bloed in de aâren.

18.

Gelijk een kind niet de oogen op durft slaan,
Waar 't monster meent te aanschouwen, en gedoken
In duisternis, verlicht door zon noch maan,
Terugge-beeft voor onbestaanbre spoken:
Zoo blijven daar die dappren bevend staan,
Onwetend wat hun krachten heeft gebroken,
Zoo niet misschien verbeeldings toovergloed
Van Sfynxen en Chimeeren droomen doet.

19.

Zij keeren weêr naar 't kamp: en mengen zaken
En woorden zoo verwonderlijk dooréén,
Dat, schoon de vrees nog huivert op hun kaken,
Geen enkle daar geloof hecht aan hun reên.
De Veldheer wenkt: een drom, van moed aan 't blaken,
De bloem van 't kamp, zal aan hun zijde treên,
Om in 't gevaar heldhaftig hen te dekken,
In d' arbeid tot volharding op te wekken.

20.

Als deze nu, de wakkre vuist aan 't zwaard,
Met vasten tred de zwarte schaduw naadren,
Waar 't Geestenheir zich nestelt in 't geblaârt,
Daar slaat ook hun de kille schrik door de aadren:
Maar vreezen, neen! dat is den man onwaard!
Zij zullen al hun heldenkracht vergaadren:
Zij rukken voort tot midden in den nacht,
Omcingeld van de afgrijsbre Hellemacht.

21.

En hoort! een kreet, die de aarde dreigt te splijten,
Heeft plotseling hun trillend oor verrast.
Een stormwind schijnt de stammen stuk te rijten;
't Steunt als de golf die tusschen klippen plascht;
's Is of er leeuwen brullen, wolven krijten,
Of de adder sist, de nachtuil knapt en krast,
Trompetten schettren, schorre donders loeien –
Wat klanken die tot ééne klank vervloeien!

22.

De vale vrees dekt aller aangezicht:
Hun voorhoofd is van ijskoud zweet bedropen.
Geen reden, geen gevoel van eer of plicht,
Kan meer tot gaan of zelfs tot staan hen nopen.
Hier heerscht een macht, waar menschenmacht voor (zwicht,
Hier is van zwaard noch beuklaar iets te hopen.
Zij vloden niet maar vlogen! – Dus bepleit
Een hunner bij Buljon hun moedloosheid:

23.

„Geen onzer, heer! zal immer wederkeeren
„In 't gruwzaam woud, zoo vreeslijk wel bewaard,
„Als hadden daar – dat durf ik u bezweeren! –
„De Duivlen heel hun legioen vergaârd.
„Driedubbel diamant moet hem verweeren,
„Wien daar geen angst door 't nokkend harte vaart,
„En zinloos moet hij wezen, die naar 't fluistren
„En brullen en dien dondergalm kan luistren!"

24.

Hij spreekt. Heel 't kamp ontroert terwijl hij spreekt.
Alkast-alleen hoort twijflend hen gewagen
Van zooveel angst: de held, die ijzer breekt,
Wien sterveling noch sterven doet vertsagen,
Die voor gedrocht noch spookgestalt' verbleekt,
En jubelt onder storm en bliksemslagen;
Die met den dood in al zijn vormen spot,
Niets vreeslijks vreest en enkel buigt voor God!

25.

Hij schudt het hoofd, en laat zich lachend hooren:
„Wat niemand waagt, neem ik met vreugde op mij!
„Ik houw dat woud omverre! ik wil het storen,
„Dat broeinest van verwarde droomerij!
„Mij wordt het bloed zoo spoedig niet bevroren:
„Ik lach met wind en wolf en schimmenrij!
„Ontgrendelde ook de Hel zich aan mijn voeten,
„Ik zal haar met mijn eerlijk zwaard begroeten!"

26.

Zoo roemt Alkast. Zijn beê wordt toegestaan:
Fluks wendt hij naar 't onzalig woud zijn schreden.
Reeds waait van ver het wild gedruisch hem aan,
Maar 't noopt hem niet één stap terug te treden.
Hij voelt zijn hart met de oude kalmte slaan,
En spot met al de onzichtbre gruwzaamheden:
Zijn voet beroert des toovercirkels rand;
Daar vlamt op eens (zoo 't schijnt) een felle brand.

27.

De brand neemt toe: de vuurkolommen spelen
En kringlen als een walmend muurgevaart'
Rond stam en tronk, voor de aksten en houweelen
Der Franken dus verwonderlijk bewaard.
De hoogste vlammen vormen burchtkasteelen,
Wier stoute spits zich aan de wolken paart;
En krijgsmachinen dreigen op de transen
Der nieuwe Hel, omheind van vuurge lansen.

28.

Ziet, ziet! daar grijnst – afgrijsselijk gezicht! –
Een monsterschaar van elken wal hem tegen,
En houdt op hem het loerende oog gericht,
En spant den boog, of zwaait den vlammendegen.
Hij deinst in 't eind, en schoon hij langzaam zwicht,
Gelijk een leeuw bestookt op al zijn wegen,
't Is zwichten toch! 't is vluchten! en voor 't eerst
Voelt hij zijn bonzend hart door vrees beheerscht.

29.

Nog wist hij niet, dat hem de vrees deed beven:
Hij merkt het pas als hij het woud ontvlood.
Hij staat verbaasd, door diepen spijt gedreven;
De schaamte kleurt zijn voorhoofd purperrood;
Hij sluipt daarheen; hem drukt de last van 't leven,
En 't naberouw bedroeft hem tot der dood:
Hij, vroeger nooit in fierheid te overtreffen,
Hij waagt het niet zijn oogen op te heffen.

30.

Als eindlijk hem de Veldheer opontbiedt,
Daar poogt hij eerst aan zijn bevel te ontkomen.
Hij gaat in 't eind, maar traag. Hij andwoordt niet,
Of spreekt hij, zijn vertelsels schijnen droomen.
Buljon, met vorschende' arendsblik, doorziet
Wat d' eedlen held zijn veêrkracht heeft ontnomen;
Hij spreekt: „Hoe nu? heerscht hier een toovermacht?
„Of de invloed van verheven scheppingspracht?

31.

„Durft iemand nog, door vasten wil gedragen,
„Dat schrikverblijf betreên, hij ga in vreê!
„Ik gun wie 't lust een nieuwe proef te wagen;
„Maar – brengt in 't eind een zeker naricht meê!"
Aldus Buljon, En ja! drie bange dagen
Rukt held bij held het slagzwaard uit de scheê,
En ijlt naar 't woud. Maar niemand van die allen,
Of ziet! hij vlucht, van doodsangst overvallen.

32.

Vorst Tankred keert terwijl van de uitvaart weêr:
Hij ziet nog steeds Klorindes grafkuil gapen;
Bleek, wanklend, schijnt de lijder nog te teêr
Voor d' oorlogshoed en 't wichtig krijgsmanswapen.
Daar hoort hij wat er omgaat in het heir,
En eensklaps drukt de stalen helm zijn slapen;
Zijn heldenhart, dat nood en dood veracht,
Bezielt zijn leên met nieuwherboren kracht.

33.

De dappre treedt met onverwrikbaar willen
In stil gepeins het schrikwoud in 't gemoet':
Hij ziet de schaâuw, hij voelt den bodem rillen,
De donder kraakt; maar muurvast staat zijn voet.
Een lichte schok moog' door zijne aadren trillen,
't Duurt één sekonde, en rustig vloeit zijn bloed.
Hij wandelt voort: daar rijst in 't dichtst der stammen
De vuurstad op in snelle toovervlammen.

34.

Nu houdt hij stand, en vraagt zich-zelven af:
„Wat baat het hier met wapens zich te omringen?
„Zal ik daar ginds dat dreigend vlammengraf,
„Dat Labyrinth van monsters, binnendringen?
„Geen held behoudt zijn leven, laag en laf,
„Zoo 't sterven nut aan duizend stervelingen!
„Maar ook - geen held geeft roekeloos zich bloot:
„En sterf ik hier, wat voordeel brengt mijn dood?

35.

„Toch - keer ik weêr, wat klachten zal ik hooren!
„Biedt ergens nog een ander mastbosch hout?
„Nooit geeft Buljon de goede hoop verloren
„Op dézen weg!.... Wie weet? dit Tooverwoud
„Doet mooglijk maar gewaande vlammen gloren,
„Onschaadlijk wie tot voortgaan zich verstout.
„Gebeure wat er wil!" - Daar springt hij vaardig
De vlammen in. O waagstuk, Englen waardig!

36.

En ziet! geen hette als zulk een helle gloed
Verspreiden moest, dringt door zijn harnas henen.
Maar of hij hier waarachtig vuur ontmoet,
Of nevelen, die enkel vlammen schenen,
Ontdekt hij niet, want naauwlijks raakt zijn voet
Den vuurgloed aan, of alles is verdwenen.
Een wolk, die zwart en haaglend nederstrijkt,
Maakt alles nacht; maar wolk en hagel wijkt.

37.

Verwonderd wel maar door geen vrees bewogen,
Blijft Tankred staan; en als de stilte keert,
Dringt hij vooruit; de tak wordt weggebogen,
De struik gesplitst, die hem den toegang weert.
Geen schuilhoek in heel 't woud ontgaat zijne oogen;
Maar niets dat zijn verbazing nu vermeêrt.
Alleen belemmren wilde slingerplanten
En duisternis zijn tred aan alle kanten.

38.

Maar plotsling, ziet! daar rijst een open vak,
Ovaalrond, door geen struiken overweven:
Slechts één cypres, die 't hoofd ten hemel stak,
Stond als een pyramide hoogverheven.
Hij naakt, en ziet! een deel der schorse is vlak
En overal met teekenen beschreven,
Niet ongelijk aan 't hieroglyfenschrift,
Waarin de Egyptenaar zijn raadsels grift.

39.

Maar onder al die onbekende woorden,
Daar trekt hem ook dit Syriesch opschrift aan:
„O gij, die, door de donkre poort, deze oorden
„Des Schimmenrijks zoo stout dorst binnengaan!
„Och, of hier nooit uw schreên de rust verstoorden!
„Och, weês niet wreed! Wat hebben ze u misdaan,
„De zielen, die hier 't lieve licht ontvloden?....
„De levende hebbe eerbied voor de dooden!"

40.

Zoo luidde 't schrift. In sombre mijmerij
Bepeinst hij wat die lettren openbaren.
Daar waait een ijskoude adem hem voorbij,
En 't ritselt door de poppelende blaâren.
Een vreemd geruisch weêrklinkt aan alle zij',
Als 't fluisteren, een veege ziel ontvaren;
En bitterzoet beweegt zich in zijn hart
Een mengeling van deernis, vrees en smart.

41.

Hij grijpt zijn zwaard, en waagt het in te houwen
Op d' eedlen stam. O wonder! rookend bloed
Schijnt plotseling uit de open wond te daauwen,
Misverft den grond, en overspat zijn voet!
Hij rilt, maar waagt in wakker zelfvertrouwen
Een tweeden slag, die d' omtrek dreunen doet;
En hoort! daar kermt, als aan een graf ontstegen,
Een dof gesteun hem uit den boomstam tegen:

42.

„Ach, Tankred!" zucht het jammrend klaaggeluid,
„Laat af! waartoe dat wondziek zwaard geheven?
„Reeds dreef het mij wreedaardig 't lichaam uit,
„'t Herbergzaam huis, waarin mijn ziel mocht leven;
„En pijnigt ge, in uw woede nooit gestuit,
„'t Armzalig hout, tot kerker mij gegeven?
„Barbaar! haar wie uw haat den doodsteek gaf,
„Komt gij nu nog verwonden in haar graf?

43.

„Ik was Klorinde! In dezen boom gesloten,
„Vertreurt mijn ziel, eene arme banneling.
„En wie er valt van alle strijdgenooten,
„'t Zij Frank of niet, in Salems ommering,
„Wordt door een helsch vermogen uitgestoten
„In 't eigen levend graf, dat mij omving.
„Bezield is hier 't geboomte: wees genadig,
„Want weet het, elke slag maakt u moorddadig!"

44.

Gelijk een kranke in fellen koortsvuurgloed
Een draak ziet, een Chimeer met gloeiende oogen,
En, straks ontwaakt, maar al te wel vermoedt,
Dat hem een waan, een schrikbeeld heeft bedrogen,
Maar niettemin 't gewaande wangebroed
Ontvlieden wil, door huivrende angst bewogen,
Zóó Tankred ook: hij speurt een snood bedrog,
Maar is ontroerd en dubt en aarzelt toch.

45.

Een vreemd gevoel, als nimmer hem bezwaarde,
Benaauwt zijn hart gelijk een marmersteen;
Zijn heldenzwaard zinkt machteloos ter aarde,
Maar laffe vrees – hij kent, hij voelt er geen!
Hij deinst, hij vliedt; en 't is hem steeds als waarde
Klorinde bleek en bloedend voor hem heen:
Neen, neen! hij kan dien aanblik niet verdragen,
Weg met die schim! dat bloed! dat jammerklagen!

46.

Zoo wordt de held, wien nood noch dood verwint,
Wien honderden van lansen niet doen beven,
Uit liefde zwak, door goochelspel verblind,
Door leêge klanken op de vlucht gedreven.
Zijn zwaard terwijl wordt door een wervelwind
Op eenmaal als een stroohalm opgeheven.
Zoo deinst hij dan, ontwapend, huivrend, stom;
Eerst ver van 't woud vindt hij zijn zwaard weêrom.

47.

Toch keert hij niet, noch voelt zijn moed ontsteken
Ten nieuwen strijd met de onbekende macht.
Hij snelt, als zijn ontroering is geweken,
Naar Godfried, die met ongeduld hem wacht:
„Heer!" vangt hij aan, „'k moet wel van dingen spreken,
„Die 'k niet geloofde en ongelooflijk dacht.
„Al wat men van de afschuwelijke naarheid
„Dier monsters en geluiden sprak, is waarheid!

48.

„Ik zag op eens een vreeslijk vlammend vuur
„Uit niets ontstaan en zonder brandstof gloeien.
„'t Omringde alom 't geboomte met een muur,
„En uit den smook hoorde ik gedrochten loeien;
„Toch drong ik door: ik voelde geen kwetsuur,
„Geen vonk had macht me een enkel hair te schroeien.
„Toen werd het nacht: de koû viel snerpend neêr –
„Maar eensklaps keerden licht en warmte weêr.

49.

„Ik zeg u meer: daar woonde een menschlijk leven
„In elken stam, een geest die voelde en sprak.
„'k Ervoer het zelf! 'k Hoor nog die klaagstem beven,
„Waarbij mijn hart van diepen weedom brak.
„Als waar' 't geboomte uit vleesch en been geweven,
„Bloedde elke schors, als haar mijn zwaard doorstak.
„Neen! ik beken 't, ik voel de kracht bezweken,
„Één tronk te ontwortlen of één twijg te breken!"

50.

Terwijl hij spreekt, wordt Godfrieds geest geprest
Door vele en tegenstrijdige gedachten.
Zal hij nu zelf dit helsche duivlennest
(Wat anders is 't ?) met God te onttoovren trachten?
Of groeit er soms wat verder in 't gewest
Een ánder woud, bereikbaar voor hun krachten?...
Daar nadert Peter, de Eremiet, en stoort
Zijn mijmering met dit profetiesch woord:

51.

„Laat, Veldheer! al uw stoute plannen varen!
„Het tooverwoud bukt voor eene ándre hand.
„Reeds danst het schip gevleugeld op de baren,
„Het strijkt zijn gouden zeilen reeds aan 't strand.
„De held, dien wij verlangend tegenstaren,
„Ontworstelde aan de boeien zijner schand':
„Hij komt, hij vliegt – ik zie den morgen lichten,
„Als Salem valt en al uw haatren zwichten!"

52.

Zoo spreekt hij, en een hemelsche aandrift beeft
In ieder woord: Gods Geest vlamt uit zijne oogen.
Nu zoekt Buljon, die nooit zich ruste geeft,
Nieuwe' arbeid op. Maar aan de azuren boogen
Verschijnt de zon in 't teeken van de Kreeft,
En gloeit alreeds met ongekend vermogen.
Al 't werk vertraagt, en geen vermoeienis,
Hoe luttel ook, die langer draaglijk is.

53.

't Weldadig licht des levens schijnt niet langer:
Een wreed gestarnt' beheerscht heel de atmosfeer:
De lucht gaat van vergifte waassems zwanger,
Onzichtbaar vuur valt uit den hemel neêr.
De hette wordt al drukkender en banger,
En blaakt en schroeit de velden heinde en veer'.
De wreede dag, na wreeder nacht herboren,
Brandt altijd weêr nog feller dan te voren.

54.

Nooit rijst de zon ter kimme, dan bedekt
En overgord met rosse neveldampen;
Nooit zonder dat heur schijf ten voorboô strekt
Der doodsche ellend, waarmeê de dag zal kampen.
Nooit daalt zij neêr, dan bloedig-rood gevlekt,
En elke tint verkondigt nieuwe rampen.
Zoo deelt zij dan het tegenwoordig wee
Door aanstaand leed verhoogde smarten meê.

55.

En doet ze dan heur stralen loodrecht schijnen,
Dan ziet de mensch, waarheen zijn oog zich keert,
't Geboomte ontverfd, het rimplig loof aan 't kwijnen,
En 't gras verdord. Het bleek verderf regeert,
De bodem splijt, de wateren verdwijnen:
De schepping wordt door 's hemels wraak verteerd;
De wolken, ledig en onvruchtbaar, weemlen
Als vlammen aan den kopren rand der heemlen.

56.

De ruimte schijnt een mateloos fornuis,
En biedt niets aan dat de oogen kan bekoren.
De Zefier ligt te slapen in zijn kluis,
Het koeltjen heeft zijn vleugelen verloren.
Alleen een dof, verstikkend windgezuis
Waait over uit het gloeiend zand der Mooren.
Zijn vurige aâm slaat borst en aangezicht
Met geesselen, en nijpt den gorgel dicht.

57.

De nacht ook kan geen blijde schaduw geven:
De hette drong tot in heur mantel door.
Haar sluier is van streepen vuurs doorweven,
Gefranjed met komeet en meteoor.
Rampzalige aard! al smachten veld en dreven,
De vrekke maan geeft langer geen gehoor:
Ook zij onthoudt haar balsemvolle droppen
Aan 't hijgend kruid, aan de uitgeteerde knoppen.

58.

De slaap zelft laat de martelaars alleen:
Vergeefs gepoogd den balling te achterhalen!
Hij luistert niet naar vleitaal of gebeên.
Toch is de dorst de vreeslijkste aller kwalen.
En kruipt er soms een laatste beekjen heen,
Of schuilt er nog een bornput in de dalen,
Judeaas vorst vergifte beek en bron,
Zwart als de drab van Styx of Acheron.

59.

De Siloa, wier golven zachtkens vloeiden,
Gunt naauwlijks, waar zij voortkruipt door den grond,
Een druppel aan de lippen der verschroeiden,
Wier dorst er eens de rijkste laafnis vond.
Ach, 't zou hun gloed niet koelen; al besproeiden
De wateren der Po hun dorren mond,
Al goot de Nijl, gesteigerd uit zijn zoomen,
De kruiken leêg van al zijn zeven stroomen!

60.

En is er een die ooit in 't rozendal
De blaauwe lucht in 't zilvren meir zag spelen,
Die neêrblikte in den diepen waterval,
Of 't beekjen volgde in schaduw der abeelen,
Die mijmert nu van 't levendig kristal,
En tergt zijn smart met al die lusttooneelen:
Want ieder beeld, zoo koel en lavend, voedt
De sluipkoorts, die in al zijn polsen woedt.

61.

Gespierde helden, langs de ruwste wegen
Naar hier gerukt, in 't wapen ijzervast,
Die Heidenhorden met hun lans doorregen,
In doodsgevaar door doodsangst nooit verrast,
Die liggen hier aâmechtig neêrgezegen,
Zich-zelven tot een nutteloze last,
Terwijl de dorst in hart en ingewanden
Een nooit gedoofde, ondoofbre hel doet branden.

62.

De klepper treurt: het gras, zijn lievlingspijs,
Wekt nu niet meer als vroeger zijn verlangen:
Hij laat den nek, dien hij op fiere wijz'
Te schudden placht, met al zijn manen hangen.
Hij denkt niet meer aan d' eens gewonnen prijs –
Zijn eerzucht is door moedloosheid vervangen.
Hij smaadt nu als verachtelijken pronk
Als 't sieraad, dat zoo menig strijd hem schonk.

63.

De trouwe hond moet meê den tol betalen:
Hij kwijnt, en vraagt niet langer naar zijn heer.
Hij zoekt naar lucht, door duizend folterkwalen
Verscheurd, en ligt met machtloos hijgen neêr.
Maar schonk natuur ook anders 't ademhalen
Tot koeling van het hart – ach, 't baat niet meer,
Want elke teug, die de uitgeblaakte longen
Bewaassemt, is van vloeiend vuur doordrongen.

64.

Zoo stuiptrekt de aard; zoo stijgt de nood ten top;
Zoo smachten daar die arme stervelingen!
't Geloovig volk geeft alle glorie op,
En wacht het ergste in angstig handenwringen.
De wanhoop groeit bij elken harteklop,
Daar kreet bij kreet in aller ooren dringen:
„Wat hoopt Buljon? Wat toeft hij nog zoo lang?
„Wacht dan heel 't kamp een redloze' ondergang?

65.

„Met welk een heir zal hij de muren buigen,
„Waar achter ons de Heiden 't voorhoofd biedt?
„Waar groeit hem groen geboomt' voor de oorlogstuigen?
„Ziet hij-alleen des Hemels gramschap niet?
„Durft hij bij al die duizend teekens juichen,
„Die kond doen, dat de Almachtige ons verliet?
„De zon is kokend lood, de hemel koper:
„Zoo smacht geen Indiaan, geen Ethioper!

66.

„Wat dunkt u van den Veldheer? Is dat groot,
„Zijn broeders, na zoo lang en nutloos zwerven,
„Als schandlijk aas te wijden aan den dood,
„Alleen om toch den scepter niet te derven?
„Is dan wel zoet, te rusten in den schoot
„Der heerschappij, dat ze ongeroerd ziet sterven,
„Dat ze onverbloemd naar macht en rijkdom staat,
„Ook dán zelfs, als geheel een Volk vergaat!

67.

„Zietdaar dan nu het menschlijk medelijden,
„De mannentrouw van wie „de Vroome" heet!
„Die kindren voor zijn eigen roem laat lijden,
„En bij hun leed zijn vaderplicht vergeet!
„Die, als wij om één enklen droppel strijden,
„Aan 't water des Jordaans zijn goud besteedt,
„Om aan zijn disch, waar dartle zwelgers joelen,
„De Kreetsche druif met frissche born te koelen!"

68.

Zoo mort de Frank. Maar 't hoofd der Grieksche macht,
Het volgen moê der vreemde krijgsbanieren,
Denkt bij zich-zelv': „Waarom toch hier versmacht?
„Spaarde ik mijn heir voor d' ijzren neb der gieren?
„Zoo Godfrieds waan de stem van 't Volk veracht,
„Des te erger voor den glans van zijn lauwrieren:
„Wat schaadt het ons?..." Hij zegt niets, maar verlaat
In stilte 't kamp vóór d' eersten dageraad.

69.

Dat voorbeeld, dat de Christen zich moest schamen,
Sleept andren meê. Die met de legervaan
Van Ademar uit Puy naar Salem kwamen,
En andren, lang tot stof en asch vergaan,
Zijn bezig om den aftocht te beramen,
Daar toch de dood, die allen dreigt te ontslaan,
Hen van hun eed ontslagen heeft. Ze ontsnappen
Het leger éér de dag hen kan betrappen.

70.

En Godfried hoort en ziet al wat er broedt,
Maar zoekt het niet geweldig te beletten.
Neen! maar met al dien vroomen Christenmoed,
Die stroomen stuit en bergen kan verzetten,
Valt hij den God van al wat leeft te voet,
Die Zijn getrouwe ontvoert aan 's Boozen netten.
Hij heft het hart tot Gods genadethroon,
En smeekt aldus op eerbiedvollen toon:

71.

„Barmhartig God! Wiens goedheid eens van Boven
„Den mannadaauw aan 't zwervend Isrêl gaf!
„Die Mozes' hand de harde rots deed kloven,
„En 't water deed ontspringen door zijn staf!
„Verstoot ze niet, die in Uw naam gelooven!
„Dale uit Uw schoot nog eens dit wonder af!
„Wil onze schuld vergeven en vergeten,
„En zegen hen, die zich Uw strijders heeten!...."

72.

Niet krachtloos zijn die warme smeekgebeên,
Ontsprongen uit een needrig zielsbegeeren.
Zij vliegen naar den hoogen hemel heen,
Als duiven op haar zilverwitte veêren.
God neemt hen aan: reeds blikt Hij naar beneên,
En ziet Zijn volk in bangen nood verkeeren:
Daar smelt Zijn hart van vaderteederheid,
En dus weêrklinkt de stem der Majesteit:

73.

„Genoeg met al die jammren en ellenden:
„De maat is vol! Geen waereld in 't geweer,
„Geen dolle hel met aangerukte benden,
„Gaan met geweld en list mijn volk te keer.
„Van heden zal der dingen loop zich wenden.
„De voorspoed daauwe op mijn Getrouwen neêr!
„'t Zal regenen; de Redder zal genaken,
„Egypten slaan, en d' ouden roem doen blaken!"

74.

Hij schudt het hoofd – daar siddren overal
De hemelen, de starren, de planeten;
Daar trilt de lucht, daar beven diepte en dal
En oceaan en berg en steenrotsketen.
Een bliksem vlamt, daar loeit een donderknal,
Omlaag begroet door duizend vreugdekreten,
Omhoog gesteund door 't daavrend Jubelchoor,
Dat voortrolt, heel de rij der Zaalgen door.

75.

Ziet! snelle wolken, door geen zonnestralen
Getrokken uit een dampend golvenbed,
Maar die van uit den hemel-zelven dalen,
Den hemel, die zijn sluizen openzet!
Ziet! plotseling verdonkren lucht en dalen,
Daar ruischt de wind, daar valt een regenspet,
Gevolgd door regenstroomen, regenwellen,
Die beek en bron heur bedding uit doen zwellen.

76.

Gelijk somtijds, na langen zomergloed,
Als eindelijk de frissche regen klatert,
Een eendenzwerm, ten blijden welkomstgroet,
Rondom den rand des droogen vijvers snatert,
En klapwiekt onder 't rijzen van den vloed,
En drinkt en plascht en onderduikt eu schatert,
En zwelgt in al de koele heerlijkheid
Van 't kristallijn, hun weken lang ontzeid:

77.

Zóó zag men hier de dorstenden zich reppen
Naar 't hemelsch vocht, dat om hunne enkels spat.
Het handgeklap vervangt hier 't vleugelkleppen;
Zij maken zich gewaad en lokken nat.
Die neemt een beker, deze een helm tot scheppen,
Die doopt de hand in 't frissche waterbad,
Die koelt zijn slapen, gene mond en wangen,
Die haast zich 't vocht in kruiken op te vangen.

78.

En niet alleen het menschelijk geslacht
Mag eindlijk weêr na 't lijden ademhalen,
Maar de aarde-zelv', die naar herstelling smacht,
Gerimpeld door de felle zonnestralen,
Drinkt uit den malschen regen nieuwe kracht,
En zendt door al heur aadren en kanalen
Een overvloed van frissche sappen uit
Naar boom en gras en bloem en plant en kruid.

79.

Zij is gelijk een kranke, die, verrezen
Van 't ziekbed, waar de bleeke plaag haar bond,
Zich-zelf hervindt: haar smarten zijn genezen,
Nieuw levensvuur stroomt door haar leden rond,
Zij voelt zich als in 't vriendelijk Vóórdezen,
Ten dage van heur jonkheids morgenstond:
Zij tooit zich in heur feestgewaad, en mengelt
Een kostbre krans, die ze om heur lokken strengelt.

80.

De regen zwijgt, de zonneschijf keert weêr,
Maar zacht en matig blikt zij neêr van boven,
Vol veêrkracht, als bij lentes wederkeer,
Of wen de Mey daarheen danst door de hoven.
O zoet geloof! Wie vasthoudt aan den Heer,
Kan zelfs de lucht heur doodlijk gif ontrooven,
Bedwingt den loop der tijden, temt het lot,
En leidt zijn ster, almachtig in zijn God.

VEERTIENDE ZANG.

KORTE INHOUD. — Godfried wordt door een droom onderricht van de noodzakelijkheid van Reinouts terugkeer in 't leger. — Op verzoek der ridders scheldt hij hem zijn schuld kwijt. — Twee boden worden afgezonden om Reinout te zoeken. — Eerste sporen van diens lot.

1.

Reeds brengt de nacht den liefelijken vrede,
  Verborgen in haar frissche schemerschaaûw;
Zij voert een zwerm van luchte zefiers mede,
  En heel een wolk van zuivren hemeldaauw.
Zacht schudt heur kleederzoom bij elke schrede
  De droppels op de bloemtjens, rood en blaauw,
En 't koeltje', op strakke vlerkjens neêrgezegen,
Waait in zijn slaap den droomer koelte tegen.

2.

  Al 's waerelds moeite en arbeid en verdriet,
Is voor een wijl begraven en vergeten.
  Alleen de Vorst der vorsten sluimert niet,
Maar waakt en werkt, in 't Eeuwig Licht gezeten.
  Hij slaat een blik, die hoop en heil gebiedt,
Op Godfried, die Zijn vroome knecht mag heeten,
  En zendt hem uit den bontgewiekten stoet
  Een Droom toe, die Zijn raad onthullen moet.

3.

Niet verre van de gouden morgenzalen
  Verrijst een poort van klaar kristal in 't oost,
Die opengaat vóór de eerste zonnestralen,
  En weêr zich sluit zoodra de vroegkim bloost:
Uit haar is 't, dat de droomen nederdalen,
  Waarmeê de Heer de reine harten troost;
Uit haar ook daalt op zilverwitten veder
Het Vizioen op vroomen Godfried neder.

4.

Nog nimmer zag een brooze zoon der aard
Een droom zoo schoon zich tot zijn sponde keeren,
Als die Buljon het heilgeheim verklaart
Des hemels en der dichte starrenheiren.
't Is of hij in een wonderspiegel staart,
Die 't beeld weêrkaatst der slingerende sfeeren:
't Is of hij door een zuivren æther zweeft,
Waar gulden glans de fijnste stralen weeft.

5.

't Houdt al hem van bewondring opgetogen,
Beweging, Ruimte, en Harmony en Licht.
Daar staat op eens een Ridder voor zijn oogen:
Een stralenkrans omgloort zijn aangezicht.
Nooit klonk een harp, door d' avondwind bewogen,
Zoo zoet als 't woord, dat hij tot Godfried richt:
„Hoe nu? mijn vriend zou mij niet welkom heeten?
„Zijt gij zoo ras uw Hugo reeds vergeten?"

6.

En de andre spreekt: „Die glans, die stralenkring,
„Die uw gelaat zoo wondervol omzweven,
„Verbijstert zóó mijn oude erinnering,
„Dat ze al te traag uw trekken doet herleven...."
Nu houdt hij naar zijns harten lieveling
Tot driemaal toe zijne armen opgeheven,
En driemaal is 't, alsof een ijdle lucht,
Een schim, voor d' indruk zijner vingren vlucht.

7.

De lichtgestalte glimlacht: „'t Is verdwenen,
„Het reiskleed, dat me omgaf op 't pelgrimspad.
„Slechts vorm en geest zweeft voor uw oog daarhenen,
„'k Ben burger van de blijde Hemelstad!
„Dit is Gods Huis! Hier zal ons God vereenen,
„In 't Heldenchoor...." – „„Wanneer begroet ik dat?
Roept Godfried uit: „„Weêrhouden de aardsche banden?
„„Verscheur ze, o God, met Uw almachte handen!""

8.

„Geduld, mijn vriend!" spreekt Hugo: „Binnenkort
„Kroont u de heerlijkheid der Godgewijden.
„Eerst moet er nog veel bloeds en zweets gestort:
„Wie Christus' vreugde wenscht, moet met Hem lijden.
„Het Heilig Land, dat onder 't juk verdort
„Der Heidenen, zult gij van 't juk bevrijden:
„Daar sticht en steunt gij straks een Christenthroon:
„Daar draagt uws Broeders hoofd de koningskroon!

9.

„Maar om te meer uw heilig zielsverlangen
„Te ontsteken, zie rondsom die sfeerenrij,
„Die woningen des Lichts, van Englenrangen
„Weêrschittrend door den Geest der Harmony
„Gerangschikt! Hoor die Serafijnzangen,
„Voortgolvende in één stroom van melody!
„En nu," zoo ging hij voort, en wees hem de aarde:
„Zoek nu de plek, waar u een moeder baarde!

10.

„Hoe nietig, hoe armzalig is toch de eer,
„Waarnaar omlaag de stervelingen jagen!
„Wat naakte woestenij, wat enge sfeer,
„Doorloopt hun trots in ijdel zelfbehagen!
„Ziet, de aard ligt als een eilandtje' in een meir,
„Dat zij den naam van „Waereldzee" doen dragen!
„Ach, 't is, gezien van 's hemels hoogen top,
„Een laag moeras, een enkle waterdrop!"

11.

En Godfried slaat zijn oogen naar beneden;
Verachtlijk speelt een lachjen om zijn lip:
De waereld met haar zeën, stroomen, steden
En bergen, schijnt niet meerder dan een stip.
Hij weegt verbaasd de menschlijke ijdelheden,
Der menschen waan, die grijpt naar rook en slib,
Door stommen roem, door slaafsche macht geketend,
Den Hemel, die ons wenkt en roept, vergetend!

12.

„ Kan 't met Gods raad," zoo spreekt hij, „ niet bestaan,
„ Mij nu reeds van dit kluistrend stof te ontkleeden,
„ Zoo bid ik u, wijs gij den weg mij aan,
„ Die 't minst bedriegt bij 's waerelds ijdelheden!" –
Maar 't andwoord luidt: „ „ Gij koost de rechte baan:
„ „ Volhard daarop met onvermoeide schreden!
„ „ Alleen, roept Bertholds zoon – ik bid er om –
„ „ Roep Reinout uit zijn ballingschap weêrom!

13.

„ „ Want weet, zoo u de Aartsgoedheid heeft verkoren
„ „ Tot redder van Haar eigen Heilig Land,
„ „ Die Reinout is u tot een hulp geboren:
„ „ Zijne is de daad, u 't wikkende verstand;
„ „ Hem is de tweede, u de eerste plaats beschoren:
„ „ Gij zijt en blijft het hoofd, hij is de hand
„ „ Van 't legerkamp met al zijn heldenrangen –
„ „ Geen ander kan, gij moogt hem niet vervangen!

14.

„ „ Hij-enkel zal, spijt alle tooverkracht,
„ „ Het woud, waarin nu de afgrond spookt, doen vallen.
„ „ Uw schaar, verdund en op de vlucht bedacht,
„ „ En niet in staat om Salems vestingwallen
„ „ Te breken, zal met nieuwe moed en kracht
„ „ Op zijn bevel den oorlogskreet doen schallen,
„ „ 't Versterkt gemuurt' vernielen, Christus' vaan
„ „ Verheffen, en heel 't Heir van 't oost verslaan!" "

15.

Buljon hervat: „ O mocht het God gehengen,
„ Dat Reinout keerde en alle veete week!
„ 'k Zou de aarde met mijn vreugdetraan besprengen:
„ De Alziende weet, dat ik de waarheid spreek.
„ Maar welk een last zal hem mijn bode brengen?
„ Waar zend ik dien, naar welke hemelstreek?
„ Past hier bevel, of bede? Is 't een rechtvaardig,
„ Is 't andere den rang eens heirvoogds waardig?"

16.

Nu andwoordt Hugo plechtig: „ „De Opperheer,
„ „Dien gij 't gelaat zoo gunstrijk neêr zaagt wenden,
„ „Begeert dat u een onverminderde eer
„ „Zij toegebracht door al uw legerbenden.
„ „Geen bede dus! Die smet mag nimmermeer
„ „De reinheid van uw veldheerscepter schenden;
„ „Maar bidt men u, schenk dan gehoor! Weêrstreef
„ „Niet eenmaal, wees grootmoedig en vergeef!

17.

„ „De Heer zal Welf de bede in 't harte geven,
„ „Dat uw genâ moog' dalen op den held,
„ „Die in den gloed der gramschap heeft misdreven;
„ „Dat hij in eere in 't leger zij hersteld!
„ „De Jongeling, 't is waar, droomt nu zijn leven
„ „Nog ledig door, in minneboei gekneld:
„ „Maar twijfel niet, of binnen weinig dagen
„ „Zult gij naar hem niet langer vruchtloos vragen!

18.

„Want Peter, wien een hooger kennis gloort,
„ „Ontstoken door den goeden Geest des Heeren,
„ „Zendt morgen reeds uw wakkre boden voort
„ „Naar iemand die de middlen hun zal leeren,
„ „Die Reinout uit zijn weeldrig ballingsoord
„ „Bevrijden en naar 't leger weêr doen keeren.
„ „Zoo schaart weldra 't aanbidlijk Godsbestier
„ „De dwalenden rondom de Heilbanier!

19.

„ „Voor nog één woord zult gij uw aandacht leenen,
„ „Een woord, waaruit de vreugde u tegenlacht:
„ „Eens zal zijn bloed zich met uw bloed vereenen,
„ „En telen een beroemd, doorlucht geslacht!"" –
Hij zwijgt; en is gelijk een rook verdwenen,
Verdwenen als een wolk voor de uchtendpracht,
En laat den Held, wien slaap en droom ontvlogen,
Van blijdschap en verbazing opgetogen.

20.

Buljon blikt op, en ziet aan 's hemels baan
De zon alreeds een eindweegs voortgeschreden:
Hij rijst terstond, en gespt het harnas aan,
Rinkinkende om de forschgespierde leden –
Terwijl nu fluks de helden voor hem staan,
Die elken dag zijn krijgstent binnentreden,
Waar alles wordt ontworpen in den Raad,
Wat buiten dan in daden overgaat.

21.

Ook Welf is daar: hij voelt zijn hart ontsteken
Van hemelsch vuur, en niet onvoorbereid
Verstout hij zich den Veldheer aan te spreken:
„O Vorst, zóó vol van goedertierenheid!
„Vergeef het mij, zoo ik genâ durf smeeken,
„Genade voor een versch, misdadig feit!
„Met zulk een beê te naadren voor uw zetel,
„Schijnt u misschien ontijdig en vermetel.

22.

„Maar denk ik in, voor wien ik smeek en wien,
„O, Reinouts moed en Godfrieds vroomheid geven
„Mij hoop! Ik-zelf heb mooglijk bovendien
„Niet gants onwaard mijn smeekstem opgeheven.
„Licht zal ik dan geen wensch verworpen zien,
„Dien we állen in den boezem voelen leven.
„O roep hem weêr! dat hij met roemrijk bloed,
„Voor aller heil geplengd, de misdaad boet'!

23.

„Wie toch zal ons de stammen nederrijten
„Van 't woud, waarin de ontzetting ommewaart?
„Wie zal als hij de duivlen hooren krijten,
„Den dood zien grijnzen, koen en onvervaard?
„Hij zal de muren slaan, de poorten splijten,
„Voor allen in den bres staan met zijn zwaard.
„O, mocht ons heir den held terug ontfangen –
„Hem, aller hoop en aller zielsverlangen!

24.

„Geef mij den neef, geef u den krijgsheld weêr,
„Gehoorzaam aan uw heilige bevelen!
„Hij zinke niet in laffe rust ter neêr:
„De zon des roems moge op zijn helmkam spelen!
„Hij volge uw vaan, hij doe 't herlevend heir,
„Bezielend in zijn moed, zijn lauwren deelen!
„Hij strale in 't veld, gelijk een bliksemflits,
„En volge in u zijn meester en zijn gids!"

25.

Zoo bidt hij en al de andren onderschragen
Zijn beê door gunstig momplen keer op keer:
En Godfried, als verraste hem dat vragen,
Herneemt terstond: „Mijn vrienden! nimmermeer
„Onthoud ik wat het innig welbehagen,
„De zielswensch is van heel mijn roemrijk heir.
„De strengheid wijke: een algemeen begeeren
„Wil ik met vreugde als wet en regel eeren.

26.

„Roept Reinout weêr! Hij kome, maar betemm'
„Zijn driften, die al te onbeteugeld zieden!
„Veel eischen en verwachten wij van hem:
„Hij zij de trots van al onze oorlogslieden!
„Gewis, hij zal niet aarzlen op de stem
„Der eer: maar, Welf! gij zult hem opontbieden:
„Kies zelf een bode, en weet gij land of zee
„Waar Reinout schuilt, zoo deel hem 't reisplan meê!"

27.

Nu sprak op eens de wakkre held der Deenen:
„„O, zij dat blij gezantschap mij bewaard!
„„Ik dring met moed door diepte en hoogte henen,
„„En breng mijn vriend zijn eigen eerlijk zwaard!""
De Noor was vaak met glans in 't veld verschenen:
Geen wonder dat zijn voorslag vreugde baart.
Maar Ubout, die in de oefenschool van 't leven
Beproefd is, wordt tot leidsman hem gegeven.

28.

Deze Ubout zag van de eerste jonkheid aan
De zeden en gewoonten veler landen.
Zijn voet had bij den Noorderpool gestaan,
Gezworven door de Lybiaansche zanden;
Hij had een schat van kennis opgedaan,
Bij taal en tong van de allerverste stranden.
Welf, die zijn gaven schatte', had hem naast
Zijn vrienden aan zijn rechterhand geplaatst.

29.

Dit tweetal zal de ontdekkingsreis beproeven:
't Aanvaardt met lust den moeitevollen plicht.
Welf meent, dat zij geen lang beraad behoeven:
Waar Bohemont zijn zetel heeft gesticht,
Moet, naar 't gerucht, de jonge Reinout toeven;
Antiochiën-waards zij 't oog gericht!
Maar Peter, die hen 't dwaalpad op ziet treden,
Komt tusschen beide en valt hen in de reden:

30.

„Volgt gij zoo ras een onbetrouwbre maar',
„Uit gissingen en mooglijkheên geboren,
„Dan gaat gewis, o edel Ridderpaar!
„Al de arbeid van uw langen weg verloren.
„Naar Askalon! Daar, waar de blonde baar
„Naar zee spoedt! Daar wordt u een gids beschoren,
„Een vriend zal u ontmoeten. Leent hem 't oor,
„Als sprak ik-zelf! Hij wijst u 't rechte spoor.

31.

„Veel wist hij reeds, en veel deed ik hem weten
„Van deez' uw tocht, waarop de Heer u leidt.
„'t Staat vast, hij zal uw aankomst niet vergeten,
„Zijn wijsheid evenaart zijn vriendlijkheid."
Hij zwijgt, rondsom begroet door jubelkreten;
En Karel en zijn makker zijn bereid
Om onverwijld de woorden na te leven
Den kluizenaar van Boven ingegeven!

32.

Fluks wordt de taak met ijver aangevat:
Hoog zijn ze met hun zending ingenomen.
Naar Askalon gaat regelrecht het pad;
Maar eer zij nog de rotsige oeverzoomen
Genaken, die de groote zee bespat,
Daar grimt een vloed, door felle regenstroomen
Gezwollen, hen met wilde golven aan;
En aarzlend blijft het edel Tweetal staan.

33.

Geen oorlogspijl, 't gespannen koord ontvaren,
IJlt sneller voort dan de ongestuime vloed.
Maar als die twee op de open golven staren,
Daar zweeft hun, ziet! een grijzaard in 't gemoet.
Een beukentwijg omkranst zijn zilvren hairen,
Zijn sneeuwwit kleed golft neder tot den voet;
Hij zwaait een staf, die 't oorverdoovend klaatren
Des vloeds bezweert; en wandelt op de waatren.

34.

Gelijk, wanneer de barre poolwoestijn
Heur winters zendt, die 't al met ijs bekleeden,
Een bonte rij den dichtbevrozen Rhijn
Doorijlt, gewiekt zijn spiegel opgegleden:
Zóó snelt daar ook op 't vloeiend kristallijn
De grijzaard aan met statelijke schreden:
Zóó nadert hij de plek, waar 't Tweetal staat,
En spreekt hen toe met vriendelijk gelaat:

35.

„Mijn vrienden! zwaar en moeilijk is uw streven:
„Hoezeer behoeft ge eens leidsmans vaste hand!
„Hij, dien gij zoekt, is lang reeds uit deez' dreven
„Vervoerd naar een godloos, ongastvrij land.
„Nog menig looden last moet opgeheven!
„Nog menig zee bezocht en menig strand!
„Eer gij geraakt aan 't doelwit uwer wenschen,
„Wacht u een reis naar 's waerelds verste grenzen.

36.

„Maar volgt mij in den moederschoot der aard,
„In 't hart van haar verborgenste spelonken!
„'k Heb veel belangrijk nieuws voor u bewaard,
„Waardoor u licht en wijsheid wordt geschonken....
„Gij, golven, wijkt!..." En als een muurgevaart'
Staan recht en links, zoodra die woorden klonken,
De golven opgestapeld: midden door
Die waterbergen loopt een veilig spoor.

37.

Nu voert hij bij de hand hen door de holen,
Die anders door de baren zijn bedekt.
Daar speelt een licht, als wen, in mist verholen,
De bleeke maan heur avondpost betrekt.
Daar zien zij al de grotten en riolen
Der wateren, zoo ver het uitzicht strekt.
Wat stroomen ook tot 's waerelds kaart behooren,
Beek, meir, moeras, 't wordt alles daar geboren.

38.

Daar kwelt de Po, de Donau, en de Don:
De Tanaïs, de Eufraat, springt hier in 't leven:
't Is hier, dat zelfs de Nijl dien loop begon,
Wiens oorsprong niemand ooit wist op te geven.
Wat lager golft een geele zwavelbron,
Waarin de druppels levend zilver zweven:
Zoodra dit vocht de warme zon aanschouwt,
Verhardt het zich tot wit metaal of goud.

39.

En aan den zoom dier rijke bronwel bloeien
Veel duizende eêlgesteenten, vol van pracht.
Zij doen rondom een glans van stralen vloeien,
Veel schittrender dan fakkels in den nacht.
Daar tintelt der saffieren blaauw, daar gloeien
De hyacinth, de vlammende smaragd,
Daar spreidt de diamant zijn lichtgevonkel,
Daar wast en wiegt de kleurige karbonkel.

40.

De ridders gaan ontroerd, verbaasd, daarheen;
't Zijn wondren wat zij zien, die de oogen blinden.
Naar woorden zoekt hun tong: zij vindt er geen.
Toch weet Ubout zich niet meer in te binden –
Hij roept in 't eind: „Gij leidsman onzer schreên,
„Zeg wie gij zijt en wáár wij ons bevinden!
„Heeft mij geen droom, geen schaduwbeeld misleid?
„Ik ben bedwelmd door zooveel heerlijkheid!"

41.

„„Gij zijt in 's aardrijks schoot, die alle dingen
„„Hun wording geeft,"" zoo vangt de grijzaard aan:
„„Heur ingewand zoudt gij niet binnendringen,
„„Ware ik als gids u niet vooruitgegaan.
„„Straks zijn we aan 't eind van onze kronkelingen,
„„Wanneer gij voor mijn prachtpaleis zult staan.
„„Ik, zonder God, een Heidensch mensch te voren,
„„Ik ben in 't heilig doopbad weêrgeboren.

42.

„„Niet door de hulp van booze hellemacht
„„Baande ik mij-zelv' den toegang tot deez' schatten.
„„Als ooit mijn hoofd zich buigt voor 't rijk der nacht,
„„Moog' 's hemels wraak mijn schuldig brein verspatten!
„„Neen, 'k onderzocht door eigen vlijt wat kracht
„„De kruiden en de wateren bevatten.
„„Ik heb Natuur op heeter daad bespied;
„„Der starren loop ontging mijn aandacht niet.

43.

„„Waant niet, dat ik, in onderaardsche kloven
„„Verborgen, steeds het lieve licht ontbeer!
„„'k Sla vaak mijn tent in de open lucht daarboven
„„Op Libanons of Karmels bergtop neêr.
„„'k Zie daar het floers der dampen weggeschoven,
„„En volg er Mars of Venus in hun sfeer.
„„'k Doorvorsch de gunst of de ongenâ der starren,
„„Naar ze op heur baan of voorwaards gaan of marren.

44.

„ „ Daar zie ik dan de wolken aan mijn voet,
„ „ Nu donker, dan getint door Iris' kleuren.
„ „ Ik zie 't ontstaan van daauw of regenvloed,
„ „ Ik zie den wind zich van zijn slaapkoets beuren,
„ „ En wisslen; 'k zie den blaauwen bliksemgloed
„ „ Ontvlammen en den nevelsluier scheuren.
„ „ Zoo dicht nabij de heerlijkheden Gods,
„ „ Verhief ik me eens in opgeblazen trots.

45.

„ „ 'k Verbeeldde mij in mijn hoogmoedig weten,
„ „ Dat ik nu al des Scheppers wonderdaân
„ „ Doorgronden kon, Zijn eeuwige almacht meten,
„ „ De draden van Zijn weefsel gadeslaan.
„ „ Maar Peter kwam, en trof mij in 't geweten:
„ „ Hij doopte me en genas mij van mijn waan.
„ „ Toen voelde ik eerst, hoe blind, hoe onvolkomen
„ „ Dat kennen is, waar wij zoo trotsch van droomen.

46.

„ „ 'k Besefte 't nu, het lichtschuw nachtgebroed
„ „ Staat tot de zon, als wij tot de eeuwge waarheid.
„ „ 'k Belachte mijn hovaardige' euvelmoed,
„ „ Die 't scheemren hield voor volle middagklaarheid.
„ „ Wel blijft nog steeds de wetenschap mij zoet,
„ „ Maar 'k weet, Gods raad vergunt geen openbaarheid
„ „ Aan dingen, die geen Cherub zelfs doorgrondt,
„ „ En 'k leg de hand aanbiddend op den mond.

47.

„ „ Ik rust in Hem: Zijn lessen en geboden
„ „ Besturen mij: Hij is mijn heil en Heer.
„ „ Soms sterkt Hij ons, die groote God der goden,
„ „ Tot daden, die getuigen van Zijne eer.
„ „ De jonge held, aan 't Christenkamp ontvloden,
„ „ Keert door mijn zorg en de uwe in 't leger weêr.
„ „ Zoo luidt Gods wil: de stemme des Almachten
„ „ Voorzeî me uw komst. Ik bleef u lang reeds wachten."

48.

Zoo sprekend, voert de grijzaard hen naar 't oord,
Waar hij in stilte en rust mag ademhalen.
't Gelijkt een grot, door zuil bij zuil geschoord,
En afgedeeld in hooge en breede zalen.
Wat rijkst eu schoonst in de onderwaereld gloort,
Al 's aardrijks schat, spreidt hier zijn bonte stralen.
't Zijn werken, die penseel noch beitel schiep,
Maar die Gods woord uit niet in 't leven riep.

49.

Het gastenpaar wordt nu door vlugge slaven
Om strijd gediend, veel honderd in getal.
Een zilvren disch biedt hof- en akkergaven,
De bekers zijn van goud en rein kristal.
Hier mogen zich de moede Ridders laven,
Tot nieuwe kracht door de aadren stroomen zal.
Zij zijn verkwikt. De gastheer laat zich hooren:
„Nu weet, wat lot uw Reinout werd beschoren!

50.

„U heugt nog van dien onheilzwangren stond,
„Toen sluwe Armide in 't Leger zich liet vinden,
„Veel Ridders door haar valschen logenmond
„Tot meêgaan drong, te jammerlijk verblinden!
„Gij weet, hoe zij gastvrijheids wetten schond,
„Verraderlijk in ketens hen liet binden;
„Maar gij weet ook, hoe, juist ter rechter tijd,
„Hen 't reddend zwaard van Reinout heeft bevrijd.

51.

„Het eind der zaak hebt gij niet kunnen weten:
„Zij 't duistre dan u verder opgeklaard!
„Toen nu Armide ervoer wie uit heur keten
„Een buit ontsloeg, met zooveel list vergaârd,
„Heeft zij verwoed heur handen stukgebeten,
„En met een lach, heur slangeninborst waard,
„„Neen, nooit," riep ze uit, „zal hem de glorie streelen,
„„Dat hij dus mijn gevangnen wist te ontstelen!

52.

„„De vrijheid, die hij gaf, verlieze hij!
„„Hij zal de schuld der anderen betalen.
„„'t Is niet genoeg! Ik ken geen medelij',
„„'k Wil ze al te saam ten afgrond neêr doen dalen!"
„En onverwijld volvoert de Helharpij
„Het gruwelstuk, waarvan ik wil verhalen.
„Zij vliegt naar 't veld, waar Reinouts heldenmoed
„Heur krijgsliên heeft doen wentlen in hun bloed.

53.

„Dáár wierp de Held zijn rusting in de struiken,
„Terwijl hij zich in 't kleed eens Heidens stak:
„Zoo kon hij best het spiedend oog ontduiken,
„Al ging zijn weg door 't open heuvelvlak.
„Die rusting wist Armida te gebruiken:
„Zij hult een doode er in, wien 't hoofd ontbrak,
„En legt den romp aan een der oeverzoomen,
„Waar straks een Christen schaar voorbij moest komen.

54.

„Dat wist ze; want de sluwe zond rondsom
„Spionnen uit, die alles haar ontdekken.
„Daar gaat voor haar niets vreemds in 't leger om;
„Zij weet al wie er komen of vertrekken:
„Ook houdt ze met den boozen Geestendrom
„In de eenzaamheid vaak heimlijke gesprekken:
„Zoodat ze alras de plek te vinden wist,
„Die dienstigst was tot slagen van heur list.

55.

„Niet ver van daar zet ze iemand van de haren,
„In 't herderskleed onkenbaar, op de wacht:
„Zij leert hem onbeschaamd zijn rol bewaren,
„'t Wordt alles naar heur snooden wensch volbracht.
„Hij sprak uw volk: hij strooide in 't hart der scharen
„Booze' argwaan uit, die straks in al hun kracht
„Haat, nijd en twist en tweedracht op doet schieten,
„Ja, burgerkrijg, belust op bloedvergieten.

56.

„Nu werd Buljon als Reinouts moordenaar
„Gebrandmerkt, door Armidaas helsche logen.
„Maar weldra bleek de waarheid zonneklaar,
„En als een rook was de ijdle waan vervlogen.
„Zoo wringt ze steeds heur bochten door elkaâr,
„De slang, die reeds zoo velen heeft bedrogen!....
„Verneem nu, hoe zij Reinout tred voor tred
„Vervolgde, en straks verstrikt hield in heur net!

57.

„Zij ijlt – zóó snelt een jager door 't gebladert',
„Het argloos wild bedreigend met den dood –
„Den Ridder na. Hij is de Oront genaderd,
„Waar 't eilandtje' oprijst uit der golven schoot.
„Hij ziet aan 't strand een marmren zuil, dooraderd
„Met krinklend goud. Daarneven ligt een boot.
„Verbaasd, die pracht in de eenzaamheid te ontdekken,
„Naakt hij den steen en leest in gulden trekken:

58.

„„O gij, wien keuze of toeval herwaards leidt,
„„Gij wandelaar, die moed hebt en vertrouwen!
„„In oost noch west zaagt gij een heerlijkheid
„„Zoo groot als u dit eiland doet aanschouwen.
„„Dies kom en zie!" De Ridder is bereid
„Te steevnen naar die wondere landouwen.
„Het bootjen kan zijn trouwen knapenstoet
„Niet bergen – hij doorroeit allééns den vloed.

59.

„Ter naauwernood aan d' overkant gekomen,
„Slaat hij den blik nieuwsgierig rond zich heen.
„Toch ziet hij niets dan grotten, beeken, boomen:
„Zoo loog dan 't praalziek opschrift van den steen!
„Toch toeft hij – want zoo klare golfjens stroomen,
„Zoo frissche bloemen bloeien voor zijn schreên.
„Hij duikt in 't mosch, onthelmt het hoofd, en ademt
„Den zefier in, die koelen balsem wademt.

60.

„ Maar plotsling ruischt de vloed met nieuwe kracht.
„ Dat doet hem op den waterspiegel staren:
„ Een golf verschijnt, en deinst, met schuim bevracht;
„ Een trilling schijnt door 't rimplend vlak te varen:
„ En ziet! daar rijst een blonde lokkenpracht,
„ Een vriendlijk meisjenskopjen klieft de baren,
„ Daar blinkt een hals, een boezem, blank en teêr,
„ En zooveel andre aanvalligheden meer.

61.

„ Zóó, door het licht der voetlamp half beschenen,
„ Zweeft op 't tooneel een nymf of waterfee.
„ Maar deze is schijn, een drogbeeld, ras verdwenen:
„ Een schepsel van Armidaas tooverbeé.
„ Toch schijnt zij een dier levende Sirenen,
„ Bewoneressen der Toskaansche Zee.
„ Ze is even schoon, en aarde en hemel hangen
„ In luistrende verrukking aan heur zangen:

62.

„ „ O blonde jeugd! zoo lang uw Paradijs
„ „ Nog groent en bloeit, wees zorgeloos en blijde!
„ „ Ach, trek toch niet, om d' ingebeelden prijs
„ „ Van roem en deugd, in 's levens Mey ten strijde!
„ „ Slechts hij, die naar 't genoegen jaagt, is wijs,
„ „ Slechts die de vruchten plukt van elk getijde!
„ „ Zoo leert Natuur. Wilt gij haar wet weêrstaan,
„ „ En 't smachtend hart in ijzren boeien slaan?

63.

„ „ Gij dwazen! hoe versmaadt gij dus de weelden
„ „ Der zoete lent', die eerste en kortste vreugd?
„ „ 't Zijn klanken slechts en zielloze afgodsbeelden,
„ „ Wat de aarde aanbidt als moed en heldendeugd.
„ „ Hoe lieflijk ook heur fluisterstemmen streelden,
„ „ De Glorie biedt geen zweemsel van geneucht:
„ „ Een echo is ze, een schaaûw eens drooms, bewogen
„ „ Met elken wind en sporeloos vervlogen!

64.

„ „ Boet vrij den lust, die in uwe aadren ziedt!
„ „ Voedt onbezorgd den prikkel uwer zinnen!
„ „ Vergeet metéén 't verouderde verdriet,
„ „ En zoekt terstond het nieuwe te overwinnen!
„ „ Bekreunt u om den norschen hemel niet:
„ „ Geen bliksemstraal verhindere u te minnen!
„ „ Ziet, dit alleen is wijsheid, is genot:
„ „ Dat leert Natuur; haar stem is die van God!"

65.

„ Zoo zingt de snoode in hemelzoete noten.
„ Den Ridder wordt bij ieder malsch akkoord
„ De slaap gelijk een balsem ingegoten,
„ Tot hij allengs niet langer ziet noch hoort.
„ Al ware op eens een donder neêrgeschoten,
„ Niets had het stille beeld des doods verstoord.
„ Nu snelt op eens de valsche tooveresse
„ Haar schuilhoek uit, dat zij heur wraakzucht lessche.

66.

„ Maar als ze op hem de wilde blikken slaat,
„ Als zij hem zacht en kalm ziet ademhalen,
„ Als zij de roos ziet bloeien op 't gelaat,
„ En de oogen door de wimpers heen voelt stralen,
„ Daar aarzelt zij, daar dooft op eens de haat.
„ Zij weet niet wat haar beven doet en dralen:
„ Maar buigt zich neêr, en staart hem aan, verrukt,
„ Narcis gelijk, bij 't spiegelbeeld gebukt.

67.

„ Nu haast zij zich de paerels af te droogen
„ Van 't bigglend zweet, dat op zijn voorhoofd brandt;
„ En koelt hem, met een innig mededogen,
„ De wangen met de waaierende hand.
„ 't Verborgen vuur van twee geloken oogen
„ Versmelt al 't ijs, dat, hard als diamant,
„ Heur borst omgaf. O wonderkracht der minne!
„ Een vijandin de teederste vriendinne!

68.

„Zij knielt in 't gras aan d' oever van den vloed,
„Waar roos en lelie en liguster bloeien;
„En strengelt, met een tooverenden spoed,
„Wel zachte, ja, maar onverbreekbre boeien.
„Zij vlecht hem 't snoer om hals en arm en voet;
„Hij sluimert voort en voelt den kus niet gloeien,
„Waarmeê ze al zacht hem in heur luchtkoets draagt,
„En nu gevleugeld door de ruimte jaagt.

69.

„Zij ijlt niet naar Damaskus, 't Rijk der Vaadren,
„Niet naar heur slot, dat oprijst uit het meir;
„Maar met den gloed der ijverzucht in de aadren,
„Van minne krank en schaamrood evenzeer,
„Zoekt zij een zee, waar nimmer schepen naadren,
„En daalt er op een eenzame' oever neêr:
„Daar druischt geen stad, daar woelt geen bonte haven:
„Daar kan zij zich in Liefdes schoot begraven!

70.

„In 't midden der „Gelukkige Archipel"
„Heeft zij een vriendlijk eilandtje' uitgekozen.
„Daar ligt een berg: hij wordt op heur bevel
„Van onderen met kille sneeuw omvrozen;
„Maar 't wintere aan zijn voeten nog zoo fel,
„Hoog op zijn kruin staan eeuwge lenterozen:
„Aan d' oever van een spieglend watervlak
„Heft daar een prachtpaleis het koepeldak.

71.

„Hier lacht en lonkt een hemel van genuchten
„Den jongling uit Armidaas oogen aan.
„Gij ziet, hij heeft een verre reis te duchten,
„Die Reinout uit zijn kerker wil ontslaan!
„Ook moet hij eerst de wachters nog doen vluchten,
„Die dreigend bij den berg en 't lusthuis staan.
„Maar vreest niet! want een gids zal u geleiden,
„De Almachte-zelf de wapens u bereiden!

72.

„Zoodra gij straks den vasten grond betreedt,
„Zal u een vrouw verschijnen, oud van jaren,
„Maar jong van vorm: veelkleurig is haar kleed,
„Heur hoofd omstraald van golvend gouden hairen.
„Gij vindt haar tot uw overtocht gereed;
„Zij brengt u snel en veilig door de baren:
„Geen adelaar, geen bliksem is zoo vlug –
„Ook voert ze trouw na d' afloop u te rug.

73.

„De Tooveres heeft met afgrijsbre draken
„Heur berg bezet, Pythonen vol venijn:
„Daar brult de beer, daar spert de leeuw zijn kaken,
„Daar dreigt de tand van 't grimmig everzwijn:
„Maar, doet terstond deez' wonderroede kraken,
„En 't wangebroed zal weggestoven zijn!
„Toch grimt, als gij dien bergtop hebt bestegen,
„Een nieuw gevaar nog hachlijker u tegen!

74.

„Want dáár ontspringt, met murmelend geschal,
„Een bron, zoo frisch, dat ze elk van dorst doet smachten.
Toch schuilt er in heur klaren waterval
„Geheim vergif van wonderbare krachten.
„Één druppel van dat levendig kristal
„Bedwelmt de ziel, benevelt de gedachten:
„De drinker barst in zinloos lachen uit,
„Tot hem de dood al schaatrend de oogen sluit.

75.

„Veracht dan fier, hoe zij den lust doe rijzen,
„De laafnis van dien doodelijken vloed!
„Smaadt evenzeer de weelderige spijzen,
„Die ge aan den rand van de eigen bron ontmoet,
„De Maagden, die met wulpsche tooverwijzen
„U lokken, en met oogen, louter gloed!
„Zijt blind en doof voor heur aantreklijkheden,
„En haast u door de hooge poort te treden!

76.

„Daarachter vormt een kronklend muurgevaart'
„Een labyrinth van duizend slingerpaden.
„Maar neemt dit blad ter wisse wandelkaart,
„Die overal u d' uitgang zal verraden!
„In 't midden ligt een groene toovergaard,
„Die wellust aâmt uit ieder van heur bladen.
„Hier ziet ge dan op 't jonge moschtapijt
„Den Ridder naast de Schoone neêrgevlijd.

77.

„Maar als ze een wijl heur minnaar zal begeven,
„Neemt dan terstond dit blinkend schild ter hand;
„En houdt het voor zijne oogen opgeheven!
„Hij zal zijn beeld in 't spieglend diamant
„Herkennen, en die kleêren zien, geweven
„Voor wijventooi, bedeksels zijner schand!
„Dan zal zijn ziel van schaamte en gramschap blaken,
„En onverwijld heur laffe min verzaken!

78.

„Nu weet gij 't al! Aanvaardt uw pelgrimsreis
„Met vasten moed: gij gaat met 's Heeren zegen!
„Gij kunt gerust het kronklig prachtpaleis
„Dóorwandelen in zijn geheimste wegen.
„Geen tooverdwang uit helle of hemelkreits,
„Houdt ergens uw metalen voetstap tegen.
„Armida weet niet eens dat gij genaakt:
„Zoo krachtig is de Macht die u bewaakt!

79.

„Uw weêrkomst ook ontmoet geen hinderpalen:
„Gij keert in schuts van 's Hemels mogendheid!
„Maar nu ter rust! Het vroege morgenstralen
„Vinde u ontwaakt en tot den tocht bereid!"
Zoo spreekt de Grijze. – In een der binnenzalen
Is 't leger voor zijn gastenpaar gespreid.
Hier laat hij hen, verblijd en opgetogen;
En spoedig luikt de donzen slaap hunne oogen.

VIJFTIENDE ZANG.

KORTE INHOUD. Reis der twee Gezanten. — Bij het doortrekken der Middellandsche zee zien zij de krijgsmacht van den Koning van Egypten. — Zij doortrekken de straat van Gibraltar; en bereiken de Kanarische of Gelukkige Eilanden.

1.

Geen wolken, die de schepping meer bedekken:
'T Is leven, licht en arbeid wat men ziet.
De grijzaard komt zijn beide gasten wekken,
Wien hij zijn schat, zijn schild, zijn roede biedt.
„Op!" roept hij: „Gordt de lendnen tot vertrekken,
„Eer 't zonlicht rijst en steiler stralen schiet!
„Hier hebt gij wat Armidaas toovertreken
„Beschamen en heur booze macht zal breken!"

2.

Het Heldenpaar was lang al opgestaan,
En gespte reeds zich 't harnas om de leden:
De gids gaat vóór langs de onderaardsche baan,
Waar nooit een straal des dags was neêrgegleden.
Ze ontwaren in de weeke kronkelpaân
Nog d' indruk van hun allereerste schreden:
Hij leidt hen tot aan d' oorsprong van den vloed,
En spreekt: „Ik keer: mijn vrienden, zijt gegroet!"

3.

Daar zetten ze op de wentelende baren
Den voet; en ziet! de golving draagt hen voort,
Als wiegde zij twee lichte rozenblaâren,
Ter neêrgestrooid door d' adem van het Noord.
Pas naadren zij den oever, of ze ontwaren
Een ranke boot, en, leunende op haar boord,
De Vrouw, die, naar 't geheimvol woord des grijzen,
Hun 't veilig spoor door d' oceaan zal wijzen.

4.

Het golvend goud omkronkelt heur gelaat;
Heur voorhoofd is zachtmoedig en verheven;
Heur blik gelijkt een lentedageraad,
Zij-zelve, een bode uit Edens reine dreven.
Nu hemelsblaauw, dan blozend inkarnaat,
Is 't of heur kleed uit kleuren is geweven,
Schakeeringen en tinten, gloed en licht,
Veel duizendmaal verandrend voor 't gezicht.

5.

Zoo wisselt ook de tortel van Dione
De verwen van haar prachtig halssatijn:
Hoe schitterend een weêrglans zich vertoone,
Steeds rijst een nieuwe in d' uchtendzonneschijn,
Nu groen smaragd, dan geel als 't goud der kroone,
Dan purper als een halssnoer van robijn,
Dan met een gloed, waarin alle edelsteenen
In grillig spel hun kleurenschat vereenen.

6.

„Komt!" spreekt zij, „komt, gelukkige! in mijn boot,
„Die ongedeerd de branding door zal jagen!
„Hij weet van storm noch bliksem, splijt den schoot
„Der zee, en kan de zwaarste lasten dragen.
„Mij zond mijn Heer. Voorwaar, Zijn gunst is groot,
„Want zonder gids zoudt gij den tocht niet wagen."
Zoo spreekt zij, en al dichter voert de stroom
Den steven naar den groenen waterzoom.

7.

Zij klimmen in: de dartle golfjens streelen
De vlugge bark, die afsteekt van het zand.
De leidsvrouw laat het zeil in 't windtjen spelen,
En stiert het roer met vaste meesterhand.
Niet moeilijk is 't, dien forschen stroom te deelen,
Gewassen tot den hoogsten oeverrand:
Toch is de boot zoo vederlicht, dat ze even
Voorspoedig door een lager kil zou zweven.

8.

Zij vliegt daarheen met ongewonen spoed,
Terwijl de wind het blanke zeil doet zwellen.
Een spoor van lillend schuim doorstreept den vloed,
En hobblend slaan zijn wilde waterwellen:
Zoo huppelt hij de wijde zee te moet',
Begeerig in heur moederarm te snellen.
Daar heeft hij haar bereikt! Hij stort zich neêr,
En stroomt hij nog, men ziet zijn loop niet meer.

9.

Het wonderschip doorsnijdt pas met den steven
De holle zee, waar juist een onweêr raast,
Of plotsling zijn de neevlen weggedreven –
De storm bedaart, een luchtig windtjen blaast
De golven glad, straks berghoog opgeheven,
Een spiegel thands, waarin de lucht weêrkaatst,
De lucht, zoo blaauw, zoo vrolijk, zoo vol stralen,
Als of daar nooit een wolkjen meer kon dalen.

10.

't Ging Askalon in de eigen vaart voorbij,
't Ging linksch, naar 't West; en – Gazaas tinnen rezen.
Die koopstad, een der schittrendste in de rij,
Was slechts een armen havenplaats vóórdezen.
Op 't puin van ouder zusters bloeide zij,
Verrijkt, vergroot, door duizenden geprezen.
Thands was heur strand, zoo ver het uitzicht strekt,
Met menschen als met korrels zand bedekt.

11.

De pelgrims scherpen de oogen, en herkennen
Een tentenreeks, aan d' oeverzoom geplant.
Voetknechten staan in 't wapen, ruiters rennen
Nú naar de stad, dán van de stad naar 't strand.
Geduldig laat de lastkameel zich mennen,
Gehoorzaam zwoegt de snuivende elefant;
De weg is van den paardenhoef doorgraven,
En duizend schepen weemlen in de haven.

12.

Hier hijschen zij de zeilen naar omhoog,
Dáár zwaaien zij de riemen naar beneden:
De wimpels waaien naar den hemelboog,
Het water schuimt, van boeg bij boeg doorsneden.
De jonkvrouw spreekt: „Al duizelt ook uw oog
„Van zóóveel volks en krijgsbenoodigdheden,
„Nog is geheel de ontzettende oorlogsmacht
„Des Dwingelands hier niet bijéén gebracht.

13.

„Slechts uit Egypte en de omgelegen streken
„Verscheen dit volk: nog ziet de koning uit
„Naar menig troep, die d' oorlogstromp zal steken,
„Want zijn gebied loopt voort naar Oost en Zuid.
„Eer hier zijn kamp de tenten op zal breken,
„Eer 't heir, marschvaardig, zijn geleedren sluit,
„Zijn wij terug van onze pelgrimswegen,
„Zóó hoopt mijn hart, zóó geve 't 's hemels zegen!"

14.

De Jonkvrouw spreekt; en zoo als de adelaar,
Klapwiekende in de middagzonnestralen,
Zich heenslaat door de dichte vooglenschaar,
Waaruit niet één zijn vaart kan achterhalen:
Zóó vliegt, als op een snorrend vleuglenpaar,
De boot door al de schepen die daar dwalen;
Zij kwam, zij ging: ze is aan den horizon
Verdwenen, eer één kiel haar volgen kon.

15.

Zij drijft reeds waar men Raffi ziet verschijnen,
De eerst zichtbre stad van 't Syriesch Rijksgebied.
Straks scheemren Rhinoceraas strandwoestijnen:
Een hooge berg verheft zich in 't verschiet,
Een steenen reus, die achter wolkgordijnen
Het hoofd versteekt: hij schuwt de branding niet,
Maar baadt zijn voet stoutmoedig in de plasschen:
Zijn donkre schoot bewaart Pompejus' asschen.

16.

Nu toont zich Damiate, waar de vloed
Des ouden Nijls door zeven groote monden
En honderd kleiner sluizen zeewaards spoedt.
De stad, die Alexander heeft doen gronden,
Ontrolt zich in den purpren zonnegloed.
Ook Pharus rijst, aan 't Vaste-Land verbonden,
In vroeger tijd een eiland, dat van ver'
Zijn bakenlicht deed schittren als een ster.

17.

Geen Rhodus en geen Kreta is te ontwaren;
Maar Afrika komt nader – groen en frisch
Van buiten, maar van binnen vol gevaren,
Een leeuwenkuil, een heete wildernis.
Marmarika doemt blaauwende uit de baren,
Niet ver van daar 't aâloud Pentapolis.
Daar schemert Ptolomaïs! en daar kronkelt
De Lethe, die gelijk een goudstreep vonkelt!

18.

De vlugge boot ontwijkt in 't ruime sop
De groote Syrte, een doorn in zeemans oogen.
Judéaas kaap verheft alreê den top,
En Magraas engte is ijlings doorgevlogen.
Ziet! Tripoli daagt uit den nevel op,
Ook Malta rijst en – is den blik onttogen.
Met de andre Syrten deinst Alzerbe, oudtijds
Den Lotophaag een waereldsch paradijs.

19.

Bij d' inham, waar twee hooge bergen blaauwen,
Ligt Tunis aan heur bochtig oeverstrand,
De stad, die, met heur goud en prachtgebouwen,
Geen weêrgâ vindt in Lybiaansche Land!
Als vóórmuur van Siciliëns landouwen
Rijst Lilybéum juist aan d' overkant.
De plek, waar eens Karthagoos muren rezen,
Werd door de gids den ridders aangewezen.

20.

Karthago viel! Wat van haar overschoot,
Is naamloos puin. Zoo worden waereldsteden
En rijken, hoe roemruchtig ook en groot,
Na korten tijd in 't bloedig slijk vertreden.
En wil de mensch ontworstlen aan den dood?
O ijdelheid der machtloze ijdelheden! –
De boot zeilt linksch Biserta langs, en groet
Sardiniën, dat rechts zich speuren doet.

21.

De reizigers zien in 't verschiet de weiden,
Waar eens 't Numidiesch rundvee werd gehoed.
Zij zien Algiers en Oran, gruwzaam beiden,
Roofnesten van een duivelengebroed!
Zij kunnen Tingyptana onderscheiden,
(De streek, die elefant en boschleeuw voedt!)
Fetz' en Marokkoos rijk te dezer tijde; –
Granada ligt lijnrecht aan de overzijde.

22.

Daar schuimt de straat, door Herkles' reuzenhand
Gevormd, gelijk de fabel ons doet weten.
'T Is mooglijk, dat het groote Vaste-Land
Hier door een schok in tweën is gespleten.
Toen, tegen 't woên der golven niet bestand,
Werd Abila van Kalpe losgereten,
Werd Afrika gescheiden van Euroop:
Zooveel herschept de tijdstroom in zijn loop!

23.

Reeds viermaal was de zonneschijf verrezen,
Sints 't eerst de boot heur zeilen zwellen deê;
Mocht ook heur baan onoverzienbaar wezen,
Steeds onvermoeid versmaadde zij de reê.
Nu streeft zij door de straat, en zonder vreezen
Betrouwt zij zich aan de eindeloze zee;
Ze is groot, reeds dáár waar stranden ons beschermen:
Wat moet zij zijn met d' aardbol in heur armen?

24.

Ver uit hun oog – zoo pijlsnel ging hun vlucht! –
Deinst Kadix reeds, 't gebergte en de oeverzoomen.
De lucht begrenst de zee, de zee de lucht;
Slechts windgefluit en golfslag wordt vernomen.
En Ubout spreekt: „O gij, die als een zucht
„Ons vliegen doet langs de ongemeten stroomen!
„Spreek, werd dit pad wel ooit een mensch getoond?
„Is deze helft der waereld ook bewoond?"

25.

„„Toen Herkules op bergen en in dalen,""
Zoo andwoordt zij, „„de monsters had verdaan,
„„Beproefde hij geen nieuwe zegepralen,
„„Noch waagde zich aan d' open oceaan.
„„Hij merkte een grens; maar al te naauwe palen
„„Wees hij d' ontembren geest der Menschheid aan,
„„Ook smaadde Ulyss', door kenniszucht gedreven,
„„De perken, zoo kortzichtig voorgeschreven.

26.

„„Hij streefde stout de zuilen door, en deed
„„De vreemde golf den eersten riemslag hooren;
„„Maar hoe met kracht en wijsheid toegereed,
„„Hem heeft de zee verzwolgen in haar toren.
„„Geen stervling die zijn treurig einde weet,
„„Zijn grootsche daad ging met zijn lijk verloren.
„„Wie na hem hier verzeilde, daalde neêr
„„In 't eigen diep – althands hij kwam niet weêr.

27.

„„Zoo bleef deez' zee met al heur duizend stranden
„„En eilanden en rijken onbekend:
„„Dáár werken ook millioenen menschenhanden,
„„Dáár bloeit het veld, daar blaauwt de hemeltent;
„„Geen vrucht ontbreekt in gaarden en waranden,
„„Waar maar de zon heur volle stralen zendt." –
„Ai, deel mij ook," zoo luidt thands Ubouts bede,
„De zeden van die Nieuwe Waereld mede!"

28.

Zij andwoordt hem: „„Gij vindt er heinde en veer
„„Verschil van taal, van godsdienst en van zeden.
„„Hier knielt een volk voor wangedrochten neêr,
„„Ginds worden zon en starren aangebeden.
„„Daar zijn er, die, bijna geen menschen meer,
„„De tanden slaan in raauwe menschenleden...
„„Kortom, daar ligt een goddeloos geslacht
„„Verzonken in barbaarschen gruwelnacht."

29.

„Hoe!" vraagt Ubout: „Gaf dan de Heer der heeren
„Voor 's waerelds schuld Zijn leven ten rantsoen,
„Opdat heur helft Zijn heillicht zou ontbeeren,
„Om in den vloek der zonde voort te woên?"
„„Neen!" spreekt ze, „„ook dáár zal eens het Kruis regeeren,
„„En Kennis en Beschaving gloeien doen!
„„Eens wordt geheel die ongetelde menigt'
„„Van volkren met úw volkeren vereenigd.

30.

„„De ervaring zal den langgeloofden waan
„„Van Herkules gelijk een damp verdrijven:
„„Dán zal er grens noch slagboom meer bestaan,
„„Dán, Golf noch Land in 't roemloos duister blijven.
„„Dán zal door heel den wijden oceaan
„„De stoutste kiel voor 't eerst een cirkel schrijven:
„„Zij temt de zee, zij meet den bol der aard,
„„De zonnekar nastrevende in heur vaart!

31.

„„Een Genuees, met heldenbloed in de aâren!
„„Zal 't proefstuk doen voor de oogen van Euroop.
„„Geen stormgebrul, geen ongastvrije baren,
„„Geen vreemd klimaat, beteugelen zijn loop.
„„Al wat de zee aan schrikken en gevaren
„„Ontzettends heeft, zijn prikkels voor zijn hoop,
„„Die, Abila en Kalpe doorgevlogen,
„„Een waereld zoekt met vlammende arendsoogen.

32.

„ „Zóó stout, Kolomb! zóó tot de proef bekwaam,
„ „Zóó snel, zult gij uw koers naar 't Westen richten,
„ „Dat gij de vlucht der ademloze faam
„ „Spijt al heur duizend vleugelen doet zwichten.
„ „Zij zinge Alcied en Bacchus lof, ùw naam
„ „Klinkt schooner dan de schoonste Heldendichten:
„ „Eene éénige uit uw onvergeetbre daân
„ „Zoù voor geheel een Ilias volstaan!" "

33.

Zoo spreekt zij, en de westergolven dansen
Rondom de kiel, die voortstreeft in heur spoor.
Recht vóór hen daalt de zon van de avondtransen,
En achter hen verschijnt een nieuwe auroor.
Naauw breken daar de purperroode glansen
De plooien van het dwarlend daauwfloers door,
Of ziet! daar rijst, bij 't rijzen van den morgen,
Een berg, die 't hoofd in wolken houdt verborgen.

34.

Hoe meer de boot hem vrolijk nader spoedt,
Hoe meer omhoog de laatste nevels vlieden,
Te klaarder wordt de steenklomp – breed van voet
En spitsch van top, als een der Pyramiden.
Zijn schedel walmt, als deden lavagloed
En zwavelvuur zijn ingewanden zieden.
Dus rookt en smookt ook de Etna, vlammend graf,
Enceladus bedekkend tot zijn straf.

35.

Zij zien een reeks van Eilanden verrijzen,
Omringd van lager rotsen: 't zijn de Tien,
Wie de eeuwen van oudsher Gelukkig prijzen:
Daar, heet het, woont de lente om nooit te vliên,
Daar wemelen de schoonste Paradijzen,
Die ooit een oog sints Eden heeft gezien,
Daar ploegt de zon de velden, en daar zwellen
Ook ongesnoeid de zoetste muskadellen.

36.

Daar is de gaarde een eeuwge voorraadschuur,
De holle boom zweet gouden honigbeken;
Riviertjens, klaar als zilver en azuur,
Doorwandelen de groene olijvenstreken.
De zefier koelt het aanschijn der natuur,
Hoe brandend ook de zonnestralen steken;
Daar, dacht men, was in 't onverganklijk licht
't Elysium der Zaligen gesticht.

37.

Daarhenen wendt de Jonkvrouw nu den steven:
„Ziet!" zegt ze, „dat is de eindpaal onzer baan!
„Gij kent den naam, deze' Eilanden gegeven:
„De mare hunner schoonheid lokt u aan;
„En zeker! rijkgezegend zijn hun dreven,
„Al overdrijft de dichterlijke waan!"
Zoo spreekt ze, en is de bloeiende oeverzoomen
Van d' eersteling der Tien nabij gekomen.

38.

„Indien het doel der reize 't niet belet,"
Spreekt Karel thands, „zij mij de gunst beschoren,
„Dat ik den voet op dezen bodem zet!
„O vreugd! den aart dier volken op te sporen,
„Hun staatsbestuur, hun leer en zedewet!
„Hoe spitsen dan de wijzen eens hunne ooren,
„Wanneer ik hen op alle vragen dien,
„En juichen kan: ‚dat al heb ik gezien'!"

39.

Zij andwoordt hem: „Dat rechtgeaart verlangen
„Is uwer waard; en echter, 't baat u niet!
„Wat gunstbewijs mag ik u doen ontfangen,
„Dat de Eeuwige in Zijn hoogen raad verbiedt?
„Nog moet een wijl de sluier blijven hangen,
„Nog schuilt de dag der glorie in 't verschiet:
„Tot hij genaakt, mag niemand ooit doorgronden,
„Wat in deez' Nieuwe Waereld wordt gevonden.

40.

„Slechts ú werd uit genade toegestaan,
„Op wondre wijz' deez' golven door te zweven,
„Den Held uit zijn gevangenis te ontslaan,
„Hem 't Leger en den Hemel weêr te geven.
„'t Zij u genoeg! Tracht niet naar stouter daân,
„Niet ongestraft zoudt gij Gods wil weêrstreven!"
Zij zweeg; reeds deinsde op 't rollend golfgetij
't Eerste Eiland, en het tweede kwam nabij.

41.

Al de Eilanden, die tot één groep behooren,
Zijn oostwaards in een schuinsche lijn gereid.
Welluidend doet de baai heur golfslag hooren,
Die ze allen op denzelfden afstand scheidt.
Op zeven hunner ziet men duidlijk sporen
Van woningen; maar doodlijke eenzaamheid
Dekt de andre vijf, alleen verstoord door 't huilen
Der dieren, die in woud en berggrot schuilen.

42.

Één dezer toont aan 't onbezochte strand
Een inham, door twee armen ingesloten,
Een haven, door Natuur met eigen hand
Daar uitgehoold. De witte baren stoten
En breken op den hoogen steenrotswand.
Twee klippen, als uit ééne vorm gegoten,
Staan rechts en links en wijzen 't zeker punt,
Waar 't schippersvolk het ankren is vergund.

43.

Zacht ruischen daar de gladgekemde baren.
In 't strandgebergt', met wouden overgroeid,
Diept zich een grot, versierd met klimopblaâren,
Waar 't golfjen met een groenen weêrschijn vloeit.
Hier, waar geen schip ooit binnen was gevaren,
Waar slechts de visch met zilvren vinnen roeit,
Waar kolken woên noch schorre donders knallen,
Hier doet de Jonkvrouw snel de zeilen vallen.

44.

„Ziet!" spreekt ze nu, „dat trotsche Praalgebouw,
„Hoog op den top van gindschen berg verheven!
„Daar slijt de Held, zijn christenplicht ontrouw,
„In weelde en lust de lente van zijn leven.
„Gij beide moet bij 't eerste morgengraauw
„Langs dezen weg u naar den top begeven:
„Hoe nutloos u misschien dit uitstel schijn',
„Elk ander uur zou u noodlottig zijn!

45.

„Toch moogt ge bij de middagzon van heden
„Nog wandlen tot beneên den berg. Gegroet!" –
Nu scheiden zij met vroome zegenbeden,
En 't Ridderpaar gaat voort met vasten moed.
De strandweg is niet moeilijk te betreden,
Geloof en hoop bevleugelen hun voet;
Hoog rollen nog de gouden zonneraadren,
Als beide reeds het berggevaarte naadren,

46.

Ze ontwaren, dat het klimmen naar den top
Een strijd zal zijn. Dáár gapen diepe kloven,
Hier staaplen zich de rotsruïnen op,
En alles is met kille sneeuw bestoven.
Maar geurend in den malschen hemeldrop,
Ontvouwt een eeuwge zomer zich daarboven:
Dáár bloeien roos en lelie boven 't ijs,
Dáár reikt Natuur aan Tooverkunst den prijs.

47.

Den Ridders beidt in 't lommrig loof der blaâren
Een schuilplaats voor de korte rust der nacht.
Maar naauw begint het Oosten op te klaren,
Waar 't licht herschijnt in nieuwgeboren pracht,
Of 't is; „Voort! voort!" en uit den slaap gevaren,
Begint ons paar den loop met frissche kracht...
Daar zien ze op eens de struiken zich bewegen,
En – dreigend grijnst een monsterslang hun tegen.

48.

Zij heft den geelgeschubden kop, en lekt
Met spitsche tong den muil. Heur adem ronkelt
En rookt van gif. Nú vreeslijk uitgerekt,
Dán saamgerold, sleept ze op den buik, en kronkelt
Den staart, die heel den breeden weg bedekt,
Terwijl heur oog van dolle wraakzucht vonkelt.
Hoe gruwzaam ook die wachteresse zij,
Het Ridderpaar veracht heur razernij.

49.

Met vlammend zwaard springt Karel in zijn woede
Op 't monster aan. „Hoû stand! Wat richt gij uit?"
Roept Ubout: „Wees, rampzalige, op uw hoede,
„Geen zwaard, dat iets in zulk een kamp beduidt!"
Nu slingert hij de gouden tooverroede,
Die zwiepend om des monsters ooren fluit.
De slang, verbaasd, verbijsterd weggekropen,
Verdwijnt met spoed, en laat het voetpad open.

50.

Nu zien ze op eens door 't krakende geblaârt'
Een woudleeuw zich een snellen doortocht banen:
Hij blikkert met de tanden, dichtgeschaard
En scherpgepunt. Zijn stem loeit als de orkanen;
Hij geesselt zich de lendnen met den staart
En schudt vergramd de steigerende manen.
De roede kraakt; daar maakt de vrees hem tam,
Hij siddert, en – ontvlucht gelijk een lam.

51.

Het paar snelt voort. Daar ruischt het uit de krochten
En kloven: ziet! daar worden ze overal
Door duizenden van monsters aangevochten
Van allerhande kreet en kleur en stal.
Van d' Atlas tot den Nijl, zijn geen gedrochten
Zóó vreeslijk en zóó talloos in getal;
't Hyrkaniesch woud en Afrikaas woestijnen
Doen hier, zoo 't schijnt, hun gantsch gebroed verschijnen!

52.

Toch kan die macht van doodlijk wangediert'
Den heldenmoed der Ridders niet versteenen.
Zoodra Ubout de gulden roede zwiert,
O wonder! is heel 't legioen verdwenen!
Zóó dwarlen, als een enkle rukwind giert,
De beelden, door den mist gevormd, daarhenen:
Niets dat den loop der Ridders meer belet;
De sneeuw-alleen vertraagt somtijds hun tred.

53.

Maar sneeuw en ijs en klippen zijn doorstreden:
Zij staan omhoog. Daar blaauwt de reinste lucht,
Daar bloeit een vlakte, een zielverrukkend Eden,
Doorwaassemd met een adem van genucht,
Een gloed van liefde, een geur van lieflijkheden,
Voortzwevende op het zuiderwindgezucht,
Dat, hoe de loop der vluchtige uren wisselt,
Nooit sluimerziek, op laauwe wiekjens ritselt.

54.

Hier is nog nooit een neveltje' opgedoemd,
Hier kan 't klimaat verkleumen noch verbranden;
Nooit welfde zich een hemel, hoe beroemd,
Zoo wolkloos om zoo heerlijke waranden.
Hij geeft den velden gras, het gras gebloemt',
Den bloemen geur, den boomen loofgyrlanden.
Een prachtig slot aan d' oever van het meir
Ziet blinkende op gebergte en zeeën neêr.

55.

Vermoeid in 't eind van 't klautren op de klippen,
Zoekt nu ons paar een schaduwrijke laan.
Bewondring doet hen vaak een kreet ontglippen,
En dwingt hen soms een wijle stil te staan.
Maar felle dorst verschroeit hun dorre lippen,
En ziet! daar lokt een waterval hen aan:
Eerst springt hij met een oorverdoovend klotsen
In duizend bonte stralen van de rotsen;

56.

Dan gaârt hij tot één liefelijken stroom
Zijn waatren saam', die nu in golfjens spelen,
En murmlen door de schaduw, en hun zoom
Aan wederszij' met koele kusjens streelen.
Ze zijn zóó klaar, dat ge op den diepsten boôm
De keitjens ziet, die glinstren als juweelen.
Het weeke dons van 't mosschig oeverkruid
Noodt, tooverzoet, tot vriendlijk rusten uit.

57.

„Zie!" zegt ons paar, „dat moet de bronwel wezen,
„Die laafnis liegt en lachend sterven doet!
„Nu kracht getoond! Het vreeslijkste is te vreezen,
„Zoo zelfbedwang ons leven niet behoedt!
„Hier is 't gevaar ten hoogsten top gerezen:
„Verachten wij 't Sirenenlied, hoe zoet!"
Zoo gaan zij voort, tot waar het golfgewiegel
Zich uitbreidt tot een breeden waterspiegel.

58.

Een rijke disch staat aangericht in 't gras:
De spijze geurt, de volle bekers gloeien.
En ziet! twee nymfen baden in den plasch,
En schateren en dartelen en stoeien.
Zij zwemmen weg, en keeren, even ras,
In wedstrijd met de golfjens die er vloeien.
Zij duiken neêr, en rijzen naast elkaâr.
En toonen 't hoofd en 't blanke schoudrenpaar.

59.

Den Ridders, die het schouwspel nader treden,
Ontroert het hart. De nymfen vluchten niet,
Maar spelen voort, vol schalke aanvalligheden,
Zoo vrij als of geen stervling haar bespiedt.
Daar heft er een de poezle maagdenleden
Tot aan den vollen boezem uit den vliet:
Het waterfloers, door 't windtjen zacht bewogen,
Onttrekt slechts half het oovrig schoon aan de oogen.

60.

Zóó steigert ook de Morgenster uit zee,
Daar in heur glans de golfjens spelevaren;
Zóó werd weleer de blonde Afrodité
Geboren uit het blanke schuim der baren.
De schoone rijst, en draagt de paarlen meê,
Die drupplen uit het golvend blond der hairen;
Nu blikt zij rond, en veinst, dat ze in 't verschiet
Voor 't eerst en tot haar schrik de Ridders ziet.

61.

Nu windt ze op eens de saamgesnoerde lokken
Met schuchtre hand uit knoop en kronkel los:
Nu sluieren de weelderige lokken
De ivoren leên in gouden manteldosch.
Wat schoonheên zijn aldus aan 't oog onttrokken!
Toch schijnt ze ook zóó het beeldhouwwerk eens Gods,
In 't golvend hair en 't water half verborgen,
En schaamrood als de maagdelijke morgen.

62.

Zij bloost en lacht, en door het rozenwaas
Van blosjens, wordt het lachjen dubbel teder;
Het purper gloeit door 't luchtig lokkengaas;
Nu waagt ze een blik, dan slaat zij de oogjens neder;
Zij spreekt – hoe zoet de Eöolsche harp weêrkaats',
Geen snaarklank geeft den klank dier woorden weder –
„Heil!" zingt ze, „heil, gij Tweetal, wie het lot
„Hierheen voert tot een waereld van genot!

63.

„Dit is de Poort der Aarde! Op al heur plagen
„Volgt hier de rust, de zaligende vreugd,
„Die vroeger reeds, in Onschulds gouden dagen,
„Het vrije hart der Menschheid heeft verheugd.
„Niet langer thands dat ruwe staal gedragen,
„Dat slechts van wraak en bloed en wonden heugt!
„Vrij moogt ge 't in de schaaûw den vrede wijden;
„Hier zult ge alleen in dienst der Liefde strijden.

64.

„Het mollig gras, het moschbed, door de Min
„Gespreid, zal u een schooner kampplaats wezen.
„Wij voeren u naar onze Koningin,
„Om strijd door al heur zalig volk geprezen!
„Haar blik-alleen heeft heel een hemel in:
„Wel hem, die tot haar dienst is uitgelezen!
„Maar koelt vooraf uw brandend pelgrimszweet
„In 't frissche nat der golfjens! Drinkt en eet!"

65.

Zóó spreekt die eene en de andre zet heur woorden
Door blik en wenk verhoogden nadruk bij:
Dus slaat de voet bij teedre luitakkoorden,
Nu snel, dan traag, de maat der melody.
Maar 't Heldenpaar blijft koel en doof, al hoorden
Hunne ooren nooit zoo zoete vleierij:
Hen kan geen lach, geen lonk, geen list vérwinnen;
Hun hart is ijs, al blaken ook hun zinnen.

66.

En dringt misschien de weelderige gloed
Al dieper door, is ook hun hart gevangen,
't Gezond verstand bestrijdt met mannenmoed
In de ijzren borst het kiemende verlangen.
De Nymfen zien hen gaan, maar zonder groet
Of wederwoord of zelfs een blik te ontfangen;
En tot heur spijt en woede dus gesmaad,
Verbergen ze in de golven heur gelaat.

ZESTIENDE ZANG.

KORTE INHOUD. — De beide Ridders dringen door tot de plaats, waar Reinout vertoeft. — Zij vervullen hem met schaamte en berouw, en halen hem over hen te volgen. — Armida poogt vergeefs hem met vele tranen en klachten te weêrhouden. — In de smart harer verlatenheid vernielt zij haar tooverslot; en brandend van wraak, ijlt zij met heur wagen de lucht door.

1.

Rond is dat rijk gebouw, dat in zijn wanden
 Een gaard bevat, die juist in 't midden ligt.
Die hof beschaamt de bloeiendste waranden,
 Die ooit ontrolden voor 't verliefd gezicht.
Hij is gebouwd door vlugge geestenhanden;
 Door geesten ook is 't labyrinth gesticht,
Dat, slingrende in de vreemdste kronkelingen,
De gaard beschermt voor 't plotsling binnendringen.

2.

 Het prachtpaleis biedt honderd poorten aan,
Gedreven uit fijn zilver en bewogen
 Door hengselen van goud. De Ridders gaan
Die hoofdpoort in, maar blijven opgetogen
 Bij 't kunstwerk van heur schoone beelden staan.
Rijk is de stof, maar rijker in hunne oogen
 Is de arbeid nog - alleen de spraak ontbreekt,
 Toch is 't of elk taafreel in waarheid spreekt.

3.

Daar zit Alcied bij 't snorrend spinnerokken
 Te snappen in Meöonsche vrouwendracht:
De man, die hel en hemel wist te schokken,
 Draait nu het wiel; en - dartele Amor lacht!
Zijn minnares schudt als uit spot de lokken,
 Daar zij vergeefs zijn knots te tillen tracht;
Zij heeft zich met een leeuwenhuid omhangen,
Die veel te ruw heur schouders schijnt te prangen.

4.

Wat verder golft een zee. De blaauwe vloed,
Nu wit van schuim, doet al heur golven koken:
Een krijgsvloot zeilt een andre te gemoet;
De zwaarden schieten vuur, de fakkels rooken.
Heel de oceaan vlamt van een gouden vloed:
Heel Aktium is door Bellone ontstoken.
Augustus voert vergramd den Romer aan;
Antonius, Araab en Indiaan!

5.

Als zwommen de cykladen op de baren,
Als rolden daar gewiekte bergen voort,
Zóó komen al die schepen aangevaren,
En klampen met een schok elkaâr aan boord.
Wat pijlenzwerm! wat toortsgloed! wat gevaren!
De golven zijn gepurperd door den Moord.
De zege dubt, wien zij de palm zal bieden –
Daar schijnt op eens Kleopatra te vlieden!

6.

Zij vliedt! Daar vliedt Antonius! Kan 't zijn?
Heel 's waerelds schrik duldt, dat hem de angst verwinne?
Hij vliedt niet, neen! zijn vlucht, zijn vrees is schijn:
Hij volgt slechts haar die vliedt, zijn Koninginne!
Zijn hart krimpt saam' van duizendvoude pijn,
Van schaamte, en woede en – hopeloze minne.
N ù slaat hij hier d' onzeekren zeekamp gâ,
D à n staart hij ginds het vluchtig vaartuig na.

7.

En verder, waar de Nijlstroomgolfjens schuren,
Verborgen in de lommrige eenzaamheid,
Vindt hij ook in zijn jongste levensuren
In d' arm der schoone een zoeten troost bereid. -
Zoo schittert dan met duizende figuren
De zilvren hoofdpoort, die naar binnen leidt.
De Ridders, half verzadigd van 't aanschouwen,
Betreden nu den Doolhof vol vertrouwen.

8.

Zaagt ge immermeer de wondre wandling aan,
Den dwaalloop van den bochtigen Meander,
Die gaat en keert, nu voort naar d' oceaan,
Dan rugwaart naar zijn eerste bron?... Geen ander
Is hier de loop dier wrondre slingerpaân,
Zich kronkelend en warrlend door elkander.
Maar 't blad des Toovnaars geeft den Ridders hoop:
't Ontvouwt het raadsel en ontwart den knoop.

9.

Zoodra zij nu het labyrinth ontkomen,
Daar bloeit en ruischt de wondre toovergaard.
Wat meiren van kristal! Wat zilvren stroomen!
Wat mengeling van bloemen en geblaârt,
Geheuvelten en grotten, dichte boomen
En diepe dalen, een verhemelde Aard!
En, wat te meer bewondring moet verwekken,
De Kunst, die alles vormde, is niet te ontdekken.

10.

't Schijnt – zoo zijn Weelde en Eenvoud hier bijéén –
Als had Natuur bij 't scheppen dezer dreven
Uit scherts de Kunst, die volgster op haar schreên,
Vooruit doen gaan om haar op zij' te streven.
De lucht-zelfs, waar die duizend heerlijkheên
In bloeien, is door toovermacht geweven.
Geen vrucht ontbreekt, geen bloesem faalt hier ooit:
Als de eene rijpt, is de andre weêr ontplooid.

11.

De jonge vijg groeit naast de geele vijgen,
Aan d' eigen stam en onder de eigen blaân:
Dezelfde boom is aan dezelfde twijgen
Met groene en gouden appelen belaân.
De loten van den slanken wijnstok stijgen
In 't zonnetjen, waar de open heuvels staan:
Hier ziet ge, jong en teêr, de ranken kronklen,
Ginds purperrood de volle druiven vonklen.

12.

Daar kweelt alom een bontgepluimde rij
Van vogels in welluidende choralen.
De Zefier lokt een zoete harmony
Uit bosch en beek, die murmelt door de dalen:
Zoolang de vogels zingen, luistert hij,
Maar zwijgen zij, dan durft hij ademhalen,
Dan fluistert hij het allerlaatst akkoord,
En ruischt gelijk muziek der geesten voort.

13.

Maar boven al die duizend vooglenheiren,
Hoe blinkt daar ginds één enkle vogel uit!
Wat purpren neb! Wat regenboog van veêren!
Wat orgeltoon! Wat malsche tooverfluit!
Maar neen! dat is geens vogels kwinkeleeren, –
't Is menschenzang, 't is Englenstemgeluid.
Terwijl hij zingt verstommen al de chooren:
Geen Zefier, zelfs geen zuchtjen, laat zich hooren.

14.

„Zie!" zingt hij, „zie, in 't groene lustpriëel,
„Jonkvrouwlijk schoon het zedig Roosje' ontgloren,
„Ten halven nog verscholen in 't fluweel,
„Te schooner naar het minder wil bekoren!
„'t Ontsluit den schoot, het schittert op den steel:
„Maar hoe! 't verbleekt? het kwijnt? het is verloren?
„Verloren is het oogelijn der jeugd,
„Eens aller maagden, aller minnaars vreugd!

15.

„Zóó sneeft, als zij den korten dag ziet sneven,
„De bloem der Min en valt ontbladerd neêr.
„De jeugd van 't jaar, de Lente, moog' herleven,
„Ach, 's levens lent, de Jeugd, keert nimmer weêr.
„Plukt dan de Roos, om ze in de krans te weven!
„Straks daalt de nacht, en 't bloemtjen bloeit niet meer.
„Plukt dan de Roos der Liefde, nu de schoonen
„De liefde nog met wederliefde kroonen!"

16.

Hij zwijgt. Daar valt de bonte zangrenschaar
Luid schaatrend in, als om hem toe te juichen.
Nu trekkebekt elk kirrend tortelpaar;
't Zoekt al zijn gade; en zelfs de takken buigen
Liefkozend neêr en strenglen door elkaâr.
't Zijn bloemenkusjens wat de bietjens zuigen,
En kusjens geeft het beekjen - één genucht,
Één gloed van min, doortintelt aarde en lucht.

17.

Te midden van zoo dartelende zangen,
Wier minste noot van teêrheid overvliet,
Treedt nu ons paar. Een vuurgloed kleurt hun wangen,
Maar 't lokaas der verleiding vangt hen niet.
Hun oog doordringt de donkre loovergangen;
En ziet er – of verbeeldt zich dat het ziet! –
Armide, in 't mosch onachtzaam neêrgezonken,
En Tankred, aan heur zij', van liefde dronken!

18.

Het koeltjen woelt heur malschen boezem bloot,
Nu onder 't floers der lokken zacht bewogen.
Een zilvrig waas bedaauwt het purperrood
Der weelde, dat heur kaken heeft betogen.
Geen maanlichtstraaltjen, dat in 't water schoot,
Is teêrder dan de lach dier kwijnende oogen.
Ze omstrengelt hem: zij zien elkander aan
Met blikken, die de gantsche ziel verstaan.

19.

Zij neigt het hoofd; en met de rozentippen
Van 't mondtjen, waar het wordend kusjen beeft,
Beroert zij nú zijne oogen, dán zijn lippen,
Tot straks zijn mond welsprekend andwoord geeft.
't Is of zijn ziel zijn boezem zal ontglippen,
En gloeiende in heur boezem overzweeft.
De Ridders staan, beschaduwd door de blaâren,
Dit schouwspel verontwaardigd aan te staren.

20.

De minnaar draagt – vreemdsoortig schild voorwaar! –
Een blinkend glas, verblindend glad gewreven.
Zij wenkt; en hij, gewijde aan 't hoogaltaar
Der Liefde, houdt de glasschijf opgeheven.
Zij zoekt haar eigen beeld – hij zoekt slechts haar;
Hij is haar levensvreugd – zij is zijn leven.
Haar spiegel is het glinstrend kristallijn,
Terwijl heur oogjens hem tot spiegels zijn.

21.

De minnares is op heur macht hoovaardig;
De minnaar, op zijn zoete slavernij.
„Ach!" zucht hij, „wend die blikken, zoo zachtaardig,
„Zoo zaligend, mijn Engel! wend ze op mij!
„Die spiegel is zoo hoog een gunst onwaardig:
„Hij biedt een flaauwe, ontrouwe schilderij.
„Mijn oog, mijn hart, zoo trouw, zoo warm, zoo teder,
„Kaatst heel uw beeld en al uw wondren weder!

22.

„O, ware althands het voorrecht u bedeeld,
„Den blos te zien, die tintelt op uw wangen,
„'t Bezielend licht, dat in uw oogjens speelt,
„Gij zoudt verrukt aan eigen schoonheid hangen!
„Geen kristallijn weêrkaatst uw englenbeeld,
„Geen glas kan heel een Paradijs omvangen!
„Uw spiegel is de blaauwe hemeltrans,
„'t Gestarnte-alleen hergeeft uw tooverglans!"

23.

Armida hoort heur schoonheid lachend roemen;
En snoert terwijl om 't voorhoofd van albast,
In vlecht en krul, te veel om op noemen,
De weelderig verwarde lokken vast;
En elke tres doorstrengelt zij met bloemen,
Die schittren als email in goud gekast.
Zij strijkt het halsfloers glad, en dekt heur boezem,
Een roosjen parende aan zijn leliebloesem.

24.

Geen paauw, wiens staart met oogen is bestrooid,
Geen Iris, die met kleuren overgoten,
Heur sluier op de regenwolk ontplooit,
Heeft ooit zoo trots heur eigen pracht genoten.
Toch is het schoonst' wat schoone Armide tooit,
Heur gordelriem, die nimmer wordt ontsloten:
Een wonderschepping van heur tooverstaf,
Die aan het lichaamloze een lichaam gaf.

25.

Verliefde spijt en droeve minneklachtjens,
Verlegen schaamte en tergende overmoed,
Bezielde fluisterwoordtjens, traantjens, lachjens,
Omhelzingen en kusjens, hemelzoet,
Dit al wist zij te mengelen en zachtjens
Te smelten bij een zilvren fakkelgloed.
Uit zulk een stof, nog nimmer uitgevonden,
Spon zij den riem, om 't slanke lijf gewonden.

26.

Ze is eindlijk met heur dartlen tooi gereed,
En kust heur Lief vaarwel: daar ze elken morgen
Vele uren aan haar tooverkunst besteedt,
Verdiept in ondernemingen en zorgen.
't Is hem verboôn te volgen, en hij weet
Niet eens wat cel zijn dierbre houdt verborgen.
Hij doolt alleen, in schaduw van 't geboomt',
Terwijl hij dweepend van heur weêrkomst droomt.

27.

Maar als het uur der minnaars en der dieven
Den sluier werpt op 's hemels aangezicht,
Hereent de gaard de juichende gelieven,
Bij 't wenken van 't vertrouwlijk starrenlicht.
Thands – moog' haar ook het daaglijksch afscheid grieven –
Spoedt zich op nieuw Armide tot heur plicht;
En 't Ridderpaar, van 't prachtig staal omtogen,
Staat onverwachts voor Reinouts pinkende oogen.

28.

Gelijk een ros, ontsnapt aan 't oorlogswoên,
Den druk ontwend der gouden riddersporen,
Ronddartelt door het mollig klavergroen,
In lediggang en mingenot verloren;
Maar plotseling op 't klinken der klaroen,
De manen schudt, een luid gebriesch doet hooren,
Zijn meester zoekt, hem in den zadel wiegt,
En dreigend zijn bedreigers tegenvliegt:

29.

Zóó Reinout, zóó de jongling ook, toen 't gloeien
Der wapenen hem bliksemde in het oog:
Hoe lang hij ook in weelderige boeien,
Door lust bedwelmd, den moeden schedel boog,
Die staalglans doet den ouden vuurstroom vloeien,
Die met zijn bloed hem eens door de aadren vloog;
En eer de ontroerde lippen zich bewegen,
Blinkt Ubouts diamanten schild hem tegen.

30.

Hij slaat den blik op 't glinstrend oorlogsschild,
Hij ziet zijn beeld, zijn gladde meisjenswangen,
De pronksels, aan zijn laffen tooi verspild,
Zijn lokkig hair, waar de amberdruppels hangen,
En 't wapentuig, dat aan zijn zijde trilt,
Den spiegel, die het kruiszwaard heeft vervangen,
Het kruiszwaard, dat, met bloemen overdekt,
Aan gindschen tak den wind tot speeltuig strekt.

31.

Gelijk een man, wien droom bij droom bezwaren,
In 't eind den slaap ontworstelt, die hem bindt:
Dus Reinout, die, bij 't op zijn beeltnis staren
(Hij staart niet lang!) op eens zich-zelv' hervindt.
Een rilling is zijn leden doorgevaren;
Hij sluit het oog, als door den schrik verblind.
O, kon hij in de vlammen, in de kuilen
Van aarde of zee, elk menschlijk oog ontschuilen!

32.

Nu spreekt Ubout: „Heel Azië en Euroop
„Zijn opgewekt. Wie lauweren wil rapen,
„Wie Christus eert als lichtstar zijner hoop,
„Staat bij Zijn vaan in Syrië onder 't wapen.
„En, Bertholds zoon! gij staakt uw heldenloop?
„Gij-enkel kunt in d' arm der luiheid slapen?
„De waereld beeft zoo ver men hoort of ziet,
„Gij, meisjensridder, ziet of hoort het niet!

33.

„Wat looden slaap, wat schijndood boeit uw krachten?
„Wat lafheid dooft uw heilgen boezemgloed?
„Zie, hoe Buljon, heel 't heir, heel de aarde, u wachten!
„U wuift Fortuin den palmtak te gemoet.
„Gij, kampioen der hooge Hemelmachten!
„Voleind uw taak! Het giftig slanggebroed,
„Dat vaak reeds van uw glorie heeft geduizeld,
„Moet eindlijk met een laatsten slag vergruizeld!"

34.

Hij sprak. Daar staat de fiere jongeling
Ontroerd, geschokt, en met een spraakloos hijgen:
Tot straks de schaamte in gramschap overging,
In gramschap, die 't gezond verstand doet zwijgen;
Maar 't gloeiend rood, dat zijn gelaat beving,
Verdwijnt, terwijl er eedler blosjens stijgen.
Hij werpt met smaad zijn bonten pronk ter zij',
De teekens zijner laffe slavernij!

35.

Hij haast zich door de wulpsche tooverdalen,
Hij spoedt zich reeds door 't kronklend prachtgebouw.
Intusschen vindt Armida bij heur zalen
Den Draak gedood. De sidderende vrouw
Blijft aarzlend staan. Zou haar de vrees doen dwalen?
Kán 't waar zijn? Ja! Hij vlucht! hij is ontrouw!
Zij ziet hem ginds – o pijnlijkste aller slagen! –
Heur rijk ontvliên als of hem vleuglen dragen.

36.

„Wáár, wreedaard!" wil ze roepen, „vlucht gij heen?"
Maar ach! heur keel is toegeschroefd van smarte;
En 't pijnlijk woord valt, koud gelijk een steen,
Met kracht terug op haar gebroken harte.
Dáár vlieden heur gewaande zaligheên,
En de arm verlamt, die hel en hemel tartte!
Zij ziet het, zij gevoelt het: geen geweld
Weêrhoudt heur prooi – hij is den strik ontsneld!

37.

Bezweeringen, godloze lasteringen,
Door heksen uit Thessaliën bedacht,
Die starren in heur hemelloop bedwingen,
En schimmen dagen uit den kerkernacht,
Zij kent ze, zij beproeft ze, en trekt heur kringen; –
Vergeefs! de hel blijft spraakloos bij heur klacht.
Zoo heeft haar dan de Tooverkunst bedrogen!
Welaan! beproev' de Schoonheid haar vermogen!

38.

Zij snelt hem na; zij vraagt naar roem noch eer:
Is zij dat wel, die zag en triomfeerde,
Waar zij verscheen? die met één blik weleer
Het groot gebied van Venus' zoon regeerde?
Die, machtig maar hoogmoedig evenzeer,
Zich minnen liet en zelf – de min trotseerde?
Alleen zich-zelf behaagde, en met een lach
De werking van heur blik bij andren zag?

39.

Verlaten nu, verworpen en verloren,
IJlt zij hem na, die vluchtend haar verraadt.
Nog wil zij door heur tranen hem bekoren,
Die in den glans der lachjens haar versmaadt.
Daar vliegt ze voort, langs klippen, dicht bevroren,
Met voetjens, rozig als de dageraad.
Zij voelt het niet: zij voelt slechts angst en rouwe;
Bij d' oever eerst bereikt zij d' ongetrouwe.

40.

„Gij," snikt ze, „neemt de helft mijns levens me af,
„En laat mij de andre! Ach, wil die twee niet scheiden!
„Één zijn ze! Gun ze mij! Of – delf ze een graf!
„Moet ik-alleen mij tot den dood bereiden?
„Toef dan tot ik mijn laatsten groet u gaf
„In tranen – niet in kussen: die verbeiden
„U elders. Hoe? Lafhartige, gij vliedt?
„Die vluchten kon, kan weigren. Vrees dan niet!" –

41.

„„Heer!"" liet Ubout zich hooren: „„gij moogt wachten:
„„Verhoor heur beê, ontfang heur afscheidsgroet!
„„Zij nadert met verleidelijke klachten,
„„Te schooner door heur teedren tranenvloed.
„„Weêrstaat gij haar, dan hebt gij reuzenkrachten,
„„Dan is er niets, dat u bezwijken doet.
„„Dus wordt de rede, in tweestrijd met de zinnen,
„„Gelouterd en gehard tot overwinnen!"" –

42.

De Ridder staat; en na een korte poos,
Haalt zij hem in met nokkend boezemhijgen.
Heur wangen dekt het leliewit des doods,
Toch doet de smart te meer heur schoonheid stijgen.
Zij blikt hem tot in 't hart, maar sprakeloos,
't Zij toorn of list of vreeze haar doet zwijgen.
Hij-zelf blikt haar niet aan: of zoo hij 't waagt,
't Is zijdelings, verlegen en gejaagd.

43.

Gelijk als zich een zanger zal doen hooren,
Wiens hemelsch lied de ontroerde harten dwingt,
Zijn kunst vooraf de harten lokt in de ooren,
Door 't lieflijk voorspel, dat hij zachtkens zingt:
Zóó neemt ook zij, wat smarten haar doorboren,
Heur kunst te baat, die door de zielen dringt,
En zuchtjens, die heur volle borst ontglippen,
Bereiden 't woord, dat ademt op heur lippen.

44.

Zij spreekt in 't eind: „Ai, bind uw wrevel in!
„Ik kom u niet als minnaresse smeeken:
„Ik wás het eens.... Veracht gij thands mijn min,
„Kan zelfs de erinnring u in woede ontsteken,
„O, geef mij dan gehoor als vijandin!
„De rechter toch vergunt zijn offer 't spreken.
„Vergun het haar, die machtloos voor u staat:
„'t Behoeft u niets te kosten van uw haat!

45.

„Kan u die haat oprechte vreugd bereiden,
„Ik roof ze u niet: geniet heur bittre gal!
„'t Is billijk, zegt ge, ik wil u niet misleiden,
„'k Heb ook gehaat, uw volk, u bovenal!
„Met al de wraak van een geboren Heiden,
„Beraamde ik meê der Christnen wissen val.
„'k Heb u vervolgd, aan al uw strijdgenooten
„Ontlokt, en hier in ballingschap gesloten!

46.

„En voeg hier bij, als toppunt mijner schuld
„En uwer schand, ik was 't die u verblindde,
„En met mijn eigen hartstocht heb vervuld.
„Voorwaar! wel snood, wel schuldig is de ontzinde,
„Die, liefdevol, den kus der liefde duldt,
„En, krank van min, zich klemt aan heur beminde:
„Die, wat ze als loon aan duizenden onthield,
„Één enklen geeft, daar ze aan zijn voeten knielt!

47.

„Zijn dàt dan nu mijne ongerech igheden,
„Heeft tegen u mijn teêrheid zóó misdaân,
„Zoo ga dan heen! vlied dit verloren Eden,
„Waar gij nog straks een hemel op zaagt gaan!
„Ga, klief de zee! gewaakt! gezwoegd! gestreden!
„Vernietig onze godsdienst! 'k Drijf u aan....
„Wat zeg ik, onze? Ach, langer niet de mijne,
„Wreede Afgod, bij wiens outer ik verkwijne!

48.

„O, gun me alleen, dat ik u volgen moog'!
„Die bede wordt geen vijand afgeslagen:
„De roover houdt zijn eigen roof in 't oog,
„En zonder buit geen trotsche gloriewagen.
„Mijn keten ook past aan uw zegeboog,
„Een nieuwe palm zult ge in uw lauwren dragen,
„Als gij veracht die u verachtte, en ik
„In 't slavenjuk moet beven voor uw blik!

49.

„In 't slavenjuk! O, weg dan met die lokken,
„Die gij veracht. Het onbarmhartig mes
„Besnoei ze! Ook dit fluweel moet uitgetrokken:
„Het voegt niet aan een lage dienaress'!
„De slachting woede – ik volg u onverschrokken;
„De storm rammei – 'k spring naast u in de bres!
„'k Zal onvermoeibaar u ter zijde rennen,
„Uw lansen dragen en uw paarden mennen!

50.

„'k Ben wat gij eischt, uw schildknaap of uw schild!
„Mijn laatste snik zal u-alleen behooren:
„Eer ooit een zwaard uw kostlijk bloed verspilt,
„Zal 't door mijn hals, mijn blooten boezem, boren!
„Neen! geen barbaar zoo gruwlijk of zoo wild,
„Die u niet spaart, als hij mijn stem zal hooren;
„Die 't wrekend staal niet ijlings vallen laat,
„Ter liefde van een schoonheid, die gij – smaadt!

51.

„Ellendige, ach! ik bouw nog op 't vermogen
„Van schoonheid, die bedroog gelijk een droom?..."
Zij kan niet meer: daar barsten uit heur oogen
De tranen in een onweêrhoudbren stroom.
Daar grijpt zij, als een smeekeling gebogen,
Al bevend naar zijn hand, zijn mantelzoom –
Hij wijkt, hij houdt – wèl die zich-zelv' verwinnen! –
De Liefde buiten en zijn tranen binnen.

52.

Waar 't koud Verstand de vlammen van de Min
Heeft uitgedoofd, baat geen sirenenzingen:
De deernis slechts, haar kuischer gezellin,
Kan in haar plaats den boezem binnendringen.
Heel Reinouts hart neemt zij verteedrende in,
Zoo dat hij naauw zijn tranen kan bedwingen.
Toch blijft hij meester van zijn zielsgevoel,
En, diep geroerd, schijnt hij uitwendig koel.

53.

Hij spreekt: „Armide! ik deel van harte uw lijden.
„O, kon ik van die zoete razernij,
„Die u vervoert, uw kranke ziel bevrijden!
„Niet haatlijk, niet verachtlijk zijt ge mij!
„'k Vergeef u gaarne, en wil met u niet strijden,
„Ik dreig u niet met dood of slavernij.
„Gij dwaalde – och, of uw dwalingen u rouwden! –
„In liefde en haat wist gij geen maat te houden.

54.

„Maar menschlijk is die schuld en algemeen!
„Uw land, uw kunne, uw jeugd, stemt tot vergeven!
„Ik over u het vonnis strijken? Neen!
„'k Vraag ook genade – ik heb als gij misdreven!
„En, o geloof me! in vreugde en tegenheên
„Blijft in mijn ziel uw dierbre beeltnis leven!
„'k Wil overal uw Ridder zijn, waar niet
„Mijne Eer, 't Geloof, en de Oorlog dat verbiedt!

55.

„Ach, dat we ons nooit der dwaasheid meer verslaven!
„Betreur met mij een bitterzoeten waan!
„Blijve onze schande in de eenzaamheid begraven!
„Moge in uw hart de erinring zelfs vergaan!
„Nooit moet Euroop, nooit moeten 's waerelds braven
„Het minste van mijn nederlaag verstaan:
„Ik wil niet, dat de volgende geslachten
„Uw vorstlijk bloed, uw deugd, uw schoon verachten!

56.

„Blijf hier in vrede! Ik ga: gij volgt mij niet:
„Hij die mij leidt, verbiedt het. Blijf in vrede!
„Of, ducht gij hier den nasmaak van 't verdriet,
„Verreis! en – trekk' Gods aanschijn met u mede!"
Armide beeft zoolang hij spreekt, en ziet
Onrustig rond en luistert naar geen rede.
Heur voorhoofd fronst, heur oogen staan in gloed;
Daar berst zij los, verbijsterd en verwoed:

57.

„Neen! geen Sophie dankt gij uw levensdagen!
„Geen Este, neen! op wien ge als vader boogt!
„U heeft de zee geteeld, de rots gedragen,
„Eene Afrikaansche tijgerin gezoogd!
„Wat vleï ik nog? Heeft hij bij al mijn klagen
„Een zucht geslaakt, een enklen traan gedroogd?
„Gaf de onmensch, die mij wegwierp uit zijne armen,
„Een éénig blijk van menschelijk erbarmen?

58.

„Wat andwoord zijner waardig, hem geboôn?
„Hij is bereid voor mij een lans te breken,
„En - kiest de vlucht! Hij doodt mij, en – hoe schoon! –
„Hij wil zich op zijn vijandin niet wreken!
„Wat wijze raad! en op wat kuischen toon
„Xenokrates van liefde weet te preêken!...
„O Goden, gij verschoont zulk slangenzaad,
„Terwijl uw bliksem in uw tempels slaat?

59.

„Ga, wreedaart, ga! Wat zou me uw vrede baten?
„Behoud dien zelf! Verbreek uwe eeden, ga!
„Toch zal mijn schim u nimmermeer verlaten,
„Als straks de dood mij windelt in de wâ.
„'k Heb teêr bemind en vurig zal ik haten;
„'k Volg, schuiflende als een Eumenide, u na.
„En als het Lot door zeën en orkanen
„U heendraagt en doet strijden bij uw vanen:

60.

„Dan, krank, gewond, naast lijken uitgestrekt,
„Zult gij, Barbaar! mij al uw schuld betalen!
„Reeds hoor ik u, met rookend bloed bevlekt,
„Armidaas naam al stervende herhalen!”
Zij eindigt niet: een aaklig floers bedekt
Dat oogenpaar, straks tintelend van stralen;
Een ijskoud zweet vloeit langs heur leden neêr,
Zij zijgt ter aard; en ziet, hoort, voelt niet meer.

61.

Gij ziet niet meer, Armide! en onbewogen
Wordt u door 't lot een laatste troost ontzeid.
Sla de oogen op! Wilt ge in uws vijands oogen
Dien traan niet zien, zoo bitterlijk geschreid?
Och, hoordet gij dien zucht, zijn hart ontvlogen,
In 't lijden-zelf genoot gij zaligheid!
Hij geeft al wat hij kan – O, mocht ge 't weten! –
Hij schreit! hij schreit! zijn hart is opgereten.

62.

Wat zal hij doen? Zal hij in 't dorre zand
Haar laten, op den grens van dood en leven?
De deernis slaat zijn wanklen voet in band,
Toch wordt hij door den nooddwang voortgedreven.
Hij gaat. De wind speelt blazende in het want;
De jonkvrouw wenkt aan 't roer: heur lokken zweven
Als golvend goud: het scheepjen snelt daarheen:
Hij blik terug naar 't strand, maar – 't strand verdween!

63.

Armide ontwaakt en hoort de branding zieden,
Maar 't eenzaam strand is stom en levenloos.
„Zoo vlood hij dan!” dus snikt ze, „en hij kón vlieden!
„Hij liet mij hier, bijna de prooi des doods!
„Hij weigerde me een laatste hulp te bieden!
„Koel ging hij heen, ijskoud – en voor altoos!
„En 'k min hem nog, die 't hart mij heeft gebroken?
„En 'k zit hier neêr, in tranen, ongewroken?

64.

„Wat baten mij mijn tranen? Heeft mijn smart
„Geen wapens meer? Hij valt mij toch in handen,
„Al zat hij achter 's Hemels poort verspard,
„Al sloot de Hel hem in hare ingewanden!
„Ik vind hem reeds, ik grijp hem! 'k ruk het hart
„Hem uit de borst en scheur het met de tanden.
„Hoe wreed hij zij, ik wil zijn wreedheid nog
„Beschamen – ach! waarheen? wat raze ik toch?

65.

„Rampzaalge Armide! O, toen gij 't eerst in boeien
„Dien wreedaard hieldt, toen was uw wreedheid plicht:
„'t Is nu te laat; al voelt ge uw gramschap gloeien,
„De schuldige is ontvloden aan 't gericht!
„Toch ruste ik niet eer ik zijn bloed zie vloeien:
„Nog is mijn laatste hope niet gezwicht!
„O mijn versmade schoonheid! U ontbreken
„Geen krachten: gij, gekrenkte, zult mij wreken!

66.

„Mijn schoonheid valt den heldenzoon ten deel,
„Die mij op 't hoofd des vluchtlings zal onthalen!
„O mijn roemruchte aanbidders! eisch ik veel,
„Te hooger ook zal dan de lauwer stralen.
„Mijn schoot, mijn goud, mijn vorstlijk lustkasteel,
„Zietdaar waar ik mijn wraak meê zal betalen!
„Als niemand mij begeert voor zulk een loon,
„Wat dan, Natuur! baat mij uw nutloos schoon?

67.

„Rampzalig schoon! gij schijngoed! ga verloren!
„'k Walg van mijn kroon, van al mijn kostbaarheên,
„Van 't leven-zelf! O, ware ik nooit geboren!
„Wat mij doet leven, is de wraak-alleen!" –
Zoo doet heur stem zich afgebroken hooren;
Ze ontwijkt het strand met wankelende schreên:
Het vliegend hair, heur blos, heur rollende oogen,
't Verraadt te wel, wat drift haar heeft bewogen!

68.

Zij keert in 't slot, en met een schrikbren kreet
Daagt ze uit de Hel driehonderd gruwelgoden;
Nu eens bedekt een donker nevelkleed
Den hemel, en de zon is weggevloden.
't Gebergte schudt; het joelt door kloof en spleet,
Als rees het schimmenrijk met al zijn dooden;
De gantsche Hel ontroert. Gesis, gesteen,
Gebas, gebrul, krijscht in 't paleis dooréén.

69.

Een floers, zoo zwart als nooit de nacht doet dalen,
Omringt het slot met tastbre duisternis.
Alleen weêrblinkt en blikkert enkle malen
Het schijnsel van een rosse bliksemflits.
Nu deinst de nacht – met bleekbestorven stralen
Herrijst de zon: – nog is de lucht niet frisch.
Maar 't wonderslot wordt nergends meer gevonden;
Niets wijst den plek zelfs waar de muren stonden.

70.

Gelijk somtijds bij 't grillig wolkgezweef
Kasteelen in de hooge lucht verschijnen,
Die straks de wind gedaantloos henendreef;
Gelijk de wondren van een droom verdwijnen:
Zóó is 't paleis versmolten. Wat er bleef,
Is sneeuw en ijs, zijn naakte rotswoestijnen.
Armida stijgt heur wagen in, en vaart
Op de oude wijz' in stormrid hemelwaart.

71.

Zij klieft d' orkaan, zij suizelt door de wolken,
De starren stuiven op als dwarrlend zand.
Diep onder haar ziet ze onbekende volken,
Een andre pool met menig bochtig strand.
Daar rijzen Herkles' zuilen uit de kolken:
Ver achter haar ligt Spanje en 't Moorenland.
Steeds rent zij voort, ver boven wind en baren,
Tot Syriën zijne oevers laat ontwaren.

72.

Zij ijlt niet naar Damaskus: zij begroet
Heur erfgrond niet, haar trots en lust te voren!
Zij zoekt het oord, waar uit den sombren vloed
Heur burch verrijst met menig sterken toren.
Ze ontwijkt er schuw haar trouwen Joffrenstoet
En sluit zich op, in eenzaamheid verloren:
Dáár wordt heur ziel door twijfeling gedrukt,
Tot voor de wraak de laatste schaamte bukt.

73.

„'k Ga," spreekt zij, „eer de Egyptenaar zijn heiren
„In aantoch brengt. De gloed waarvan ik blaak,
„Zal mij de kunst der zelfherschepping leeren,
„En elke list der vindingrijke wraak.
„'k Wil wondren doen, 'k wil boog en zwaard hanteeren,
„De machtigsten verbinden aan mijn zaak.
„Zoo ik maar half mijn grimmigheid mag boeten,
„Treed ik gevoel en eerbaarheid met voeten!

74.

„Verwijt mij niets, o gij, mijn Voogd en Oom!
„Uw eigen kruin zoudt gij met vloek beladen.
„Verwoester van mijn blijden jonkheidsdroom,
„Gij dreeft mij tot onvrouwelijke daden!
„Ge ontnaamt mijn ziel heur maagdelijken schroom,
„En stiet mij uit op booze slingerpaden.
„Wat ik misdeed uit liefde – uit wraak misdoe,
„'t Is al úw werk, ú reken ik het toe!"

75.

Zij spreekt, en roept heur ridders en jonkvrouwen,
Heur paadjes en heur slaven, bij elkaâr;
En weet een pracht en heerlijkheid te ontvouwen,
Als of heur kroon een halve waereld waar'.
Voort! gaat het nu, door bosschen en landouwen,
Bij dag, bij nacht, met heel heur weidsche schaar.
Tot ze eindelijk bij Gazaas hooge wallen
Den krijgsklank van 't Egyptiesch kamp hoort schallen.

ZEVENTIENDE ZANG.

KORTE INHOUD. — De Sultan van Egypten houdt wapenschouw over zijne krijgsmacht, die hij daarop aanvoert tegen de Christenen. — Armida laat zich opnemen in des Sultans leger. — Reinout aanvaardt het schild, waarop de heldendaden zijner voorvaderen gegraveerd zijn, en keert behouden terug in het Christen Kamp.

1.

Dat Gaza, op den grens der Palestijnen,
Ligt dicht nabij Pelusium aan 't strand;
Omgeven van oneindige woestijnen,
Geblakerd van den fellen zonnebrand,
Die menigmaal verbolgen zeën schijnen,
Als 't onweêr woedt in 't opgestoven zand.
Dan dwalen vaak de moede karavanen
Door wolken stof, gegeesseld door de orkanen!

2.

Egyptens vorst had, menig jaar geleên,
Die grensstad aan der Franken macht ontnomen,
En daar zij hem recht wèlgelegen scheen
Voor 't plan, waarvan de heerschzucht hem deed droomen,
Bracht hij zijn throon uit Memphis' schoot hierheen,
En zamelde aan deez' onafzienbre zoomen
Een leger, aan een sprinkhaanwolk gelijk,
Gedagvaard uit alle oorden van het rijk.

3.

Thands, Muze! doe de kopren snaren schallen,
En noem mij, op den maatklank uwer luit,
Des Heerschers Bondgenooten en Vazallen!
Welke Edelen en Vorsten zond het Zuid,
Welke Oversten van hondderdduizendtallen
Heel 't Oosten, op Egyptens roepstem, uit?
Gij-enkel kunt de legioenen tellen
Der waereldhelft, die hier te wapen snellen!

4.

Toen Mitzraïm den Griekschen dwang ontvloôn
En van geloof veranderd was, fondeerde
Aldaar een Neef van Mohameth den throon,
Die Kalif heette en glorievol regeerde.
Sints dragen ook al de erven van zijn kroon
Denzelfden naam, die vóór- en nazaat eerde.
Zóó had de Nijl zijn Ptolomeën; zóó,
Zijn vorstenreeks, begroet als Pharaö.

5.

Gevleugeld snelde een tal van jaren henen;
Egypten werd met Aziën vergroot
En Libyën, van Apis en Cyrenen
Tot Syriën. Ook breidde zich zijn schoot
Inwendig uit tot boven 't oud Syënen,
Zoover de Nijl langs welige oevers vloot,
Van 't barre zand, in welks ongastvrije oorden
Geen stervling woont, tot aan des Eufraats boorden.

6.

Dat Rijk begrenst aan rechte en slinke zij'
Het geurenland der weeldrige Arabieren,
En 't Roode Meir - ja, 't reikt die zee voorbij,
Tot hoog in 't Oost. Zijn schatten doen het tieren;
Maar meerder nog de wijze heerschappij
Zijns Kalifs, wien de schoonste deugden sieren:
Die maken hem, die koningsstaf en zwaard
Met roem vereent, het purper dubbel waard.

7.

Hij heeft den Turk, hij heeft den Pers bestreden;
Hij greep hen aan, of stond hun aanval door:
Verloor of won; steeds groot in tegenheden,
En 't grootste zelfs waar hij het meest verloor.
De grijsheid boog zijne uitgediende leden,
Zijn voet verliet het bloedig heldenspoor.
Toch blijft altijd met onverzwakte krachten
Zijn heldengeest naar macht en glorie trachten.

8.

Hij oorloogt door zijn trouwe dienaars voort,
Zóó jeugdig in zijn willen en gedragen,
Of 't staatsgebouw, dat hij als pijler schoort,
Niets zwaarder woog door 't wegen zijner dagen.
Heel Afrika volgt bevende zijn woord,
Heel Indiën blijft naar zijn gunsten jagen:
Zij brengen volk en waapnen, overvloed
Van proviant en goud, aan 's Heerschers voet.

9.

Zoo zamelt hij zijn macht van alle zijden,
Of liever, spoort zijn reeds vergaârde macht,
Om 't nieuwe Rijk der Franken te bestrijden,
Dat dreigend wordt door d' aanwas zijner kracht.
Nog schittert, bij Armidaas binnenrijden,
De wapenschouw in luistervolle pracht:
Een open plein, niet ver van Gazaas toren,
Was tot het weidsch verzamelpunt verkoren.

10.

De Koning drukt een hoogen throon: de trap
Van blank ivoor telt meer dan honderd treden;
Daarboven welft een zilvren hemelkap;
De kussens zijn met goud en kostbaarheden
Doorweven; al wat kunst en koopmanschap
Uitstekendst kent, prijkt schittrende aan zijn leden;
En 't lijnwaad, dat den glans van sneeuw verdooft,
Omkronkelt als een diadeem zijn hoofd.

11.

De staf wordt door zijn rechterhand bewogen;
Eerwaardig golft zijn witte baard ter neêr;
Nog gloeit het vuur der jonkheid uit die oogen,
Zoo helder als een wolkeloze sfeer.
Hem siert de kroon van koninklijk vermogen,
De zilverkrans der jaren evenzeer:
Zóó zou Apel een Jupiter ons malen,
Maar Jupiter, omringd van bliksemstralen!

12.

En rechts en links der achtbre Majesteit
Staan eerbiedvol twèe hooge krijgssatrapen.
De een, in wiens vuist een zwaard zijn glansen spreidt,
Schijnt tot heraut van 't Heilig Recht geschapen.
't Groot Zegel toont des andren waardigheid.
De een voert als Hoofd der Oorlogsmacht het wapen;
De tweede draagt, als Leider van den Raad,
De inwendige belangen van den Staat.

13.

Een lijfwacht van reusachtige Cirkassen
Staat aan dén voet des throons in dubble rij:
Zij zijn voorzien van spiessen en kurassen,
En dreigend hangt het kromzwaard aan hun zij'.
Zóó throont de Vorst; en op zijn wenken passen
Miljoenen, die zijn wijze heerschappij
Aanbidden. Hoort! hoe al die troepen juichen!
Ziet! hoe voor hem banier en vendel buigen!

14.

Eerst naadren, met Egyptens machtig heir,
Vier oversten. Twee hunner zijn verkoren
In 't Boven-, twee in 't Lager Land, weleer
Uit vruchtbaar slib van d' ouden Nijl geboren,
Dat, opgehoopt, de zeegolf meer en meer
Deed wijken, straks bevrucht door 't zonnegloren.
Zoo wies Egypte, en menig akker ruischt,
Waar 't scheepsvolk eens de baren heeft doorkruist.

15.

De voorsten zijn geboortig uit de streken
Van de Alexanderstad en 't Westerstrand:
Hen voert Arasp, een krijgsheld, onbezweken
In 't veld, niet door de spierkracht zijner hand
Maar door een geest, volleerd in alle treken
En bochten van 't berekenend verstand.
Vermetelheid en sluwheid paart hij samen;
In listigheid zou hij den Moor beschamen.

16.

Nu volgen zij, die, naar den dageraad
Gekeerd, de kust van Aziën bewonen;
Hen leidt Aront, bekend door rang en staat,
Maar niet door moed en groene lauwerkroonen.
Nooit drupte hem het krijgszweet van 't gelaat,
Nooit wekten hem trompet- en cymbeltonen:
Ontijdig heeft hem de eerzucht uit den schoot
Der rust gelokt, naar 't strijdperk van den dood.

17.

't Derde eskadron mag wel een heir gelijken!
Wat sleep van volk! Wat trotsche wapenschat!
Is dat de bloem van méérder koninkrijken?
Neen, van Egypte, en wel van ééne Stad:
Maar dan een stad, waarvoor provinties wijken,
Die duizend stedekens in zich bevat.
Kaïro zond die menigte, onervaren
In 't spel des krijgs, en Kampson leidt de scharen.

18.

Nu volgt Gazel in schittrende oorlogspraal
Met hen, die in Kaïroos omtrek huizen,
En verder op, tot waar ten tweedenmaal
De Nijl zijn stroom van boven neêr doet bruizen.
Dit volk, gewoon aan helm noch borstmetaal,
Voert boog en zwaard; zijn luchte kleedren ruischen
Van rijke pracht, die, al te ras ontdekt,
Min 's vijands vrees, dan 's vijands hebzucht wekt.

19.

Alarkon voert uit Barkaas dorre zanden
Een volkshoop aan, schier wapenloos en naakt;
Een bent, gewoon de pelgrims aan te randen,
Half uitgevast, door zon en wind geblaakt.
Uit Tripoli en uit Zumaraas landen
Trok schooner volk, maar even onvolmaakt
In de oorlogskunst: die ruwe Rooversstaten
Bezitten wel schermutslaars, geen soldaten.

20.

Nu rukt de macht der Arabieren aan,
Bewoners dier gelukkige valleien
En bergen, nooit met wintersneeuw belaân,
Maar overschaaûwd door groene palmenmeien,
Waar duizendduizenden van rozen staan,
En specerij en wierook geuren spreîen;
Waar eeuw aan eeuw – o lieflijk zinnebeeld! –
De feniks uit zijn lijkasch zich herteelt.

21.

Hun wapens zijn dien der Egyptenaren
Gelijk; maar niet der kleedren stof en sneê.
Andre Arabieren volgen, vlugge scharen
Nomaden, zonder haard of woningsteê:
Zij zwerven als de rusteloze baren,
En dragen steeds hun linnen tenten meê.
Hun leest en stem zijn vrouwlijk, zwart hun wangen,
En zwart de lokken, die om 't voorhoofd hangen.

22.

Hun rechtervuist omklemt een Indiesch riet,
Van boven met een ijzren punt beslagen;
Hun hengsten, wien het vuur uit de oogen schiet,
Zijn vlugger dan gewiekte wervelvlagen.
't Is Syfax, die hun eersten drom gebiedt,
't Bevel des tweede' is Aldyn opgedragen;
Albiazar geleidt de derde schaar,
Geen ridder, maar een woestling, een barbaar!

23.

Nu volgen ook de stevige Eilandszonen
Der Roode Zee, een moedig visschersvolk,
Gewoon de pracht der weidsche vorstenkroonen,
Den parelschat, te vangen in de kolk.
Ook zij, die 't Westerstrand dier zee bewonen.
Verschijnen als een dwarrelende wolk:
't Zijn Agrikalt en Osmid, die hen leiden;
Elk ducht den laatste als godvergeten Heiden.

24.

Nu wappert de Ethiopische banier
De benden voor, die Meroë verlieten.
Dat Eiland, dat zoowel de Nijlrivier
Als d'Astrabor rondom zich heen ziet vlieten,
Bevat drie koninkrijken. Assimir
En Kanaro, als trouwe Moslemieten,
Zijn met hun macht aan 's Kalifs dienst gewijd;
De derde, een Christen, toog niet meê ten strijd'.

25.

Nog twee vazallen voeren onder 't schaatren
Der krijgstrompet hun fiere schuttren aan:
't Rijke Ormuz, in de Perziaansche waatren,
Eert d' éénen als vrijmachtigen Soudaen.
De tweede is Vorst van Boekan: golven klaatren
Ook rond dat land; maar vaak, als de oceaan
Met de ebbe deinst, die 't koeltjen doet ontwaken,
Kan droogvoets daar de wandelaar genaken.

26.

Wreede Altamor! ook gij alzoo; – is 't waar? –
Ook gij de koets der kuische gade ontvlogen?
De borsten slaande en met ontvlochten hair,
Lag ze aan uw voet gelijk een worm gebogen:
„Ach!" snikte zij, „is dan de zee, barbaar!
„U lieflijker dan de aanblik mijner oogen?
„En klinkt dan 't staal, dat duizenden verslindt,
„Welluidender dan 't lachjen van uw kind?"

27.

't Is Sarmakantes Vorst; en vorstlijk paren
Zijn deugden zich aan rijkdom en geboort'.
Hij is in elk geheim des krijgs ervaren,
Een machtig held, geducht in daad als woord.
Voorwaar! dat zal heel 't Frankiesch heir ontwaren,
Dat reeds zijn naam niet zonder huivring hoort.
Zijne oorlogsliên, in 't staal gepantserd, slingren
De knots en 't zwaard met afgerichte vingren.

28.

Zietdaar Adrast, beroemd in 't verre land
Van Indiën! Wat blik! wat reuzenleden!
Het harnas, dat zijn breede borst omspant,
Is uit een groenen slangenhuid gesneden;
Den titan draagt een snuivende elefant.
Door hem gelijk een daaglijksch ros bereden.
De zonen van den Ganges voert hij aan,
De volken, die in Indus' stroom zich baân.

29.

Maar nu verschijnt de bloem van al die scharen,
De keurtroep van Egyptens Kalifsthroon.
Zij dienden hem in vrede en krijgsgevaren
Met hoogen roem en tegen schittrend loon.
Zij, 's vijands schrik, zijn tevens steunpilaren
Van 't gantsche rijk en paarlen in de kroon.
Hun hengsten hinniken van moed; hun kleedren blikkren
Van purper, goud en staal, in 't zonneflikkren.

30.

Hier prijkt Alark en Odemar, doorkneed
In 't spel des krijgs; hier, Hidraoot, ter zijde
Van Rimedon, die van geen vreeze weet,
Wiens wreedheid zelfs de wreede dood benijdde.
Tigraan verzelt Rapout, die lang en breed
De zee doorzwiert; Ormond, gehard ten strijde,
Volgt Marlabust: hem noemt men d' Arabier,
Sints hij d' Araab bedwong met zijn rapier.

31.

Hier blinkt Orind, Brimart, de muurbespringer
En poortenbreker; Arimon, Sifant,
Alom beroemd als vurig rosbedwinger,
En de ongelijkbre atleet Aridamant;
En Tissafern, geduchte mededinger
Van Mavors-zelv', met bliksems in de hand,
Te voet, te paard, de lans of 't zwaard regeerend,
Van allen de eerste, in alles triomfeerend.

32.

Wie staat aan 't hoofd van helden zoo befaamd?
Een Ridder, in Armeniën geboren.
Hij, – Clemens eens, maar Emireen genaamd
Sints hij de leer van 't Kruis heeft afgezworen, –
Hij heeft de hoop des Kalifs niet beschaamd,
En ziet zich tot zijn gunstling uitverkoren.
Als kampioen en heirvoogd hooggeacht,
Huwt hij beleid aan moed en reuzenkracht.

33.

De laatste drom was dus voorbij geschreden,
Daar trekt Armide op eenmaal aller oog.
Fier komt zij op heur krijgskar aangereden,
Ten strijd gegord, gewapend met den boog.
Nog blinkt ze in al heur zoete aanvalligheden,
Schoon 't vuur der drift heur kaken overtoog.
Zij fronst en schijnt, vergramd en onverschrokken,
Te dreigen maar ook dreigend nog te lokken.

34.

Heur wagen blinkt gelijk de dagkaros
Van hyacinth en de eêlste paarlemoeren:
Heur maarschalk ment, op zulke rossen trotsch,
't Éénhoornig span aan gouden teugelsnoeren;
En honderd maagden in den hoogtijdosch,
En honderd paadjes, die den pijlbus voeren,
Omringen haar op schimmels, leliewit,
Gewiekt van hiel, en schuimende op 't gebit.

35.

En Aradijn, tot krijgshoofd uitgelezen
Door Hidraoot, volgt met heur legermacht.
En heerlijk als de feniks, die, herrezen
Uit eigen asch, met bonte vederpracht,
En gouden kroon, nog rijker dan voordezen,
De lucht doorklieft op wapperende schacht,
Bewonderd door de waereld en omgeven
Van 't loflied aller vooglen die er zweven:

36.

Zóó prikkelt, door heur vorstelijke praal,
Gebaarde en leest, Armida ziel en zinnen.
Geen hart, omringd van zevendubbeld staal,
Of 't wordt op eens gedrongen haar te minnen.
Weet zij, vergramd en door geen zonnestraal
Van vreugd omgloeid, zoovelen te overwinnen,
Wat moet het zijn wanneer dat voorhoofd lacht,
Dat mondtjen koost, dat oog van liefde smacht!

37.

De wapenschouw is schittrend afgeloopen:
Egyptens Vorst wenkt vriendlijk Emireen.
De heirstaf, door geen schatten ooit te koopen,
Is weggelegd voor hem en hem-alleen.
Hij weet het niet, maar toch! met zalig hopen
Volgt hij den wenk met statelijke schreên.
Fluks opent zich de wacht der lijfsoldaten,
Om hem den weg ten throonstoel vrij te laten.

38.

Hij buigt het hoofd en knielt, en op de borst
Legt hij de hand: De Koning laat zich hooren:
„Ziedaar den staf! aanvaard hem van uw Vorst!
„'t Bewind van heel dit heir zij u beschoren!
„Bevrijd den vriend, die naar mijn bijstand dorst,
„En doe den Frank verzinken voor mijn toren!
„Ga! zie! verwin! En wie den dood ontkomt,
„Dien brengt gij hier, in ketenen gekromd!"

39.

En Emireen, van eedlen moed aan 't branden,
Herneemt fluks met een blijde siddering:
„'k Ontfang, mijn Vorst! uit uw geduchte handen
„Den scepter, als uw trouwste volgeling!
„'k Hoop in uw kracht de smarten en de schanden
„Te wreken, die heel Azië onderging;
„Gij ziet mij niet dan als verwinnaar weder:
„Wel stervend, niet verslagen, stort ik neder!

40.

„En hebben wij een onverwachte' orkaan
„Van tegenspoed door 's Hemels wraak te vreezen,
„Dan mag hij mij den kop te pletter slaan,
„Mij, gaarne ter verzoening uitgelezen!
„Zoo maar uw Heir de vuurproef door mocht staan,
„Mijn uitvaart zelfs zou een triomftocht wezen!"
Hij zwijgt. Daar dreunt, bij dondrend paukgeschal,
De jubeltoon van stemmen zonder tal.

41.

De hofstoet leidt, bij zang en luitakkoorden,
Den Kalif naar zijn groote krijgstent heen.
Dáár wacht wie tot der Hoofden stoet behoorden,
Zijn vreugdedisch: hij echter zit alleen,
Zendt spijzen rond en vriendelijke woorden,
En heeft een groet voor allen en elkeen.
Armide ontwaart slechts vreugde en welbehagen,
En rekent nu het gunstig uur geslagen.

42.

Zij ziet in 't rond – zij is dien blik gewoon,
Die haar belonkt uit zooveel gretige oogen:
Zij merkt het wel, heur hartbetoovrend schoon
Bewijst ook hier zijn wondervol vermogen.
Daar staat zij op, en wendt zich naar den throon,
Eerbiedig, ja, maar fier en onbewogen:
Heur houding, heur gelaat, heur stemgeluid,
't Drukt alles kracht en heldenstoutheid uit.

43.

„Doorluchtig Vorst! zoo gij mij op ziet dagen,
„'t Is voor 't Geloof, voor de Eer, voor 't Vaderland!
„Ik ben een vrouw, maar heb een kroon gedragen:
„De krijgsmansrok en 't purper zijn verwant.
„Die heerschen wil, moet alles durven wagen;
„De staf en 't zwaard voegt in dezelfde hand.
„De mijne zal nog menig menigmalen
„Hoog in de lucht des vijands bloed doen stralen!

44.

„En waan ook niet, dat thands voor d' éérsten maal
„De gloriezucht mijn boezem heeft ontstoken!
„'k Heb lang alreeds met onverbidlijk staal
„Den roem uws throons, des Korans eer, gewroken.
„Misschien wel heeft in meer dan één verhaal
„De Faam u van mijn daden reeds gesproken:
„Gij weet hoe ik uit Godfrieds Ridderschaar
„De besten ving, en ketende aan elkaâr.

45.

„Dus, machteloos, in ijzren slavenbanden,
„Zond ik ze u toe, een kostelijken schat!
„En wis hield thands met zevendubble wanden
„De diepte van den kerker hen omvat,
„Wis heerschte reeds de vrede in al uw landen,
„En sierde uw kruin het schoonste lauwerblad,
„Had Reinout niet der mijnen bloed doen stroomen,
„En grimmig mijn gevangnen mij ontnomen!

46.

„Dien Reinout!... wie ter waereld kent hem niet?
„Hem en al 't geen zijn waanzin heeft misdreven?
„Hij is 't, die sints zoo gruwzaam mij verried:
„Dat ik mij schaam geschandvlekt voort te leven.
„Mijn lust bestemt wat reeds mijn plicht gebiedt;
„De woede heeft me een arm van staal gegeven –
„Hij ondervind' van welken gloed ik blaak:
„En nu – niets meer! genoeg! ik dorst naar wraak.

47.

„En 'k lesch haar eens! Niet alle pijlen boren
„Onnut in 't zand, het wit voorbij gespoed;
„Soms wapent zelfs de Hemel in Zijn toren
„Des wrekers hand met fellen bliksemgloed.
„Maar wierp er één uit de eedlen, die mij hooren,
„Dat schennig hoofd doorspleten aan mijn voet,
„Ook dàn nog zou 't genot der wraak mij streelen;
„Al had ik ook de glorie willen deelen!

48

„Zóó streelen zelfs, dat ik den hoogsten loon
„Dien ik bezit, met blijdschap uit wil keeren:
„Den wreker wordt mijn gantsche schat geboôn,
„Mijn hart, mijn hand, zoo hij die mocht begeeren!
„Dat zweer ik – en de grimmigheid der Goôn
„Verniele mij indien ik valsch durf zweeren.
„Zoo iemand nu het waagstuk tot dien prijs
„Beproeven wil, die spreke, die verrijz'!"

49.

Terwijl hij dus de schoone maagd hoort spreken,
Blikt haar Adrast met vurige oogen aan.
„Neen!" roept hij uit, „gij moogt u zelf niet wreken,
„Die schoone hand niet aan den booswicht slaan!
„Uw pijl mag in zijn schuldig hart niet steken:
„De eer waar' te groot, den Christen aangedaan!
„Ik zal voor u het doodlijk ijzer scherpen,
„Ik, 't bloedig hoofd u voor de voeten werpen!

50.

„Ik zal hem 't hart ontrukken! 'k zal zijn leên
„Verscheuren tot een feestmaal voor de gieren!..."
Maar Tissafern, door die verwaten reên
Geërgerd, voelt het zwellen van zijn spieren:
„Wie zijt gij toch," zoo vraagt hij, „die alleen
„Voor 's Konings oor en 't onze dus durft tieren?
„Hier zijn er die uw laffe zwetserij
„Beschaamd doen staan, en echter zwijgen zij!"

51.

Maar de Indiaan hervat: „„Mijn vingren joken
„„Naar daden, met mijn woorden in verbond!
„„Zoo gij dat woord daar buiten hadt gesproken,
„„Gij lektet met uw memmentong den grond!...""
Nu waar' de twist ontembaar losgebroken,
Maar 's Konings wenk snoert plotsling beider mond;
Terwijl hij tot Armida zich doet hooren:
„Wèl, Jonkvrouw! zijt gij fier en hooggeboren,

52.

„En waardig, dat dit Tweetal haat en nijd
„En grimmigheid om uwentwil besparen,
„Opdat ze straks, uw goede zaak gewijd,
„Op 't hoofd van uw belagers nedervaren!
„Hun wacht, voorwaar! een eedler worstelstrijd,
„Waarin zich al hun moed zal openbaren!”
Hij zwijgt; en 't Paar, door 't vorstlijk woord voldaan,
Biedt nogmaals tot Amidaas hulp zich aan.

53.

En zij niet slechts, maar de edelste oorlogsmannen
Staan even zoo rondom haar heen geschaard:
En zweeren trouw, en vormen reeds hun plannen,
En slaan de vuist begeerig aan het zwaard.
Zóóvelen doet zij grimmig samenspannen,
Ach, tegen d' één, haar boven allen waard! –
Hij, midderwijl, het scheepjen ingestegen,
Vervolgt met moed zijn verre waterwegen.

54.

Het schip keert weêr langs de eigen blaauwe baan
Die 't vroeger bij de heenreis had gekozen.
Weêr zwelt het zeil, weêr murmelt de oceaan,
Weêr blinkt het West, weêr strooit het Oost zijn rozen.
De Poolstar lacht de pelgrims vriendlijk aan,
De Wagen blinkt, al de andre starren blozen;
De monden van rivieren, berg en woud,
En torens, 't al wordt uit de verte aanschouwd.

55.

En Reinout vorscht, in rusteloze vragen,
Naar 't leger, naar der volkren naam en aart.
Sints zij aldus door wind en golven jagen,
Heeft reeds de zee de vierde zon gebaard.
Maar eer zij nog het vijfde licht zien dagen,
Daar is het schip aan 't einde van zijn vaart.
De Jonkvrouw spreekt: „Hier ziet gij de oeverzoomen
„Van 't Heilig Land: verlaat de zilte stroomen!”

56.

Zij zet terstond de Ridders uit aan 't strand.
Een kort „Vaarwel!", en – ze is hun blik ontvlogen.
De nacht terwijl heeft zee en vaste-land
En kleur en vorm met rouwfloers overtogen.
De pelgrims staan alleen in 't dorre zand:
Geen muur, geen dak, treft heinde of ver hunne oogen,
Geen wolkjen rooks, geen menschelijk gelaat,
Geen spoor, dat hun een veilig pad verraadt!

57.

Toch keeren zij, na lang en pijnlijk dralen,
In 't eind hun rug den golven toe; en ziet!
Daar flikkert door de nevels, die er dwalen,
Een wonder licht hun tegen in 't verschiet.
Het vonkt en spat in schitterende stralen,
Waar zilverglans en goudgloed samenvliet.
De Ridders spoên nieuwsgierig voort door 't duister,
En staan weldra bij de oorzaak van dien luister.

58.

Een wapendosch, die aan een boomstam trilt,
Wordt door den glans der volle maan beschenen:
Aan 't kunstgewrocht zijn tonnen schats verspild,
Het voert een gantsch gestarnt' van edelsteenen;
Een galerij van beelden blinkt op 't schild.
Daar ruischt het door de dichte takken henen;
En ijlings treedt, met vriendelijken groet,
Een achtbre grijz' den Ridders te gemoet.

59.

Die gang, die blik – alle aarzling is geweken:
Ons Tweetal heeft den wijzen vriend herkend!
Hij drukt de hand, die hij zich toe ziet steken,
En voert hen naar de wijde bladertent.
Nu haast hij zich den jongling toe te spreken,
Die, zwijgend, nog geen oog heeft afgewend.
„Naar u-alleen," begint hij, „was mijn wachten,
„O edel Heer! in de eenzaamheid der nachten.

60.

„Ik ben uw vriend: gij zult hierna verstaan
„Wat mij bewoog u al mijn hulp te leenen.
„Gij laagt verstrikt in jammerlijken waan:
„Die tooverroes is door mijn zorg verdwenen!
„O, hoor mijn woord met welgevallen aan,
„Al klinkt het niet als 't fluistren der Sireenen!
„Onthoud het, tot een wijzer, reiner mond
„Veel beter nog de waarheid u verkondt!

61.

„Niet in de schaaûw bij nymfen en najaden,
„Bij beekjens en bij bloemen, zacht en zoet;
„Neen! op den Berg, na moeielijke paden,
„In 't licht der Deugd, dáár woont ons Hoogste Goed!
„Hij komt er nooit, die in genot wil baden,
„Wien hette en koû lafhartig keeren doet.
„En wenscht ge u niet op zulk een top verheven?
„Kan de aadlaar ooit in lage dalen leven?

62.

„Hij die u schiep, schiep u het hoofd omhoog,
„Schonk u een ziel met vele en eedle krachten,
„Opdat ge steeds, den hemel in het oog,
„En onvermoeid, naar 't edelste zoudt trachten.
„Dien heldenmoed, die nimmer deinsde of boog,
„Ontfingt gij niet tot doelloos broederslachten;
„Die geestdrift in 't aandoenlijk harte, niet
„Tot zingenot, dat rede en plicht verbiedt!

63.

„Zij dienen om den vijand te overwinnen,
„Die buiten dreigt met opgestoken vaan,
„Maar tevens om de vijanden daarbinnen,
„De loerende begeerten, te verslaan;
„Zij dienen om te heerschen op uw zinnen.
„Uw Veldheer voert ten heilgen kamp hen aan:
„Hij zal bij beurt hen prikklen en bevleuglen,
„Of, is het nood, bekoelen en beteuglen." –

64.

Zoo spreekt de wijze; en Reinout leent het oor
Aandachtig en met neêrgeslagen oogen;
De schaamte tint met zachten purpergloor
Zijn bleek gelaat – hij houdt het hoofd gebogen.
De grijzaart ziet zijn binnenst' door en door,
En spreekt: „Mijn zoon! kom, hef het hoofd ten hoogen!
„Wil op dit schild bemoedigd de oogen slaan,
„Bewonder daar der Vaadren heldendaân!

65.

„Gij zult hen zien, hoe zij de steilste toppen
„Bereikten in hun glorievolle vaart.
„Gij-enkel kroopt, en hebt u rozenknoppen
„En bloemekens – geen lauwerkrans vergaârd!
„Op! op! Uw hart zal voor den hemel kloppen,
„Als ge op de vlucht der vóórgeslachten staart!" –
Zoo sprak de grijze, en Reinout, opgetogen,
Aanschouwt het schild met onverzaadlijke oogen.

66.

De kunstnaald etste een beeldengalerij
Op 't koopren vlak, door 's beuklaars rand omsloten.
Hier zag men heel de onafgebroken rij
Van dapperen, uit Accius gesproten:
Een heldenbloed, vóór menig eeuwgetij'
Uit aders van Romeinschen tuk gevloten.
Een lauwerkrans straalt rond hun voorhoofd heen;
De Wijze roemt hun daden één voor één.

67.

Hij meldt hoe Cajus, toen de uitheemsche benden
Het wanklend rijk bestormden, vol van moed
De teugels greep, een eind maakte aan de ellenden,
En de eerstling werd van Estees Vorstenstoet;
Hoe zich tot hem de zwakker buren wendden,
In schaaûw zijns throons veréénigd en behoed,
Hoe straks op nieuw Honorius de Gothen
Terugriep, die, als gieren neêrgeschoten,

68.

Italiën verwoestten, met heur vleesch
Zich mestten, vuur en vlammen deden gloeien,
Oud-Romen-zelfs, ontzenuwd door de vrees,
Bedreigden met verachte slavenboeien;
Maar hoe alstoen Aurelius verrees.
Zijn Rijk beschutte' en ongedeerd deed bloeien;
En hoe Foreest, door de eigen kracht gespoord,
Den Hun bestreed, dien geessel uit het Noord.

69.

Zietdaar het beeld van Attila! Hoe blaken
Die drakenoogen! Welk een hondenmuil!
Terwijl men staart, is 't of die ruige kaken
Zich openen tot bassend angstgehuil.
Nu gaat hij, daar de lendenen hem kraken,
In 't tweegevecht verneêrd, lafhartig schuil.
Foreest terwijl, die Hektor boven allen
Gelijkt, vernedigt Aquileaas wallen.

70.

's Lands ondergang zal die des dappren zijn:
Daar sterft hij, ziet! Maar om op nieuw te leven
In d' eedlen zoon, den grooten Akarijn,
Italiën tot roem en hulp gegeven.
Niet voor de kracht der Hunnen zwicht Altyn:
Hij zwicht voor 't Lot, en op de vlucht gedreven,
Sticht hij uit hutten, aan de Po verspreid,
Een vrije stad, allengskens uitgebreid.

71.

Hij dwingt den stroom door ijzervaste dijken,
En zet den zetel vast, waar naderhand
Heel Estees huis in al zijn glans zal prijken.
Hij slaat de woede van d' Alaan in band,
Maar moet voor Odoacers vuist bezwijken,
En sneuvelt voor zijn dierbaar vaderland.
O zoete dood voor haardstede en altaren!
Gij schenkt den zoon al 's vaders lauwerblaâren!

72.

Ook Alforijs valt met hem. Welk een kruis
Voor Azzo, dus in ballingschap te zwerven!
Maar ziet! hij keert; en 't Heruleesch gespuis
Moet met hun bloed zijn wrekend wapen verven!
Ziet ginds d' Epaminondas van zijn huis,
Een pijl in 't oog, nochtans in vreugde sterven:
Hij heeft de macht van Totilas verplet,
Zijn roem bewaard, zijn dierbaar schild gered.

73.

't Is Bonifaas! Hem is een zoon geschonken,
Valeer, die vroeg des vaders voetspoor drukt,
Wiens mannenarm, wiens borst, uit staal geklonken,
Zelfs voor geen honderd wilde Gothen bukt.
Hem volgt Ernest. Zijn oog schiet bliksemvonken;
't Slavoonsche rot deinst waar hij nader rukt.
En Aldoard bevrijdt door zijn volharden
Moncelse van 't geweld der Longobarden.

74.

Ziet Hendrik ook, en Berengar, den Held,
Die overal waar Charlemanjes vanen
Ontplooien, 't eerst den vijand tegensnelt,
Om zich door 't lansenwoud een weg te banen!
Op Lodewijks bevel trekt hij naar 't veld,
Om straks zijn neef tot orde en plicht te manen,
Die weêrstand biedt, maar kroon en staf verspeelt.
Ook Otto, met vijf zoons, is afgebeeld.

75.

En verder weêr ziet ge Almerik verschijnen:
Hij, Markgraaf van Ferrare aan d' Eridaan:
Die kerkenstichter schijnt de serafijnen
Des hemels in verrukking gâ te slaan.
Bloeddorstig valt Tweede Azzo met de zijnen
Ginds Berengar op dood of leven aan:
Hij jaagt den held het slagzwaard door de maliën,
En drukt alleen den zetel van Italiën.

76.

Zijn Albert trekt naar 't fier Germanje heen,
Waar hem zijn moed met lauwren overlaadde.
Hij overwint in 't krijt, in 't veld, den Deen,
En Otto geeft zijn dochter hem tot gade.
Ginds dwarrelt heel des Romers macht uitéén
Voor Hugo, die met straffende ongenade
Haar slaat. Italiens Markgraaf noemt men hem,
En heel Toskanen siddert voor zijn stem.

77.

Dan komt Tedout, en Bonifaas, de vreugde
Der minnende Beatrix aan zijn zij';
Geen manlijk oir dat deze twee verheugde,
Geen zoon, gerijpt voor 's vaders heerschappij.
Toch is Mathilde een toonbeeld aller deugde:
Die dochter streeft een wakkren zoon voorbij.
Haar mannenmoed bemachtigt vorstenthroonen;
Haar sluier haakt zij vast met gouden kroonen.

78.

Het heldenvuur, dat in heur aadren bruist,
De Riddergeest, straalt dreigende uit heur oogen.
Zij nadert, en – de Noorman ligt vergruisd!
Zelfs Wischart bukt voor haar geducht vermogen.
De rijksvaan rukt ze uit Vierden Hendriks vuist,
Zij hangt haar op in 's Heeren tempelboogen;
Ook wenkt zij, en – de ontthroonde Paus keert weêr,
En zet zich op Sint-Peters stoel ter neêr!

79.

Vijfde Azzo, tot haar trouwsten vriend verkoren,
Verzelt haar steeds. Hem volgt geen enkle spruit.
Vierde' Azzoos stam is hooger bloei beschoren:
Die rijst en schiet in frissche loten uit;
Zijn Welf, een zoon uit Kunegond geboren,
Reist Duitschland in, en kiest zich dáár een bruid:
Zoo gaat de Roomsche loot, vol groenend loover,
Te goeder uur in Beiërns lusthof over.

80.

De jonge twijg uit Esté wordt geënt
Op d' ouden stam der Guelfen, half aan 't kwijnen.
De stam herleeft, begroet een nieuwe lent',
Werpt scepters af en kroonen van robijnen,
Schiet weeldrig op naar 't blaauwe firmament,
Waar stralende geluksgestarnten schijnen;
En dekt straks met zijn schaduwrijk geblaârt'
Half Duitschland, rond zijn breeden voet vergaârd.

81.

Toch schittert ook in de Italiaansche dalen
De koningsboom niet minder frisch en schoon!
Held Berthold blinkt van echte gloriestralen,
Zesde Azzo draagt der Vaadren lauwerkroon. –
Die beelden nu, die bijna ademhalen
En leven, spreidt het blanke schild ten toon!
Dat schouwtooneel doet Reïnouts boezem blaken,
Waar al de stemmen van den Roem ontwaken.

82.

Een wondre dorst naar grootheid grijpt hem aan;
Zijn ziel is van verrukking opgetogen,
Zóó dat hij zijne aanstaande heldendaân,
Als reeds volbracht, ziet weemlen voor zijne oogen:
Jeruzalem bevrijd! de Christenvaan
Op Sions top! de Turk in 't stof gebogen!...
Terwijl hij zich in 't blinkend harnas sluit,
Snelt reeds zijn hoop de zegepraal vooruit.

83.

Maar Karel, die hem 't edelaardig sneven
Des Deens alreê verhaalde, biedt hem 't zwaard
Zijns meesters aan: „Neem!" zegt hij, „'t wordt gegeven
„Uit liefde, en 't worde uit wederliefde aanvaard!
„Het worde alleen voor 's Heeren zaak geheven!
„Wees vroom als sterk, en blijf uw roeping waard!
„Blijf waard den held, die u dit roemrijk wapen
„Vermaakt! Wreek Swen! Hij is in hope ontslapen."

84.

En Reinout spreekt: „De Heer bestuur' de hand
„Wie zulk een zwaard ten erfgoed is geschonken!
„Dan wordt het straks in 's moordnaars hart geplant,
„Dan heeft nooit staal met meerder roems geblonken!"
Nu dankt hem Karel, die van vreugde brandt,
Met luttel woorden maar die krachtig klonken.
Intusschen maant hen de achtbre grijzert aan,
Om onverwijld op 't reispad voort te gaan.

85.

„Voort!" roept hij, „voort! de kostlijke uren jagen!
„Gij wordt gewacht door Godfried, door heel 't heir.
„Komt! gaan wij! Eer de nieuwe auroor zal dagen,
„Ziet gij het kamp, ziet gij uw krijgstent weêr!"
Zoo spreekt hij, en beklimt terstond zijn wagen;
De Riddertrits zet aan zijn zij' zich neêr:
Hij viert zijn span de wapperende teuglen,
En rent naar 't Oost op ongeziene vleuglen.

86.

't Gaat spraakloos voort door 't donker van den nacht.
Maar eindlijk toch verbreekt de wijze 't zwijgen:
„Gij, Reinout! zaagt in volle bladerpracht
„Uw eigen Stam, zijn wortel en zijn twijgen.
„Heeft hij een reeks van helden voortgebracht,
„Nog zal hij niet den trotschen schedel nijgen;
„Nog bloeit hij voort met altijd groenen top,
„En nimmer droogt de tijd zijn sappen op.

87.

„O, kon ik zóó, gelijk ik de achtbre schimmen
„Der Vaderen uit d' afgrond van 't verleên
„Gedagvaard heb, de beelden op doen klimmen
„Der Neven, eens u volgende op uw schreên!
„O, zweefden zij, éér aan de levenskimmen
„Hun dag verschijnt, als levend voor u heen!
„'k Had' zeker op geen kleiner reeks te wijzen,
„Geen zwakker teelt, geen mindre daân te prijzen!

88.

„Maar 't is, helaas! der wetenschap ontzeid,
„De toekomst in haar vollen glans te ontvouwen:
„Zij schuilt in dichte neevlen, en verspreidt
„Een schemerschijn, dien niemand kan vertrouwen.
„Verdenk mij niet van overmoedigheid,
„Als ik nochtans geheimen ga ontvouwen:
„'k Ontfing ze van een Hooger, die den raad
„Des hemels ongesluierd gadeslaat.

89.

„Wat 's Heeren Geest hem-zelv' wilde openbaren,
„Dat geef ik met zijn eigen woorden weêr.
„Bij Grieken, bij Latijnen, noch Barbaren,
„Bloeit geen geslacht, en bloeide er geen weleer,
„Zoo heerlijk rijk aan echte heldenscharen
„Als 't uwe eerlang, gij gunstling van den Heer!
„'t Huis Esté zal de schitterendste namen
„Van Sparta, Rome en 't Oud-Karthaag beschamen!

90.

„Maar de eerrang is Alfonso toegedacht,
„De Tweede in tal maar immer de Eerste in waarde.
„Hij komt, wanneer een kwijnend nageslacht
„Der helden kruipt op een verbasterde aarde.
„Niet één, die ooit met zooveel moed en kracht
„Het krijgszwaard droeg, den vorstenstaf bewaarde.
„De helm, de kroon, hem vallen ze even licht,
„Hem, voor wiens deugd al 's waerelds grootheid zwicht!

91.

„Als knaap alreeds zal hij een moed ontplooien
„In 't kinderspel, die 't heerlijkste belooft.
„Wie monsters velle of uitblinke in tournooien,
„Geen kampioen die hem den prijs ontrooft!
„Op 't oorlogsveld zal hem de zege tooien
„Met d' eêlsten roem, ooit stralende om een hoofd;
„Zoo zal hem een driedubble kroon versieren:
„Van eikenblaân, van palmen, van lauwrieren!

92.

„Hij spreidt als man een nieuwen glans ten toon:
„Hij zal zijn rijk in liefde en vreê regeeren;
„Den trotschen buur, die vlamoogt naar zijn throon,
„Stoutmoedig van zijn vrije grenzen weeren;
„De Kunst beschermen, gloeien voor het Schoon,
„De Welvaart èn den Handelsbloei vermeêren,
„De weegschaal houden der Gerechtigheid,
„En 't al voorzien met vaderlijk beleid.

93.

„O, midden in die jammervolle tijden,
„Wanneer alom de goddeloze woedt,
„Gods tempels schendt, den hemel durft bestrijden,
„En land en zee bedekt met Christenbloed,
„Mocht dan Alfons zijn arm der wrake wijden,
„Hoe juichten hem Gods englen te gemoet!
„Hoe zou zijn zwaard in bliksemende stralen
„De Halve Maan het hoofd doen onderhalen!

94.

„Vergeefs zou Turk en Moorman hem weêrstaan:
„Zijn strijdros zou door hun geleedren dansen;
„Hij zou tot waar des Eufraats golven gaan,
„Tot waar de Taurus steigert naar de transen,
„Tot in het rijk der zon, zijn zegevaan,
„Zijn aadlaar met de leliën, doen glansen;
„Hij zou, den Nijlstroom volgende in zijn loop,
„Den Heiden kerstnen door gewijden doop!" –

95.

De grijzaart zwijgt. In Reinouts gretige ooren
Ruischt de echo nog dier hemelprofecy.
Eens wordt ook hem een heldenkroost geboren!
Dit voert zijn geest in zoete mijmerij.
Maar weldra, ziet! de nuchtre kimmen gloren,
Het Oost ontluikt, de dagvorst is nabij.
In 't blaauw verschiet ontrollen reeds de vanen
Van 't Christenkamp heur wapperende banen.

96.

Nu vangt op nieuw die achtbre grijzaard aan:
„Ziet hoe de zon heur lichtthroon heeft bestegen!
„Daar schemert reeds het eind der pelgrimsbaan!
„De vlakte, 't kamp, de vesting, blinkt u tegen!
„Ik voerde u hier langs onbekende paên,
„Maar nergens rees een slagboom op uw wegen.
„Gij hebt geen gids meer noodig voor uw schreên:
„Ook roept mijn plicht mij ernstig elders heen!"

97.

Daar rent alreê de wagen uit hunne oogen:
Te voet gaat nu het edel Drietal voort.
Het laatste floers verdwijnt aan 's hemels boogen,
De zon bereikt heur purperroode poort.
Reeds is de Faam gewiekt vooruitgevlogen:
Heel 't Kamp heeft reeds van Reinouts komst gehoord;
En Godfried, met een hartelijk verlangen,
Maakt zich gereed den jongen Held te ontfangen.

ACHTTIENDE ZANG.

KORTE INHOUD. — Reinout onttoovert het bosch. — Op het gerucht van de aannadering der Egyptische krijgsmacht, wordt Favryn uitgezonden als spion. — Bloedig gevecht. — Verschijning van den Aartsengel Michaël, die Godfried de hemelsche heirscharen doet aanschouwen. — Verovering van Jeruzalem.

1.

Oodmoedig vangt nu Reinout aan met spreken,
Zoodra hij voor den grooten Veldheer staat:
„Ik durfde, o Heer! mij op een broeder wreken,
„Door d' ijverzucht vervoerd tot blinden haat.
„'k Ontzag mij niet u naar de kroon te steken!...
„Maar zie den rouw, waarvan mijn ziel vergaat!
„Gij riept me: ach, laat mijn aanblik u niet belgen,
„Ik ben bereid mijn bloedschuld uit te delgen!"

2.

Hij spreekt en buigt eerbiedig 't hoofd ter neêr;
Maar Godfried drukt den jongen Held aan 't harte:
„Vergeten wij," dus zegt hij „'t droef weleer!
„En gij, begraaf de erinnring uwer smarte!
„Toon uw berouw in daden tot Gods eer,
„Door 't eigen zwaard, dat eens een waereld tartte!
„Tart nu de Hel! Verneêr des vijands trots,
„Breng ons de zege! Onttoover 't gruwelbosch!

3.

„'t Aâloude bosch, dat met zijn duizend boomen
„Voor 't oorlogstuig ons voorraad scheen te biên,
„Is door 't gespuis uit d' Afgrond ingenomen,
„Door toovermiddlen, die wij niet doorzien.
„De bijl ontzinkt elks hand met angstig schroomen.
„Toch kan de storm niet zonder hout geschiên:
„Welaan dan, waar al de anderen vertsagen,
„Laat daar uw moed het grootste en schoonste wagen!"

4.

En Bertholds zoon, met opgeheven hoofd,
Aanvaardt terstond den arbeid vol gevaren:
Dat hij veel méér zal doen dan hij belooft,
Is uit zijn blik en houding wel te ontwaren.
En nu, te lang aan 't vriendenhart ontroofd,
Zoekt hij terstond zijn ouder broederscharen.
Reeds waren Welf en Tankred, menig held,
Geheel de bloem van 't leger, aangesneld.

5.

Al d' Eedlen aan de heldenborst gezonken,
Schreit hij voor 't eerst een hemelzoeten traan;
Maar ook het Volk begroet hij vreugdedronken:
Den minsten speerknecht spreekt hij minzaam aan.
En zeker had geen blijder kreet geklonken,
Geen dichter schaar gejubeld op zijn baan,
Wanneer hij Oost en Zuiden had verslagen,
Weêrkeerende op een trotschen zegewagen.

6.

Hij zet zich in zijn eigen krijgstent neêr,
Omgeven van zijn meestvertrouwde vrinden,
Beandwoordt duizend vragen, vraagt hen weêr
Naar 't kamp, het woud, hun doen en ondervinden.
Zij gaan weldra; en niemand toeft er meer
Dan de Eremiet. „God hoedt Zijn welbeminden,"
Zoo spreekt de heilge: „O, wel ervoert gij dat,
„Mijn Ridder, op uw wonder pelgrimspad!

7.

„Hoe moet uw ziel voor Hem van liefde gloren,
„Die 't dwalend schaap ontfermend gadeslaat,
„Dat onbedacht zijn herder heeft verloren!
„Wiens goedheid u de toovermacht van 't Kwaad
„Ontrukte en thands door Godfried heeft verkoren
„Tot d' anderen volvoerder van Zijn raad!
„Toch moet, eer ge u tot zulk een taak kunt gorden,
„Uw hart geheel van smet gezuiverd worden!

8.

„Want gij zijt zóó met schande en schuld belaân,
„Zoo gantsch bevlekt met zonden als scharlaken,
„Dat heel de stroom van Ganges of Jordaan,
„Dat heel de zee, u niet meer blank kan maken!
„Slechts Gods genâ wischt al uwe euveldaân:
„O, rust dan niet vóór gij genâ moogt smaken!
„Belijd den Heer uwe ongerechtigheên!
„Verzwijg Hem niets! doe boete! bid en ween!" –

9.

Hij spreekt: daar vaart een Godgeheiligd beven
Door Reinouts hart. Hij buigt aan 's grijzaards voet,
En biecht oprecht al wat hij heeft misdreven,
Versmeltende in een heeten tranenvloed.
Nu worden al zijn zonden hem vergeven
In 's Heeren naam, gewasschen in Zijn bloed.
En Peter spreekt: „Wend morgen vroeg uw schreden
„Naar gindschen berg en offer uw gebeden!

10.

„IJl dan naar 't woud, waar helsche toovermacht
„Zoo menig held ontroerd terug deed schrikken!
„Het wangediert' zal zwichten voor uw kracht:
„Mocht maar geen list uw zinnen meer verstrikken!
„O, luister naar Sireenenzang noch klacht!
„Wacht u voor 't vuur van weelderige blikken,
„Al wat gij hoort en ziet, is niets dan waan,
„Bedrog elk lonkje', een leugen elke traan!"

11.

Zoo klinkt de raad des Heilgen. Diep bewogen,
Houdt Reinout zich tot de eedle taak gereed.
De nacht is in gepeinzen omgevlogen;
En eer de dag uit de oosterpoorte treedt,
Heeft hij alreeds het harnas aangetogen.
Hij kiest een nieuw, vreemdkleurig opperkleed,
Verlaat zijn tent, bereikt de laatste wachten,
En wandelt voort, alleen met zijn gedachten.

12.

Nog straalt omhoog de dichte starrenstoet:
De nanacht schijnt heur afscheid te vertragen;
In 't oost-alleen verraadt een zachte gloed
Van leliën en rozen 't morgendagen,
Als Reinout naar den groene' Olijfberg spoedt,
Terwijl zijn oog, ten hemel opgeslagen,
De heerlijkheên van nacht en dageraad
In heur vereenden luister gadeslaat.

13.

Hij peinst: „Wat zijn die blaauwe tempelzalen
„Verruklijk schoon! Hier bloost de morgentrans,
„Ginds giet de maan heur zilver in de dalen,
„En vonkelt nog de gouden starrenkrans.
„Toch ziet geen mensch die hemelschoonheid stralen:
„Wij letten slechts op d' overwolkten glans,
„Ons met een blik uit de oogen toegevloten,
„Uit stof gevormd en straks in 't stof gesloten!"

14.

Zoo mijmerend heeft hij den hoogsten top
Des bergs bereikt. Door 's Heeren Geest gedreven,
Knielt hij en bidt. Naar 't oosten blikt hij op,
Hij voelt zijn ziel in hooger sfeeren zweven.
„Heer!" roept hij uit: „Hoor, hoe ik roep en klop!
„Delg uit mijn schuld! delg uit mijn eerste leven!
„Herschep mij naar Uw godlijk beeld, en leer
„Mij ademen en sterven tot Uwe eer!"

15.

Hij bidt; en ziet! de laatste starren roeien
Door 't stroomend goud. De dag is opgegaan:
Zijn helm, zijn schild, de groene bergen, gloeien
Van 't licht, dat golft zoo ver zijne oogen gaan.
Hij voelt op eens een frisschen luchtstroom vloeien,
Een hemelvreê waait hem in 't koeltjen aan,
Dat, uit den schoot van 't morgenrood geboren,
Zijn voorhoofd kust en fluistert in zijne ooren.

16.

Een hemeldaauw zijgt zachtkens op hem neêr,
Als balsemde des Heeren hand zijn lokken;
Zijn kleederdosch, zoo graauw als asch weleer,
Wordt blank, zoodra die druppels hem doortrokken:
Dus schittert ook de dorre lelie weêr,
Met morgenparels op de sneeuwen klokken;
Dus ziet de slang, wanneer de lente lacht,
Heur huid verjongd in goudglans en smaragd.

17.

En Reinout ziet met nieuwe dankgebeden,
Verbaasd, verheugd, den glans van zijn gewaad.
Nu snelt hij ook met ijzervaste schreden
Naar 't woud, bewust Wie hem ter zijde staat.
Zietdaar de plek, waar al wie nader treden
De kille vrees terstond om 't harte slaat!
Maar hoe? geen zweem van schrikken of gevaren
Vertoont zich thands in schaduw dezer blaâren!

18.

Hij gaat; en hoort! daar murmelt in 't verschiet
Een mengeling van smeltende choralen:
Als mort en snikt een murmelende vliet,
Als zucht het windtje' in smachtend ademhalen,
Als jammerklaagt een stervend zwanenlied,
Beandwoord door bedroefde nachtegalen:
Als klinkt muziek van stemmen, harp en luit –
Één enkle klank drukt al die klanken uit.

19.

De Ridder had het sijfelen van slangen,
Het brullen van hyëen en leeuw verwacht:
En wat hij hoort, zijn lieflijke Elfenzangen,
En golfgekweel en filomeelenklacht.
Eerst toeft hij, van nieuwsgierigheid bevangen,
Dan gaat hij voort, maar aarzelende en zacht:
Geen hinderpaal ontmoet hij op zijn wegen –
Alleen houdt straks een klare stroom hem tegen.

20.

Een gantsche lent' van bloemen, uitgezocht
Van kleur en geur, is aan zijn boord ontsproten;
Hij slingert voort en op zijn wandeltocht
Houdt hij geheel het tooverbosch omsloten,
Tot dat hij, met een snellen kronkelbocht,
In 't lommer dringt, nieuwsgierig voortgeschoten,
De blaâren met zijn zilverdaauw besprengt,
En licht en schaduw in zijn golfjens mengt.

21.

De Ridder blikt in 't rond met vorschende oogen,
Tot hij op eens een breede brug aanschouwt,
Die, onderschraagd door blanke marmerboogen,
Gegoten schijnt uit louter blinkend goud.
Hij snelt terstond, verbaasd en opgetogen,
Haar over, en bereikt den zoom van 't woud.
Hij wendt zich om: de brug zinkt in de golven –
Ze is plotseling en spoorloos overdolven.

22.

En wilder en al wilder uitgestroomd,
Zwelt nu de vloed met hobbelende baren,
En wordt een wervelkolk, die schuimt en stoomt,
Nooit brug meer duldt en dreigt met doodsgevaren.
Maar Reinout stapt kloekmoedig naar 't geboomt',
Dat hem begroet met dichtgeweven blaâren;
En 't is alsof die prachtige eenzaamheid
Hem tred voor tred verrassingen bereidt.

23.

Waarheen hij gaat, of waar hij ook blijft pozen,
O wonder! 't bloeit en ritselt overal.
Hier schieten lelies op, ginds bloeien rozen,
Hier springt een bron, dáár bruischt een waterval.
De boomen-zelfs, waarin de zefiers kozen,
Verjongen zich als in een tooverdal:
Hun bast wordt week, hun lover groen en teder,
Als keerde op eens hun eerste lente weder.

24.

't Is mannadaauw wat uit de boomschors vliet,
En honigzeem bedrupt de groene lanen;
En hoor! daar zweeft, daar zwelt op nieuw dat lied,
Zoo weemoedvol en ruischende van tranen.
Maar waar hij vorscht, hij vindt het zangchoor niet,
Dat instemt met den wind, den stroom, de zwanen.
Hij zoekt vergeefs een menschelijk gelaat,
En weet niet waar die harmony ontstaat.

25.

Hij staart, en waant, na vruchteloos beraden,
Dat zinsbedrog zijn tintlend oor bedroog;
Daar valt, aan 't eind van een der kronkelpaden,
Een myrth hem op een open park in 't oog:
De forsche stam, vol weelderige bladen,
Stijgt fierder dan cypres of palm omhoog:
Zij heft de kruin naar 's hemels wolkenzoomen,
Als ware zij de koningin der boomen.

26.

En Reinout wordt een nieuw tooneel gewaar,
Zoodra zijn voet het park is ingetreden:
Daar splijt een eik zich plotsling van elkaâr,
De schorse wijkt van boven tot beneden:
Een woudnymf komt te voorschijn, wonderbaar
Gekleed, maar schoon, met poezle maagdenleden.
Nog honderd boomen splijten evenzeer,
En honderd nymfen dartlen heen en weêr.

27.

Gelijk op 't doek, of tusschen schouwburgschermen,
Somtijds een schaar van boschgodinnen stoeit,
Met opgeschort gewaad, los hair, bloote armen,
De voetjens met de jachtkothurn geschoeid:
Zóó dartlen daar die huppelende zwermen
Van nymfen ook, door 't geurig loof ombloeid.
Alleen is haar geen pijlbus omgehangen,
De werpspiets door viool en luit vervangen.

28.

Fluks vangen zij een blijden reidans aan,
En huppelen in duizend slingeringen
Om Reinout heen, dien ze in den kring doen staan,
Terwijl ze meê den myrthenboom omringen.
Ai ziet, hoe vlug heur sylfenvoetjens gaan!
Ai hoort, hoe zoet heur rozenlipjens zingen:
„Tê goeder uur tradt ge onzen Lusthof in,
„Gij, Liefde en Hoop van onze Koningin!

29.

„Gij-enkel kunt de kwijnende genezen,
„Wie Amors pijl het bloedend hart doorstiet.
„Dit somber woud, zoo straks nog uitgelezen
„Tot de uitgestorven treurcel van 't verdriet,
„Is plotsling uit zijn doodslaap opgerezen,
„Het leeft en bloeit, zoodra 't u naadren ziet!"
Zoo zongen zij. Een stroom van malsche noten
Ontvloeit de myrth, die eensklaps wordt ontsloten.

30.

De aâloudheid roemt een houtvorm van Sileen,
Wiens schoot een gouden Pallas hield verholen:
Maar wie beschrijft de wondre aanminnigheên,
Tot hiertoe in den myrthenboom verscholen?
Hij baart een Nymf, zoo blank als marmersteen,
Geschikt om ziel en zinnen te doen dolen:
Een Engelin, die Reinout droomen doet
Dat hij op eens Armidaas beeld begroet!

31.

Zij ziet hem aan met vreugde en smart in de oogen,
Één blik drukt duizend zielsgevoelens uit.
Zij snikt: „O gij, zoo gruwzaam mij ontvlogen,
„Keert ge eindlijk weêr? Wat heeft uw vlucht gestuit?
„Wat brengt u hier? Een teder mededogen?
„De liefde tot uw weduwlijke bruid?
„Of roept ge op nieuw een zwakke vrouw ten strijde?
„Wat wil dat zwaard? Wat wendt ge 't hoofd op zijde?

32.

„Komt gij als vriend, of vijand? Had ik ooit
„Mijn brug gebouwd, zoo ik een vijand wachtte?
„Met beekjens en gebloemte 't woud getooid?
„Den weg gebaand? Mijn éénigste gedachte,
„Mijn hoop, waart gij! Hoe staat gij dus verstrooid?
„Leg af dien helm, en zie mij aan. Ik smachte!
„Gun me aan uw hart het zaligste geluk,
„Of duld althands, dat ik uw handen druk!"

33.

Zóó spreekt ze, en staart met blikken, droef aan 't kwijnen,
Den jongling aan. De raadloosheid ontlokt
Haar tranen, die gestolde parels schijnen,
Terwijl haar volle boezem hijgt en nokt.
Het schouwspel van zoo bange folterpijnen,
Hadd' zelfs een hart van diamant geschokt –
Maar Reinout, woest noch wreed, doch onbewogen,
Heeft onverwijld zijn slagzwaard uitgetogen.

34.

Hij naakt den myrthenboom; maar zij omarmt
Den dierbren stam, en schreit, door angst gedreven:
„Verwoest hem niet, den boom die mij beschermt,
„Mijn woning! ach, mijn schuilplaats! Laat haar leven!
„Leg af uw zwaard; of – zoo ge u niet erbarmt,
„Doorstoot mijn borst en doe Armida sneven!
„Ja, slacht uw bruid, die aan uw voeten knielt,
„Eer gij mijn boom, mijn schoone myrth, vernielt!"

35.

Hij zwaait het staal, gevoelloos voor heur weenen,
En ziet! een nieuw tooneel verbaasd den Held!
Gelijk een beeld, ons in den droom verschenen,
Op eenmaal tot een ander beeld versmelt:
Alzoo de Nymf: heur blosjens zijn verdwenen:
Heur voorhoofd rimpelt zich: heur lichaam zwelt –
En plotsling in een Briareus herschapen,
Zwaait hij met honderd armen 't rammlend wapen.

36.

't Zijn vijftig blanke zwaarden, die zij tilt,
En vijftig schilden, rood van bloed bedropen.
Heur aanschijn vlamt, heur oog rolt woest en wild,
Heur maagden zijn veranderd in Cyklopen!
Maar Reinout velt de myrth, die klagend gilt
Bij elken slag. Des afgronds poort springt open,
Geheel de Styx, met aaklig wiekgerucht,
Spookt met millioenen schimmen door de lucht.

37.

De bodem beeft - de zwarte wolken dragen
De donders aan op vliegend bliksemlicht;
De orkanen worstlen met de hagelvlagen,
En zweepen 't ijs den ridder in 't gezicht.
Toch houwt hij voort met altijd wisser slagen:
Eer gaat de waereld onder, eer hij zwicht.
Daar valt de myrth! - Nu is de kracht verbroken
Van 't Tooverspel! Verdwenen zijn de spoken.

38.

De stormwind zwijgt; de ontwolkte hemel blaauwt,
't Keert alles tot zijn waren toestand weder.
Sireenenzang noch angstkreet klinkt door 't woud;
Zacht ritselt de eik, en statig ruischt de ceder.
Onzeker waar 't gebroed zich oponthoudt,
Hakt Reinout soms nog enkle takken neder;
Nu glimlacht hij: „O schimmen vol bedrog,
„Wat dwaze vrees baart gij den menschen toch!"

39.

Hoe haast hij zich naar 't leger weêr te keeren!
En hoor! daar juicht de heilige Eremiet:
„Geen Hel zal meer 't betooverd woud bezweeren,
„De Held verwon! hij nadert in 't verschiet!"
En ja, hij komt. Hoe glinsteren zijn kleêren!
Hoe blinkt dat oog, dat diep ontzag gebiedt!
Hoe gloeit die zilvren aadlaar in de stralen
Der middagzon, die op zijn helmkam dalen!

40.

Al de Edelen begroeten hem om strijd,
Zijn lof weêrklinkt van honderdduizend tongen;
Maar niemand die den jongen held benijdt.
Hij groet Buljon, die mild en onbedwongen
Hem prijst. Hij spreekt: „Der goede zaak gewijd,
„Ben ik, o Heer! in 't tooverbosch gedrongen,
„Ik zag en overwon 't bedrog. Zend vrij
„Uw mannen uit: nu is 't gevaar voorbij!"

41.

Nu kapt men 't hout, dat voor den storm moet dienen:
De schoonste boomen vallen d' akst ten buit.
Een Werkman had weleer de krijgsmachinen
Gewrocht: thands kiest Buljon een Kunstnaar uit,
Die, vaardiger, met taaie wilgentienen
De ranke balken aan elkander sluit.
Wilhelmus is 't, een Genuees, en vroeger
Alom beroemd als moedig zeedoorploeger.

42.

Verdreven door de Saraceensche vloot,
Die hem 't gebied ontweldigde op de baren,
Verruilde hij heur onbetrouwbren schoot
Voor 't vaste-land, en diende in Godfrieds scharen.
In kloek vernuft en kennis even groot,
Kon hem geen werktuigkundige evenaren.
Hem helpt een schaar van meer dan honderd man
In 't onverpoosd volvoeren van zijn plan.

43.

En menig ram, gepunt met dubblen horen,
Balist en katapult, die, forsch en stout,
Met grof geschut verplettren en doorboren,
En allerhande stormtuig, wordt gebouwd.
Maar 't meesterstuk des Kunstnaars is een toren,
Geheel gewrocht uit stevig dennenhout,
En overdekt met vochte dierenvellen,
Om hem voor 't vuur in veiligheid te stellen.

44.

'T Gevaart' gaat vlug uit één en even vlug
Weêr in elkaâr. De stormbok valt beneden
De vesting aan, vooruit en weêr terug;
En machtig om der Ridders ijzren schreden
Te dragen, springt, juist midden uit, een brug,
Die reikt tot aan den muur, dus fel bestreden.
Van boven staat een kleiner torentop:
Dien schroeft men lager neêr of hooger op.

45.

De toren rolt langs welgebaande paden
Op meer dan honderd vlugge wielen voort.
Hoe zwaar met volk en wapenen beladen,
Niets dat zijn vaart ook maar een oogwenk stoort.
De scharen, die bewondrend nader traden,
Slaan d' arbeid gâ, die 't kunstgraâg oog bekoort:
Straks ziet men nog een tweetal torens prijken,
Die 't eerste meesterstuk geheel gelijken. –

46.

De Saraceen terwijl geeft rustloos acht:
Zijn wachters op den hoogen muur, verkennen
Het Christenkamp, heel d' omtrek, dag en nacht;
Zij zien naar 't woud de leêge wagens rennen,
En keeren met een hemelhooge vracht
Van beukgeboomt' en cederen en dennen;
Zij zien gevaarten rijzen in 't verschiet,
Maar 't oog ontdekt heur samenstelling niet.

47.

Zij bouwen ook machinen; zij versterken
De torens en de muren overal;
En allermeest dien kant der vestingwerken,
Dien allereerst de Frank bespringen zal.
Nu kent weldra hun dwaze trots geen perken:
Zij roemen d' onverwinnelijken wal;
Terwijl Ismeen voor hun verwaten vingren
Een polver kneedt, dat bliksems uit zal slingren.

48.

Hij mengelt pek en zwavel door elkaâr,
In 't Doode Meir van Sodoma vergaderd,
Of in den stroom, die met zijn troeble baar
Tot negenmaal de krocht der Hel dooradert.
Alzoo bereidt de sluwe Toovenaar
Een vuur, dat stinkt en blindbijt wien het nadert;
Dus zou een felle brand, vol schade en pijn,
De wrake voor 't ontweldigd mastbosch zijn.

49.

Terwijl dus 't Kamp tot d' aanval, en de Heiden
Ten tegenweer zich ijverig bereidt,
Daar drijft een duif, die ze allen onderscheiden,
Hoog in de lucht, de vleuglen uitgebreid.
Onfeilbaar schijnt heur aandrift haar te leiden,
Zij vliegt daarheen in kalme zekerheid;
Bij elken wiekslag ziet zij d' afstand wijken;
Juist zal zij in de vesting nederstrijken —

50.

Als plotseling een valk ter nederschiet,
Met kromme neb en scherpgeklaauwde poten,
Die dreigend haar den verdren tocht verbiedt.
De simple duif, straks tot de vlucht besloten,
Daalt waar ze in 't Kamp de hoofdtent open ziet,
En schuilt er weg, van doodangst overgoten.
De valk haar na! Al hooger stijgt de nood,
Daar bergt de duif het kopje' in Godfrieds schoot!

51.

Pas heeft ze daar een toevluchtsoord gevonden,
Of ziet! Buljon ontdekt een zijden draad,
Voorzichtig om heur teedren hals gewonden:
Heur vleugel dekt een brief! Hier dreigt verraad!
Het schrift wordt niet gelezen maar verslonden,
En ja, 't luid kort en bondig wat er staat:
„Den Koning van Judea heil en vrede
„Van 't Krijgshoofd van Egypte! Hoor zijn bede:

52.

„Volhard, o Vorst! en nijpt uw toestand ook,
„Bescherm de vesting nog een dag zes, zeven!
„Wij rukken aan: haast wordt als damp en rook
„Die gantsche macht van Franken weggedreven!”
Zóó stond er op de pergamenten strook
In wonderlijke letteren geschreven,
Door Emireen – ’t bekend gebruik was oud –
Der vlugge duive als bode toevertrouwd.

53.

Men laat de duive vrij – zij rept de veêren
En slaat de blanke vleugels uit; maar niet
Om naar heur heer en zender weêr te keeren,
Wien ze in heur vreeze, ondanks zich-zelf, verried. –
Buljon vergaârt de Hoofden zijner heiren,
Toont hun den brief en spreekt: „Gelijk gij ziet,
„Mijn vrienden! God ontsluiert ons de plannen
„Der vijanden, hoe sluw zij samenspannen!

54.

„Nu mag er ook geen oogenblik gemard:
„’t Is tijd, nog ééns op Salem aan te rukken.
„De zuiderzij’, door rots bij rots verspard,
„Wat moeite en zweet het kost’, moet eindlijk bukken.
„Te lang heeft ons die steenklomp uitgetart,
„Zij ’t klimmen zwaar, o ’t kán en zál gelukken!
„Te meer daar slechts geringe tegenstand
„Van wapens ons zal wachten van dien kant.

55.

„Gij Reinout! zult uw stormbok op de wallen
„Doen spelen aan die zelfde zuiderzij’!
„Ik houd me, of ik ten noorden aan wil vallen,
„Aan ’t voorhoofd van mijn wakkre ruiterij –
„Dáár snellen dan des vijands duizendtallen
„Bedrogen saam’, want plotsling keeren wij,
„En pijlsnel kiest mijn vluggewielde toren
„Een ander punt om in den muur te boren!

56.

„Dan stuwt Kamil den derden toren voort,
„Om nevens mij de vesting te bespringen!" –
Aandachtig heeft hem Reinout aangehoord,
Met allen die den vroomen Held omringen.
„Daar is, voorwaar!" dus neemt hij thands het woord,
„Niets op den raad des Veldheers af te dingen:
„Slechts wenschte ik, dat een welbeproefd spion
„'t Egyptiesch heir terwijl verkennen kon:

57.

„Een, die de koppen telde en op kon sporen
„Wat oorlogsplan hun opperheirvoogd voedt!"
– „„Dan bied ik u,"" dus laat zich Tankred hooren,
„„Mijn schildknaap aan! Hij is een man van spoed
„„En kloek beraad, juist voor een spiê geboren,
„„Vol moed altijd, maar zonder overmoed.
„„Hij kan zijn stem en houding honderdmalen
„„Veranderen en spreekt verscheiden talen.""

58.

De schildknaap komt en hoort glimlachend aan
Wat Godfried en zijn heer van hem begeeren:
„Een waagstuk!" roept hij blijde, „ik zal 't bestaan!
„Mijn paard! Dat ik zal slagen, durf ik zweeren.
„'k Zal spoedig in het kamp des vijands staan,
„Waar niemand mij zal kennen, niets zal deeren!
„Bij lichten dag zwerf ik door 't leger heen,
„Tel man en paard, en noem ze u één voor één.

59.

„De kracht, den staat van al die bonte rangen,
„De plannen van den Heirvoogd, vorsch ik uit.
„Gij zult van mij een trouw verslag ontfangen,
„Want elk geheim, hoe diep ook, wordt mijn buit!"
Zoo spreekt Vafryn. Zijn harnas wordt vervangen
Door 't linnen, dat den naakten hals omsluit
En neérgolft tot de voeten: – om zijn slapen
Is 't ijzer in een tulbandwrong herschapen.

60.

Met boog en pijl gewapend, een barbaar
In stal en gang, stapt hij vermomd daarhenen.
Zijn vreemde spraak verbaast de gantsche schaar
Van makkers, die zich in een kring vereenen.
Hij hadd' in Memfis een Egyptenaar,
In Tyrus een Feniciër geschenen.
Hij stijgt te paard: zijn vliegend krijgsgenet
Laat naauw in 't zand den indruk van zijn tred.

61.

De derde dag, gewiekt ter kim gestegen,
Begroet den Frank, die rustloos zwoegt en werkt.
Geëffend zijn de hobbelige wegen,
De wapenen en 't oorlogstuig versterkt.
De slaap, ter sluiks en spade neêrgezegen,
Wordt meestal tot een enkel uur beperkt:
Zoo maken ze, onvermoeid, bewondrenswaardig,
In luttel tijds ten grooten storm zich vaardig.

62.

Den laatsten dag brengt Godfried in gebeên
En vasten door; hij leidt zijn duizendtallen
Ter biecht en straks naar 's Heeren Tafel heen.
Dan doet hij luid trompet en trommel schallen,
En gaârt zijn macht en oorlogstuig bijéén,
Waar hij juist niet de vesting aan zal vallen.
De vijand waant, dat hij de sterkste zij'
Bespringen wil, en spaart geen spotternij.

63.

Maar 's nachts, daar rolt op snellen raderwagen
De toren naar een zwakker vestingmuur,
Waar bocht noch hoek den gang des werks vertragen:
Ook Reinouts toren wordt ter zelfder uur
Hoog op den naasten heuvel opgeslagen,
En heft den top naar 't graauwe luchtazuur;
En tusschen noord en westen is den toren
Van held Kamil een derde plaats beschoren.

64.

Als de oosterkim den jongen dag weêrkaatst,
Die opstijgt naar de blaauwe hemelboogen,
Daar staan op eens de Heidenen verbaasd:
De toren, van zijn oude plek bewogen,
Is elders naast twee anderen verplaatst,
Tot op dit uur verborgen voor hunne oogen;
En dreigend rukt de fiere Christenvaan
Met duizend rammen en balisten aan.

65.

Nu kookt het bloed den Saraceen in de aâren:
Hij voert in haast zijn wapens, al zijn macht
Van oorlogstuig en de uitgezochtste scharen
Ter zijde, waar hij Godfrieds aanval wacht.
Maar deze, die welhaast de Egyptenaren
Verbeidt, doet dus, op alles wijs bedacht,
Zijn last aan Welf en beide Roberts weten:
„Gij blijft gewapend in den zaâl gezeten,

66.

„En waakt, dat niet, als ik den zwakker' wal
„Der vesting met de mijnen zal bestrijden,
„Een vijand ons van buiten overvall'!
„Zorgt, met uw zwaard den weg hem af te snijden!"
Hij zwijgt. En ziet! een blakend heldental,
Ten storm gereed, ijlt nader van drie zijden:
Maar Aladyn, geharnast in 't geweer.
Gaat ijlings met drie benden hen te keer.

67.

Hoe zwaar de last der jaren hem moog' wegen,
Zijn leden zijn in 't wichtig staal gekneld;
Hij heeft op nieuw het roestig zwaard doen vegen,
Waarmeê hij Reinout onder de oogen snelt.
Vergramde Solyman grijnst Godfried tegen,
Argant - Kamil, wien Tankred vergezelt,
Die heden nog (zóó heeft het lot besloten!)
Het hart zijns ouden vijands zal doorstoten.

68.

De schutters, eerst, beginnen 't oorlogsspel:
Ziet! hoe ze reeds én boog én boogpijl richten.
De scherpe flitsen vliegen bliksemsnel,
De lucht verduistert door een wolk van schichten.
Maar 't slingertuig, vernielende als de hel,
Dreigt doodlijker verwoesting aan te richten,
Daar 't heel een jacht van marmren kogels werpt,
En balken, aan de punt met staal gescherpt.

69.

De steenen ploffen neêr als donderkloten,
De wapenen vergruizend met de leên:
Wien ze in hun reuzenvaart omverre stoten,
Die zijgt tot een verminkten romp inéén.
De pijlen, in het lillend vleesch geschoten,
Gaan snerpend door gebeente en peezen heen,
En laten in de diepe wond hun zwadder
Gelijk de beet van een vergiftigde' adder.

70.

Maar 't werptuig woede en pijlenhagel fluit',
Niets kan de vlijt der Heidenen verstoren:
Zij spannen reeds hun taaie doeken uit,
En menig wolbaal wentlen zij naar voren,
Waarop de vaart der oorlogsrammen stuit,
Waarin, halfweg, de vliegende ijzers smoren.
Ook schieten zij in 't allerdichtst allarm
Hun flitsen neêr, een scorpioenenzwerm!

71.

't Is of de Frank te meer zich aan voelt vuren,
Naar 's vijands trots te stouter hem trotseert.
De breede kat doet hem den storm verduren
Der pijlen, nu door 't schuttend hout gekeerd.
De toren rukt al dichter naar de muren,
Door duizend handen vruchtloos afgeweerd.
Men waagt het reeds de stormbrug vast te hechten;
De bok vaart voort den kranken wal te slechten.

72.

Besluiteloos blijft eensklaps Reinout staan.
Hoe! zal hij met zoo klein gevaar zich meten?
Eén zelfden weg met al die andren gaan?
Niets meer zijn dan een schakel in de keten?
Dat nimmer! slechts een onbekende baan,
Voor elk te steil, kan zijner waardig heeten.
Hij wil den muur beklautren, waar diens kracht
En hoogte 't meest met elke dreiging lacht.

73.

Hij wendt zich tot de wijdberoemde scharen,
Die Dudo eens ten aanval heeft geleid.
Hij roept: „O schande! een enklen muur te sparen!
„De vijand spot met onze weeklijkheid.
„De ware moed kent slagboom noch gevaren,
„Want overal is hem een weg bereid.
„Ten aanval, op! laat steen en ijzer stormen,
„Wij zullen ons een heerlijk schutdak vormen!"

74.

Zij scharen zich met geestdrift om hem heen
En haasten zich hun schilden op te heffen,
En sluiten die gelijk een dak inéén:
Zoodat geen worp 't omwelfde hoofd kan treffen.
Al dondren ook de klompen naar beneên,
Het schutdak draagt ze en houdt den bodem effen:
Zoo snellen zij in dichte reien voort,
En niets dat hun gewiekten stormmarsch stoort.

75.

En Reinout legt, tot vóór den muur gevlogen,
Een ladder aan, die honderd sporten telt:
't Gevaart' wordt door zijn sterke hand bewogen,
Als door den wind een grashalm op het veld.
Gepunte balken storten uit den hoogen,
Geheele rotsen reegnen op den held.
Zijn reuzenkracht zou van geen wijken weten,
Ware ook de Olymp en de Ossa neêrgesmeten!

76.

Geen pijlenwoud, welks last hem wanklen doet;
Zijn schild torscht een gebergt' van steenrotsbrokken –
Terwijl hij 't hoofd met de eene hand behoedt,
Weet de andere den sterken muur te schokken.
Zijn voorbeeld zet al de anderen in gloed:
Zóó kan een stout, verheven voorbeeld lokken!
Men ijlt hem na, de ranke sporten op,
Maar velen, ach! bereiken nooit den top.

77.

Hier valt er een, ginds wordt er een doorschoten;
Maar Reinout volgt zijn steile gloriebaan,
Bemoedigt of bestraft zijn tochtgenooten,
En grijpt reeds een der muurkanteelen aan.
Het volk rot saam' en wil hem nederstoten,
Maar voelt zich met een titanskracht weêrstaan.
Eén enkle, zwevende in de lucht gestegen,
O wonder! houdt geheel een heirmacht tegen.

78.

Hij houdt haar tegen, rukt vooruit, en staat
Gelijk een palm, wien niets het hoofd doet neigen.
„Hoe banger nacht, hoe blijder dageraad!"
Ziedaar 't Geloof aan groote zielen eigen.
Dat geeft hem kracht: hij overwint, hij slaat
Zich heen door duizend zwaarden, die hem dreigen,
Bespringt den trans, heeft juichend post gevat,
En baant alzoo voor al de zijnen 't pad.

79.

Een jonger broêr des Veldheers volgt zijn schreden;
Hij wankelt aan den hoogen vestingrand:
Maar Reinout, als zijn engel toegetreden,
Weêrhoudt en tilt hem aan zijn rechterhand. –
Buljon terwijl heeft rusteloos gestreden,
Door doodsgevaar begrimd aan alle kant,
Waar niet slechts menschen zich ten tweekamp wijden,
Maar zelfs de krijgsmachinen samen strijden.

80.

De Saraceen heeft boven op den wal
Een paal geplant, een mast in vroeger dagen.
Hij draagt een zwaren dwarsbalk, overal
Bespijkerd en de punt met staal beslagen.
Dien trekken ze eerst aan kabels zonder tal
Te rug, en dan, of 's hemels wervelvlagen
Hem joegen, vliegt de balk vooruit en stoot
Het stormgevaart' des vijands in den schoot.

81.

Zóó drilt het Nijldier zijn metalen horen!
Zóó sist de vlijm der Boa heen en weêr!
Hoe beukt de balk den waggelenden toren!
Reeds ploffen hier en daar de planken neêr.
Waakt, Christnen! waakt!... Hun hoop is niet verloren:
Daar gaan zij reeds het wis verderf te keer,
Daar zwaaien zij twee sikkels, die de touwen
Van 't reuzig blok op eens door midden houwen!

82.

Gelijk een rots, ontworteld door den tijd,
Of door d' orkaan gescheurd, met dondrend kraken
Van 't voetstuk rolt, het woud aan flarden rijt,
En brijzelend ter neêr stort op de daken:
Zóó valt de balk! De muur beeft wijd en zijd,
Het bolwerk splijt, ontelbre Heidnen slaken
Den raauwen gil des doods - de toren springt
Omhoog, en 't verst geheuvelte rinkinkt.

83.

Zeeghaftig wil de Veldheer voorwaards dringen,
Reeds waant zijn moed zich meester van de Stad,
Als plotsling rook en vonken hem omringen:
't Is stinkend vuur wat in zijn oogen spat,
En zwaveldamp, in dwarrelende kringen.
Zóó blakert nooit het stekend zonnerad
Den Indiaan; zóó felle vlammen stijgen
Uit de Etna niet, van barensnood aan 't hijgen.

84.

Vuurpotten, pijlen, bomben, vliegen uit
En springen rond, en rosse vlammen lekken
Den toren; stank en damp en stormgeluid
Vermengen zich, en nevels overdekken
Den schrik des brands. De natte dierenhuid
Kan 't stormgevaart' niet lang ten schuts verstrekken,
Zij rimpelt reeds.... Brengt God geen uitkomst aan,
De toren zal in vlammen ondergaan!

85.

Maar Godfrieds moed is niet zoo ras bezweken:
Zijn voetzool wijkt, zijn kleur verandert niet.
Hij troost zijn volk, dat nu bij volle beeken
Het water op de dorre huiden giet.
Maar 't water ook begint weldra te ontbreken:
De hoop verdwijnt, de laatste druppel vliet....
Daar blaast een storm op eens uit volle kaken
Den brand terug op die den brand ontstaken.

86.

Daar vindt het vuur, gedreven door d' orkaan,
De doeken die den veegen wal bewaren:
Ziet, hoe ze op eens in laaie vlammen staan,
Die steigren en geen enkel bolwerk sparen!
O Held, wien de englen Gods ter zijde staan!
O Lievling van den Heer der legerscharen!
Hij strijdt voor u! Op Zijn bazuingeschal
Ontwaakt de storm, die u behouden zal.

87.

Maar helsche Ismeen, nu zich de vlammen keeren,
Ziet zich bestreên door eigen solfervuur.
Nog eens wil hij de macht der hel bezweeren,
En dwingen heel de oproerige natuur.
Daar treedt hij, voor het oog der beide heiren,
Naast twee gevloekte heksen op den muur.
Ruig, scheel, gewoon de duivlen te gebieden,
Schijnt hij een Pluto tusschen Eumeniden.

88.

Reeds murmelt hij het machtig tooverwoord,
Dat de Acheron niet zonder schrik kan hooren.
Reeds wordt de loop der middagzon gestoord
Door nevelen, waarin heur stralen smoren....
Daar valt een slag, daar rolt een donder voort,
Een halve berg ploft neder uit den toren,
Verplet Ismeen en 't gruwzaam heksenpaar,
En mengelt bloed en leden door elkaâr!

89.

Vergruizeld zijn hun beenderen, vermalen
Als 't koren door den zwaren meulensteen.
Nu vlieden, ver van 's hemels zonnestralen,
Op vale wiek hun booze zielen heen,
En zinken in de diepe jammerdalen
Van d' Acheron met angstig klaaggeween:
Dáár zal de nacht voor eeuwig haar omringen.
Vreest dan den Heer, gij broze stervelingen!

90.

De toren, nu beveiligd voor den brand,
Genaakt de stad op ratelende wielen,
En slingert in den steenen vestingrand
De stormbrug vast. De hoop ontzinkt de zielen
Der Heidenen; maar met gespierde hand
Zoekt Soliman den toegang te vernielen.
Ook hadd' de brug zijn slagen niet doorstaan;
Maar - plotsling rolt een tweede toren aan!

91.

Het krijgsgevaarte – ontzettend om te aanschouwen! –
Reikt hooger dan de hoogste toren blinkt.
't Is of de Stad met al heur prachtgebouwen
Op eenmaal in de laagte nederzinkt.
Maar Solyman, met tergend zelfvertrouwen,
Deinst niet, hoe fel de vijand nader dringt.
Hij beukt de brug en poogt den moed der zwakkren
En aarzlenden door kreeten aan te wakkren.

92

En Michaël, de hooge Aartsengel, staat
Op eens voor 't oog des Veldheers. Bij den luister,
Die afstraalt van zijn hemelsch lichtgewaad,
Schijnt zelfs de zon in al haar glorie duister.
„O Godefried!" zoo spreekt hij, „de ure slaat,
„Die Sion zal bevrijden van heur kluister!
„Neen! sla den blik niet twijfelend ter aard'!
„Zie, hoe de Heer Zijn dierbaar volk bewaart!

93.

„Aanschouw dien drom doorluchte wolkberijdren,
„Met vlammend zwaard neêrdalend van omhoog!
„Ik wil het floers der sterflijkheid verwijdren,
„Gewonden om 't kortzichtig menschenoog,
„Opdat uw blik de heilge Hemelstrijdren,
„Het gantsche heir der Geesten, groeten moog'!
„Opdat ge een wijl in 't gloeiend licht kunt staren,
„Dat uitschiet van die uitverkoren scharen!

94.

„Ziedaar de zielen, die voor Jezus' woord
„Gevallen zijn, en nu bij Jezus wonen!
„Zij kampen meê, zij rukken worstlend voort
„Naar d' eindpaal, waar de glorie u zal kroonen!
„Ginds, waar de muur, geheel en al doorboord,
„Vast wankelt op der Franken jubeltonen,
„Daar arbeidt Hugo, die met cherubsvuist
„Het bolwerk tot op 't fondament vergruist.

95.

„Zie Dudo ginds de Noorderpoort doen beven
„Door staal en vuur, van 't Heidensch bloed omplascht!
„Hij doet den moed der worstelaars herleven,
„Bestuurt hun zwaard en houdt de ladders vast.
„En die daar ginds van 't plechtgewaad omgeven,
„Op 's heuvels top uw zwervend oog verrast,
„Is Ademar, de Bisschop, in uw midden
„Ter neêr gedaald tot zegenen en bidden.

96.

„Sla hooger nog uw blikken, en begroet
„De Heiligen, die helpende u omringen!" –
Hij blikt, en ziet, in meer dan zonnegloed,
Een legioen gewiekte Hemelingen.
Drie heiren vormt de onmetelijke stoet,
En ieder heir verdeelt zich in drie kringen.
Die cirkels sluiten om elkander heen,
En hebben 't vlammend middenpunt gemeen.

97.

Hij sluit het oog, verblind door zooveel stralen,
Ontsluit het weêr - maar 't vizioen verdween.
Slechts ziet hij, dat de zijnen zegepralen,
Voortklimmend, met de glorie op hun schreên,
Dat Reinout ginds de Halve Maan doet dalen;
Dat de anderen hem volgen, één voor één;
En plotseling, van ongeduld aan 't branden,
Rukt hij de kruisbanier uit 's vendrigs handen.

98.

Daar springt hij op de ranke brug vooruit,
Maar halverweegs staat Solyman te wachten;
En 't plekjen, dat zoo luttel ruimte omsluit,
Wordt strijdperk van de ontzachelijkste krachten....
„'k Laat willig," roept de fiere Sultan uit,
„O vrienden! me in uw plaats als offer slachten!
„Houwt achter mij de brug ter neêr! Ik blijf,
„En duur, voorwaar! verkoop ik 't veege lijf!"

99.

Maar hij ontwaart, hoe, machtloos weggedreven,
Zijn Heidenvolk voor Reinouts blikken vliedt.
„Wat zal ik doen?" zoo dubt hij: „laat ik 't leven
„Op deze plek, het baat mijn vrienden niet.
„'k Breng elders hulp!..." Hij heeft de brug begeven –
Buljon, wien niets den toegang meer verbiedt,
Volgt dreigend na, en doet voor 't oog der dappren
Hoog van den muur het Christenvendel wappren.

100.

Daar zwaait en zwiert, zeeghaftig opgericht,
De reine vaan, uitgolvende in den hoogen,
Omgloried door het klaarste zonnelicht,
Eerbiedig door den zachtsten wind bewogen.
Haar deert noch lans noch steen noch slingerschicht:
Zij stuiten af, of zijn voorbijgevlogen.
't Is of Natuur heur grootsche zege looft,
En Sion, al de heuvlen, buigen 't hoofd.

101.

Nu galmt op eens van honderdduizend tongen
Een jubelkreet en davert heinde en veer,
Tot grotten en spelonken doorgedrongen,
Verdubbeld door de verste bergen weêr.
Ook Tankred, als een leeuw vooruitgesprongen,
Verdrijft Argant, werpt elken slagboom neêr,
Vliegt langs zijn brug, bevrijdt aan alle kanten
't Noord-west des muurs, en - weet er 't kruis te planten!

102.

In 't zuid terwijl, waar, steeds met jonglingskracht,
Een Reimont zijn Gaskonjers aan deed rukken,
Mocht, schoon de moed er wonderen volbracht,
De nadering des torens niet gelukken.
Hier kampt de bloem van 's Konings legermacht,
Een bende, die van deinzen weet noch bukken;
En is de muur al zwak, toch wordt hij sterk
Door menig stormgevaarte en slingerwerk.

103.

En bovendien vertraagt, aan de eigen zijde,
De ruwe weg den toren in zijn vaart.
Want hoe de Kunst met al heur middlen strijde,
Natuur behoudt heur ingeschapen aart.
De zegekreet, die ginds den Frank verblijdde,
Dringt verder door 't geklikkjak heen van 't zwaard,
En doet ook hier aan vriend en vijand hooren:
„In 't Noorden ging de vesting reeds verloren!"

104.

„En Reinout juicht: „Op, mannen! 't uur verscheen!
„Gij hoort, hoe ginds al de onzen zegevieren.
„Jeruzalem bezwijkt! Wacht óns-alleen
„Geen aandeel aan de heerlijke eerlauwrieren?"
Maar Aladyn, wien alle hoop verdween,
Verlaat zijn post met al zijn soudenieren,
En zoekt zijn burcht, waar hij met al de kracht
Der raadloosheid den storm te keeren tracht.

105.

Nu stroomen de overwinnaars door de wallen
En poorten als een opgezette vloed.
Reeds is de laatste hinderpaal gevallen,
Met vuur verbrand, vertreden met den voet.
De bleeke Dood voert, waar de zwaarden schallen,
Zijn gruwlen aan, en gaat te wed in bloed,
Dat, wentelend met purperroode golven,
Halflevenden en dooden heeft bedolven.

NEGENTIENDE ZANG.

KORTE INHOUD. — Tweegevecht tusschen Tankred en Argant, waarin de laatste bezwijkt. — Aladyn verschanst zich in de citadel. — Herminia herkent Vafryn; keert met hem naar het Christenkamp; en ontmoet Tankred, wiens wonden zij verbindt. — Godfried wordt onderricht van de hinderlagen der vijanden.

1.

De Dood, de Schrik of de ijdle Hoop op 't leven,
Heeft eindlijk d' arm der Heidenen ontwricht.
Argant-alleen staat op zijn muur verheven,
Ontembaar steeds, schoon ook de laatste zwicht.
Hij oorloogt voort, van vijanden omgeven,
En toont alom zijn grimmig aangezicht.
Hij vreest, niet dat hij sterven moet, maar deinzen;
En stervend wil hij nog zijn val ontveinzen.

2.

Bij de andren, die kloekmoedig hem weêrstaan,
Mengt Tankred zich om meê den kans te wagen.
Daar grijnst de reus hem met verachting aan,
Want hij herkent zijn wapendosch, zijn slagen:
't Is hij, die hem op de oude worstelbaan
Hervinden zou, maar nimmer op kwam dagen.
Hij krijscht hem toe: „Zoo denkt ge nog aan mij,
„Heer Tankred? Is de week der rust voorbij?

3.

„Laat komt ge, en niet alleen! Maar 't moog' zoo wezen!
„Gun, dat ik bij uw eerlijk woord u houd'!
„Al werd dan ook de krijgsman van voordezen
„Een timmerman, die krijgsmachinen bouwt.
„Uw helden zijn uw schild: wat zoudt ge vreezen?
„Wat nieuwe wapens zijn 't, waar ge op vertrouwt?
„Ha! ditmaal toch, beroemde vrouwenslachter!
„Laat gij uw romp in 't vrolijk strijdperk achter.

4.

En Tankred, met een lach van medelij',
Beandwoordt dus die zinneloze kreeten:
„Laat kom ik weêr; en 't smalen staat u vrij,
„Toch zult ge aldra mij al te haastig heeten,
„En wenschen, dat er tusschen u en mij
„De zee lag en de onmeetlijke Alpenketen!
„Geen vrees is 't, die mijn uitstel heeft gebaard:
„Dat zal ik u bewijzen met mijn zwaard!

5.

„Kom af dan, kom! en ga met mij ter zijde,
„Gij Reus, die enkel reuzen hebt doorboord!
„De vrouwenslachter daagt u uit ten strijde!" –
Nu richt hij tot zijn trouwe bende 't woord:
„Houdt stand, en gunt, dat ik den held kastijde!
„Dat is eene eer, die mij-alleen behoort!
„Mij geldt de komst van d' edelen bezoeker:
„'k Betaal zijn schuld met opgehoopten woeker!"

6.

– „„Kom! 't zij alleen, hetzij van hulp verzeld!""
Herneemt Argant: „„Geleid me, of laat u leiden,
„„In 't strijdgewoel of in 't verlaten veld,
„„Noch dood noch hel, die voortaan ons zal scheiden!""
Zoo is dan nu de ontmoeting vastgesteld:
Eendrachtig in hun tweedracht voeren beiden
Elkander voort, beveiligd door den Haat,
Den bleeken gids, die aan hun zijde gaat.

7.

De dorst naar eer doet Tankreds boezem gloeien.
Mocht van dat bloed, waarnaar zijn gramschap blaakt,
Eens anders hand één enklen drop doen vloeien,
Één droppelspat, zijn wraak ware onvolmaakt.
„Halt mannen! Laat uw zwaard zich niet vermoeien!"
Zoo roept hij, daar zijn schild Argant bewaakt;
Zoo hoedt hij dan den vijand voor de vrinden,
Wier grimmigheid den Heiden wil verslinden.

8.

Zij ijlen als gevleugeld uit de Stad:
Het Kamp is reeds uit hun gezicht verloren.
Zij snellen voort op 't eenzaam slingerpad,
Waar 't strijdrumoer zich naauwlijks meer doet hooren.
Daar ligt een dal, van heuvelen omvat,
In donkre schaaûw, als ware 't uitverkoren
Ten schouwtooneel van 't wreede jachtvermaak
Of 't wreeder spel der doodelijke wraak.

9.

Hier staan zij stil. Hier blikt Argant bewogen
Naar Salem, dat zich redloos overgaf.
Hij mist zijn schild. Pas merken 't Tankreds oogen,
Of deze werpt ook 't zijne van zich af,
En spreekt hem toe: „Uw sombre wenkbraauwboogen
„Zijn als de nacht: verschrikt u 't dreigend graf?
„Voelt ge u den moed door de angst des doods ontnomen?
„Dan is de vrees een weinig laat gekomen!"

10.

Argant herneemt: „„Ik mijmer bij den val
„„Der oude Stad, vorstin van Judaas steden:
„„Het haatlijk Kruis bespot mij van haar wal:
„„'k Heb dan vergeefs zoo lang en bang gestreden!
„„Wat baat me uw kop, dien ik doorklieven zal,
„„Bij d' ondergang van zooveel heerlijkheden?""
Hij zwijgt. De kamp begint. Naauw geven ze acht,
Want ieder kent zijns vijands leeuwenkracht.

11.

Is Tankred rank en luchtig als een veder,
En vlug van hand en even vlug van schreên,
Hier, bij Argant, is hij gering en teeder,
Want deze is forsch en grof gespierd van leên.
De Ridder trekt zich samen, buigt zich neder,
Vliegt springend rond zijn weêrpartijder heen,
Weet met zijn zwaard het dreigend zwaard te weeren,
Of elken slag behendig af te keeren.

12.

Argant blijft pal in al zijn lengte staan,
En heft alleen d' ontzachlijke' arm naar boven;
Valt Tankred ook van allen kant hem aan,
Niets kan hem ooit zijn fiere kalmte rooven;
Hij laat het zwaard zijns vijands stil begaan,
Maar loert er op om hem den kop te kloven:
En elken slag voorkomt hij, elken stoot
Verijdelt hij, en nooit geeft hij zich bloot.

13.

Zóó ziet de zee, als haar geen stormen zweepen,
Den kampstrijd aan, die met gelijken kans
Gevoerd wordt door twee ongelijke schepen:
Beweegloos ligt het grootste in trotschen glans,
Nu hier, dan daar door 't kleinere aangegrepen,
Dat ommevliegt in rustelozen dans,
Maar, al te dicht genaderd bij 't gevaarte,
Bedreigd wordt met verpletterende zwaarte.

14.

Als Tankred nu den Heiden andermaal
De snelheid van zijn lenige' arm doet blijken,
Daar brengt Argant hem 't spitse van zijn staal
Zóó dicht aan 't oog, dat hij zich haast te wijken:
Maar krachtig als de felste bliksemstraal
Doet wreede Argant zijn wapens nederstrijken,
En treft de heup des Ridders met den kreet:
„Schermutselaar, ziedaar wat schermen heet!"

15.

Nu is de laatste omzichtigheid geweken:
Van schaamte en wrok gloeit Trankred evenzeer.
Nu wil hij ook tot elken prijs zich wreken:
Een trage zege is hem geen zege meer.
Toch zwijgt hij, maar hij laat zijn lemmer spreken:
Het dondert op des vijands helmkam neêr,
Weet op de helft zijn lang rapier te ontmoeten,
En buigt het neêr tot bijna aan de voeten.

16.

Zijn linkervuist grijpt plotsling den barbaar
Bij d' arm, terwijl zijn rechte, omhoog geheven
En dalende in één punt des tijds, zoo zwaar
Diens zij' verwondt, dat alle spieren beven.
„Dit andwoord wordt door dien schermutselaar,"
Zoo juicht hij luid, „den groote' Argant gegeven!"
De Heiden rilt van woede, en zoekt de hand
Vergeefs te ontworstlen, die zijn arm omspant.

17.

Nu laat hij 't zwaard aan d' ijzren gordel hangen,
En op zijn beurt grijpt hij den Ridder aan.
Ziet, hoe ze elkaâr in knellende armen prangen,
Maar onverwrikt als twee Athleeten staan!
Een Herkules mocht eens den Reus omvangen
En slingren door de heete worstelbaan, -
Zijn kracht had voor de woede moeten bukken,
Waarmeê deez' twee elkaâr de ribben drukken.

18.

Maar midden in dien wilden worstelstrijd,
Stort plotseling het slingrend paar ter aarde;
De Heiden voelt zijn rechterarm bevrijd,
't Zij hem de Kunst of 't goed Geluk bewaarde.
Maar 's Ridders arm wordt tot zijn fellen spijt,
Door 't lijf bekneld. Daar huivert de onvervaarde
Van ongeduld, scheurt met een ruk zich los,
Springt op, en staat, in vollen wapendosch.

19.

En eer Argant, half overeind gevlogen,
Hem volgt, daar treft een zwaardslag hem den kop
Toch rijst hij, met vernieuwden gloed in de oogen,
Of niets hem deerde, in volle veêrkracht op.
Zoo ook verheft, door d' onweêrsvlaag gebogen,
De pijn terstond den ongeknakten top!
De strijd vernieuwt: heeft hij in kunst verloren,
Hij wint in woede, en raast als nooit te voren.

20.

Reeds menig wond is Tankred toegebracht,
Maar 's Heidens bloed gudst neêr bij volle beken.
Zijn drift verflaauwt, bij 't slinken zijner kracht,
Als 't vuur, wanneer de brandstof dreigt te ontbreken.
Aan elken slag, nu aarzelend en zacht,
Speurt Tankred, hoe des vijands geesten weken –
Zijn edel hart is met zijn wraak voldaan,
Dies laat hij af, en spreekt den Heiden aan:

21.

„Nu, fiere held! erken 't, gij zijt geslagen.
„'k Verwon, of wel het Lot koos mijn partij.
„Maar 'k wensch triomf noch krijgsbuit meê te dragen:
„Ik maak op u geen aanspraak – gij zijt vrij!"
Dat woord schijnt vuur door 's Heidens borst te jagen;
Hij schuimbekt van ontembre razernij:
„Hoe nu! woudt gij als overwinnaar scheiden?!
„Gij dus Argant tot lafaardij verleiden?!

22.

„Doe winst met uw geluk – ik sidder niet,
En zal uw hoon niet straffeloos gedoogen!"
Gelijk een lamp heur felste vonken schiet,
Als haast de pit in tonder is vervlogen,
Zóó straalt, waar bloed en levenskracht ontvliedt,
Zijn fierheid uit een laatst, heldhaftig pogen.
Hij kan den dood niet weeren, maar den dood
Verheerlijken, en stervend blijft hij groot.

23.

Daar klemt hij beî de forsche handen samen
Om 't strijdrapier en geeft een slag, zóó stout,
Dat Tankreds zwaard zijn vlugheid ziet beschamen,
Des vijands staal hem langs den schouder houwt
En neêrvaart langs zijn zijde, die van schramen
En striemen schrijnt, met brandend bloed bedaauwd.
Als Tankred nu niet siddert, is er smarte
Noch vrees, die ooit den weg vindt tot dat harte!

24.

De Heiden zwaait zijn reuzig lemmer weêr,
Maar doet alsnu geen enklen druppel stroomen;
Want Tankred weet, gezwinder dan weleer,
Den zwaardslag met een vluggen sprong te ontkomen.
Daar vielt ge, Argant! door eigen zwaarte neêr,
Door niemands hulp van 't kampperk opgenomen!
Verwonnen maar toch onverwonnen Held,
Roemruchtig door u-zelven neêrgeveld!

25.

Zijn logge val, die 't gantsche dal doet dreunen,
Maakt van zijn duizend wonden ééne wond.
Toch poogt hij op de linkerhand te leunen,
Toch heft hij met één knie zich van den grond.
Méér kan hij niet. De Ridder hoort hem kreunen,
En biedt op nieuw een eerlijk vreêverbond;
Maar half ontzield nog hakende om te ontzielen,
Houwt valsche Argant zijn vijand naar de hielen.

26.

Nu bruischt de wraak door Tankreds aadren heen:
„Slang! zulk een loon wilt gij mijn goedheid geven?"
Hij stoot zijn zwaard tot driemaal achteréén
Door 't helmvizier en doet den valschaard sneven.
Argant bezwijkt; de dood verstijft zijn leên.
Toch is zijn sterven even als zijn leven:
Hij balt de vuist, zijn allerlaatste blik
Is enkel haat, en haat zijn afscheidssnik!

27.

De ziel vervuld van blijde dankgebeden,
Bergt Tankred nu zijn druipend zijdgeweer.
Maar ook, hij voelt, hoe moê, hoe afgestreden
Zijn boezem hijgt, en zit aâmechtig neêr.
De lange weg eischt zooveel duizend schreden —
Hoe ze ooit voleind? Helaas, hij kan niet meer!
Maar goeden moed! Is niet de Heer zijn Herder,
Gods arm zijn stut?... En wagglend gaat hij verder.

28.

Onmooglijk! 't is of elke pees ontspant
En krachtloos wordt. Zijn wankle kniën manen
Om rust. Hij schraagt het voorhoofd met de hand,
En siddert als een riethalm in de orkanen.
Heel de aard beweegt, als sprong zij uit haar band,
De hemel draait, de middagglansen tanen.
Hij zijgt in één: zoo wordt het ongewis
Wie hier verwinnaar of verwonnen is. –

29.

Terwijl aldus in de eenzaamheid der dalen
Dit heldenpaar een strijdperk uitverkoor,
Trekt, op den klank van trommels en cymbalen,
't Zeeghaftig heir de veege vesting door.
Wat Schilder zal den bleeken jammer malen,
Daar grijnzende op het bloedig zegespoor?
Wat Dichter kan de ontzettende tooneelen
Van menschenmoord met woorden napenseelen?

30.

't Is woede alom, verderf en rouwmisbaar.
Vergeefs gesmeekt, of tegenstand geboden!
Wat heuvelen van lijken op elkaâr!
Wat stervenden, begraven onder dooden!
Hier – moeders, die, met losgereten hair,
Heur kind aan 't hart, het brandend dak ontvloden;
Soldaten – ginds, spijt jammer en gekerm,
De jonkvrouw scheurende uit des bruîgoms arm!

31.

Maar ginds, in 't west, nabij de heuvelklingen,
Wier hoogste top den grooten Tempel torscht,
IJlt Reinout voort, de schrik der woestelingen,
Tot aan de heup met heldenbloed bemorscht.
Hij strijdt alleen waar mannen hem omringen,
De vuist aan 't zwaard en 't harnas om de borst.
Toch kan hun zwaard noch harnas uitkomst geven:
De weêrloosheid-alleen behoudt hier 't leven!

32.

Slechts tegen 't staal gebruikt de held zijn staal;
Zijn wapen spaart die zelf een wapen derven.
Zijn donderstem, zijn oog – een bliksemstraal! –
Doet kracht en moed in aller hart besterven.
Hij spaart, of dreigt, of doodt. De zegepraal
Doet overal den lauwer hem verwerven;
En waar hij 't leven eischt of 't leven biedt,
Zoo weêrbare als onweêrbare, alles vliedt!

33.

Geen kleine schaar soldaten ijlt verschrokken
Naar 't Heiligdom, tot hunne ontfangst gereed,
Dat, vaak verbrand en steeds weêr opgetrokken,
Nog altijd naar den grooten stichter heet,
Naar Salomo, die 't eens uit marmerblokken
En cederen en goud verrijzen deed.
Thands, laten goud noch marmer zich bespeuren,
Maar steenen torens en metalen deuren.

34.

Tot vóór den muur, die, breedgebouwd en hoog,
De schaar beschermt, is Reinout voortgestreden;
De poorten zijn verspard, en lans en boog
Dreigt van de tin wie naderbij durft treden.
Tot tweemaal toe meet Reinouts vlammend oog
Het Heiligdom van boven tot beneden:
Tot tweemaal toe is hij met vluggen voet
Heel d' omvang van den Tempel rondgespoed.

35.

Zaagt ge ooit een wolf, met opgesparde kaken,
Half uitgevast en dol van razernij,
Te middernacht de lammrenkooi genaken,
En snufflen waar hem de inbraak mooglijk zij?
Dus Reinout, die, van grimmigheid aan 't blaken,
Een toegang zoekt, van verre of van nabij.
Nu houdt hij stand. De vijanden daarbinnen
Verwachten, dat hij d' aanval zal beginnen.

36.

Wat heeft op eens zijn vorschend oog verrast?
Daar ligt een balk, ten halve in 't zand begraven.
Geen zeekasteel hief ooit een hooger mast
Ten hemel uit de Genueesche haven.
Hij klemt den boom in de ijzren vingren vast,
Of hij de poort mocht wrikken uit haar naven.
Hij drilt hem als een dunne lansenschacht,
En rent nu toe met ingespannen kracht.

37.

Hij weet zóó wel de stooten te besturen,
Dat elke bons een nieuwe breuke baart.
Arduin noch staal kan zulk een storm verduren,
De poort ploft uit zijn hengsels tegen de aard.
Geen oorlogsram beukt zoo de vestingmuren,
Geen donder-zelfs van 't gruizlend schutgevaart'.
Daar volgen hem zijn koene heldenscharen
Door de opening, als wentelende baren.

38.

Een moordspelonk, waar alles dreunt en kraakt,
Wordt nu het Huis, weleer het Huis des Heeren.
Vergelding Gods! hoe trager Gij genaakt,
Te dieper ook zult Gij de schuld verneêren.
Gij duldt het, dat de wreedheid harten blaakt,
Die nu voor 't eerst de menschlijkheid verleeren:
De Heilge Plaats, ontheiligd door 't gebroed
Der Heidnen, moet gewassen in hun bloed. –

39.

Maar Solyman, naar Davids burcht geweken,
Gaârt hier terstond zijn dapperen bijéén,
De machtigsten, die niet voor 't zwaard bezweken –
Elke ingang wordt den vijand afgesneên.
Ook Aladyn wist zich een baan te breken
Door 't strijdgedrang en ijlt gewiekt hierheen.
„Wees welkom, Vorst!" zoo juicht het hem in de ooren,
„U is een rots, een Hoog Vertrek beschoren,

40.

„Hier kunt gij, tot het grillig lot zich wendt,
„Uw dagen en uw koninkrijk verweeren!" –
„„Wee!"" roept de Vorst, „„in hopeloze ellend
„„Ziet Salem door heur haatren zich onteeren!
„„Mijn leven en mijn glorie spoedt ten end.
„„'k Leefde en regeerde. Ach, leven en regeeren
„„Heeft morgen voor uw veegen vriend gedaan:
„„Mijn laatste dag, 't noodlottig uur, rukt aan!""

41.

Maar Solyman, van eedlen spijt aan 't blaken,
Hervat: „Mijn Vorst, waar bleef uw oude moed?
„Vrij doe de orkaan de wankle throonen kraken,
„De grootheid woont den Koningen in 't bloed!
„Maar kom, wèl moogt ge een weinig ruste smaken:
„Uw lichaam trilt, uw voorhoofd staat in gloed." –
Zoo spreekt de Held, en wijst den grijzen Koning
Een slaapcel aan in de ongastvrije woning.

42.

Hij-zelf, hij gordt het machtig zwaard zich aan
En kiest zich een metalen knods tot wapen.
Zóó snijdt hij, als een rots in d' oceaan,
Den toegang af, hoe fel zijn wonden gapen.
Hij slaat den Frank, die d' aanval durft bestaan,
De ribben stuk, of brijzelt hem de slapen,
Tot huivrende angst den moedigste bekruipt
Voor 't ijzer, dat van bloed en harssens druipt.

43.

Maar ginder, als een stormwind aangevlogen,
Naakt Reimont van Toulouze met zijn stoet.
Hij ziet de afgrijsbre kolf, maar onbewogen
Rukt hij den gladiator in 't gemoet.
Hij zoekt zijn hart te treffen.... IJdel pogen!
En eer hij 't weet, daar wankt hij op zijn voet,
Daar ziet men hem stuiptrekkend nederploffen:
Een knotsslag heeft zijn grijze kruin getroffen!

44.

De vrees verdwijnt, waar weêr de moed gebiedt:
'tVerwonnen rot beraâmt, door hoop gedreven.
Een deel der vroegere overwinnaars vliedt,
Daar de andren op den torendrempel sneven.
De Sultan blikt zijne offers rond, en ziet
In Reimont nog een laatste vonk van leven;
En brult: „Hierheen! steekt alle handen uit!
„Tsa, mannen! spoed! naar binnen met de buit!"

45.

Zij ijlen toe; maar nu! uit honderde armen
Vormt zich een muur, die onverwrikbaar staat.
'tZijn Reimonts dappren, die hun Hoofd beschermen!
Daar worstelt nu de Liefde met den Haat:
De een kent geen vrees en de andre geen ontfermen –
Geduchte kamp, die hoog en hooger gaat!
Geen wonder! voor die haaten en beminnen,
Wat dure prijs te derven of te winnen!

46.

Maar kan de kracht van Solyman weêrstaan?
Kan 't ridderzwaard die reuzenknods bestrijden?
Zij zou arduin en staal aan splinters slaan!
Hoe 't woeden van die donderkloot te mijden?
Staat, Franken, staat! Reeds ijlt de redding aan,
Zij komt, gewiekt, en wel van beide zijden:
'tIs Godfried-zelf, die u ter hulpe snelt,
En ginds – aanschouwt! – de groote Christenheld!

47.

Gelijk, wanneer de bliksems zich bereiden
Ten worstelstrijd, en wolken zonder tal
Het aanschijn van den middag overspreiden,
De herder uit het onbeschutte dal
Zijn kudde naar een schuilplaats zoekt te leiden,
Waar 's hemels wraak haar niet bereiken zal,
Met stem en staf haar immer verder drijvend',
En waakzaam steeds in de achterhoede blijvend':

48.

Dus Solyman! Hij hoort den krijgsorkaan,
Die de aarde schokt, rinkinken in zijne ooren;
Hij ziet, als zooveel wolken, vaan bij vaan,
En wapenen, als zooveel bliksems, gloren;
En doet zijn volk de schuilplaats binnengaan,
Zelf allerlaatst zich bergend in den toren:
Zelf allerlaatst! ten blijke van een moed.
Die, hooploos, met de wanhoop-zelv' zich voedt!

49.

Maar naauwlijks zijn de grendlen dichtgeschoven,
Naauw aâmt hij in 't beveiligd toevluchtsoord,
Of Reinout, schans en borstweér doorgestoven,
Is dáár, en klopt bedreigend aan de poort.
Hij wenscht den kop, die nimmer boog, te kloven,
Zijn eed getrouw en door den haat gespoord:
Hij wenscht den moord des eedlen Deens te wreken,
Wiens schim niet uit zijn geest is weggeweken.

50.

En mooglijk waar' voor zijn geduchte vuist
Ter zelfder uur de burcht, hoe sterk, bezweken,
Zoodat, ook in zijn steenen krocht gehuisd,
De Saraceen hem vruchtloos ware ontweken;
Maar 't duister daalt, de kille nachtwind suist,
De Veldheer geeft bevel om op te breken.
Hij-zelf zal meê vernachten in de Stad,
En morgen vroeg wordt weêr de storm hervat.

51.

Daar spreekt hij, vol van blijdschap, tot de scharen:
„God ziet Zijn volk met welgevallen aan:
„De zege is ons! Laat alle vreeze varen!
„Het laatste werk is spoedig afgedaan.
„De toren, veege schuilplaats der Barbaren,
„Zal d' aanval van ons leger niet doorstaan.
„Thands wordt gij door de deernis uitgezonden
„Tot bijstand van de zwakken en gewonden.

52.

„Verpleegt ze, die dit nieuwe vaderland,
„Heldhaftig met hun kostlijk bloed besproeien!
„'t Voegt Christnen meer dan plondring, moord en brand.
„Wee, die zich voor een handvol slijk vermoeien!
„Te velen, ach! wie, tot hun bittre schand',
„De gouddorst reeds het heldenhart deed gloeien!
„Roept nu met luid trompetgeschetter uit,
„Dat ijlings elke strooptocht zij gestuit!"

53.

Hij zwijgt, en gaat zijn lieven vriend verkwikken,
Toulouzes Graaf, nog lijdende aanzijn wond.
Maar Solyman, met vuurgloed in zijn blikken,
Gaat even trouw zijn kleine bende rond:
„Geen grimmig lot moet, broeders! u verschrikken,
„Zoolang de roos der hope niet verzwond!
„De valsche vrees doet lust en veêrkracht kwijnen
„En 't minst gevaar onoverkoomlijk schijnen!

54.

„De vijand heeft een handvol steens geroofd,
„Een handvol volks! De Stad is ons gebleven:
„De Stad bestaat uit ons doorluchtig Hoofd,
„Uit ons, de bloem der Natie. En wij leven!
„De Koning leeft! de hemel zij geloofd.
„Wij zien ons van een vaste burcht omgeven.
„Verheer' de Frank in blinde razernij
„Een eenzaam oord, de neêrlaag is nabij!

55.

„De wrake zal zijn vuigen kop verneêren;
„Want dronken door zijn schijnbare overmacht,
„Zal hij zijn roof met gretigheid verteren,
„En zwelgen en vernielen dag en nacht.
„Maar midden in zijn schenden en schoffeeren,
„Als hij den slag het allerminst verwacht,
„Zal eensklaps hem Egypten overvallen:
„Egypten is niet ver meer van deez' wallen!

56.

„Wij, middlerwijl, wij schieten pijlen af
„En slingren marmren kogels naar beneden:
„Zoo wordt het pad naar 't langbegeerde Graf
„Den vijand voor zijne oogen weggesneden!" –
Dat woord stort elk, wien reeds de moed begaf,
Vernieuwde moed en kracht in hart en leden. –
Terwijl men hier zoo groote daân bestond,
Dwaalt ginds Vafryn door duizend benden rond.

57.

Door Godfried tot zijn moeilijk werk verkoren,
Verliet hij 't kamp bij d' avondzonneschijn,
En reed daarheen, in de eenzaamheid verloren,
Door menig veld en stille woudwoestijn.
Zoo stond hij reeds vóór Askalon bij 't gloren
Van d' eersten straal door 't uchtendwolkgordijn;
En eer het licht de steile middagboogen
Beklom, daar lag het leger voor zijne oogen!

58.

Daar golft een zee van tenten om hem heen,
Waar roode en blaauwe en groene vendels weemlen;
Daar dreunen trom en bekkenklank dooreen,
En talen, onder Oost- en Zuiderheemlen
Geboren, en 't gehinnik en gesteen
Van duizend hengsten, elefanten, keemlen,
Als had zich hier, in 't middenpunt der aard,
Heel Aziën en Afrika vergaârd.

59.

Vafryn bespiedt nu 't Kamp, zijn palissaden
En grachten, heel zijn ligging en gedaant'.
Toch zijn het geen verborgen kronkelpaden,
Waardoor hij zich beschroomd een toegang baant.
Fier stapt hij voort, en woord noch blik verraden
Den spie, wien elk een van de hunnen waant.
Hij praat en schertst, spreekt en doet andren spreken,
Maar altijd zonder blozen of verbleeken.

60.

Nu hier, dan daar, zwerft hij van tent tot tent,
Doorvorscht hij alle pleinen, alle gangen;
Tot hij der ruitren ros en wapens kent,
Hun krijgskunst, naam, en orde in 's legers rangen.
Ja, meer! hij wil ontdekken, wat in 't end,
Naar 't heimlijk plan, de Veldheer aan zal vangen:
Zoo wendt en draait hij als een slang daarheen,
En komt tot bij de tent van Emireen.

61.

Hier vorscht hij naarstig rond aan alle zijden,
Tot hij, o vreugde! een reet in 't doek bespeurt:
Zijn sluwe blik kan hier naar binnen glijden,
Beloerend wat in 's Veldheers tent gebeurt.
Zoo zal hij straks zich weten in te wijden
In al wat daar beraamd wordt en gekeurd.
Vafryn ziet toe, en, onbemerkt aanwezig,
Veinst hij aan 't tentdoek zich met boeten bezig.

62.

De Veldheer blinkt in 't prachtig wapenkleed,
Bloothoofds, van 's mantels purper overtogen.
Twee paadjes houden helm en schild gereed,
Hij-zelf staat luistrend op zijn speer gebogen,
Ter zijde van een krijgsman, forsch en breed,
Met ruig gelaat en onheilspellende oogen.
Vafryn spert de ooren op – geen enkel woord
Ontsnapt hem: hij heeft Godfrieds naam gehoord.

63.

De Veldheer spreekt: „Dus wijdt ge u onverdroten
„Aan Godfrieds dood?" En de andre: „„'k Heb, o Heer!
„„Zijn ondergang onwankelbaar besloten,
„„Gij ziet mij nooit ten zij verwinnaar weêr!
„„'k Voorkom gewis al de oovrige eedgenooten,
„„En eisch voor mij geen ander loon dan de eer.
„„Men stichte mij een krijgstrophee, verheven
„„Uit 's vijands wapens en aldus beschreven:

64.

„„De wapendosch van Godfried van Buljon!
„„Ter roemrijke gedachtnis opgehangen
„„Aan Ormond, die den woestaart overwon,
„„En waardig is der eeuwen dank te ontfangen.""
Het andwoord luidt: „Uw volle gloriezon
„Zal schitteren, gij zult uw loon erlangen!
„Wat zou de Vorst in zijn grootmoedigheid
„Niet toestaan voor zoo grootsch een heldenfeit?

65.

„Laat nu de valsche wapenen bereiden,
„Want spoedig breekt de dag der worstling aan!" –
„„Zij zijn gereed!"" is 't andwoord. En hier scheiden
Die twee. Vafryn blijft als verpletterd staan.
Wie zal hem door dien donkren doolhof leiden?
Wat helsch verbond is hier toch aangegaan?
Wat is de list, waarop die moorders reeknen?
En wat die valsche wapens toch beteeknen?

66.

Hij gaat, maar voelt zijn zielevreê gestoord:
Hem sust geen slaap met donzig vleugelklappren.
Doch als op nieuw de blonde morgen gloort,
En al de duizend bonte vanen wappren,
Dan trekt hij met het vreemde leger voort,
En maakt het halt, dan rust hij met de dappren:
Of liever, neen! dan sluipt hij ongezocht
Rondsom, of hij 't geheim ontdekken mocht.

67.

Hij zoekt, en vindt Armida, die, omgeven
Van ridders en jonkvrouwen, nederzit.
Zij peinst en zucht; zij schijnt door angst gedreven;
Zij hijgt, als door verborgen gloed verhit;
Heur lief gelaat, waarop de blosjens zweven,
Leunt op een hand, gelijk de sneeuw zoo wit.
Hij weet niet of zij weent, maar ziet heur oogen
Als starren met een wazig floers betogen.

68.

Juist over haar zit fiere Adrast, en smacht,
En blikt haar aan, schier zonder ademhalen,
Als dronk zijn oog de liefelijke pracht
Dier schoonheid in, gelijk een bloem de stralen.
Maar Tissafern laat de oogen, waar de nacht
Der driften wolkt, van de een naar de ander dwalen,
Daar bleekte en blos, verwisslende op 't gelaat,
Verraden hoe hij blaakt van liefde en haat.

69.

Wat verder, van de vrouwenschaar omgeven,
Zit Altamor, die sluw zijn vlam verheelt,
Soms laat hij een verstolen vuurblik zweven
Naar 't aangezicht van 't lieflijk englenbeeld,
Of naar die hand, uit leliën geweven,
Of, als te met een dartle zefier speelt,
Naar 't kuiltjen van dien boezem, dalend, stijgend,
Als tweelingsgolfjens op het windtjen hijgend!

70.

Armide slaat in 't eind den blik omhoog:
De helderheid keert op heur voorhoofd weder.
Een lach doorstraalt den hemel van heur oog,
Als de uchtendzon de wolken, naamloos teder.
„Neen!" zegt ze, „hoe mijn kranke ziel zich boog,
„De hope op u werpt mijn bezwaren neder.
„Ik wacht van u de zege mijner zaak:
„De wrok is zoet bij 't uitzicht op de wraak!" –

71.

„ „De vreugde bloze op uw albasten konen!" "
Spreekt de Indiaan, „ „en zette uw hart in gloed!
„ „Ras zult gij uw verlangen zien bekroonen,
„ „En rolt het hoofd van Reinout aan uw voet!
„ „Of wilt gij levend hem uw gramschap toonen,
„ „Ik voer hem u in ketens te gemoet!
„ „Dat zweer ik u!" " – En de andre hoort hem zweeren,
Maar voelt zijn hart door jaloezy verteren!

72.

„Maar wat zegt gij?" herneemt de schoone maagd,
En houdt den blik op Tissafern geslagen.
Hij wrokt en spot: „Waar Ridder Onvertsaagd
„Zóóveel belooft, moet ik mijn vaart vertragen.
„Wie zou den man, die zóóveel lauwren draagt,
„Ooit anders dan van ver' te volgen wagen?"
En de andre grijnst: „„Daar is wèl reden voor,
„„Dat niemand ooit wedijvert in mijn spoor!""

73.

Maar Tissafern is grimmig opgerezen:
„O, ware ik heden in mijn handlen vrij,
„Mocht eens dit zwaard zijn eigen meester wezen,
„'t Zou blijken, wie van ons de traagste zij!
„De macht der Min, de Goden, wil ik vreezen;
„U vrees ik niet – 'k veracht uw snorkerij!"
Hij zwijgt. Adrast tast naar zijn heup – intusschen
Haast zich Armide in tijds de vlam te blusschen.

74.

„Waarom," zoo spreekt ze, „o Ridders zonder blaam!
„Den moed verspild, die slechts voor mij zou blaken?
„Gij zijt mijn kampioenen! Deze naam,
„Uw eerenaam, moet elke twist doen staken.
„Wie scheldt, scheldt mij: duldt dat uw blanke faam?
„Noemt gij dat kiesch? Is dat voor de Onschuld waken?"
Zoo spreekt Armide, en buigt met goed geluk
Twee strijdige gemoedren onder 't juk.

75.

Stil heeft Vafryn dit alles gâ geslagen;
Hij gaat, daar hij ook hier geen licht verkrijgt,
Vorscht verder rond, maar de uchtend wil niet dagen:
Men weet van niets, of houdt zich vreemd, en zwijgt.
Vergeefs zijn zelfs zijn onverbloemde vragen:
De moeilijkheid en zijn verlangen stijgt.
Hij wil en zal den sleutel zich verwerven
Van 't groot geheim, al zou hij 't ook besterven!

76.

Hij zoekt gestaâg langs duizend wegen rond,
En put zich uit in duizend sluwe treken:
Maar niets van heel dat gruwzaam eedverbond,
't Wanneer, noch Waar, noch Hoe, was hem gebleken –
Toen hij op eens door 't blinde Toeval vond,
Wat al zoolang zijn handgreep was ontweken.
Daar zag hij nu geheel het doodlijk net,
Zoo listig voor zijn veldheer uitgezet!

77.

Fluks was hij naar den kring teruggeslopen,
Waar schoone Armide in al haar luister blinkt;
Hier schijnt hem voor zijn oogmerk 't meest te hopen,
Waar hem zoo groote en bonte schare omringt.
Zoo hij 't gesprek al schertsende aan kon knopen!
Ziet, hoe zijn mond zich tot een glimlach dwingt!
Hoort, hoe hij, tot een hofjonkvrouw gebogen,
Aldus begint, zich spieglende in haar oogen.

78.

„Ach, schatte' ook mij een schoone Jonkvrouw waard,
„Om met haar kleur en tot hare eer te strijden!
„'t Waar' mij een spel, met dit mijn eerlijk zwaard
„Buljons of Reinouts hoofd van 't lijf te snijden!
„Noem me een Baroen, en 'k zweer u bij mijn baard,
„Dat ik zijn kop u needrig toe zal wijden!"
Zoo schertst hij, in de hoop dat binnen kort
Het jokken ernst, en de ernst belangrijk word'!

79.

Maar als hij spreekt en glimlacht, daar vertoonen
Zich welbekende lijnen om zijn mond.
Zij zijn gezien door een der andre schoonen,
Zij grijpt hem bij de hand en spreekt terstond:
„„Wil mij-alleen uw Ridderdienst betoonen:
„„Groot is uw loon, als gij me uw trouwe jont!
„„Gij zult mijn kleur als uitverkoorne dragen,
„„En nu – heb ik mijn Ridder iets te vragen.""

80.

Daar fluistert zij: „„Gij zijt bekend, Vafryn!
„„En kent ook mij!"" Wel rilt een heimlijk beven
Den spiê door 't bloed, maar hij bewaart den schijn,
En glimlacht: „'k Zie voor 't eerst u in mijn leven,
„Zoover ik weet, beminlijk Maagdelijn!
„En neen! niet licht zou mij uw beeld begeven.
„Intusschen, dit is zeker en gewis!
„Gij geeft me een naam, die mij niet eigen is.

81.

„Ik ben Lesbyn, Almanzors zoon, geboren
„Niet verre van Bisertaas woestenij!" –
Maar zij herneemt: „„Uw moeite is toch verloren,
„„Ik ken u lang, maar o, vrees niets van mij.
„„Verberg u niet! geen derde zal het hooren.
„„Ja, meer! ik sta in elk gevaar u bij.
„„Ik ben Herminia, van Vorstenbloede,
„„Gij hadt me als krijgsgevangene in uw hoede.

82.

„„Twee maanden lang, te ras, helaas! vergaan,
„„Leefde ik daar ginds in Tankreds zijden boeien:
„„Gij waart een goede wachter. Zie mij aan,
„„Ik ben het wel, ik-zelf!...."" Heur tranen vloeien.
Nu kent hij haar. Hoe menig zoeten traan
Heeft hij die lieve wangen zien besproeien!
„„Geloof me,"" gaat zij voort, „„'k misleid u niet,
„„'k Bezweer het bij den Hemel die ons ziet!

83.

„„Keert gij terug, o worde ik meêgenomen!
„„'t Is naar mijn dierbren kerker, dat ik smacht.
„„Ach, tranenbrood, en pijnigende droomen,
„„Is al wat mij de vrijheid heeft gebracht!
„„En zijt gij soms op kondschap hier gekomen,
„„Zoo weet, dat u een groote tijding wacht!
„„Gij zult door mij van moordkomplotten hooren
„„En plannen, in den schoot der nacht bezworen!""

84.

Zij spreekt. Hij zwijgt. Hem heugt de kwade trouw,
De leugens, door Armide saamgeweven.
Wuft, praatziek, onstandvastig, is de Vrouw:
Wie durft haar ooit een blind vertrouwen geven?
Zoo mijmert hij: ,Zoo eens te laat berouw....
,Maar kom! 't geldt hier des meesters dierbaar leven.'
„'k Zal," andwoordt hij, „uw gids zijn als gij vliedt,
„Zweer, dat gij volgt: meer eisch ik heden niet."

85.

Zij spreken af, om spoorslags weg te trekken;
Vafryn verlaat de tent met trage schreên;
Zij toeft nog, om geen argwaan op te wekken;
Verheft den nieuwen vriend, die haar verscheen,
Mengt schertsend zich in allerlei gesprekken,
En gaat in 't eind onopgemerkt daarheen.
Zij vindt Vafryn; de kleppers zijn bestegen;
Zij vliegen voort langs de onbezochtste wegen.

86.

Reeds waren ze in een stil en eenzaam oord,
De laatste tent was niet meer te onderscheiden:
„Nu," spreekt Vafryn, „ontdek mij, naar uw woord,
„Wat netten zij mijn vroomen Veldheer spreiden!"
Daar maalt zij hem den schandelijken moord,
Die dreigend broedt in 't harte van den Heiden:
„Acht krijgers, aan wier spits valsche Ormond staat,
„Zijn saamgezworen tot de gruweldaad.

87.

„Hun wraakzucht is ten hoogsten top geklommen,
„Dies zijn zij tot het uiterste gereed.
„Wanneer nu straks de beide legerdrommen
„Beslissen gaan, wie Heer van 't Oosten heet',
„Dan zullen zij als Christnen zich vermommen,
„En dragen 't kruis op 't Frankiesch wapenkleed,
„Dat zal het kleed van Godfrieds wacht gelijken,
„En dus, sneeuwwit, met gouden franjes prijken.

88.

„Maar ieder voert een teeken op 't helmet,
„Herkenbaar voor zijn eigen rotgezellen.
„Als nu de strijd zijn sluizen openzet,
„En overal de bloedrivieren zwellen,
„Dan, in 't gedrang, omsluiten ze, als een net,
„Den Veldheer, om vereend hem neêr te vellen,
„Hun wapens zijn vergiftigd – elke stoot
„Brengt op zich-zelf een reddelozen dood!

89.

„En daar het niet verborgen is gebleven,
„Dat ik der Franken dracht en wapens ken,
„Zoo heb ik hun vermomming voorgeschreven,
„Door dwang genoopt, rampzalige als ik ben!
„Nu kan ik in dit moordhol niet meer leven,
„Waar ik het eerlijk recht der menschheid schen,
„Ik, ongeschikt voor liegen en verraden,
„En huivrend steeds voor alle gruweldaden!

90.

„Ziedaar dan nu vooral waarom ik vlucht,
„Maar – daar is meer...." Ze ontroert, de rozen stijgen
Op heur gelaat; haar stem sterft in een zucht;
Half sluit ze 't oog, met schuchter boezemhijgen.
Vafryn herneemt: „„Geef toch uw harte lucht,
„„Wat doet op eens u sidderen en zwijgen?
„„Mistrouwt ge uw vriend? Wat uw geheim ook zij,
„„'t Is nergens ooit zoo veilig als bij mij!""

91.

Zij zucht op nieuw en slaat den blik ter aarde,
En snikt in 't eind, als deed elk woord haar pijn:
„O schaamte! gij, die ik zoo slecht bewaarde,
„Ontijdig thands en nutteloos, verdwijn!
„De vuurgloed, dien ge op dit gelaat vergaârde',
„Kan hij een floers voor 't vuur der minne zijn?
„O, hadt ge mij voordezen nooit verlaten!
„Maar nú, wat zoudt ge een arme vluchtling baten?"

92.

Nu gaat ze voort: „Die jammerlijke nacht,
„Toen 't Vaderland de neêrlaag werd beschoren,
„Heeft mij meer leeds, dan iemand weet, gebracht:
„Ellenden uit de ellend des krijgs geboren.
„'k Heb niet slechts kroon en throon en vorstenmacht,
„Ach, 'k heb veel meer, ik heb mij-zelf verloren,
„Verloren, tot mijn eindeloze smart,
„Al mijn verstand, mijn zinnen, en mijn hart!

93.

„Vafryn! gij weet, toen ik met huivrende oogen
„Alom den roof, alom den moord zag woên,
„Ben 'k tot uw heer en mijnen heer gevlogen,
„Op d' eersten klank der vorstlijke klaroen;
„Daar smeekte ik, aan zijn voet in 't stof gebogen:
„„Roemruchtig held! wil mij genade doen!
„„Ik smeek u niet mij 't levenslicht te sparen,
„„Maar ach, mijne eer! laat mij mijne eer bewaren!"

94.

„Hij wachtte niet tot ik voleindigd had,
„Maar haastte zich mij vriendlijk op te heffen,
„En sprak: „Volschoone! ik zal uw droevig pad
„„Beschermen, want ik kan uw nood beseffen!"
„Daar was iets in die stem, ik weet niet wat,
„Waardoor mijn ziel zich innig voelde treffen,
„Iets naamloos teêrs, dat diep in mijn gemoed
„Tot foltring werd en blakerenden gloed!

95.

„Hij kwam mij vaak bezoeken, en dan dreven
„De wolken weg: zijn deernis troostte mij.
„„In volle vrijheid," sprak hij, „zult gij leven!"
„Geen penning van mijn schat begeerde hij.
„Ai mij! hij nam, terwijl hij schonk: zijn geven
„Was mij mij-zelv' ontstelen! 'k Heette vrij,
„En was slavin! Al 't mindre bleef het mijne,
„Maar 't meeste, mijn arm harte, werd het zijne!

96.

„De Liefde kan niet lang gesluierd gaan.
„Mijn vragen deed uw achterdocht ontwaken.
„Gij zaagt mijn zwakte, en hield glimlachende aan:
„„Herminia! de liefde doet u blaken?”
„'k Ontkende 't, maar een heete zucht, een traan,
„Weêrlegde wat de valsche lippen spraken:
„Mijn oog verving mijn mond, en riep zoo luid
„Als woorden ooit, mijn heete hartstocht uit.

97.

„Rampzalig zwijgen! Waarom in die tijden
„Geen heul gezocht voor 't prangen van mijn nood,
„Als toch weldra de toom mij zou ontglijden,
„Dien ik vergeefs in beide handen sloot?
„Ik reisde weg: 'k verborg mijn zielelijden
„Hier binnen, en verwachtte in 't eerst den dood;
„Maar eindlijk wierp mijn min, ten top gedreven,
„De teugels af – nu wenschte ik ook te leven.

98.

„Naar Tankred, voort! zoo was mijn vast besluit.
„Slechts hij, die mij verwondde, kon verplegen.
„Maar plotsling werd mijn snelle rid gestuit:
„Een wilde drom vervolgde me op mijn wegen,
„En 'k viel bijna zijn grimmigheid ten buit.
„Een woud verborg me, en nu, van 't paard gestegen,
„Keerde ik vermoeid bij arme huisliên in,
„En leefde daar, vergeten herderin!

99.

„Maar de oude vlam rees bruischende in mijne aadren,
„Als de eerste vrees ter naauwernood verdween.
„Ik zocht op nieuw mijn dierbren Held te naadren,
„En 't gewis gevaar vervolgde op nieuw mijn schreên.
„Wel deed de nood mij al mijn kracht vergaadren,
„Vergeefs! mijn ros zeeg ademloos in een.
„Zoo werd ik door de Egyptenaars gegrepen,
„En zag me als roof naar Gazaas muren sleepen.

100.

„Daar bood men mij den Veldheer aan; maar hij,
„Grootmoedig Vorst, had innig medelijden.
„Sinds leefde ik zorgloos aan Armidaas zij',
„Waar velen mij hun liefde en eerbied wijden.
„Zoo zuchtte ik vaak in vreemde slavernij!
„Zoo zag ik vaak van ketens mij bevrijden!
„Ziedaar mijn lot, eęn wisslend wel en wee.....
„Maar d' éérsten boei draag ik nog immer meê!

101.

„O mocht slechts hij, die met onbreekbre snoeren
„Mijn hart omwindt, niet zeggen koel en fier:
„„Wat komt gij toch mijn stille rust beroeren?
„„Gij dolende slavinne, wijk van hier!"
„Mocht hij me op nieuw den kerker binnenvoeren,
„En geven mij de Liefde tot cipier!...."
Zoo zucht Herminia, in smachtend klagen;
Zoo sprekend gaan ze verder, uren, dagen.

102.

Vafryn verruilt, uit veiligheid of spoed,
Den grooten weg voor minbezochte paden.
Een torenspits, in d' avondzonnegloed,
Heeft Salem aan hun blijden blik verraden.....
Maar eensklaps, hoe! daar loopt een spoor van bloed,
Daar ligt in 't bloed eens krijgsmans lijk te baden!
Zijn woest gelaat is naar omhoog gekeerd,
't Is of zijn doode vuist nog 't lijk verweert.

103.

Die vreemde dosch, dat donker brons der kaken,
Ontdekt terstond den Heiden aan Vafryn,
Die voortijlt, om – op nieuw zijn draf te staken:
Daar ligt een tweede, in bange stervenspijn,
Of slapend reeds om nimmermeer te ontwaken!
„Dit," meent de spiê, „dit moet een Christen zijn!"
Hij nadert, om een tweeden blik te wagen,
En gilt: „Ai mij! held Tankred ligt verslagen!"

104.

Herminia was mijmrend blijven staan,
In d' aanblik van des Heidens lijk verzonken;
Daar voelt zij zich dien kreet voor 't voorhoofd slaan,
Als hadde op eens een donderknal weêrklonken!
Op Tankreds naam snelt ze als gevleugeld aan,
Verbijsterd, half krankzinnig, zwijmeldronken.
Pas heeft zij 't bleek, beeldschoon gelaat ontwaard,
„Daar springt ze, neen! daar stort zij zich van 't paard.

105.

Daar baadt zij hem met zilte tranenstroomen,
Terwijl deez' klacht al snikkend haar ontschiet:
„Helaas! helaas! waar ben ik toe gekomen?
„Wreede aanblik, waartoe 't lot mij leven liet!
„Ik vind u weêr, u, mij zoo lang ontnomen,
„En zie u, maar gij, Tankred! ziet mij niet –
„Gij ziet mij niet, want nu ik u hervinde,
„Verlies ik u voor eeuwig, mijn beminde!

106.

„Rampzalige ik! had ik het ooit gedacht,
„Dat uw gezicht mij afschuw zou verwekken?
„'k Verdraag het niet! O, mocht een tastbre nacht
„Den appel mijner oogen overdekken!
„Ai mij! waar is de klare zonnepracht
„Dier oogen? waar de vriendlijkheid dier trekken?
„Waar ging de roos der lieve lippen heen?
„Waar bleef de ziel, die van dat voorhoofd scheen?

107.

„Maar hoe! kan 't zijn? Nog stort ge een zoet verrukken
„Mijn boezem in, gij, met uw bloed gedoopt!
„Omzweeft me uw geest? Ziet gij mij nederbukken?
Vergeef mij dan 't verlangen, dat mij sloopt!
„'k Wil kussen van uw bleeke lippen plukken:
„Hoe kil! Ach, 'k had ze warmer eens gehoopt!
„Toch gaan ze ook nu, hoe koud, al 't zoet te boven,
„Daar zij den dood iets van zijn buit ontrooven.

108.

„O zoete mond, die mij zoo menigwerf
„In 't leven door uw woorden wist te streelen!
„Een laatste kus, eer ik u eeuwig derf,
„Der vlammen vol, die door mijne aadren spelen!
„Wie weet, licht hadt ge, o gij voor wie ik sterf!
„Gegeven wat ik, arme, nu moet stelen.
„Laat me u nog eens omhelzen, en u dus
„Mijn vlotte ziel inblazen met een kus!

109.

„O weiger niet haar vriendlijk op te vangen,
„En zend haar fluks uw ziele te gemoet!...."
Zóó nokt zij voort, met bleekbestorven wangen,
Versmeltende in één heeten tranenvloed.
Dat vocht, bezield door 't levendigst verlangen,
Wekt Tankred, die de lippen opendoet,
(Geene oogen nog!) en, door dien daauw besprengeld,
Een zuchtjen slaakt, dat met haar zuchten mengelt.

110.

De jonkvrouw heeft zijn zacht gekerm verstaan:
Dat schijnt heur ziel een zweem van troost te geven.
„Och, Tankred!" snikt ze, „och, dierbre! zie mij aan,
„Mijn tranenstroom, mijn vreezen en mijn beven!
„Ik wil met u den langen reisweg gaan,
„Ik ben gereed om aan uw zij' te sneven!
„O, zie mij aan! ontvlucht mij niet zoo snel!
„Dat is mijn laatste beê: nog geen vaarwel!"

111.

En Tankred slaat zijn kwijnende oogen open,
Maar sluit ze weêr. Daar schrikt ze op nieuw en steent.
„Stil!" zegt Vafryn, „Goddank, wij mogen hopen!
„Hij leeft nog! Eerst geholpen, dan geweend!...."
Hij neemt die wapens weg, van bloed bedropen,
Waartoe ook zij de teêre handen leent:
Zij tast en peilt de bloedige kwetsuren,
En de uitslag schijnt heur ijver aan te vuren.

112.

Nu ziet zij, dat slechts zwakte uit bloedverlies
't Bewustzijn des geliefden deed verzwinden.
Maar ach, zij heeft één sluier, anders niets,
Om de allerdiepste wonden te verbinden.
Wat nood! de min, zoo kunstrijk en zoo kiesch,
Weet ongewone windsels uit te vinden:
De lokken, uit haar weeldrig hair gesneên,
Rolt zij in gouden draân om 't pluksel heen.

113.

Maar voor zoovele en velerleie wonden
Is ras die enkle sluier veel te kleen;
Hier wordt saffraan noch diktambloem gevonden:
Nu zoekt zij baat bij rijmspreuk en gebeên.
En ziet! reeds is het snoer des doods ontbonden,
Reeds slaat hij 't oog verwonderd om zich heen,
En ziet zijn trouwen dienstknecht, ziet daarneven
Die Jonkvrouw, van dat vreemd gewaad omgeven.

114.

Hij vraagt: „Vafryn, hoe kwaamt gij hier? wanneer?
„En wie zijt gij, teêrhartigste aller schoonen?"
Zij zucht, van hoop en twijfel evenzeer,
En 't roosje' ontluikt op heur albasten koonen.
„Geduld!" herneemt ze: „Uw arts, o edel heer,
„Gebiedt u rust. Vergeet niet mij te loonen,
„Wanneer ik u ontvoerd heb aan den dood!"
Zoo spreekt ze, en sust zijn hoofd in haren schoot.

115.

Nu peinst Vafryn, hoe hij vóór de avonddampen
Zijn meester in het leger brengen zal.
Daar hoort hij wapens klettren, hoeven stampen,
Daar naakt een schaar: 't is Tankreds heldental!
Toen deze met verwoede' Argant zou kampen,
Stond aan zijn zij' die trouwe bende pal;
Op zijn bevel was zij teruggebleven,
Nu zocht ze hem, door heimlijke angst gedreven.

116.

Vele andren nog, doorvorschen hier en daar,
Heel d' omtrek, min gelukkig dan hun vrinden.
Die vlechten nu hunne armen door elkaâr,
Ten draagstoel voor de last des welbeminden.
Maar Tankred spreekt: „Hoe nu, getrouwe schaar,
„Zal wolf en raaf roemruchte' Argant verslinden?
„Wee mijner, als ik zóó mijn plicht verried!
„Neen, 'k roof den held zijn graf, zijn glorie niet!

117.

„Hij is met eer in 't krijgskuras verslagen!
„Een lijk beschimpen is een muichelmoord.
„Ha! 't waereldrond moet van zijn faam gewagen,
„Het éénige, dat niet den dood behoort!...."
Zoo wordt hij van de zijnen weggedragen,
En achter hem torscht men zijn vijand voort;
Trouw zal Vafryn Herminia bewaken,
Zoo kan geen kwaad dat dier kleinood genaken.

118.

Nog spreekt de Prins: „Draagt mij ter Koningsstad,
„En niet naar 't Kamp, geliefde strijdgenooten!
„Indien Gods raad mijn dood besloten had,
„Dan sterve ik dáár! Dáár heeft het bloed gevloten
„Van onzen Heer! dáár worde 't Hemelpad,
„De poort van 't paradijs, mijn ziel ontsloten!
„Zoo wordt de wensch bekroond, die in mij brandt,
„Zoo doet mijn hart zijn pelgrimseed gestand!"

119.

Hij zwijgt: zij gaan. Zij groeten Salems wallen.
Een zachte spond neemt Tankred in den schoot.
De jonkvrouw treedt, met dankbaar welgevallen,
De woning in, die haar Vafryn ontsloot. –
Pas hoort Buljon des wachters roep weêrschallen,
Als hij terstond den schildknaap tot zich noodt,
Ofschoon verdiept in velerhande zorgen
En plannen voor den laatsten storm van morgen.

120.

Buljon zit bij het stille rustbed neêr,
Waar Reimont ligt, heraâmend van zijn lijden.
De dappersten en kundigsten van 't heir
Omringen 't edel Hoofd aan beide zijden.
De schildknaap komt; nu spreekt er niemand meer,
Terwijl zij hem gespannen aandacht wijden.
„Heer," spreekt Vafryn, „Gij deedt me uw wil verstaan,
„En 'k ben terstond op kondschap uitgegaan.

121.

„Ik zag het kamp der Heidnen! Doe geen vragen
„Naar hun getal! Het schemert mij voor 't oog!
„'k Heb legers, neen! 'k heb volken op zien dagen
„Van oost en west, beneden en omhoog!
„Ik zag alom verwoesting waar zij lagen:
„De landen kaal en al de bronnen droog.
„Hun dorst zou geen Jordaan toereikend vinden,
„Hun honger, 't graan van Syriën verslinden!

122.

„Maar 't grootste deel der mannen, ruiterij
„En voetvolk, is onbruikbaar: zij hanteeren
„Geen zwaard; alleen van verre schieten zij,
„Terwijl zij orde en oorlogstucht schoffeeren.
„Toch zijn er enkle goede troepen bij,
„Die als banier het Perziesch vendel eeren,
„En éène die alle anderen beschaamt,
„De bende der onsterflijken genaamd.

123.

„Haar is met recht die eerenaam beschoren,
„Omdat er nooit één faalt aan haar getal;
„Zij kiest, zoodra ze één krijgsman heeft verloren,
„Een ander, die zijn plaats vervullen zal.
„Het legerhoofd heet Emireen, geboren
„Voor 't krijgsbevel, wijs, dapper, bovenal.
„Zijn Vorst beval, en 't is zijn vurig hopen,
„Om tot een open veldslag u te nopen!

124.

't Ontzachlijk heir wordt binnen kort verwacht:
„De tweede dag zal 't voor de poorten voeren.
„Maar, Reinout, gij! neem u vooral in acht,
„Gij, op wiens hoofd zoovéel belagers loeren!
„'t Zijn de edelsten uit 's vijands legermacht,
„Die, elk om strijd, uw ondergang bezwoeren.
„Armide biedt vrijwillig hart en hand
„Aan hem, die u het staal in 't harte plant.

125.

„Gij wordt bedreigd door Samarkantes Koning,
„Held Altamor, een eedlen Perziaan;
„Ook lacht sints lang de weeldrige belooning
„Adrast, een Vorst van de Oostergrenzen, aan.
„Die woeste Reus kent deernis noch verschooning,
„Een elefant voert hem ter oorlogsbaan;
„Hij heeft misschien geen grooter mededinger
„Dan Tissafern, roemruchtig rosbedwinger!"

126.

Zoo spreekt hij, en een eedle vuurgloed speelt
In Reinouts oog; zijn forsche vingren joken
Naar 't zwaard. Hij schijnt eens jongren Mavors beeld!
Maar ziet! nog heeft Vafryn niet uitgesproken:
„Heer," zegt hij, „'k heb 't geringste u meêgedeeld,
„Hoe zal uw bloed van heilige' afschuw koken,
„Wanneer gij nu het allerergste hoort:
„Een Judaslist bedreigt u met een moord!"

127.

Van stuk tot stuk ontwikkelt hij de draden
Van 't weefsel der verraders. Hij beschrijft
De wapens, 't gif, de Frankische gewaden,
't Bedongen loon, den prikkel die hen drijft.
Hij andwoordt, steeds met vragen overladen,
Tot eindlijk niets te vragen overblijft.
Nu zit de kring in diep gepeins verloren,
Maar Godfried spreekt: „'k Wensch Reimonts raad te hooren!"

128.

En hij: „Mij dunkt, wij moesten, als het daagt,
„Den toren niet, naar 't eerste plan, bespringen,
„Maar, eer hij onverhoeds een uitval waagt,
„Den vijand met een sterk kordon omringen.
„Ons heir terwijl, dat rust na d' arbeid vraagt,
„Gaârt krachten voor de aanstaande groote dingen.
„Beslis dan zelf wat oirbaar is en goed:
„Verbeiden, of — Egypten te gemoet!"

129.

„Maar wat ik u vóór alles wil bezweeren,
„Is, dat ge nooit uw veiligheid vergeet!
„Gij leidt den slag, gij doet ons triomfeeren,
„Gij, die de ziel van heel ons Leger heet!
„En om het kwaad van stonden aan te keeren,
„Geef aan uw wacht een ander wapenkleed:
„Zoo kan de list alleen den vijand schaden,
„Wat hem vermommen moest, zal hem verraden!...."

130.

De veldheer spreekt: „Gij toont, gelijk altijd,
„Een hoofd, een hart, te recht geroemd door allen.
„Ik volg uw raad, en waar ge onzeker zijt,
„Beslis ik dús: den vijand aangevallen!
„Het leger, reeds tot Heer van Oost gewijd,
„Verschans' zich niet in muffe vestingwallen!
„De Heiden moge ervaren wie zij zijn,
„In 't vrije veld, bij vollen zonneschijn!

131.

„De faam-reeds onzer helden doet hem beven,
„Hoeveel te meer der helden aangezicht,
„Der helden zwaard! Zijn val moet steunkracht geven
„Aan 't machtig Rijk, door onzen arm gesticht.
„Al spoedig zal de burcht zich overgeven,
„Of, wil ze niet, één stormloop en – zij zwicht!...."
Hier zwijgt de Vorst, en gaat: de starren bleeken,
De tijd der rust is reeds ter helft verstreken.

TWINTIGSTE ZANG.

KORTE INHOUD. — **Aankomst van het Egyptische Leger, dat een bloedigen veldslag levert tegen de Christenen. — De Sultan verlaat met Koning Aladijn den toren, om deel te nemen aan den strijd, waarin beide sneuvelen. — Reinout doodt Soliman en bevredigt Armida. — Emireen, de Veldheer der Egyptenaren, valt door Godfrieds hand. — De Christen-Overwinnaars betalen den Heere hunne geloften in den tempel van Jeruzalem.**

1.

De mensch was tot zijn daaglijksch werk herboren,
  De nieuwe zon alreeds tien uren oud:
Daar ziet het volk, dat post hield in den toren,
  Een nevelwolk, die in de verte graauwt:
't Is 't heir der Bondgenooten! Wapens gloren
  Als starren door den mist, zoo ver men schouwt;
Het dwarlend stof bezwalkt den klaren hemel,
En berg en dal is zwart van krijgsgewemel.

2.

  't Belegerd volk vloeit juichend bij elkaâr
Op 's torens trans en groet de verre vrinden:
  Zóó kleppert oók een lange kranenschaar,
Bij 't bulderen der eerste najaarswinden,
  Met luid geschreeuw 't ontplooide vleugelpaar,
Begeerig om een warmer nest te vinden:
  De Heiden werpt den Christen hageldicht
  Zijn pijlen en zijn smaadreên in 't gezicht.

3.

De Franken nu behoeven niet te vragen,
  Wat ginds op eens die wilde geestdrift baart:
Zij kunnen 't heir des Vijands op zien dagen,
  Aanrukkend als een dreigend wolkgevaart'!
De heldenmoed, in vlammen uitgeslagen,
  Doorgloeit hun ziel: zij grijpen naar het zwaard:
Zij roepen 't uit, daar zij van strijdlust beven:
„O Veldheer, laat het sein ten optocht geven!"

4.

Maar deze, in wijs beraden, duldt geen strijd
Vóór 't morgenrood, en legt de drift aan toomen;
Hij duldt zelfs geen schermutsling vóór dien tijd.
„Thands," zegt hij, „is de veêrkracht u benomen:
„Een enkle dag zij aan de rust gewijd,
„En nieuwe jeugd zal door uw aadren stroomen!"
Misschien ook wel, dat hij des Vijands waan
Wil voeden, om te beter hem te slaan.

5.

Elk rust zich toe, tot eindlijk vreugdedronken
De weêrkeer van den morgen wordt begroet.
Nooit had de lucht zoo spiegelrein geblonken,
Als heden bij den eersten zonnegloed.
De blonde Auroor wierp al heur tintelvonken
En stralen voor heur rozenrooden voet.
De hemel had zijn sluier saamgevouwen,
Om ongestoord het grootsch tooneel te aanschouwen.

6.

Bij d'eersten gloor rukt Godfried uit naar 't veld,
En rangschikt dáár zijn onafzienbre scharen.
In Reimonts hoede wordt de Burcht gesteld:
Hij zal die met den oorlogsdrom bewaren,
Nog kort geleên uit Syrië aangesneld,
Om dankbaar aan hun redders zich te paren:
Daar voegt Buljon, hoe groot het aantal zij,
Toch nog een deel van zijn Gasjonkers bij.

7.

De Veldheer gaat, en uit zijn heldenoogen
Gloeit reeds vooruit de vreugd der zegepraal.
Des Hemels gunst beschijnt hem uit den hoogen:
Zoo groot, zoo fier, was hij geen enkle maal!
Een heilige ernst throont op zijn wenkbraauwboogen,
Zijn aanschijn bloost van jonkheids zonnestraal;
Zijn gang, zijn blik, is plechtig, is verheven:
Iets bovenmenschlijks schijnt den Held te omzweven.

8.

Hij schrijdt daarheen met statelijken tred,
En voert zijn heir weldra den Vijand tegen.
Op zijn bevel wordt nu een berg bezet,
Ter slinkerzijde en achter hem gelegen.
In 't vlakke veld, op 't groene graskarpet,
Schaart hij zijn Macht, na zorgzaam overwegen.
Het front is breed; in 't centrum ordent hij
Zijn voetvolk – linksch en rechts de ruiterij.

9.

De wakkre Robberts voeren met hun beiden
Den linkervleugel, door den berg gedekt.
Zijn eigen broeder zal het centrum leiden;
Hij-zelf, zoover de rechtervleugel strekt,
Staat in 't gezicht der uitgestrekte weiden,
Waaruit de Vijand dreigend nadertrekt,
Vlamoogend om de minderheid te omringen
En zóó in 't hart van 't Frankiesch heir te dringen.

10.

Hier plaatst Buljon de bloem van heel zijn heir,
Lotharingers, en onverschrokken mannen
Uit de infantrie, gewoon het schietgeweer
Te midden van het paardenvolk te spannen;
Hier, 't eskadron Avonturiers, en meer
Beproefde geesselroeden der tyrannen.
De laatsten schaart hij rechts op d' achtergrond;
Terwijl hij Reinout dus zijn wil verkondt:

11.

„Gij, Heer! gebiedt deze uitverkoren benden:
„De zegepraal hangt af van ù-alleen!
„Houd, zonder u te keeren of te wenden,
„U schuil, en laat den Vijand nader treên!
„Maar val hem dan op eenmaal in de lenden!
„Dan vliegt zijn trotsche hoop als rook daarheen,
„Om ons met al zijn honderdduizendtallen
„Te omsingelen en in den rug te vallen.

12.

Hij spreekt, en rent met onweêrhouden spoed
Nu hier, dan daar, door al de legerrangen.
Zijn helmvizier staat open, zonnegloed
Is in zijn blik, en purper op zijn wangen.
Hij bant de vrees, en staalt den heldenmoed,
En doet de hoop een nieuwen steun erlangen,
Herinnert elk zijne oude wapendaân,
En wijst hun roem of buit als lokprijs aan.

13.

Nu houdt hij stand voor de eerste en êelste scharen,
Beklimt een hoogte in 't heuvelachtig oord,
En stort een gloed van geestdrift in elks aâren,
Op de eerste klank van zijn ontzachlijk woord.
Nooit vloeide een stroom met opgezette baren
Zoo bruischend van de sneeuwige Alpen voort,
Als heden van des Veldheers gulden lippen,
Welluidend, vluggewiekt, de woorden glippen:

14.

„Mijn Leger! gij, der Christnen toeverlaat,
„Der Heidnen schrik! Gelederen des Heeren!
„Zietdaar dan nu den blijden dageraad,
„Zoolang gewenscht met innig zielsbegeeren!
„Niet doelloos bracht Gods eeuwig wijze raad
„Die volkren saam', die roekloos rebelleeren!
„Veel strijds moet hier met éénen slag volstreên:
„Dies zond Hij al uw haatren hier bijeen.

15.

„Ons lacht een reeks triomfen aan, vereenigd
„Tot één triomf, die luttel kosten zal!
„Zietdaar een hoop, die 't vroeger lijden lenigt!
„Neen, vreest niet voor der vijanden getal!
„Zij zullen zich verwarren in hun menigt',
„Zij zijn oneens, tweedrachtig overal!
„'t Zijn torren, bontgekleurd, maar zonder anglen:
„Aan ruimte, aan moed nog meer, zal 't velen manglen.

16.

„Ai ziet, wie u bedreigt! Een wufte schaar,
„Ten deele naakt, gewoon aan slavenbanden,
„Hun luie rust ontscheurd door een Barbaar,
„Alleen geschikt om kindren aan te randen!
„Reeds beeft het zwaard, reeds beeft de beukelaar,
„Reeds beeft de vaan, in hun verwijfde handen!
„De vreeze verft hun oogleên bloedig rood:
„Zij zijn alreeds gestempeld door den dood!

17.

„Die Veldheer, van het purperkleed omgeven,
„Zoo woest van blik, dien ge aan de spits ziet staan,
„Hebbe Arabier en Moorenvolk verdreven,
„Ons kunnen al zijn duizenden niet slaan!
„Wat nut zal hem zijn moed, zijn wijsheid geven,
„Grijpt eens de schrik dat ordloos leger aan?
„'t Kent hem niet, en hij kent het niet: hen dringen
„Noch jonge noch verjaarde erinneringen!

18.

„Maar ik gebied een uitgelezen heir!
„Ons bloed heeft vaak op d' eigen plek gevloten,
„Wij deelden menig strijd en menige eer!
„Wat naam of toenaam van mijn tochtgenooten,
„Wat zwaard of lans, is me onbekend? Ja, meer!
„Van welk een pijl, bezijden me afgeschoten,
„Zeg ik u niet, als hij de lucht doorrent,
„Wat landman, Frank of Ier, en wie hem zendt?

19.

„Ik eisch gewone dingen. Weest ook heden
„Dezelfde, die ge alom en altijd waart!
„Toont d' ouden moed! Voert, worstlende in gebeden,
„Tot uwe en mijne en Christus' eere 't zwaard.
„Gaat, doodt dit godloos rot! vertrapt zijn leden!
„Zoo worde ons Rijk geheiligd en bewaard!
„Dan – waartoe meer? De strijd moet nog begonnen:
„Maar 'k lees reeds in uwe oogen: 'k Heb verwonnen!"

20.

Het scheen, alsof, op 't ruischen van die taal,
Een heldre glans ter neêrschoot uit den hoogen,
Gelijk wanneer de nacht een bliksemstraal
Of flikkerstar daarheen strooit langs de boogen;
Neen, zoo als eens, in gindsche Pinksterzaal,
Zich boven 't hoofd der Jongren heeft bewogen:
Een vuurtong, of een lichtvlam, bij wier glans
De Veldheer blonk als in een stralenkrans.

21.

Misschien wel (als een mond uit stof geboren
Mag stamelen van die verborgenheên!)
Daalde uit den schoot van heilige Englenchooren,
Op vlammenwiek zijn Schutsgeest naar beneên. –
Terwijl Buljon zich, dus bezield, liet hooren,
En 't Christenheir een boô des Hemels scheen,
Schaart ook Egyptens heirvoogd zijn kohorten,
En poogt haar moed en veêrkracht in te storten.

22.

Hij roept zijne eskadronnen op naar 't veld,
Zoodra hij ginds de Franken ziet genaken;
De ruiterij wordt in den flank gesteld,
Daar 't voetvolk meê het centrum uit zal maken.
Rechts staat hij-zelf, de stoute Heidenheld,
Daar Altamoor ter linkerzij' moet waken;
Mulassem voert vol moed het voetvolk aan,
Armida staat in 't midden bij zijn vaan.

23.

De Veldheer plaatst den Vorst der Indianen,
Adrast, met Tissafern, en 's Konings wacht,
Rechts nevens zich: maar waar de linkervanen
Uitwaaien in de volle zonnepracht,
Staan Altamoor, de Vorst der Afrikanen,
En Perziens Vorst, en menig Zuidermacht.
Daar weemlen al die saamgebrachte heiren,
Die slinger, boog en javelijn hanteeren.

24.

Zóó rangschikt Emireen zijn volk: ook hij
Haast zich, door alle rangen rond te rijden,
Spreekt zelf, of door den taalman aan zijn zij',
Van lof en blaam, van loonen en kastijden.
Hier is het: „Foei! soldaat, wat siddert gij?
„Gij vreest toch niet, met zulk een kans, te strijden?
„Gij staat met honderd tegen één, en – ducht?
„Een schaduw jaagt die lafaarts op de vlucht!"

25.

Ginds heet het: „Goed! grijp met die vlammende oogen
„De buit, waarin de vijand zich vermeit!"
Nu maalt hij, zoo als kleuren 't niet vermogen,
Betooverend door zijn welsprekendheid,
Het vaderland, in zak en asch geboren,
Zijn huisgezin, dat jammerklaagt en schreit:
„Neen," eindigt hij, „gij hoort geen Veldheer spreken,
„Gij hoort het Vaderland met tranen smeeken:

26.

„„Bescherm de wet! Laat niet in booze vreugd
„„'t Vijandig staal mij keelen op de altaren!
„„Verdedig gij de maagdelijke deugd,
„„En 't graf, waarin de vaderen vergaâren!
„„De grijzaards, ach! bejammeren hun jeugd,
„„En toonen u hun witbesneeuwde hairen,
„„De moeders wijzen u met angstgekerm
„„Op d' echtkoets en de kindren in heur arm!""

27.

Tot andren weêr: „U heeft het Oost geroepen
„Tot redders van zijne eer! U wacht de taak,
„De roovers, die aan onzen disch zich groepen,
„Te treffen met een lang getergde wraak!" –
Zoo spreekt hij, altijd wisslend, tot zijn troepen,
De velen winnend voor dezelfde zaak.
Maar 't is genoeg: de Hoofden zwijgen beiden,
En naauwlijks zijn de legers meer gescheiden.

28.

O, 't is een grootsch, verbazend schouwtooneel,
Die heiren, die elkander tegenrukken,
Elk bataljon in slagorde, om zijn deel
Van 't bloedig loof der lauweren te plukken!
Wat pracht van veedren, vendels en fluweel,
Nu wapprend, straks verscheurd in duizend stukken!
Wat goud en staal, nu zonneglans gelijk,
Straks uitgedoofd, vertreden in het slijk!

29.

Elk leger schijnt een mastbosch van abeelen,
Zoo dreigend gaan de lansen naar omhoog.
De slingers rollen uit, de vingers streelen
Den greep van 't zwaard, of spannen reeds den boog.
Elk ros schijnt in des ruiters vuur te deelen,
Het steigert, briescht, en bliksemt met het oog;
Zijn hoefslag doet den dorren bodem stuiven,
Daar rook en vonken uit zijn neusgat snuiven!

30.

Hoe schriklijk ook, toch is zijn aanblik schoon!
Genot wordt uit den schoot der vrees geboren,
En 't schor trompetgeschetter heeft een toon,
Ontzettend en toch lieflijk om te hooren!
Maar 't Christenheir, schoon kleiner, spant de kroon,
En streelt het meest alle oogen en alle ooren:
Zijn wapens flikkren boven de andren uit,
Krijgshaftiger dreunt zijn trompetgeluid.

31.

De Franken zijn 't, die eerst den krijgstromp steken:
De vijand hoort, en andwoordt hem terstond.
Het Christenheir knielt in oodmoedig smeeken
Voor God in 't stof, en kust den heilgen grond.
Zie! de afstand slinkt, de ruimte is weggeweken!
Reeds zijn de flanken slaags! Front tegen front,
Man tegen man, staat de infantrie! De sluizen
Slaan open en – de bloedrivieren bruizen!

32.

Maar wie was de eerste uit heel het Christenheir,
Die 't daavren van der helden lof mocht hooren?
Gij waart het, gij Gildippe! Want uw speer
Wist Ormus' Vorst in 't lillend hart te boren:
Gij hebt Hyrkaan verslagen! Zóóveel eer
Heeft 's Hemels gunst een vrouwenhand beschoren!
Hij valt en hoort in 't vallen nog den lof
Van de Amazoon, die zoo voorbeeldig trof.

33.

Pas is heur lans in splinters weggestoven,
Daar trekt zij onverwijld het goede zwaard:
„Vooruit! nu zal de Pers er aan gelooven!"
Zoo juicht ze en slaat de sporen in heur paard.
Ziet haar Zofier het middenrif doorkloven,
Zoodat zijn romp ter neêrbonst tegen de aard!
Ziet haar Alark den ruigen strot doorvlijmen,
Zoodat de koû des doods hem doet bezwijmen!

34.

Één enkle stoot, en – en Argeus ploft van 't ros!
Één enkle houw, en – Artaxerxes duizelt!
Arme Ismaël! wat baat uw wapendosch?
De fiere heeft uw linkerpols vergruizeld!
Ziet, vallend laat zijn hand de teugels los,
Terwijl de slag het paard langs de ooren suizelt!
Maar naauwlijks voelt het edel dier zich vrij,
Of 't rent daarheen en breekt gelid en rij.

35.

Zoo doet Gildippe een menigte andren sneven,
Wier namen in den tijdstroom zijn vergaan;
Maar nu, door lust tot zulk een buit gedreven,
Valt heel de drom der Perzen op haar aan.
Heur egâ ziet haar na met heimlijk beven,
En haast zich zijn geliefde bij te staan.
Die beide, dus veréénigd in hun pogen,
Gevoelen door de Min hun kracht verhoogen.

36.

De strijdkunst van dit edelaardig paar
Is vreemd en in geen oorlogsschool te leeren.
Zoo onvermoeid verweeren zij elkaâr,
Dat elk vergeet zich-zelven te verweeren:
Naauw dreigt den gade een schaduw van gevaar,
Of ijlings weet zijn dierbre 't af te keeren;
Hij dekt haar met zijn schild, en zou des noods
Haar dekken met zijn hoofd, zelfs wapenloos!

37.

Zij achten in 't beschermen en in 't wreken
Elkanders zaak hun eigene. Artabaan
Is onder Odoardoos zwaard bezweken,
En nooit weêr lacht hem 't bloeiend Boekan aan.
Van 't zelfde zwaard voelt zich Alvant doorsteken,
Omdat hij naar Gildippe durfde slaan.
Zij, op haar beurt, klooft Arimont de slapen,
Die 't hoofd heurs vriends bedreigde met zijn wapen.

38.

Zóó sloegen zij de Perzen; maar nog meer
Sloeg Samarkandes Vorst de Christen benden:
Want ruiterij en voetvolk wierp hij neêr,
Waarheen hij zich met zwaard en paard mocht wenden.
En wèl hem die 't bestierf, en niet veeleer
Den paardenhoef moest dulden in zijn lenden!
Want wie den dood door 't lemmer was ontsnapt,
Die werd door 't ros gebeten en vertrapt.

39.

Daar slaat hij held Brunello neêr, de wreede!
Daar ligt Ardoon in 't bloedig slijk gesmakt!
Den eerste splijt hij 't hoofd met zulk een snede,
Dat ééne helft op elken schouder zakt;
Terwijl hij 't volgend oogenblik den tweede
Den zetel van den lach doormidden hakt,
Zoodat de brave – afgrijslijk duizendwerven! –
Gedwongen lacht en lachende moet sterven.

40.

Niet deze-alleen bant hij van 't waereldrond:
't Zwicht al wat niet voor Altamoor wil wijken.
Gentone en Gwy en Gasko en Romont,
Weêrstaan hem saam, om samen te bezwijken.
Wie telt ze, die, vertreden op den grond,
Zijn worstelperk plaveien met hun lijken?
Wie noemt bij naam al de offers? En wie maalt
De slagen, steeds op andere wijz' herhaald?

41.

Zijn woede doet de moedigsten vertsagen:
Geen die zelfs uit de verte hem bestrijdt.
Gildippe-alleen, Gildippe wil het wagen,
Zijn reuzenkracht, zijn overmacht ten spijt.
Gij hebt een reeks heldinnen op zien dagen,
Gij, die de wieg der Amazonen zijt,
Thermodons strand! maar geen zoo zonder vreeze,
Zoo stout, zoo gantsch een krijgsgodes, als deze!

42.

Zij treft den Pers in 't midden van 't helmet,
Juist waar een gouden kroon weêrblinkt in de oogen.
De diadeem is met één slag verplet,
En zelfs zijn hoofd wordt door den bons gebogen.
Wel voelt de Vorst, door schaamte en spijt ontzet,
Wat kracht er spreekt uit dat heldhaftig pogen.
Snel is de hoon en snel de straf: zóó knalt
De donder soms terwijl de bliksem valt.

43.

Hij geeft ook haar in de eigene sekonde
Een slag, die knersend op heur voorhoofd dreunt.
Zij waggelt reeds, de hemel draait in 't ronde:
Gelukkig, dat heur gâ haar grijpt en steunt!
Gelukkig, dat de Pers, met éénе wonde
Voldaan, niet meer zich over haar bekreunt:
Den leeuw gelijk, die, in grootmoedig sparen,
Zijn vijand neêrslaat, aanblikt, en – laat varen.

44.

Ormond terwijl, die 't gruwelijk verraad
Beproeven zal, dringt listig met de zijnen
In 't Christenheir, vermomd in 't krijgsgewaad,
Van Godfrieds wacht. Zoo gaan, bij 't maanlichtkwijnen,
Wanneer de mist zijn floers om de aarde slaat,
De wolven, die getrouwe honden schijnen,
De schaapskooi rond, den ruiggehairden staart
Verbergend, die hun boosheid openbaart.

45.

De Heiden sluipt den Veldheer telkens nader,
In 't wit met goud, zich mengende in den drom.
Daar kookt Buljon het heldenbloed in d'ader,
Daar wendt hij zich met vlammende oogen om,
En roept: „Ziedaar den loerenden verrader,
„Den Judas met zijn huichlend vriendenmom!
„Ziedaar heel 't moordgebroed!" Hij zwaait den degen,
En snelt Ormond gelijk een stormwind tegen.

46.

Hij treft hem, en de Heiden laat zich slaan,
Maar zonder slag of stoot weêrom te wagen.
Hoe driest eens, als genageld blijft hij staan,
Als had hij een Meduza op zien dagen.
't Valt alles nu op 't bent der moorders aan,
Met pijl en lans en bijl en sabelslagen.
Men laat hun zelfs geen lijk, maar strooit de leên
In duizend stukken over 't slagveld heen.

47.

Buljon, bespat door 't bloed der moordenaren,
IJlt heen naar 't punt, dat meest zijn bijstand vraagt,
Waar hij een deel van zijn getrouwe scharen
Door Altamoor verward ziet en verjaagd,
Gelijk het Zuid, ten kerker uitgevaren,
't Zand der woestijn al dwarlend henen vaagt.
Hij rent, roept, dreigt, weêrhoudt de vluchtelingen,
En haast zich den Verwoester te bespringen.

48.

Nu voeren beide een tweekamp, zoo verwoed,
Als de Ida noch den Xantus ooit deed beven.
Intusschen wordt Mulassems dappre stoet
Door Boudewijn steeds meer in 't naauw gedreven.
Terwijl in 't dal, nabij des heuvels voet,
De ruiters naar de bloedige eerkroon streven.
Daar worstelt, in het heetste van 't gevaar,
De Heidenveldheer naast zijn Heldenpaar.

49.

Fiere Emireen en een der Robberts meten
Zich met elkaâr, en met gelijke kracht.
Adrast heeft 's andren Robberts helm gespleten,
Gehavend heel zijn kostbre wapendracht.
Maar Tissafern – wien zou hij waardig heeten
Voor 't tweegevecht, hij, die 't heelal veracht?
Hij woedt waar hij de stofwolk 't dichtst ziet rijzen,
En brengt den dood op duizendvoude wijzen.

50.

Zoo holt de moord aan alle kanten rond,
Daar hoop en vrees nu deinzen, dan weêr wassen.
Een gruis van lansen overdekt den grond,
Een zaaisel van helmetten en kurassen,
Van zwaarden, hier nog stekende in de wond,
En ginds verstrooid in laauwe purperplassen,
Van lijken, ruglings slapende, of den tand
Nog grijnzend slaande in 't glibberige zand.

51.

De vijand ligt aan 's vijands zij' vergeten,
't Ros bij zijn heer, de vader bij zijn zoon,
De zwakkere op den sterke neêrgesmeten,
De levende begraven onder doôn.
Geen zwijgen heerscht, geen duidelijke kreten
Weêrklinken, maar daar loeit een doffe toon,
Uit schorre wraak en mompelenden toren
En tandgeknars en doodgesnik geboren.

52.

De wapenen, zóó schitterend weleer,
Zijn somber nu en gruwelijk voor de oogen.
'tStaal heeft geen glans, het goud geen stralen meer,
De lieflijkheid der kleuren is vervlogen.
In 't slijk vertrapt, ligt franje en zwanenveêr,
Zoo vrolijk eens op d' ochtendwind bewogen.
Met bloed bevlekt, met stuifzand overspreid,
Verdween aldus des Legers heerlijkheid!

53.

De Mooren, de Arabieren, de Ethiopen,
Verheffen linksch een schel trompetgeklank.
Dat is het sein om ijlings storm te loopen
Ten aanval op der Christnen rechterflank:
Dààr woeden reeds de slingeraars; daar doopen
De pijlen zich in 't bloed van menig Frank. –
Als Reinout plotsling aanrukt met zijn Riddren,
Gelijk een donder die 't gebergt' doet siddren.

54.

Van 't Ethiopisch heir is Assimir
De dapperste; maar Reinout, aangevlogen,
Doorhouwt zijn nek tot op den laatsten spier,
Zoodat zijn zwarte kop met grijnzende oogen
Daar heen rolt. Op die eerste zegen fier,
Ontplooit de held al 't vreesselijk vermogen
Van kracht en moed, en woedt, en bliksemt voort,
Steeds wondren doende, ontzettend, ongehoord.

55.

Hij geeft meer doôn dan slagen, en de regen
Dier slagen wordt gelijk een stroom gespild.
Schijnt niet de slang drie tongen te bewegen,
Als zij zoo vlug den sissende' angel drilt?
Dus schijnt het ook, dat een driedubble degen
Weêrlichtende in de vuist des Ridders trilt.
De snelheid blindt het oog, de vrees doet onder
Voor 't koel verstand, en – 't oog gelooft het wonder.

56.

Ziet, Reinout mengt der Negervorsten bloed
In 't dampend bloed der Libysche tyrannen.
Hem volgen al zijn Ridders, door zijn moed
Ontvlamd, zij, die de kroon des legers spannen!
Hoe treden zij de Heidnen met den voet,
Dat godloos rot, den strijd onwaard met mannen!
Ach, 't is geen strijd, 't is laffe nederlaag,
Die 't krijgsgeschrei beandwoordt met geklaag.

57.

De Heidnen zien hun laatsten kracht vernielen:
Geen hunner meer, die eedle wonden draagt.
Zij vluchten en zoo zweept de vrees hun zielen,
Dat niemand meer naar tucht of orde vraagt.
Maar Reinout volgt de lafaarts op de hielen,
En rust niet voor ze als stuifzand zijn verjaagd.
Toch haast hij zich zijn gramschap te bedwingen:
Geen Held is wreed voor zwakke vluchtelingen.

58.

Gelijk de wind op 't hemelhoog gebergt'
Of pijnboomwoud zijn woede los laat varen,
Maar straks in 't dal, waar niets zijn krachten vergt,
Zijn wieken reeft en ritselt door de blaâren;
Gelijk de zee de klip beukt, die haar tergt,
Maar, ongestoord, straks kabbelt met heur baren:
Zoo koelt de drift in Reinouts heldenhart,
Nu hij niet meer ten strijde wordt getart.

59.

Geens vijands rug ontsteekt rechtschapen toren;
Door weêrstand slechts wordt Reinouts wraak gewekt.
Hij stort zich op het voetvolk, kort te voren
Door Arabier en Libyër gedekt,
Maar nu ontbloot: want in bebloede voren
Zijn deze, als gras gemaaid, ter neêrgestrekt;
En plotsling valt de Ridderschaar der Franken
In vollen ren het voetvolk in de flanken.

60.

Zij werpt de lange haag der lansen neêr,
Weet 's vijands macht tot in het hart te schokken,
Vernietigt zijn geleedren, jaagt heel 't heir
Daarheen, gelijk de storm de wintervlokken.
Een vloer van lijken hobbelt meer en meer,
Met bloed bepleisterd en bezaaid met brokken
Van wapens en van leden. Ongestoord
Rent Reinout langs dat doodplaveisel voort.

61.

Hij komt, tot waar, op gulden oorlogswagen,
Armide prijkt in 't schittrend krijgsgewaad.
De minnaars, die voor haar hun leven wagen,
Versterken haar gevolg, waarheen ze gaat.
Een blik op Reinout doet heur boezem jagen,
Bij d'aanval van gemengde liefde en haat.
Hem vliegt een vluchtig blosjen langs de kaken:
Zij wordt als ijs, om straks als vuur te blaken.

62.

Hij wil den wagen vliên en maakt ruim baan,
Om, verder op, het doodlijk staal te slingren:
Maar niet aldus zal hij een kamp ontgaan,
Te lang begeerd door felle mededingren.
Hier dreigt een lans, daar grijnst een zwaard hem aan,
Armide klemt een pijlschacht in de vingren,
Maar als de wraak alreeds den boogpees spant,
Weêrhoudt de Min heur sidderende hand.

63.

De Min beproeft de doodsche Wraak te stillen,
En toont een heerschappij, vergeefs ontvlucht.
Zij heeft den pees tot driemaal toe doen trillen,
En driemaal d' arm doen zinken met een zucht.
Zoo dubt zij tusschen willen en niet willen,
Maar eindlijk, zie! daar klieft de pijl de lucht,
En met den pijl, dien zij daarheen hoort sissen,
De stille wensch, dat hij zijn doel mogt missen.

64.

„Och!" wenscht zij, „of de scherpgepunte schicht
„Toch wederkeerde om mij door 't hart te boren!"
Vermag de Min zóóveel reeds waar zij zwicht,
Wat dan, waar haar de zege werd beschoren?
Maar zij verwerpt, daar zij zich-zelf beticht,
Den laffen wensch en blaakt op nieuw van toren.
Zoo ducht ze en zoo begeert zij, dat heur boog
Niet faalde, en volgt de pijl met starend oog.

65.

Toch was de pijl niet gantsch vergeefs gezonden:
Hij treft den Held op 't harde borstmetaal;
Maar kan een vrouw dien forschen Ridder wonden?
Gebroken is de scherpe punt van 't staal.
Hij keert zich om.... Zij acht heur eer geschonden,
Heur wraak bespot! Zij schiet nog menigmaal,
Maar mist altijd, en onder heete smarte
Schiet haar gestaâg de Min heur pijl in 't harte.

66.

„Is dan die man ontrefbaar?" roept zij uit:
„Zoodat hij spot met elk vijandelijk pogen?
„'t Is marmer dat zijn ijskoud hart omsluit:
„Zijn ook zijn leên met marmer overtogen?
„Geen pijl, hoe scherp, die niet wordt afgestuit,
„'t Zij met de hand geschoten of met de oogen!
„'k Buk, weêrloos en gewapend, voor zijn macht,
„Als minnares en vijandin veracht!

67.

„Wat nieuwe list of kunstgreep zal mij baten?
„In welke nieuwe vorm herschep ik mij?
„Helaas! weldra ben ik geheel verlaten:
„Mijn Ridders zullen sneuvlen aan mijn zij'.
„Ik zie het wel, van alle die mij haten,
„Geen sterker en onbuigzamer dan hij!...."
En ja, reeds sloeg het zwaard des Overwinnaars
Den gantschen drom dier trotsche medeminnaars.

68.

Wat vangt ze in heur verloren toestand aan?
Reeds waant zij zich in slaafschen boei gevangen.
Nog voert ze boog en lans; maar zal Diaan
Of Pallas haar de zege doen erlangen?
Als de arend krijschend neêrschiet, laat de zwaan
Met bukkend hoofd de blanke vleugels hangen:
Zóó staat ze daar, door machtloze angst vermast,
't Hoofd buigende op den boezem van albast.

69.

Maar Altamoor (die zijn verschrokken heiren,
Reeds vluchtend van de onzalige oorlogsbaan,
Manmoedig drong met smeeken en bezweeren,
Te zwenken en nog eenmaal pal te staan)
Ziet pas Armide in zulk een nood verkeeren,
Of hij vergeet de Perziaansche vaan,
Zijn volk, zijn eer.... O, zoo hij haar verloste,
Wat nood, schoon 't ook een gantsche waereld kostte!

70.

Hij ijlt, en baant met zijn ontzachtijk zwaard
Een renbaan voor Armidaas oorlogswagen.
Door Reinout en Buljon, in forsche vaart
Aanstormend, wordt geheel zijn schaar verslagen.
De ellendling ziet het aan, en – blijft bedaard:
Zoo weet de Min den Veldheer te verlagen!
Hij brengt Armide in veiligheid, keert weêr,
En zoekt (te spade hulp!) zijn stervend heir.

71.

Want onherstelbaar is aan déze zijde
Des Heidens macht verpletterd, rij aan rij.
Aan d' andren flank nochtans is 't krijgsgetijde
Den Christnen tegen, en hun val nabij.
Één Robbert, bloedende, onbekwaam ten strijde,
Ontkomt nog juist de schand der slavernij,
Maar de andre valt Adrast ten buit. – Zóó dalen
En rijzen van weêrszij' des Noodlots schalen.

72.

Fluks schaart Buljon zijn onvertsaagden stoet
In ordlijke geleedren bij hun stander,
En voert hen 't slaggewemel te gemoet.
Daar stoten nu twee vleuglen op elkander:
Elk hunner is bespat met 's vijands bloed,
Met buit belaân en even stout als de ander;
Elk heeft zijn deel van glorie en gewin:
Fortuin en Mars staan aarzlend midden in.

73.

Terwijl aldus met wisselende kansen
Die dubble macht elkander 't voorhoofd biedt,
Klimt Solyman naar 's torens hooge transen,
En staroogt in het wemelend verschiet,
Waar hij, bij 't rouwmuziek van zwaard en lansen,
Het Treurspel van den Krijg vertoonen ziet:
De Dood verdeelt en rangschikt de tooneelen,
Waar 't Toeval en het Lot de hoofdrol spelen.

74.

De Sultan blijft verbaasd en roerloos staan
Bij d' eersten blik: maar straks, door wraak bewogen,
Van dorst geblaakt naar d' eigen heldendaân,
Verslindt hij 't woelig kampperk met zijne oogen.
Ook talmt hij niet: hij gordt zich 't lemmer aan,
Hij grijpt zijn helm; hij fronst de wenkbraauwboogen,
En dondert: „Voort! Heel Azië is in nood!
„Geen uitstel meer: verwinning of de dood!"

75.

Het zij dan, dat een wenk des Ongezienen,
Die d' ondergang der Heidenmacht besloot,
Tot slechting van haar wanklende ruïnen,
Den Palestijn die woede in de aadren goot,
't Zij, dat zijn drift om lauwren te verdienen
Hem voortjoeg tot in de armen van den dood:
Genoeg, hij doet de koopren poortdeur kraken,
En staat voor 't oog van die de Burcht bewaken.

76.

Hij wacht niet af, of zijn verwonderd heir
Hem volgen zal: hij tart alléén de scharen,
Hij stort alléén op duizend haatren neêr,
En slaat alléén door duizende gevaren.
Toch komen al de zijnen evenzeer,
Zelfs Aladyn, met de eigen vlam in de aâren;
Alle angst verdween, alle aarzling is voorbij:
Hen drijft geen hoop, hen zweept de razernij.

77.

De Turk vernielt, met grimmig zelfbehagen,
Al wat hij 't eerst bejegent in zijn vaart.
Hij doodt zóó snel, dat niemand ooit zijn slagen,
Maar enkel zijn verslagenen ontwaart.
De duizende belegeraars vertsagen:
't Gemompel groeit, de schrik verlamt het zwaard;
De Christenen uit Syriën ontveinzen
Hun vreeze niet, maar schreeuwen luide en deinzen.

78.

Bij minder vreeze en meerder orde en tucht,
Houdt zich Gaskonje onwrikbaar vast gesloten,
Al treft hen 't eerst een onweêr zoo geducht,
Al worden ze ook bij drommen neêrgestoten!
Geen steengier, op de duiven in heur vlucht,
Geen boschwolf, op de lammren neêrgeschoten,
Verwde immer neb en klaauwen zóó met bloed,
Als Solyman het zwaard, waarmeê hij woedt.

79.

't Schijnt, dorstig en vraatzuchtig, 't bloed te drinken,
De leden te verslinden tot op 't been.
Ook Aladyn, ook heel zijn drom rinkinken
Verdelgend door de dichte reien heen;
Maar Reimont waakt, waar zijn getrouwen slinken,
Door Solyman als halmen afgesneên.
Hij beeft niet, al behoeft hij niet te vragen,
Wat sterke hand den sikkel heeft geslagen.

80.

Op nieuw durft hij den gruwbren Sultan staan,
Op nieuw doet hem een slag in 't voetzand kermen.
De grijsheid deed zijn eerste kracht vergaan,
En de andre weet van sparen noch ontfermen.
Daar vallen honderd zwaarden op hem aan,
Terwijl ook honderd schilden hem beschermen.
Maar Solyman – acht hij zijn buit te kleen,
Of reeds ontzield? – rent plotsling elders heen.

81.

Hij valt op de andren aan, verminkt, verplettert,
En richt in luttel omvang wondren uit.
Waar hij verschijnt, verschijnt de dood, en klettert
De donder, nooit ontweken, nooit gestuit!
Hoort! hoe hij met de tanden knerst en knettert.
Ziet! hoe hij de oogen rolt naar nieuwen buit.
Zóó laat de hongrende met dorre lippen
Voor rijker maal den harden broodkorst glippen.

82.

Daar klimt hij in een enkel oogenblik
De muurbres door, en ijlt naar 't veld. Toch blijven
De woede in 't hart der zijnen, en de schrik
In 't hart der andren, die van vrees verstijven.
Zijn heir staat pal, om tot den jongsten snik
Zijne onvoltooide zege door te drijven.
Nog moge een wijl de Christenhoop weêrstaan,
't Duidt alles hun aanstaande neêrlaag aan.

83.

Daar wanklen de Gaskonjers, en in 't ronde
Verspreidt zich reeds de Syrische oorlogsdrom.
Zij naadren 't huis van Tankred, den gewonde,
Hij hoort hun kreet: dat is trompet noch trom
Nog zegeschreeuw! Hij wankelt van zijn sponde,
Bestijgt het plat van 't dak, en schouwt rondom,
Ziet Reimont neêrgeveld, ziet d' een bezwijken,
En d' ander, half bezweken, siddrend wijken.

84.

De ware moed sterft niet in 't doodsgevaar:
Hij tintelt, eeuwig jong, op veege wangen;
Hij staalt het lijf, hij kan in long en aâr
Den adem en 't verloren bloed vervangen.
Neen! 't machtig schild is Tankred niet te zwaar;
Nog kan hij 't zwaard in ijzren vingers prangen.
Wat wapens méér zijn noodig voor een Held?
't Is hèm genoeg: hij is ten strijd gesneld!

85.

Daar dondert hij: „Hoe nu! verwijfde schare,
„Laat gij uw heer dus achter in den nood?
„Opdat den Turk zijn wapendosch beware
„Ten krijgstrophee, een schandzuil na zijn dood!
„Keert naar Gaskonje! en brengt zijn zoon de mare:
„„Uw vader viel, terwijl zijn leger vlood!""
En met een borst, waarin de wonden gapen,
Dekt hij een Heir, vol kracht en onder 't wapen.

86.

Den beuklaar, met zesdubblen stierenhuid
En bovenop met snijdig staal omtogen,
Strekt hij beschermend over Reimont uit,
Die veilig in zijn schaduw ligt gebogen.
Hij hoort niet, hoe de pijlenregen fluit,
Hij ziet het dreigen niet der duizend oogen:
Hij ziet zijn vriend, hij hoort de stem der eer,
En – drijft den vijand weg of slaat hem neêr!

87.

Nu doet zijn zorg den grijzen Held ontwaken:
Daar staat hij, uit zijn duizling opgericht.
Hij voelt zich door een dubblen vuurgloed blaken:
Door woede in 't hart, door schaamte in 't aangezicht.
Hoe zoekt zijn blik, zoo gloeiende als zijn kaken,
Den vijand, voor wiens vuist hij heeft gezwicht!
Wat! de aterling is aan zijn wraak ontweken?
Dan zal hij op 't meêplichtig rot zich wreken!

88.

't Gaskonsche heir, door nieuwe drift gespoord,
Wil met zijn Hoofd vergaan of triomfeeren;
Waar vreeze heerschte, is weêr de hoop ontgloord.
De Heiden durft zoo driest niet meer trotseeren:
Wie voortjoeg, wijkt; wie week, jaagt dreigend voort.
Zoo kan de kans in één minuut verkeeren!
En Reimont, in zijn wrake niet gestuit,
Delgt d' éénen smaad met honderd dooden uit.

89.

Terwijl hij aan de stoutste Saracenen
De schaamte koelt die in zijn boezem woedt,
Daar ziet hij Koning Aladyn, rent henen,
En valt hem aan met onbetembren moed,
Verwondt zijn kop, stort dicht als hagelsteenen
Zijn slagen neêr, en wijkt geen enklen voet.
De dwingland valt, en wentelt nu zijn leden
Langs d' eigen grond, weleer zoo trotsch vertreden.

90.

De Heidnen, zonder Hoofdliên, onbestierd,
Zijn raadloos en gevoelen zich verloren:
Een deel vliegt als onzinnig woudgediert'
In 's vijands zwaard en laat zich 't hart doorboren.
Een ander deel, dat de angst den teugel viert,
Zoekt wederom een toevlucht in den toren:
Maar de overwinnaar volgt met vlammend staal
De vluchtende', en voltooit zijn zegepraal.

91.

Zoo valt de Burcht. Wat levens allerwegen,
Beneên en op de trappen, afgemaaid!
Ziet! Reimont heeft den torentrans bestegen,
Steil gloriepad, met stervenden bezaaid.
Daar plant hij nu met eigen hand, o zegen!
De kruisbanier, die op de winden waait.
Maar Solyman, wel verre van 't te ontwaren,
Woedt als een worggeest midden door de scharen.

92.

Daar vloeit het bloed, een roode zee gelijk,
Al schuimend saam' uit zwellende rivieren:
De Dood vergroot zijn somber koninkrijk,
Rondwarend met zijn bleeke lijfstaffieren.
Daar rent een ros, verlaten, langs een dijk
Van lijken voort en doet de teugels zwieren;
De Sultan grijpt ze, en werpt zich op 't genet,
Dat hij de sporen in de lenden zet.

93.

Voorwaar! de hulp, waarmeê hij op komt dagen,
Is groot maar kort, en baat den zijnen niet.
Hij komt en gaat, gelijk met de onweêrsvlagen
De bliksem valt en snel daar henen schiet,
Maar in de rots, aan gruizelen geslagen,
Zijn eeuwige herinring achterliet.
Van honderden, die Solyman doet sneven,
Blijv' toch één paar in aller harten leven!

94.

Gildippe en Odoardo, dierbre Twee!
Uw naam, uw faam, zal nooit in 't graf verzinken:
Zij wandlen met de rollende eeuwen meê,
Als mijn Toskaansche lier zoolang mag klinken;
Zij zullen tot aan 't uiterst eind der zee
Als dubbelstar van Moed en Liefde blinken:
En menig traan, uw trouwe min ter eer,
Drupt zeegnend op mijn droeven zang ter neêr.

95.

Gildippes oog schiet vonkelende stralen;
Zij drijft heur ros naar 't dichtste moordgewoel;
De Sultan dreigt, en weêr, en beide malen
Treft de Amazoon met forschen houw heur doel:
Zijn lenden bloedt, zijn schild barst. Hij aan 't smalen:
„Ai, zie toch eens, de schoone met heur boel!
„Waarom de naalde en 't spinnewiel verlaten?
„Wat zal dat degentje' en die knaap u baten?"

96.

Zoo grijnst hij, en, in dollen wrok ontbrand,
– Barbaar! waartoe die teêre bloem geschonden? –
Heeft hij zijn zwaard in de elpen borst geplant,
Wie slechts de pijl der liefde moest verwonden.
De teugel zinkt uit heur verslapte hand;
Zij duizelt, al heur krachten zijn verzwonden.
Dat ziet heur Odoardo, en snelt aan,
Wel vlug, maar toch te laat. Ach, wat gedaan?

97.

Ach, wat gedaan, waar Medelij' en Toren
Het hart verdeelen, dat geen uitkomst ziet?
De een fluistert: „Help uw gade, uw uitverkoren!"
En de andre vraagt: „Straft gij den moorder niet?"
Daar doet de Min bemiddelend zich hooren:
„Volbreng gelijk wat Liefde en Wraak gebiedt!"
Nu houdt zijn linkerhand de dierbre tegen,
En de andre zwaait den scherpgewetten degen.

98.

Maar dus verdeeld in wil, verdeeld in kracht,
Wat zou hij tegen Solyman vermogen?
Nu richt hij op zijn gade die versmacht,
Dan op zijn weêrpartij de raadloze oogen.
Die wreedaart klieft, terwijl hij schaterlacht,
Hem d' arm, waarop de dierbre ligt gebogen.
Zoo valt ze, want zij heeft geen steunsel meer!
Hij volgt en stort op 't veege lichaam neêr.

99.

Gelijk een olm, rondom wiens stam en takken
De wingert heur verliefde ranken wond,
Als 't bliksemvuur of de akst hem neêr doet smakken,
Zijn wederhelft meêslingert naar den grond,
Heur druiven kwetst, heur bladeren doet knakken,
En, trouw altijd aan 't heilig echtverbond,
Nog stervende om die eene schijnt te treuren,
Die 't groene hoofd, ach! nooit meer op zal beuren:

100.

Zóó valt de Held! Voor haar-alleen die traan,
Voor haar die klacht, haar, lieflijkste aller englen!
Zij staamlen: neen! de spraak is hun vergaan,
Zij kunnen slechts gebroken zuchten menglen.
Nog zien zij elkaâr met teedre blikken aan,
Nog trachten zij hunne armen saam' te strenglen:
Zij sterven, maar, ook in den dood gepaard,
Voert de eigen vlucht hun zielen hemelwaart.

101.

Nu laat de Faam heur schelle roepstem hooren,
Terwijl ze vliegende over 't kampperk snelt.
Reeds dringt de mare in Reinouts siddrende ooren,
Reeds heeft een boô den jammer hem gemeld.
Smart, deernis, spijt en blakerende toren
Doorwoelen straks den boezem van den Held.
Reeds is hij op den Sultan ingevlogen:
Daar grijnst Adrast, met helschen gloed in de oogen.

102.

De wilde vreugd des Heidens stijgt ten top:
„'k Herken u! 'k mag dan eindlijk u begroeten!
„'k Bespiedde elk schild, 'k zocht overal u op,
„'k Riep duizendmaal. Nooit meer zult ge me ontmoeten:
„Dit samenzijn is 't laatste! Met uw kop
„Zult gij in 't eind de wraak der Goden boeten!
„Nu blijke 't, wie de palm der kracht verdient,
„Gij, vijand van Armide, of ik, heur vriend!"

103.

En nu, alsof de Furiën hem jagen,
Beukt hij zijns vijands nek en hersenpan.
De helm (een Godsgeschenk!) doorstaat die vlagen,
Maar al 't gebeent' des Ridders dreunt er van.
Doch ziet! nu wordt Adrast een wond geslagen,
Als geen Apollo-zelfs genezen kan.
Één houw, en – als een breedgetakte ceder
Ploft daar die reusgestalte zielloos neder!

104.

Bevriezende angst, verbazing en ontzag,
Heeft allen bij d schouwtooneel bevangen.
Zelfs Solyman, op 't vliegen van dien slag,
Ontroert en staart met bleekbestorven wangen.
Nu weet hij ook, dit is zijn jongste dag,
En 't aarzlend hart voelt hij door twijfel prangen.
Wel vreemd, voorwaar! maar – boven 't wolktapeet
Regeert een God, die alle harten kneedt!

105.

Wie kent ze niet, die ordeloze droomen,
Die, waar de koorts hem bruischt door 't kranke bloed,
Des lijders zweet als vloeiend vuur doet stroomen,
Terwijl de waanzin in zijn hersens woedt?
Hij wil vooruit – de kracht is hem benomen,
Gekluisterd is zijn hand, geboeid zijn voet.
Hij wil zijn stem verheffen – 't is als smoorden
Démonen hem de keel: hij heeft geen woorden!

106.

In zulk een staat is Solyman gebracht!
Hij wil ten strijd', maar voelt zich vastgeklonken.
Hij is zich-zelv' een raadsel: de oude kracht
Verdween met d' ouden moed, en zoo de vonken
Soms flikkeren, op eens zijn ze in een nacht
Van vreeze, die hem huivren doet, verzonken.
Maar wat er in zijn dobbrend hart geschied',
Aan vluchten, aan ontwijken, denkt hij niet.

107.

Als Reinout uit zijn droom hem op doet schrikken,
Staart hij hem aan, onzeker en verward.
't Is of een Spook, met baziliskenblikken
En reuzenschouders, hem den weg verspart.
Hij kampt, maar zwak: hij voelt de kniën knikken.
Toch wijkt de heldengeest niet uit zijn hart:
Hij loost geen zucht, hij zoekt geen slag te ontwijken,
Maar fier en groot, blijft hij zich-zelv' gelijken.

108.

Als Solyman (Antëus van dien dag!)
Veel honderdmaal gevallen en verrezen,
In 't eind voor goed aan Reinouts voeten lag,
Galmde een gemengd geroep van vreugde en vreezen.
Nu wordt door 't Luk het einde van den slag,
Lang ongewis, voor immer uitgewezen:
De zegepraal voegt zich bij Godfrieds heir,
Strijdt aan de spits en deinst geen voetstap meer.

109.

Der Heidnen arm beweegt zich traag en trager,
Te sneller ijlt hun voet! 't Is ál gevloôn!
Zelfs vlieden nu, als hinden voor den jager,
De onsterflijken, hun trotschen naam ten hoon!
Maar Emireen weêrhoudt dan vendeldrager,
En roept hem toe op felverbeten toon:
„Zijt gij die held, die éénе uit duizend dappren,
„Die 's Meesters vaan zoo roemrijk zoudt doen wappren?

110.

„Verkoor ik u tot zulk een zeldzame eer,
„Rimedon! om uw schande te beleven?
„Gij ziet uw Hoofd volharden in 't geweer,
„En wilt aldus lafhartig hem begeven?
„Wat zoekt gij? Uw behoud? Welaan dan, keer!
„Vooruit met mij! Die rugwaarts gaat, moet sneven;
„Wie redding wil, die worstel' en houde aan:
„De baan der eer, ziedaar de levensbaan!"

111.

Zoo dwingt hij hem, met schaamte zich te wenden,
En de andren ook weêrhoudt hij in hun vaart.
Hij dreigt en drijft die reeds daarhenen renden,
En jaagt in 't zwaard die beefden voor het zwaard.
Zoo staan weldra de beetren uit zijn benden
Met nieuwe hoop ten nieuwen kamp geschaard.
Ook Tissafern – hij heeft nog nooit gewankeld! –
Blaast d' ijver aan, die onder de assche sprankelt.

112.

Die Tissafern had wonderen gedaan:
Hij wist Normandië uit den kring te vagen,
Hij had den schok der Vlamingers weêrstaan,
Gernier, Gerard en Rudiger verslagen.
Koel zag hij nu zijn vluchtig leven aan,
Want eeuw aan eeuw zou van zijn lof gewagen.
Als had hij zich den bleeken dood gewijd,
Zoo stort hij zich in 't heetste van den strijd.

113.

Van verre ziet hij Reinout: al verdwenen
Zijn blaauwe kleuren in een purpergloed,
Al druipt die arend, die, van 't licht beschenen,
Eens vlamde als goud, nu van 't geronnen bloed,
Hij kent hem wel. „Nu wil mij hulp verleenen,"
Zoo roept hij uit, „gij Hemel, steun mijn moed!
„Laat mij Armide wreken! Uw moskeën,
„O Mohammeth, bestem ik mijn tropheën!"

114.

Zoo bidt hij, maar zijn bidden brengt geen baat:
Hoe zou zijn doove waanprofeet hem hooren?
Gelijk een leeuw met eigen klaauw zich slaat,
Ten prikkel voor zijn ingeschapen toren:
Zoo wet hij aan den steen der Min zijn haat,
Terwijl heur gloed te meer zijn wraak doet gloren.
Hij zet zich in den zadel pal, vergaârt
Zijn laatste en grootste kracht en spoort zijn zwaard.

115.

De Ridder ook komt vliegends aangereden,
Op d' aanval van zijn weêrpartij verdacht.
Al 't volk is in een wijden kring getreden,
Vlamoogend naar het schouwspel dat men wacht.
En nu wordt daar zoo fel een strijd gestreden,
Voorbeeldeloos in kunst, in woede, in kracht,
Dat allen, huivrend, met gesmoorde kreeten,
Hun eigen haat, hun eigen lot vergeten.

116.

De Heiden slaat, maar wild en onbesuisd;
De Ridder slaat niet enkel, maar slaat wonden.
Reeds is het schild des Saraceens vergruisd,
Zijn helm gescheurd, zijn reuzenkracht verzwonden.
Armide ziet zijn bloed, dat rookt en bruischt,
Armide ziet heur held verminkt, geschonden,
En de andren zóó door raadloze angst ontzind,
Dat slechts een zwakke draad hen samen bindt.

117.

Weleer van zooveel ridderen omgeven,
Blijft ze op heur trotschen wagen nu alleen.
Zij vreest de slavernij, zij haat het leven,
Haar uitzicht op triomf, op wraak, verdween.
Ze ontvlucht heur kar, door woede en vrees gedreven,
Bestijgt heur paard en ijlt gevleugeld heen –
Toch volgen haar, bij 't deinzen van heur vrinden,
Heur liefde en toorne, als trouwe hazewinden.

118.

Zóó zag men ook Kleopatra weleer
Geheel alleen der bange vlucht zich wijden;
Zóó liet ook zij heur Held op 't heilloos meir
Augustus en zijn goed geluk bestrijden:
Hij vloog haar na, ten koste zijner eer,
En bracht geheel zijn vloot in schande en lijden.
Ook Tissafern betreedt Armidaas schreên....
Daar wordt zijn weg door Reinout afgesneên.

119.

En als hij nu zijn Jonkvrouw voort ziet ijlen,
Daar is het, als verdween de zon en 't licht.
Maar zonder één sekonde te verwijlen,
Geeft hij een slag, op Reinouts hoofd gericht.
Geen moker, die des Dondraars bliksempijlen
Op 't aanbeeld smeedt, valt neêr met meer gewicht.
De Ridder voelt den slag door 't brein rinkinken,
Die 't duizlend hoofd hem op de borst doet zinken!

120.

Maar eensklaps uit zijn duizeling ontwaakt,
Weet hij den Saraceen een houw te geven,
Die 't harnas splijt en al zijn ribben kraakt.
De scherpe punt is door zijn buik gedreven,
Die met één golf heur ingewanden braakt,
En komt den rug weêr uit. Zoo baant zijn leven
Zich d' uitgang door twee wonden te gelijk,
En reutlend ploft de ontzielde romp in 't slijk.

121.

En Reinout blikt rondom met vlammende oogen
Naar nieuwen kamp, maar 't krijgsgewoel heeft uit.
De Heiden vlucht, of ligt in 't stof gebogen,
Zijn vendelpronk werd 's Overwinnaars buit.
Door zachter drift wordt Reinouts hart bewogen:
Het bloedbad wordt op zijn bevel gestuit;
Hij slaat den blik meêwarig op de dooden,
En denkt aan haar, die eenzaam is gevloden.

122.

Hij zag haar vlucht, hij zag heur smart en schand,
En voelt door plicht en deernis zich gedreven:
Heeft hij haar niet zijn eerlijk woord verpand?
Hij zou heur Ridder zijn voor heel heur leven!
Hij volgt heur spoor, zoover in 't mulle zand
De merken van heur klepper zijn gebleven.
Zij, middlerwijl, bereikt een sombren wijk:
Een voorportaal van 't stille Doodenrijk.

123.

Zij dankt het lot, dat haar tot hier deed komen:
Hier heerscht een graauwe schemer heinde en veer.
Hier stijgt zij af, hier werpt ze, in 't schaâuw der boo-
Heur krijgsgewaad, heur boog en pijlen neêr. [men,
„Gij wapens!" snikt ze, en de eerste tranen stroomen:
„Ach, uit den slag keert gij geschandvlekt weêr!
„Ik leg u af: rust hier, verroest, verbroken!
„Gij waart te laf: gij hebt mij slecht gewroken!

124.

„Ach, laaft er dan geen enkle pijl zijn dorst?
„Vraagt geene om bloed uit zóóveel, zóóveel schichten?
„Al was elk hart met diamant omschorst,
„Gij doet toch wel een vrouwenboezem zwichten?
„Welaan, verwin! hier is mijn bloote borst!
„Gij moogt op haar uw vlijmendste' angel richten.
„Ze is week genoeg: o, vraag het Amor vrij,
„Geen enkle van zijn pijlen miste mij!

125.

„Wil ik uw vroeger lafheid u vergeven,
„Zijt nu dan sterk en scherp, en treft mijn hart!
„Wee mij, zijt gij mijn laatste troost in 't leven,
„Dat mij sints lang een langzaam sterven werd?
„Ja, gij-alleen zijt mij tot hulp verbleven:
„Uw smart, o pijl! verdrijft mijn minnesmart;
„Mijn wonde wordt door wonden slechts genezen,
„De slag des doods zal mijn herstelling wezen!...

126.

„Wel mijner, als die korte razernij
„Niet meêgaat om mijn grafrust te verpesten!
„De liefde blijv', de haat verzelle mij,
„Ook als slechts de asch van mijn gebeent' zal resten!
„En sta getrouw mijn bleeke schim ter zij',
„Als ze opstijgt uit de donkre doodgewesten,
„En jage hem, die mij zoo wreed bedroog,
„Den schrik in 't hart, de sluimring uit het oog!"

127.

Armide zwijgt, en trouw aan haar verlangen,
Neemt zij alreeds den scherpsten pijl te baat.
Daar snelt door een der donkre lommergangen
De Ridder aan – hij ziet haar jammerstaat,
Hij ziet de vale doodskleur op haar wangen,
Heur hand gereed ter zwarte gruweldaad –
Hij haast zich d' arm rondom heur leest te slingren,
En rukt de flits uit heur bestorven vingren.

128.

De Jonkvrouw, die zijn tred niet heeft gehoord,
Keert snel zich om: daar ziet zij Reinout weder!
Zij geeft een luiden gil, maar wendt verstoord
Heur oogen af, en zijgt bewustloos neder.
Zij valt, gelijk een bloem, als 't barre Noord
Heur stengel knakt – hij steunt haar, zacht en teder,
En daar heur hoofdtjen op zijn schouder ligt,
Strijkt hij de lokken uit heur aangezicht.

129.

Hij weent, en overstroomt die marmren kaken
En blanke borst, zoo vol van lieflijkheid.
Gelijk de bleeke roos na 't zonneblaken
Herademt, als de daauw haar overspreidt:
Zoo ook heraâmt Armide, bij 't ontwaken
Van tranen nat, maar niet door haar geschreid.
Tot driemaal toe ontsluit en sluit zij de oogen,
Door schaamte en spijt en liefde en haat bewogen.

130.

Met zwakke hand zoekt zij den sterken Held
Te ontworstlen, nu met blosjens overgoten.
Vergeefs! hier baat noch zachtheid noch geweld:
Hij houdt haar vast en vaster steeds omsloten.
En eindlijk, dicht aan 't hart des mans gekneld,
Dien zij misschien in ernst niet wil verstoten,
Barst zij dus los, met menig droeven snik,
En altijd nog met afgewenden blik:

131.

„Gij, altijd wreed, in 't scheiden en in 't keeren!
„Wat voert u hier, in deez' mijn doodswoestijn?
„O wonder! gij zoekt mijn verderf te weeren?
„Mijn moorder redt mijn leven! Kán dat zijn?
„Spreek! op wat wijz' wilt gij Armide onteeren?
„Wat smaad denkt gij haar toe, wat nieuwe pijn?
„Mijn toovermacht zal ik wel nimmer derven:
„Maar niets vermag, die niet vermag te sterven!

132.

„Ja, minder trotsch weêrklonk uw zegelied,
„Ging naast uw kar die vrouw niet in een keten,
„Die gij zoo fier veroverde, eerst verriedt!
„Dat heldenstuk moet heel de waereld weten.
„Eens smeekte ik u om 't leven – 't baatte niet;
„'k Zou nu den dood van harte welkom heeten.
„Maar 'k vraag er u niet om: – mijn hart versmaadt
„De minste gift, ontwoekerd aan den haat!

133.

„Neen! 'k hoop nog aan uw dwinglandij te ontvlieden;
„Uw schande zal niet rusten op mijn hoofd.
„Mag geen vergif door deez' mijn aadren zieden,
„Zijn dolk en strik en afgrond mij ontroofd,
„Toch zult gij mij het sterven niet verbieden,
„'k Weet nog een weg, de Hemel zij geloofd!
„Barbaar, laat af met vleien, met bedriegen!
„Zoek niet mijn kranke hoop nog voor te liegen!"

134.

Zóó klaagt ze en met den biggelenden traan,
Heur oog ontvloeid bij 't heftig boezemstrijden,
Mengt Reinout meê, tot smeltens aangedaan,
De droppelen van 't heiligst medelijden.
„Armide!" vangt hij zacht en bevende aan:
„Ik bid, wees kalm, en wil me uw aandacht wijden.
„U wacht geen schande: ik breng een kroon u weêr:
„Ik haat niet, 'k ben uw Ridder als weleer.

135.

„En zoo gij al mijn woorden mocht mistrouwen,
„O, lees dan mijne oprechtheid in mijn oog!
„'k Zal uit zijn puin uw koningsthroon herbouwen,
„Dat zweer ik bij den heilgen God omhoog!
„Och, of Hij ù in gunste wilde aanschouwen!
„Och, of uw hart zich voor den Heiland boog!
„Dan zou in 't Oost, in alle Koninkrijken
„Geen scepter d' uwe in heerlijkheid gelijken!"

136.

Zoo spreekt, zoo bidt hij, woorden en gebeên
Vermengend met zijn tranen en zijn zuchten.
Gelijk de sneeuw, die onverwinlijk scheen,
Allengs versmelt bij laauwe lenteluchten:
Zoo vloeit heur wrok in droppelen daarheen!
De liefde blijft, daar alle driften vluchten.
„Heer! zie Uw dienstmaagd!" spreekt ze: „zij verzet
„Zich langer niet: uw wenk is haar een wet!"

137.

Intusschen, na een strijd van luttel stonden,
Ziet Emireen zijn koningsvaan vernield,
Zijn vendrig overdekt van bloed en wonden,
Met éénen slag door Godfrieds arm ontzield,
Zijn gantsche macht verdreven of verslonden,
En – ver van daar, dat hij lafhartig knielt,
Besluit hij, (en hij mag zijn wensch verwerven!)
Door een beroemde hand met roem te sterven!

138.

Hij spoort zijn paard en rent op Godfried aan,
Want nergens is een eedler weêrpartijder!
Hij breekt voor 't laatst wanhopig zich een baan,
En 't moedig ros schijnt één met zijn berijder.
Hij roept, nog eer hem Godfried kan verstaan:
„'k Zoek van uw hand den dood, doorluchtig strijder!
„Maar heeft de Hemel ooren voor mijn beê,
„Dan sleur ik in mijn ondergang u meê!"

139.

Zoo spreekt hij, en nu stormt hij, felverbeten,
Op Godfried los, gelijk een bliksemschicht.
Pas heeft zijn staal des Veldheers schild gespleten,
Daar vlijmt diens zwaard hem dwars door 't aangezicht;
Zijn linkerkaak hangt van elkaâr gereten,
En eer hij zich op nieuw heeft opgericht,
Daar scheurt een tweede houw de buik hem open.
Hij ploft in 't zand: zijn baan is afgeloopen!

140.

Nu is er, na den dood van Emireen,
Van heel zijn heir een hoopjen slechts verbleven.
Buljon vervolgt de vluchtende' op hun schreên.
Daar ziet hij, van bespringeren omgeven,
Held Altamoor, bebloed, te voet, alleen,
Die, half onthelmd, een zwaardstomp houdt geheven.
„Halt!" roept hij tot zijn volk, en: „Ridder, sta!
„'k Ben Godfried! geef u over op genâ!"

141.

En Altamoor, die van zijn levensdagen
Nooit bukte voor lafhartigheid of schand',
Hoort pas dien naam, die, door de Faam gedragen,
Weêrklonken heeft van Noord- tot Zuiderstrand,
Of andwoordt: „Ik volbreng uw welbehagen,
„Gij zijt het waard," en stelt hem 't zwaard ter hand,
„Maar dat ge op Altamoor mocht triomfeeren,
„Voorwaar, 't zal, bij uw roem, uw schat vermeêren!

142.

„Mijn Perziën brengt goud tot losgeld aan,
„Mijn echtgenoot biedt paerlen en juweelen!"
Maar Godfried spreekt: „Neen, verre zij die waan,
„Geloofd zij God, geen Mammon kan mij streelen!
„Behoud den schat van d' Indische' Oceaan,
„Ik zal uw gâ heur bruidschat niet ontstelen.
„Ik woeker niet met levens! Wacht van mij
„Gerechten krijg, geen lage zwendlarij!"

143.

Hier zwijgt hij. Altamoor blijft krijgsgevangen,
Terwijl Buljon den vijand tegen rent,
Die in zijn kamp, met doodschrik op de wangen,
Een schuilplaats zoekt voor reddeloze ellend.
Vergeefs! de schans bezwijkt, aan flarden hangen
De druipende gordijnen, tent aan tent;
De bodem is bezaaid met menschenleden
En oorlogspronk, bevlekt, in 't bloed vertreden!

144.

Zoo zegeviert Buljon. Zijn gloriepad
Is afgelegd. Nog blozen de avondtinnen:
Nu ijlt hij naar de Godgewijde Stad,
Wier vrijheid hij roemruchtig mocht herwinnen.
Dáár treedt hij, nog van 't rookend bloed bespat,
Met heel zijn heir den heilgen Tempel binnen,
Hangt al zijn wapens neder, knielt bij 't Graf,
En – dankt den Heer, die hem de zege gaf!

MIDDELBURG,
Januari 1852. — Juni 1855.

AANTEEKENINGEN.

AANTEEKENINGEN TOT DIT VIERDE DEEL.

TASSOOS JERUZALEM VERLOST. — De eerste druk van *Tassoos Verlost Jeruzalem* (1856) was voorzien van de volgende *Opdracht aan* Z. M. WILLEM III, Koning der Nederlanden, enz.:

Wien wil mijn hart de hulde doen ontfangen
Van 't Lied, bekroond met zooveel lauwerblaân,
Eén van die vijf verkoren Heldenzangen
Uit later' tijd, die met geen tijd vergaan,
Die de eeuwen nog doen luistren met verlangen,
Zelfs waar ùw naklank ruischt, Meöonsche Zwaan!
Wat Koning neemt, van geestdriftgloed aan 't branden,
Het Lied eens Dichtrenkonings uit mijn handen?

Wel kan mijn Noordsche harp, die ruwer klinkt,
De stem niet dier Toskaansche luit hergeven,
Wanneer ze in 't myrthenbosch, waar 't maanlicht blinkt,
In klanken kweelt, uit malsch fluweel geweven:
Maar als de toongalm stijgt, het staal rinkinkt,
De heuvlen Sions in den krijgsstorm beven,
Dan streeft geen taal Oud-Hollands taal ter zij',
Dan zingt zij met des donders melody

Mijn Koning! U de weêrgalm van die snaren,
Die zingen van den glorievollen strijd
En dien doorluchten gids der heldenscharen,
Die 't heilig graf des Heeren heeft bevrijd!

Uw ziel heeft sympathie voor krijgsgevaren:
  Gij ook hebt U een heilgen kamp gewijd,
Den kamp voor Recht en Waarheid, wier banieren,
Door God vereend, eens heerlijk zegevieren!

  Gij ook, Gij kweekt in 't fier Oranjehart
De deugden aan die Tassoos Held verrukten:
  Gij hebt der elementen krijg getart,
Toen u de waatren-zelf den lauwer plukten.
  Wee, die Uw God, Uw volk, Uw scepter sart!
Gij zijt dier Nassaus een, die nimmer bukten;
  Uw staf verbergt een zwaard van dubble sneê:
  Eén wenk van God, en — 't bliksemt uit de scheê!

Maar schenk' de Heer, uit vaderlijk meêdoogen,
  Ons lang d' Olijf in schaduw van Uw Throon!
Moog' Eendracht steeds de macht Uws Rijks verhoogen,
  Zij Hollands bloei de parel Uwer Kroon!
Waak! Handhaaf! Als Uw Voorzaat onbewogen!
  's Volks liefde blijft der Vorsten heerlijkst loon:
's Volks dankbre traan zegt meer dan Heldenzangen —
Heil, Koning! heil! dat loon hebt Gij ontfangen!

Middelburg, 30 November 1855.

Fragment uit een aankondiging van TASSOOS *Verlost Jeruzalem*, in: „De Recensent."

Een Dichter der zestiende eeuw opgetreden voor een publiek der negentiende: TORQUATO TASSOOS Heldendicht, *La Gerusalemme liberata*, door TEN KATE op Nederlandschen bodem overgebracht!... Een verblijdend verschijnsel te meer in onzen tijd, dat recht heeft op onze onverdeelde sympathie en toejuiching, in een tijd, onder wiens kenmerkende eigenschappen, afkeerigheid van poëzie door velen genoemd wordt; in een tijd, waarin niet weinigen den naam van Dichter voldoende achten, om een meêlijdenden glimlach op te wekken voor wie hem draagt; in een tijd, waarin, naar men beweert, alleen het materiëele de aandacht trekt en de geesten boeit, waarin alles zich in eene pozitive richting beweegt en de bloemenpaden der fantazie onbetreden blijven; waarin, zoo als men alverder beweert, de menschelijke geest zich alleen in 't industriëele uitdrukt. —

Dit beweeren van sommigen, deze schets van onzen tijd, kunnen wij geenszins juist heeten. Uit een naauwgezette beschouwing van al hetgeen wij in de laatste tijden rondom ons mochten waarnemen, leiden wij als gevolgtrekkingen af, dat vooreerst ons publiek, ons volk, nog volstrekt niet onvoorwaardelijk afkeerig is van poëzie of poëtische formen; ten anderen, dat de Dichters nog geenszins de lier zuchtend aan de wilgen behoeven te hangen, wanneer hun de sprekende proeve toelacht, welk gezag, welke macht hun nog verbleven is; eindelijk, dat het, bij nog zooveel dispozitie voor de genietingen, die de poëzie aanbiedt, dure verplichting is voor wie God Dichter schiep, ijverig alles aan te wenden, om van die dispozitie partij te trekken, tot bereiking van het hoogste doel van al ons leven, denken en werken: ontwikkeling, opvoeding voor het Vaderland, dat ons wacht.

Ja, wel meenen wij, bij de roemwaarde en even verdienstelijke als grootsche ondernemingen van Bingers *Vondel*, Krusemans *Bilderdijk* en Tijls *Cats*, zulke belangrijke verschijnsels op het gebied van Kunst en Litteratuur, het recht te hebben, om ons volk nog niet van volslagene warsheid van vaerzen, van het poëtische in eigentlijke dichtformen, te verdenken. Daar de maatschappij, die we dagelijks zulke doorslaande proeven zien geven van hare hoogachting voor Schilder- en Toonkunst, daardoor tevens de bewijzen geeft dat zij de fakulteit bezit ook sympathie voor de Dichtkunst te koesteren, zoo behoeven wij wel niet beducht te zijn, dat zij de dichterlijke vertaling van TASSOOS *Verlost Jeruzalem*, waarvan elke stanza overvloeit van waarachtig gevoel, van begeestering, met koelheid, met onverschilligheid zal afwijzen. Maar of het populair zal worden, zoo als dat veelzins uitmuntend Lied,

„Bekroond met zooveel lauwerblaân,
Één van die vijf verkoren Heldenzangen
Uit later' tijd, die met geen tijd vergaan,
Die de eeuwen nog doen luistren met verlangen,"

ten vollen verdient, durven wij met grond betwijfelen.

't Is een treffend bewijs voor de degelijkheid van sommige verschijnsels in de Kunstwaereld, dat zij aan geen tijd schijnen te behooren, en ook door den tijd onaangeroerd blijven, als waren zij er verre boven verheven. Men beschouwt ze niet als scheppingen van het verledene, omdat zij-zelf er geen sporen van dragen, maar men ziet er slechts het hoogste toppunt der Kunst in en voorspelt hun eene toekomst, die even oneindig zal zijn

als de begrippen van schoonheid en goeden smaak zelven. Wij noemen zulke Kunstwerken klassiek, omdat ze onvergankelijk zijn, onverschillig tot welk kunstvak zij behooren of welk karakter zij dragen.

Op dien klassieken naam heeft zonder twijfel TASSOOS Christelijke Epopée, als de hoogste openbaring van zijn dichtgenie, de onbepaaldste aanspraak; een werk, dat, ondanks zijn ouderdom, nog altijd de bron blijft van het edelste zielsgenot. Den grijzaart aan de golf van Napels, die misschien reeds vijftig jaar geleden deze zelfde stanzaas gehoord heeft, trilt het hart nog van jeugdige verrukking bij het hooren van die weemoedige tonen, en, in weerwil van de wuftheid en het vermogen der mode, kunnen zijn kinderen en kindskinderen evenmin een moderne kompozitie aantoonen, die dat eeuwenheugend werk in rijke epische form in de schaduw stelt. Er was een tijd dat het volk algemeen dweepte met TASSOOS dichting, wier onderwerp ook niet van een enkel nationaal, maar van een Europeesch, van een Christelijk-Europeesch belang was. Want hetgeen de Dichter — door goddelijke bezieling tot het scheppen van zijn werk gedreven — bezingt in zijn Epos (eigentlijk het eerste, dat de nieuwe Letterkunde tegen de oude vermag over te stellen), behoort tot de geschiedenis van dien ontzachlijken worstelstrijd der middeleeuwen tusschen het Oosten en het Westen, tusschen de Christenheid en den Islam, een worstelstrijd in zijn gevolgen zoowel als uit zijn aart en aanleiding zoo hoogst belangrijk tot op den huidigen oogenblik voor Europa, en voor Azië met Afrika beide. Geen wonder, dat het Dichtstuk dus bijkans in alle bekende talen werd overgezet, zoodat zelfs *Turken* en *Arabieren* het lazen.

Wie derhalven een grootsch tafereel beminnen, met dichterlijke kracht en stoutheid opgevat, — wie de Helden der historie, aan tijd en dood hereischt, geheel in handeling door de bezieling des Dichters wil zien schitteren in al hun glorie: — die zullen met verrukt gemoed de kracht erkennen van het kunstvermogen, en van zijne schepping begeesterd, TASSO als een waarachtig Genie, als een Dichter bij uitnemendheid en voor alle tijden, begroeten.

Uit de tegenstelling van het volksmatige (populaire) en het geleerde drama, uit de tegenstelling van de Antiek-plastiesche en de Christelijk-muzikale gezindheid, kwam eindelijk het hoog-ernstig en romanesk-dweepend Dichtgenie van Italië luisterrijk te voorschijn, wiens naam en wiens leven van zulk een dichterlijken glans zijn omblonken, en aan wie Italië den hernieuwden luister van haren letterkundigen roem grootendeels te danken heeft.

TORQUATO TASSO, de aangebeden Zanger, op wiens grootheid Italië zich

nog steeds verheft, de ongelukkige minnaar van ELEONORA van Ferrara, die veroordeeld werd om als krankzinnige te sterven, voor wien de lauwerkrans der eer reeds geplukt was, die hem op het *Kapitool*, na een doorgeworsteld leven vol angst en lijden, zou geschonken worden, doch welke alleen kon dienen, om aan zijn lijkbus te worden opgehangen of zijne *buste* te vercieren, werd te Sorrente in 1544 geboren en stierf te Rome in 1595. Reeds als student in de rechten te Padua had hij een Ridder-Epos uit den Karolingischen Sagen-cyklus, *Rinaldo*, voltooid, waardoor hij geheel Italië in verrukking, in opgetogen bewondering bracht. Niet lang daarna ontwierp hij het grootsche plan tot zijn *Verlost Jeruzalem* in twintig zangen, welk Epiesch Gedicht den bewonderden Zanger waereldberoemd en onsterfelijk maakte. Met deze stof trad hij geheel uit de traditioneele Epiek te voorschijn. Aan de willekeur der fantazie werden objektieve perken gesteld. TASSO bestudeerde de geschiedenis van den Eersten Kruistocht tegen de ongeloovigen onder den manlijk-Godvruchtigen GODFRIED VAN BOUILLON zoo breedvoerig, dat hij zelfs de topografie van Jeruzalem met de meestmogelijke naauwkeurigheid en aanschouwlijkheid geschilderd heeft. De karakters der handelende personen waren niet langer gefingeerde idealen, maar werkelijke historische menschen, teekeningen van originelen, die hij voor oogen had, of die verhaald werden vroeger zoo geleefd en gehandeld te hebben, geïdealizeerd door de zedelijke grootheid hunner bedoelingen en daden. TASSO schiep zijn Christenridders, voor 's Heilands kruisstandaart vol gloriedorst, naar de *Ilias* en *Aeneïs*, maar met de dichterlijke vrijheid der reproduktie, zoodat een vergelijking van het karakter der Grieksche en Trojaansche Helden, en van TASSOOS Ridders voor Jeruzalem ontegenzeglijk ten voordeele der laatstgenoemden uitvalt [1]). En op deze wijs heeft hij ook een aantal situatiën uit HOMERUS, VIRGILIUS en LUCANUS ontleend en gereproduceerd, doch, bij een formeele *identiteit*, nooit zonder innerlijke vernieuwing door een geheel andere gehalte. In het godsdienstige indrukwekkend-verheven als de scholastieke en rechtgeloovige DANTE, in het erotische lieflijk-teêr en maagdelijk-rein als de diepgevoelige en innigvrome PETRARCHA; in de vertelling burlesk en schilderachtig als BOCCACIO; in het avontuurlijke stout en magiesch als ARIOSTO, zoo was hij uniek in den *edelen heroïschen toon*, dien hij met Christelijke geestdrift aansloeg. Wat TASSO vooral karakterizeert en boven velen zijner dichterlijke tijdgenooten verheft, was zijn vurig Christelijk geloof aan de waarheid

1) DE CHATEAUBRIAND, Génie du Christianisme. Tom. II, Chap. XI, pag. 111.

der idee, aan de Goddelijke liefde, dat hij uit zijn diepst gevoel levensfrisch en met de teêrste ontfankluijkheid door al zijn geestgewrochten, zoowel sonnetten en canzonen als epische vaerzen, laat doorschemeren. Ofschoon de Italiaansche Zanger ook de zoete weelden der innige liefde in de betrekking van den onversaagden REINOUT tot ARMIDA (een fraaien en waardigen tegenhanger van VIRGILIUS' AENEAS en DIDO, gelijk TANKREDO en KLORINDE doen herinneren aan ACHILLEUS en PENTHESILEIÄ) met oostersche kleurenpracht schildert, zoo wordt toch elke passie bij hem door den ernstigen achtergrond des fellen strijds voor het Kruisgeloof getemperd, en nergens viert hij den teugel aan die verleidelijke sybaritische zinlijkheid, welke wij in zoo vele voortbrengsels der Italiaansche Dichtkunst van dien tijd aantreffen. Ook als diepgevoelig mensch en christen geeft TASSO zich geheel in zijne Kunst terug, die hij niet slechts als een dartelend klankgewiegel, als een ijdel spel der poëtische virtuositeit aanzag, maar als eene zuster der Godsdienst, als een licht des hemels in onze duistere valleie, verzachtende en heelende als de balsem voor de wonden, die hij dag aan dag in 't gewoel der waereld ontfing. Daarbij is hij echter geenszins mystiek. Daar hij even als de gevierde Florentijner een stof aangreep, die door de romanische Epiek reeds veelzijdig was behandeld geworden, zoo bleef hij toch, gelijk die dichtgeniën, geheel oirspronkelijk, terwijl hij bovendien den juisten takt bezat om zijn eigen heldenfiguren te verheerlijken, door hun vijanden als dapper en grootmoedig van karakter voor te stellen. Hoe onbeschrijflijk-schoon wist hij niet de edele en beminnelijke TANKREDO, dat *ideaal* van Christen-Ridderdeugd, tegenover KLORINDE, die Ridderlijke Amazone in de legerdrommen der ongeloovigen, weêr te geven! — Stof en inhoud van TASSOOS roemruchtig Jeruzalem is aan de Christelijke Godsdienst ontleend of daarmeê ten naauwste verwant, terwijl het Katholicisme op meest alle de deelen der bekoorlijke schilderij het hoogsel zijner gloeiendste kleuren gelegd heeft. De overgieting van dit heerlijkst gewrocht des grooten Italiaans, dat door rijkdom en klaarheid van gedachten, door hooge opvatting der gebeurtenissen, door waarheid en kracht in de schildering der hartstochten en van het gemoedsleven, door aanschouwlijke schoonheid in de beelden en door de edelste taal uitmunt, rekenen wij daarom eene wezendlijke verrijking, eene aanwinst voor onze Letterkunde! . . . .

Dr. D. DORBECK.

(*De Recensent*, *Alg. Lett. Maandschrift*, 1856.)

